Kept on ** Q.405.26
Accessions 157,090
Shelf No. ~~G.3860.6~~
Barton Library. 370a.17

Thomas Pennant Barton.

Boston Public Library.
Received, May, 1873.
(Not to be taken from the Library.)

(G. 370a-17)
Kept in Q. 405-26

In Usum Dom. [illegible]

(*I.g.370a17) Kept on Q.405.26 2

PUBLIC LIBRARY OF THE CITY OF BOSTON

Sereniſſimo ac inuictiſſimo pꝛincipi ac dño dño Mathiae hūgariae bohemiaeqꝫ regi Theobaldus fegher Salutē ⁊ gloꝛiā exoptat.

Quod tam multae ſereniſſime ac inuictiſſime rex pꝛincipū ac populoꝝ ꝑclarae res geſtae quibꝰ domi atqꝫ militiae ſe admirādos oībus p̄buerūt ab hoīuꝫ memoꝛia ꝓꝛſus exciderint: aut ꝑpetuā obliuionis caligine p̄manēt: quis aliā facile cauſaꝫ attulerit: quaꝫ ſeu inuidia: ſiue hoīm illiꝰ aeui ignoꝛantia claros illis ſcriptoꝛeſ defuiſſe. aut editis iam ſcriptis defuiſſe notarios qui libꝛoꝛū numero alioꝝ ſcripta late diffunderēt. Quod quum oībꝰ cōmune eē nō ambigā. Quae eni gens eſt quātūuis etiā nūc obſcuro nomine: que nō aliquādo ſuo ſidere effloꝛuerit. In hūgariae tamē regibus vel qꝺ ita ip̄a neceſſitas ſiue finitimoꝝ populoꝝ feritas coegerit indignū ꝓꝛſus eſſet res egregie geſtas ſine memoꝛia: ſine phama veluti ſepultas deliteſcere. Maximeqꝫ omniuꝫ in te rex inclite Mathia cuius iam phama ⁊ gloꝛia totiēs fugatis pꝛoſtratiſqꝫ chꝛiſtiani noīs hoſtibꝰ unmaniſſimis thurcis victiſqꝫ finitimis populis per omneꝫ late europam inclareſcit. Quod etſi noſtra hac aetate in tanta hoīm doctiſſimoꝛum copia nemo facile ꝑtimeſcere poſſit: quo tamen animi tui magnitudo alijs pꝛioribꝰ collata regibꝰ inclareſcat magis: aut minus ab hoīm memoria tollat: curaui ut regū hūgariae facta ad laudē maieſtatiſ tuae diligētiſſime atqꝫ emēdatiſſime impꝛimerent. Addidi ⁊ nō parū venuſtas picturas: quo legēdi laboꝛ picturae varietate leuatus gratioꝛ omnibꝰ occurreret. Ueniat itaqꝫ ī gratiā ſereniſſime rex hic iſte conatus meꝰ atqꝫ animi inſtitutū. qꝺ ſi non impꝛobatū iri tuae gratiae ꝑſenſero: ad alia: q̄cūqꝫ noīs tui honoꝛi atqꝫ amplitudini ꝯducere poterint: paratiſſimū me atqꝫ intentiſſimū ſemꝑ exhibebo. Ualeat ſereniſſima maieſtas vr̄a: regnoqꝫ ſuo multa cum laude in tempoꝛa ſuꝑſit longiſſima.

Ad egregiū dn̄m Thomā de drag perſonalis preſentie ſere/
niſſimi principis dn̄i Mathie: hungarie: bohemie ⁊c. regis can/
cellariū. Prefatio magiſtri iohannis de thwrocz: in primū librū
Chronice hungaroꝝ foeliciter incipit.

IUgi otio his annis nobis eque ſimul tor/
pentibꝰ varij reꝝ ordines cū occurriſſent
ſuaues interdū lites media īter colloquia
ſurrexere ⁊ leuia diſputatōnū iurgia ſepiꝰ
emerſerūt. Dū de primeuiſ hūgarice nati
onis rebꝰ: deqꝫ pte mūdi: q̄ hūgaros aut
germinauit: aut ī hāc regionē q̄ antiquitꝰ
pānonia: nūc vo hūgaris ab eiſdē hunga/
ria dicta eſt: fudit: varijs vtamur ſentētijſ
experiēdi tandē gr̄a placuit dudū ſuꝑ his
rebꝰ cōtextas reuoluere hiſtorias. Quas
equidē dū diligēti lectiōe ꝑluſtrauimꝰ: multa in eiſdem de parte
mūdi ſcythica vnde ⁊ hūgari emerſiſſe ꝓhibent: aut obmiſſa aut
neglecta: ſeorſūqꝫ ab alioꝝ auctoꝝ poſitiōibꝰ ꝯſcripta apparebāt
Enīuero ⁊ magni regis Atile geſtaꝝ gloria reꝝ ſtili paruitate cō
prehēſa digno laudū ꝓconio nō minꝰ q̄ſi ſubticere videbat̄. Nec
crimine de hoc hūgaroꝝ vetuſtas arguēda eſt: qꝛ ſuaꝝ memoriā
rerū altū obliuiōis in pelagus defluere ꝑmiſit. Hoc genꝰ hoīuꝫ
ipſarū etate reꝝ armoꝝ potiꝰ ſtrepitu q̄ꝫ lr̄aꝝ ſciētia ſeſe exercita
bat. Nā ⁊ hoc nr̄o euo ꝑs nationis eiuſdē q̄dā trāſſiluanis regni
poſita ī oris caractereſ quoſdā ligno ſculpit: ⁊ talis ſculpture vſu
lr̄aꝝ ad inſtar viuit. Externaꝝ nationū inuidiā exactis ꝑ ip̄m ati
lā regē victorijs: cōdignū ꝓconij ſubtraxiſſe ſtilū ⁊ eidē regi Ati
le gloriā imꝑialis noīs dempſiſſe puto: neqꝫ ꝑ ip̄m geſtaꝝ reꝝ in
decus quippiā ꝓterq̄ꝫ illatas ꝑ ip̄m eis miſerias plāctuoſi carmi/
nis ad inſtar ſcripſiſſe inueniunt̄. Unde paulꝰ oroſiꝰ ſuaꝝ vltimo
libro hiſtoriarū: hunoꝝ de eruptione mētionē faciēs: tredecimo
inquit anno imperij valentis radix illa miſeriarū noſtraꝝ copio
ſiſſimos ſimul frutices germinauit. Et anthoniꝰ florētinꝰ archi/
epiſcopus in ſcd̄a parte ſui chronici opis ipſa ait. Gētis barba/
rieſ me ſilere faceret: niſi illō famoſū galliaꝝ ⁊ italiaꝝ excidiū me
loqui cogeret. Nemo mūdanā miſeria abſqꝫ aliena adeptꝰ ē glo
riā. Ninus aſſirioꝝ rex regna qꝛ in aliena violētas iniecit manꝰ:
vniuerſaꝝ originē hiſtoriarū peperit. Et niſi quondā agamenon

grecoꝝ imꝑatoꝛ troianũ ilion euertiſſet: magn⁹ quoqꝫ alexander triſtib⁹ armis oꝛbẽ vaſtaſſet: illoꝝ noīa pariter cũ coꝛpoꝛib⁹ ceci/diſſent. Scythicas igiť ꝑteſ: regis quoqꝫ atile enũ ingẽtiũ facinorũ ꝑ magnitudine imoꝛtalitate dignũ: amplioꝛi ſtilo vt deſcriberẽ. ſiľqꝫ ⁊ ſubſequẽtiũ hũgarie regũ hiſtoꝛias oliꝫ editas ꝑcurſitarẽ: ⁊ i illis ſiquid neglıgẽtia ſcriptoꝝ viciaſſet: caſtigarẽ tuis aīat⁹ ꝑſuaſiōib⁹ rẽ meiſ virib⁹ haud parẽ aggrediꝭ ꝑſũpſi Dulce enī tuũ ⁊ admodũ delectabile eloquiũ me vicit: q̃ꝫuis tãtaꝝ magnitudo rerũ maioꝛi ſit digna vate: tua tñ ꝑſuaſio cũ erga me vim habeat mãdati: tibiqꝫ nõdũ ꝑſuadẽti ꝑueneri: ꝑſuadẽti eo magis omnẽ vim meã dedicaui. Eniuero i ꝑſumẽte vt arbitroꝛ hec ꝑſũptio i/uidia auctrice ludibꝛiũ pariet: ⁊ ligua q̃ parcere ſcit nemini ĩ de/tractionẽ illi⁹ diſſolueť. Noſcim⁹ inquiẽt hũc hoīeꝫ. Uerũ quidẽ iuxta euãgelicã lectionẽ nullũ ſua accepta pꝛia: cũ tñ reb⁹ i his ex me fecerim nihil: veteres i oīb⁹ ſecut⁹ ſum hiſtoꝛias : ⁊ ſnīas auctoꝝ trãſgreſſus ſũ i nullo. Partes quidẽ ſcythie ⁊ illaꝝ ſitũ: atile quoqꝫ regis geſta plurib⁹ chꝛonicis oꝑib⁹ ea ꝓpter indagatis ſtilo paulo amplioꝛi q̃ꝫ prioꝛes hũgaricaꝝ hiſtoꝛiaꝝ effecerãt auctoꝛes: illoꝝ vndiqꝫ poſitiões intermiſcẽdo ꝯſcribere: ac ceterorũ diuoꝝ hũgarie regũ hiſtoꝛias debilis mei opis infra limites puta quõdã karoli regis nequiter interfecti miſerabile vſqꝫ ad carmẽ quãtũ mei eſt ingenij diligenter caſtigare curaui: altiuſqꝫ iſtud alta me iuuẽt oꝛdinare numia celi Tu quoqꝫ ſuſcipe nautã altas pelagi voꝛagines abſqꝫ temone: tẽperieqꝫ ratis: ac remigiꝭ officio tua ad deſideria ſulcãtẽ. Suſcipe inquã tue tantũ volũtati ſatiſfacere volẽtẽ: ⁊ ſuſcipe me nõ ex me: ſed ex veterũ has res deſcribẽtiũ volumĩnib⁹ auctoꝝ: gratũ velut floꝛẽ viridib⁹ lectũ de ceſpitib⁹ tuo offerentẽ dñationi. Uale. Soliloquiũ.

OLim antiqua auctoꝝ vetuſtas: hunoꝝ ſiue hũgaroꝛũ diuerſimode oꝛiginẽ deſcripſiſſe iuenit: quib⁹ tã moder/noꝝ q̃ꝫ ꝑteritoꝝ tẽpoꝛũ hoīes: diuerſos ſenſus accomodãtes: nõ parua i hac re diſcrepatiõe diſſentiũt Duo enī volumina chꝛonici oꝑis ꝓpaginẽ ſiľqꝫ ⁊ geſta illoꝛũ elucidantia: a ceteris auctoꝛib⁹ ac etiã in ſeipſis maxie in declaratione illoꝛũ germinis diſſidentia: tẽpoꝛib⁹ quondã di/uoꝛũ karoli ⁊ lodowici hũgarie regũ vt dici ꝑſumiť edita reperiunť. quoꝝ alterũ ſuꝑ libꝛo geneſis. x. alterũ ſuꝑ. xj. capitulis ſuas fundauerũt oꝛigines. Cũ aũt huic q̄ poſt diluuij vĩdictã vniuer

ſa caro a noe ⁊ eius filijs puta:ſem:cham:⁊ iaphet:nouā receperit generationē: vniuerſalis chriſtiane religiōis natio cedat:alienaꝝ ꝓter hūgaricā ꝙ voluminib⁹ in eiſdē declarauerūt generationē: ſuꝑfluitati poti⁹ q̄ȝ neceſſitati aſcribi debere dinoſcit. Vñ ne ipſe ex ſe huic opi quippiā addidiſſe rep̄hendā:illoꝝ ſequēs voluminū auctores meis ꝓpoſitis idē principiū pono.

Exordiū narratiōis in primā partē chronice hūgaroꝝ.

HEc ſūt generatiōes noe ⁊ filioꝝ illi⁹ ſem cham ⁊ iaphet. de quib⁹ poſt diluuij cladē.lxx.due generatiōes puta de ſem.xxvij.de cham.xxx.⁊ de iaphet.xv.ꝓceſſiſſe ꝑhibent.Hec generatiōes diſſeminate ſūt in orbe terrarū.⁊ ſcdm quoſdā ſem aſiam:cham affricā:⁊ iaphet europā ſortiti ſūt.Scdm vo hieronimū de hebraicis queſtionibus necnō ⁊ ioſephū filij iaphet poſſediſſe dicunt ſeptētrionalē regionem a thauro et imano montib⁹ ſcythie vſq̄ȝ ad fluuiū thanaim qui eandē mediā ſcindit.Unde prim⁹ filius iaphet gomer a quo nominati ſūt galathe poſtea galli quos noſtra etas a quodā francone filio olim paridis filij priami vltimi regis troianoꝝ: duce videlicet eoꝝ denominatos francos vocat.Hic franco poſt troiane vrbis excidiū in pannoniā que olim magni alexandri euo ſuperior grecia vocabat:magno cū populo veniſſe:⁊ ſub monte ſycan ſecus fluuiū iſter qui ⁊ danubi⁹ dicit ciuitatē ampliſſimā edificaſſe:⁊ illi nomen a monte ſycan predicto ſycābriā impoſuiſſe: ⁊ tandem orientaliū metu nationū abinde ad partes occidentales declinaſſe:⁊ regioneȝ circa fluuiū ſycana occupaſſe:illamq̄ȝ a prefato francone duce eorum franciā appellaſſe:⁊ regione in eadem ciuitatē condidiſſe:⁊ illam in memoriā paterni nōis paris denominaſſe tradit.Scd̄us filius iaphet magog:a quo deſcēderūt ſcythe ſcdm ſāctū hieronimū.⁊ madai a quo dicti ſunt medi.ianan:a quo greci.⁊ tubal:a quo deſcēderūt hiſpani.⁊ moſoch a quo deriuati ſūt capadoceſ. vñ ⁊ nūc hn̄t ciuitatē nōie maſcchab.⁊ thyras a quo nōiati ſūt traces.Gomer aūt genuit aſſenes a quo troiani Janan genuit eliſa a quo eliſei:⁊ poſtea eolideſ.⁊ tharſis a quo cilices deſcendiſſe perhibent. vñ ⁊ nūc ciuitas illoꝝ metropolis hoc vocabulo tharſis denominat. In hac ciuitate nat⁹ fuit beat⁹ paulus aplus ꝓut habet in actib⁹ aploꝝ caplo.xxj.Et ſubdit beatus hieronim⁹.ab his inquit diuiſe ſunt inſule gentiū in regionibus ſuis vnuſquiſq̄ȝ ſcdm linguā ſuam ⁊ familias ſuas in natio/

nib⁹ſuis. Qḋ dictū ipſe btūs hieronim⁹ anticipaſſe iuenit̄. nā hoc poſtea tp̄e ꝯfuſiōis linguaꝝ actū eſt. Filij aūt cham. chus: a quo ⁊ ethiopeſ. vñ ī hebreo ethiopeſ chus noīant̄. ⁊ meſraim a quo egy ptij. ī hebreo eni egypt⁹ meſraim dicit̄. Phuth: a quo phuthei. ē eni ī illoꝝ regiōe fluui⁹ quidā qui etiā nō phuth vocitat̄. ⁊ chana an: a quo dicti ſūt chananei. quoꝝ terra poſtea filijs iſrl' data fuit. Filij aūt chus. ſaba a quo ſabei. euila a quo gentiles. et ſabatha a quo ſabatheni ꝓceſſiſſe ꝑhibēt̄. Ex his poſtea ꝓpter lōgi eui irre miniſcibilē vetuſtatē mutata ſūt plurima. paucaqꝫ in ſe vel in ſibi ſimili aut ꝓpinquo ꝑmanſerūt. Et iteꝝ ſubiūgit btūs hieronim⁹. porro chus genuit nemroth. Iſte nemroth fuit qui induxit poſte ritatē noe ad edificandū turrim ⁊ ciuitatē ꝯtra dñm. Vñ ioſeph⁹ in libro de antiquitatib⁹ reꝝ: dū inquit ꝑſcripte trib⁹ ſem cham et iaphet vna ⁊ eadē hebraica vterēt̄ lingua: ducēteſimoprimo poſt diluuiū anno nemroth gigaſ cepit turrim ꝯſtruere cū oī cognatio ne ſua periculū diluuij attēdendo. vt ſi ꝯtingeret diluuiū iterari: turris ī refugio vltiōis euadere poſſent iudiciū. Diuini tñ iudicij ſnīa cui human⁹ nō valet reſiſtere ītellect⁹: ſic illoꝝ mutauit ⁊ ꝯfu dit loquelā: vt ꝓxim⁹ a ꝓximo nō intelligeret̄: tādēqꝫ ope nō ꝯſu mato ī diuerſas diſꝑſi ſūt regiōes. Hāc grandē ⁊ cūctis ſeculis ad mirandā turris edificationē alij inter nubiā ⁊ egyptū fuiſſe ac illi us antiq̄lia ꝑ hos qui ab inphis ī alexādriā irēt vſqꝫ hodie cerni. Alij vō in caldea ad flumē eufraten illo videlicet in loco vbi po ſtea multas poſt etates ſemiramis cūctaꝝ famoſiſſima reginaꝝ vr bē illā celeberrimā Babilonē primi imperij genitricē ꝯdidit exti tiſſe: ⁊ a babel turri quōdā ꝓpter ꝯfuſionē linguaꝝ denoīata non tm̄ ſolā ciuitatē ſꝫ ⁊ caldeā ipſā totāqꝫ aſſyriā et meſopotamiā ma/ gnā ꝓpter imperatoꝝ illā inhabitātiū facinoꝝ glīaꝫ babilonis no mē accepiſſe tradūt. Multa ⁊ admiratiōe digna hui⁹ vrbis de cō ditiōe ⁊ edificio etheſios ⁊ clitharc⁹: itē erodot⁹ necnō dyodorus ſiculus ſcripſere. q̄ poſtmodū ꝑ quoſdā turri ꝑnotate appropriata iuenient̄. In vno eni dictoꝝ duoꝝ voluminū ioſephū referre po ſuerūt: ꝙ nemroth in turri ipſa ex auro puriſſimo deoꝝ feciſſet tē pla: palatia ex lapidib⁹ ꝓcioſis edificaſſet: ⁊ colūnas aureaſ in illis erexiſſet: plateaſqꝫ illi⁹ diuerſi coloris lapidib⁹ pauimētaſſet. cui haud adhibēda eſt fides. Nā poſt nō diu tunc ꝑteritū vniuerſale diluuiū: nōdū tm̄ auri in vſu fuiſſe credi pōt ꝙ de illo ⁊ tēpla edi ficare ⁊ colūne erigi potuiſſent. ⁊ nec tūc deoꝝ erat cult⁹ quib⁹ ipſa

tēpla edificari debuiſſent. cū mlt'a poſt ſecula rex aſſyrioꝝ Ninuſ
defuncto belo rege pr̄e ſuo in illi⁹ memoriā ⁊ ꝓ ſui ꝯſolatione ex
auro p̄ri ſil'e feciſſe ſimulacrū: illudq̄ʒ tā ipſe coluiſſe q̄ʒ etiā cūctū
ſui regni p ppl'm coli mādaſſe: ⁊ nō poſt multū tpis in illud ſimula
crū īmūdū ſpūʒ intraſſe ⁊ petētib⁹ reſpōſa exhibuiſſe: exindeq̄ʒ cū
ctā idolatrie pnicīē originē cepiſſe mlt'e doceāt ſcripture. Tādeʒ
ſequit. ⁊ turris ipſa ī q̄drū ſubleuabat ab vno angulo in aliū: hñs
lōgitudinis paſſuū mille. xv. latitudinis totidē. q̄ntitas v̄o altitu/
dinis nōdū finita erat: ſʒ illoꝝ ꝓpoſito lunarē vſq̄ʒ ad circulū ſub
leuari debebat. Groſſitudo aūt fūdamēti trecentoꝝ erat paſſuū:
paulatim quidē ſubleuādo artabat: vt p̄eminēs pōdus groſſitu/
do fūdamēti leui⁹ ſuſtineret. Et rurſus in geneſi capl'o vbi ſup̄ di
cit. ipſe videlicet nemroth cepit eē potēs in terra. Nā p potētiaʒ
alios ſibi ſubiugabat: ⁊ ad turris opus nolēteſ cōpellebat. ⁊ iō ſub
iūgit. ⁊ erat robuſt⁹ venator. i. oppreſſor hoīuʒ corā dn̄o. ⁊ exinde
ꝓuerbiū illud exiuit: q̄ſi nemroth. Dū eni poſtea aliquis oppreſ
ſor hoīuʒ videbat dicebat alter nemtoth vl' filis nemroth. Fuit
aūt ſcdm ſāctū hieronimū initiū regni ei⁹ babilon ⁊ ī terra ſennar.

De generationis hunorū ſiue hūgaroꝝ origine.

HUnc nemroth quidā voluerūt hunoꝝ ſiue hūgarorū
fuiſſe ꝓthoparētē. Nā in vno dictoꝝ voluminū poſi/
tū eſt ꝙ nemroth gigas poſt linguaꝝ ꝯfuſionē in terra
euilath q̄ nūc pſyda vocaret ītraſſet: ⁊ ibi ex ꝯiuge ſua
enech vocitata duos generaſſet filios: quoꝝ alter hu/
nor alter v̄o magor denoīati extitiſſent: ex quib⁹ tādē vniuerſi hu
ni ſiue hūgari ipſoꝝ generatiōis recepiſſent ꝓpaginē. Dicit etiā
ꝙ ideʒ nemroth pl'es p̄ter enech vxores habuiſſet: ex quib⁹ p̄ter
hunor ⁊ magor pl'es filios ꝓcreaſſet: hi ⁊ eorūdē poſteritates pſy
dē regionē p̄dictā inhabitarēt: ſtatura ⁊ colore ſil'es hunis: tantū/
modo in loq̄la velut ſaxones ⁊ turingi modicū differētes. In alte
ro aūt voluminū p̄dictoꝝ ſubdit ꝙ hunor ⁊ magor pr̄es hunorū
ſiue hūgaroꝝ nō fuiſſent filij nemroth: qui fuit fili⁹ chus: qui fuit
cham: qui fuit a noe genitore ſuo maledict⁹. tū ex eo q2 ip̄e nem/
roth nunq̄ʒ iuxta fluuiū thanaim habitaſſet: tū v̄o q2 ut ſup̄ dictū
ē ꝙ a magog filio iaphet deſcēdiſſent ſcythe ⁊c. Nā ſubdit ibidē.
ergo inquit vt ſacra ſcriptura ⁊ ſci doctores dicūt hungari deſcē
derūt a magog filio iaphet. qui poſt diluuiū anno. lviij. ꝓut ſcūs
ſigilbert⁹ epus anthyocen⁹ ī chronica oriētaliū nationū refert in/

trauit terrā eiulath ⁊ ex ꝯiuge ſua enech genuit huīoꝛ ⁊ magoꝛ ſu
pradictos a quib⁹ huni ⁊ magyari generati ⁊ denoiati fuiſſent.

Aliud capitulū de eodem tractatu.

Athonin⁹ aūt floꝛētin⁹ archieps de quo ſuperi⁹ mē
tionē me feciſſe recolo: ſigilbertū ⁊ vincētiū ſequēs
in ſcda ſui chꝛonici opis parte hunoꝝ oꝛiginē in an/
tiquoꝝ hiſtoꝛijs ſe ſic legiſſe ponit. Silimer inquit
rex gothoꝝ alias gethaꝝ fili⁹ magni Gaderici poſt
egreſſū ſycātie inſule ſcythie iā quinto loco tenens
pꝛincipatū: cū terras ſcythie cū ſua gēte intraſſet: quaſdā magnas
mulieres in pplo reperiſſet quas ſermone gethyco alirūnas vo/
caſſent: eaſqꝫ hn̄s ſuſpectas de medio ſui ꝑturbaſſet: longeqꝫ ab
exercitu ſuo fugatas in ſolitudine cogiſſet errare. Quas tandeꝫ
ſilueſtres hoīes (quos nōnulli faunos ſicarios vocant: qḋ genus
quōdā ſcō anthonio dū heremi ꝑuagabaꝛ ſolitudinē obuiaſſe le/
giꝛ) cū deſerti ꝑ deuia errare vidiſſent i illaꝝ amplexus pariterqꝫ
⁊ coitū ſe comiſcuiſſēt. Exhincqꝫ hoc ferociſſimū ac pauēdū ⁊ ter/
ribile hoīuꝫ genus edidiſſent: qḋ pꝛimā inter meotidas paludes
fuiſſet. Cūqꝫ ingentē creuiſſent mox in vicinoꝝ agros ſe ingeren
tes vaſtitates edidiſſent: obſtanteſqꝫ quos foꝛſitan ferro nō ſupe
raſſent ſui vultus terribilitate fugaſſent. Qui ⁊ in pignoꝛa ſua pꝛi
ma die nata deſeuiſſent. Nā marib⁹ ferro genas ſecaſſent vt an̄qꝫ
ſuauia lactis nutrimēta ꝑciperēt vulneris cogerenꝛ ſubire tolerā
tiā. Tali ergo inquit ſtirpe ꝓcreati huni exigui quidē foꝛma ſꝫ ar/
guti: moꝛib⁹ expediti: ad equitādū ꝓmptiſſimi: ſcapulis lati: ac ar
cus ſagittaſqꝫ tractare parati: ceruicib⁹ firmi: ⁊ ſupbia ſp̄ erecti: cū
ctis vicinis gētib⁹ hoꝛroꝛi pariter ⁊ foꝛmidini erāt. Hec anthoni/
nus. Joꝛdan⁹ aūt ⁊ quidā alij hunos ab incubis demonib⁹ ⁊ qui/
buſdā mlierib⁹ oꝛiginē ſūpſiſſe dixere. Inuidia ductrice ioꝛdan⁹
hac duciꝛ ſn̄ia. Nā cū gothoꝝ de genere: quos hūgari ꝓpꝛijs ex/
pulere de ſedib⁹: ſuā ducat oꝛiginē: ꝓgenitoꝝ iniuriā ꝑ coꝛde fe/
rens hoc oppꝛobꝛio hunoꝝ affeciſſe generationē credi pōt. Sa/
cra etiā hāc ſn̄iāꝫ repꝛobat ſcriptura. Cū euāgelice lectiōis noſtrū
canāt ꝓtuliſſe ſaluatoꝛē: qḋ eni inquit eſt de carne caro eſt qḋ aūt
de ſpū eſt ſpūs eſt. Et rurſus. Spūs carnē ⁊ oſſa nō habet. Cōtra/
riū igiꝛ veritati ⁊ erroneū eſt credere: ꝙ ſpūs quib⁹ naturalia que
vim ⁊ officiū hn̄t generādi ꝯceſſa nō ſūt: gn̄are poſſent. Diodoꝛ⁹
vo ſyculus ſcythaꝝ gentē apud araxim flumen oꝛiginē habuiſſe:
paruāqꝫ ab initio ac modice terre cultricē fuiſſe: deinde rege na/

ctã potẽti ⁊ bellicoſo ac militari v̓tute p̄cipuo: patriam ampliaſſe: montanã vſq̀ʒ ad caucaſũ: campeſtrẽ vero vſq̀ʒ ad oceanũ ſcythicũ ⁊ paludẽ mẹotidẽ fluuẽq̀ʒ thanaim: ſui hiſtorici laboris tertio in libro poſuit. Et tã ipſe diodorus ibidẽ q̀ʒ herodot⁹ in ſua chronica libro quarto fabulã inducũt quandã dicẽtes. Qḋ cum olim hercules: prior illo qui poſtmodũ res troianas turbauit: gerióis vaccas cuſtodiuiſſet: ⁊ in terrã quã nũc ſcythiã vocãt tũc oĩno deſertã deueniſſet: dep̄heñſus tandẽ vehementi pluuia ⁊ gelu: ſubſtrata ſibi pelle leonina obdormiuiſſet: interim antẽ eque illius a curru ꝑ paſcua errãtes diſparuiſſent. Qui expergefact⁹ omnẽ illã regionem perluſtrans eaſdem nõ inueniſſet: vltimatim cũ in terram quandã que hylea dicitur deueniſſent: ibidẽ quandã virginem de tellure natã ancipitis nature humane videlicet ac ſerpẽtine: ſupra femora quidez feminã: inferius aũt viperã reperiſſet: eãq̀ʒ ꝯſpicatus atq̀ʒ admiratus ſi alicubi ſuas vidiſſet eq̃s interrogaſſet: illa ſe eaſdẽ ſcire ſed interim donec cũ ipa ꝯcũberet ipas ſibi reddere nolle rñdiſſet. Hercules igit̃ ſub ea mercede cuʒ illa ꝯcubuiſſet. Illa v̓o cũ hercule amplio ri cupiẽs vti ꝯcubitu: eidez equas nõ reſtituiſſet donec ab illo ſe grauidã cõperiſſet. Tandez reſtitutis herculi equis mulier illi dixiſſet. Has ego tibi equas q̃ huc venerant ſeruaui. tu quidẽ mihi ſerua ius cum illarum premiũ perſoluiſti. Concepi eñi ex te filios tres. qui vbi nati fuerint ⁊ adoleuerint de illis quid ſim factura mihi dicito. an hic debeãt habere domiciliũ: ipſa eñi hui⁹ regionis teneo imperiũ. An illos ad te mittere debeã: qui p̃r illoꝝ es. Cui hercules arcũ vnũ: duos eñi deferebat: ac baltheũ ad cui⁹ cõmiſſurã aurea depẽdebat fiala dediſſet. ⁊ anteq̀ʒ illi hec dona aſſignaſſet arcũ tẽtẽdiſſet ⁊ baltheo ſe p̄cinxiſſet: dixiſſetq̀ʒ illi. Quẽ illoꝝ hũc arcũ ita tendentẽ ⁊ hoc baltheo ſicut me p̄cinctũ videris: eũ tu regionis iſti⁹ incolã effice. qui aũt his operib⁹ q̃ ipſe p̄cipio impar erit illũ ablegabis. His igit̃ dictis hercules abiſſet. Poſt hoc enixa mulier illa: filijs vni agathirſo: alteri gelono: nouiſſimo aũt ſcytha noĩa impoſuiſſet. Qui cũ in virilẽ adoleuiſſent etatẽ: mulier ipſa mãdatoꝝ memor ea q̃ ſibi iũcta erãt peregiſſet: ⁊ filijs tẽptatis vltimũ puta ſcythani paternis p̄ceptiſ eq̃tũ fore cõperiſſet: q̃re duob⁹ agathirſo videlicet ⁊ gelono ablegatis ſcythã ſui regni heredẽ ꝯſtituiſſet. a quo tãdẽ tũ ppl's tũq̀ʒ reges ſcythaꝝ ꝓceſſiſſent: ipſaq̀ʒ regio nomẽ accepiſſet. Itẽ trog⁹ põpei⁹ ſcythas cũ egyptijs tanq̀ʒ hoĩes genti/

les qui semꝑ mundũ sine initio stetiſſe putarũt: de generis vetu/
state ꝯtendiſſe fat. Dixere enĩ egyptij terrarꝝ quidẽ alia solis pre
mit ardore: alia vero frigoris algore riget in tãtũ vt nequidẽ ho
mines vl' animãtia generare posset: verꝝ ⁊ aduenas necat. egypt⁹
vo adeo aeris bñficio foret tꝑata ꝙ nec estiui solis ardores neqꝫ
hiemalia frigora illi⁹ offenderẽt incolas. Preterea egypti tã fe/
cũdus cẽt ager ꝙ in ꝓcreatione alimẽtorꝝ illa terra feracior esset
nulla: vnde de iure hoĩes pri⁹natos ibi videri debere vbi facili⁹
educari possunt. Ecõtra scythe rñdiſſent ꝙ celi tꝑamẽtũ ꝓposite
qſtioni nullo argumẽto foret quippe cũ primũ natura caloris ⁊ fri
goris incremẽta regionib⁹ diuisit: statim ad locorꝝ aure tolerãtiaꝫ
queqꝫ aĩalia generauit. Vñ ⁊ salamãdrã ignis: ⁊ certos vermes aĩa
vitali vegetãtes antiq̃ niues gignere pariter ⁊ nutrire ꝓhibent.
eodẽ mõ arborꝝ atqꝫ frugũ varietates ꝓ regionũ ꝯditiõe natura
ꝓduxit. Quãto enĩ scythis aura ẽ asperior q̃ꝫ egyptijs tãto ⁊ cor/
pora ⁊ ingenia scytharꝝ sũt duriora. Ceterꝝ si mũdi primordia vel
aquarꝝ illuuies tenuit: vel ignis (qui ⁊ mundũ genuiſſe credebat)
poſſedit: vtrũqꝫ scythis poti⁹ priorẽ ꝓstare originẽ potuerũt. Nã
si ignis primas res poſſedit: nõne paulatim extinct⁹ septẽtrionali
agro qui supra oẽs terras hiberno frigore alget aeris tẽperiẽ de/
dit: egypt⁹ vo ⁊ tot⁹ oriẽs qui ⁊ nũc torrẽti solis calore estuãt post
extinctũ primeui ignis ardorẽ tardiſſime tẽperamẽtũ aeris recepe
re. Si vo aquarꝝ ĩundatio oẽs terras submersit: ꝓfecto decurrẽti
bus aquis altior terrarꝝ ꝑs prius detecta fuit: humilib⁹ aũt terre ĩ
partib⁹ aq̃ diutiſſime ĩmemorata ẽ. ⁊ quãto prior queqꝫ ꝑs terrarꝝ
aut ab igne liberata aut ab aquis siccata sit: tãto pri⁹ aĩalia gene/
rare cepit. Porro scythia adeo altior oĩb⁹ terris est: vt cũcta flu
mina ibi nata in mare meoticũ: deinde in põticũ: ⁊ deinde in egy/
ptiũ decurrãt. Egypt⁹ vo si ab aquarꝝ in eã ꝑ vim decurrẽtiũ ĩcur
sib⁹: mltis molib⁹ aggerũ munita nõ fuiſſet coli aliter nisi exclusis
nili fluctib⁹ nõ valuiſſet. His igit argumẽtis supati egyptij scythe
antiqores visi fuere.

Cõtinuatio narrationis.

Qualicunqꝫ a cardine ortus: huni siue hungari ꝓceſſe/
rint: preclarum tamen illorum laudis preconium lata
mundi per climata pre gestarum magnitudine rerum
longe diffusum: illos ⁊ katholicam fidem non minus
amplecti: probitatis titulo fulgere: grataqꝫ vigere mo
rum honestate: tum vero militari prestantia ⁊ armorũ

vírtute ceteras nationes lõge euadere: vbiqꝫ clamat. Ex hac ge
neratione nedũ reges verũ etiã ⁊ plebee ꝯditionis homines ca
thalogo ſcõꝝ aſſcripti ſe ſuꝑ ethera conſcendiſſe letant̃. Nec ille
magn⁹ Atila ſuã quõcũqꝫ dephẽdi põt neglexiſſe nationẽ. Non
ne nepotẽ magni nẽroth ſuo in titulo ſe ſcripſiſſe inuenit̃: Et in ſe
cũdo libro chronici opis hũgaricaꝝ rerũ dũ de illorũ ſecũdo tra
ctat̃ ingreſſu: ipſi hungari ſue originis ꝓpaginẽ ꝑ generationis li
neaꝫ ad magnũ nemroth deduxiſſe reperiunt̃. A magog vͦo filio
iaphet: ſcythas qui pri⁹ gethe poſtea gothi ſũt vocati: quos huni
ꝓprijs expulere ſedib⁹ vt infra dicet̃: tuꝫ Iſidori documẽto: tuꝫ
vͦo certis ad id accedẽtib⁹ ſcripturis: ꝓceſſiſſe negari nõ põt. Vn
de ipſarũ hungaricarũ cronicarũ in pͥmordijs ſequit̃. Dũ enĩ hu
nor ⁊ magor nẽroth eſſent primogeniti: a patre eoꝝ ſeꝑatim in ta
bernaculis habitabãt. Accidit tandẽ vna dierũ cũ venãdi cau/
ſa ad campũ ꝓceſſiſſent: ⁊ illis in deſerto vna cerua occurriſſet:
quã cũ fugientẽ inſequentes in paludes meotidas deueniſſent:
⁊ cerua eadẽ in crebris ſiluaꝝ ſaltib⁹ euanuiſſet: ipſi eandẽ diuti⁹
perquiſitã potuerũt inuenire mĩme. Peragratis tãdẽ paludib⁹
eiſdẽ: cũ illas armentoꝝ pro paſcuis optimas fore ꝯſpexiſſent: re
deũtes ad patrẽ ab ipſo licẽtia impetrata cũ oĩb⁹ ipſoꝝ rebus in
ipſas paludes meotidos intrauerũt ibidẽ moraturi. Hãc paludẽ
regionẽ eẽ: ⁊ perſido ꝓuincie vicinã fore: pontoqꝫ illã in giro val
lari: vnũ tantũ vadũ habere: aditũqꝫ illic ⁊ exitũ difficilẽ prebe/
re: herbis ſiluis piſcib⁹ volucrib⁹ ⁊ beſtijs abundare: in chronica
poſuere hungarica. Dioniſi⁹ aũt paludẽ hanc matrẽ ponti appel
lauit. Multas enĩ famoſiſſimoꝝ amniũ aquas in illã deuehi: ac
tandẽ eaſdẽ ipſaꝫ paludẽ ĩ mare põticũ emittere dicit. Paludes
ergo meotidas hunor ⁊ magor adeũtes quinqꝫ annis ibidẽ ĩmo
biliter ꝑmãſerũt. Anno vͦo ſexto exeũtes duꝫ ꝑ deſertũ vagaren
tur ſonitũ ſimphonie audierũt: ⁊ ſcrutinij gratia vlteri⁹ ꝓcedẽteſ
vxores ac filias Bereka ſine marib⁹ in tabernaculis manentes
ac feſtũ tube colentes ⁊ choreas ducentes caſu reperierũt: quas
celeri rapina cõprehẽſas ſimul cũ earũ reb⁹ in paludes meotidaſ
deduxerũt. Contingit aũt eoſdẽ in hac rapina inter ceteras dule
principis alanorũ duas filias vͥgines forma p̃claras cõphendere
quarũ vnã hunor: alterã magor in vxores receperũt: ex quibus
mulieribus tandẽ oẽs huni ſiue hũgari originẽ ſũpſiſſe ꝓhibent̃.
⁊ hãc quidẽ rapinã cũctarũ p̃darum primã nõnulli fuiſſe dixere.

Factũ eſt aũt cũ diutius paludib⁹ in eiſdẽ ꝑmanſiſſent in gentem creuerũt validiſſimã: ita ꝙ palus ipſa eoſdẽ capere ac eiſdem nutrimentoꝝ alimẽta preſtare nequiret. Subtiliſſima igit̃ quadã aſtutie calliditate excogitata in ſcythiã ipſis vicinã exploratores deſtinauerũt. Qui redeũtes cũ terrã ſcythie amplã ꝓ armẽtiſq₃ paſcẽdis valentẽ eſſe dixiſſent: mox cũ omni generatione ac rebus ⁊ armẽtis ipſoꝝ illã intrauerũt: ibidẽq₃ quoſdã alproſuros quos in priorib⁹ chronicis hũgaroꝝ nũc ruthenos vocari ſcripſerũt inueniſſe ꝑhibent̃. Deletis igit̃ eiſdem ⁊ expulſis ac ſub iugũ redactis: regnũ illud inuitis vicinis poſſidere dicunt̃ vſq₃ in hũc diẽ

Anthonin⁹ vo florẽtin⁹ archiepũs hunos ad limites meotidis paludis habitaſſe affirmat. Dicit eni ꝙ cũ venatores hunoꝝ ſequẽtes veſtigia cerui per paludẽ meotidã quã pri⁹ inuiã eẽ putabant trãſiuiſſent: ⁊ ſcythicã regionẽ diligẽter exploraſſent: ac quicquid ibidẽ vidiſſent hunis oĩa nũciaſſent: ⁊ ad trãſeũdũ ipſas paludes eos aĩaſſent: tũc huni hoꝝ venatoꝝ ducatu paludib⁹ ipſis ꝑtrãſitis velut quidã turbo gotis in ipa ſcythia manẽtib⁹ incubuiſſent ac eos qui ceteris imꝑabãt et ꝑeminebãt bello victos de ꝓprijs ſedib⁹ expuliſſent. Paul⁹ oroſi⁹ etiã vt ĩ pñtis opuſculi ꝓhemio dictũ eſt in ſuarũ hiſtoriarũ libro vltimo de gothoꝝ expulſione mẽtionẽ faciẽs: gens inquit hunoꝝ diu in acceſſis ſecluſa mõtib⁹ erũpens repẽtina rabie ꝑcita exarſit in gothos eoſq₃ ſparſim cõturbatos ab antiquis ſedib⁹ expulit. Multa ⁊ varia de his gothis ĩ romanoꝝ ſcribunt̃ hiſtorijs. Magna hec et antiq̃ generatio fuit: ⁊ multas ꝯcuſſit ſui terrore orbis ꝑtes. Unde idẽ paulus oroſi⁹ primo ſuarũ hiſtoriarũ libro: alexãdrũ magnũ gothos euitãdos fore ꝓnũciaſſe: pirrũ epiri teſalie macedonieq₃ regẽ exhorruiſſe: ceſarẽ vo qui cũcta armis ſtrauit declinaſſe ait. Hi igit̃ gothi qui multas gẽtes vt vincẽti⁹ ĩ hiſtorijs capitulo cẽteſimo duodecimo ſcribit ſuo ſubdiderãt ſeruicio: hunoꝝ ſubditi ſũt impio. Nã qui gothis ſeruiebãt: expulſis gothis hunoꝝ parebãt principatui. ⁊ ſic huni omni pene ſcythia potiti: ceteras ſcytarũ natiões fortitudine ⁊ principatu ꝑmebãt.

Deſcriptio ſcythie ſcḋm priores hiſtorias hũgaroꝝ:

Hanc ſcythicã hũgaricarũ primeui auctores hiſtoriarũ in europa poſuere: illãq₃ verſus orientẽ extẽdi ⁊ ab vno latere põto aquilonari ab alio ripheis mõtib⁹ ab oriẽte vo aſia ⁊ ab occidẽte fluuio ethewl: quẽ ⁊ don vocari dixe-

rūt:includi ſcripſere:gēteſq3 in illa ꝓcreatas vanitatib⁹ deditas
ocia amplecti:actib⁹ venereis intēdere:rapinas amare:⁊ genera
liter coloris plus nigri q̄3 albi eē dixerūt. Preterea ſcythicā re/
gionē vna cingi cōprehēſione:ſed in tria regna:boſtardiā.ſ.ac den
tiā et magariā diuidi:centūq3 et octo prouincias:in quas olim ꝑ
filios hunoꝝ ⁊ magoꝝ ob cētū ⁊ octo ꝓgenies eorūdē que de illo
rū egreſſe fuiſſent femorib⁹ cū de paludib⁹ meotidis in eādē in/
troiſſent diuiſa extitiſſet habere: ab oriēteq3 ſcythico regno iuri
anoꝝ regnū ⁊ poſt hec tarſiā tādē mãgaliā iungi: ibiq3 et europā
terminari:et rurſus ex plaga eſtuali ſub ſolari gentē coroſminaȝ
et ethiopiā que minor india vocaret̃ vicinari:inter meridiēq3 et
curſuȝ don fluuij deſertū īmeabile eē:ibiq3 ꝓpter intēperiē aeriſ
illi⁹zone ſerpētis diuerſi generis et ranas velut porcos fore :ba
ſilicoſq3 ac plura toxicata aīalia necnō vnicornē ibidē generari
Preterea in ſcythia grādē fluuiū don vocatū oriri:et illū ab hū
garis ethewl nūcupari:et hūc fluuiū mōtes niueos q̄ ſcythiā cin/
gerent tranſcurrere:et amiſſo noīe ethewl don vocari:iuxta ipſū
q3 verſus meridiē gentē kytanoꝝ ⁊ gētē alanoꝝ iacere:⁊ fluuiuȝ
eūdē trib⁹ ramuſculis in mare rotūdū cadere. Alterū quoq3 flu/
uiū togatha dictū valde magnū in regno naſci ſcytharū:illūq3 ꝑ
ſiluas deſertas paludeſq3 ⁊ mōtes niueos vbi ſol nūq̄3 liceret di
ſcurrere:tandē in hircaniā intrare: ⁊ ibidē in mare aquilonis ver
gere:lōgitudinēq3 ſcythie patrie trecētis ⁊ ſexaginta:latitudineȝ
vo centū nonaginta ſtadijs extendi:ſitū etiā eiuſdē taȝ munitum
ꝙ in vno tm̄ loco paruiſſimo introit⁹ illac reperiet̃ exiſtere: ⁊ rur
ſus ab oriente ſcythie beſſos ⁊ comanos albos vicinari: ac circa
mare aquilonis ab occidēte vſq3 ſuſdaliā deſertū eē ſilueſtre hu
mano generi īmeabile:⁊ illud ad magnū ſpaciū extendi : ibiq3 ꝑ
nouē mēſes cōtinuā nubiū iacere dēſitatē:⁊ mēſes ꝑ eoſdē ibideȝ
ſolē niſi tm̄ in mēſib⁹ iulio iunio ⁊ auguſto a ſexta ſolū hora vſq3
ad nonā cernere minime poſſe:ibidēq3 ī mōtib⁹ hui⁹ deſerti griffo/
nes nidificare ⁊ aues legiſfalck que vulgo kerecheth vocant̃ pul
los generare poſuerūt.

Alia deſcriptio ſcythie ſcđm auctores.

Vniuerſis auctorib⁹ quoꝝ cure fuit ꝑtes deſcribere or
bis hec ſcythie deſcriptio ↄtraria eē videt̃. Cū ſchytia
illoꝝ iuxta poſitiōes nō vnū tm̄ ſit regnū:ſȝ magnū mū
di ꝑtē ſuis ambiat limitib⁹.nec eni negari pōt ſcythiā ī europa eē

Nam iſidorus illā maximā fore regionē: ptēqʒ ei⁹ ſuperiorē ī aſia inferiorē vero in europa ponit. Sed ꝙ in illa ſit fluuius ethewl ſiue don: ac ab oriēte iurianoꝝ regno: poſt hoc tarſic: tandē mangalie coroſmineqʒ genti ⁊ ethiopie vicinet: ꝙqʒ ſcythia aliū fluuiū togatha noīe habeat: ſi ceteris auctorib⁹ qui de his reb⁹ ſcripſere loc⁹ eſt dand⁹ multū ab illoꝝ poſitionib⁹ hec deſcriptio diſſidet. Cū ipſi in eoꝝ voluminib⁹ de quopiā regno qđ iurianorū eſſet: aut de fluminib⁹ ethewl ſiue don ⁊ togatha in ſcythie vl' totius orbis deſcriptione nullibi mētionē feciſſe repiant. Aut ſi ſcythia tātūmodo in europa eſt: quō ethiopia ꝙ meridionalis eſt: ac tharſia ⁊ gēs coroſmina ꝙ regna ſūt aſiatica illi vicinari pñt? Enī vero ſcythia ut auctorib⁹ placuit partim in aſia partī in europa ē eāqʒ thanais fluui⁹ ripheis ī mōtib⁹ ort⁹: nobiliſſim⁹ amniū: qui ⁊ aſiā ab europa diuidit: vaſtas p ſolitudines decurrēs mediā interſecat: tandē in paludē meotidā lapſus illi⁹ vndas auget. Dioniſi⁹ ⁊ paul⁹ oroſi⁹ ſcythiā tm̄modo ī aſia itra ⁊ extra imanū mōtē hoc eſt himū caucaſū collocāt: ⁊ inter ceteras nationes hunos ī illa ſedē natalis ſoli habere dicūt. ⁊ ipſe dioniſi⁹ hunos eoſdē cū caſpijs ⁊ albanis vicinari populoſqʒ feroces ⁊ bello aptos eē ponit. Ptholome⁹ vero ac ſtrabo ⁊ plini⁹ aſiaticā ſcythiā ab oriēte flumīe rab: ab occidēte aūt tanai amne claudi fatent. ⁊ illi ab oriente ſeres populos locant: quos iuli⁹ ſolin⁹ arboꝝ frōdes aquarū aſpergine humidare: ex hocqʒ frondib⁹ in eiſdem teneras naſci lanugines: ⁊ ipſos ſeres eaſdem depectere: ac exinde ſericum illud qđ iā in vſuʒ cōem dānoſe vanitatis admiſſuʒ eſt: facere dicit ex quo ſerico nūc humana oſtendunt poti⁹ corpa ꝙ veſtiunt Deinde vo ſcythie aſiatice meredieten⁹ candeſia: mardia: hircania: apia: decerbia: ⁊ bactria regiones: dictis ſicut placuit auctorib⁹ cōtermine ſūt. Quicquid aūt germania ad oceanū ſeptētrionalē ⁊ flumē tanaim meotidēqʒ paludē ſeiūgit: iſidorus oīno partē ſcythie inferiorē dicit: ⁊ illā vt ſupradictū eſt in europa collocat: ac illi circa mare ponticū traciā vicinā eſſe ī eadēqʒ parte ſcythie alaniā gotiā daciā retiā regna hoībus notiora ponit. Hāc pteʒ ſcythie trogus pompei⁹ p tota ſcythia poſuit: ⁊ illā ab vno latere ponto: ab altero ripheis mōtib⁹: a tergo aſia ⁊ phaſi flumine clauſam eſſe arbitratus eſt.

De gētib⁹ ſcythie interiora incolētib⁹: ⁊ de ritib⁹ earūdē: deqʒ auro ⁊ lapidib⁹ pcioſis ī illa abūdātib⁹ ⁊ de fluminib⁹ illā irrigātib⁹

VArias gentes auctores ima ſcythie incolere poſuerũt:
quas inter ceteras tũ iuliꝰ ſolinꝰ de mirabilibus mũdi
ſcribẽs: tũ vͦ pomponiꝰ mella clariꝰ exprimũt. Ponũt
eñi in ꝑte ſcythie aſiatice neuros: eoſdẽq; eſtatis tꝑibꝰ
ĩ lupos trãſformari: ⁊ reliquo anni curſu rurſus in priſtinã faciẽ
reuerti. martẽq; ꝓ deo ⁊ enſes ꝓ ſimulacris colere: diiſq; ꝓ vi/
ctimis hoĩes ĩmolare. His ꝓpĩquos gelonios: ĩpoſq; de inimico
rũ cutibꝰ ⁊ ſibiipſis indumẽta ⁊ equis tegmĩa facere. Iuxta hos
agatirſos hoĩes ceruleo pictos colore. ⁊ qui ceteris digniores ſũt
hos magis hec colore vti. Tãdẽ antrophagos inter quos ⁊ eſe/
dones cõnumerãt. quibꝰ execrandi cibi humana dicunt eẽ viſce
ra: ꝓpterea illis nullã gentẽ cõtiguari: ſed ob nephariũ illoꝝ ritũ
cũctas finitimas nationes ab illoꝝ finibꝰ ꝓfugiſſe: ⁊ ob hoc totã
terre ꝑtẽ vſq; ad mare qđ thybin vocãt ꝑ longitudinẽ illiꝰ ore q̃
eſtiuo oriẽti ſubiacet vſq; ad ſeres in vaſtã ſolitudinẽ redactam
abſq; hoĩe eſſe. Eoſdẽ etiã eſedones parẽtũ funera ſolẽnibꝰ ꝓſe
qui cantibꝰ ⁊ victimis: cõgregatiſq; ꝓximis eadẽ dentibꝰ laniare
ac ouinis cũ carnibꝰ miſcẽdo ſibiipſis eſcas facere: capita quoq;
cute ⁊ carnibꝰ nudata auro circũdare ⁊ illa glorioſis ꝓ poculis de
ferre. Chalibes vͦ ⁊ dacos a ceteris ſcythis crudelitatis ĩmanita
te modicũ aut nihil diſcrepare. Scito tauros ſicut ⁊ neuros pro
hoſtijs aduenas cedere. ſaccos quoq; ⁊ nomadas vicinis infeſta
ri: papulaq; pecoꝝ ſequi. In ꝑte vero ſcythie europea georgia/
nos agros colere. Aſiacos vͦ nec ſua diligere nec aliena furari.
⁊ ideo nec ſua cuſtodire nec aliena attingere. Satharcos aũt vſũ
auri et argenti aſpernari et auaricia quid ſit ignorare: et eoſdem
cũ ꝓximi ſint ripheis montibꝰ ꝑ aſſidua hiemis auſteritate ĩ ſpe/
luncis ⁊ ſub foſſis terraneis habitare: totũq; corpꝰ ac etiã ora p̃/
ter ſolũ viſu; veſtire ponũt. Fatent etiã ꝑter has nõnullas alias
ĩ ſcythia eẽ natiões vltias aũt ad iuga ripheoꝝ mõtiũ ariſmapſos
gẽtẽ vnoculã. ⁊ poſt hos ac iuga mõtiũ eorũdẽ ꝑtẽ mũdi dãnata;
⁊ in illa cõtinuoꝝ caſũ niuiũ eẽ aſſerũt: ita ꝙ hec pars orbis eter/
ne nubis caligine obſeſſa ſola ſit terrarũ que nõ nouit vices tem
poꝝ: nec aliud de celo accipiat niſi tantũ hyemis rigorẽ ſempiter
nũ: neq; eſt hõ qui hos niueos poſt mõtes ⁊ hãc ꝑpetuã poſt cali
ginẽ ſi quippiã terre aut humi ſit dicere q̃at: cũ illa ꝑs mũdi mor/
talibꝰ ignota cũctis eſſe ꝓhibeat. Nõnulli auctores ⁊ maxĩe ſtra/
bo: gnoſius: occeanũ borealẽ vel ſcythicũ ꝓpter frigoris cõtiguã

intemperiē cōcretū ac in ꝑpetuā glaciē verſuʒ: ⁊ p̄terea innauiga
bilē fore putauerūt. Pliniꝰ tñ veronēſis dicit ꝙ indice naues cō
mercij cauſa nauigātes tēpeſtatibꝰ ventoꝝ arrepte i germanicis
litoribꝰ inuēte ac ꝑ regē ſueuoꝝ metello gallie ꝓ conſuli donate
fuiſſent. ⁊ ſuꝑ his cornelij nepotis vtit̄ teſtimōio: qḋ accidere mi
nime potuiſſet ſi ſeptētrionale pelagus cōgelatū ⁊ innauigabile
fuiſſet. Ferūt etiā in aſiatica ſcythia terras auro ⁊ argēto eē locu
pletes ſed inhabitabiles. Nā cū auro ⁊ argēto ac gēmis affluant
griffes ꝑtinax ſeuūqʒ genꝰ animaliū ⁊ alites ferociſſime illas cu/
ſtodiūt: nec quēpiā illac adire patiunt̄. Quippe illac attingere ſa
tagētes cū vidēt: mox vltra omnē rabiē ſeuiētes illos diſcerpūt
quāobrē aduenis difficilis ⁊ rarus aut nullus acceſſus illac dat̄.
Lapides etiā p̄cioſos: criſtallū videlʒ ac ceraunicū ceruleo choru
ſcantē colore. Itē ſmaragdū ꝑoptimū cui teofraſtus iter lapides
p̄cioſos tertiā dedit dignitatē eedeʒ ꝑtes ſcythie gigni ꝓhibent̄.
Nō tñ ad hos ſine diſcrimine ꝑuenit̄: cū ⁊ eoſdē ipſi griffes cuſto
diāt: ꝓpter qḋ dictos ariſmapſos hoīes monoculos cū illis de/
certare dicūt. Scythe quāto magis interiores tāto aſꝑiori magiſ
ritu dediti incultioreſqʒ eē: bella preterea ⁊ cedes amare: ac con
ſuetudinē bellātibꝰ cruorē illius quē primū interemerint recenti
de vulnere ebibere: plureſqʒ ſe interemiſſe enarrare maximā il/
lis gloriā afferre: inter epulas quoqʒ quis eoꝝ quot interfecerit
mentionē ſepiꝰ letiſſimā facere: ⁊ his qui plures interfecerūt ſeſ/
ſiones ſuꝑiores ⁊ bina pocula dare: expꝑtes vͦ necis ſuos inter ſo
cios inferiores eē: idqʒ illis inter iurgia maxio pro opprobrio ab
alijs obijcere: pacis aūt cōdimēta ⁊ federa mutui ⁊ ꝑmixti ſangui
nis deguſtatione ſtabilire tradunt̄. Immēſis mōtiū culminibus
ima ſcythie ad ſeptētrionē vergentia amplectunt̄. ⁊ varios flumi
nū fundunt decurſus. Inter quos vt dictū eſt thanais ripheoꝝ
montiū in latere natꝰ multas ſaxoſas caucaſi mōtis ꝑ valles im/
murmurās brumali ꝑte ingētes glacierū moles ſecū trahens me
diā ꝑ ſcythiā decurrit: ac aſiā ab europa diuidit: tādē plurimoruʒ
fluminū recipiēs aquas ingēs ⁊ mitior paludes ingredit̄ meoti/
das. Preterea in ſcythie aſiatica flumē qḋ boriſtenes vocitat̄ ſa/
tis grāde apud neuros oriri: ⁊ hoc piſces egregij ſaporis quibus
nulla teneras p̄ter cartilagineſ cēnt oſſa nutrire: hyppanē quoqʒ
amnē oīuʒ ſcythicoꝝ amniū nobiliſſimū ⁊ ceteris limpidiorē po/
tuiqʒ ſaluberrimū a quibuſdā ſcythicoꝝ amniū principē denoīa

tū:ac etiā pantecapem:gerrū:phaſim:⁊ iaxartem flumina ſcythie
ſatis celeberrima illiꝰ intra terminos decurrere: illāqꝫ inter cū/
ctos terre partes aqua piſcibuſqꝫ ac virentiū herbaruꝫ campis
nec nō arborū frondoſis ſiluis ⁊ nemoribꝰ fecundiſſimā eſſe ꝓhi
bent ſupradicti auctores.

De laude ſcytharū ⁊ de gentibꝰ de ſcythia ortis.

MAgna auctores de ſcythia ſcripſere:ſed multa maio/
ra ſcripſiſſent ſi illā aut hoſtilis manꝰ ꝑuagari potuiſ/
ſet: vel barbarice gentis illā incolentis pluſq̄ꝫ huma
na ferocitas mundi ꝑtes luſtrātibꝰ illac tutum iter p̄/
buiſſet. Sūmus eni pōtifex pius in ſuarū libro hiſto/
riarū inquit. Ignota eēt nobilis terrarū maxia ꝑs:niſi romanoꝝ
principatꝰ ⁊ magni alexādri potētia orbē apparuiſſet. Strennua
enī fuit ſemꝑ ſcytharū manꝰ:nec illā romanoꝝ dñatio aut alexā/
dri magni vel cuiuſuis imperij ptās cōcuſſiſſe legit̃. Et ſi limites
ſcythie quiſpiā hoſtium adiſſe inueniat̃: nō tñ illius ad interiora
aliquis extraneorū principū ſua extendere valuit arma. Dariꝰ
rex ꝑſarū ſcythis bellū intulit:ad intimaqꝫ illoꝝ ꝑuenire ſatagēſ
auē:murū:ranā ⁊ ſagittas quinqꝫ ꝓ munere recepit:⁊ tandē tur
pi fuga e medio ſubmotꝰ eſt. Thomiris ſcytharū regina cyrū per
ſarū regē cū omni pene exercitu deleuit:⁊ amputato illiꝰ capite ĩ
vtrē humano ſanguine plenū proiecit:inquiēs humanū qui ſem
per ſitiuiſti ſanguinē ad vltimū de illo ſufficiēter bibe. Sophiria
nū magni alexandri ducē ſcythie cūctis illiꝰ cū copijs ſeua morte
trucidarūt. Veſoimqꝫ egyptioꝝ regē oĩ bellico apparatu ſpolia
tū ſcythe ſuis de limitibꝰ repulerūt:⁊ magno cū dedecore fugaꝫ
capeſcere coegerunt. Arma quoqꝫ romanoꝝ magis audierunt
q̄ꝫ ſenſerunt. Scythica quidē arma virūqꝫ maior pars orbis ex
perta eſt:quocūqꝫ gladiꝰ extēſus:ſagitta quoqꝫ ſcytharū porre/
cta eſt:nō ſine vulnere redijt Scythie primi oēm aſiā armis do/
mitauerūt:ac per mille quingētos annos vſqꝫ ad nini regis aſſy
rioꝝ tēpora principatu eiꝰ potiti illiꝰ tulerūt cēſus:⁊ niſi huic gēti
inuidia ſtilū ſubtraxiſſet:ꝓpterea primi imperij nomē ſortiti di/
gna fuiſſet. Multas gētes claro dignas nomine hec regia emixa
eſt. Parti enim ⁊ bactriani vt antiquitas voluit auctoꝝ:ſcytha
ruꝫ ſunt ſoboles. amazones quoqꝫ feminas brachio fortes qua
rū vltimā troianū bellū expertū eſt virtutē ſcythia peꝑit. Quid
aūt de gothis per hunos vt dictum eſt de ſcythia expulſis dicē/

dū eſt:qui ⁊ alanos vna ſecū trahētes omni occidēti infeſtiſſimi fuere. Hi ſunt vt hiſtorie tradūt qui romana fortia trāſcēderūt menia:tāteqȝ vrbis ſolis ſacris reſeruatis oēm gazā ꝯuerterūt ī predā. Romano inſuꝑ impio terrori extitere illorūqȝ ꝑs alia italicis ī oris:alia occidētē verſus ferocibꝰ armis ſibi regnū effecit Unde hi occiduas qui occupauerūt terras rite gothi alani tāq̄ȝ ex gothis ⁊ alanis ſimul militātibꝰ noīnati vocari debuiſſent: nūc qui cathalani vocitant. Hi q̄ȝuis hoīes tūc bello apti fuerīt nr̄a tn̄ etate puto: ꝙ vicino ⁊ imbelli ꝑmixti ſanguine:oliȝ patrie moribꝰ oblitis:labioqȝ mutato:ab armis diſſidere noſcunt:cum nulla de illis celebris ꝑ orbē ꝓ preſenti reſonet fama:piraticā ſolū ꝑter vitā:que potiꝰ fame offenſio q̄ȝ nutrix eſt. Hunoꝝ ſiue hūgaroꝝ genitricē eē ſcythiā nullꝰ dubitat. quoꝝ ⁊ ī principio exitꝰ de ſcythia virtꝰ milicie p̄clara efferbuit: ⁊ nūc hoc noſtro euo gladiꝰ illoꝝ cōtrarie gētis ſupra capita nitet. Wandali etiā ſcytharū ſūt genꝰ:qui poſt hunos ſiue hūgaros paternis de habitatiōibꝰ egreſſi partē mūdi affricanā ⁊ eccl'iaȝ pſecuti ſunt. tandē multos belli ſeuicieqȝ poſt ſtrepitus orbis pte in eadē regnū ſortiti ſunt Uoluere nōnulli maxīe frater martinꝰ qui romane hyſtorie compendiū generauit ꝙ he tres nationes puta hnni gothi ⁊ wandali vna eadē eēnt generatio: ⁊ eiſdē fuiſſent labij ſiue lingue tātū/modo noībꝰ differerēt. Nulla hec rō admittit: nec illi quibꝰ hec placuere euidēti ſuā intentionē documēto probāt. Nā huni go/thos ꝓpriiſ de ſedibꝰ expuliſſent mīme ſi huni ⁊ gothi eadē generatio fuiſſent. Preterea gothi priores hunis dū nec hunoꝝ au/diebat ſtrepitꝰ romano impio infeſti fuere. Wādali aūt lōge poſt hunoꝝ egreſſuȝ ſcyticis de ꝑtibꝰ erūpentes vt iā dictū eſt:africano in agro ſedē ſibi fecere. Multas p̄ter has ſcythia gētes ſuo ī gremio enutritas fudit:quarū nouiſſimi thurci eē ꝓhibēt:q̄ȝuis nōnulli illos troiano de genere ꝓpaginē ducere: ⁊ nomē a theu/cro rege qui troiani belli ī feruore ruiture vrbi auxiliaturꝰ venerat nomē nō thurci ſed theucri recepiſſe putent. Cū tn̄ troianos ab italis deriuatos etatē mūdi circa terciā frigeas adiſſe oras regnūqȝ ſibi ibidē pariter ⁊ troianā vrbē:q̄ mūdo multas pepit fa/bulas ꝯdidiſſe: ⁊ rurſus poſt illiꝰ excidiū:tuȝ magnū illū eneā pa/trē ⁊ auctorē romanoꝝ rerū:tū vero anthenoreȝ paduane vrbis ⁊ aquilegie ꝯditorē rurſus ī italiā tāqȝ vnde exiſſent rediſſe multe hiſtorie tradāt. Thurci vt heticꝰ philoſophꝰ tradidit ī aſiatica

ſcythia vltra periccos mõtes ⁊ tracontas īſulas ↄtra acquilonis vbera ſedes genitrices habuere. Otto aūt hiſtoricus friſingēſis eṗs tradit ꝙ imperãtib⁹ grecis ⁊ regnãte apud francos pipino rege: thurci caſpias: ꝓut aūt ſūmo põtifici pio multaꝝ hiſtoriaꝝ lectori placuit: caucaſias egreſſi portas quid fecerint vicinaꝝ fatet miſeria regionū. Hi antiquū tū in amictu tū ṽo in armis ſcythica quē eduxerūt de patria tenēt modū. Multa de hac gente: deq₃ eius familia ac luciferis illi⁹ ſucceſſib⁹ nicolaus ſecūduri ſtilo ꝑ breui vſus ad eneã ſenoꝝ eṗum ſcribēs denotauit. Cū aūt ad preſens non de eoꝝ agat reb⁹: id qḋ illoꝝ framea his noſtris ſeculis ſatis nota ſit in orbe me de illis dixiſſe ſuffic at.

Argumentum ꝙ ſcythia de qua egreſſi ſunt huni ſiue hungari ſit in aſia.

PAulū oroſiū ⁊ dioniſiū alexandrinū philoſophū ſupradictos ſequi: idq₃ ꝙ huni ſiue hūgari primã in aſiatica ſcythia natalis ſoli ſedē habuerīt me referre nõ pudet Anthoninus etiã qui tum ſigibertū tum vincentiū in his rebus imitatus eſt: oēmq₃ qui mundanarū rerum inquantum ſuus cõprehendere potuit ſtilus ſeriem conſcripſit: hunos ducētib⁹ venatorib⁹ aſiatica de ſcythia ī europã migraſſe ⁊ gothos ſcythie ꝑtibus de europeis deq₃ ꝓprijs illorū ſedibus expuliſſe: deniq₃ aucta tum audacie tum armorū virtute in pannoniam veniſſe: ad alias quoq₃ nationes terroris manū vt infra ſcribetur extēdiſſe: inane poſuiſſe creditur minime. Nec priores hungaroꝝ hiſtorie huic ſentencie ↄtradicunt: cū hunos ſiue hungaros primum in perſide tandē in palude meotida cõmoraſſe ac duce cerua terras in alienas vt ſupra dictū eſt trãſineaſſe tradãt. Zeliobrē olim hunoꝝ in aſiatica ſcythie manentiū regē: chroſdre perſarū regi contra iuſtinianū romanoꝝ imperatorē cum viginti milibus hunoꝝ in auxiliū veniſſe romane cõmemorant hiſtorie. Pius etia₃ romanus pontifex in ſuis hiſtorijs: hunos meotidis palude tranſmiſſa in europa₃ migraſſe: omnēq₃ barbariem inter thanaim ⁊ danubiū occupaſſe tradit. Et rurſus idem dicit ſe hominem verona ortū qui hoc noſtro euo ſcythicas luſtraſſet ꝑtes allocutū fuiſſe: illūq₃ ſibi affirmaſſe: ꝙ in aſiatica ſcythia ad ortū thanai amnis homines eiuſdē lingue cum hungaris pannoniam incolentib⁹ inueniſſet. tandēq₃ rediens cum pleriſq₃ ſacre pagie ꝓfeſſoribus viris religioſis de ordine ſancti franciſci qui linguã

b

illoꝝ nouiſſent illac ꝓficiſci ⁊ ſanctū chriſti euangeliū (cum idola
trie forent dediti) ꝑdicare voluiſſet: ſed dn̄s de mozqua q̄ grece
ꝑfidie ſubditus eſt: aſiaticos hungaros romane cōiungi eccleſie
ac ſacris imbui ritibus egreferēs ipſos illac tranſire ꝓhibuiſſet.

De egreſſu hunorum de ſcythia.

Anno igit̄ incarnatiōis dn̄i tricēteſimo ſeptuage/
ſimo tercio dieb⁹ valentis imꝑatoris vt dictū eſt
et damaſi primi romane eccl'ie pape in ſexta etate
ſecli huni ſiue hungari i ſcythia habitādo magnū
creuerūt in populū: ſuadētibuſqꝫ eis venatorib⁹
ſupͣdictis in vnuꝫ ꝯgregati: occidētales inuadere
regioēs decreuerūt. ac capitaneos ſi puta bele filio chele de genere
zemen orto: keme ⁊ kadicha fratrib⁹ eiuſdeꝫ atila kewe de buda
filijs bendegucz de genere kadar eligentes ſibi prefecerūt. omni
quoqꝫ cetu ſue natiōis cōputato: de centū ⁊ octo tribub⁹ decies
centena ⁊ octoginta milia de vnaqq̄ꝫ tribu deceꝫ milia armatoꝝ
viroꝝ ꝯnumerauerūt. hoſqꝫ manu vti ⁊ hoſtē ſi occurreret oppri/
mere: feminas quoqꝫ illoꝝ ac familiā popularēqꝫ gentē cunctam
quā ſecū ducebant pariter et armenta extraneo ab inſultu tueri
deputauerūt. Unū p̄terea rectorē noīe kadar virū ſapientē ⁊ ad id
idoneū q̄ lites ſopiret diſſidentiū: fureſqꝫ ac latrones caſtigaret
inter ſe ꝯſtituerunt: edicētes nihilominus decreto generali: vt ſi
rector ipe imoderatā diffiniret ſententiā: cōmunitas illā in irritū
reuocare: errantēqꝫ rectorē tum corripe: ac pariter ⁊ capitaneos
dū vellet deponere poſſet. Edictū etiā fuit q̄ cū res cōmunitatē
eq̄ ſorte tangētes occurrerēt: aut general' expeditio exercit⁹ incū
beret: vt mucro ſanguinis aſꝑgine tinct⁹ media hunoꝝ ꝑ habita
cula caſtraqꝫ deferer̄t: voxqꝫ ſubſequerer̄t preconica dicenſ. Uox
dei ⁊ preceptū cōmunitatis vniuerſe: vt vnuſquiſqꝫ in tali loco:
eundē deſignādo locū: armat⁹ vel q̄lit̄ pōt cōpareat: cōmunitatiſ
ꝯſiliū ſimul ⁊ preceptū auditur⁹. Hec ꝯſuetudo inter hunos ſiue
hungaros vſqꝫ ad tēpora geyſe ducis filij duciſ toxon filij arpad
inuiolabilit̄ extitit obſeruata: ⁊ multos generatione de hac ꝑpe/
tuam redegit in ruſticitatē. Nā ſancitū erat vt tranſgreſſores hu
inſcemodi mādati: niſi rationabilē aſſignarēt excuſationē: cultro
media per viſcera diuiderent̄: aut i deſꝑatas cauſas vel cōmunē
īmiſericordit redigerent̄ in ſeruitutē. Hec ſanctio alios ex hunis
plebee perhibent̄ effeciſſe ꝯditionis. Naꝫ cū vna ⁊ eadē fuerint

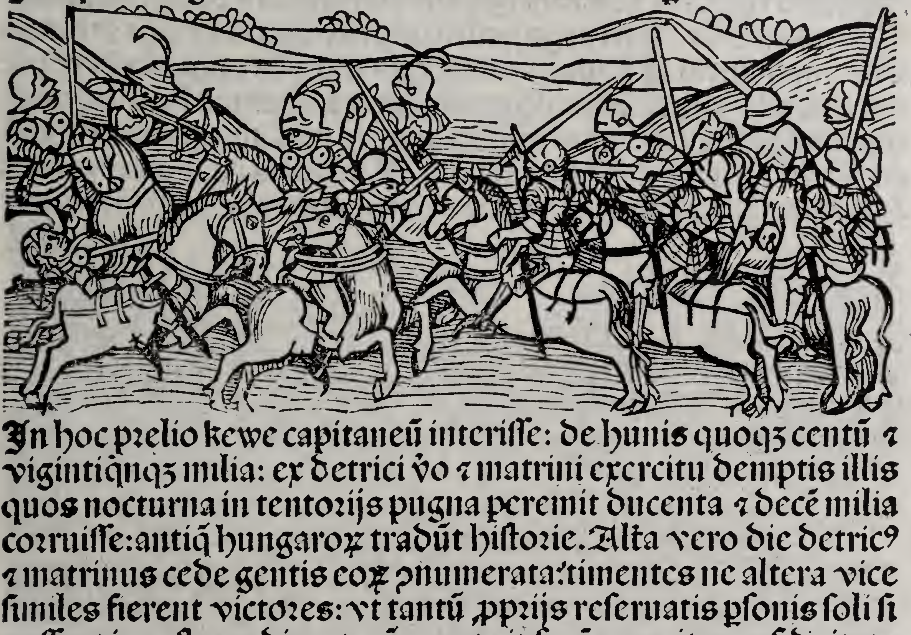
generatio:⁊ a quondā hunoꝛ ⁊ magoꝛ vnanimit ꝓceſſerit: aliter
fieri nequiſſet: vt alter dn̄s alter ſeruꝰ vel ruſticꝰ effici potuiſſet.
His tandē cōpoſitis:capitanei ſupdicti cōmuni voto cū omni ad
hec deputato populo ingētia mouētes agmina (non ergo ſedibꝰ
ſoli natal' vacuis relictis:ſed illis extraneo ab incurſu idonea fir
matis cuſtodia) quā primum vt ſupradictū eſt in venatoꝝ ductu
tranſitis paludibꝰ meotidiſ ac gothis gēte robuſta ⁊ famoſiſſima
ꝓprijs de ſedibꝰ expulſis: deinde aucta potētia aīoqꝫ elati nihil
ſibi obſtare poſſe arbitrātes:tanq̄ꝫ t̄bo vehementiſſimꝰ oīa euer
tētes:beſſos ac chumanos:albos tandē ſuſdalos: dehinc ruthe/
nos crudeli ſub domitatione ꝑtranſeuntes:in nigrā chumaniā q̄
nunc moldauia foꝛe credit: deuenerunt.ꝑdomitis nihilominꝰ in
tranſitu ipſoꝝ a Tanai flumine vniuerſis barbaricis regionibꝰ:
tandē venert̄ i pānoniā:⁊ ad ripas aluei titie ſtatiua fixert̄ caſtra.

De ingreſſu hunoꝛum in pannoniam:⁊ de bello eoꝛundem in campo Tarnokwelgh cōmiſſo.

Hec regio olim panis ab vbertate pānonia denominata
eſſe traditur: que nunc ab hungaris ipſaꝫ incolentibus
inutato nomine hungaria vocitat̄:regionū nobiliſſima:
famoſiſſimoꝛum amniū decurſu irrigua: campis pariter
et montibus mixtim decoꝛa: auri ⁊ argēti necnon ceteroꝛum me
talloꝛum ac ſalis peroptimi genitrix fecundiſſima:terrarum ferti
liſſima: vino abundantiſſima: ſiluarumqꝫ ⁊ paſcuoꝛum frequen/
tiſſima:pꝛo maioꝛi ſui parte vndiqꝫ aut ingētium molibus alpiū
aut potenti fluminum decurſu clauſa. Hanc regionem plurime
nationes incoluiſſe feruntur: et ſemper potentioꝛ ſuperueniens
generatio agri fertilitate allecta infirmioꝛem aut expellebat na/
tionem aut ſubdebat. Nam ⁊ dacoꝛum populus certam eiuſdeꝫ
regionis partem olim inhabitaſſe:tandē non ſine turbatione ſe/
ceſſiſſe: ac relicto pigui pānonie tellure maritima loca nouergie
pꝛoxima occupaſſe:⁊ ſibi ibideꝫ perpetuā feciſſe ſedem perhibet̄
Conſpecta igitur hac regione:omni hunoꝛum cetui vlterius nō
incedere: ſed cū vxoꝛibus ⁊ familia ac armentis bigiſqꝫ et taber
naculis cum quibus de natali ſolo deſcenderant terra in eadem
permanere placuit. Incolebant eiſdem tempoꝛibus pannoniaꝫ
longobardi gens aduena:ac alimani ⁊ italici cū illis: et tetrarcha
quidam matrinus vel vt quibuſdā placuit martinus nomine na
tione lōgobardus:de ſabaria oꝛiundꝰ:tum eidē regioni tū vero

meſie achaie vtriqꝫ tracie: dalmacie ⁊ macedonie: de romanorū
gratia ꝑerat: homo armis bellicis informatus. Hic cū immenſaꝫ
multitudinē ignote gentis intra ſui dñij limites penetraſſe et ad
rippā Cicie caſtra poſuiſſe: manūqꝫ in direptionē rerū ſui populi
extendiſſe audiuit: totus ꝯtremuit: nec illos ſui regiminis cū gente
aggredi auſus fuit. Romanoꝝ igiť petiuit auxilium. Eadē tempe
ſtate detricus de verona natione almanꝰ: romanoꝝ principū de
voluntate oī germanie p̃ſidebat. Iſte detricus per romanos in
matrini auxiliū delectꝰ eſt. Quāobrem detricus ꝯgregato ingēti
germanico italicoqꝫ ac aliarū ꝑmixtarū gentiū exercitu deſcēdit
in pannoniā: ⁊ in zazalom caſtrametatus eſt. de hinc ad ciuitateꝫ
potentianā vbi matrinꝰ ꝯgregata longobardoꝝ multitudie reſi
debat venit. Erat enī hec ciuitas vt quidaꝫ aiunt latinoꝝ ad litꝰ
fluminis danubij inter thetem ⁊ zazalom ſituata. Ad quā cū venit
detricꝰ cū matrino ꝯſiliabanť: ſi tranſito danubio hunos in illoꝝ
deſcenſu et tabernaculis inuadere deberent: vel ad cōmittendū
bellū aliū competentē locū eligerent: q̇ſqꝫ modus cū tam ignota
gente in ꝯflictu eſſet ſeruandꝰ. Hac igiť ꝯſilij diſceptatione inter
detricū ⁊ matrinū diutiꝰ ꝓtracta: hunis eoſdeꝫ ꝯtrarias ipſis res
diſponere ignotū erat minime. q̃re magna ꝑte ſue gentis ad p̃lium
diſpoſita: ceteris in ꝑmeuo deſcēſu ꝓ cuſtodia rerū remanentibꝰ
venerūt ſecus danubiū. Quos licet detricꝰ ⁊ matrinꝰ ſibi ꝓpin/
quos eſſe ſciant: non tn̄ illos ꝓpter interſtantiā danubij timebāt
cū eos oīno nauiū carere ſcirent ſuffragio. Ducebant igiť qetas
noctes. nec quippiā hoſtē tanto flumine a ſe diſiunctū metuebāt
Huni vero plurima qui iā fluminā poſt diſceſſū ipſoꝝ a ſcythia in
vtriuꝫ officio tranſnatare aſſueuerāt: noctis tenebroſo ſubſilētio
vtribus eiſdē inflatis ſe illorū nauigio cōmiſerunt. Tranſnatato
itaqꝫ infra ſicambriā danubio in ea ꝑte vbi nūc villa kelenfewld
locata eſt (ꝓpter qđ ⁊ eadē hoc vocabulo denoīata fore dicitur)
irruerūt tandē hoſtilē ſuꝑ exercitū in campo ſecus ciuitatē poten
tianam: quē illa ſua intra menia capere non poterat: in tentorijs
quieſcentē. Ingens exuberat vociferatio: cedeſqꝫ maxīa cōmit/
titur. Nā matrini ⁊ detrici exercitꝰ ex ſubita inuaſione attonitus
nedum in ſui defenſionē armis vti valeret verū ad quā partem
fugere deberet ignorabat. Perimebātur ergo per hunos velut
errabunda pecora: nec illis quepiā fuga vitā redimebat. Quare
omni ea parte lombardici pariter ⁊ almanici ceterarūqꝫ gentium

exercitu que extra muros ciuitatis erat fuge intēta: ⁊ per hunos crudeliter trucidata et deleta: huni poſtq̄ȝ dies illuxit in campo tarnokwlg deſcenderūt. Detricꝰ aūt per hanc inuaſionē admodū turbatuſ: vna cū matrino ⁊ reſidua ꝑte exercitꝰ q̄ tum in ciuitate potentiana tum vero in caſtris ad zazhalom cōſtituta erat irruit ſuꝑ hunos. Bellū igitur cōmittitur acerrimuȝ hincinde cadunt cadauera moꝛtuoꝝ magna ſtrages fit ꝑte in vtraqꝫ. Soliſ tandē circa occaſū: hunis tum p̄cedentis noctis inſomnio tum ↄtinuis belli laboꝛibꝰ fatigatis: romanoꝝ exercitꝰ fit ſuꝑioꝛ. Sed cū non minoꝛē q̄ȝ huni accepiſſet ſtragē illos fugientes ꝑſecutos ē mīme Illi quidē fugiētes trāſnatato rurſus danubio ꝑuenere ad ſuos

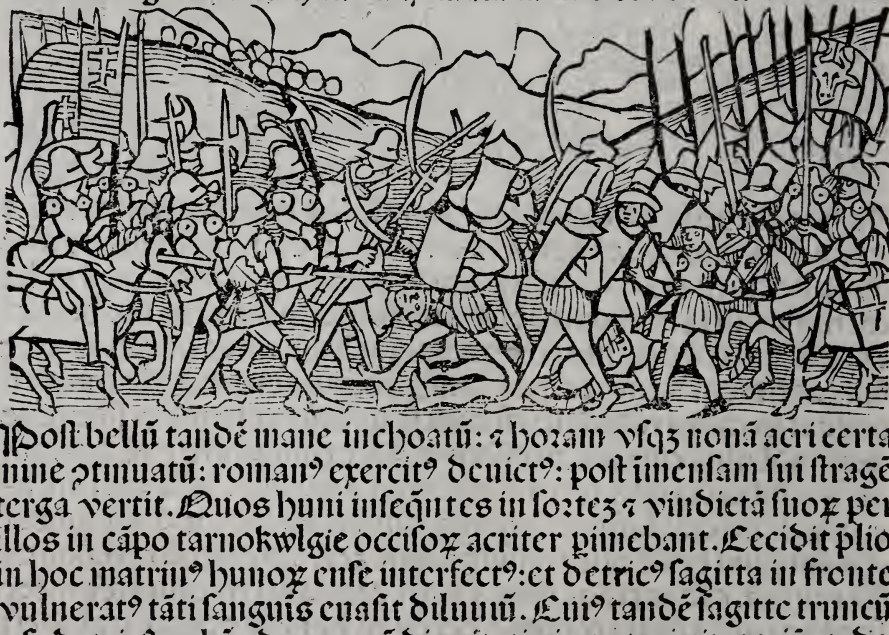

In hoc pꝛelio kewe capitaneū interiſſe: de hunis quoqꝫ centū ⁊ vigintiq̄nqꝫ milia: ex detrici vͦo ⁊ matrini exercitu demptis illis quos nocturna in tentoꝛijs pugna peremit ducenta ⁊ decē milia coꝛruiſſe: antiq̄ hungaroꝝ tradūt hiſtoꝛie. Alta vero die detricꝰ ⁊ matrinus cede gentis eoꝝ ↄnumerata: timentes ne altera vice ſimiles fierent victoꝛes: vt tantū ꝓpꝛijs reſeruatis ꝑſonis ſoli ſi poſſent in caſtra redirent: cū cuncta ipſoꝛū exercitus reſiduitate verſus Tulnā ciuitatē ꝓceſſerunt. Hec ciuitas nr̄o euo ducatui auſtrie ſubiecta eſt: ⁊ tres raſtas diſtat a wienna. Illa aūt ciuitas ea tēpeſtate erat latinoꝝ: interqꝫ ciuitates pānonie computabat᷑ Cū aūt huni hoſtē retroceſſiſſe cognouerūt: ad campū certaminis ſūt reuerſi. cadaueraqꝫ ſuoꝝ ⁊ kewe capitanei recolligētes moꝛe ſcythico iuxta ſtratā cōmunē decēti cū honoꝛe ↄdigne tradiderūt ſepulture. ⁊ nihilominꝰ tante rei ꝑpetua ꝓ memoꝛia ibidē ſtatuā ſiue columnā lapideaȝ ſolennē erexerūt. locumqꝫ illum kewcoza

vel kewehaza vocauerunt. Noſtra quoqꝫ etate locum eundem corrupto vel mutato vocabulo: prout id apud hũgaros fieri ſo/let: keazo appellari haud abſurdum eſt arbitrari.

De bello ad locum qui keſinawr dicitur cõmiſſo.

POſt hec huni ſiue hungari: animoſitate armorũqꝫ di/rectione romani exercituſ experta: renouato exercitu ꝑtes pãnonie tranſdanubiales inuaſerunt. ⁊ illis ob/tentis ac ſub iugum redactis: totaqꝫ familia in eoſdẽ tranſducta: verſus Tulnã ciuitatē vbi ipſoꝝ hoſtes ꝯgregati manebant ꝓceſſerunt. Detricus vero et matrinꝰ cũ oĩ apparatu romani exercitus quẽ hr̃e poterant in campo keſinawr illis occurrerũt. Acri ergo ꝯcurſu mutuo ambo hoſtes ꝯtrarias irruerũt in turmas. Huni vero magis mori q̃ꝫ pugne cedere pre optantes: ſcythica cõſuetudine clamores edentes horribiles: et timpana pulſantes: omni armoꝝ genere maxime innumerabiliũ emiſſiõe ſagittarũ in hoſtẽ vtebant. Turbatis ea ꝓpter vndiqꝫ Romanis agminibus: huni maximam in illis cedem efficiebant.

Poſt bellũ tandẽ mane inchoatũ: ⁊ horam vſqꝫ nonã acri certamine ꝯtinuatũ: romanꝰ exercitꝰ deuictꝰ: poſt inmenſam ſui ſtragẽ terga vertit. Quos huni inſeqũtes in ſortē ⁊ vindictã ſuoꝝ per illos in cãpo tarnokwlgie occiſoꝝ acriter ꝑimebant. Cecidit ꝑlio in hoc matrinꝰ hunoꝝ enſe interfectꝰ: et detricꝰ ſagitta in fronte vulneratꝰ tãti ſanguinis euaſit diluuiũ. Cuiꝰ tandẽ ſagitte truncũ ipſe detricꝰ vrbẽ ad romanã dignitatis impatorie in curiã ꝓ documento certaminis per ipm cũ hunis cõmiſſi in fronte detuliſſe: ⁊ ꝓpter hoc imortalitatis nomẽ vſurpaſſe narratur. hungaroꝝqꝫ in ydeomate halathalon detreh dici meruit pñtem vſqꝫ in diem

Hunc detricū galeā quandā hūiſſe: ⁊ illaȝ q̄nto magis deferebat tanto maiori claritate refulſiſſe fabulant̄. In hoc quideȝ ꝑlio ex hunis q̄draginta milia: necnō illoꝝ capitanei: bela: keme: ⁊ kadycha cecidiſſe dicunt̄. quoꝝ tandē capitaneoꝝ cadauera ipſi huni ad ſtatuā memoratā detulerūt: ⁊ ibidē ꝯdigne tradiderūt ſepulture

Quāti aūt romano de exercitu corruerūt ꝓ compto valet dicere nemo. ſufficit tm̄ certamine in hoc tantā ipſos cladeȝ accepiſſe: qꝫ ꝑamplius illos ꝯtra hunos ꝯgregari nullus oīno hoīm ꝑſuadere potuit.

De electione Atile in regem: deqꝫ illius moribus ⁊ armorum gestaminibus quibus in hostem vtebatur.

CUm p⁹ hec pacifica possessiōe pānonice regiōis
potiti: dn̄ice incarnationiſ q̄dringentesimo p̄mo
ab ingressu v̇o coꝝ in pannoniā anno vigesimo
octauo: ceteris capitaneis vt sup̄ dictuꝫ est vita
functis: Atila dūtaxat q̇ui hungarico idcomate
ethelc dictus est ⁊ buda fratre eiuſdē ſuꝑuiuen/
tibus: eundeꝫ atilā ſuꝑ ſe vnanimi voto ꝑiter ⁊
cōſilio regia dignitate extulerīt. Cōpetebat huic
homini hec dignitas: cū oīm hunoꝝ ꝑacri fuerit ingenio: robore
quidē animi: ⁊ laboꝝ tolerātia: diſciplinaqꝫ rei militaris ac indu
ſtria: ⁊ ambitione: oībus ſuꝑior. in hoſte fallendo inſidijſqꝫ oppri
mendo: ac dolis ſtruendis: verſut⁹ ⁊ ꝑcalidus. corpore ſtrenuus
animo fortis ꝑiter ⁊ audax: in voluntate quidē magnanim⁹: ⁊ in
p̄lijs aſtutitiſſim⁹: ꝑſona egregi⁹: pectore ⁊ humeris latus: colore
teter ſiue fuſcus: intuitu auſterus. barbā quidē longā deferebat.
venerens quoqꝫ admodū fuiſſe tradit. Atila principatu adepto
tanq̄ꝫ regio de germine natus oīa ſui regim̄is negocia ſerie per/
optima ⁊ glorioſa cōpoſuit. Nam ſe expeditionēqꝫ ſuā armis po
litis p̄muniuit. multa quoqꝫ ingenia: machinas videlicet et ceta
tormenta ad frangendas ciuitatū ⁊ caſtroꝝ munitiones p̄parare
ꝑiter ⁊ adaptare fecit. Decē p̄terea falcatorū curruū milia hūiſſe
fertur. ⁊ cū his ſu⁹ vbiqꝫ exercit⁹ muniebat. Tabernacula quidē
ac papiliones ⁊ tentoria illius iuxta diuerſarū regionuꝫ ritum et
ꝯſuetudinem varijs modis ꝯtexta hēbat. Ex quibus vnum pro
ꝑſonali eiuſdē reſidētia ſericeis ꝯtextum de pānis: auroqꝫ ſplen/
denti ac lapidib⁹ precioſis intermixtim adornatū: ⁊ tam mirifice
ꝯiunctum ⁊ ſolidatū fuiſſe tradit: vt extendentib⁹ illud ⁊ recolli
gentibus faciles p̄beret labores. Columne vero eiuſdē tentorij
auro ductili fabrefacte: in illarū iuncturis lapidib⁹ adornate p̄ci
oſis fuiſſe dicunt. Sua etiā mariſtalla quā ſuis exercitualibus in
expeditionib⁹ deferebat: pro maiori ꝑte de purpura ceteriſqꝫ ſe
riceis pānis erat p̄parata. Hec licet diuerſarū regionū equorum
genere ſepi⁹ fuerit repleta: nō tn̄ larg⁹ princeps illorū gaudebat
de pluralitate: ꝫ illos tum principib⁹ exercit⁹ ſui: tum vero ſuis
militibuſ abundanter diſtribuebat: in tm̄ ꝙ aliqn̄ duos vel tres
ꝓprio eq̄tandi pro vſu vix hēbat. Selle quidē et ceteri eq̄tandi

apparatus multo reſplendebāt auro ⁊ gēmis. Menſa quoꝫ tum vero coquinaria vaſa aurea fuiſſe dicunt. Thalam⁹ quidē ⁊ ſtratū regale quib⁹ ſuis in expeditionibꝰ ꝓpria vtebat̄ pro quiete: nō ſine auro gēmiſqꝫ ac ceteroꝝ precioſoꝝ metalloꝝ genere erāt: in tm̄ ꝙ ambaſiatores extranei illius cāpeſtria dū veniebāt ad hoſpitia: eadem ꝯſpicientes: his a quib⁹ venerant redeuntes mirabundi referre non valebant. Iſte rex non tm̄ in hiſ: ſed in cūctis ſeculi pompis abundans et glorioſus erat. Quāuis etiā ſeuerus fuerit peregrinis: tñ a nationib⁹ ſuaꝫ ꝓpter liberalitatē multum diligebat̄. Confluebant eñi ad illū mundi de cardinibꝰ bellum quoꝝ cure erat extranee nationes. quibus ille in magna rerū diſtributione liberaliter rñdebat. In expeditione vero ſua decies centena milia hunoꝝ extraneas p̄ter nationes q̄ innumerabiles erant hr̄e perhibet̄. Et cū vnus de ipſis decies centeniſ milibus bello vel morte deficiebat: alter in illi⁹ locū mox dirigebat̄. Nolebat eñi tant⁹ princeps vt ſuus exercit⁹ qñcunqꝫ eclipſim pateretur. Arma quideꝫ tutricia hunoꝝ de ſcythia ſecū apportata ex corio ferroqꝫ deſuper polito fuiſſe ferunt. Arcuſqꝫ ⁊ ſagittas ac lanceas pacutiſſimas ad offendendū hoſteꝫ geſtabant. ac clipeo vel ſcuto tecti: cultroqꝫ ad femur accincti: vultu horridi: barba crinibuſqꝫ indiſpoſiti: pellib⁹ veſtiti: cūcto populo terrori ꝑiter et formidini erant. Ipſe quoqꝫ atila rex q̄muis ad ſubiectas ſibi gentes liberal̄ fuerit: ꝓpter innatā tñ ſibi ſeueritatē ſuiqꝫ intuit⁹ auſteritatē a ſuis nimiū timebat̄. Suis quoqꝫ bellicis ꝓ īſignijs tum in ſcuto tū in vexillo auis imaginē ad modū aſturis depictā coronaꝫ in capite hñtem geſtari faciebat. Hec quidē inſignia per hunos ſiue hungaros vſqꝫ ad tp̄a ducis geyſe filij ducis toxon geſtata fuere. Tytul⁹ aūt ſuus hanc formā ꝯtinebat. Atila filius bendekucz: nepos magni nemroth: nutrit⁹ in engadi: dei gratia rex hunoꝝ: medoꝝ: gothoꝝ: danoꝝ: metus orbis ⁊ flagelluꝫ dei.

Quō rex Atila Budā frēm ſuum ſui regni effecit participem.

POſtq̄ꝫ aūt atila in regie dignitatis gloriā ſublimat⁹ extitit: romanaqꝫ deſtitit ſe ꝓtegere man⁹: ipſe atila ſedē ſibi in ciuitate ſicambria ſuperius noīata elegit Tandē ex īnata ſibi ambitione vicina ꝯſtituit inuadere regna. Quāobrē ne ipſo abſente hoſtil̄ q̄ppiam ſuo in dominio efficeret man⁹: Belā frēm ſuum ſui reginis effecit participeꝫ. ⁊ illū a flumine Titie vſqꝫ ad amnem

Tanai ſup̲ vniuerſas barbaras ſibi ſubiectas natiões principē ⁊
rectorē conſtituit. Poſt hec ſue potentie fama vndiqꝫ diffuſa: ⁊
validis nationib⁹ ad illum ꝯcurrentibuſ: ꝓuincias circūſtantes
meſiā ſcꝫ ac achaiā: macedoniā: ⁊ vtrāqꝫ traciā inuaſit. Tulerant
enī he regiões matrino ꝯtra hunnos auxiliū. ⁊ regi atile ꝓpterea
eaſdeꝫ q̄ꝫ primū inuadere cure erat. Quib⁹ tandē regionib⁹ rex
atila perdomitis: ⁊ ſub iugū ſui principat⁹ redactis: victor rediit
ſicambriā. Hec regis atile victoria multas orbis ꝑ ꝑtes diffuſa:
marcianū romanoꝝ ⁊ totius orientis imperatorē territauit. Nā
ſtatim poſtq̄ꝫ tantarū terrarū atila triumpho eſt potit⁹: timuit ne
eo magis ſui imperij penetraret ad interiora: cū ꝑſis qui tūc illi⁹
fines acriter ꝑurgebant treugas fecit. Hac etiā regis atile forte
maxime ꝑtes mundi pulſate: multe natiões: potiſſime ille quarū
direptio rerū animi erat: ſponte illi ſe ſubdiderunt. Inter quas
walmer orientaliū rex gothoꝝ nobiliſſim⁹: ardaricuſqꝫ gepidaꝝ
rex famoſiſſim⁹: p̄terea marchomani: ſueui: ſquadi: eruli: ⁊ turigi
populi ex īnata militie virtute perſtrenui: regi atile in ſeruituteꝫ
pariterqꝫ ⁊ ſocietatem ſponte ſe dederunt.

De memorabili ⁊ magno Atile regis bello in campis cathala nicis cōmiſſo.

Rex igitur atila tantarum ſuperb⁹ imperio nationum:
tantarūqꝫ virib⁹ fretus gentiūꝫ: oīa que cogitabat ſe
facile ꝑficere poſſe arbitratus eſt. Quare vt dictū eſt
in ſicambriā rediens: cunctis ſui dominij principibus
ſolenneꝫ curiā celebraturū ꝓmulgare p̄cepit. Edicto
igitur regio magnas circūſtantium regionū per ꝑtes diuulgato:
⁊ ipſa curia multoꝝ aduenarum nobilium aduentu tumeſcente:
tandē detric⁹ de verona qui prius hoſtis erat: regis beniuolen/
tia pariter ⁊ liberalitate auditiſ: cum multis germanie principib⁹
tanti regis venit in curiā: ⁊ nō min⁹ ceteris ſe illi exhibuit gratū
⁊ familiarē. Rex vero atila multa liberalitate illi ceteriſqꝫ princi
pibus cū illo exiſtentib⁹ rn̄dit. Cum igit̃ detric⁹ principē erga ſe
beniuolū eſſe ſenſit: ꝑſuaſit illi vt regiones occidētales romano
imperio ſubditas inuaderet. Aiebat enim q̄ oīm armoꝝ eſſent
deſtitute p̄ſidio. ⁊ ſi rex illaſ aggrederet̃: non ſine magni honoris
noīe exinde rediret. Quapropter rex atila ꝯſilio detrici ductus:
ingentē mouit tum ſue tū extranee gentiſ expeditionē. Egreſſus
tandeꝫ de ſicambria primo illiricos dicit̃ inuaſiſſe. Deinde omni

pene germania ꝑuagata: ac cunctis ciuitatibus ⁊ caſtris que oc/
currebant ſubuerſis: intrauit tandez in regnum Conſtantie. vbi
rex ſigiſmundus eiuſdem terre princeps circa Baſileam magno
cum exercitu illi dicitur occurriſſe. Quo per regem atilam cum
omni expeditione ſua contrito et fugato: poſt hec dum idem rex
ſigiſmundus ad arcendū hoſtem ſe viribuſ imparem vidit: atile
dominio cum omni ſua ſe ſubdidit gēte. Deinde rex atila ſecus
renum tranſeundo Argentinam ciuitatem munitiſſimam quam
romanorū ceſar nullus expugnare potuiſſe traditur obſedit: ex/
pugnauitqʒ. ⁊ cuncta que in illa erant diripuit. ac muroſ illius in
multis locis diruere fecit. vt cunctis intrantibus in illam liber ⁊
ſine difficultate preberet̄ introitꝰ. edicens nihilominꝰ firmiſſime
ne illius murus rege ipſo viuente quandocūqʒ repararetur. vt
non argentina ſed propter viarū pluralitatez quas in muro illiꝰ
fecerat aperire Straſpurg vocari deberet. Deinde amoto exer
citu: luxonium: bizantiam: chalom: maſticon: ligonez: burgundiā
⁊ lugdunuz: ciuitates munitas ac fortes opibuſqʒ ⁊ viro diuites
expugnando diripe ac humotenus deſtruere fecit. Tandem per
omnes gallias diſcurrendo oīa euertebat. nec aliquā ciuitatem
vel caſtellum aut oppidum a manu illius quepia tutare potuit
munitio: ſed velut ſeua quedam tempeſtas in igne et gladio oīa
ꝯſumpſit. Inter hec ignorabat rex atila ethium romanū patriciū
cum innumerabilibus occidentaliū nationum copijs ad galliarū
ſubſidium adueniſſe. Terciam ergo partem ſui exercitus contra
ſoldanum mirmāmon denominatum principem potentiſſimum
qui tunc gallicie dominabatur deſtinauit. Quos dum ſoldanus
contra ſe venire perſenſit: cum eſſet ad cōmittendum cōflictum
imparatus: de vrbe ſibile fugiēs ante illos brachio maris quod
ſtrictum ſibile dicitur trāſnauato in marochiam ſe recepit. Atila
vero rodano flumine tenus progrediens et omnia demoliens:
tandem vrbem aurelianam obſedit. In cuius obſidiōe patriciū
predictum contra ſe armari genteſqʒ cōducere audiuit. Ne igit̄
wiſſegothi id eſt gothi occidentales in gallis manentes: ipſi pa/
tricio imigerentur: ſibiqʒ ex hoc hoſtilis manus grauior fieret ti
muit. Quamobrem aſtutia quadaz amicum gothis ſe ſimulans:
ad theodoricum illorum regem nuncios deſtinauit. ⁊ ſe cum illo
amiciciā ſeruare velle: tantūmodo cū romaniſ ſibi agere debere
intimauit. Ethius v° patriciꝰ in hac re atila ſolertior prius regē

theodoricū adortus eſt. illiqȝ antiq̄s hunoꝝ inimicicias quas in ſuam gentem in eiuſdē de ꝓprijs ſedibus expulſione intulerant reducens in memoriā: eundeȝ ab atile amicicia diſcindens ſuam ꝯtraxit in ſocietatem. Atila aūt cogitans quanto magis differret bellū tanto magis inimica man⁹ augmentaret: quaꝓpter aureliane ciuitatis ab obſidione ſuis copijs remotis: vt hosteȝ minus ꝓmptū adoriret: illac vbi hoſtis manebat accelerare feſtinabat. In tranſitu aūt cum quidam heremita vite idonee in montium abruptis repert⁹ ⁊ ad atilā regē adductus: eoqȝ futura predicere sciret accuſatus fuiſſet: rex atila illuȝ humane ſuſcipiens ſuarum rerum euentū ab illo ſciſcitat⁹ eſt. Ille multā poſt taciturnitateȝ infeſto regi dixit. Maxime princeps hoīem ignarū diuinā cogis exprimere voluntateȝ. Quid putas in me eſſe de celeſtibus qui vermicul⁹ ſum terre? Sed vt a potentia dei mei quē tu ignoras quēqȝ pſequeris te nihil tenere: aut me tibi de futis dicere aliqd non poſſe arbitreris: magis vt deberē in lingue miniſterio diſſolutus ad te hec verba facio. Tandē inquit. Deus oīpotens qui tantarū gentiuȝ regit imperiū hac vice ſue auſteritatis gladium tuas dedit in man⁹. Tu enī es flagellū dei. ⁊ tua ſeueritate a ſua declinantiū iuſticia impietatē ipſe de⁹ corrigere voluit. accipiet tū hunc gladiū a te dū voluerit ⁊ illū alteri tradet. Ut autē ſcias bello cūcta vincere non hūanitatis ſed diuinitatis eſſe potentiā hac vice romanis ꝓlio inferior eris. non tñ infra tps tibi pfixum tuis de manib⁹ pſecutionis gladiuſ cadet: nec tuū hac vice oīno extinguet imperiuȝ. Stupefactus admodū rex atila in heremite relationis: illū amouens ac ſub cuſtodia teneri pcipiens: vniuerſos aruſpices ⁊ diuinatores quos ad adinſtar paganoꝝ magna futurarū rerū dicendi pro ſpe ſecū deferebat ad ſe vocari iuſſit: ⁊ illos ſi heremite ſequerent iudicia tēptauit. Illi quidē extis pecoꝝ vt barbaroꝝ erat ꝯſuetudis ꝓſpectis: aliarū etiā rerū ad id idonearū ſcrutinijs diligent exaīatis: dicta heremite approbarūt. nihilomin⁹ tñ ꝯtrarie ptis ſummū ducē in ꝓlio caſurū predixerūt. Rex atila cū oīm principū eſſet ſupbiſſim⁹: oīa que pdicta erant in ſe ꝯtingere q̄ȝ fuge pſidio ſe ⁊ ſuum populū ſaluum efficere ꝑoptauit. Heremita tum ꝯtubernia atile tū munera refugiēte per atilā in pace dimiſſo: ipſe atila cū cuncta ſua expeditione cathalanici agri vbi roman⁹ ꝯgregat⁹ erat exercit⁹ deuenit. munituſqȝ caſtris currūū falcatoꝝ hoſteȝ expectabat. Sed cū ethiū patriciū

multo extranearu3 nationũ presidio gaudere audiuit: mox illum
terciam partem sui exercitus contra Soldanum misiſſe penituit
Aſtutiſſimus princeps adinuenta occaſiõe a patricio ſub pace fi
enda inducias pugnandi petebat. non vt terga verteret ſed vt
dimiſſa ſui exercit⁹ pars interim ad illũ remearet. Cognouit pa/
tricius regis atile aſtutiã: et inducias ſe daturũ negauit. Ingenti
enim tum romani exercit⁹ tũm vero extranearũ nationũ armata
expeditione gaudebat. Antiq̃ enĩ hungaroꝝ hiſtorie cũ illo decẽ
reges occidentales cũ cuncta illoꝝ potentia fuiſſe tradunt. An/
thoninus vero ꝛ ſigibertus prefatũ gothoꝝ rege3 theodoricum.
Burgundiões quoq3 ac alanos: francos cũ rege ipſoꝝ meraneo
ſaxones: ripariolos: lambriones: ſarmatas: britones: luterianos
ac pene oẽm populum ſolis ad occaſum manente3 ethio patricio
auxilio fuiſſe. atilã vero rege3 cũ quingentis milib⁹ de pannonia
egreſſu3 extitiſſe ſuis poſuere ĩ chronicis. Et q̃uis ipſe atila diui
nationib⁹ p̄dictis admodũ turbat⁹ fuerit: tñ quia ſupremũ ducẽ
hoſtilis exercit⁹ in p̄lio moriturũ p̄dixerant: de interitu ethij pa/
tricij cũ ille totius romani exercit⁹ eſſet dux cogitabat. Nã illius
nece3 cũ ſibi ſupra oẽs moleſt⁹ foret ꝑmaxime optabat. Hac ergo
intentione atila etiã cum interitu ſui populi bellũ cõmittere non
formidabat. Conuenerũt igit̃ vterq3 hoſtis in cãpis cathalanicis
qui in longitudine ducẽta ꝛ in latitudine ſeptuaginta ad miliaria
extendi ꝑhibent̃. Et dũ ſibi diſtarent leuib⁹ vſi ſunt certaminib⁹
Tandẽ ventũ eſt ad locũ vbi certamen amplius differri neq̃bat.
Atila vero rex tum heremite tum diuinatoꝝ reſponſa pre mente
ferẽs: de exitu belli dubius occaſionẽ dedit vt hoſtẽ maturo die
ꝯueniret. vt ſi viri armorumq3 inferior eſſet p̄ſidio: ſaltẽ ſupue/
niens nox illi adiutorio fieret. Quapropter adueſperaſcente iam
die oĩs multitudo vtriuſq3 ꝑtis cõmota eſt. Concurruntq3 hinc
inde fortiſſime nationeſ. bellũ inchoat̃ aſperrimũ: quale vix vlla
narrat hiſtoria. clamorib⁹ turbarũq3 ac timpanoꝝ reſonantijs et
enſiũ tinnitib⁹ alta reſonant aera. multa milia hominũ hincinde
ꝓſtrantur. Oĩſq3 illa campi planicies cadauerib⁹ adeo repletur
vt neceſſe eſſet pugnantib⁹ ſuꝑ occiſoꝝ corpora decertare. Tãta
ibi hoĩm equorũq3 multitudo corruiſſe: tantuſq3 ſanguiſ effuſus
extitiſſe tradit̃: vt riuulus exigui momenti mediũ certaminis de
currens ꝑ campũ: ex hoĩm equorũq3 occiſoꝝ cruore tantũ inun/
datiõis cepiſſet incrementũ: q̃ cadauera ſecũ traheret ꝑemptoꝝ

Cecidit in hoc prelio rex ille gothoꝝ preſtantiſſimuſ theodoric⁹
inter fortiſſimos hoſtiū cuneos interfectuſ. Preterea ex vtraqꝫ
parte centum octoginta milia hominuꝫ per hiſtoricos qui bello
de hoc ſcripſere quaſi vna vocis cōſonantia in hoc turbine belli
periſſe traduntur. Et q̄ꝫuis in chronicis hungaricis atilā victorē
fuiſſe: ceteroſqꝫ reges qui ethio patricio in ſubſidium venerant:
audita morte regis theodorici fugiſſe poſuerit: ſigibertus tn̄ ac
anthoninus ⁊ quaſi vniuerſa romanoꝝ opera hiſtoriarum: atilā
bello inferiorē fuiſſe narrant. Dicunt enim ſigibertus ⁊ anthoni
nus: ꝙ cū diu equo marte hoſtem inter vtrūqꝫ pugnatū fuiſſet:
tandem exercitus atile ceſſiſſet: ⁊ ſe plauſtrorū inter munimenta
cōtinuiſſet. Sequenti vero die thoriſmundus theodorici regis
gothoꝝ filius qui cum patre ꝯtra hunos pugnatur⁹ in ſubſidiuꝫ
patricij venerat: patris mortē hunoꝝ ſanguīe vindicare: atileqꝫ
caſtra cū ſuis gothis expugnare diſpoſuiſſet. Qđ poſtq̄ꝫ atile in/
tonuiſſet: idem dum oīno de victoria iam deſperaret: de equitū
ſellis ſtruem cōponi iuſſiſſet inquiēs. ſi hoſtem ꝑualere videbitis
hanc ipſe ſtruem aſcendā: voſqꝫ ignem ſupponite. Elegi etenim
poti⁹ a vobis qui mei eſtis cremari q̄ꝫ hoſtiū gladijs interire: aut
captus qui rex tantarū ſum nationū in manus romanoꝝ vel go/
thorum deuenire: ⁊ illis ludibrio fieri. Ethius aūt patricius tho
riſmundi volūtatis ꝯſcius: timebat: ne deleto atile exercitu ipſe
thoriſmund⁹ victoria ſuꝑbus illi cui nūc auxilio eſt hoſtis fieret:
armaqꝫ in romanos vertens illos de facili opprimeret. qua ꝓpt
thoriſmundo quaſi de rebus ſibi neceſſarijs ꝯſulens ait. Thoriſ
munde. ⁊ patrē vindicare et hoſtē opprimere cū ad hec vnanimi

voto ꝯgregati ſum⁹: eſſet optimũ. ſed cũ paterna tuaq; obſequia animũ meũ in bona voluntate tibi annexerũt: vellē tibi de tuis reb⁹ admodũ placentib⁹ aliquid ꝑſuadere. Scis eteni genitorē tuũ iam vita eſſe functũ: ⁊ te germanũ domi hr̄e hoīem regnādi peridoneũ. timeo igit̄ ne audita morte patris regnũ ſibi vſurpet Tu quoq; ſi hunos aggrederis: qui heri viciſti (cũ belli dubius ſit exitus) hodie vinci poteriſ: ⁊ poſt hec fractis virib⁹ domeſticũ gerere bellū tuo germano impar eris: acerbiuſq; tibi cũ tuis q̄z cũ alienis erit dimicandũ. Age igit̄ ⁊ feſtina: vt poti⁹ ꝑuenias q̄z preueniaris. Thoriſmundus q̄ſi ſalubre ⁊ ſibi neceſſarium ethij amplectēs ꝯſilium ita putauit faciendũ. Quo abeunte reſiduus romanus exercit⁹ ſimul cũ auxiliarijs diſpſus eſt. Tercia quoq; pars exercit⁹ atile q̄ huic bello intereſſe non poterat: ipſo viuēte pannoniā redire auſa fuit nunq̄z. Sed ibidē cathalaunicis in oris ꝑmāſiſſe: ⁊ eiuſdē terre incolatũ recepiſſe. ipſos aũt hunos quos rex atila ꝯtra zoldanũ deſtinauerat p̄ter extraneas natiōes ſexaginta q̄nq; milia fuiſſe: ⁊ hoꝝ quidē capitaneos ipſoꝝ lingua hiſpanos vocatos extitiſſe: ⁊ exīde hiſpaniā nomē accepiſſe tradũt

Quomodo Atila rex flagellum dei ſe vocari iuſſit. ⁊ de deſtructione remenſis ciuitatis.

POſt hec rex atila cum vidit romanoꝝ exercitũ dilabi maiori ſecuritate intumuit: arbitratuſq; amplius romanos cũ illo ꝯgredi non audere dixiſſe fert̄. Stella cadit: tellus tremit: en ego malleus orbiſ. Seq; iuxta heremite dictũ flagellũ dei iuſſit appellari. Tandem tantas belli poſt fatigatiōes in campo prelij ſupradicto aliquos per dies cōmoratus eſt. deinde mouēs agmina (populus enī adhuc reſtabat infinitus) iterũ maiori cum rabie gallie ciuitates aggreſſus eſt. Demũ igitur ad trecas venit vbi ſanctus lupus erat epiſcopus. Hic cũ atilaz appropinquare audiuit: pontificali mox indutus habitu cũ omni ſui cleri cetu illi obuiaz proceſſit. Cũq; corā illo veniſſet ⁊ ad illũ admiſſus fuiſſet: ait epiſcopus. tu quis es qui terraz diſſipas ⁊ conculcas? Cui atila. ego ſum inquit atila rex hunorũ flagellũ dei. Ad quam vocē ſanctus lupus epiſcop⁹ portas ciuitatis iuſſit ap̄ire. ⁊ ad regē ait. Bene venerit flagellũ dn̄i mei. Introduxitq; illos ī ciuitatē. Illi vero aut humanitate ipſius epiſcopi exigente: vel vt quidā volunt diuino obumbrate numine abſq; cuiuſlibet offenſiōe mediā tranſierũt per ciuitatē,

Deinde in tholoſanā venit ciuitatē. in quam per ciues eiuſdem
honorifice ⁊ ſūma cum laude ſuſcept⁹ eſt. ꝓpter qḋ ciues ipſi tuꝫ
in ꝑſonis tūqꝫ in reb⁹ gratiā illius meruerīt. Poſt hec remenſeꝫ
ciuitatē vrbem galloꝝ capitalē obſedit. Ingentēꝫ enim rex atila
hanc ꝯtra ciuitatē ꝯceperat irã: ꝓpterea ꝙ ciues eiuſdeꝫ illi in
cathalanicos campos eunti vehement̄ reſtiterant. Depopulata
igitur vniuerſa illi circūſtante regione: acri illā obſidione circū/
ueniens: adhibitis cunctis tormentoꝝ generibuſ: q̄ ſua ducebat
expeditio: muros illius diruere faciebat. ſagittarioꝝ ꝑterea mul
titudo menia illi⁹ denſiſſimis ſagittaꝝ caſib⁹ mundabat: ita ꝙ ne
dū homo ibidē ſui ad ꝓtectionē aſſiſtere: verū ⁊ minutiſſima ſine
vulnere auicula illac euolare non valuiſſet. Erat ciuitate in hac
epūs ſancte vite Nicaſius noīe vir maximis inſignis virtutib⁹:
et ſororē eutropia denoītam virginē ſpecie ⁊ forma preclarā ha/
bebat: que ſuaꝫ deo dedicauerat pudiciciā. Iſte epūs ſimul cum
ſorore aſſiduis tp̄e obſidiōis vacabant orōnibus. Acrius igitur
hunis ciuitatis expugnationi inſiſtentibus: cū miſeri ciues nullā
ſalutis opē: ſed tanti diſcriminis ſolā mortē eſſe redemptricē ꝯſpi/
ciunt: lacrimātes cū mugitib⁹ ⁊ ſuſpirijs ad ſanctū dei cucurrerīt:
illūqꝫ in orōne repertū his verbis pulſauere. Subueni inquiūt
pr̄ ſancte ſubueni: aut ꝯſule nob: ſi gentiū ſeruitute te ſubiciam⁹:
aut ꝓ fide proqꝫ ciuitatis ſalute vſqꝫ ad interemptionē decerte/
mus. Vir aūt dei ante hec ex diuina reuelatione vrbē penit⁹ ſub
uertendā fore cognouerat. De orōne igit̄ eleuat⁹ quaſi de graui
ſomno euigilaſſet: ciuib⁹ cū magna ꝯſtātia ita rn̄dit. Indignatōꝫ
hanc iuſto dei iudicio vr̄is ſcelerib⁹ exigentib⁹ vr̄a ſuꝑ capita ꝓ
notatā nō ignorani. quaꝓpter flagella dei q̄ ipſimet ꝓuocauim⁹
patienter ⁊ non inuiti ſub bona ſpe et deuotiſſime etiā cū mortis
periculo ſuſcipiam⁹: vt ipſa mors tm̄ corpis ſit ſuppliciuꝫ: eterne
aūt vite fiat remediū. Attendite me paſtorē vr̄m. ſi ipſe pro illo q̄
ſuaꝝ me ꝯſtituit paſtorē ouiū ad mortē parat⁹ ſum: ⁊ vos ſi oues
meo eſtis de ouili q̄s cognoſcit paſtor: vr̄m imitari paſtoreꝫ non
negligatis: ſed pati ſitis oīa q̄ occurrerīt pro amore xp̄i tolerare.
ſic enī frēs cariſſimi itur ad aſtra. Inſtanti⁹ igit̄ nō tm̄ ꝓ corporū
eliberatione: quantū pro aīarum q̄s illecebroſa vita polluimus:
ſalute. ꝓ inimicis quoqꝫ nr̄is: illoꝝ tanq̄ꝫ amicoꝝ ſalutē optātes
orem⁹. His verbis vir dei ciues vſqꝫ ad mortē ꝯbatos ꝯſolabat̄
Nec min⁹ ſctā vgo eutropia expanſiſ in celū manib⁹ ciues ipſos

ad ſuſcipiendā inſtantez martirij coronam animabat. Inter hec huni diſſolutis ciuitatis munitionbus per ipſam ciuitatē diſcur/rentes furibundi: omne viuens qđ illis occurrebat gladio vaſtabāt. Nicaſius vero epiſcopus ſimul cum eutropia ſorore ſua ad valuas baſilice glorioſiſſime virginis Marie: quā idem vir dei in arcem ſedis epiſcopalis eiuſdem ciuitatis fūdauerat: hymnis ⁊ canticis ſpiritualibus vacantes cucurrerūt. moxq3 vt ferratas acies ſanctus preſul vidit: manu ſilentium indicētes ait ad illos. O diuine voluntatis miniſtra fortitudo: quare contra naturam humane conditionis victoriam veſtre dignitatis ſeuiſſimam in rabiem conuertitis? Uerus nanq3 quondam nobilium bellatorꝫ iuris tytulus ſubſcriptus erat: humilibus parcere: ⁊ debellare ſuperbos. Ecce plebs chriſtiana deo ſuo humilis ⁊ deuota: veſtris in conſpectibus proſtrata: vſq3 ad mortē obediens veniā petit. Si enim oues meas perſeuerante impietate queritis: me primū pro ipſis victimā3 diuine maieſtati libate. His dictis: cum pater ſanctus rurſus ad orationem proſtratus hunc verſiculū diceret: adheſit pauimento anīa mea: continuo gladiatoris ſequitur ictꝰ et vir dei capite truncatur. Non ergo ab ore decollati verbum ſanctitatis deſtitit: ſed īmortalitem quam ſemper optabat impe/trauit dicens: viuifica me domine ſ͞m verbū tuum. Sancta aūt virgo eutropia videns circa ſe omnem impietatis illorū ſeueri/tatem mitigatam: ⁊ ſuam pulcritudinem quaſi paganorū litibus cognoſcens reſeruari: malens mori potius q̈3 illis aſſentire: et in illorum contubernio viuere: ad interfectorem epiſcopi ait. Heu tyranne infidelis magnū dei virum indignis manibus iugulaſti ⁊ me tibi abutendam reſeruas: propter quod diuina iam te ſen/tentia damnat. Et mox his dictis nō feminea virtute: ſed diuina vltiōe: ſaltu repentino in illum inſiliens: raptis illius palpebris: oculos eius vindex euulſit: ⁊ continuo gladios perſequentiū in ſe prouocauit: ac cū fratre ceteriſq3 ſibi adherētibus ilico palmā martirij promeruit. Traditur etiam in quibuſdā hiſtorijs ꝙ poſt completā martirij cedem: hunos ipſam ciuitatem depopulantes terror ſubitus inuaſiſſet. vidiſſent enī quaſi acies celeſtes dimi/cantes. ipſa quoq3 baſilica horribili ſonitu reboaſſet. ꝓpter qđ ipſi huni relictis ciuitatis ſpolijs aufugiſſent. Poſt hec ipſa ciuitas diu abſq3 homine ſolitaria: angelica ſub cuſtodia: ſimul cum martyrū corporibꝰ ꝑmanſiſſet. ardentiaq3 luminaria in noctium

obſcuritate a remotis viſa. celeſtis etiaꝫ cantus armonia audita fuiſſet. ⁊ tandē eiuſdē vrbis ciues: qui per fuge preſidium ipſorū ſeruauerant animas: remoto hoſte vrbem in eandem rediſſent: ipſorumqꝫ martyrum corpora condigne ſepeliuiſſent.

De paſſione ſanctarū vndecim milium virginum. ⁊ de Buda per atilam fratrem ſuum interfecto.

Inter hec rex atila quendam ſui exercitus prefectū nomine Julium vel gywlā cum magna parte ſue expeditionis ad obſedionē ciuitatis colonienſis: que prius agrippina vocabat: deſtinauit. Qui dū eiuſdē ciuitatis vacaret in obſidione: ⁊ cetus ille vndecim milium virginū preclariſſimus: nullū ſibi a ſeculoꝝ primordio habens ſimileꝫ: duce ſancta Urſula britannorū regis filia: ſimul cum illuſtri duce Ethereo Angloꝝ regis nato ſponſo ſuo: ac Cyriaco papa: multiſqꝫ alijs ſpiritualiū ⁊ ſeculariū dignitatū perſonis: nauigij officio: rheni fluminis alta ſulcantes: illac aduenifſet: mox dictus prefectus: quorundā romanoꝝ ductum: gentilitatis errore infectorū conſilio: ſimul cum hunis obſidioni dicte ciuitatis inſiſtentibus: ingenti cū clamore ⁊ feritatis auſteritate in tam ſacrum virginū collegiuꝫ truculentus velut hoſtis irruit: omneſqꝫ vſqꝫ ad internitionē deleuit. Harum ſanctarum virginū paſſionem plures deſcribunt hiſtorie. et q̄zuis de cladis illarū tempore diſcordent: tamen quia nulla hunorum potentia preter atilanā aliquando coloniā obſediſſe traditur: ob hoc hāc ſanctarū virginū paſſionem eiuſdē atile regis temporibus factā fuiſſe admitti condignū eſt. Rex autem atila poſt expugnationē ciuitatis remenſis omnē galliam ⁊ flandriaꝫ demoliens: deinde venit in turingiaꝫ: ibiqꝫ apud Jſinacū ciuitatem pro extollentia ſui nominis: acſi romano ab exercitu ſuus nullum paſſus fuiſſet populus detrimentū: ſolennem curiam celebrauit. Ad quam nō nulli vicini principes ex aſſecuratione atile regis confluxiſſe feruntur. Deſiderabant enim illius vultum: qui tanto ſui terrore orbem ꝯcuteret intueri. Quos rex atila magna cum liberalitate ſuſcipiens: multiformibus donoꝝ muneribus honoratoſ quieta ſub tranquillitate remiſit. Tandē ſuꝑ dacos: normanoſ: friſones lytwanos: ⁊ prutenos: delectos capitaneos et exercitū copioſuꝫ

deſtinauit: ⁊ eoſ oē ſui ſubditi fecit ditioni. Audiuit poſt hec rex atila romanos ⁊ gothos rurſus contra ipſum copias adunare et armatam congregare manū. Quapropter timuit ne poſt tantoꝝ bellorum laborez milite feſſo per illos circumueniretur: relictis gallijs feſtinanter venit in pannoniā. Et cum ſicambrie demoraretur: Buda frater ſuus terminos ſui rectoratus ſibi per atilam deputatos tranſgreſſiſſe: ⁊ illius in abſentia regnū ſibi vſurpare voluiſſe: erga illū accuſatus eſt. Et his rebus: id ꝙ rex atila ſuo in receſſu ſicambriā: vrbem atile preceperat vocari. Buda vero illam vocabulo ſui nominis Budawara denominauerat: apud atilam magna comprobatione erat. Quare ipſe rex atila eundez fratrez ſuū dolo circūuentum captiuauit: ⁊ proprijs ſuis manibꝰ occidit: cadauerqꝫ illius in danubium dimergi fecit. Quo interfecto licet ipſe rex atila inſtiterit ⁊ rurſus nouo ſub edicto ſtatuerit: ꝙ ipſa ſicambrie ciuitas non aliter ſed vrbs atile debeat appellari: hunni tamen ſiue hungari interdictū minus obſeruantes illam Budawara vocauerunt: vocantqꝫ o Buda vſqꝫ in hunc diē. Theutuni vero edictū regis tranſgredi magis formidantes ciuitatem ipſam ſicut tunc ob metū illius Eczelpurg id eſt vrbs atile vocauere: ſic ⁊ modo illam eodē nomine vocant. Tandem rex atila fratre interfecto ſicambrie quinqꝫ ānis quieuit. voluit tamen vt quicquid mundus ageret: ipſe conſcius fieret. Quare ſpeculatores ad cunctas ſibi neceſſarias partes prout ſuis expediebat rebus ordinaſſe dicitur. Quorum vna ſtatio Colonie in germania: altera in lythwania: tercia iuxta fluuiuz Tanai: ⁊ q̄rta in Jadria dalmacie ciuitate conſtitute erant. Et harū ſtationum cuilibet homines relatu digni a locis ſupradictis inceps vſqꝫ ad ſicambriā continue in tanti diſtantia ſpacij locati ⁊ cōſtituti erāt: vt dum alter coꝝ de nouis rebus regi referendis clamaret: propinquioꝝ illi id competenter audiret: ⁊ rurſus ad alterum ſibi viciniorem reclamaret: quodū noui rumores: ſi qui forent: ad regē peruenirent: ⁊ rurſus voluntas regia: prout illi placebat: partibꝰ in predictis declararetur. Preterea rege quieti dato: non ergo quieſcebat curſitandi aſſueta hunorum feritas: quin et contiguarum prouinciarum depopulationi deditti: maxime prouincias Meſſiam: Macedoniam: Achaiam: Theſſaliam: et etiam vtraſqꝫ tracias armis infeſtis et continuis incurſibus grauabant.

Quapropter earundez regionum:ſed etiam pannonie ciuitates per ipſos hunos crebris inſultibus fatigate:cum tantā nequirēt continuā tolerare vexationem: iugumqȝ dominij regis barbari exoſum haberent:natali ſolo derelicto: ab ipſoqȝ rege atila licē/tia impetrata:dimiſſis armentis:ſolis walachis ipſorū:qui erant paſtores:ſponte in pannonia remanentibus: per mare adriaticū in apuliam ſe tranſtulerunt.

De expugnatione aquilegie ciuitatis.

Cunqȝ rex atila oneroſa poſt bella in germania gallia qȝ ⁊ ceteris ſupradictis regiōibus maxime in campis catalanicis peracta:quinquennem peregiſſet quietē: interea ſemper romanum per exercituz inſidioſe ſibi illata de iniuria reminiſcebatur: totoqȝ vindictā ap/petebat corde. Quapropter omni ſui exercitus defectu tum ar/mis hoſtilibꝰ deleto: tum in partibus catalaniciſ ex cauſa ſupius memorata remanēte:ī armis ⁊ nouo milite reparato:curia tandē ſolenni celebrata:egreſſus eſt de pānonia per Stiriaz ac Chorinthiam ⁊ Dalmatiā.et has quidē regiones crudeli furore magna cum depopulatione peruadens: apud Salonā ⁊ Spaletum ciuitates mari adriatico ſe coniunxit.⁊ has quidem ciuitates ꝯtriuit diripuitqȝ pariter ⁊ ſuccendit. Dehinc iuxta mare progrediens Traguriam:Sardoniā:Sibinicum:Jadriam:Nonam: Sceniā Potentiam:Polam:Chapiſteriam:Terreſtrinā:ſimiliter ciui/tates rebus pariter ⁊ populo non minus decoras:muriſqȝ et ar/mis firmatas: multa preterea oppida in montibus ſituata demoliuit:ſuamqȝ ac ſuoꝝ in direptionem ꝯuertit.⁊ velut leo turbatꝰ inſaniens ſuā iniuriā a romano ſuſceptā exercitu: romani populi in ſanguine vindicabat.propter qꝺ omnia que illi occurrebant: quaſi ingentium inundatio aquarū: ſui exercitus in profundum ſubmergi faciens:tandē ꝑuenit ad aquilegiaz.Hec enim ciuitas in introitu italie ſituata:⁊ a quodā anthenore troianorum duce: vt padua:originē accepiſſe dicitur.Urbs erat magna:⁊ ob metū Atile tum vallibus tum vero muris militeqȝ ⁊ armis admoduz cōmunita. Atila rex ꝯſpecta illius magnitudine:cunctiſqȝ munitionibus quaſi ad reſiſtendū ſibi preparatis:totus incaluit.⁊ ſue ꝯfuſioni aſcribi poſſe iudicans: ſi poſt tantarū ciuitatū expugna/tionem illam ſolam quaſi territus intactaz relinqueret.Obſedit igitur illam. ⁊ multis machinarum ceterorumqȝ ingeniorum ad

frangendũ murũ aptis generibus illius munitionibuſ adhibitis
(quia ciues eiuſdẽ illam in multo ſuarũ tumqꝫ hoſtis diſcrimine
perſonarum protegebant)trienni obſidione in illius vacauit ex/
pugnatione. Et cum tantus populus tanti temporis per ſpaciuꝫ
vniuerſas circumſtantes terras: maxime in rebus ad cibum ne/
ceſſarijs ſpoliaſſet: ac omnia que vicina erant ex longa obſidiōe
adinſtar locuſtaruꝫ conſumpſiſſet: in tantum: ꝙ obſidentes non
minori q̃ꝫ obſeſſi penuria laborarent: id regis atile animũ: vt ab
illius obſidione recederet: ſepius monebat. Elatum tñ principẽ
innata ſibi ſuperbia a propoſito deſiſtere non ſinebat. Quapro/
pter cum vna dierũ ipſe rex ſui exercitus cũ principibus ꝯſcenſis
equis ciuitatẽ eãdẽ circũambularet: ⁊ muros illi⁹ vnde ſibi opor
tunior ciuitatẽ ipſaꝫ inuadendi daret̃ facultas ꝯſpiceret ciconiã:
que alto vnius turris eiuſdeꝫ ciuitatis in culmine nidificauerat:
pulloſqꝫ procreauerat: vnũ ex pullis ſuis roſtri miniſterio cape:
ac ad arundinetũ ipſi ciuitati propinquum deferre: ⁊ rurſus poſt
alium redire: ac in ceteris pullis ſuis ideꝫ quod in primo fecerat
facere vidit. Quo viſo: rex illis qui eum comitabantur ait. Aſpi
cite auem futurorum preſciam. ſentit enim ciuitateꝫ noſtras per
manus ruituram. ⁊ ne cum ciuibus interiret: ſe et pullos ſaluare
ſatagens: locũ mutat habitationis. Simus igitur fortes in bello
ne hec ſola ciuitas dicere valeat: que nulla ꝑ nos obſeſſa dicere
valuit. His igitur verbis rex atila omneꝫ ſui exercitus animum
ad ipſius ciuitatis expugnationeꝫ fortius irritauit. Quapropter
die craſtina ingens fit concurſus agminum: omniqꝫ cum impetu
infelix ciuitas vexatur. Ciues vero illius dum etiam poſt captaꝫ
ciuitatem nihil aliud q̃ꝫ morte ſe redimere poſſe viderẽt: in ipſi⁹
ciuitatis et ſui protectione mori malentes: menijs ciuitatis inſi/
ſtentes acriter dimicabant: ⁊ hunos ab ingreſſu ciuitatis eo ma/
gis arcebant. Cumqꝫ rex atila eo die ſe nihil ꝓficere potuiſſe con
ſpexit: die altera aliud genus periculi in ipſam ciuitatem excogi/
tauit. Precepit enim: vt omnis ſue expeditionis innumera mul
titudo ſellas: de quatuor duntaxat equitibus vnam afferrerent
et illas iuxta muros obſeſſe ciuitatis proiicerent. Fit igit̃ ingens
ſellarũ congeries. cui tandem ipſe rex ignem ſupponi mandauit
Quibus ardentib⁹: ciuitatis eiuſdẽ murus ex ignis vehementia
in ea parte debilitatuſ: ⁊ precipiti ruine datus fuiſſe dicit̃ Quib⁹
viſis: rex ipſe rurſus coaptato ad bellum innumerabili populo:

miſeram ⁊ pauitantē ciuitatem aggreditur. Perdurante quoqꝫ
pugna: in ipſius ciuitatis expugnatione feſſis agminibꝰ recentia
ingerebat: ex quo obſeſſis vniuerſaliter in ſui defenſionem labo
rantibus nulla dabatur requies. Tandem fera hunorum multi
tudo preualuit. intrauitqꝫ in ciuitatē: ac omne viuens quod hu/
manum erat: ſenes ⁊ iuuenes abſqꝫ ſexus diſcretione crudeliter
trucidauit. Oēs inſuper tante ciuitatis diuitias direptioni man
cipando: ſolas feminas quas illarum a morte redimebat pulcri/
tudo reſeruauit. Erat tunc ciuitate in eadem femina quedā: tum
parentum ab ortu: tum vero fidei religione pudiciciaqꝫ nobilis
pulcritudinis vero forma nonminus cunctas eiuſdem ciuitatis
feminas excellens: nomine digna. Huius femine domus ſupra
ripam fluuij ciuitate in eadem defluentis erat. Hec cum audiuit
hoſtē ſolas feminas forma dignas a morte preſeruare ingemuit.
et potius mori: q̄ꝫ carnalis ludibrij facinore tam a ſeua natione
contaminari preoptans: ſtatim poſtq̄ꝫ illorum ſtrepitum ſue do/
mui appropinquare perſenſit: altiorem ſue domus in arcem con
ſcendenſ: inuoluta capite ⁊ oculiſ: dicti fluuij in alueum preceps
ſe deiecit. mortuaqꝫ ibidem expirauit.

De origine venetorum.

HEc regis atile ſeueritas venetiarum ciuitatem noſtro
euo multi populi dominatriceꝫ: auri et agri poſſeſſiōe
opulentā (vt veteres canunt hiſtorie) fundauit. Nam
cum rex ipſe italiā aggreſſus toti occidenti terrori eēt
venetoꝝ populus tempore in eodem: vt Anthoninꝰ
refert: in dioceſi que caſtellum dicitur: ciuitateꝫ edificabat. Tan
dem poſtq̄ꝫ regē atilam aquilegiā obſidione grauaſſe audierunt
ſimul cū q̄ꝫpluribus aquilegie ciuibus: qui ſibi ante ciuitatis ob
ſidioneꝫ de ſalute prouiderant: cū precioſa ſuppellectili omniqꝫ
familia ob metum atile: proprijs ſedibus derelictis: in quandaꝫ
inſulam aquilegie vicinā: que nunc vetus venetia vocari dicit̄
intrauerunt. Et cum nec ibi tutam ſibi manſionē eſſe arbitrarent̄
rurſus nauibus oneratis ſe ad inſulā que riuus altus dicebatur
tranſtulerunt. ſeqꝫ ibi ab impetu hunoꝝ: quibus non erat copia
nauium: illeſos ꝑmanere poſſe cogitanteſ: ſibi manſiones muni/
erunt: ⁊ ex cōmuni prioris agri vocabulo venetias appellauerūt
Licet quorundam fuerit opinio venetos de ſabaria duxiſſe ori/
ginem: tamen quia ſabariam latinos longobardos inhabitaſſe:

in illaqꝫ tam ipſis longobardis q̄ꝫ ceteris nationibus ſcolam generaleꝫ multis philoſophorum: poetarum: ac ceterarum artium dogmatibus luculenter illuſtratam fuiſſe: et illam per allaricum quondam gothorum regem diurna obſidione fatigataꝫ minime tamen captam: tandem vero per regem atilam expugnatam extitiſſe: et poſt eiuſdem expugnationem per regem atilam factam ciues illius in italiā ſe tranſtuliſſe: ⁊ in ciuitate papia iuxta flumē ticinū fundata incolatū recepiſſe tradunt hiſtorie: ob hoc veneti in quantū aquilegie illos comitati ſunt ciues: potius troyani q̄ꝫ de ſabaria oriundi dici merentur.

De obtentu ⁊ de ditione ciuitatis Rauenne.

CApta igitur ⁊ incinerata ac humotenꝰ deſtructa aquilegia ciuitate: rex atila nondū vindicte ſatur: circumſtantes vrbes aggreſſus: omnia velut fulgur quoddā queqꝫ illi occurrere demolitꝰ eſt. Quaꝫ primum enim concordiam in diſtrictu fori iulij ſituatā: dehinc in ducatu longobardie pictauiam que noſtra etate padua vocitatur: poſt hec veronam: vincentiam: brixiam: cremonam: manthuam ꝑgamā ⁊ ferrariā ciuitates magnarū abundantia rerū affluentes cepit: ⁊ ſue ſubdidit ditioni. Dehinc venoſo gladio in agrū emilianum ſe ingeſſit. ⁊ illius ciuitates adinſtar aliarū: poſt multaruꝫ direptionē rerum: in deditioneꝫ recepit. Tandem rauennam ad ciuitatē appropinquauit: ipſaꝫ eadē auſteritate domiturus. Erat ciuitate in hac eiſdem in diebus archipreſul quidam Johannes vocitatus: arriana perfidia pollutus: hic in ſedis apoſtolice pariterqꝫ ⁊ fidei chriſtiane contrariū: duodecim cardinales ſue ſecte imitatores ꝯſtituiſſe: theſaurūqꝫ ingentis copie habuiſſe narrat̄. Archipreſul iſte aduentanti regi atile ſuo ſimul cum clero albis amictus ſtolis obuiam venit. ac illū vt ciuitati pariter et ciuibus parceret ſupplex deprecatuſ eſt: ꝓmittens nihilominus illi ſi ſue adhereret fidei: chriſtianoſqꝫ perſequeretur: ꝙ ipſe efficeret: vt rex atila omnē italiaꝫ ac vrbem romanā: pariterqꝫ ⁊ affricam ſine difficultate: gentiſqꝫ ſue ſine interitu ſibi ſubiugaret. Rex vero atila magis dn̄andi cupidine q̄ꝫ vt ſectā illius ſequeret̄ permotꝰ ad archipreſulē ita dixit. Parcere quidē humilibꝰ bonū eſt: ſed ne ciues tui de ꝯſilio aut viribꝰ quibꝰ nr̄e pararunt obſtare potentie glorient̄: volumꝰ: vt repagula portarū ciuitatiſ deponant̄ nobiſqꝫ in ipſā ciuitatē introitus pateat: ⁊ ſimul noſtri exercitus

equorum vngule nobis intrantibus illa conculcēt. Placuit ra/
uennanis ciuibus regis voluntas. quapropter diſſolutis vndiqꝫ
euiſdeꝫ ciuitatis portis: regem ipſum cunctūqꝫ illius exercitum
ciuitateꝫ in eandē intromiſerunt. Tranſiuit igitur omnis hunorꝫ
exercitus cuiuſuis hominū abſqꝫ offenſione per ciuitateꝫ: ⁊ ipſe
rex in illa ſuum ad beneplacitum cōmoratus eſt. Ab inde moto
exercitu in Liguriaꝫ tranſiens: mediolanū ac ticinum vrbes no/
minatiſſimas aggrediens contriuit: ac poſt in illis habitantium
ciuium captiuitatē vel occiſionem direptioni dedit. Nouiſſime
tandem tanqꝫ humani ſanguinis effuſione rerūqꝫ preda ſatiat⁹:
eo in loco quo minutius fluuius padum amnē influit ſtatiua fir/
mauit caſtra: reuoluens dietenus in mente: an romanaꝫ deberet
aggredi vrbem. Sed alarici gothorum regis exemplum ſemper
pre corde preqꝫ oculis ferēs: qui capta pariter et expoliata vrbe
romana: amplius non ſuperuixit: illac ire differebat.

De aduentu Leonis pape ad Atilam regem.

OMnes itaqꝫ italie per fines maxime in romana vrbe
regis atile perſtrepuit voluntas. quare ingens timor
vniuerſos inuaſit. Romani ergo ꝯſultantes quid fa/
cerent: vltimatim conſiderata regis erga rauennenſē
epiſcopum habita beniuolentia: leonem papam ipſis
apud eundem gratiam obtinere poſſe arbitrantes: illū adierunt
apud eumqꝫ hec verba fecerūt. Sanctiſſime pater diuine vltio
ire noſtris exigentibus demeritis propinqua eſt: nec aliter illam
preterqꝫ per te euadere poſſe cogitamus. Subueni igitur oib⁹
tuis: pro quibus chriſtus ſanguinē fudit: ⁊ meſtam trepidantēqꝫ
pre metu vrbem ciuiū illius cum occiſione ne deſeras incinerari
Tu ſolus es qui nobis gratiam inuenire poteris: ſi atilam regeꝫ
pro nobis adire nō recuſas. Ito igitur alme pater: ⁊ ſi non aliter
etiam cum noſtrorum exhibitione cenſuum illum nobis placatū
redde. Inter hec rex atila magna pte ſui exercitus coaptata: pre
ficiendo illi capitaneum zoward de genere zoward oriundum:
illum in apuliam deſtinauit. qui omnem apuliam: necnon terraꝫ
laboris pariter et calabriam: vſqꝫ ad regionem et ciuitatem ca/
thonam: olim a cathone philoſopho vt dicitur fundatā: percur/
ſitantes demoliti ſunt: magna quoqꝫ cum preda ad regē redierūt.
Tandē leo papa cum cleri multitudine multoqꝫ apparatu eccle
ſiaſtico: diuinis illū precedentibus vexillis ad atilam venit. Cui

rex atila obuiam ſe prebuit. Et dum conuenerũt: dignos rex illi exhibuit honores. Equis igitur inſidẽtes colloquio vſi ſunt. Et licet petitiones apoſtolice Atile regi diſplicuerint: per omnia tñ leo papa ſuam erga illum aſſecutus eſt voluntatem. ⁊ non tantũ vrbi romane: quin et omni italie ſalutem reportauit. Et cum rex atila pape licentia data illũ dimiſiſſet: ſuis cunctis qui ſecũ erant de honore per ipſũ pontifici exhibito: petitionibuſqȝ tam facile admiſſis ſtupentibus: ⁊ ipſum cur extra ſolitũ in papam benignitatis officio vſus fuiſſet interrogantibꝰ: Atila ita reſpondit. Nõ ego inquit illius qui ad me venerat perſonaȝ honoraui. alter ibi aſtabat vir: ſacerdotali habitu amictus: forma ⁊ intuitu ſeuerus venerandaqȝ canicie perfuſus: qui gladium euaginatum ſua tenebat in manu: fremenſqȝ et dentibus ſtridens in me: niſi petita admitterem: mortem inſtantiſſimaȝ ⁊ triſte perſone mee exitium mihi minabatur. Poſt hec rex atila diſſolutis caſtris rauennam eſt regreſſus. vbi archipreſulem arrianorum ſupradictum: pape ſequens conſilium: ſimul cum cunctis ſue ſecte ſequacibus captiuare: exactiſqȝ tandem ab illis ſexaginta marcarum auri milibꝰ: ipſum archipreſulem iugulare fecit. ⁊ cum cuncta poſt hec ſui exercitus copia ingenti mole italicarũ opum onerata: reuerſus eſt in pannoniam. Nondum autem pannonie fines attigerat: cum eunuchus honorie ſororis valentiniani imperatoris: quam ideȝ imꝑator ob doteȝ pudicicie diſtrictius ſeruabat: ad ipſum venit: idqȝ vt ipſam rex atila a fratre ſibi coniugem expeteret detulit. Rex vero atila cũ iã italie fines exceſſiſſet: nec niſi fatigato exercitu rurſus ad italiã redire poterat: nuncij verbis motus ad valentinianum imperatoreȝ legationem miſit: vtqȝ ſororem ſuam in coniugiũ ſimul cum imperij dimidietate ſibi traderet: aut occidentale imperium rurſus deuaſtaturus rediret: illi intimauit. quod ⁊ feciſſet: ſi ſibi longior vita ſuperfuiſſet.

De nouis regis Atile nuptijs: ⁊ de morte eiuſdem.

Rex atila in pannoniaȝ rediens poſt tantorum tedium laborum ſicambria intrata: illic licet membra multis bellorũ ſtrepitibus affecta quieteȝ optauerint: ipſeqȝ ſui regalis ſceptri nomen ⁊ gloriam in altũ ſuſtulerit: ⁊ illius fama cunctas orbi per partes diffuſa remotas etiam terras ⁊ regiones rigoris ſui terrore ꝯcuſſerit: ambicioſus tñ princeps cupiditate glorie feruens: magnis maiora appetens

ſe ad maxima ingeri non formidabat. Et qui iã ſui imperij manũ
in magnas mundi partes longe lateqȝ quaſi vniuerſas europe ꝑ
regiones extenderat: vt gladius ſuus in aſiatico pariter ⁊ affrica
no agro notus eſſet: mare trãſire: ac egyptios: aſſyrios: ceteraſqȝ
illis adiacentes regiones inuadere: et ſuo principatui ſubiugare
ſuo in animo diſponebat. Aliter tamen iudicia diſponũt diuina
Nam cum rex ipſe plurimarum conthoralium ſuarum: quarum
numerus non erat: contubernio contentus minime: virginem
quandam ſupra omnem humanam formam ⁊ pulcritudineȝ ſpe/
cioſam vt fertur bactrianorum regis nataȝ: cui nomen mykolth
fuit: ſua ad cõnubia adduci feciſſet: tandem glorioſis nuptijs ce
lebratis: dum rex ipſe in conuiuio vſui vini: inqȝ thoro veneri:
ſuarũ ſupra virium potentiam ſe exhibuiſſet: vtroqȝ hoſte ſenex
fatigatus: reſupinus obdormiuit. Cuius tandeȝ de naribus ſan
guis egreſſus: in os ⁊ guttur illius ingrediens: coagulatus illum
ſuffocauit. Mulier autem illa ad latus ipſius iacens: de ſomno
euigilans: dum in dominum ſuum amplexibus vti voluiſſet: cor
pus exanime: rigidum pariter: ⁊ infrigidatũ tangendo perſenſit:
et cum pluries tactum motũ non reddidiſſet: iuuenis puella per
territa: ingẽti cum clamore magnos diſſoluta in vlulatus: regis
acclamabat cubicularioſ. Illi clamore mulieriſ excitati: lucernis
accenſis: regem ipſum exanimẽ reperierunt. Proh dolor. gloria
mundi ſuperis diſponentibus quo dirigitur calle. Rex qui mul
tarum fudit ſanguinẽ gentium: ipſe proprio ſanguine ſuffocatus
eſt. Ingens rumor omnem per pannoniaȝ excitatur: ⁊ ipſa ſicam
bria multo planctu vſqȝ ad ethera reſonabat. Sepelierũt tandẽ
illum regie dignitatis cum honore: circa ſtatuam memorataȝ cũ
kewekadycha ⁊ bela ceteriſqȝ capitaneis ſupradictis. Eadẽ etiã
nocte qua atila mortuus eſt: imperator marcianus tunc in vrbe
Conſtantinopolitana cõmorans: ſopori deditus: in ſomno atile
regis arcum fractum vidiſſet: ex hocqȝ mortem illius agnouiſſe
perhibetur. Poſtq̃ȝ autẽ huni ticie applicuerunt vſqȝ ad preliũ
keeſinawr fluxerunt anni quinqȝ. a prelio autem keeſinawr vſqȝ
ad regnum atile euolutus eſt annus vnus. Atila vero regnauit
annis quadraginta quatuor. ducatuȝ tenuit annis quinqȝ. vixit
autem centum et viginti quatuor annis. Poſt ingreſſum vero
hungaroꝝ in pannoniam ſeptuageſimo ſecundo: ab incarnatiõe

autez domini quadringẽteſimo quadrageſimo quinto anno diẽ clauſit extremum.

De bello poſt mortem Atile regis inter filios eiuſdem geſto et de reditu Chabe filij regis Atile in ſcythiam.

Diuulgato regis atile obitu: cuncte natiões quarum intererat non modico pauore perſtrepuerũt et ſi illius de morte dolere vel gaudere debeãt ignorabant. cum illi filiorum eſſet multitudo ex quibus aliquẽ patre ſeueriorez genitoriſ regno potiri cogitabãt. Erant tũc ſicambrie principes germanie multi regi atile ob metũ illius coacta ſeruitute alligati. inter quos Detricus de verona excellentiam habebat non vltimã. Et cum inter filios atile duo eſſent in locũ patris: tum animi virtute tum vero etatis maturitate: ſuccedere ceteris preſtantiores. alter chaba denominatus ex honorij grecorum imperatoris filia progenitus: alter vero aladarius de illuſtri proſapia germanie ducum orta domina kremheylch vocitata ſuſceptus. hos tum huni tum natiões extranee vnuſquiſqz ſuum iuxta libitum ſequebantur: quilibet illorum ſuam partem preponere ſatagenſ. Detricus vero ⁊ ceteri germanie principes erga hunos recto non erant corde. Qui aladario tanq̃m ipſorum patriote: cũ paucis hunis adheſerant. vtqz hunos vnius animi homines ſcindere: ac inteſtinam in diſcordiaz deducere poſſent omni intentione laborabant. Nec illos ipſorum fefellit opinio. Nam vtriſqz filijs regis in diſcordia regnantibus: detrico ſuggerente ambos inter fratres ingens exorta eſt diſſenſio. quapropter horrendum inſtauratur prelium. magna tantarum agmina gentium ſicambrie ciuitatiſ ſtricta inter menia necnon adiacenti illi in agro preliantur. ingenſ cedes cõmittitur. Huni quoqz qui extranearũ nationũ de ruina gaudebant: adinſtar armatoꝝ: qui olim draconis ex dentib⁹ per iaſonẽ: dũ aurei velleris ꝓ obtẽtu laboraſſet: ſeminatis exorti: fraterna cede ꝯſumpti fuiſſe dicunt: ꝑempta pri⁹ oĩ germanica ceteraqz extranea natõe mutuo ſe bello deleuere. Scribit enĩ in antiq̃s hungaroꝝ chronicis: q̄ hoc fraternũ certamẽ: hec inteſtina tãti popl'i clades: vix dies ꝑ q̃ndeci

conſumata fuiſſet. tantuſqꝫ ibidem maxime extraneorũ nationũ
ſanguis effuſus extitiſſet: q̄ ſi id theutum hungarorũ ob odium
non celarẽt: dicere poſſent: vt danubi⁹ ſecus ſicambriaꝫ defluẽs
ex germanica ceterarumqꝫ nationum cede in ipſum decurrenti
ſanguine in tantũ permixtuſ fuiſſet: q̄ neqꝫ homines neqꝫ aĩalia
a ſicambria inceps vſqꝫ ad potentianã: aquam illius puram ſine
ſanguine potare valuiſſent. In hoc etiam prelio: ſemper chabe
partem ſuperiorẽ fuiſſe tradunt. Tandem ad vltimũ chaba cum
ſuis per artẽ detrici deuictus fuiſſe dicitur. Quapropter Chaba
cum fratribus ſuis etate illo iunioribus ſibi adherentibus: qui
ſexaginta fuiſſe feruntur: necnon quindecim milibus hunorum:
de ipſa cede reſiduis: ad honorium imperatorẽ auunculũ ſuum
in greciam fugiſſe perhibetur. Quem ipſe honorifice ſuſceptum
licet ſui regni participeꝫ ⁊ grecie incolã facere voluerit: ille tamẽ
natalis patrie dulcedine ductus: poſt tredecĩ annos quos in gre
cia dicitur peregiſſe: ſcythiam moraturus repetiuit. In quã: tum
propter magnã illius diſtantiam: tum vero longeui itineris gra/
uitate detent⁹: vix vnius integri anni infra reuolutionẽ deuenit
Adita igitur ſcythia chaba bendegwꝫ auum ſuum viuum et in/
columẽ multo tamen ſenio confectum inueniſſe: ⁊ de illius ꝯſilio
conſortem ſibi non de ſcythica natione ſed de coroſmanorũ ſcy/
thie vicina generatione duxiſſe fertur. Ex hac tandeꝫ vxore ſua
chaba genuit filium nomine edemen: ⁊ fratreꝫ illius ed. ⁊ donec
ſuperuixit ſemper pãnonie pingui de tellure reminiſcens: ſue ge
nerationi vt rurſus pannoniam repeterent perſuadebat.

Capitulum de Siculis.

Hos etiam preter hunos qui chabam comitati ſunt: tria
milia virorum eadeꝫ de natione prelio de predicto per
fuge preſidium erepti in pãnonia remanſiſſe: ⁊ q̄ꝫ primũ
in campo czyglamezew vocato ſibi ſedem feciſſe: tandẽ
occidentales nationes quibus viuente atila infeſti erant metu/
entes: ad erdewelwe ꝯfinia videlicet pãnonice regionis ſe tranſ
tuliſſe: ⁊ non hunos ſiue hungaros: ſed ne illoꝝ agnoſcerent̃ eſſe
reſidui: ſiculos: ipſorũ aũt vocabulo zekel ſe denoĩaſſe ꝑhibent̃.
Hi ſiculi: hunoꝝ prima fronte in pannoniaꝫ intrantium: etiã hac
noſtra tempeſtate reſidui fore dubitant̃ per neminẽ. cũ in ipſorũ
generatione extraneo nondũ ꝑmixta ſanguine: ⁊ in morib⁹ ſeue
riores: ⁊ in diuiſiõe agri ceteris hũgaris multũ differre videant̃.

Hi nondum ſcythicis literis obliti: eiſdem non incauſti et papiri
miniſterio: ſed in baculorum exciſionis artificio dicarũ adinſtar:
vtuntur. Hi etiam poſtea in gentem non modicaȝ excreſcentes:
hungaris rurſus de ſcythia in pannoniam venientibus: cum de
illoꝝ aduentu rumor ad eoſdẽ delatus fuiſſet: magno cũ gaudio
in ruthenia occurrerũt. Poſt hec aũt hungaris de nouo regno
pãnonie potitis: in ꝯqueſtratione eiuſdẽ: idem ſiculi eandeȝ ipſi⁹
regni quã antea ꝓprijs pro ſedib⁹ elegerãt hungaris volentib⁹
partẽ ſortiti fuere. Iſti ſiculi chabã in grecia periſſe putarũt. Nã
⁊ nunc vulgus illoꝝ ad ſui alterũ viã capeſcentẽ deriſorie dicere
ſolet. Tunc redeas dum chaba de grecia reuertet̃. Chaba vero
legittimus atile fuit filius: vt dictũ eſt: ex filia honorij grecorum
imperatoris generatus. Et cum rediens in ſcythiã nobilitate ge
nitricis ſue ſe in cõmuni extolleret: hunorum nobilitas illũ ſper/
nendo contemptui habebat. et illi id ꝙ non eſſet verus ſcythic
alumnuſ: ſed quaſi permixto de ſanguine natus obiiciebat: ⁊ nec
minus ſcythis chabã generatione de aliena conſortẽ ſibi duxiſſe
opprobrio erat. Cum aũt hungari rurſus pãnonie ſolũ repetiert̃
filiũ chabe in ſcythia remanſiſſe. Edemen vero fratrem eiuſdeȝ
magna cum familia hungaros vſqȝ ad pannoniã comitatũ fuiſſe
⁊ ex illo abe generationẽ proceſſiſſe tradunt. Sed haud dignam
huic traditioni decet adhibere fidẽ. potiſſime quia hungari poſt
atile mortẽ tantis annoꝝ curriculis euolutis rurſus in pannoniã
veniſſe perhibentur. quod euum nepotis illius tanta ad tẽpora
durare potuiſſet minime. Fidelium tñ lectoꝝ arbitrium detinet
nemo. ſi id quiſpiã fieri poſſe iudicat: propria vt vult vtatur vo
luntate. Poſtq̃ȝ aũt tanti populi multitudinẽ: mutuus in diſcor
diam deduct⁹ gladius aut deleuit aut diſperſit: pãnonicus ager
tante humane cedis poſt cruentationẽ habitus exoſus: lõga per
tempora ſine rege ſtetiſſe dicitur. Cum autem hungari rurſus in
pannoniã redierunt: quendã principeȝ noĩe ſwathepolug filium
morothy natione polonũ: bulgaris: meſſianis: tumqȝ in pãnonia
ab atila tanq̃ȝ optimo leone domatis: regionibus imperitantem
reperierunt. Hunc varioꝝ exhibitione munerũ (vt ſeries infra/
ſcripte hiſtorie plenius exprimet) allectum pariter ⁊ exploratum
hungari ſubita irruptione in quodaȝ oppido circa pontem boni
cuius antiqualia hunc vſqȝ in diem durant circumuentuȝ: omni
ſue militie cũ virtute deleuiſſe perhibentur. Voluere tamen nõ

nulli q̄ hungari in ſecundo ipſorum introitu: non zwathepalug ſed marotū patrem illius in pannonia inueniſſent dominantem. Nos corū opinio haud fallit. Nam cū filius ſene patre militari virtute p̄ſtantior eſſet: ipſe marothus vltima ſue etatis parte laborans omne ſui principatus pondus filio velut viro bellicum ad onus abiliori conceſſerat. Iſte marothus eadem tempeſtate in caſtro wezprem denominato morabat̄. Qui cum filium virib⁹ hungarorum pariter ⁊ morti ſimul cum cuncto ſuo populo ſuccubuiſſe audiuit: vehementi pre dolore vita exceſſit.

Finit prima pars chronice hungarorum.

Incipit prologus in ſecundam partem chronice hungaroꝝ.

DIgeſtis in prima parte operis huius hunoruꝫ ſiue hungarorum generationis exordijs: felicibuſqꝫ et ſiniſtris eorundē prelijs: quotienſqꝫ loca mutauerint: quiqꝫ finis primi eorundē regni obtigit: nunc videndū eſt quo tempore rurſus in pannoniam redierūt: ⁊ qui redeuntiū fuerūt capitanei: ac quant⁹ numerus armatorū in exercitu illorum fuit: et qualiter de nouo pannonico potiti agro in illo regnent hunc vſqꝫ in diem.

Narratio ſecunde partis chronice hungarorū rurſus in pannoniam redeuntium: deqꝫ capitaneorū ducum ⁊ regum illorum ſeſe ſubſequentium vita ⁊ geſtis: ſequitur feliciter.

POrro elend filius vgek ex filia enodbilij in ſcytia genuit filium: quē ex euentu almus denominauit. Nā mater illius dū eſſet grauida vidit in ſomnis auem quandā in forma aſturis ad ſe venire: ſuoqꝫ in gremio caput reclinare: quodqꝫ ex vtero illius torrens perſplendidiſſimus ortus fuiſſet: decurrenſqꝫ in terra aliena extitiſſet multiplicat⁹: quod ⁊ factū eſt. Nam poſtea de lumbis eius glorioſi reges propagati ſunt. qui poſtmodum in terra aliena: hac in pannonia: ingentem populoꝝ ſuper multitudineꝫ ſūma cum gloria regnauere. Quia autem ſomnium hungarico ideomate alom dicitur: ⁊ illius natiuitas per ſomniū fuit prenoſticatā: ideo ipſe vocatus fuit almus. Qui fuit vgek: qui fuit ed: qui fuit chaba: q̄ fuit ethele ſiue atila qui fuit bendekuz: qui fuit turda: qui fuit ſcemen: qui fuit ethei:

qui fuit opos:qui fuit chadicha:qui fuit berend:qui fuit ſulthā:
qui fuit bulchu: qui fuit bolug:qui fuit zambur: qui fuit zāmur:
qui fuit leel:qui fuit leuēte: qui fuit kulche:qui fuit ompud: qui
fuit miſke:qui fuit mike:qui fuit bezē:qui fuit rudli: qui fuit cha
nad:qui fuit bukē:qui fuit bondofard: qui fuit farkans: qui fuit
othmar:qui fuit radar:qui fuit beler:qui fuit kear: qui fuit keue
qui fuit keled:qui fuit dama: qui fuit bor: qui fuit hunor: q̇ fuit
nemroth:qui fuit chus:qui fuit cham: qui fuit noe. Alm⁹ tandē
genuit arpad: arpad genuit zoltan: zoltan genuit toxun. Anno
igitur ab incarnatione domini iheſu chriſti ſeptingenteſimo qua
drageſimo quarto:a morte vero Atile regis anno trecenteſimo
primo: vulgariter magyari ſiue huni: latine vero hūgari tēpore
Conſtantini quinti imperatoris ⁊ Zacharie pape denuo ingreſſi
ſunt pannoniam. Tranſeuntes igitur per regnum beſſoꝝ:alboꝝ
cumanoꝝ:ſuſdaliam ⁊ ciuitatem ryo nominatā: deinde tranſiert
alpes in quandā prouinciam: vbi viderunt aquilas innumera/
biles:⁊ ibi propter aquilas eaſdem manere non potuerant:quia
de arboribus tanq̄z muſce deſcendebant aquile:⁊ conſumebant
deuorando pecora eorum ⁊ equos. volebat enim deus: vt citi⁹
deſcenderent in pannoniā. Exinde montes tranſcenderunt per
tres menſes. tandē deuenerunt in confinium regni pānonie:ad
terram que nunc erdel vocitatur: inuitis gentibus memoratis.

De ſeptem capitaneis hungaroꝝ:⁊ de ſeptez caſtris eorundē.

CUmqz terram in eandem deſcendiſſent:irruptionem
circūadiacentium gentium formidantes: vniuerſum
cetum armatoꝝ quem ducebant in ſeptem exercitus
diuiſerunt. ⁊ vnicuiqz exercitui capitāneū ſpecialem
p̄ficientes:centurioneſqz ac decanos more ſolito cō/
ſtituerunt.⁊ vnuſquiſqz exercitus triginta milia viroꝝ armatoꝝ
necnon octingentos quinquaginta ſeptem continebat. Nam in
ſecundo eorundē de ſcythia egreſſu de centum ⁊ octo tribubus
ducenta ⁊ ſedecim milia de vnaquaqz ſcz tribu duo milia arma/
toꝝ: excepto familie numero eduxiſſe perhibent. Et his quidez
ſeptem capitaneis ac ſingulis exercitibus eorundē ductum depu
tatis: pro conſeruandis vxoribus ⁊ rebus ipſorum ſeptez caſtra
terrea prepararunt: in quibus tandē caſtris aliquādiu perman/
ſerunt. ⁊ exhinc ſecutum eſt quod pars terre eadem a theutunis
Sibemburg id eſt ſeptem caſtra vocatur vſqz in hunc diem.

De p̄rio capitãeo. ac de albo equo necnõ ſella ⁊ freno d'auratis.

FUerat autem ex iſtis capitaneis ditior ⁊ potẽtior arpad: filius almus: filij cleud: filij vgeg. Huius aũt pater almus in patria erdeleu occiſus eſt. nõ enĩ potuit in pãnoniã introire. in erdeleu igitur quieuerũt ⁊ pecora ſua recreauerũt. Audiẽtes aũt terre vtilitatẽ de habitatorib9: ꝙ optim9 fluuius eẽt danubi9: ⁊ melior t̃ra in mũdo nõ eẽt ꝑtib9 ill'

accepto itaqꝫ cõmuni conſilio miſerunt nunciũ nomine kuſid fi/
lium kund vt iret ⁊ totam terram proſpiceret:habitoreſqꝫ terre
agnoſceret.Cum ergo kuſid veniſſet in mediũ hungarie: ⁊ circa
partes danubij deſcendiſſet: vidit locũ amenũ: ⁊ circũquaqꝫ ter
ram bonam ac fertilem:fluuiũ bonũ ⁊ pratoſuꝫ:placuit ei.Dein/
de venit ad ducem prouincie qui regnabat poſt atilam vocatuꝫ
zwatapolug:ſalutauitqꝫ eum de ſuis: ⁊ cauſam pro qua venerat
manifeſtauit.Hec audiens zwatapolug gauiſus eſt gaudio ma/
gno.putabat enim illos eſſe ruſticos ⁊ venire vt terram eius co
lerent.propter hoc nũciũ delicatũ remiſit.kuſid aũt de aqua da/
nubij lagenam implens ⁊ herbam periarũ ponens in vtrem: ⁊ de
terra nigri zabulli accipiẽs:ad ſuos reuerſus eſt . Cũqꝫ narraſſet
oĩa que audierat ⁊ viderat: valde placuit eis.⁊ lagenaꝫ aque:ter
ram: ⁊ herbam eis preſentauit.De quibus ipſi ſapiendo bene co
gnouerũt terram optimã eſſe: ⁊ aquam habere dulcem: ⁊ pratum
cum herbis fenilibus:que nuncius eis recitauit.Arpad vero cũ
ſuis de aqua danubij cornu implens:ante omnes hungaros ſuꝑ
illud cornu omnipotentis dei clementiã rogauit:vt dñs eis ter/
ram in perpetuũ concederet.Finitis his verbis omnes hungari
clamauerunt deus deus deus tribus vicibus.⁊ ibi inuentus eſt
vſus iſte ⁊ ſeruat᷑ apud hungaros vſqꝫ modo . Deinde cõmuni
conſilio ad predictum ducem eundem nunciũ miſerũt: ⁊ ei equũ
album magnũ cum ſella deaurata auro arabie: ⁊ freno deaurato
miſerunt pro terra ſua.Quo viſo dux ipſe magis gauiſus puta/
bat ꝙ ei pro terra quadam hoſpitalarij miſiſſent.Nuncius ergo
impetrauit ibi a duce terrã:herbam: ⁊ aquam . Dux vero ſubri/
dens ait.habeant quantũcũqꝫ volunt pro hoc munere.⁊ ſic nun
cius ad ſuos reuerſus eſt.Arpad autem interim cum ſeptẽ duci
bus pannoniã intrauit:nõ ſicut hoſpites ſed ſicut terrã iure here
ditario poſſidentes.Tunc nunciũ alium ad ducem miſerunt ⁊ ei
hanc legationẽ mandauerunt.Arpad cum ſuis tibi dicit . ꝙ ſuꝑ
iſtam terram quam a te emerunt diutius nullomodo ſtes: qꝛ ter
ram tuam cum equo emerunt:herbam cum freno:aquã cum ſel/
la.⁊ tu ꝓpter emphiteoſim.i.inopiam ⁊ cupiditatẽ:terrã: herbaꝫ
⁊ aquam cõceſſiſti.Cũqꝫ duci dicta eſſet legatio ſubridens dixit:
equum illũ malleo ligneo interficiant : frenuꝫ aũt in pratum pro
ijciant:ſellam vero deauratã in aquã danubij abijciant.Cui nũ/
cius: ⁊ inde dñe quid damni habebunt:ſi equũ interficis:canib⁹

ſuis victualia dabis: ſi frenum in herbam proijcies: homines ſui qui fenum falcant aurũ freni inuenient. ſi vero ſellam in danu/bium abijcis: piſcatores illius aurum ſelle ſuper litus exponent atqꝫ domũ reportabunt. Si ergo terram: herbam ⁊ aquaꝫ habẽt totum habent. Dux ergo ille his auditis exercitũ cito congrega uit timens hungaros: ⁊ auxilium ab amicis impetrauit: ⁊ omnibꝰ coadunatis eis obuiam venit. Illi autem interea prope danu/bium peruenerunt: ⁊ in campo pulcherrimo ſummo diluculo pu gnam inierunt. Fuit aũt auxilium dñi cum hungaris: a quorũ fa cie dux ſepedictus ſe in fugam conuertit: perſecuti ſuntqꝫ eum hungari vſqꝫ ad danubium: ⁊ ibi pre timore in danubium ſe ia/ctauit: in quo pre aquaruꝫ vehementia ſuffocatur. Retradit aũt

dñs hungaris pannoniam: ſicut tradiderat filijs iſrahel tempo/re moyſi terram ſeon regis ammorreorũ ⁊ omnia regna chanaan in hereditatem. Dum ergo capitaneus iſte arpad vteret̃ ſpecia/li quadã dignitate in ſcythia: ⁊ hanc haberet ipſa generatio con/ſuetudinẽ ſcythicã legitimã ⁊ probatam: vt vnus in expeditione gradientibus debeat anteire: in redeũdo vero retrocedere: ipſe ꝓ eo alios capitaneos pannoniã adeuntes fert̃ preceſſiſſe. eoqꝫ zwatapolug vt ſuperius dictũ eſt debellato ⁊ occiſo arpad cuꝫ ce teris hungaris caſtra fixit in monte noe prope albam: ⁊ ille locuſ eſt primus quem arpad ſibi elegit in pannonia: vnde ⁊ ciuitas al ba per ſanctum regem ſtephanum qui de ipſo proceſſit fundata eſt ibi prope.

Secundus capitaneus.

Zobolch vͦo aliꝰ capitaneus vnde chaack orit̃ genera/tio: deſcendiſſe dicit̃ in ipſo campo ⁊ loco vbi chakna
3 ra nunc iacet diſſoluta. Illud etenim caſtruz zobolch fũdauit capitaneꝰ: qͦd poſtmodũ chak ip̃o mortuo ſuo noĩe a ſuis cognatis ⁊ familia iuſſit appellari. Primo quidẽ zobolch dicebat̃. Illud etiã caſtrũ tꝑibꝰ Andree Bele et Levẽte filioꝝ zaar ladiſlai ꝑ cõe cõſiliũ hũgaroꝝ eſt cõfractuz.

Tercius capitaneus.

TErcius vo capitaneus Gyula fuit: vnde gyula filiꝰ la
diſlai deriuat̃. Eratqȝ iſte gyula dux magnus ⁊ potẽs
qui ciuitatẽ magnã in erdeleu in venatione ſua inue/
nerat: que iaȝ pridem a romanis cõſtructa fuerat. Ha
bebatqȝ filiã nomine Sarolt pulcerrimã. de cuiꝰ pul/
chritudine prouinciales duces diutius loquebant̃. quam geyſa
dux conſilio ⁊ auxilio Belind qui terram kulam poſſederat: tra/

duxit in vxorem legitimā. Iſti Beliud kulam dedit filiam ſuam vt cōtra fratrē ſuum keam bellaret: ⁊ poſt obitum ſuū terram ſuā idem beliud hereditauit. Tandem cū gyula hungaris in pannonia habitantibus infeſtus eſſet ⁊ multipliciter moleſtus per ſanctum ſtephanū regē in pannoniā eſt deductus: nō tamen iſte gyula capitaneus: ſed ab illo tercius.

Quartus capitaneus.

Quarti ſiquidem capitanei vocabulum fuerat Cund: cuius filius kuſid ⁊ cupan: qui prope nyr fixere ſua caſtra ibiqꝫ poſt baptiſmū monaſteriū fundauere.

Quintus capitaneus.

Sed quintus Leel eſt nominatꝰ. qui meſſianos ſcilicet bohemicos de partibꝰ golgate expulit: ibiqꝫ diutiꝰ caſtrametatus fuiſſe perhibet. Ex iſto quidez zuard orit generatio ſiue proſapia ⁊ origo.

Sextus capitaneus.

SExtus capitaneus Verbulchu nomen habuit: qui cir ca palatinū ſua tabernacula fixiſſe probat̃.

Septimus capitaneus.

SEptimus capitaneus Urs dicit. Iſtius ſiquidez generatio circa ſeyo locum habebat. Alie vero generationes que genere ſunt iſtis pares ⁊ cõſimiles: acceperunt ſibi locũ ⁊ deſcenſum ad eoꝝ beneplacitũ Cũ igit codices quidã ꝯtineãt ꝙ iſti capitanei ſeptẽ pannoniã introierint: ⁊ hũgaria ex ipſis ſolis edita ſit ac plãtata: vnde ergo venit generatio akus: boꝛ: abe: alioꝛũqꝫ

nobiliũ hũgaroꝝ: cũ oẽs iſti nõ hoſpites ſʒ de ſcythia deſcẽderũt Aſſignant enĩ hãc rationẽ ſolã quã vulgus dicit. vij. hũgaroſ. Si ergo ſeptẽ ſoli ſũt hũgari cũ familia ⁊ nõ plures familie: vxores: filij: filie: accipi poſſunt ſerui ⁊ ancille. Nũquid enĩ cuʒ tali familia regna poſſũt expugnari: abſit. Accidit aũt tẽporib⁹ ducis Toxun hũgaroꝝ exercitũ vſq; galliã ꝓ accipiẽdis ſpolijs aſcẽdiſſe. Qui cũ in reditu reno trãſmeato: diuiſi eſſent in tres ꝑtes: due ſine honore: vna cũ honore ĩ hũgariã deſcẽdebat. quã dux ſaxonie apud yſnacã turingine ciuitatẽ dẽptis. vij. hũgaris ĩterfecit. Septẽ aũt ex ipſis reſeruatis: amputatis aurib⁹ miſit in pannoniã: ite inquit ad vr̃os hũgaros taliter enarrãtes: vt ampli⁹ nõ veniãt in hũc lo cũ tormẽtoꝝ. Due vͦ ꝑtes q̃ iã ſueuiã introierãt: audito qd̕ acciderat eoꝝ ſocijs ⁊ cognatis: diuiſerũt ſpolia accipere in ſueuia: ⁊ quicquid eis occurrit a flumine illirici vſq; flumẽ ſaar ſiue leytah occiderũt ab hoie vſq; ad pec⁹. Hũgaris aũt. vij. ſine aurib⁹ pro eo q̈ viui redierũt ⁊ ſe occidi cũ ſocijs nõ elegerũt: cõmunitas penalẽ ſnĩaʒ dediſſe ꝓhibet̃. Nã oĩa q̃ habebãt amiſerũt tã in re ſtabili q̃ʒ mobili. ⁊ ab vxorib⁹ et pueris illos ſeparãtes pedites ſine calceis ꝓpriũ nil habere ꝑmiſerũt. ſꝑ etiã in ſimul de tabernaculo in tabernaculũ mẽdicãdo vſq; dũ viuerẽt ire cõpulerũt. Qui quidẽ ſeptẽ ob offenſã huiuſmodi margyorkak ⁊ gyoʒ ſiue laʒari ſunt vocati. Ex iſtis itaq; ſic dãnatis vulgus dicit: nõ de ſeptẽ capitaneis iſtis primis. Preterea cũ ſit quodãmodo ꝓpriũ mũdanorũ arrogãtie plauſũ plus de ſe aſſumere q̃ʒ ex alienis cõponere: ideo iſti capitanei ſeptẽ: de ſeipis cãtilenas fecerũt inter ſe decãtari ob plauſũ ſecularẽ ⁊ diuulgationẽ ſui noĩs: vt q̃ſi eoꝝ poſteritas his auditis inter vicinos ⁊ amicos iactare arrogãtia ſe valerẽt. Conſtat itaq; nõ tm̃ ſeptẽ capitaneos pannoniã ꝯqueſtraſſẽ: ſʒ etiã alios nobiles qui de ſcythia deſcenderũt. Aũ in ipſis venerari põt nomẽ dignitatis plus alijs ⁊ potẽtie: nobilitatis vͦ eq̃liter. Cũ ergo quidã ſint hoſpites ipſo tꝑe nobilitate pares hũgaris: inquirẽdũ eſt q̃re iſtud eẽ habuit: cũ hũgari numero ad implẽdã pãnoniã ſuffeciſſent. Geycha nãq; dux inter alios diuino ꝑmonitu oraculo ꝯuertere cepit hũgaroꝝ gentẽ ad fidẽ xp̃ianã. ⁊ dũ monitu illoſ ꝯuertere nõ poſſet paganiſmis ritib⁹ deditos ⁊ intẽtoſ: oportebat quoſdã armis edomare. ad qd̕ faciendũ q̈ plures fuere fidei repugnantes q̃ʒ adherẽtes: neceſſariũ habuit deſideriũ ſuũ diuulgare regib⁹ ⁊ principib⁹ xp̃ianis. Quo audito: huiuſmodi deſide-

rio nõ ſolũ iuuamẽ trãſmiſerũt: ſed etiã perſonaliter adierũt: quibus fuerat hungarorũ crudelitas nociua ac exoſa.

De pluribus generationibꝰ poſtmodũ regnũ hungarie intrantibus. ⁊ primo de generatione Tata.

Intrauit ergo primo deodatus de comitibus ſãcti ſeuerini de apulia. qui fundator extitit monaſterij de Tata ⁊ parator. Iſte etiã cũ ſancto adalberto pragengenſi epiſcopo ſanctũ regẽ ſtephanũ baptizauit. Cuiꝰ quidẽ monaſterij nomẽ ꝓ eo tata appellat̃: qꝛ cũ beatus rex ſtephanꝰ ipſiꝰ nomẽ ob reuerentiã nõ exprimeret: ſꝫ eũ tata appellaret: abolitũ eſt nomẽ deodati et tata extitit vocatus: vnde etiã ipſiꝰ monaſteriũ taliter eſt vocatũ. Huius quidẽ generatio in pannonia nõ habet̃. qꝛ quãuis vxorẽ habuiſſet tamen ſine heredibus finiuit vitã ſuã.

Generatio filioꝝ hedrich.

Poſt hec de almania volphgerus cũ fratre ſuo hedrico de comitibꝰ hemburg ortꝰ cũ trecẽtis dextrarijs faleratis introiuit. Cui dux geycha montẽ kiſcen et inſulã danubij circa iaurinũ dedit ꝓ deſcẽſu eterno vbi caſtrũ ligneũ faciẽs: fecit quoqꝫ in eodẽ monte cenobiũ: vbi ⁊ eſt tumulatus. De iſtis hedrici generatio deriuatur.

Generatio wenczellini de almania ſequitur.

Aſcendit quoqꝫ de bauaria wencellinꝰ videlicet de vazunburg. qui cũ ſcõ ſtephano in ſymigio cupan ducẽ interfecit. capitaneus enĩ exercitus extitit illo die. Ex iſtis iako naſcitur principium ⁊ origo.

Generatio hunt ⁊ paznan.

Adierũt etiã iſtis diebꝰ hunt ⁊ paznan. qui ſanctũ ſtephanũ regẽ in flumine garã gladio theutonico more accixerũt. Iſtoꝝ quoqꝫ gñatio ab iſtis noĩbꝰ diſtare non videt̃. Iſtoꝝ itaqꝫ comitũ dux geycha cũ ſcõ rege ſtephano filio ſuo fretꝰ auxilio: ⁊ diuino potiꝰ: quoſdã rebelles armoꝝ terroribꝰ: nõnullos volũtarie ꝯuerterũt ad baptiſmũ. Quos quidẽ comites tã dux geycha q̃ꝫ filiꝰ ſuꝰ latis ⁊ amplis hereditatibꝰ pro ipſorũ ſeruitijs ditauere ꝓut apparet nũc mãifeſte. Qui quidẽ tpis in proceſſu hũgaris per contractus matrimonioꝝ ſunt ĩmixti. Iſtorum etiam cõſilio

⁊ auxilio ſuper hungaros rex eſt conſtitutus pluresq; nobiles hū
gari duci cupan adherentes baptiſmū fidemq; reſpuētes ad tur/
pia ſeruitia ſunt detruſi. In illis nanq; rebus gerendis iudicat⁹
erat nobilior qui fidei chriſti citius adheſiſſet.

Generatio poth.

POth vero generatio a cōrardo de altenburg deriuat̄.
Qui tēporibus regis ſalomonis filij andree regis ve/
nit in pannoniā. Hic herniſtus eſt vocat⁹. ſed propte/
rea poth fuit appellatus: quia internūcius erat inter
imperatorē conrardū ⁊ andream ac ſalomonez reges.
Poth enī theutunice latine nuncius ſonat.

Generatio merſe ⁊ gregorij.

MErſe aūt ⁊ gregorij generatio de francia eſt ex cōſan/
guineitate guillermi dicti comes. kyquini quidē ⁊ re/
noldi origo eſt de hiſpania: cū regina margaritha cō/
iuge bele regis filij zaar ladiſlai pannoniā adeuntiū.
Hic enī bela primo vxorē de polonia habuit.

Generatio guthkeled.

DE generatione aūt guthkeled plura enarrant̄: ſ; ꝓ cer/
to ꝑ petrū regē dū idē fugit ad heinricū ceſarē in adiu/
toriū ſūt ei adducti de caſtro ſthoph. ſūt exorti de ſue/
uia vnde imperator federicus ortū habet. Iſta enī ge/
neratio de primatib⁹ ſueuie extitit. Pauperes enī ſūt hereditati
bus: ſed ꝓbi ⁊ valētes ſūt in patria memorata. Iſti⁹ ſiquidē guth
keled generatio tēporibus ſalomonis regis: ladiſlai ⁊ geyche du
cū extitit exaltata. Nā tunc ipſa generatio in duas partes diuiſa
fuit: quidam ducibus adherebant: quidam vero ſalomoni: ⁊ ſpe/
cialiter wyd. quem ſalomon exaltaſſe perhibetur ſuper alios de
generatione ſupradicta.

Generatio oliuerij ⁊ ratoldi.

POſt hec intrant oliuerius ⁊ ratoldus tempore regis colo
mani qui de regno apulorum de caſerta ortum habent.
Illi vero de ſambuck de comitibus campanie ex francia
oriuntur.

Generatio hermanni de almania.

HErmanni etiā generatio cū regina keiſla ītroiuit liberi ho
mines ſunt de nuremberg: hereditatib⁹ pauperes.

Generatio buzad.

DE generatiõe quidẽ buzad eſt dicendũ. Cui⁹ eni gene
ratio p regẽ ſtephanũ filiũ ſcdi bele i hũgariã adducit
in adiutoriũ regis memorati. Ex comitib⁹ eni orlamũ/
di fuit. Primit⁹ eni qui venit hadolch eſt vocat⁹ cui⁹
fili⁹ filr hadolch ꝛ arnoldus. Ex iſtis origo ꝓcedit bũ/
zadbani. Hic eni hadolch exprimi nõ potuit. ſʒ paralogizãdo ho/
holt dicit. Generatio quidẽ chaak cũ alijs quibuſoã generationi
bus ꝯſpirauerũt ꝯtra iſtũ regẽ. qs p hoholdũ ꝛ ſuã militiã quã cuz
ipſo adduxerat dicit contriuiſſe.

Generatio keled.

STephani ladiſlai ꝛ gregorij filiorꝫ keled ꝓſapia de ꝓ/
uincia meyſnenſi ortũ habet. Stephan⁹ eni fili⁹ fuit ſo
roris meyſnenſis marchionis filij comitis de herfold
Qui occiſo turingie lanthgrauio in frangkfurt in ſolẽ
ni curia vbi imperator eligi debuit per eũ ac per alios
dũ reoccidendi ſentẽtia per almanie principes contra ipſum lata
eſſet: diebus geyche regis filij ſecũdi bele deſcendit in pannoniã
cũ dextrarijs faleratis ſexaginta. ꝛ a rege p̃dicto receptus ſolẽni/
ter optimis ꝛ latis poſſeſſionibus inueſtit. ꝓut patet ipſo in meyſ
nenſem regionẽ ꝓſcriptionis penã intrante. Eorũ v̾o qui dicunt
de bobocha: de ſamberg deſcendit in pannoniã generatio.

Generatio ſymonis ꝛ michaelis.

SYmonis aũt ꝛ fratris ei⁹ michaelis generatio quidem
mortundorff n oĩat ꝛ tẽporib⁹ Andree regis filij bele
tercij deſcendit de hyſpania. Caſtra quidẽ multa ha/
bet in hiſpania illa generatio. ex quib⁹ vnũ qđ meli⁹ ẽ
boyoth dicit. Hui⁹ quidẽ ſymonis auus dũ cum rege
aragonũ annis plurib⁹ ꝯtendiſſe: tandẽ p eundẽ regẽ captiuatus
in carcere detruditur. Quod ſymon comes ꝛ bertramus formi/
dantes cum ſecunda vxore prefati regis andree que fuerat de cã
pania in hungariam intrauerunt. In hiſpania quidem nulla ge/
neratio in ſcuto ſuo aquilam ferre audet niſi ſymon ꝛ michael: ea
propter ꝙ exercitũ zoldani de Tuniſio qui maioritã ꝛ minoritam
in ſiluas per naues intrando ꝛ claſſes occupauerant: ceteris mili
tibus regis aragonie deficientibus eorum generatio fertur ex/
puliſſe. Unde regis ꝛ cõmunitatis militie decreto eſt ſtatutum ꝙ
priori ſigno quod fuerat totum rubeũ ſine aliqua expreſſa figura
in aquilam mutaretur.

De introitu diuerſarũ nationũ in hungariam.

Preterea intrauerunt hungariam tam tempore regis geyche ⁊ ſancti regis ſtephani q̃ʒ dieb⁹ regum aliorũ bohemi:poloni:greci:hiſpani:hiſmahelite ſeu ſaraceni:beſſi:armeni:ſaxones:turingi: myſnenſes: ⁊ renenſes:cumani:ꝫ latini qui diutius in regno cõmorando quãuis illorum generatio neſciatur per matrimoniorũ diuerſorum contractus hungaris ĩmixti nobilitatem pariter et deſcenſum ſunt adepti.

Continuatio narrationis.

Poſtq̃ʒ aũt ʒwatapolug per hungaros vt ſuperius dicit̃ eſt necatus: ⁊ hungari deſcenderunt in pannoniã: per ſex annos eorũ arma et equos meliorare curauerunt. anno igit̃ ſeptimo morauiã ⁊ bohemiã in quibus eo tempore dux wratiſlaus regnare videbat̃ crudeliter ſpoliauerunt. Exinde cũ victoria redeuntes: treugis ordinatis cũ prefato duce vno anno quieuerunt. Poſt hec carinthiam hoſtiliter adeũtes vltra caſtrũ leopach dux meranie gothfridus nominatus: ⁊ dux carinthie eberhardus: necnõ gregorius aquilegie patriarcha ipſis occurrentes in ſimul atrociter pugnauerunt. Et quãuis ex hungaris plures ibi cecidiſſent: tamen ambos duces hungari occiderunt: patriarcha tantũ per fugam euadente. Abinde ſpoliata carinthia: corniola ⁊ ſtiria cũ maxima preda ſunt reuerſi. Ceſar igitur conradus audiens ꝙ hungari imperij ſui cõfinia intraſſent: duceſqʒ memoratos occidiſſent: decreuit venire in hungariã. Et cũ exiſſet de italia veniſſetqʒ auguſtã ſueuie ciuitatẽ vt deinde in pannoniã inuaſurus hungaros deſcenderet inter romanos bellũ generatũ eſt interea inteſtinũ. propter qđ ipſũ retrocedere oportebat. Inter hec hungari ĩmobiliter annis tribus ad nullas partes perrexerunt.

Hungari deuaſtant bulgariam.

Anno autem quarto hungari bulgariã inuaſerunt: ac ea theſaurum ⁊ armenta innumerabilia adduxere: caſtra ipſorum occupantes ⁊ ciuitatates eorũ deſtruentes que domino concedente ⁊ nũc habent ⁊ poſſident Poſtq̃ʒ aũt memorata regna deuicerunt: per forũ iulij vſqʒ in marchiã longobardie intrauerunt. vbi ciuitatem paduam igne ac gladio conſũpſerunt. Exhinc intrantes lombardiam

linthar vercelline ciuitatis epiſcopũ imperatoris karoli cõſiliariũ fidelisſimũ occidentes: ex ipſius eccleſia theſaurũ maximũ rapuerãt. totãqz pene lombardiam ſpoliantes: cũ maximo ſpolio in pãnoniã cum victoria redierunt. Poſt hec decem annis repauſantes: anno vndecimo: ſaxoniã: turingiã: ſueuiã francoſqz orientales ⁊ burgundos demoliti: in cõfinijs bauarie vltra caſtrũ Abah citra danubiũ alemanorũ exercitus ipſos in reditu oneratos inuaſerunt ex abrupto. quos hũgari in fugã turgiter conuerterunt ceſis multis milibus ex eiſdem.

In quo quidem conflictu ex hungaris tria milia virorũ perierũt qui vero euaſerunt ad propria redeuntes: annis ſedecim imobiliter in hungaria permanſerunt.

De morte leel ⁊ bulchu capitaneorum.

REgnante vero per alemaniã conrado primo: decimo octauo anno hungari egreſſi quibuſdã partibus theutonie deuaſtatis cum ad vrbem auguſtã perueniſſent vlrico epiſcopo cũ ciuibus et ſuenie primatibus reſiſtentibus: tandẽ cũ hungari eandem obſiderent ciuitatem obſtinati nolentes de vrbe recedere: miſſis nũcijs ad conradũ memoratũ vt celeriter vrbanis ſuccurreret idem nõ omiſit venire. Hungaris igit̃ ſe incaute circa obſidionẽ ciuitatis gerentibus: alemanicus ⁊ italicus exercitus illos inuaſit ex abrupto: vt ſi fugere voluiſſent nõ potuiſſent: ex vna parte fluuio qui illis diebus per canales mirabiliter inundauerat ĩpedimentũ faciente: ab altera vero exercitibus predictis circũuallantibus ſicut muris illoſqz conſtringentibus. Sic itaqz artati ab hoſtibus quidaz

captiuati ab eis aliqui crudeliter ſunt necati. In quo loco leel et bulchu illuſtres capitanei captiuati ſūt ⁊ ducti corā ceſare. Quos cum ceſar requireret quare chriſtianis eſſent ſic crudeles: dicunt nos ſumus vltio ſūmi dei ab ipſo vobis ī flagellū deſtinati. Tūc enī per vos captiuamur ⁊ occidimur: cū perſequi vos ceſſamus. Quibus imperator. eligite vobis mortē qualem vultis. Cui leel ait. Auferatur mihi tuba mea: cum qua primū buccinans poſtea tibi reſpondebo. Allataqꝫ eſt ei tuba. ⁊ appropians ceſari: cum ſe ingereret ad buccinandū: ipſum ceſarem ſic fortiter in fronte cuꝫ tuba fertur percuſſiſſe: vt illo ſolo ictu imperator moreretur. Dixitqꝫ ei. tu preibis ante me: mihiqꝫ in alio ſeculo eris ſeruiturus. Eſt nanqꝫ fides ſcythicorum: vt quoſcūqꝫ viuentes occiderent in alio ſeculo ipſis ſeruire teneantur. Detentiqꝫ ſunt ſine mora ⁊ ratiſpone patibulo ſuffocati. Alius autem exercitus hungaroruꝫ in quo erant bene virorū armatorum quadraginta milia caſtrametatus eſt longe ab auguſta ciuitate qui ſentientes ſocios ſuos tam crudeliter artari captiuari ⁊ occidi: ſeorſum in quandaꝫ ſiluā ſe receperunt expectantes vt ſe ab inuicē imperatoris exercitus ſepararet. Et dum maior pars ceſaris exercitus iret verſus renū hungari in campo quodam illos inuadentes ſagittis primitus illorum equos occiderunt: tota die ipſos nec deſcendere nec quoqꝫ fugere permittendo. Tandem vero dum ſe mouere non poſſent captiuari ſe dederunt. cum quibus ſocios ſuos ratiſpone detentos redemerunt. Ipſi vero exinde reuerſi tali fortuna eis occurrente monaſterium de ~~vlta~~ cōbuſſerunt. vbi multū de auro haurientes: abinde reno tranſpaſſato Lothoringenſem ducatum igne ⁊ gladio vaſtauerunt. Ubi circa ſtrazburg que in latino dicitur argentina in quodam prelio erhardum ducem lothoringie: ⁊ pertoldū ducem barbantie qui ei venerat in auxiliū captiuantes decollauerunt. Inde vero galliam atrociter affligentes: crudeliter in eccleſiam dei ſeuientes: mettenſeqꝫ treuerenſe ⁊ aquiſgranenſe territoriū igne deuaſtantes: deinde per abrupta montium ſenonenſiū populos exterminantes: viam ſibi gladio aperientes parauerunt. Ubi ſiquidem ſeguſam taurināqꝫ ciuitates deſtruxerunt. Monteſqꝫ prefatos perforantes: planū lombardie cum vidiſſent: totaꝫ pene prouinciam concitis curſibus vaſtauere. ⁊ ita ad proprium regnū cum victoria reuertuntur. anniſqꝫ viginti immobiles in regno permanſerunt.

Altach

De obſidione conſtantinopolitane vrbis.

Viceſimo autem primo anno egreſſi bulgariam intra
uerunt. et inde idropolim venientes: ipſa expugna
ta conſtantinopolim tandem obſederunt. In obſi/
dione igitur vrbis memorate hungaris conſtitutis
quidam grecus ſicut gygas emiſſus de vrbe ad lu/
ctandum cum eo duos hungaros impetebat altrica
ri dicens: q̄ ſi ambos non deuinceret grecorum imperator cen/
ſu hungaris teneret. Qui cum hungaris infeſtus eſſet vltra mo/
dum: vnū contrarium ei inuenerunt. qui oppoſitus greco ita ait.
Ego inquit ſum bothond rectus hungarus minimus hungaro/
rum. adiungas tibi duos grecos quorum vnus conſeruare debe
at animā tuam exituram: alter vero cadauer tuū ſubterrandum.
quia certiſſime cenſualem faciam grecorum imperatorem genti
mee. Unde capitaneus hungarorum nomine opour qui illi exer
citui de cōmuni voluntate fuerat conſtitutus: iuſſit botond cum
dolabro ſuo pergere contra portam vrbis que erat metallina: et
in porta declarare vires ſuas cum dolabro. Ueniēs autem vſq̄
ad portam: talem ictum ⁊ cenſuram in ipſa porta feciſſe perhibet
q̄ puer annorū quinq̄ per ipſum foramen exire et intrare ſatis
large potuiſſet. Facto itaq̄ ſpectaculo hungarorum ⁊ grecorum
parata area ad certandum ante portam vrbis parua hora nimiū
ſimul dimicantes grecus in terram per hungarū eſt detruſus: et
ſtatim ſine mora ſpiritum exalauit. Quod factum grecorum im/
perator qui ſtabat in vrbis propugnaculo cum coniuge ſua pro
ingenti verecundia reputantes auerterunt facies ſuas pergen/
tes in palatium. Ueruntamen cum hungari cenſum repetiſſent:
pro quo certamen cōmiſſum fuerat ⁊ pugnatum: dum riſum face
ret grecorum imperator de cenſu poſtulato: recedentes hungari
de obſidione ciuitatis depopulati ſunt totam greciam haurien/
tes ex ea aurum gemmas ⁊ armenta infinita. ſicq̄ ad propria ſūt
reuerſi. Cōmunitas itaq̄ hungarorum cum ſuis capitaneis ſiue
ducibus hec ⁊ alia huiuſmodi vſq̄ ad tempora Toxū ducis geſ/
ſiſſe perhibetur.

De generatiōe ⁊ regno ſcī regis Stephani primi regis hūgaroꝝ

emeric⁹

Porro Toxū genuit Geychā ⁊ Michaelē. Micha/
el v̊o genuit Caluū Ladiſlaū ⁊ Vazul. Geycha v̊o di/
uino ꝑmonit⁹ oraculo: Anno dñice incarnatiōis non/
genteſimo ſexageſimo nono : quēadmodū in legēda
ſcī ſtephani regis ſcriptū eſt genuit ſcm̄ ſtephanū regē
ex ſarolth filia gyula. At rex ſtephan⁹ plures quidē genuit filios
ſed int̄ alios habuit vnū filiū noīe Emericū deo amabilē ⁊ hoī/
bus honorabilē: cui⁹ mēoria ī bñdictiōe ē. Hic aūt ꝑ īſcru/ e

tabile diuini ꝯſilij iudiciū: raptꝰ ē de medio ne malitia mutaret intellectū eiꝰ: ⁊ ne fictio decipet animū eiꝰ queadmodū de imatura morte ſcribit in libro ſapiētie. Ut ergo acta ne agamꝰ: ⁊ expoſita ne exponamꝰ: quot ⁊ quātis ṽtutibꝰ floruerit: ⁊ q̄z ſeruēs ī dei ſeruitio ſcūs ꝯfeſſor xp̄i Emericꝰ dux fuerit ſcribere ſupſedimꝰ. Quiſquis. n. hoc ſcire voluerit ex legēda eiꝰdē btiſſimi ꝯfeſſoris plenā ſciſſime ꝯuerſatiōis eiꝰ notitiā hr̄e poterit. Nos ea potiꝰ q̄ ab alijs ſcriptoribꝰ p̄tmiſſa ſūt breuit ac ſūmati ſcribere itēdimꝰ

De bello ſci regis Stephani ꝯtra Cupan ducē ſymigēſem.

SAnctꝰ aūt rex ſtephanꝰ iā pridē ī adoleſcētia ſua ꝯtra Cupan ducē fortē ⁊ potētē geſſit bellū glorioſū. Erat aūt cupan filiꝰ calui zirind: q̄ etiā viuēte geycha duce p̄re ſci ſtephāi regis ducatū tenebat. mortuo aūt geycha duce: cupan voluit matrē ſci regis ſibi ꝑ iceſtuoſū copulare ꝯnubiū: ⁊ ſcm̄ ſtephanū occidere: ducatūq̄z eiꝰ ſue ſubdere ꝑtāti hic fuerat dux ſymigienſ. Stephanꝰ aūt ſcūs ꝯuocatis ꝓceribꝰ ſuis ꝑ īteruētū btiſſimi martini ꝯfeſſoris diuine miſicordie īplorauit auxiliū. Pꝰmodū ṽo ꝯgregato exercitu prexit obuiā hoſti ſuo: ⁊ ad amnem goron p̄mitꝰ accīctꝰ ē gladio. Ibiq̄z ad cuſtodiā corpalis ſalutis ſue duos principes Hunt ⁊ paznan ꝯſtituit. Totiꝰ aūt exercitꝰ ſui p̄ncipē ⁊ ductorē vēcellinū hoſpitē alamanū genere p̄fecit. Cōmiſſo itaq̄z p̄lio inter vtrūq̄z diu ⁊ fortit ē dimicatū: ſ; diuine miſeratiōis auxilio btūs ſtephanꝰ dux glorioſā obtinuit victoriā. In eodē aūt prelio vencellinꝰ comes iterfecit cupan ducē: ⁊ largiſſimis bn̄ficijs a btō ſtephano tūc duce remuneratꝰ ē. Ipſū ṽo cupan btūs ſtephanꝰ ī q̄tuor ꝑtes fecit mactari

prima̅ parte̅ miſit in porta̅ ſtrigonie̅ſem:ſecu̅da̅ i Weſprimien̄. ter
tia̅ in iaurie̅ſem:q̄rta̅ au̅t in erdel. Btu̅s eni̅ ſtephan⁹ dux: votu̅
q̄ð tu̅c vouerat deo fidelit̄ reddidit. Na̅ vniuerſu̅ pplm̄ i ꝓuin
cia cupan ducis degente̅:decimas libroꝝ frugu̅ ac pecoru̅ ſuoru̅
cenobio ſci̅ martini dare ꝑpetuo iure decreuit:p̄dict⁹ au̅t ve̅cel/
lin⁹ ge̅uit radi:radi v̄o ge̅uit miſca:miſca v̄o ge̅uit cupa̅ ꝛ martinu̅

De pugna ſci regis ſtephani cu̅ Gyula duce tranſſiluano.

Porro btu̅s ſtephan⁹ poſtq̄z regie celſitudinis corona̅
diuinit⁹ eſt adept⁹:famoſu̅ ꝛ lucroſu̅ bellu̅ geſſit ꝯtra
auu̅culu̅ ſuu̅ noı̅e gyula̅ q̄ tu̅c tp̄is toti⁹ vltra ſilua̅ re
gni gubnacula poſſidebat Anno itaq̄z dn̄i.m.ij.btu̅s
rex ſtephan⁹ cepit gyula̅ duce̅ cu̅ vxore ꝛ duob⁹ filijs
ſuis: ꝛ i hu̅garia̅ tra̅ſmiſit.hoc au̅t io̅ fecit:q̄ꝛ ſepiſſime amonit⁹ a
bto̅ rege ſtepha̅o:nec ad fide̅ xp̄i ꝯuerſus:nec ab i̅fere̅da hu̅garie
i̅iuria ꝯquieuit.vniuerſu̅ v̄o regnu̅ ei⁹ latiſſimu̅ ꝛ opulentiſſimu̅
monarchie hu̅garie adiu̅xit. Dicit̄ a̅t regnu̅ illo̅ hu̅garice Erde/
eln q̄ð irrigat̄ plurimis fluuijs:in quoꝝ arenis auru̅ colligit̄:ꝛ au
rum terre illius optimu̅ eſt.

De exercitu ſci regis ſtephani ꝯtra Bulgaros ꝛ Sclauos.

Poſt hec au̅t mouit exercitu̅ ſup̄ kean duce̅ bulgaroꝝ ꝛ
ſclauoꝝ q̄ ge̅tes loca naturali ſitu munitiſſima inhabi
tant: vnde etia̅ multis laborib⁹ ꝛ bellicis ſudorib⁹ pre
dictu̅ duce̅ vix tande̅ deuicit ꝛ occidit:ꝛ ineſtimabilez
copia̅ theſauroꝝ ꝛ precipue i auro ꝛ ge̅mis ac precioſiſ
lapidib⁹ accepit ꝛ locauit ibi vnu̅ ꝓpau̅ ſuuz noı̅e zoltan:q̄ p⁹ea
hereditauit illas p̄tes tra̅ſſiluanas:ꝛ ideo vulgariter ſic dici ſo/
let erdelij zoltan. Erat en̄i ille a̅tiquiſſim⁹ qui vixerat vſq̄z tp̄a
ſci regis:ꝛ ideo voluit ipſu̅ ee̅ ſup̄ gentes opule̅tas. Ex hac itaq̄z
gaza multiplici ſcu̅s rex ſtephan⁹ plurimu̅ locupletat⁹:albenſem
baſilica̅ qua̅ ipſe fu̅dauerat aureis altarib⁹:crucib⁹ quoq̄z ꝛ cali/
cib⁹:indume̅tis etia̅ po̅tificalib⁹ ꝯtextis auro puriſſimo ꝛ lapidi/
bus p̄cioſiſſimis ditauit: vaſa quoq̄z miſtratoria ꝛ cetera vte̅ſilia
eide̅ baſilice neceſſaria:necno̅ ꝛ alijs eccleſijs dei regali donauit
largitate. Inter cetera v̄o dedit eide̅ albenſi eccl̄ie q̄da̅ donaria
ſempiternie me̅orie digna duo.ſ.ro̅nalia quoꝝ vtru̅q̄z he̅bat ora̅
ꝯtexta̅ ſeptuagitaq̄tuor marcis auri puriſſimi ꝛ lapidib⁹ p̄cioſis q̄
btu̅s bn̄dict⁹ ſce̅ romane eccl̄ie po̅tifex ad preces ſci ſtephani re/
gis ta̅te auctoritatis p̄uilegio i̅ſigniuit:ut quicu̅q̄z i cebra̅do miſ

ſam eis vteret legitime poſſet regē iungere:coronare: ⁊ gladio accingere. Et q: pecūia illiꝰ gyule fuit male acqſita: iō ipſa eccleſia frequēter ē paſſa incēdiū:in eadē aūt eccłia ipſū auūculū ſuū cū tota familia ſua abſq; velle ꝯpulit baptizari:ꝫ pꝰea honorifice tenuit ſicut patrē. Regina vō keiſla vxor ſci regis dictā eccleſiā aureis crucibꝰ:fuſorijs:tabulis:calicibꝰ:gēmis ⁊ ornamentis vltra modū ditauit.

De edificatione eccleſie veteris Budenſis.

DEinde ſcūs rex vēit ī ciuitatē q̄ vetꝰ buda vocat vna cū filio ſuo ſcō emerico ⁊ regina: ⁊ cū ibi nō inueniſſet aliqđ piū opus ī xpo in quo poſſit laudari creator omniū:ſtatim ſciſſimꝰ rex de theſauro p̄dicti kean ducis bulgaroꝝ ⁊ ſclauoꝝ quē occiderat cepit in medio ciuitatis edificare grāde cenobiū in honore apłoꝝ petri ⁊ pauli:ditādo illud multis p̄dijs ⁊ ſili libertate Romane eccleſie:fulciendo ī memoriā ⁊ honorē curie Romane quā corꝑaliter viſitarat. Dū igit edificaret magiſtri lapicide de grecia ducti erāt: ⁊ ſciſſimꝰ rex cū regina ratiōe deuotiōis ibidē degebāt. Regina aūt cruces tabulas ⁊ ornamēta ꝓcurabat. Quia vō illud grāde opus inceptū multos annos ꝓduxerat:iō viuēte ſcō ſtephano rege illud cenobiū nō potuit ꝯſumari:ꝫ volēte deo pꝰ multū tꝑis ſciſſimꝰ rex Ladiſlaus nepos eiuſdē btī ſtephani:illud opꝰ cōſumauit:ut .ſ. poſſit adimplere votū ꝓaui ſui ſicut inferiꝰ pleniꝰ declarabit. Conſuetudo aūt ſci regis ſtephani:maior iſta fuit: q̄ oēs eccleſias q̄s ipſe fūdauerat:in quolibet anno ad miniꝰ tribꝰ vicibꝰ viſitabat. ⁊ dū ad ipſas eccleſias deueniſſet primo ad oīa altaria ꝑgebat: ⁊ ſingulis ſingulas preces effūdebat. Tandē exeūdo totā eccleſiā illā circuibat: ⁊ fracturas ſiue ſciſſuras parietū ac tectoꝝ ꝑſpicacibūs oculis ⁊ moroſe inſpiciebat: ⁊ ſtatim remeliorari ꝓcurabat: nec a loco illiꝰ ciuitatis aut ville recedebat niſi ꝑus vidiſſet renouari. Quo exꝑto regina keiſla dū ad aliqs eccleſias in hungaria deueniſſet: oēs apparatꝰ in domo dñi exiſtētes ſibi p̄ntari faciebat: ⁊ renouāda tam in ſindone q̄3 in biſſo omni āno renouabāt. Filius aūt ipſoꝝ btūs Emericus ꝓprias veſtes purpureas aū altare deponebat: ꝓ altaribꝰ induēdis:ſicut pater in eccleſijs regalibꝰ vſq; modo. Pater vō ſciſſimꝰ burſam aureā ī lūbis geſtabat:refertā denarijs puri argēti: ⁊ dū paupes vidiſſet mox ibi accedebat: ⁊ ꝓprijs manibꝰ eis ꝓuidebat. Illiꝰ ideo dextera miſericors eſt in corꝑe exterius corā oculis hungarie vſq; in hodi/

ernũ diem.

Incidentia.

Anno dñi. M.xxij. in mltis locis incẽdia multa ⁊ magna
facta ſũt. Ingens etiã terremot⁹ cõtigit q̃rto idus maij.
decima hora diei. ſexta feria poſt aſcenſionem dñi quaſi
duo ſoles viſi ſũt decimo kalẽ. iulij.

De morte ſãctiſſimi Emerici ducis. Et de orbatiõe ocloꝝ vazul

Poſtq̃z aũt magnificauit dñs miſericordiã ſuã cũ beato re
ge ſtephano vertẽdo dorſa regũ in fugã a facie gladij ei⁹
⁊ dominio ei⁹ principat⁹ atq₃ poteſtates ſubijciẽdo oĩum
exteraꝝ nationũ circũadiacẽtiũ: deliberauit ſcũs rex ſtephan⁹ et
firmiter ſtatuit vt oĩbus pompis mundane glĩe calcatis: ⁊ tp̄alis
regni diademate depoſito ſolius dei ſeruitio ſemetipſm mãcipa/
ret: ⁊ ab exteriorib⁹ curis expedit⁹ ꝯtẽplatiuã vitã ⁊ trãquillã pa/
cẽ pageret. Coronã vͦ regie celſitudinis filio ſuo duci Emerico
ſciſſimis morib⁹ diuinit⁹ inſtructo ſe datuꝝ diſpoſuit. Erat enĩ be
atus emericus in primeuo adoleſcẽtie flore ſupra cõmunẽ natu/
rã hominũ diuino munere ſublimat⁹. Juſticia: prudẽtia: fortitu/
dine: tp̄antia: ſapiẽtia: ſciẽtia: mãſuetudine: miſericordia: benigni/
tate: largitate: humilitate: ⁊ paciẽtia armat⁹: ceteriſq₃ catholicis
atq₃ politicis virtutib⁹ adornat⁹: ſiĺr ut ſcũs ſtephan⁹ pr̄ ſu⁹. Cũ
itaq₃ ſciſſimus pater ſciſſimo filio curã adminiſtratiõis et guber/
nãdi regni ſolicitudinẽ intẽderet cõmittere: btũs dux emeric⁹ ꝓ/
pria morte p̄uentus eſt. fleuit aũt eũ ſcũs rex ſtephan⁹ ⁊ vniuerſa
hũgaria incõſolabiliter plãctu magno valde. Tanta vͦ doloris
acerbitate ſcũs rex ſtephan⁹ exacerbat⁹ in grauiſſimã incidit infir
mitatẽ. Et poſt multos dies vix qualẽcũq₃ vite reparationẽ rece
pit: ſed priſtine ſanitati nũq̃z plene potuit reſtitui. Nã ⁊ pedũ do
lorib⁹ vrgebaꝶ ⁊ triſticia ac gemitib⁹ afficiebaꝶ: p̄ſertim ꝓpterea
q꞉ nullus videbaꝶ de ꝯſanguineis ſuis ydone⁹ ad hoc vt eo mor
tuo regnũ in fide xp̄i ꝯſeruaret. Pronior eteñ erat gens hunga
rica ritui paganico inclinari q̃z fidei xp̄iane. Interim vͦ viribus
corpis cepit deſtitui ⁊ lãguore grauiſſimo ſe grauatũ ſentiẽs: mi/
ſit feſtinãter nũciũ ſcȝ Budã filiũ egruth: qui vazul patruelis ſui
filiũ quẽ recluſerat rex ꝓpter iuuenilẽ laſciuiã ⁊ ſtulticiã vt corri
gereꝶ: de carcere nitrie educeret ⁊ ad ſe duceret: ⁊ eũ anteq̃z mo/
rereꝶ regem conſtitueret. Audiens aũt hoc keiſla regina inijt cõ
ſiliũ cũ Buda viro nephando. Et feſtinãtiſſime miſit nũciũ noĩe
ſeb⁹ filiũ ipſi⁹ buda ad carcerẽ ĩ quo vazul detinebaꝶ. Seb⁹ itaq₃

ꝑueniēs nūciū regis effodit oculos vazul et ꝯcauitates auriū eiꝰ plūbo obturauit ⁊ receſſit ī bohemiā. Pꝰ hūc aūt veniēs nūciꝰ regis vidit vazul oculis orbatuꝫ in eiſdēqꝫ ocul' vulneratis duxit ad regē: quē ſcūs ſtephanꝰ rex vidēs tā miſerabilit̄ deſtructū ī nimias erupit lachrymas: ſꝫ ipediēte egritudinis moleſtia d̄bitā penā malefctorıbꝰ īferre n̄ potuit: ꝯuocatis itaqꝫ filijs calui ladiſlai patrui ſui. ſ. ādrea bela ⁊ leuēta ꝯſuluit eis vt q̄nto citiꝰ poſſēt fugerēt vt ſic ſibi ſalutē ⁊ corꝑū ſuoꝝ ſ̄uarēt ītegritatē. Illi igit̄ ſalubri ꝯſilio ſci regis acq̄ſcētes a facie maloꝝ ⁊ doloꝝ ī bohemiā fugerūt.

De morte ſciſſimi regis ſtephani. ⁊ d̄ electiōe petri regis

BEatus aūt rex ſtephanus ſanctitate ꝛ gratia plenus ſe
cundū quoſdam: quadrageſimoſexto: ſcd̄m autem hy
ſtorie in eiuſdē laudē ab eccleſia edite veritatē: trice/
ſimoſeptimo ſui regni: dn̄ice aūt incarnatiōis: milleſi/
mo triceſimooctauo anno: in feſto aſſūptiōis btiſſime
Marie ſp̄ v̄ginis a pn̄ti ſeculo nequā eripit ꝛ ſcōꝝ angeloꝝ ꝯſor/
tio adiūgit. Sepult⁹ eſt aūt in baſilica albenſi. quā ipſe in honore
ſciſſime genitricis dei ſemp̄ v̄ginis Marie ꝯſtruxerat: vbi mlta ſi
gna ꝛ miracula fiūt interueniētib⁹ meritis eiuſdē ſciſſimi regis ſte
phani ad laudē ꝛ gloriā dn̄i nr̄i iheſu xp̄i: qui ē bn̄dict⁹ ī ſcl'a ſcl'oꝝ
amen. Confeſtim quoqꝫ toci⁹ cithara hungarie verſa eſt in luctū:
ꝛ oīs ppl's regni tā nobilis q̄ꝫ ignobilis fil' ī vnū diues ꝛ paup̄ plā
xerunt ſup̄ mortē ſciſſimi regis piiſſimi pr̄is pupillorū lachrimis
vberrimis ꝛ vlulatib⁹ plurimis: iuuenes ꝛ v̄gines p̄ triſticia ꝛ me
rore ſqualidis induti p̄ trienniū choreā nō duxerūt: ꝛ oīa genera
muſicoꝝ dulciſona ſiluerūt: plāxerūtqꝫ cū planctu cordis fidiſſi/
mi: eratqꝫ plāctus magn⁹ ꝛ incōſolabilis. At regina keiſla cū bu/
da ſatellite ſceleꝝ: petrū alamanū vel poti⁹ venetū fratrē regine
p̄ficere ſtatuerūt: hoc intendētes vt regina keiſla mot⁹ ſue volū/
tatis ꝓ libitu ſuo poſſet cōplere: vt regnū hūgarie amiſſa liberta
te theutonicis ſubderet ſine impedimēto. Wilhelmus aūt pr̄ pe/
tri regis fuit frater ſigiſmūdi regis Burgūdioꝝ: ſed poſt interē/
ptionē ſancti ſigiſmūdi venerat ad imperatorē: quē iperator col/
locauit venetijs ꝛ dederat ei ſororē ſuā noīe Gertrud in vxorē
de qua genuit keiſlā reginā: mortua aūt gertrud: wilhelmus du/
xit in vxorē ſororē ſancti regis ſtephani de qua genuit petrū regē

De ſeuitia Petri regis.

POſtq̄ꝫ aūt petr⁹ fact⁹ ē rex: omnē regie ſerenitatis be/
nignitatē abiecit ꝛ theutonico furore ſeuiēs: nobiles
hūgarie aſpnabat: bona terre ſupbo oculo ꝛ īſaciabili
corde cū theutonicis beluina feritate rugiētib⁹: et cū
latinis yrūdinū garrulitate murmurātib⁹ dnorabat: munitōes: p̄
ſidia ꝛ caſtella theutonicis ꝛ latinis cuſtodiēda tradebat. Erat. n.
ipe petr⁹ nimiū laſciu⁹: null⁹qꝫ eo tpe tut⁹ eē poterat d̄ pudicicia
vxoris ſue: vl' filie ſeu ſororis v̄ginitate p̄ īſultu ſatellitū regis q̄
eas impune violabāt. Videtes igit p̄ricipes hūgarie mala gētis
ſue q̄ ꝯtra deū eis inferebant: cōicato ꝯſilio rogauerūt regē ut p̄/
ciperet ſuis a tā deteſtabili ope deſiſtere. Rex aūt faſtu ſupbie in

flatus peſtiferꝝ ꝑconcepti veneni fetorē in ꝓpatulū effudit dicēs Si aliq̄zdiu ſan⁹ fuero oēs iudices tā clariſſimos ꝛ ſpectabiles q̄z pedaneos cēturiones ac villicos: oēſq̄z principes ꝛ poteſtates in regno hūgarie theutonicos ꝯſtituā: ꝛ terrā ei⁹ hoſpitib⁹ implebo ꝛ eā vniuerſaliter in poteſtatē theutonicoꝝ redigā: ꝛ dicebat hoc nomē hūgaria deriuatū eſt ab angaria ꝛ ſpi debēt angariari. Hec itaq̄z fuerūt fomēta diſcordie inter petrū regē ꝛ hungaros.

De expulſione petri regis. Et de electiōe Abe in regē.

Electio abe regis.

Anno igit̃ regni Petri tertio principes hungarorũ ⁊ milites ꝯſilio epiſcopoꝝ ꝯuenerũt aduerſus Petrũ regẽ: ⁊ ſolicite q̃rebant: ſi aliquẽ de regali ꝓgenie in regno tũc inuenire poſſent qui ad gubernandũ regnũ eſſet ydone⁹ ⁊ eos a tyrannide Petri liberaret. Cumq3 neminẽ talẽ in regno inuenire potuiſſent: elegerũt in ſemetipſis quẽdã comitẽ noĩe Abam ſororiũ ſancti regis Stephani ⁊ eũ ſup̱ ſe regẽ ꝯſtituerũt. Aba vero ꝯgregato hungaroꝝ exercitu ꝯtra Petrũ regẽ ꝓceſſit p̄liatur⁹. Petrus aũt rex videns ſe hungaroꝝ auxilio deſtitutũ: vehementer expaueſcẽs trãſfugit in Bauariã Herrici regis theutonicoꝝ adiutoriũ imploraturus. Petro itaq3 per fugã de manib⁹ hungaroꝝ elapſo: hungari ſceleratiſſimũ Budã barbatũ omniũ maloꝝ incentorẽ: cui⁹ ꝯſilio Petrus hungariã afflixerat in fruſta cõcidẽtes interfecerunt: ⁊ duorũ filioꝝ ſuoꝝ oculos effoderũt. Sebus aũt qui oculos Uazul eruerat ꝯfractis manib⁹ ⁊ pedib⁹ peremerunt. Quoſdã vero lapidibus obruẽtes: alios aũt in manganis ferreis vaſtantes occiderũt. Aba vero regali poteſtate ſublimatus conſecratus eſt in regẽ. Omnes aũt ꝯſtitutiones ⁊ creatiões quas Petrus rex ſcd̃m ꝯſuetudinẽ ſuã cõſtituerat Aba rex in irritũ reuocauit. In his aũt rebus gerendis tres de principib⁹ regni precipui fuerũt: vnus vocabat̃ Uiſce: ſecũdus Toijſlan: tertius vero Pezli: qui libertatẽ gentis ſue querebãt: ⁊ regnũ regali ſemini reſtituere fideliter nitebant̃. In tertio vero anno regis Abe. Petrus cũ herrico rege theutonicoꝝ deſcẽdit cũ exercitu magno ꝯtra Abã regem. Rex igit̃ aba audiẽs petrũ ab hungaris derelictũ: ⁊ ab Herrico rege theutonicoꝝ benigne ſuſceptũ. Anno dñi. M.xlij. miſit nũcios ad ceſarẽ ut ꝑquireret an inimicaret̃ ei pro eo q̄ Petrũ de regno expulerat: an etiã pacẽ ſtabilẽ cũ eo poſſet habere. Cui ceſar in reſpõdendo ſe inimicum eſſe oſtendit dicens. Quia meos iniurijs laceſſunt: quid vel quãtũ poſſuz ipe ſentiet. Rex Aba his auditis intellexit q̄ ceſar intenderet Petro regnũ reſtituere: inflãmatuſq3 in iram: ꝯgregato exercitu magno inuaſit Auſtriã ⁊ Bauariã: ⁊ ex vtraq3 parte danubij fluminis bipartitis aĺis pugnatorũ fortium percuſſit eos in ore gladij. Tulit itaq3 ſpolia eorum ⁊ plurimos captiuos ex eis ſecum trahens a flumine quod vocatur Traijſama pertranſiuit captiuã/

do vſqꝫ ad ciuitatem Tulnam in qua ꝑnoctauit. Factum eſt aũt
hoc ſcda feria a crepuſculo vſqꝫ ad nocté: mane aũt facto cum in
numerabili multitudine captiuorũ in hungariã reuerſi ſunt gau
dentes. Poſt hec miſit bellatores fortes in karinthiam qui plu/
rimos captiuos receperũt ⁊ hungariã redierũt. Gotfridus autẽ
auſtrie marchio circa petoniã inſultũ faciens ſuꝑ eos eorũ ſpolia
fertur abſtuliſſe. Tunc enĩ auſtria nõ duces ſed habebat marchi
ones. Eo autẽ tempore ceſar paſca domini Colonie celebrauit:
⁊ cũ principibus ſuis ꝯſiliatus eſt qualiter regno ſuo iniuſte illa/
tã ab hungaris iniuriã deberet vindicare. Qui concorditer con
ſuluerũt ei vt hungaros qui ſine cauſa regnũ ſuũ hoſtiliter irru/
perant armis inuaderet ⁊ captiuos ſuos ab eorũ ſeruitute libera
ret. Mouit itaqꝫ expeditionẽ ingentem ⁊ conſilio Uraczlai du/
cis bohemorũ ex aquilonari parte danubij venit ad confinium
hungarie. Legati vero hungarorum promiſerant ceſari qđ hun
gari in omnibus ſtarent ad mandatũ eius: niſi quia Petrũ in re
gem non ſuſciperent: quod tamen Ceſar ſupremo oꝑe perficere
affectabat. Obligatus enim erat Petro promiſſione ꝙ ei regnũ
reſtitueret. Hungari vero nullatenus conſenſerũt ⁊ miſſis mu/
nere: data quoqꝫ fide ꝙ captiuos theutonicorũ abire ꝑmitterẽt
Ceſar redijt feſtinanter cõtra inſultus Gotfridi ducis lothorin/
gorum filij ducis Gozzilonis.

De aduẽtu ceſaris in ſubſidiũ Petri regis in hungariã.

SEquẽti anno Aba rex miſſis legatis ad ceſarẽ que pa
cis ſunt q̃rebat ꝓmittens captiuoꝝ dimiſſionẽ quos
habebat: eoꝝ aũt quos reddere nõ poterat cõdignã
cõpẽſationẽ. Ceſar ṽo noluit cõponere donec ĩ baua
riã veniret: ut qui ꝑ hũgaros iniuſte leſi fuerãt cõpo/
ſitioni pacis intereſſent. Uenit ergo ceſar ad termĩos hũgarie ⁊
in craſtinũ expugnare diſpoſuit obſtacula: quibꝰ hũgari fluuium
rabcha ꝯcluſerãt. Interĩ ṽo a legatis Abe regis: rogatꝰ ẽ Ceſar
ut competentẽ terminũ figeret in quo omnes captiuos ei remit/
teret ⁊ donaria inſuper ei donaret. Ceſar itaqꝫ allectus muneri
bus ⁊ alijs grauioribus negocijs p̃peditus redijt Bizantium qđ
eſt opiduꝫ Burgũdie. Ex hinc itaqꝫ rex Aba ſecuritate accepta
factus eſt inſolens: ⁊ cepit crudeliter ſeuire in hungaros. Arbi/
trabat̃. n. ut omnia cõmunia eſſent dñis cum ſeruis: ſed ⁊ iuſiurã
dum violaſſe ꝓ nihilo reputabat. Nobiles. n. regni cõtemnens

habuit ſemꝑ cum ruſticis ⁊ ignobilibus cõmune. Hungari vero
nobiles nolentes id ſuſtinere: ⁊ exacerbationẽ eius moleſte ferẽ
tes conſpirauerũt ⁊ cõiurauerunt ut ipſum occiderent. Quidam
aũt ex ipſis notificauit regi in necẽ eius cõiuratos: ex quib⁹ eos
quos potuit captos fecit interfici ſine iudicij examine: qđ in ma/
gnũ detrimentũ regis verſum eſt. Cũ.n.rex quadrageſimaꝫ cha
nadini celebraret: in eadem quadrageſima circiter quinquagita
viros nobiles ſub pretextu cõſiliandi in quadam domo conclu/
ſit: ⁊ ab armatis militibus fecit eos obtruncari nec cõtritos nec
confeſſos. Unde beatus Gerardus chanadienſis epiſcopus: ca
nonica ſeueritate regem corripuit ⁊ ſibi periculũ imminere p̄di/
xit. Quidam itaqꝫ ex cõiuratis propter hoc magis incitati fugiẽ
tes: venerunt ad ceſarem ⁊ oblocuti ſunt contra Abam dicẽtes
Quod pro nihilo iuramentũ reputaret: nobileſqꝫ qui eum regẽ
ſuper ſe conſtituerant contemneret ⁊ cuꝫ ruſticis ignobilib⁹ ede
ret: equitaret: ⁊ cõtinue loqueret̃. Quibus dixit imperator. Iſta
etenim conſuetudo non eſt nobilis hominis: ſed eius oppoſiti.
Ipſum ergo ceſarem efficaciter inſtigauerũt: ut ſuper Abam re/
gem iniuriaꝫ vindicaret: quia nec captiuos ſuos remiſerat ſicut
ceſari iurauerat: nec illata damna reſartiret. Ceſar itaqꝫ anima
tus inſtigationibus hungarorum cum exercitu norico ⁊ bohemi
co ⁊ falangis aulicorum ſuorum venit in marchiam auſtrie: diſſi
milans ſe intraturum hungariam: ſimilans autem ſe pactum ab
Aba rege exacturum ⁊ reuerſurum. Tunc legati Abe regis ve/
nientes ad ceſarem repetebant hungaros qui ad ceſarẽ fugerãt
cõquerentes ⁊ dicentes: qđ ipſi eſſent p̄dones ⁊ latrunculi regni
hũgarie ⁊ p̄cipui incẽtores guerraꝝ ⁊ diſcordie inter ceſarẽ ⁊ hũ
garos: qui ceſari fideliter obſequerent̃: ideoqꝫ h⁹mõi ſeminato
res diſcordie tradi oportere in manus Abe regis hungarorum
quod ceſar nullomodo ſe facturũ reſpõdit. Cõcitato itaqꝫ curſu
inuaſit fines hũgarie intrans ꝑ ſuproniũ: ⁊ cũ vellet per bobuth
rabtha ꝑtranſire: fluuiuꝫ rabtha ſtagnãtibus aquis ⁊ denſiſſimis
nemorib⁹ ⁊ ſcaturientib⁹ paludib⁹ imꝑmeabilẽ tranſire nõ potuit
Hungari ergo qui erãt cũ ceſare ⁊ Petro rege duxerũt exercitũ
tota nocte equitantes ſurſuꝫ iuxta fluuios raba ⁊ rabtha quos il
luceſcẽte ſole facili mõ trãſierũt. Occurrit aũt ei Aba rex i meni/
ſew iuxta iaurinũ cuꝫ magna multitudine armatoꝝ: nimiũ preſu
mẽs de victoria: qꝛ bauari quidã intimauerũt ei ꝙ ceſar cũ pau/

cis ſuper eum veniret: ⁊ ut dicitᷣ aba rex victoriam habuiſſet: niſi
quia hungari quidam amicicia̅ Petro regi reſerua̅tes: ſup̱ terra̅
ſua vexilla ꝓieciſſent ⁊ fugiſſent. Tradideru̅t au̅t theutonici q̅ꝺ
cu̅ ad preliuȝ appropinquaſſent: cum celeſti ſigno nebula tenuis
apparuit: turboqȝ vehemens diuinitus incitatus terribile̅ pul/
uere̅ obtutibus ingeſſit hungaroꝝ: quos ia̅ pride̅ ut dicitur quia
Petru̅ ſuu̅ regem dehoneſtauera̅t: dominus apoſtolicꝰ anathe/
mate damnauerat feriendo. Co̅miſſo itaqȝ prelio: inter vtrunqȝ
diu ⁊ acriter pugnatum eſt: ſed tandem ceſar diuino fretus auxi/
lio felicem obtinuit victoria̅. Aba vero rex deuictus fugit ver/
ſus tiſciam: ⁊ villa quadam in ſcoobe veteri ab hungaris quibꝰ
regnans nocuerat crudeliter iugulatᷣ. Cuiuſquide̅ corpus eſt ſe/
pultuȝ in eccleſia que fuerat prope ipſam villam. Poſt aliquot
autem annos cum eſſet effoſum de ſepulchro: ſudariu̅ ⁊ ipſius ve
ſtimenta inuenerunt incorrupta ⁊ loca vulnerum reſanata: tan/
dem ſepelierunt corpus in proprio monaſterio in ſaar. Ceſar au/
tem reuerſus ad caſtra ante ſacroſanctum lignu̅ ſalutifere crucis
ſe humiliter ac deuote proſtrauit diſcalciatꝰ pedes: cilitio ad car/
nem indutus: vna cu̅ omni populo ſuo miſericordiaȝ dei glorifi
cauit ꝙ ipſum illo die liberauit de manibꝰ hungaroru̅. Ex theu
tonicis illo die in loco ipſo infinita corruit multitudo: itaqȝ ideȝ
locus vſqȝ hodie ferloru̅ paiȷer in lingua eorum: in lingua auteȝ
noſtra veſtne̅pti nominatᷣ: ob fectorem nanqȝ mortuoru̅ per du/
os menſes homo non poterat bono modo per partes illas tran/
ſire. Sagittariȷ eni̅ occiderant eos: interea hungari congregati
ſupplices venerunt ad ceſarem venia̅ ⁊ miſericordia̅ implorant/
tes. Quos ceſar placido vultu ⁊ benigne ſuſcipiens: quod roga
bant ꝯceſſit. Indeqȝ cu̅ omni multitudine ſua albam venit que
theutonice weyzinburg dicitᷣ: que eſt principalis ſedes regni hu̅
garie. Ibi ergo ceſar imperiali honore ⁊ latiſſimo ꝑparatu ab hu̅
garis honoratus. Petru̅ regem regali corone plenarie reſtitutu̅
⁊ ſacris inſigniȷs ſancti regis ſtephani more regio decoratum in
regali throno manu ſua deducens in baſilica glorioſe genitricis
dei ſemper virginis Marie regaliter ſedere fecit: ⁊ ibide̅ regem
hungaris ⁊ hungaros regi reco̅ciliauit. Conceſſitqȝ petentibus
hungaris: hungarica ſcita ſeruare ⁊ ꝯſuetudinibus iudicari. His
itaqȝ taliter ordinatis: ceſar petro rege cu̅ preſidio ſuoꝝ in hu̅ga
ria̅ relicto cu̅ optata ꝓſperitate ratiſpona̅ rediȷt.

De reditu ceſaris in hūgariā: ⁊ de duello ducis bele ī polonia.

SEquenti vͦ āno reuerſus ē ceſar in hūgariā: cui Pe
trus rex in ipſa ſcā paſcali ſolēnitate regnū hungarie
cū deaurata lācea tradidit corā hūgaris: ſimul ⁊ theu/
tonicis multis: etiā inſuꝑ ⁊ magnificis muneribꝰ ceſar
honorificatꝰ a rege: ad ꝓpria rediȷt cū glīa. Interea
Endre Bela ⁊ Leuēte qui fugerāt ī bohemiā: inde ꝓpter pauꝑ/
tatis inopiā: trāſierūt in poloniā: ⁊ a miſca duce polonie benigne
ſūt ſuſcepti ⁊ honorati Tūc vͦ pomorani ānuas penſiōes duci po
lonioꝝ cui tenebāt reddere recuſarūt. Dux vͦ cenſū ſibi debitū
a pomoranis armata manu cepit exigere. Pomoranis itaqꝫ pa
ganis ⁊ polonis chriſtianis coīter placuit: ut duces eorū duello
ꝯfligerēt: ⁊ ſi caderet deuictꝰ pomeranꝰ ꝯſuetā ꝑſolueret penſio/
nem: ſi vͦ polonꝰ; tm̄modo dāna fleret. Cuꝫ igit̄ miſca dux ⁊ filij
eiꝰ horrerent duellū aſſumere impoſitū bela ſeipſū ꝑ verbū int̄/
pretis in mediū introducēs ſic dicebat. Si vobis polonis ⁊ dn̄o
duci placet q̄zuis ſim nobilioꝛ q̄ꝫ paganꝰ ille: tn̄ pugnabo ꝓ re/
gni vr̄i cōmodo ⁊ honore ducis: placuit itaqꝫ tā pomerano ⁊ po
lonis. Cunqꝫ armati cū lancea ſe iūxiſſent: tam viriliter pomera
num fert̄ bela de ſuo dextrario detruſiſſe ut de loco ſuo ſe moue
re non potuit: ⁊ gladio ꝓfoſſū ꝓſtrauit. Confeſſuſqꝫ eſt ipſe dux
pomeranus ſe culpabilem: Quo viſo pomerani duci polonie
humiliter ſubditi: ſolitū tributū ſine ꝯtradictiōe perſoluerunt.
Dux vͦ inde reuertens cū victoria ꝑ belam acquiſita: audaciā ⁊
potētiā valoris ī bela duce collaudans cū toto cenſu pomorani/
co ei tradidit filiā ſuā in vxorē: ⁊ vniuerſa q̄ ſibi neceſſaria fue/
rant: ſufficiēter ⁊ copioſe miniſtrari precepit: ⁊ eū in oībus hono
ratū in ducatu ſuo tenuit: ac bona quantitate de terra eundē he
reditare non omiſit.

De Bela duce benyn dicto: ⁊ de reductione Audre ⁊ Leuen
te in hungariam: ⁊ quomodo hūgari in fide apoſtotauerūt.

BEla vͦ dux ipſe in polonia duos genuit filios: quorū
vnꝰ Geyſa: alter aūt Ladiſlaus: noīe aui ſui ē vocatꝰ.
Diſplicuit aūt endre ⁊ leuente ꝙ ꝑ belam apud ducē
polonie q̄ſi apendices degerēt: dedignatiqꝫ ſūt occa/
ſiōe ſui noīs in ducis curia ꝑmanere: ⁊ accepta a duce
licētia Bela fratre ſuo ibidē relicto: eūtes ierūt ad regē Lodo/
merie qui ipſos nō recepit. Cūqꝫ nō haberēt vbi caput ſuū recli

narēt: abinde ad cumanos ꝑrexerūt. Videntes āt ipos cumani optime ꝑſonatos: arbitrati ſūt ut eoꝝ terrā aduenissent explorare. Et niſi captiuus hungar⁹ illos cognouiſſet: reuera occidiſſent: ⁊ ſic poſtmodū aliquo tpe ipſos tenuerūt: ab hinc poſtea in ruſciā ſūt ꝓfecti. Eo tpe quidā magnates hūgarie deſolationem regni gemētes: ⁊ liberationē hūgarie a tyrannide petri: cupientes Endre Bele ⁊ Leuēte qui de genere ſcī ſtephani regis ꝓgeniti erāt intemeratā fidelitatē ſeruabant: ⁊ eis ꝑ nūcios bona q̄ hr̄e poterant mittendo fideliter ſeruiebāt. Erāt aūt iſti magnates Viſca Bua ⁊ Buhna ⁊ alij eorundē cognati qui ſꝑ cū ſuſpirijs ⁊ gemitib⁹ expectabāt opportunū temp⁹: qñ Andreā Belam ⁊ Leuentā poſſent reducere in hungariā ⁊ regnū generi ſcī ſtephani regiſ qui eos dilexerat ⁊ exaltauerat oīb⁹ virib⁹ ſuis reſtituere laborabāt. Petr⁹ vō rex ꝑ ptātē regis theutonicoꝝ elat⁹ non iam regnabat: ſꝫ poti⁹ tyrānidis ſue crudelitate hūgariā deprimēdo flagellabat Quibuſdā aūt ꝑfidis Buda .ſ. et denecher ſuggerētib⁹ audiuit Petr⁹ ꝙ p̄dicti nobiles hungarie .ſ. viſca: bua ⁊ buhna ⁊ eoꝝ cognati cogitabāt q̄liter regnū regio ſemini poſſent reſtituere: ⁊ andreā: belā atqꝫ leuētā ɔtra petrū regē ī regnū reducere. Petr⁹ vō rex vehemēti furore ſuccēſ⁹ fecit eos ɔprehēdi ⁊ ī eculeo ſuſpēſos īterfici: quoſdā aūt effoſſis ocul' tormētari. ⁊ totā hūgariā tā magnis afflixit āguſtijs ut magis eligerēt mori q̄ꝫ ita miſerabiliter viuere. Tūc nobiles hūgarie vidētes mala gētis ſue: ī chanad ī vnū ɔuenerūt: ɔſilioqꝫ habito toti⁹ hūgarie nūcios miſerūt ſolēnes in ruſciā ad andreā ⁊ leuētā dicētes eis ꝙ tota hungaria eos fideliter expectaret: ⁊ vniuerſuꝫ regnū eis ſicut regali ſemini libenter obſequeret̄: tm̄modo ipſi in hungariā deſcenderent: ⁊ eos a furore theutonicoꝝ defēderēt: hoc etiā eis iuramēto firmauerūt ꝙ ſtatim ut ipſi in hungariā introirēt: oēs hungari vnanimiter ad ipſos ɔfluerent ⁊ eoꝝ dominio ſe ſubderēt. Endre vō ⁊ Leuente timētes palliatas inſidias clanculū miſerunt nuncios in hūgariā. Cū aūt veniſſent ad nouū caſtrū qd̄ rex aba ɔſtruxerat: ecce vniuerſa multitudo hūgaroꝝ cateruatim ɔfluxerunt ad ipſos: ⁊ inſtinctu diabolico inflāmati peruicaciter petierunt ab endre ⁊ Leuente ꝙ ꝑmitterēt vniuerſū pplm̄ ritu paganorū viuere: epiſcopos ⁊ clericos occidere: eccleſias deſtruere: chriſtianā fidē abijcere ⁊ idola colere. Permiſerūtqꝫ eos ſm̄ deſideria cordis eoꝝ ut irent ⁊ ꝑirent in adinuētiōib⁹ antiquoꝝ pa

trū ſuoꝝ. Aliter enī nō pugnabāt ꝯtra petrū regē ꝓ endre ꝛ leuē te. Prim⁹ aūt inter hungaros noīe Vatha de caſtro belus dedicauit ſe demonijs: radens caput ſuū: ꝛ cincinnos dimittēs ſibi ꝑ tres ꝑtes ritu paganoꝝ: cui⁹ filius noīe Janus: multū poſtmodū tpe ritum pr̄is ſequēdo: ꝯgregauit ad ſe multos magos ꝛ phitoniſſas ꝛ aruſpices: ꝑ quoꝝ incantationes valde gratioſus erat apō dn̄os. De multis aūt deab⁹ ſuis vna noīe raſdi capta fuit a chriſtianiſſimo rege Bela: ꝛ tam diu ī carcere fuit recluſa donec recomederet pedes ꝓprios: ibi deniqꝫ moreret̃. Eſt aūt ſcriptuꝫ in ātiquis libris de geſtis hūgaroꝝ qō oīno ꝓhibitū erat chriſtianis vxorē ducere de ꝯſanguineis Vatha ꝛ Jan⁹ qꝛ ſicut dathā ꝛ abiron in veteri lege ſeditionē mouerāt ꝯtra dn̄m: ſic ꝛ iſti tpe gr̄e hungaricū ppl'm a fide xp̄i auerterūt: Tunc itaqꝫ deteſtabili ꝛ execrabili āmonitiōe illius vathe oēs ppl'i libauerūt ſe demonijs: ꝛ ceperūt comedere equinas pulpas: ꝛ oīno peſſimas facere culpas: tam quippe clericos q̄ꝫ laicos catholice fidei ſeruatores interfecerūt: ꝛ q̄ꝫplures eccl'ias dei deſtruxerūt: Deīde ꝯtra petrū regē rebellātes vniuerſos theutonicos ꝛ latinos qui ī officijs diuerſis prefecti ꝑ hungariā ſparſi fuerāt turpi neci tradiderunt: mittenteſqꝫ in petri caſtra in equis velociſſimis nocte tres p̄cones qui deberēt ꝓclamare edictū ꝛ v̄bū dei Endre ꝛ Leuente: ut epiſcopi cum clero ſint necati: decimator trucidetur: paganiſmus abolitus reſumatur ſic collecta cum ſuis theutonicis ꝛ latinis: petri pereat memoria ī eternū ꝛ vltra. Mane igit̃ facto ſciſcitat⁹ē rex rei factū ꝛ certiſſime experiēs ꝙ iſti fr̄es rediſſēt: eorumqꝫ intuitu ſui prefecti ꝑ hūgaros fuiſſent trucidati: nō ſe oſtēdit ꝑterritū de rumorib⁹: ſ letū ſe demōſtrās: ꝛ ſuo caſtro ō loco remutato trāſiuit danubiū ī ſitiatē albā cupiēs introire. Hūgari aūt preſciētes ei⁹ velle preuenerūt occupātes cāpanalia ꝛ turreſ ciuitatis ꝛ ſeratis ianuis illū excluſerūt. Inter hec aūt endre ꝛ leuente cū eadē multitudine ꝓcedētes ꝑ mediū hungarie: appropinq̄uerūt ad portū qui vulgo dr̄ Peſth. Quo audito Gerard⁹ beztritus: buldi: ꝛ benetha epi: ꝛ Zonuk comes de ciuitate alba egreſſi ſūt obuiā endre ꝛ leuente ducib⁹: ut eos honorifice ſuſciperēt. Cūqꝫ feſtināter p̄dicti ep̄i ad locū veniſſent qui dicit̃ gyod ibi in eccl'ia ſancte Sabine: priuſq̄ꝫ ad dn̄os irent miſſam audire voluerunt.

De martyrio ſancti Gerardi epiſcopi.

Beatꝰ itaqꝫ gerardꝰ epūs ſacerdotalibꝰ veſtibꝰ ad ce/
lebrandū miſſā indutꝰ exhortatiōis grā locutꝰ ē eis di
cēs: Frēs ⁊ coepi mei ⁊ oēs alij fideles q̄ adeſtis: ſcito
te nos hodie ad dñm nr̄m iheſū xp̄m cū corona marty
rij ī eterna gaudia ꝑuēturos. Ego enī notū facio vob
arcanū dei qđ mihi ī hac nocte reuelatū ē. Uidi enī dñm nr̄m ie/
ſum xp̄m in pluteo ſanctiſſime mr̄is ſue ſempꝟginis Marie ſedē
tem: nobiſqꝫ ad ſe vocatis de manu ſua corpis ⁊ ſanguis ſui eu/
chariſtiā cōmunicātē. Beneta vo epūs cū ad eū acceſſiſſet retra
xit ei xp̄us euchariſtiā: vñ ipſe hodie martyrij nr̄i ꝯſortio ꝑuabit.
Poſt hec aūt btūs gerardꝰ admonuit eos ut cōfiterēt alterutrū
pctā ſua: ⁊ audita miſſa orōni incūbentes ⁊ certa ſpe eterne btītu
dinis ꝑ martyriū adipiſcēdū letificati oēs coīcauerūt. Deinde ꝑ
rexerūt ꝑiter verſus portū danubij ī peſth. Btūs aūt gerardus
epūs cū eſſet breuis ſtatura: oēſqꝫ vires ſuas in ſeruitio dei fun/
ditꝰ conſūpſiſſet: currus ſub vectiōe vtebat. Cumqꝫ ad predictū
portū veniſſent: ecce viri impij .ſ. vatha ⁊ cōplices ſui demonibꝰ
pleni quibꝰ ſeipſos dedicauerāt: irruerūt in epōs ⁊ in oēs ſocios
eoꝝ ⁊ lapidibꝰ eos obruebāt. Btūs vo gerardꝰ eps eos q̄ ſe lapi
dabāt indeſinēter crucis ſigno īſigniebat. At illi hoc viſo multo
magis ſeuiētes impetū fecerūt in eū: ⁊ euerterūt currū eiꝰ in ripā
danubij: ibiqꝫ abſtracto eo de curru eiꝰ in biga poſitū de monte
kelenfeld ſubmiſerūt: ⁊ dū adhuc palpitaret in pectore lācea per
cuſſus: ſuꝑ vnum lapidem contriuerunt cerebrum eius. Sicqꝫ
glorioſus martyr xp̄i ab erūnis mūdi huiꝰ ad eternā btītudinem
trāſijt. Danubiꝰ ſepe redūdās ſuꝑ molē lapidis in quo cōtritū eſt
caput ſci gerardi: nō potuit ſāguinē diluere ꝑ ſeptē ānos: donec
recollectꝰ eſt a ſacerdotibꝰ: ⁊ lapis ille nūc ē chanadini in ſuꝑficie
ſui altaris. Nūc in eodē loco vbi ꝯtritū ē caput eiꝰ ī honore btī
gerardi martyris eccl'ia ſub mōte apparet fabricata. Hic ſiquidē
gerardꝰ monachꝰ de roſatio natiōe venecen̄. qui ī pannoniā ve
niēs primꝰ in Beel veniēs vitā ducēs heremiticā: tandē ī Cha/
nadienſem cathedrā in ep̄m ē trāſlatꝰ. Buldi quoqꝫ epūs lapi/
dibꝰ obrutꝰ trāſijt ad gloriā. Beztritꝰ aūt ⁊ beneta cū tranſiſſent
danubiū nauigio ad endre ⁊ leuente: heretici qui ī vlteriori litto
re erāt Beztritū ep̄m vulneratū: qui tertia die pꝰmodū mortuꝰ
eſt. Endre aūt dux interim ſuꝑueniēs benetā epūm a manibꝰ eo/
rū liberauit. Et ſic ꝓphetia ſci gerardi īpleta eſt. Oēs enī preter

benetam martyriſati ſunt. Zonuk quoqȝ comes ſuper dextrariū
ſuū danubio inſiliens natabat: quē in naui veniens quidam no/
mine Murthmur leuauit in nauim vt eum a morte liberaret.
Erat enī iſte murthmur baptizatus a cōmite zonuk. Qui cū pre/
dictū comitē ſaluare vellet: ceperunt ei heretici mortē cōminari
niſi ipſe zonuk comitē interficeret: quorū minas murthmur me/
tuens ipſum comitem in naui gladio interemit. Tanta ergo mul
titudo clericorum ⁊ laicorū pro chriſti fide eodem die martyriū
pertulit vt eorum numerus deo tantū ⁊ angelis eſt cognitus.

De morte Petri regis.

Petrus aūt rex videns hungaros vnanimiter adheſiſ
ſe ducibus endre ⁊ leuente ipſe cum ſuis theutonicis
fugam inijt verſus Muſunȝ: ut abinde in auſtriam ꝑ
tranſiret ſed euadere nō potuit. Interim enī hunga/
ri portas ⁊ exitus regni primo occupauerunt: ſed ⁊ le
gatus ducis endre reuocauit petrum regem ſub pretextu pacis
⁊ honoris ſibi congrui: qui credens ei vertebatur ut dicitur: ſed
maxime coacte quia exercitū ſibi iam abſconditum cognouerat:
⁊ volebat reuerti feſtinanter in albam. Qui cum diuertiſſet ī vil
lam zamur: predictus legatus inſidijs voluit eum capere ⁊ vin/
ctum ad endre ducem ducere. Petrus aūt prenoſcens hec col/
legit ſe in quandā curiā ⁊ per triduū viriliter dimicando ſemet/
ipſuȝ defendebat. Tandem milites eius omnes a ſagittarijs ſūt
interempti: ipſe vero viuus captus eſt ⁊ obcecatus: albamqȝ du
ctus pre nimio dolore vitā in breui finiuit: ſepultuſqȝ eſt quinqȝ
eccleſijs quā ipe fundauerat in honore beati petri apoſtoli: anno
regni ſui ſecūda vice tertio.

De coronatione andree regis Primi endre dicti.

PORRO dux andreas a ꝑturbatióibꝰ hoſtiũ ſecurus effe/
ctus: in regia ciuitate alba regalẽ coronã eſt adeptꝰ: a
tribꝰ tantũ epĩs qui in illa magna ſtrage xp̃ianoꝝ eua/
ſerãt. Coronatꝰ ẽ anno dñi. M. xl vij. Precepit itaqȝ
vniuerſe genti ſue ſub pena capitalis ſentẽtie vt de/
poſito paganiſmo prius eis ꝯceſſo ad verã xp̃i fidẽ reuerterent: ⁊
in oĩbus ſcd̃m legẽ illã viuerẽt quã ſcũs rex ſtephanꝰ eos docue/

rat. Leuēte vero in eiſdē dieb⁹ mortu⁹ eſt: qui ſi diuti⁹ vixiſſet ꝛ regni poteſtatē obtinuiſſet: ſine dubio totā hungariā paganiſmo et idolatria corrupiſſet. Et qꝛ ipſe leuente catholice non vixit: ideo circa villā toxū vltra danubiū eſt ſepultus vbi iacere dicit̃ toxū auus ſuus more pagano. Tradūt quidā iſtos tres frēs filios fuiſſe vazul ducis: ex quadaz puella de genere Tatun ꝛ nō de vero thoro ortos eſſe: ꝛ ob hāc ꝯiunctionē illos de tatun nobilitatem accepiſſe qđ falſū ꝓ certo eſt ꝛ peſſime enarratū. abſqꝫ hoc nāqꝫ ſūt nobiles: qꝛ iſti filij ſunt calui ladiſlai qui vxorez de ruthenia dicit̃ accepiſſe: ex q̄ tres iſti fratres generant̃. Iſte quidē rex alb⁹ andreas ꝛ catholic⁹ eſt vocat⁹. Tribus enī annis polonos: bohemos: ꝛ auſtrales hūgaris ſuis armis fecit cenſuales. Rex aūt hic andreas fratre orbat⁹: miſit in poloniā ad alterū fratrem ſuū belā cū magna dilectiōe vocās eū ꝛ dicēs. Nos qui quondā penurie participes fuim⁹ ꝛ laborū: rogo te dilectiſſime frater vt ad me nō tardes venire: q̄ten⁹ ꝯſortes ſim⁹ gaudiorū: ꝛ bonis regni corꝑali p̄ñtia gaudentes cōmunicem⁹. Neqꝫ heredē enī habeo nec germanū p̄ter te: tu ſis mihi heres: tu in regnū ſuccedas. His itaqꝫ v̄bis bela admonit⁹ cū oī familia ſua venit ad regē. Quē rex vidēs gauiſus ē gaudio magno: qꝛ fraterno fulcit⁹ ē robore. Poſt hec aūt rex ꝛ frater ei⁹ bela habito ꝯſilio diuiſerūt regnū ī tres ꝑtes q̄rū due in ꝓprietatē regie maieſtatis ſue ꝑtātiſ māſerūt: tertia v̄o ꝑs ī ꝓprietatē ducis ē collata. Hec igit̃ prima regni hui⁹ diuiſio ſeminariū fuit diſcordie ꝛ guerrarū inter duces ꝛ reges hūgarie. Eo t̄pe rex andreas iuxta lacū balatini ꝯſtruxit monaſteriū in honore ſcī Aniani ī loco qui dicit̃ Tyhon. Duxit aūt ſibi vxorez filiā ducis ruthenorū de q̄ genuit ſalomonē ꝛ dauid. de cōcubina aūt quā habuit d̄ villa moroth genuit georgiū. Porro dux bela ī polonia genuit liberos geyſā ꝛ ladiſlaū: ī hūgaria aūt genuit lāpertū ꝛ filias. viuebātqꝫ rex ꝛ dux in magna pacis trāquillitate.

De aduētu ceſaris ſiue regis theutonicorū in hūgariā.

EO tempore theutonicorum rex cum magno exercitu obſedit caſtrum poſon: volens iniuriam petri vindicare ꝛ hungariam ſuo dominio ſubiugare. Extruxit autem multas machinas bellicas ad expugnandum caſtrum: ꝛ per octo ebdomadas obſidendo nihil profecit. Venerat enī predictus rex nauigio ad obſidendū caſtrum poſon. Tūc hungari qui in caſtro erāt: natatorie prudētiſſimū inuenerūt ho-

minē noīe Zothmūd: quē noctis in ſilētio ad naues īperatoris mi
ſerūt. qui ſub aqua veniēs oēs naues pforauit: que ſubito aq̄ ple
ne facte ſūt ⁊ potētia theutonicoꝝ ꝯtrita eſt: ⁊ ſic effeminati ener-
uatiqꝫ virib⁹ reuerſi ſūt ad ꝓpꝛia. Multi eni milites erāt in po-
ſon: ſed p̄cipui erāt moyotech: endre: vilūgard: vroſa et martin⁹
qui quotidie cū theutonicis dimicabāt acriter. Sequēti vͦo anno
ceſar cū magna m̄ltitudine bellatoꝝ ob eāſdē cauſas venit in hū
gariā iuxta fontes riuoꝝ zala ⁊ zelice: ꝫ ⁊ naues victuales onera-
tas ꝑ danubiū miſit in hungariā: pꝛefecitqꝫ eis epiſcopū gebarth
fratrē. His auditis andreas rex ⁊ dux bela oēs aceruos ſegetū et
tirſos herbaꝝ igne cōbuſſerūt: habitatoreſqꝫ cū vniuerſis aīali-
bus eoꝝ de ꝑtib⁹ illis ꝑ q̄s ceſar erat trāſitur⁹ ꝓcul abduxerunt.
Cūqꝫ ceſar ītraſſet ad hūgariā ⁊ veniſſet ī regiōes cōbuſtas: neqꝫ
militib⁹ ſuis inuenire potuit victualia nec equis: ⁊ neſciebat vbi
naues ei⁹ eſſent: nullūqꝫ ſubſidiū ex eis poterat habere. Trāſiēs
aūt ſiluas appꝛopinq̄uit montib⁹ bodohath oīuꝫ victualiū penu
ria laborās. Interea aūt gebarth epūs venit in iaurinū ⁊ mittēs
epiſtolā ad herricū ceſarē: ſciſcitabatur ab eo vbi deberet ipſum
expectare. Is aūt qui ferebat litteras deo ſic volēte capt⁹ eſt a la
trūculis andree regis ⁊ ad eū ductus. Cūqꝫ nicolao epo interpꝛe
tāte tenorē lr̄aꝝ ꝑcepiſſent. reſcripſerūt epo gebarth litteras q̄s
ꝑ quendā hoſpitē eidē miſerunt. Ille aūt ſimulās ſe a ceſare miſ-
ſum obtulit lr̄as gebarth epo talia ꝯtinētes. Noueris optime fra
ter gebarth epe ꝙ magna ⁊ ardua negocia nr̄i imperij: nos ab hū
garia in theutoniā ire cōpellūt: nā inimici nr̄i imperiū nr̄m hoſti-
liter occuparunt. Ergo age feſtina ⁊ deſtructis nauibus q̄zcitius
poteris nobis ratiſpone occurras: nec eni tibi tutum eſt amplius
in hungaria cōmorari. His itaqꝫ cognitis gebarth epiſcopus fe-
ſtinanter fugit in theutoniā. Ceſar igitur ſpe ſuſtentationis quā
a nauibus expectabat fruſtratus ad mortē cepit agere. Similiter
⁊ vniuerſus exercitus eius cū equis ⁊ ſubuectoribus miſerabili-
ter fame periclitabant. Inſuper etiam hungari ⁊ biſſeni ſingulis
noctibus acriter eos infeſtabant toxicatis ſagittis eos interficiē-
do: ⁊ funes extendentes inter papiliones eorꝫ q̄zplures aliqua
ſeruitia facientes rapiebant. Pꝛetimore aūt imbꝛiū ſagittarum
quibus theutonici cōpluebantur ⁊ conſumebantur fodiebant ſi-
bi terram: ⁊ deſuper inſertis clipeis etiā viui cum mortuis iace-
bant in ſepulchꝛis. Nam ſepulchꝛum quod mortuo fodiebatur:

viuus iacebat in eo de nocte: ⁊ quod viuo fodiebatur pro nocte
mortuus ſibi vendicabat de die. Ceſar ergo videns tot ⁊ tantis
periculis ſe eſſe perplexū: miſit ad andream regem ⁊ belam ducē
rogans perpetue pacis firmitatē. Dicebat enī quod ſi rex andre
as ſecurum ei iter preberet ad reuertenduꝫ: ⁊ exercitui ſuo fame
oppreſſo ſubſidia vite largiret: ipſe nunq̄ꝫ andree regi ⁊ ſucceſſo
ribus eius inimicaretur: ⁊ nunq̄ꝫ ammodo regem hungarorum
dictis vel factis aut conſilio ledere attentaret. Sed etiam ſiquis
de ſucceſſoribus ſuis ad debellandū hungariam arma moueret
indignationē omnipotentis dei incurreret ⁊ perpetuo eius ana/
themati ſubiaceret: filiam quoqꝫ ſuā. Sophiā nomine Salomo/
ni filio regis andree daret in vxorē: quā primitus filio regis frā/
cie cū maximo dederat ſacramento: propter perpetue pacis fede
ra firmius roboranda. Hec aūt omnia fideliter ſeruaturū iuriſiu
randi religione interpoſita confirmabat. Rex itaqꝫ andreas et
dux bela magis amatores pacis q̄ꝫ diſcordie ſeminatores eē vo/
lentes: pacem cum ceſare compoſuerunt. Ceſar autem in ꝓpria
perſona ſua iureiurando confirmauit omnia que dixerat fideli/
ter facturum. Tunc rex Andreas ſolita regum hungarie largita
te vtendo: miſit ceſari quinquaginta corpora immenſorū vſonū
⁊ duo milia lardorū: mille thauros in grates. de panibus autem
pluſq̄ꝫ ſecum ferre poterant. Oues quoqꝫ ⁊ boues ſeu pecudes
paſcuales ⁊ vini copiam ſuperfluentē. Plurimi etiā theutonico
rum de immoderata ciborū geſtione ⁊ potus ingurgitatione cra
pulati ⁊ infuſi mortui ſunt. reſidui vero a faucibus mortis miſe/
ratione hungarorū liberati: relictis tentorijs ⁊ clipeis ⁊ vniuer/
ſis ſupellectilibus ſuis abiectis adeo concitato curſu in theuto/
niam redire ꝓpararant quod nec retro proſpicerent. Ex hoc aūt
euentu locus ille vnde theutonici tam turpiter dedecorati abie
ctis clipeis fugerunt vſqꝫ hodie wertefhegie nuncupatur: theu
tonici vero locū eundē Schylperg vocant.

De coronatiōe regis ſalomonis ⁊ de nuptijs eiuſdē.

POſtq̃ꝫ aūt ceſar herric⁹ cū tanto dedecore fugit in terrā ſuā de hungaria: rex andreas mittēs ad eū legatos petiuit ab eo vt Sophiā filiā ſuā Salomoni filio ſuo matrimonio copulandā vt ꝓmiſerat ꝯcederet. Ceſar aūt quēadmodū iureiurādo ꝓmiſerat fideliter cōpleuit. Regalib⁹ itaqꝫ nuptijs iuxta fluuiū morua celebratis ⁊ federibus pacis firmiter roboratis. Ceſar ⁊ rex cū gaudio ſunt reuer

ſi. At rex andreas poſt hec cito incidit in paraliſim ⁊ tam hiema/
li q̃z eſtiuali tp̃e ſuper trahã ferebat̃. Poſt mortẽ itaq̃z ſancti re/
gis ſtephani tranſacti ſunt anni vndecim: menſes q̃tuor vſq̃z ad
annũ primũ imperij andree regis. Interea v̈o petr⁹ theutonic⁹
vel verius venetus primo ⁊ ſc̄do: regnauit annis quinq̃z cũ dimi
dio. Aba vero regnauit annis tribus. Quia vero carnalis amor
⁊ ↄſanguinitatis affectio ſolet impedire veritatẽ: vicit amor filia
lis in andrea rege iuſticiã: ⁊ rupto federe ſue ꝓmiſſionis q̄ in re/
gibus eſſe nõ deberet: filiũ ſuũ ſalomonẽ infantulũ adhuc quinq̃z
annoꝝ ſuper totã hũgariã anno imperij ſui duodecimo ↄfect⁹ ſe/ 12
nio in regẽ fecit inungi ⁊ coronari. Simulabat enĩ q̄ ꝓ ꝑditione
regni hoc faceret: q: imperator filiã ſuã filio ſuo ſalomoni nõ de
diſſet ſi eũ nõ coronaret. Cũ aũt i coronatiõe ſalomonis caneret̃
Eſto dñs fratrũ tuoꝝ: ⁊ hoc ꝑ interpetrem bele duci innotuiſſet
q̃ ſalomõ infantulus ſibi dñs ↄſtitueret̃: grauiter eſt indignat⁹.
Dicũt alij q̄ bela duce ⁊ filijs ei⁹ geycha. ſ. ⁊ ladiſlao cũctiſq̃z re/
gni optimatib⁹ ↄſentientibus ſalomon vnctus eẽt in regẽ: poſt/
modũ ſeminariũ diſcordie quorũdã inſtigatiõib⁹ ortũ ẽ iter eos
Suſurrones enĩ q̃les nr̃is tẽpoꝛib⁹ cõplacet̃: p̄cipue ſuggerebãt
regi nõ poſſe regnare ſalomonẽ: niſi fratre ſuo bela extincto. Ab
alia v̈o parte duci ꝑſuadebãt bele q̄ tp̄s oportunũ eẽt regnũ ac/
quirere dũ ſalomõ puerulus eẽt ⁊ pr̄ ei⁹ ſenio ↄfect⁹ ac inualitudi
nari⁹. Venerũt itaq̃z rex ⁊ dux in Varkũ. Rex aũt cognoſcẽs q̄
fili⁹ ſuus abſq̃z volũtate ducis poſt obitũ ſuũ regnare nõ poſſet:
vocauit ad ↄſiliũ duos fideles ſuos: cũ quib⁹ ↄſiliũ inijt dicens:
volo attentare ducẽ ⁊ in duob⁹ interrogare: ſi vult habere coro
nã vl̄ ducatũ. Fecitq̃z rex ei coronã iacere ante ſe ſup rubeũ ſtra
mentũ: ⁊ gladiũ iuxta q̃ ducatũ deſignat. Si ducatũ dux cũ bona
pace hr̄e voluerit: habeat: ſi vero coronã: ſtatim vos duo princi
pes ſurgite: ⁊ eodẽ gladio ducẽ belã decollate: ⁊ illi ꝓmiſerũt ſe
facturos. Cum aũt hoc cõſiliũ inirent: comes p̄conũ nicolaus te/
nẽs oſtium palacij de foris hec oĩa audiuit. Cũq̃z ducẽ ad regez
vocaſſent ⁊ in oſtio intraret: dixit citiſſime duci comes p̄conuz.
Si vitã optas: accipe gladiũ. ⁊ plus dicere nõ potuit. Cũ aũt dux
intraret: vidit coronã iacentẽ cũ gladio ante regẽ ⁊ mirabat̃. ſta/
timq̃z cũ ſediſſet rex iacẽs ſe leuauit ⁊ in lecto ſedens dixit. Dux
ego coronaui filiũ meũ nõ tñ cauſa cupiditatis ꝫ cauẽs ꝑditionẽ
regni que nudiuſterti⁹ ab imperatore acta fuit. Sed in volũtatẽ

tuā liberā habeas: ſi vis regnū accipe coronā: ſi ducatum accipe gladiū. Ex his aliud ꝯcedas filio meo: ꝫ corona cū iuſticia tua eſt Statim dux cognouit de verbis nicolai comitis et dixit. habeat filius tu⁹ coronā qui vnct⁹ eſt: ⁊ da mihi ducatū: ſtatimqꝫ gladiū accepit. Rex itaqꝫ inclinauit ſe ad pedes eius. qḋ tñ nunqͣꝫ uel raro ſolebat facere. Putabat enim eadem ſimplicitate dediſſe coronā filio ſuo: ſicut ſibi Leuēte dederat: ꝫ dux ꝑ timore hoc fecerat. Tandē ſiniſtris ſuggeſtionib⁹ maloꝝ hoīuꝫ rex ⁊ dux diſcordauerūt. Dux aūt erat ſicut ſagaciſſim⁹ ꝓcauēs ſibi ab inſidijs regis cū oī familia ſua receſſit ī poloniā ad ſoceꝝ ſuū. Qḋ audiēs rex andreas timēs illius machinamēta: filiū ſuū ſalomonē trāſmiſit ad imperatorē ſocerū ſuū: ſecuti ſūt autē eū plurimi primates hūgarie. Interea dux bela omnē iniuriā quā ei frater ſu⁹ rex andreas intulerat: notificauit ſocero ſuo duci polonie: dux aūt polonie auxiliat⁹ eſt ei fideliter ⁊ efficaciter. Dux itaqꝫ bela trib⁹ agminib⁹ ſoceri ſui munit⁹ reuerſus eſt in hūgariā. Rex aūt ādreas ꝓnoſcēs eū cū exercitu intraſſe in hūgariā: ab imperatore theutonicoꝝ duos duces videlicet wilhelmū ⁊ poth in auxiliū ſuū fecit adduci. Ducē quoqꝫ bohemoꝝ qui ꝯſāguinitate eidē attinebat mercede ꝯduxit ⁊ ꝯfidebat in mltitudine ꝯductoꝝ: hūgaros aūt nō mltos habebat. Quāplurimi enī ſalomonē filiū ſuū ſecuti fuerant: ⁊ ex his qui in regno manſerāt plurimi ad ducē belā ꝯfluxerāt. Nūciatū ē aūt bele duci ꝙ rex ādreas maximā haberet multitudinē ꝯductoꝝ: elegitqꝫ magis mori in bello qͣꝫ ſine pugna ab exercitu regis declinare. Tūc intrepid⁹ ꝯcitatū duxit exercitū ſuper andreā regē verſus tyſciā: wilhelm⁹ vo ⁊ poth duces theutonicoꝝ furore cōicati cū agminib⁹ ſuis feſtināter tyſciā trāſierūt. et cōmiſſo ꝑlio ab vtraqꝫ ꝑte fortiter eſt pugnatū: ꝫ adiuuante deo dux bela victoriā obtinuit: fere oīb⁹ theutonicis ibidē īterfectis ⁊ ducib⁹ eoꝝ cōprehēſis. Porro hūgari qui erāt apud regem andreā vidētes victoriā feciſſe ducē belā: dimiſſo rege andrea verſi ſūt ad ducē belā. Rex aūt andreas fugit verſus theutoniā ſed euadere nō potuit. Capt⁹ eſt enī ad portas Muſun: ⁊ negligēter detent⁹ in ſilua Bokon ad crucē ſuā q̄ dicit̄ Stircꝫ mortu⁹ eſt: ſepult⁹ eſt aūt in monaſterio ſci Aniani ꝯfeſſoris: qḋ idē rex ꝯſtruxit in Thihon iuxta lacū Balaton. Sꝫ ⁊ dux bohemoꝝ capt⁹ ē et ſine ſcitu ducis bele exoculat⁹. Wilhelm⁹ vo ⁊ poth duces adducti ſūt ad belam ducē: qui eos liberos abire ꝑmiſit.

De coronatione ⁊ vita regis Bele primi ⁊ exercitijs eiuſdez.

DUx igit̃ bela vocat⁹ benyn victor cũ triũpho venit in ciuitatẽ albã. Ibiq3 regali diademate iungẽtib⁹ eũ epĩs feliciter ẽ coronat⁹. Tenuit autez regnũ pacifice ſine moleſtatione hoſtiũ ⁊ q̃ſiuit bona gẽti ſue. Int̃ cetera ſiquidẽ peritie ſue argumẽta fecit fabricari nũmoſ magne monete ex puriſſimo argẽto: ⁊ p̃ciũ rex venaliũ ſm̃ certam

quantitatē: iuſto moderamine diſcrete rōnis cōſtituit. Nō.n. per mittebat mercatores ⁊ nūmularios per deteſtabilē auaricie voraginē ſimplicibus ⁊ ruſticis ſupfluū lucrū cōgregare. Hec ē eniꝫ cauſa que maxime ſolet populos paupertatis ⁊ inopie periculis obuoluere: ſed ſtatutū preciū vnuſquiſqꝫ vendebat ⁊ emebat ſine īiuria ⁊ circūuentione. Iſte etenim omnia fora die ſabbati conſtituit ꝓ vendendo ⁊ emendo. Bizātioſqꝫ miſit currere ꝑ diſtrictū regni ſui. Argenteos etiā denarios ut ſupra ſcriptū eſt cudere fecit: quoꝝ quadraginta bizātius cenſus erat: vnde ⁊ nunc denarij numero quadraginta aurum appellat: nō ꝙ ſint aurei ſed ꝙ tot denarij bizantiuꝫ valere illo tpe videbant. Omnibus enim diebus vite ſue in tota hungaria nō eſt mutata moneta. Multa etiā alia fecit ſempiterna digna memoria. Omniuꝫ.n. qui ſecuti fuerant ſalomonē regē vxores ⁊ filias ⁊ oīa que habebāt integra ⁊ illeſa fecit cuſtodiri ut ad eū ſpōte reuerterent: ⁊ cū bonis ſuis ī pace degerēt: vñ plurimi de illis facti fideles redierūt. Alleuiauit hic etiā affectu pietatis onus hūgaroꝝ a debito ſeruitio: relaxans eis cōſuetas ⁊ antiquas exactiones. Quapropter hūgaria q̄ꝫ plurimū locupletata ſup oēs circūadiacētes regiones caput extulit eas diuicijs vincens ⁊ gloria: tūc in ea paupes locupletabant ⁊ diuites gloriabant.

Hungari rurſus in fide apoſtotare conati.

MIſit etiā rex clemētiſſimus ꝑ totā hūgariā ꝑcones ut de ſingulis villis vocarent duo ſeniores facundiam hñtes ad regis cōſiliū. Quo audito nō tm̄ hi qui vocati fuerāt: ſed etiā oēs ruſtici ⁊ ſerui cū vniuerſa plebe hungarie venerūt ad regē in albā. Rex autē ⁊ epi cūctiqꝫ ꝓceres videtes īmenſam multitudinē timuerūt ne forte irruerēt in eos: ⁊ intrātes ciuitatē obſeruauerūt eā. Plebs autē cōſtituit ſibi ꝑpoſitos quib⁹ ꝑparauerūt orciſtrā de lignis vñ ab hoib⁹ poſſent videri ⁊ audiri: ꝑpoſiti vō miſerūt ad regē ⁊ ad proceres nūcios dicētes. Cōcede nobis ritu patrū nr̄oꝝ in paganiſmo viuere. Epos lapidare: pſbyteros exterminare: clericos ſtrāgulare: decimatores ſuſpēdere: eccleſias deſtruere: cāpanas confringere. His auditis cōtriſtat⁹ e rex ⁊ petiuit inducias dierū triū ad deliberādū ſup negocio. Interī vō ꝑpoſiti plebis ineminenti ſuggeſtu reſidētes ꝑdicabāt nephāda carmia ꝯtra fidē plebs aūt tota ꝯgratulant affirmabat fiat fiat. Cū aūt tertia die reſpōſuꝫ ex

pectarēt: milites armati ex p̄ceptu regis irruerūt ſuꝑ eos ⁊ aliquoſ
ex eis obtrūcauerūt: ꝓpoſitoſq; coꝝ ab altis p̄cipitādo ꝯtriuerūt
reliquos aūt ligatos duris vberib⁹ flagellauerūt: ⁊ ſic occidēdo
ligādo flagellādo ſeditionē coꝝ milites vix edomuerūt. Poſtq̄z
enī ſcūs rex ſtephan⁹ ꝯuertit hūgariā ad xp̄m bis ad paganiſmuz
verſa ē: ſemel tp̄e regis andree: ſecūdo tp̄e regis Bele ſicut nūc
ſcriptū eſt. Pijſſimus aūt rex Bela completo regni ſui anno ter
tio: in demes regali allodio corruēte ſolio cōfractus corp̄e irre-
medialiter cepit egrotare: duxerūtq; eū ſeminecē ad riuulū kani
ſa ꝓpter quaſdā regni neceſſitates: ⁊ ibi migrauit a ſeculo: ſepul
tus eſt aūt in monaſterio ſcī ſaluatoris qd̄ ipſe ꝯſtruxerat in loco
qui dicit̄ zewkzard. Hic enī Bela erat calu⁹ ⁊ in colore brun⁹: ꝓ
pterea ſuū monaſteriū ad ſuā diſpoſitionē zewkzard appellauit.

De aduētu imꝑatoris cū rege ſalomone genero ſuo.

Rex autem ſalomon audiens mortem Bele regis: ac-
ceſſit ad ſocerum ſuum Imperatorem theutonicorū
Rogauitq; eum ut regnum hungarie ſibi reſtitueret
Cuius precibus imperator libenter acquieuit: ⁊ cum
illo nobili romane artis exercitu ⁊ illuſtri cetu impe-
rialis glorie Salomonem in hungariam reduxit. Interim geyſa
filius regis Bele ſicut erat prudēs ⁊ circūſpectus cū duobus fra
tribus ſuis adoleſcētibus aſſūpſit ſe ſeorſuz in partes Polonie
nō enīz poterat impetū Salomonis ⁊ theutonicoꝝ tūc ſuſtinere
Rex itaq; ſalomon cū imperatore ſine difficultate intrauit in hū
gariā rege orbatā: ⁊ ſecurus venit in ciuitatē regiā albā: ibiq; ab
omni clero ⁊ populo toci⁹ hūgarie honorificentiſſime ſuſcept⁹ eſt
Concionatus eſt aūt imꝑator ad vniuerſum cetuz hūgaroꝝ pro
genero ſuo rege Salomone: pacēq; inter eos reformatā iuriſiu-
randi religione interpoſita confirmauit. Regem autē Salomo-
nem in paterno ſolio glorioſe coronatū: cum aſſenſu ⁊ acclama-
tione totius hungarie ſedere fecit. Ipſe vero imperator diuite
gaza hungarie a rege ſalomone largiſſime remuneratus: ꝓſpere
redijt ad ꝓpria. Statiz aūt ut imꝑator diſceſſit Geyſa illinc quo
ſe caute contulerat in hungariā acceſſit. Rex autem Salomon
tanquam nouus ⁊ non expertus ⁊ nedum in regno roboratus:
timens ne forte Geyſa cum exercitu polonico ſuper eum irrue-
ret: pauliſper retroceſſit cū ſuis: ⁊ ī caſtro moſon munitiſſimo tu-
ta ſtatiōe reſedit. Porro ep̄i ⁊ alij viri religioſi īſtāter ſatagebāt

inter eos pacē cōponere: maxime aūt deſideriꝰ epus delinitiuis
amonitionibꝰ ⁊ dulcibꝰ allocutionibꝰ ſuis mitigauit animū geyſe
ducis: ut ſalomoni q̄uis iuniori regnū cuꝫ pace redderet: ⁊ ipſe
ducatū quē pater eiꝰ priꝰ habuerat pacifice teneret. Cuiꝰ ſalubri/
bus ꝑſuaſiōibꝰ geyſa depoſito rancore paruit. In feſto aūt ſcōꝝ
fabiani ⁊ ſebaſtiani martyꝝ rex ſalomō ⁊ geyſa dux corā hūgaria
in gewr pacē firmauerūt. Deīde feſtū dn̄ice reſurrectiōis ambo
ſil' cū plena curia quinqꝫ eccleſijs celebrauerūt: vbi rex ſalomon
ipſo die paſce aſſiſtētibꝰ regni ꝓceribꝰ ꝑ manꝰ geyſe ducis hono/
rabiliter ē coronatꝰ: ⁊ in regiā btī petri pricipis apl'oꝝ baſilicam
ad audiēdā miſſaꝫ glorioſe deductꝰ. Uniuerſa ergo cōgregatio
hūgaroꝝ vidētes pacē regis ⁊ ducis: ⁊ mutuā inter eos dilectio/
nē laudauerūt deū pacis amatorē: ⁊ facta eſt leticia magna in po
pulo. Nocte aūt ſecuta ꝓnoſticū future diſcordie ⁊ turbationis
ꝓuenit. Totā .n. eccl'iaꝫ illā ⁊ oīa palacia ceteraqꝫ edificia ei ap/
pēdentia flāma corripuit ⁊ vniuerſa vaſtante incēdio corruerūt
Accepit aūt oēs timor ꝑ̄ nimia ꝯcuſſione flāmarū ſtridētiū ⁊ ter
ribili furore cāpanarū ex turribꝰ ruentiū: nec ſciebat quiſqꝫ quo
ſe diuerteret. Rex ⁊ dux vehemēti ſtupore attoniti ⁊ ſuſpitione
mali doli ꝑterriti: quātotiꝰ in diuerſa ſe trāſtulerūt. Mane autē
facto ꝑ fideles nūcios ⁊ in veritate rex cognouerūt: qꝛ nihil ma
li ex vtraqꝫ ꝑte ꝑnicioſa fraude fuerat excogitatū: ſed forte iopi
natū euenerat icēdiū: rex ⁊ dux cū bona pace iteꝝ ꝯueniūt. Mi
ſit itaqꝫ rex Zolomerus dalmacie qui ſororiꝰ geyſe erat nuncios
ad regē ſalomonē ⁊ ducē geyſaꝫ: ⁊ rogauit eos ut ꝓpria perſona
eoꝝ cōtra aduerſarios ſuos .ſ. corintheos ipſū adiuuarēt qui tūc
marchiā dalmacie occupauerāt. Rex igiť ⁊ dux collecto exercitu
iuerūt in dalmaciā: ⁊ ablatā ſibi reſtituerūt integre. Regi igitur
duciqꝫ dona regalia ac ꝑcioſa palatia aurū ⁊ argentū multū do/
nanit. In reuerſione aūt eoꝝ Atha palatinꝰ rogauit regē ⁊ ducē
ut in cōſtructione monaſterij ſui qd̄ in honore ſcī Jacobi edifica
uerat in zelyz intereſſent qd̄ ⁊ factū eſt:

Quod rex ſalomon ⁊ dauid frater eiꝰ liberos nō habuerūt.

Rex aūt ſalomō ⁊ dauid frater eiꝰ liberos nūq̄ꝫ habue
rūt: ⁊ in ipſis ſemē regis andree defecit: qd̄ ideo diui/
nitꝰ factū eē credimꝰ. Quia qn̄ andreas primo in hū/
gariā reuerſus ē cū leuēte frē ſuo: ꝓpter hoc q̄ ipe re
gnū poſſet obtinere: ꝑmiſit vatā ꝓphanū ⁊ alios peſſi

mos ſcm̄ gerardū ꝛ mltos xp̄ianos iterficere. Dux aūt geyſa genuit colomanū ꝛ alm̄ū ac filias. Viguit aūt tranquilla pax inter regem ꝛ ducē circiter annos tredecim. Interim aūt bohemi ſupbia inflati irrūperūt verſus vrbem Trenchen: ꝛ magnā p̄dā hominū ꝛ ceteroꝝ aīaliū rapiētes abduxerūt. Rex aūt ꝛ dux ꝓ magna iniuria hoc reputātes: cū ſuis exercitib⁹ bohemiā inuaſerūt ꝛ bohemis ad cōflictū venire nō audentib⁹: hūgari fere totā bohemiā igne ꝛ gladio vaſtauerunt. Ibi bator opus martini filius quēdā bohemū inſtar gygantine magnitudinis corp⁹ habentē in certamine ſingulari viriliter ꝓſtrauit: ꝓpter memorabile factū ſemꝑ poſtmodū apud regē ꝛ oēs optimates hūgarie glīoſus emicuit. Rex itaqꝫ ꝛ dux iniuriam ſuorum ſuper bohemos grauiter vindicātes: cum maxima preda captiuoꝝ bohemoꝝ ī hungariā gaudentes ſunt reuerſi.

De irruptione cunoꝝ in hungariā. Et de bello regis ſalomonis ꝛ ducum Geyſe ac Ladiſlai cum eiſdem

Poſt hec aūt pagani a ſuperiori parte porte meſes ruptis indaginib⁹ irruperūt in hūgariā: totāqꝫ ꝓuinciā Nyr vſqꝫ ad ciuitatē byhor crudeliter dep̄dātes infinitā multitudinē viroꝝ ac mulierū: ceterorūqꝫ aīaliū ſecū trahētes ꝑ amnē lapus ꝛ fluēta zamus inopinabiliter trāſeūtes remeabāt. Rex igit̄ ſalomon ꝛ dux geyſa cū fratre ſuo ladiſlao: collecto exercitu feſtinātiſſime accelerauerūt ꝑ portā meſes trāſeūtes priuſqꝫ cum mōtes trāſcēderēt in vrbē debuka: pene ꝑ totā ſeptimanā ibi aduētū paganoꝝ expectarūt. Quidā aūt d̄ ſpeculatorib⁹ noīe fanciſka qui erat d̄ nouo caſtro certificauit regē ꝛ duces ꝙ quita feria exercit⁹ cunoꝝ appropinquaret. Rex aūt ꝛ duces cū exercitu equitauerūt illuc vſqꝫ ꝓperantes: ꝛ in oocte illa deſcēderūt ꝓpe cunos. Surgentes aūt ſomno diluculo ſexta feria oēs euchariſtie cōmuniōe ſeipſos muniuerūt ꝛ ordinatis agminib⁹ ſuis ad ꝯfligēdū contra paganos prexerūt. Qd̄ cū vidiſſet princeps milicie paganoꝝ noīe Oſul qui fuit ſeruiēs gyule ducis cunoꝝ: ſicut erat plurimū īflat⁹ ſupbia ac nimiū de ſe ꝓſumēs inquit ſuis: vadāt iuuenes ſup inhermes vngaros ꝛ cū eis ludi ſimile bellū cōmittāt. Nullos eni credebat eſſe qui cū eis cōgredi auderent. Procedētes aūt pagani cōtra hungaros: viderūt terribilia eoꝝ agmīa: ꝛ ꝑpropere renūciauerūt oſul principi ſuo. Qui coadunato cōducto exercitu cunoꝝ: feſtināter

collegit ſe in ſupciliū montis altiſſimi: putans hoc ſibi fieri pro maxio tutaméto. Eſt. n. aſcéſus grauiſſim⁹ mótis illi⁹ qui ab icol' vocat̃ kyrieleyſ. Cógregat⁹ é aūt vniuerſus exercit⁹ hūgaroꝝ ad radicé mótis eiuſdé. Milites eni reges ſalomóis oés ꝑiter geſta bāt vexilla ſua facta de ſyndone. Pagani aūt i cacumie mótis iā collocati fuerāt: ex quib⁹ fortiores ⁊ audaciores ſagittarij deſcé/ derūt i mediū deuexi mótis ut hūgaros ab aſcéſu mótis ꝓcul ar cerét. Ceperūt itaq; tépeſtuoſis ymbrib⁹ déſiſſimarū ſagittarū in turmas legionū regis ⁊ ducis deſeuire. Quidā aūt icliti milites hūgaroꝝ irruerūt ſuꝑ illos ſagittarios: ⁊ q̄ꝫplures ex eis i latere eiuſdé mótis occiderūt: ⁊ valde pauci equos ſuos arcub⁹ ſuis v̄/ berādo vrgétes vix ad ſocios aſcédere potuerūt. Rex aūt ſalomó acerrime aīoſitatis audacia fremebūd⁹: ꝑ grauiſſimū aſcéſuꝫ cuꝫ agmie ſuo q̄i reptādo ad paganos aſcédit: qui ſuꝑ eū déſiſſimos ſagittaꝝ imbres effūdebāt. Dux aūt geyſa ſicut erat ſꝑ ꝓuid⁹ per leuioré aſcéſuꝫ aſcédés: ſagittis irruit ſuꝑ cunoſ: cui⁹ frat̃ ladiſla⁹ q̄tuor ex fortiſſimis paganoꝝ primo īpetu interfecit: ⁊ a quīto eo rū ſagitta grauiter é vulnerat⁹ eodé mox ibidé interfecto. Poſt/ modū diuina miſatióe a vulnere illo cito é ſanat⁹. Pagani ergo atrociſſima mortis illatióe ab hūgaris coartati miſerabilit̃ fugie bāt: quos hūgari celeri⁹ ꝓſequétes: acutiſſimos gladios ſuos ſiti būdos ī ſanguīb⁹ cunoꝝ inebriauerūt. Capita quippe cumanoꝝ nouiter raſa tāq̄ꝫ cucurbitas ad maturitaté nódū bn̄ ꝓductaſ gla dioꝝ ictib⁹ diſciderūt. Uidit deniq; btīſſim⁹ ladiſla⁹ dux vnū pa ganoꝝ qui ſuꝑ dorſū equi ſui ducebat vnā puellā hūgarā ſpecio ſaꝫ: ſcūs ergo ladiſla⁹ putās illā eé filiā epi Waradieñ: ⁊ q̄ꝫuis eét grauiter vulnerat⁹: tñ illū celerrime ꝓſecut⁹ eſt ſuꝑ equū illū qué ꝫug noīabat. Cuꝫ aūt attingeret ut eū lācearet: mīme poterat: q2 nec equ⁹ ei⁹ celeri⁹ currebat: nec equ⁹ illi⁹ aliquātulū remanebat: ſed q̄i brachiū hoīs erat inter lanceā ⁊ dorſū ei⁹. Clamauit itaq; ſcūs dux ladiſla⁹ ad puellā ⁊ dixit: ſoror ſpecioſa accipe cunū i ci gulo ⁊ iacta te i terrā: qđ ⁊ fecit. Cūq; btūs ladiſla⁹ dux ꝓcul illū lāceaſſet i terra iacété voluit eū interficere: qué puella valde ro/ gauit ne eū interficeret ſꝫ ut dimitteret: vn̄ in hoc notat̃ ꝙ fides ī mulierib⁹ nó ſit: q2 forte amore ſtupri illū liberare voluit. Scūs aūt dux cū eo diu luctādo ⁊ abſciſſo neruo illū interfecit: ſed illa filia epi nó fuit. Rex igit̃ ⁊ glorioſi duces fere oīb⁹ paganis inter fectis: ⁊ oīb⁹ xpianis a captiuitate liberatis vna cū felice embola

totius hungarie cū triūpho victorie gaudētes redierūt. Facta ē
igit̄ leticia magna in tota hungaria ⁊ hymnis ⁊ cōfeſſionibus be/
nedicebāt deū qui dedit eis victoriam.

De irruptione byſſenoruꝫ in hungariā. Et de obſidione albe
bulgarice ꝑ regē ⁊ duces ⁊ de captione eiuſdē.

FActū ē aūt tertio anno poſt aduētū cunoꝝ: biſſeni per
albā bulgaricā veniētes trāſnatauerūt flumen Zaua ī
campū bazias: ⁊ nō modicā gētē captiuoꝝ ⁊ ꝑdarū di/
ripiētes ī ſuā terrā abduxerūt. Rex aūt ⁊ dux īpoſuerūt
crimē traditiōis albe bulgarice: eo ꝙ pace defrauda/
ta volūtarie ꝑmiſiſſet latrūculos beſſoꝝ depdari hūgariā. Colle
ctis itaqꝫ exercitibꝰ ꝯuenerūt ī zalankemen: vbi ꝯſilio deliberan
tes decreuerūt albā traditricē obſideri oportere ⁊ expugnari: in
de caſtra mouētes deſcēderūt circa flumē zaua ī directo nandor
feywar. Exijt aūt edictū a rege ⁊ duce ut vniuerſus exercitꝰ hun
garoꝝ q̄ntociꝰ trāſiret fluuiū zauā ī bulgariā. Greci aūt ⁊ bulgari
nauigātes ī celonibꝰ ſuis: ꝑ ingenia ſufflabāt ignes ſulphureos ī
naues hūgaroꝝ: ⁊ eas ī ipis aquis icēdebāt. Victi ſūt aūt igniuo
mi greci ab hūgaris ꝑ multitudīe nauiū qbꝰ flumē opuerāt. Fugi
entibꝰ aūt grecis ac bulgaris: trāſierūt hūgari ⁊ terminos bulga/
roꝝ occupauerūt. Rex aūt ⁊ dux ſcda feria trāſierūt zauā: ⁊ mane
facto ordinauerūt acies ſuas: ⁊ plenis manipulis ſuis vniuerſali
ter ꝑ turmas ſuas inſertis vmbonibꝰ obſederūt ciuitatē. Greci
igit̄ ⁊ bulgari timētes ex obſidiōe piculū ſibi īminere: rogauerūt
biſſenos ꝑ clādeſtinos nūcios vt ſine pauore venirēt ī adiutoriū
ipſorū: eo ꝙ nec rex nec dux ciuitatem eoꝝ obſediſſet: ſed tm̄ co/
mes Vid cū bachiēſibus militibꝰ eos inuaſiſſet. Beſſi ergo frau
dulētibꝰ verbis eoꝝ ſeducti feſtināter venerūt ī adiutoriū ipoꝝ
⁊ cupiditate p̄de allecti cuiꝰ de comite Vid deuicto ſperabant ſe
eē ꝑticipes: irruerūt ſup agmina ſoproniēſiū: quoꝝ rector erat co/
mes Jan noīe. Hic aūt inſultꝰ beſſoꝝ viriliter ⁊ fortiter cū ſopro
niēſibꝰ ſupauit: plurimis eorū ī ore gladij ꝓſtratis: reſiduis autē
eorū in captiuitatē ſubactis: princeps biſſenorū noīe kazar cum
pauciſſimis fugiēdo manꝰ hungarorū vix euaſit. Rex igit̄ ⁊ dux
eidē militi Jan munera regalia ꝯdignaſqꝫ grates liberalitate re
gia ꝯtulerūt: eo ꝙ ipſe multa milia biſſenorū tāq̄ꝫ lapis limpidiſ
ſimus vaſa fictilia ꝯtriuiſſet priuſq̄ꝫ rex ⁊ dux cū exercitu ſuo de
gētaculis capita leuaſſent. Regi aūt ⁊ ducibꝰ geyſa ⁊ ladiſlao ſu/

per rupem que eidem ciuitati ꝓxima eſt reſidentib⁹: ceperũt hũ
gari pñtare captos biſſenos ⁊ capita interfectorũ ac equos ⁊ ſu/
pellectilia: que in quarta feria a mane vſqꝫ ad inclinationẽ meri
diei plene ꝑficere nõ potuerũt. Hoc aũt ideo factũ eſt ut greci ⁊
bulgari qui obſidebanť vidẽtes biſſenos in quib⁹ ſperabãt tam
crudeliter ab vngaris obtrũcatos: timerẽt: ⁊ ſemetipſos cũ ciui/
tate regi ⁊ ducib⁹ ꝯtraderẽt. Porro rex ⁊ duces ad expugnandũ
ciuitatẽ ꝯueniẽtiora loca ꝓſpiciẽtes: p̄ceperũt carpẽtarijs ut ibi
turres ligneas octo: altitudinẽ muroꝝ duplo ſuperãtes fabrica/
rẽt: vnde milites in mediũ ciuitatis lapides ⁊ ſagittas ſuꝑ hoĩes
iacularẽt. Inter turres v̾o totidẽ tormẽta ad deſtruendũ muros
erexerũt: longos etiã pluteos ad defendẽdos introit⁹ turriũ: ce/
teraqꝫ inſtrumẽta bellica cõpoſuerũt. In quibuſdam itaqꝫ locis
deſtruxerũt muros ei⁹ vſqꝫ ad fundamẽtũ: ſꝫ ciuitatẽ ipſaꝫ cape/
re nõ poterãt: qꝛ eã intrinſecus fortiſſimi bellatores defendebãt
Obſederũt itaqꝫ ciuitatẽ duob⁹ menſib⁹ infra quos ſepius con/
greſſi ſunt cũ ſaracenis de ciuitate egrediẽtib⁹: ⁊ ex eis alios oc/
ciderũt alios aũt fugauerũt. Poſt hec tres ſaraceni fortiſſimi et
audaciſſimi de vrbe ꝓſiliũt iaculis lanceis ⁊ ſagittis durã plagaꝫ
hungaris ꝓpinãtes. Salomon aũt baliſtari⁹ regis vnuꝫ illorum
ictu baliſte fulminauit: cui⁹ cadauer hũgari nitebanť rape: ſocij
v̾o ei⁹ de p̄dictis acriter dimicãtes defenderũt. Rex aũt ⁊ dux vi
dentes eoꝝ cõflictũ circũſtãtib⁹ aiũt militib⁹: vtinã ſanguis ⁊ cor
machabeoꝝ efferbeſceret in militibus qui defenſarẽt hungaros
ab his ſaracenis ꝑmunitione arcis audacter pugnãtib⁹ ut hũga/
ri cadauer ſaraceni raperẽt. Hoc audito Opus: georgi⁹: ⁊ bors
milites bellicoſi ꝯcitato impetu in modũ fulguris irruerũt ſuꝑ il/
los: Quos quideꝫ opus nimiũ audacter ꝓſequẽs vſqꝫ ad vrbis
portas fugauit: pugnatores iactabãt lapides ⁊ ſagittas de ꝓpu/
gnaculis ciuitatis: opus tñ ſine leſione redijt. Interea aũt geor/
gi⁹ ⁊ bors exhortati ſũt hũgaros qui corp⁹ ſaraceni rapuerũt ⁊ in
turpitudinẽ ꝓiecerũt. In tertio v̾o mẽſe obſidionis q̄dã puella
hũgarica oli illuc ꝑ captiuitatẽ abducta: in q̇rta feria ciuitatẽ ſuc
cẽdit. Flabat aũt ſubſolan⁹ vehemẽtiſſime: cunctaqꝫ edificia oc/
cupauerũt incendia. Exercit⁹ itaqꝫ hungaroꝝ irruit in ciuitateꝫ
ea parte q̄ muri eius ꝑ tormẽta iaꝫ corruerãt: ⁊ grecos: ſaracenos
atqꝫ bulgaros crudeliter trucidarũt: qui aũt reſidui fuerãt cũ ni
cota duce eoꝝ fugerũt ĩ arcẽ. Hũgari ergo capta ciuitate ſequẽ/

ti die poſtq̄ʒ ignis reſederat: vidētes ſcrobes grecoꝶ: deſcenden
tes tulerūt exinde aurū multū ⁊ argentū: lapides ꝓciosos: gēmaſ
qʒ ꝑlucidas: ⁊ theſauꝶ fere ineſtimabilē. in cuiꝰ partitiōe orta ē di
ſcordia inter regē ⁊ ducē: nulluſqʒ fuit ex hūgaris qui ibi locuple
tatus nō fuiſſet. Porro in arce recluſi rogauerūt regē ⁊ duces ut
eis vitā ⁊ libertatē donarēt: arcē ⁊ vniuerſa ſibi vēdicarēt. Ma/
nibꝰ itaqʒ regis ⁊ ducū ī fidei pignꝰ extēſis q̄d eos ampliꝰ nō lede
rēt oēs qui ī arce erāt deſcēderūt. At dux nicota portās argenteā
iconā ſcīſſime genitricis dei ſꝑ v̄ginis marie cū magna m̄ltitudīe
ppl'ī veniēs in ꝑtātē ducis geyſe ſe ꝯtulit. Sciebat enī geyſā du
cē deuotū deo: ⁊ captiuos ſeu afflicos miſericordie viſceribꝰ refo/
uētē. Ad manꝰ aūt regis ſalomōis pauci venerūt: q2 nouerāt ipm̄
cē auſteꝶ ⁊ peſſimis ꝯſilijs vid comitis ī oībꝰ auſcultātē: qui vid
deo ⁊ hoībꝰ deteſtabilis erat. Cūqʒ vidiſſet rex pl'es ad ducē ex il
lis ꝯfugiſſe: paucos aūt ad ſe: plurimū indignatꝰ ē. Cū aūt reuerſi
eēnt cū theſauro ieſtimabili: venerūt in villā Buzias ī ꝑdiū: vid
volebatqʒ diuidere theſauꝶ ⁊ captiuos: ⁊ illos etiā qui ad fidē il
loꝶ venerāt de caſtro. Dux aūt regi ī hoc ꝯtradicēs diuidere nō
potuerūt. Hec ergo cauſa fuit maloꝶ ⁊ ſeminariū diſcordie inter
eos. Preterea cū theſauꝶ diuiderent: rex cū ꝯſilio vid: ⁊ franck
epi: ⁊ Radoan filij bugar: ⁊ ilia generi vid: ī q̄tuor ꝑtes diuiſit: de
ditqʒ q̄rtā ꝑtē duci: vt de reliquis tribꝰ ſibi vnā hēret cū militibꝰ
ſcdām aūt vid: tertiā aūt Ilia: vnde dux valde moleſtatꝰ eſt.

De diſcordia regis ſalomōis ⁊ ducū geyſe ⁊ ladiſlai.

INterea imperator grecoꝶ audita liberalitate ducis
geyſe miſit ad eū nūcios ad firmādā pacē ⁊ amiciciā.
Dux aūt remiſit ei oēs captiuos ⁊ oēs qui ab arce de
ſcēderāt. ad regē aūt ſalomonē neq̄q̄ʒ miſit rex greco
rū. vñ ex ſalomō ſuꝑ geyſā ducē inuidie facibꝰ magis
ac magiſ exarſit. Comes etiā vid ꝑuicaciter īſtigabat
regē ut ducē geyſā expelleret: ⁊ ducatū eiꝰ ſibi vēdicaret: ⁊ hoc fa
cile fieri dicebat: eoq2 rex m̄ltoplures militeſ q̄ʒ dux haberet. nec
differēdū ꝫ magis accelerādū eſſe ſuggerebat. ſeducebatqʒ regē
hoc ꝓuerbio. Q̄d ſicut duo gladij acuti ī eadē vagina ꝯtineri nō
poſſent: ſic nec vos ī eodē regno ꝯregnare poteſtis. Rex ergo ve
nenoſis v̄bis comitis vid infectꝰ: odiū ⁊ rācorē ꝯcepit. Exīde ita/
qʒ q̄rebat oportūitatē aut capiēdi ducē geyſā ꝑ īſidias aut debel
lādi diſſimulabat tñ rex ⁊ ſil'ata amicitia dimiſit ducē abire ī ducatū

De doloſitate regis belliſqꝫ duobus ducū contra regē ⁊ de victorijs eorundem.

Poſt hec itaqꝫ miſit rex ad vtrūqꝫ ducē: ut ambo ſil' ad regē venirēt ⁊ cū exercitu ſup nijs caſtrū grecoꝝ ꝓficiſcerent. Rex enī doloſe intēdebat eos ꝑdere: ut ſi ambos iprouiſos cape poſſet d̄ cetero ſecurꝰ fuiſſet. Duces aūt inſidias regis ꝑcipiētes ſibi caute cōſuluerūt. Ladiſlaꝰ cū medietate exercitꝰ i partibꝰ nijr remāſit. Geyſa vͦo cū rege ꝓfectꝰ eſt: nec auſi ſūt quidq̄ꝫ moleſtie ei inferre: qꝛ ladiſlaū in manu valida fratris vltorē fore nō dubitabāt. Interea viri de nijs multū in auro ⁊ argēto ⁊ p̄cioſis pallijs regi ⁊ duci habūdanter obtulerūt. deinde reuertētes ab vrbe kene rex ⁊ dux ab inuicē ſūt diuiſi. Ladiſlaꝰ aūt ꝯſilio fratris ſui de ciuitate Byhor iuit in ruſciā q̄rere auxiliū amicoꝝ ſuoꝝ vt ꝯtra machinamēta regis ſeſe premuniret. Jam enī oībus innotuerat iniuria et diſcordia regis ⁊ ducū. Poſt hec collectis exercitibꝰ: nūcijs frequēter miſſis: tādē rex ⁊ dux venerūt ſtrigoniū. ibiqꝫ ex ꝯducto vtriqꝫ eoꝝ tantū cū octo hoībus inter ep̄os ⁊ principes nauigauerūt in inſulā ciuitati ꝓximā ad colloquēdū. vbi diu ſemetipſos incuſantes ⁊ excuſantes: tandē roborato federe pacis: Geyſa redijt in ducatū. Rex autē venit in albā. Poſt hec miſit rex ad geyſam ducem vid deo deteſtabilē: ⁊ ernei māſuetū quos geyſa fecit caute cuſtodiri: p̄ timore traditiōis vid. Miſit etiā dux ad regē: ep̄um waradieñ: ⁊ nequā vatha. quos ⁊ rex fecit ſilr̄ cuſtodiri. Rex aūt de villa megyer iuit verſus flumē rapcha i curſū triū ducū theutonicorū quos in auxiliū ſibi ꝯtra ducē geyſā expectabat. Quia vͦo dux

nec fratrē ſuū p̄ſentē habebat nec amicoꝝ auxiliū: miſit vid ⁊ er/
nei ad regē data trauga a feſto ſci Martini vſqꝫ ad feſtū ſci geoꝛ
gij. quo audito rex remiſit vathā ⁊ epm waradieñ. Porro eo tp̄e
rex natale celebꝛauit ī loco qui dicit̄ geminū caſtellū. deinde ve/
nit zalā vbi marcharth dux theutonicoꝝ ⁊ vid inſtigauerūt regē
ut ducē debellaret. Suggerebat enī vid regi hoc ⁊ huiuſcemodi
Ecce nūc facile potes ⁊ indubitāter ducē deuincere. qꝛ deſtitut⁹
ē oī auxilio: ⁊ ſi diſtuleris eū aggredi vſqꝫ ad datas inducias erit
ſpes euadēdi. Cūqꝫ rex ſalomō veniſſet ad zegzard: ⁊ caſtrame/
tat⁹ eēt ſup̱ locū keſtelci: venit audire veſperas in monaſterio ſci
ſaluatoꝛis. poſt veſp̱as v̾o ī monaſterio: vid ⁊ alij ꝯſuluerūt regi
dicētes. Dñe: noueris ꝙ ladiſla⁹ in ruſciā iuit ⁊ lāpertus in polo
niā ꝯducere exercitū fratri eoꝝ duci geyſe. ſepe ꝯſuluimus tibi ⁊
nūc veniam⁹ ſup̱ ducē qui venat̄ in ingwā: noctis ī ſilētio impetū
faciam⁹ ſup̱ eū: capiam⁹ eū ⁊ oculos ei⁹ eruam⁹: ⁊ cū ladiſla⁹ ⁊ lam
pert⁹ venerint vl' exercitū ſecū duxerint ꝯtra nos ſtare nō poſſint
Et cū hec audierint etiā regnū intrare nō audebūt. ⁊ poteſtis fa/
cere: qꝛ oēs ꝯſiliarij ſui tibi fideles ſūt: ⁊ ducatū mihi dabis et ita
ꝯfirmabis coꝛonā tuā. Rex aūt hoc audito promiſit ſe cogitatuꝝ
vſqꝫ ad matutinas: ⁊ placuit ꝯſiliū añ oclos ei⁹. Abbas aūt eiuſ/
dē loci noīe villerin⁹ latin⁹ qui erat in abſcōdito loco clauſus q̄ſi
deū p̄cans in monaſterio audiuit cōſiliū qd̄ factū eſt. Qui ſtatim
nūciū miſit ad ducē ⁊ lr̄as vt ſibi de rege caueret. Cū aūt nūci⁹ ad
ducē veniſſet: erāt ibi iniqui ꝯſiliarij ⁊ ipſius ducis traditoꝛes pe
trud ſcꝫ zounuk ⁊ bykas: q̄ dixerunt. Dñe dux ne timeas: quoniā
abbas ebꝛioſus eſt et in ebꝛietate ſua ad vos nūciū miſit ⁊ neſcit
quid loquat̄. Hoc aūt dicebāt: qꝛ volebāt tradere ducem in ma/
nus ſalomonis. Dux aūt in illis ꝯfidens ibidē ſcꝫ in ingwam ve/
nabatur. ſed fratrē ſuū ladiſlaū miſit in bohemiā: quia iam tūc re
uerſus erat de ruſcia ſine ſubſidio vt rogaret Othonē ducē bo/
hemoꝝ ut ipſis ī neceſſitate poſitis auxiliaret̄. In eodē mane qñ
rex ſe cogitatuꝝ ſtatuerat: cū veniſſet ad matutinas. Abas idem
abſcōdit ſe in manaſterio ut audiret ꝯſiliū: eo ꝙ fidelis erat duci
qꝛ filius fundatoꝛis eccl'ie ſue fuerat. Cantatis igit̄ matutinis cū
oēs exiuiſſent: rex ⁊ vid ibidē remanſerūt ⁊ tale ꝯſiliū ſtatuerunt
ſicut vid regi facere laudauerat. Hoc aūt p̄dict⁹ abbas audierat
monachalēqꝫ ſtatim deponēs habitū ⁊ laicalē induens: gladiūqꝫ
accingēs aſcēdit equū: ⁊ venit citiſſima ad ducē quē mane doꝛmi/

entē inenit ⁊ excitauit eū dicēſ. Fuge dux ⁊ ſi nō fugeris ſtatim mi
lites ſalomōis ad capiēdū te apꝓpinq̄nt. Dux vō collecto exerci
tu ſuo voluit citiſſime ire ī ptes bohemie ꝓ frē ſuo ladiſlao: ſʒ rex
obuiā ei veniebat. Regebat aūt vid ſic regē ſicut mgr̄ diſcipulū:
eratqʒ ſibi de iure ſine oī iure ſubdit⁹. qḋ cauēdū ē oib⁹ hoīb⁹: ſʒ
maxime regib⁹ lactatuſqʒ peſſimo vid ꝑfidi ꝯſilio mouit exercitū
ſup̄ ducē. Dux vō cū exercitu ſuo obuiauit regi ī kemey. Princi
pes aūt ducis imo traditores: miſerūt clāculo nūcios ad regē di/
cētes. Qḋ ſi rex eos ī dignitatib⁹ teneret ⁊ in grāz ſuſcipet: ipſi in
bello relicto duce ad regē ꝯfluerēt. Rex aūt certificauit eos ſup̄
hoc p̄ſtito iuramēto: et ſecur⁹ tūc trāſiuit tyſciā glaciatā ſup̄ ducē.
Cūqʒ appropinq̄ſſēt ad p̄liū: rex apud eccl̄iaz filij nog armauit ſe
⁊ coadunauit agmina ſua ad dimicādū: ⁊ īpetū fecit ſup̄ ducez: ac
ducē auxilio ſuoꝝ fraudulēter ꝺſtitutū ſup̄auit. Princeps aūt ge
yſe petrud ⁊ bykas ī ip̄o p̄lio cū trib⁹ agminib⁹ caſtroꝝ verterūt ſe
ad ſalomonē ſicut ſibi ꝓmiſerāt. Dux vō geyſa q̄zuis maxima p̄te
exercit⁹ ſui eēt deſtitut⁹: nō tn̄ abhorruit vno tm̄ agmine ſtipatus
ꝯtra triginta ſalomonis agmina ſeuiſſimū p̄liū cōmittere. Tradi/
tores aūt fugiētes leuabāt clipeos ſuos in ſignū qḋ regi dederāt
quēadmodū iudas traditor qui dederat ſignuz: ne milites regis
eos ꝑſequerēt. Exercit⁹ aūt regis ignar⁹ ꝓditiōis ſigni: ⁊ vidētes
agmina ducis fugere: ꝑſecut⁹ ē ea vſqʒ ad interēptiōez: ita ꝙ vix
pauciſſimi ex illis traditorib⁹ mortē euaſerūt: ⁊ vtinā ex eis null⁹
euaſiſſet: qui dn̄m ſuū bn̄factorē ſceleratiſſime tradiderūt. Oīb⁹
aūt militib⁹ ſuis ꝑeuntib⁹ declinauit dux a bello: trāſiuitqʒ tyſciā
in chotoyd ⁊ Georgiū nigrū capellanū ſuū ad fratrē ſuū ladiſlaū
tranſmiſit ut q̄zciti⁹ poſſet ad eū feſtinaret. Iuancā vō clericū ſuū
lr̄atū miſit ad lāpertū. Cūqʒ geyſa equitaſſet vſqʒ vaciā: obuia/
uit frī ſuo ladiſlao ⁊ othoni duci ſororio eoꝝ cū auxilio valido ve
niētib⁹. Cūqʒ dux geyſa vidiſſet frēz ſuū ladiſlaū p̄ nimio dolore
flebāt: qꝛ bonos ⁊ fideles ſuos amiſiſſet ⁊ de traditorib⁹ ꝯq̄rebat
Ladiſla⁹ aūt aīo fortis frēz ſuū ꝯfortabat ne fleret: ſʒ poti⁹ oīpotē
tis dei clemētiā exoraret: vt victorē victus ſubiugaret: quēadmo
dū forma belloꝝ ē. Rex autē ⁊ dux añ q̄dragesimā pugnauerāt in
kemey q̄rta feria p⁹ dn̄icā q̄ cātat. Exurge. In hoc āt bello Op⁹
fili⁹ martini de genere vecellini miles gl̄ioſus: militē ducis noīe
petrū audaciſſimū ſup̄ equū ſubmirteū: ceteroſqʒ p̄cedētē radiā/
te lorica ⁊ deaurata galea ꝑſpicuū atqʒ ad ꝯflictū milites ꝓuocā/
tē: ſingulari certamine ſup̄auit. Nā de agmine ſalomōis ad ꝓdi/

ctũ militẽ ſolus op⁹ ſup̱ giluũ equũ in lorica cutullata euulſus: in
modũ fulminis ictu lãcee rupta lorica petrũ p̱ mediũ cor trãſfixit
In eodẽ aũt bello tantã ſtragẽ crebris ictib⁹ gladij ſui fecit op⁹ q̄
p̱ nimia r̄ciprocatiõe ictuũ dextra ei⁹ obriguerat ⁊ capulo gladij
ſui adheſerat. Rex ãt ſalomõ ⁊ maxīe theutonici mirabãt̄ de potẽ
tia ⁊ audacia opus in p̄lio. Rex igit̄ victoriaꝫ poti⁹ trãſiuit tyſciã
ↄgelatã i thoroyd: ⁊ deſcẽdit i curia filij petri ibiqꝫ audiuit geyſã
obuiaſſe ladiſlao ⁊ othoni ducib⁹ cũ valida multitudine pugnato
rũ ad ſe veniẽtẽ. vid vo deteſtabilis vrgebat regẽ his v̄bis. No
uiter exercitũ ei⁹ ↄfecim⁹: nobiliores occidim⁹: timorẽ ei īmiſim⁹
⁊ nũc ꝶuos ↄgregauit: meſſoreſ coadunauit: ⁊ eoꝝ agmine ſe ſtipa
uit. Nihil ergo de eis debem⁹ dubitare quin eos in momẽto de/
uorabim⁹. Bohemicũ vo agmẽ oib⁹ ↄſodalib⁹ in eis acq̄eſcẽtib⁹:
ego cũ bachiẽſib⁹ p̄mature mortis periculis afficiã. Erney aũt ſp̱
pacis amator cũ hoc audiuit flebat. quẽ cũ ſalomõ vidiſſet flere
dixit. Comes erney videt̄ mihi q̄ tu fidelis ſis duci: tantũmodo
apud me ſimulat⁹ manes. Cui erney r̃ndit. Nequaq̃ꝫ dñe: ſꝫ nol/
lẽ q̄ cũ fratrib⁹ tuis pugnares: ⁊ ut milites īterficerẽt ſe inuicẽ: fi/
lius patrẽ vl̄ pr̄ filiũ. Deinde vid comiti dixit Ernei. Tu laudas
dño pugnare cũ fratrib⁹ ⁊ dicis: qꝛ falcatores ⁊ furcantes coadu/
naſſet vide qꝛ mille falcãteſ qd̄ incidũt: decẽ milia furcatoꝝ ↄgre
gare nõ potuerũt ⁊ abſqꝫ deo numerare nõ valebũt. nobis aptũ
ẽ p̱ rege mori: ſꝫ eẽt meli⁹ vt potiori vteremur ↄſilio. Rex ergo i
v̄bis vyd ↄfidẽs feſtinauit cũ exercitu ſuo: ⁊ in q̄rta feria deſcẽdit
in rakus. ſꝫ ⁊ duces Geyſa Ladiſlaus: ⁊ Otho: ac tot⁹ exercit⁹ hũ
garoꝝ qui erat cũ eis deſcẽderũt circa vaciã. Fuit aũt ibi magna
ſilua: ⁊ nemo i ea mãſerat p̄ter vnũ heremitã noīe vacz ſcẽ vite:
ex cui⁹ noīe dux geyſa illi ciuitati poſtea ibi ↄſtructe nomẽ ipoſu/
it. Cũ igit̄ exercit⁹ p̄dict⁹ ſalomonẽ ↄtra ſe expectaret: duces quo
dã mane i equis cauſa ↄſiliãdi ſtabãt in loco vbi mõ ẽ capella la/
pidea bti petri apl̄i: tractãtes q̄liter ſint pugnaturi. ⁊ dũ ibi ſtarẽt
clara die vidit btũs ladiſla⁹ viſionẽ de celo: ⁊ ait ad geyſã ducẽ
fratrẽ ſuũ: vidiſti aliq̄d: qui r̃ndit nihil. Tũc btũs ladiſla⁹ ſubiũ/
xit: dũ ſtarem⁹ hic in ↄſilio: ecce angelus dñi deſcẽdit de celo por
tãs coronã aureã i manu ſua ⁊ ipreſſit capiti tuo: vñ cert⁹ ſũ q̄ no
bis victoria donabit̄. ⁊ ſalomõ exul fugiet debellat⁹ extra regnũ:
regnũ vo ⁊ corona tibi tradet̄ a dño. Cui geyſa ait: ſi dñs de⁹ fue/
rit nobiſcũ ⁊ cuſtodierit nos ab īimicis noſtris ⁊ viſio hec fuerit

adimpleta edificabo hic i loco iſto eccliaz ſacratiſſime v̄ginis ma
rie genitricis ſue. Hoc dicto caſtra mouerũt: ⁊ deſcẽderũt in allo
dio qḋ dicit̃ zingota. Mons aũt quidã noīe monioꝛod interiace
bat exercitũ. ⁊ luceſcẽte quĩta feria volebãt p̄liari: ſʒ dẽſiſſima ob
ſcuritas ſupueniẽtis nebule eos īpedinit. Nocte v̄o i ſequẽti de/
xtrarios ſuos p̱ habenas i manib⁹ tenẽtes: oꝛtũ ſolis p̄ſtolabant̃.
In diluculo aũt ſexte ferie rex oꝛdinatis agminib⁹ ſuis equitauit
trãſuerticẽ mõtis monioꝛod: ⁊ p̄cepit ſalinarijs vt i latere eiuſdẽ
mõtis remanerẽt: q̄ten⁹ hoſtes vidẽtes turmas illoꝝ: nõ ſarcina
ſʒ i p̄ſidio ꝯſtitutos eẽ putarẽt. Vyd aũt dicebat: ſtatim vt exerci/
tũ nr̃m viderint fugiẽt: ſʒ ⁊ duces ſũmo mane ſuaſ acies oꝛdinaue
rũt. Cũq3 ladiſla⁹ ſe armaret i terrã ſe ꝓſtrauit: ⁊ oīpotẽtis dei cle
mentiã poſtulauit: ⁊ btō Martino votũ vouit: ut ſi dñs ei victo/
riã ꝯcederet i eodẽ loco eccliaz in honoꝛe bti Martini ꝯſtrueret
qḋ ⁊ factũ ẽ. Et in medio ſiquidẽ Bihoꝛiẽſi agmine ladiſlao loca
to ex ſiniſtra p̱te: ottonẽ ex dextera ꝯſtituerũt: geyſã v̄o in nitriẽſi
agmine i medio collocauerũt: p̄terea ex vtraq3 p̱te ter tria agmi
na q̄ternatim ꝯnectẽdo ꝯſeruauerũt. Cũq3 rex de mõte deſcẽde/
ret: exercit⁹ geyſe qui in inferioꝛi loca erat videbat̃ elegãtioꝛ cũ/
ctis exercitib⁹ ſalomonis. Quo viſo dixit erney ad comitẽ vyd:
mirũ ẽ ſi agmina iſta fugiãt a facie nr̃a: qꝛ danubiũ poſt doꝛſũ co/
rũ nõ dimiſiſſent: ſʒ puto ꝙ ip̄i ꝓpoſuerũt vincere ſiue moꝛi. Dux
aũt ladiſla⁹ an̄ exercitũ ſuũ ſup̱ arduũ equũ reſidẽs gr̃a exhoꝛtã/
di ſuos ⁊ animãdi in girũ flexit habenas. Cunq3 tetigiſſet vep̄rẽ
lãcea: q̄dã hermellina albiſſima mix̃ in modũ lãcee ei⁹ inſedit: et
ſup̱ ip̄az diſcurrẽdo in ſinũ ei⁹ vſq3 deuenit. Cũ aũt cõmiſſũ eẽt p̱
liũ: comes vid ⁊ bachiẽſes in pꝛimo ictu a bohemis miſerabiliter
ſũt ꝓſtrati. Ladiſla⁹ aũt dux cõmutauerat ſigna ſua cũ vexillo du
cis geyſe: ea intẽtiōe ꝙ ſalomõ audati⁹ iuaderet illud agmẽ i quo
ſigna geyſe geſtabant̃ putãs eẽ agmẽ geyſe quẽ nuper deuicerat.
Dux aũt ladiſla⁹ affectabat cuſtodire fratrẽ ſuũ geyſã ducẽ ab in
ſultu ſalomõis: ⁊ iō p̄mos īpet⁹ belli i ſe maluit experiri. rex itaq3
cũ veniſſet ad agmẽ ladiſlai: ip̄o cognito timoꝛe ei⁹ p̱territ⁹: p̄ce/
pit ſigniferis declinare agmina ſup̱ agmina ducis geyſe. Ladiſla⁹
aũt vidẽs regẽ p̱ timoꝛe diuertiſſe a ſe: ip̄e pꝛim⁹ oīu3 irruit ſup̱ ag
mina regis: cũctiq3 milites ſui impetũ fecerũt ſup̱ eũ a tergo. Sʒ
ex aduerſo geyſa dux cũ ſuis acriter inuaſit eoſdẽ. Militeſ aũt la
diſlai: agmina ſalomonis tãq3 in coꝛtinis retro reſpiciẽtia terribi

li tinnitu gladioꝝ ſauciata ĩ morte cõcluſerũt crudeli. Sȝ ex trãſ/
uerſo milites geyſe pocula dire mortis eiſdẽ ꝓpinarũt. Cedunt
theutonici: fugiũt latini: locũqȝ fuge nõ inueniũt: ⁊ cadũt añ hũ/
garos vt boues in macello. Rex aũt ſalomõ fere oĩbꝰ ſuis inter/
fectis aufugit. ⁊ in zigetfen danubiũ trãſiẽs cũ opus martini filio
venit tandẽ in moſon ad matrẽ ⁊ vxorẽ: ꝑſecutuſqȝ ẽ eũ ⁊ ſuos ex
ercitꝰ ducũ a mane vſqȝ ad veſperã: In p̃fato nanqȝ ꝑ̃lio nõ ſolũ
theutonici aut latini ceciderũt: ſȝ maior ꝑs militie regni hũgarie
dicit̃ corruiſſe. Duces aũt geyſa ⁊ ladiſlaꝰ triũpho victorie diuini
tus ſublimati: ſuꝑ cadauera interfectoꝝ deo ter laudes ꝓclama/
uerũt. Dux aũt ladiſlaꝰ ſicut erat ſꝑ eximie pietatis vidẽs tot mi
lia interfectoꝝ: q̃zuis inimici eiꝰ fuiſſent qui occiſi erãt: tñ cõmota
ſũt oĩa viſcera eiꝰ ſuꝑ illos ⁊ fleuit eos amare: ſcindẽs ſibi genãs
⁊ capillos planctu mogno tãq̃z mater ĩ funere filioꝝ. Poſtea de
ſpolijs eoꝝ ꝯſtructa eſt eccl'ia de moniorod. Marcharth ṽo dux
theutonicoꝝ ⁊ Sẽtepolug dux bohemoꝝ capti ſũt militibus ſuis
ĩterfectis ⁊ ĩpis grauiter vulneratis. Cunqȝ ladiſlaꝰ ꝑambularet
gemẽs ĩ cadaueribꝰ mortuoꝝ: vidẽs cadauera erney comitis: ſta
tim de equo ꝓſilijt ⁊ ĩpm amplexatꝰ ẽ: cui flens dicebat Ernei co/
mes pacis amator: doleo ſuꝑ te q̃ſi ſuꝑ fratrẽ meũ: q2 cor tuũ ⁊ ꝯſi
liũ tuũ pace plenũ erat. Quẽ manu ꝓpria leuãs oſculatꝰ ẽ eũ. pre
cepitqȝ militibꝰ ſuis ut eũ Bacie honorifice ſepelirẽt. Cũqȝ idẽ
ladiſlaꝰ ex alia ꝑte ãbularet: vidit cadauer vid: ⁊ ait. Doleo ſuꝑ
morte tua q̃zuis nobis ſꝑ inimicꝰ fuiſſes: vtinã vixiſſes ⁊ ꝯuerſus
fuiſſes ⁊ pacẽ ĩter nos firmaſſes. Sȝ miror q2 de genere ducũ nõ
fuiſti: cur ducatũ volebas. nec de ꝓpagine regũ: q̃re coronã opta
bas video nũc q2 cor qd̓ ad ducatũ anhelabat lancea ꝑforatũ ia/
cet: ⁊ caput qd̓ coronã optabat gladio ſciſſũ eſt: ſȝ ⁊ ĩpm ſepelire p̃
cepit. Milites ergo geyſe ⁊ ladiſlai qui ĩ bello de ꝯſilio vid exor
to de morte fratrũ vl' filioꝝ amaritudine cõplexi fuerãt: ſtatim de
equis deſcẽderũt: ⁊ pectꝰ cũ cultello ſcindẽtes ad oculos ſuos di
uerterũt: ⁊ terrã ĩ oculos eiꝰ ꝓijciẽtes dixerũt. Nũq̃z oculi tui re
bus ⁊ nobilitate ſaciati ſũt: nũc aũt ocl'os tuos ⁊ pectꝰ terra ſatiet
Dux aũt bohemoꝝ otho q̃ aĩaz ſuã ꝓ eis poſuerat copioſe remu
neratꝰ repatriauit. Cunqȝ ſalomon veniſſet ad moſon vidẽs ma
ter eiꝰ fleuit ſuꝑ eũ ſicut debet ſuꝑ vnicũ filiũ ſuũ qui tãtis bonis
a deo priuatꝰ fuerat ⁊ ĩcrepabat dicẽs. Fili chariſſime: nũq̃z ꝯſiliũ
meũ audiſti: nec ꝯſiliũ erney nec ꝯſiliũ alioꝝ fideliũ tuoꝝ: ſȝ ſemꝑ

acq̄eſcebas ꝯſilio vid: ⁊ ecce deſtruxiſti te ⁊ tuos: nōne ſp̄ laudaui ⁊ dixi ꝙ ſufficit tibi corona hūgarie ⁊ ut dares ducatū ī pace frīb⁹ tuis: nūc aūt vid dux eē nō potuit: nec tu āpli⁹ coronaberis. quo audito rex irat⁹ voluit mēſz ſuā in faciē ꝑcutere. cui⁹ manū vxor ſua retinuit: iā enī cognouerat rex ſalomō ꝙ nō auxilieret̄ ei dn̄s ī bello: ⁊ ī eadē nocte collegit ſe feſtināter ī moſō ⁊ poſon: q̄ caſtra iā p̄dē mūnierat: mēſz quoqꝫ ⁊ vxorē ſuā qn̄ ī pliū iuit illic r̄liq̄rat

Quomodo deuicto fugatoqꝫ Salomone rege.
Rex Geyſa primus extitit coronatus.

Porro duces Gayſa ⁊ Ladiſlaus cū exercitu albam venerūt. Deinde caſtrū porte Bobuch ⁊ albam: ⁊ alia caſtra fortiſſimoꝝ militū preſidio muniētes: dimiſſoqꝫ exercitu habitabāt in hungaria. Tūc geyſa dux magnus cōpellentibus hungaris coronā regni ſuſcepit. Poſt coronationeꝫ aūt veniens in locum vbi viſio facta fuerat: cepit cuꝫ fratre ſuo Ladiſlao ꝓponere de loco fundamenti eccleſie ad honorē virginis matris fabricāde. Et dum ibi ſtarēt iuxta vaciā vbi nūc eſt eccleſia beati petri apoſtoli: apparuit eis ceruus habēs cornua plena ardētibus candelis: cepitqꝫ fugere corā eis verſus ſiluā: ⁊ in loco vbi nunc ē monaſteriū fixit pedes ſuos. Quē cū milites ſagitarēt ꝓiecit ſe ī danubiū: ⁊ eū vltra nō viderūt. Quo viſo beat⁹ Ladiſlaus ait: vere nō ceruus ſed angelus dei erat: ⁊ dixit geyſa rex. Dic mihi dilecte frater: quid fieri volūt oēs candele ardētes in ſe ī cornib⁹ cerui Rn̄dit beatus Ladiſla⁹. Nō ſūt cornua ſed ale: nō ſunt candele ardētes: ſed pēne fulgētes: pedes vō fixit: qꝛ ibi locū demōſtrauit ut eccleſiā btē virgini nō al's niſi hic edificari faceremus. Ut aūt loc⁹ prime viſionis nō ſit ſine edificio: a geyſa rege ⁊ ſuis fratrib⁹ decretū eſt: ut ibi capella in honore beati petri principis apl'oꝝ fundaret̄. Rex igit̄ geyſa fundauit eccleſiā vacienſeꝫ: ⁊ dotauit eā predijs multis ⁊ poſſeſſionib⁹: nō ſolū eccl'iaꝫ illā: veruꝫ etiā Budenſem. cui cōſtituit tributū de peſth ⁊ tres villas in ſimigio ac ornamēta p̄cioſa. Eo tpe biſſeni vnanimiter rogauerūt regē geyſam ut ſi eos libertate donaret: ipſi inſultus regis ſalomōis omnino coercerēt: ita qꝫ nec auderet exire moſon ⁊ poſon ad tentādā hūgariā. Rex aūt geyſa ſe petitioni eoꝝ cōdeſcenſurū promiſit: ſi ipſi hoc qđ ꝓmiſerāt adimplerēt. Biſſeni itaqꝫ cū principe eoꝝ zultan̄ nomine equitauerūt ſuper regem ſalomonē Rex aūt ſalomon marchionē theutonicoꝝ ꝓmiſſa pecunia in auxiliū aſciuit. Cūqꝫ obuiā ageret biſſenis marchio videns horribiles aſpectu ⁊ terribiles timuit: p̄ſertim qꝛ ſubijt in menteꝫ ſibi q̄ꝫ miſerabiliter perierāt ꝑ hūgaros: villerm⁹ ⁊ poth ⁊ marchard duces. Dixitqꝫ regi ſimulatorie qꝫ in quadrageſimali tpe belluꝫ nō cōmitteret. Sed ſi rex vellet ꝯfligeret: ⁊ ſi biſſeni p̄ualerēt tūc ipſe indubitāter regi auxiliaret̄: ⁊ ſic aſcēdit cum ſuo exercitu in montē bachy ⁊ inde ꝓſpiciebat cōflictus p̄liantiū. Cum aūt veniſſent ad cōflictū. Biſſeni fugerunt a facie ſalomonis ſicut fluit

ecta a facie ignis: ⁊ multis ex eis interfectis: alijs i ſtagno fercen ſubmerſis: pauci cũ zultan fugiẽdo euaſerũt. Uictis itaqȝ biſſe/ nis marchio pecuniã petiuit a ſalomone: cui ille nihil dedit: ipſe aũt minabat̃ ei ꝙ eũ ante imꝑatorẽ accuſaret: q꜡ ꝑ timore ſe oſtẽ dere nõ eſſet auſus viliſſimis biſſenis. Marchio itaqȝ ꝑdictus nomine hermich irat⁹ voluit venire ſuꝑ ſalomonẽ: ſed timẽs im ꝑatorẽ: ceſſauit: ⁊ triſtis reuerſus eſt ad ꝓpria.

De aduẽtu imꝑatoris in auxiliũ regis Salomonis.

Poſtea aũt rex ſalomõ metuẽs geyſam regẽ ⁊ ipſi⁹ fra/ tres: cũ rebus ⁊ familia ſtiriam introiuit: ⁊ in clauſtro Agmund matre ⁊ vxore derelictis i moſon eſt reuer ſus: volens collecto exercitu inuadere fratres ſuos. Cũqȝ de die in diẽ ſalomon deficeret: ſed illoꝝ pro/ ceſſus reciperet felicia incremẽta: cõfuſus ad ceſarẽ direxit greſ/ ſus ſuos ut ei auxiliũ tribueret in hũgariã reuertẽdi: ⁊ licet pecu niã dediſſet afflueter ꝑ militib⁹ ſolidandis: theutonici tñ ⁊ latini cũ ipſo ob metũ nõ venerũt hungaroꝝ. Rex aũt ſalomon cõque, rebat̃ ceſari de amiſſione regni dicẽs. Qđ de regno ſuo violẽter eſſet expulſus: ⁊ nõ tm̃ ſibi ſed magis imperio ceſaris hec iniuria eſſet illata: ⁊ dicebat tũa quippe hungaria tuuȝ regnũ in quo me regem conſtituiſti me regnãte optima queqȝ regni illius tue ma/ ieſtati gratanter offerebant̃ annuo cenſu: ⁊ ꝭm mandatum tuum tibi ſeruiebat̃. Nũc aũt hec oĩa tibi denegant̃ ab his qui impe/ rio tuo detrimẽta machinant̃: Quaꝓpter venias in hũgariam ⁊ tuã vlciſcaris iniuriã ſuꝑ hoſtes tuos ⁊ regnũ tibi vẽdices. His igit̃ verbis imꝑator motus cũ magno exercitu intrauit hũgariã. Alimẽtũ vͦ ad vſum ſui exercit⁹ abunde nauigio ferebat̃ in da/ nubio. Cũqȝ veniſſet imꝑator ad flumen vag: ſalomon acceptis tribus agminibus equitauit de ſempte ſuꝑ nitrã. Exeũtes auteȝ iuuenes confligebant ſecum: nunc his nunc illis fugientibus ⁊ diu ſine vulnere certantibus. Opus miles electus ex militibus ſedens ſuper dexterariũ ſuum irruit ſuper portã ciuitatis ⁊ vnũ de pugnãtibus fulminauit. Nitrienſes vero de morte ſocij tui turbati acriter ingemebant: ⁊ in opus iaculantes lanceas dextra riũ eius interfecerũt. Ipſe auteȝ fortiter eis reſiſtens illeſus eua ſit. Inde ergo reuertentes theutonici narrabant imperatori au daciam opus ⁊ incredibilẽ eius potentiaȝ in prelio. Imperator aũt accerſito eo magnis euȝ laudibus cõmendauit ⁊ verbis dul

cibus gratificauit. Queſiuitqꝫ a ſalomone: ſi apud geyſam ⁊ La/
diſlaũ eſſent multi tam boni milites. Salomon autẽ intendens
laudare hũgaros: impremeditate reſpondit: multi ſunt inquiẽs
etiã multo meliores. Cui imꝑator: ſi ita eſt inquit talibꝰ militibꝰ
repugnãtibꝰ nõ recuꝑabis regnũ. Rex aũt geyſa audiẽs imꝑato/
rẽ ꝑueniſſe vaciã prudẽti vſus ꝯſilio iuſſit attẽtare ⁊ demulcere
patriarchã aquilegienſeꝫ: cuiꝰ conſilijs imꝑator plurimũ auſcul/
tabat: ſimul etiã oẽs duces theutonicoꝝ ꝓmittẽs eis multã pe/
cuniã ſi imꝑatorẽ reuerti facerent. Patriarcha igiṫ ⁊ duces mu/
neribus illecti ⁊ auri amore capti: ſatagebãt varijs figmẽtis ĩdu
cere imꝑatorẽ ut reuerteretṫ. Patriarcha enĩ finxit ſe vidiſſe ſõ/
niũ cuiꝰ cõiectura manifeſtiſſime totũ exercitũ imꝑatoris diuina
vltione ꝑſagiret ꝑiturũ: niſi q̃ꝫ citiꝰ reuerteretṫ. Sꝫ ⁊ duces finxe/
rũt ſilr̃ ſe diuinitꝰ attonitos: cõquerebãtqꝫ imꝑatori: neſcio quid
mali iminere ſi non cito reuerterentṫ. Sequenti vͦo nocte: duces
theutonicoꝝ ĩſtruxerũt quoſdã aſtutos milites ſuos ut ipi voci/
ferãdo ⁊ clipeos ſuos alternati ꝑcutiẽdo ſeditionẽ ortã in exerci
tu ſimularẽt. Qd̄ cũ feciſſent milites: magnꝰ horror irruit ſuꝑ im
ꝑatorẽ ⁊ vniuerſũ exercitũ excogitate fraudis ⁊ ſimulationis in/
ſciũ. Factus eſt itaqꝫ tota nocte illa tumultꝰ magnꝰ ĩ caſtris. Ma
ne aũt facto cõuocauit imꝑator patriarchã ⁊ duces ĩ ꝯſiliũ ut de/
liberarẽt quid nã eſſet agendũ. Patriarcha ergo ⁊ duces pecu/
nia corrupti modis oĩbꝰ cõſuluerũt ei ut reuerteretṫ. Ceſar aũt in
genijs deceptus ſimulãs ſe ſalomõi in poſteꝝ auxiliaturũ deſtru
ctis nauibꝰ in theutoniã reuerſus eſt.

De fuga regis ſalomonis.

AT rex ſalomon ſpe fraudatus gemebundus ac me/
ſtus collegit ſe in poſon. Confortatũqꝫ eſt regnum
ĩ manu geyſe regis: ⁊ ex eo tp̃e vocatꝰ eſt magnꝰ rex
ducatũqꝫ dedit fratri ſuo ladiſlao. Dux ãt ladiſlaꝰ
obſedit caſtrũ poſon mltis diebꝰ. Milites vͦo ſalo/
mõis ꝺ caſtro exiebãt ⁊ cũ militibꝰ ladiſlao decerta/
bãt. Salomõ aũt ⁊ ladiſlaꝰ aliqñ exiebãt ĩſignia ſua mutãtes: ⁊ ve
lut milites pugnabãt. Cõtigit aũt ut ladiſlaꝰ ĩ meridionali ſilen/
tio ad caſtrũ vẽiret vidit aũt ſalomõ veniẽtẽ mutatis armis igno
rabiliter exiuit ad eũ: ſꝫ nec eũ ladiſlaꝰ cognoſcebat: milites vͦo ſa
lomonis ſuꝑ caſtra ſedẽtes illos aſpiciebãt. Putabatqꝫ ſalomõ
illũ eſſe ſeruientẽ ⁊ propterea inierat decertare cuꝫ illo. Statiqꝫ

cũ ad eum veniſſet ⁊ facieȝ eius reſpexiſſet: vidit duos angelos
ſuper caput ipſius Ladiſlai igneo gladio volãtes ⁊ inimicos ei⁹
minãtes. Quo viſo ſalomon fugit in caſtruȝ cui milites ſui dixe
runt. Dñe: quid eſt hoc quod vidimus: nunq̃ȝ te a duobus uel
tribus fugere vidimus: quid ergo nunc: quibus ipſe dixit. No/
neritis q̄ homines nõ fugiſſẽt: ſed iſte nõn eſt homo: q̄ꝛ ꝓtegũt
eum igneo gladio angeli. Quo audito mirabant̃: vnde ipſuȝ ma
gis timere ceperũt. Milites vo eiuſdẽ ſalomonis neceſſitate cõ
pellente ad Ladiſlaũ veniebãt: ipſe vero eos ducali libertate ⁊
benigniſſima largitate refouebat ⁊ ad dñm ſuum reuerti libere
permittebat. Rex aũt magnus eo tẽpore natale dñi in zugzard
celebrauit. Quo petente Archieps Deſiderius ſolẽnem miſſaȝ
celebrauit: ⁊ ſermone lucidiſſimo animũ regis deliniuit ⁊ ad bo/
num pacis incliuauit. Celebrataqȝ miſſa omnibus rite pactis p̄/
cepit rex ut oẽs egrederent̃ preter epõs ⁊ abbates. Tunc rex cũ
lachrymis ꝓſtratus eſt archiepo ⁊ alijs eccleſiaſticis ꝑſonis ſeu
preclaris: dicebat ſe peccaſſe: quia regnuȝ legittime coronati re/
gis occupauerat: promiſitqȝ regnũ redditurũ Salomoni cuȝ pa
ce firma hoc modo. Quod ipſe coronã iure teneret cuȝ tertia ta
men parte regni que ducatui appropriata erat. Salomõ quoqȝ
duas partes regni coronatus teneret quas pri⁹ detinebat. Epi
ſcopi ergo letas deo gratias egerunt: quia regẽ ſpũſſancti gratia
viſitatione compunctũ ⁊ illuſtratũ eſſe videbant. Tunc rex ma/
gnus miſſis nuncijs ad regem Salomonẽ explicauit ei ꝑ litteras
modum pacis pretaxatum. Incurrentibus itaqȝ nuncijs ⁊ ſuper
hac re diuerſis diuerſa ſentientibus conſumatio recõciliationis
effectum ſortiri non potuit. Interea rex magnus in graueȝ egri/
tudinem incidit ⁊. vij. kl'as May viã carnis vniuerſe virtutib⁹
adornatus eſt ingreſſus. Erat enim fide catholicus: deo deuotiſ
ſimus ⁊ princeps chriſtianiſſimus. Regnauit aũt tribus annis ⁊
vacie tumulat̃ in eccleſia beate virginis quam ipſe cõſtruxit: in
primo etiam anno regni ſui validiſſima fames regnuȝ hungarie
afflixit.

De coꝛonatione ſancti regis Ladiſlai pꝛimi: fratris Geyſe filij Bele ſimiliter pꝛimi: ⁊ de exercitijs eiuſdem.

Audita ṽo moꝛte regis magni: ꝯuenit vniuerſa multitudo nobiliū hungarie ad fratrē eius Ladiſlaum Et eū cōmuni cōſenſu parili voto ⁊ cōſona volūtate ad ſuſcipiēdū regni gubernacula cōcoꝛditer elegerūt: imo fere magis affectuoſiſſimis p̄cib⁹ cōpulerūt. Oēs enī nouerāt ipſum eſſe veſtitū ꝯſumatiōe

virtutum: fide catholicū: pietate precipuū: largitate munificum charitate cōſpicuū. Emicuit quippe quaſi ſtella matutina in medio nebule: fugans tedia tenebrarū: ⁊ quaſi luna plena lucens ī diebus ſuis: velut etiā ſol refulgens ſic effulſit in populo ſuo: q̄ꝛ adeps ſeparatus a carne. Et cum leonibus ⁊ vrſis luſit quaſi cū agnis ouium: nunquid nō occidit gigantē ⁊ abſtulit obprobrium ex iſrahel. Cōuertit .n. inimicos ſuos vndiq̄ꝫ ⁊ extirpauit aduerſarios: erat enim magnus ſm nomē ſuum maximū. Nam ſi ethimologie noīs eius alludamus ladiſlaus quaſi laus diuinitus data populo dicit̄: aus enī populus interp̄tat̄: doſis aūt dans uł datio ſiue datū: prima .n. ſillaba nominis eius laus eſt ꝑ peragogē. Et q̄ꝫuis ipſuꝫ hungari in regem abſq̄ꝫ volūtate ſua elegerunt: nūq̄ꝫ tamen in capite ſuo coronā poſuit: ꝓpter quod potius celeſtem coronā optabat q̄ꝫ terrenā. Et viui regis coronā vſq̄ꝫ legitime coronaret̄ habere noluit: proponens in eius aīo ut ſi firma pax inter eos eſſe poſſet: regnū ſalomoni redderet ⁊ ipſe ducatū haberet. Poſtq̄ꝫ aūt diuina diſpēſatione regni gubernacula ſuſcepit: nō mundanā gloriā caducam ⁊ tranſitoriā ſed celeſtem patriā ⁊ diuinā gloriā toto cordis affectu ꝓmereri ſtuduit. Sempꝫ enī timorē dn̄i pre oculis habuit in oībus iudicijs ſuis: ⁊ maxīe ī cauſis criminalibus vbi vltio ſine pena ſanguinis irrogat̄. Diuina quidē inſpiratione illuſtratus ſciebat: qđ rex nō tam regat q̄ꝫ regat̄: vnde in omnibꝰ iudicijs ſuis mitigata legū ſeueritate ſemper vtebat̄ miſericordie lenitate. Erat .n. ꝯſolatio afflictoꝝ: ſubleuator oppreſſoꝝ: pius pater orphanoꝝ: a cūctis enī regnicolis mutato ꝓprio noīe piꝰ rex vocabat̄. Qui etiā victor honoratus inclitus auguſtus extitit nō taꝫ nominū ꝓprietate q̄ꝫ rerū veritate. Adauxit .n. rēpublicā hūgarie: ipſe priꝰ dalmatiā atq̄ꝫ croatiā ſue monarchie iure ꝑpetuo ſubiugauit. Cū .n. rex zolomerꝰ ſine liberis deceſſiſſet: vxor eius ſoror regis ladiſlai ab inimicis viri ſui multis iniurijs pregrauata auxiliū fratris ſui regis ladiſlai in noīe iheſu xp̄i implorauit: cuius iniurias rex grauiter vindicauit ⁊ croatiā atq̄ꝫ dalmatiā integraliter ſibi reſtituit: quā poſtea p̄dicta regina ſuo ſubdidit dominio: qđ tamē rex nō fecit ꝓpter cupiditatē: ſed q̄ꝛ ſm regalē iuſticiā ſibi cōpetebat hereditas: quoniā quidē rex zolomerus in primo gradu affinitatis eidē attinebat ⁊ heredem non habuit. Porro ſalomon erat in poſon. Reuerendiſſimi autem epiſcopi laborabant pacificare eos. Rex aūt La/

diſlaus quãuis ſciret ſalomonẽ nimis eſſe trucem ⁊ impacabilē
victus tamen pietate ⁊ maxime iuſticia compellente: quia ius le
gitimũ ladiſlaus non habebat contra eum: ſed omnia de facto fe
cit non de iure: quarto anno regni ſui pacificatus eſt cuꝫ ſalomo
ne: donans ei ſtipendiꝗ ad regales expenſas ſufficiẽtia. Optima
tes aũt regni futura pericula bellice cladis caute precauẽtes nõ
patiebanť regnũ partiri cũ ſalomõe: ne nouiſſima fierent peiora
prioribus: ſalomonis aũt cauteriatã conſcientiã preconcepte ira
cundie amaritudo laniabat. Cepit itaqꝫ fremebundus eſtuanti
animo machinari dolos in perniciem innoxij ſanguinis ladiſlai:
ſed incidit in foueam quã fecit. Eodem etiaꝫ anno crux dñi que
albe conſtituta fuerat percuſſa eſt a fulgure. Rex autẽ ladiſlaus
deprehenſo flagitio cepit ſalomonẽ: ⁊ in wyſſegrad retruſit ĩ car
cerem. Erat aũt apud ſolomonẽ bodus filius bokon in carcere.
Hoc aũt nõ cauſa timoris fecit: ſed ꝓ conſanguinitate regis qui
ſemper minabať facere peiora prioribus: ⁊ ut furor illius paulu
lum temperareť. Ipſe enim aſſidue pro ſalomone orabat ut ad
legem dei conuerterеť. Si vero ſalomon conuerſus fuiſſet ve/
raciter regnum plenarie ſibi reſtituiſſet: ipſe ducatum ſibi elegiſ
ſet: ⁊ q̃zuis ſalomõ ĩ carcere fuiſſet: ladiſlaus multomagis ei con
dolebat. Sꝫ poſtmodũ ſalomõ rex dimiſſus ꝺ carcere ĩ eleuatiõe
corpis ſcĩ ſtephãi regis ⁊ btĩ emerici ꝯfeſſoris aſtitit regi paucis
dieb⁹: ⁊ tandẽ fugiẽs adijt ducēꝫ cunoꝝ qui vocabať kuteſk: cui
iurauit ꝙ trãſſiluanã ꝓuĩciã ꝓprietario iure ſibi traderet: ⁊ filiã
ei⁹ ĩ vxorẽ accipet ſi ille ĩ auxiliũ ei⁹ ſup ladiſlaũ veniret. Dux aũt
kuteſk inani ſpe ſeduct⁹ cũ magna multitudine cunoꝝ innadens
hũgariã: deuenit vſqꝫ ad ꝓuinciaꝫ caſtroꝝ vng ⁊ borſna. Quo
audito rex ladiſlaus irruit ſup eos ⁊ cõtriti ſunt a facie eius: ceci
derũtqꝫ in ore gladij multa milia cunoꝝ. Rex aũt ſalomõ cuꝫ ku
teſk ſicut anates auulſis pẽnis ab vnguib⁹ aſturis fugiẽtes eua/
ſerũt. Rex itaqꝫ ladiſla⁹ tulit ſpolia eoꝝ: ⁊ ĩ hymnis ⁊ ꝯfeſſionib⁹
bñdicebat deũ qui dedit ei glorioſaꝫ victoriã. Fecit aũt cõſtrui
ibidẽ eccleſiã ad honorẽ dei oĩpotẽtis ob memoriã victorie: quã
ibi adiutorio dei obtinuerat. At rex ſalomon cũ latrũculis cuno
rũ inuaſit bulgariã ⁊ cõfinia grecie: vbi ab exercitu grecie impa/
toris miſerabiliť ſũt ꝑcuſſi: e quib⁹ pauci valde euaſerũt. Cũ eñi
vidiſſent cuni magnã multitudinẽ loricatoꝝ timuerũt valde: ce
perũtqꝫ feſtinare vt trãſirẽt danubiũ priuſq̃ꝫ ab hoſtibus cõclu/

derenť. Qui ergo loricas nō habebant celerius pre leuitate p̄ce
debant. Salomon aūt ⁊ ſui atqꝫ alij loricati armoꝝ pondere p̄pe
diti: precedentes ſocios tardius ſequebanť ⁊ hyems erat: ninge
bitqꝫ denſiſſime: repleuerātqꝫ niues oculos eoꝝ: ⁊ nimiū denſi/
tate prepediēte nō poterāt videre ſocios ſuos qui p̄ceſſerāt. Er/
ranteſqꝫ ferebanť ꝑ inania. Sed ⁊ hoſtes ꝑſequebanť eos comi/
nus. Cūqꝫ deueniſſent ad quoddā caſtrū deſertū ⁊ vacuū intra/
uerunt illuc: ⁊ tota die ⁊ nocte ibidē manſerūt: hoſtes aūt circun
dederūt caſtrū vndiqꝫ: obſeſſi vō videntes ſe periculo famis ꝑi
re: elegerunt magis pugnādo mori q̄ʒ fame perimi. Sūmo itaqꝫ
diluculo exierūt in hoſtes: ⁊ ſimul cū interfectorib⁹ ſuis interie/
runt: ⁊ q̄ʒplures ex eis occidebanť qui eos interficiebāt. Rex au
tē ſalomon fugiēs cū paucis vix euaſit: ⁊ facili curſu tranſiuit da
nubiū: q̄r glaciatus erat. Cūqꝫ veniſſet ad quoddā nemus ma/
gnū dixit ſuis: ut ꝓ recreandis equis paululū repauſarent. Ipſe
vō depoſito ſcuto finxit ſe cōfeſtim reuerſurū: ⁊ abijt in opacas ꝑ
tes ſiluarum: ſuis nihil tale opinātibus abſentauit ſe ab illis: nec
vnq̄ʒ vltra cōparuit. Fractus quippe tot aduerſis viſitat⁹ a ſpū
ſalutari: ex ipſis aduerſis nō eſt effectus durior: nec contra iuſtiſ
ſimā dei veritatē libero pugnās arbitrio: ſed manū miſericordiſ
ſime corripiētis dei ſentiēs: in recordatione cōmiſſoꝝ ingemuit:
⁊ quātū iuſte humanitatis arbitratu penſari pōt cum cordis con
tritione ⁊ ſatiſfactiōe de peccatis ſuis penituit. Uere felix neceſ/
ſitas que cōpellit ad meliora: nā reuera neceſſe eſt ut quē mūduſ
odit diligať a deo. En nobile corpus ſalomonis regis regalibus
delicijs educatū iacet in puluere ⁊ cinere fatigatū: ⁊ qui prius pu
gnabat ꝓ tp̄alibus nūc ſolū intendit celeſtibus. Totū enim tem
pus vite ſue in peregrinatione ⁊ orōne in ieiunijs ⁊ vigilijs in la
boribus ⁊ obſecrationib⁹ cōſumauit. Uiſus eſt etiā ſemel in hun
garia tp̄e regis colomani: ſed ſtatim delituit: nec vnq̄ʒ ampli⁹ cō
paruit. Migrauit aūt ex hoc ſeculo ad dn̄m ⁊ ſepultus eſt pole i
ciuitate Iſtrie: vxor aūt ei⁹ et mater in agmund requieſcūt.

De ſecūda irruptione cunoꝝ in hungariā et de bello ſancti regis Ladiſlai cum eiſdem.

POſt hec aūt quidā de cuius noīe Copulch fili⁹ krul:
cum valida manu intrauit in hungariā ut eā debella
ret qui vltra ſiluanū regnū depredauit et predā ſecū
ducebat. Qui depopulata terra tranſiluana tranſiēs

venit ad Bihor: ⁊ circa flumen vnſoer aliquãtis diebꝰ ꝑmoratꝰ eſt. Deinde trãſiẽs tyſciã in chocoyd: exercitũ ſuũ in tria agmina diuiſit. duo agmina verſus ſabulũ vaſtare ꝓpoſuit: vnũ vͦ circa tyſciã debellare dimiſit. Debellãtes vͦ ⁊ p̃dãtes venerũt in locũ qui dicit̃ Bechey cũ multitudine p̃daꝝ ⁊ ad ꝓpria redire ſtatuerũt. qui dicebãt venimꝰ debellãdo: nũc reuertamur venãdo. Tãtã ergo p̃dã de hũgaria habuerũt q̃ntã vnq̃ꝫ aliq̃ gens potuit habere: vxores etiã ⁊ filios nobiliũ ſecũ ĩ captiuitate ducebãt. Rex aũt ladiſlaꝰ cũ ſuis in ſclauonia fuerat. Cũqꝫ in reuerſiõe ſua hec oĩa nũciaſſent: citiꝰ q̃ꝫ ſcinerat reuerſus ẽ: ⁊ cũ ſuis militibꝰ celeriter poſt eos eq̃tauit: quos circa fluuiũ Temes inuenit: ⁊ illi putãtes ſe omnino eẽ liberatos: plus affectabant venationẽ q̃ꝫ bellũ Rex aũt ladiſlaꝰ militibꝰ ſuis dicebat vtiliꝰ ẽ mihi mori vobiſcũ q̃ꝫ vxores nr̃as ⁊ filios videre ĩ captiuitate. Hec dicẽs lachrimabat: ⁊ primꝰ vexillo rubeo impetũ fecit in caſtra cunoꝝ: ꝯtriuitqꝫ dñs cunos añ faciẽ hũgaroꝝ. Rex itaqꝫ ladiſlaꝰ militibꝰ ſuis clamabat: nõ ĩterficiamꝰ hoĩes iſtos ſꝫ capiamꝰ eos: ⁊ ſi ꝯuerſi fuerint viuãt: kopulch vͦ ⁊ meliores mortui ſũt ⁊ alij q̃ꝫplures capti ſũt: ⁊ nemo ex eis euaſit p̃ter vnũ fugientẽ noĩe eſcembu. Rex aũt cũ ſuis oĩbꝰ ꝓ tãta victoria gr̃as egit oĩpotẽti deo qui eripuit eos ď manibꝰ hoſtiũ ſuoꝝ: noĩauitqꝫ fluuiũ pagani ꝓpter paganos vſqꝫ in p̃ſentẽ diẽ. Hoc audiẽtes cuni deſeruiẽte illo qui euaſerat valde ꝯtriſtati ſũt: qui etiã ꝯiurãtes ꝓmiſerũt ſe iniuriã kopulch vindicaturos. Miſerũtqꝫ ad regẽ nũcios: ⁊ captiuos dimittere p̃ceperũt: v͛bis ſup̃bis ⁊ ꝯtumelioſis regẽ deriſerũt: ⁊ ſtatuerũt diẽ in hũgariã ĩtrãdi. Cũqꝫ rex audiſſet ſubriſit: ⁊ die q̃ in hũgariã venire ꝓpoſuerãt rex priꝰ obuiã illis eq̃tauit timẽs depopulationẽ hũgarie: ⁊ quodã ſabbato ſũmo mane ꝓpe danubiũ impetũ ſup̃ cunos fecit. In primo aũt impetu rex ducẽ cunoꝝ noĩe Akus ꝑcuſſit: ⁊ enſem quẽ rex ſibi infidelẽ putabat: in eadem die feliciter ac viriliter ſeruiuit. Contriuitqꝫ dñs cunos ante faciẽ hungaroꝝ: ⁊ rex cũ victoria ⁊ triũpho in hungariã rediit.

De expeditione ſcĩ regis Ladiſlai ꝯtra Rutenos.

POſt hec aũt rex glorioſus inuaſit ruſciam: eo ꝙ cuni ꝑ ꝯſiliũ eorũ hungariã intrauerant. Cunqꝫ vidiſſent ſe ruteni male coartari rogauerunt regis clementiã: ⁊ promiſerunt regi fidelitatẽ in omnibus: quos rex piiſſimus gratanter ſuſcepit. Deinde irruit in poloniam:

poloni vero ꝯtra ipm venientes pugnauerũt: ſed hungari iuuā/
te deo victoriā habuerũt. Exinde hungari caſtrũ krokow tribus
menſibus obſederunt. Interim obſeſſi ⁊ obſidẽtes ceperũt ege/
re. Rex aũt ⁊ princeps petierunt ab omnibus hungaris noctis ſi
lentio vt portaret vnuſquiſq; ocream ſolā de terra pleuā: quod
⁊ factũ eſt. Fecerunt autẽ ante caſtrũ montẽ magnũ de terra illa:
quē deſuper cũ farina cooperuerunt. Uidentes aũt obſeſſi quia
obſidentes abundarent victualib9: ⁊ ꝙ diu poſſent manere ante
caſtrũ: arcẽ cũ vniuerſis regi tradiderunt: ⁊ pacem ad voluntatẽ
regis ordinauerunt ſeu cõpoſuerunt. At inde tranſiuit in bohe/
miā ⁊ multos captiuos de bohemis duxerũt impune in hũgariā.
Et ſic rex victorioſiſſimus ad ꝓpria rediȷt cũ gaudio.

De ꝯſtructione eccl'ie waradienſ et de electione regis in capitaneũ paſſagij tranſmarini.

Poſt hec in parochia caſtri Bihor inter flumẽ kewres
in venatione ſua inuenit locũ vbi angelico amonitu
propoſuit conſtruere monaſteriũ in honore virginis
Marie quẽ locũ warad nominauit. At rex ladiſlaus
in ampliora ſemper ſe extendens ⁊ de virtute in vir/
tutẽ ꝓficiens: nõ ſolũ in hungariā: ſed in omnia regna xp̄ianita/
tis ſue reſperſit ſuauitatis odorẽ: vnde mortuo romanorũ impe/
ratore duces ⁊ tetrarche theutonicorũ cunctiq; barones ⁊ opti/
mates cõmuniter ⁊ ꝯcorditer rogauerunt ipm vt ſuſciperet impe
riũ. Quia vero tpe ſuo nõ ſolum ſua ſed que iheſu xp̄i ſunt que/
rebat: ⁊ illud diuinũ oraculũ mente ſedula reuoluebat: nõ tranſ/
grediaris terminos patrũ tuorũ: ſuis terminis cõtentus eſſe ma/
luit: q̄z ſupra menſurā iuris augere: alienigenaꝝ itaq; ⁊ ignotarũ
gentiũ regimẽ ſuſcipere recuſauit. vix aũt in hungaria deo pie ac
fideliter ſeruiendo ⁊ leges ꝯuenienti vigore ſanciendo poterat
remanere. Cumq; celebraſſet paſca dn̄i in bodrog. Ecce nũcij de
francia ⁊ de hiſpania de anglia ⁊ britannia ad cũ venerũt ⁊ preci
pue de villermo fratre regis francorũ: ⁊ ei omnipotentis dei in/
iuriā ſe vlciſci manifeſtauerũt: ⁊ ſanctā ciuitatem ⁊ ſanctiſſimũ ſe
pulchrũ de manu ſaracenorũ liberare penſauerunt: vnde glorio
ſum regẽ rogauerunt vt eis rector ⁊ gubernator in exercitu ihe/
ſu xp̄i exiſteret. Rex aũt hoc audiens gauiſus eſt gaudio magno
⁊ in eadẽ feſtiuitate a nobilibus hungarie licenciatus eſt: triſtaba
turq; tota hungaria ꝓpter eum: ſed ipſe quod inceperat nullo

modo dimittebat: Miſitqꝫ nunciũ ad cõrardũ ducem bohemo
rũ filiũ otthonis: ⁊ petijt ab illo ac precepit vt ſecum vltra mare
ire pro iniuria iheſu chriſti ꝓpararet. Ille aũt libenti animo pro
miſit. Interim coguatus cõrardi ducis nomine Sentapolug no
ctis ſilentio pragam veniens ipſam ciuitatẽ cepit. Mane aũt fa/
cto ab epiſcopo pragenſi in ſolio ducali ſedit: ⁊ a quibuſdã hono
rifice ſuſceptus eſt. Conrardus aũt ad glorioſum regem auũculũ
ſuũ venit: ⁊ que ei acciderant narrauit: ⁊ regem in auxiliũ ſibi ve
nire in ꝓpria perſona rogauit. Rex aũt conſenſit ei ita ꝙ de ſerui
tio dei dux nõ remaneret. Et quia conſanguinitatis vinculo illi
iungebatur: etiã memor actionis ducis patris eius qui ſibi in au
xiliũ contra ſalomonẽ venerat: promiſit ſe in ꝓpria perſona eum
aditurũ. Habebat rex ſecũ fratres ſuos filios geyſe regis Colo
manũ ⁊ almũ: ꝓnoſticatuſqꝫ erat rex de colomano: quia fuſor ſã/
guinis fieret: voluit enĩ agrienſem epiſcopũ eũ facere. Qui eadẽ
nocte ſeceſſit in poloniam: audiens ꝙ pater eius ⁊ auus polonie
honorifice ſuſcepti eſſent: ſecutiqꝫ ſunt eũ de hungaria Marcuſ
⁊ vgra ⁊ alij. Rex aũt congregato exercitu ſuo cepit ire cõtra bo
hemos propter iniuriã nepotis ſui. Cum aũt perueniſſet in confi
niũ bohemorũ grauis infirmitas inuaſit eum. Cõuocatiſqꝫ prin/
cipibus ſuis ad colomanũ nuncios miſit: ſanctũ marcellũ prepo/
ſitum ⁊ petrũ comitẽ vt ad hungariã reuerteret̃. Beatus autem
ladiſlaus ſic ordinauit: ut poſt ipſum almus regnaret: qui ſincera
ſimplicitate ductus honorauit fratrem ſuũ colomanũ preferen/
do ſibi coronam regni: tanq̃ꝫ cui iure primogeniture videbat̃ cõ
petere. Si quẽ aũt ſcire delectat quot ⁊ quãta bona genti ſue be/
atus ladiſlaus fecit: de geſtis eiuſdem plenã poterit habere no/
ticiã. Sanctitate igitur ⁊ gratia plenus tranſijt ad conſortia ange
lorũ. Anno regni ſui. xix. ⁊ ſepultus waradini in monaſterio ſuo.
Anno dñi. M. xc. v. tertio kl̄as auguſti. feria prima.

De coronatiõe regis Colomani filij regis geyſe primi: filij bele regis ſimiliter primi.

COloman⁹ itaqȝ fili⁹ regis geyſe de polonia feſtinãter redijt ⁊ coronat⁹ ẽ: ⁊ duci alm⁹ ducatũ plenarie ꝯceſſit In cui⁹ etiã tpib⁹ multa mala ſũt ꝑpetrata ut inferi⁹ patebit. Erat aũt habitu corpis ꝯtẽptibilis ꝫ aſtut⁹ ⁊ docilis: hiſpid⁹: piloſus: luſcus: gibboſus: claudus ⁊ bleſus. Cũqȝ p̃dicti peregrini iheſu xp̄i audiſſet de morte gl̃ioſi regis ladiſlai valde ꝯdoluerũt: ac inde miſerũt nũcios ad regẽ co/

lomanũ:ut quẽadmodũ glioſũ ladiſlauũ rogauerãt ita ⁊ de ip̃o pe
tierãt:putãtes ip̃m eẽ de eadẽ pietate q̄ ip̃e de eodẽ ſãguine fue
rat. Coloman⁹ aũt rex hoc audiẽs nõ ſolũ nõ ire cũ eis ꝑmiſit: ſʒ
etiã ꝑ terrã ſuã viã illis minime ꝯceſſit. Exercitũ aũt ꝯtra eos mi
ſit:ut ad regnũ introire nõ ꝑmitterẽt putãs ip̃os eẽ tyrãnos ⁊ nõ
peregrinoſ. Illi aũt ſpem i deo ponẽtes:⁊ cui⁹ ſignũ portabãt ihe
ſu xp̃i i illo ꝯfidẽtes hũgariã audacter ĩtrauerũt ⁊ ex hũgariſ mul
tos ĩterfecerũt. Hoc audito rex ꝯgregauit exercitũ ſuũ circa Te/
mes:⁊ illos ſimulata pace ire dimiſerũt. Cũq3 ad zemlin ꝑueniſ/
ſẽt:ſe i pace eẽ ſperãtes caſtrametati ſũt. Caſtrũ aũt zemlin cepe/
rũt ne rex alias inſidias faceret et peiora priorib⁹ fierẽt. Deinde
marchiã illã totã deuaſtabãt ꝓpter victũ:⁊ q̃cquid rape poterãt
ad caſtrũ portabãt. Rex aũt i Temes vtiliori ꝯſilio vſus pacẽ cũ
illis firmauit ⁊ mltis munerib⁹ ⁊ victualib⁹ eos honorauit ⁊ in pa
ce ire dimiſit. Illi aũt peregrini ꝓficiẽtes ceperũt antiochiã ⁊ ad
iuuãte deo irlm abierũt. Cũq3 rex ad ꝓpria reuerteret ⁊ dux al/
mus ad ducatũ iret:q̃dã iniqui diabolico freti ꝯſilio ceperũt ĩter
eos accuſare. Dicebãt enĩ duci. dñe dux:rex inſidiat tibi et cape
vult te. Deinde regi dicebãt. dux tibi poſuit ĩſidias ⁊ ſi nõ cuſto/
dieris te:ſcias ꝓculdubio te morituꝝ. Hoc aũt audiẽteſ ambo iu
uenes ⁊ laſciui ꝯgregauerũt exercit⁹. Rex autẽ cũ exercitu venit
ꝯtra ducẽ i warkun:⁊ dux ecõtra venit ꝓpe warkun: Tiſciã aũt in
ter eos dimiſerũt. Fideles aũt hũgari treugas ab ip̃is petierunt
ut colloquiũ haberet. dixerũtq3. Quid ẽ q̄ nos pugnam⁹: iſti noſ
obpugnãt moriemur:⁊ cũ ip̃i euaſerint fugiẽt ſicut nudiuſtertius
p̃res nr̃i vl' fr̃es cũ p̃rib⁹ eoꝝ vel fratrib⁹ pugnauerũt:⁊ ip̃i mortui
ſũt:nec nos videm⁹ cauſã pugne. ſʒ eis ſi pugna placet ip̃i duo pu
gnẽt:⁊ quis eoꝝ p̄ualuerit ip̃m ꝓ dño habeam⁹. Quo ſtatuto ꝯſi
lio principes reuerſi ſũt. Cũq3 grack regi dixiſſet quẽadmodũ ſta
tuerãt:⁊ ilia duci reuelaſſet:abſq3 volũtate eoꝝ quieuert. Poſt
hec aũt rex ĩuaſit ruſciã ⁊ duciſſa rutenoꝝ noĩe lanca venit obuiã
regi:⁊ ei⁹ ꝓuoluta pedib⁹ obſecrabat regẽ cũ lachrymis ne diſp/
deret gẽtẽ illã. Cũq3 regẽ nõ audiẽtẽ ĩſtãtiſſimis ſolicitaret p̃cib⁹
calcitrauit eã rex ⁊ ammouit a ſe dicẽs. Nõ oportet regalẽ maie/
ſtatẽ fletu muliebri deturpari. Illa aũt gemẽs reuerſa ẽ retrorſũ:
⁊ rogabat oĩpotẽtis dei auxiliũ. Plurimi aũt cuni cũ mircode cũ
p̃cib⁹ venerãt in auxiliũ rutenoꝝ. Qui de nocte ꝯſurgẽtes ſũmo
mane ꝑcuſſerũt caſtra regis ⁊ vſq3 ad interẽptionẽ diſſipauerunt

ca crudeliter:nobiles aũt hũgarie cõmunierũt regẽ circũqꝫ: fu
erũtqꝫ regi ꝓ muro ĩexpugnabili.kuni vͦo ꝑſequẽtes comitẽ En
zem de genere almaſi viꝝ fortẽ ⁊ alacrẽ interfecerũt eũ:⁊ oẽs qui
cũ eo erãt:ſilr ⁊ ep̄os cupan ⁊ laurẽtiũ multoſqꝫ alios bellatores
fortes ſagittaꝝ trãſfixionibꝰ ceciderũt. Unꝰ aũt ex cunis noĩe mo
noch acriter pſeq̃bať hũgaros:quẽ matheꝰ miles regiſ optimꝰ vo
lẽs cõprehẽdere ĩpetũ fecit ĩ illũ:ille vͦo fugiẽs miſſa poſttergũ ſa
gitta pedẽ mathei trãſfixit:⁊ niſi ſocij multi inſertis clipeis illũ ꝓ
texiſſet mortẽ nõ euaſiſſet:petrꝰ itaqꝫ vſus eſt ad monoch. Cũqꝫ
ad petrũ ſagitaſſet ſagittare nõ potuit:⁊ vſqꝫ dũ aliã ſagittã acci/
peret. Petrꝰ latus monoch pforauit.quẽ captũ ad regẽ viuũ ꝑ/
duxit. Tũc iula comes in pedibꝰ vulneratꝰ euaſit:de quo vulne
re ĩ hũgaria mortuꝰ ẽ. Rex itaqꝫ ⁊ oẽs ſui celeriter fugiẽdo vene
rũt ĩ hũgariã:theſauꝝ aũt regis ⁊ oẽs q̃ celeriter fugere nõ potue
rũt kuni rapuerũt:tãta ſtrages ibi fuit ꝙ raro hũgari ĩ tãta ſtrage
fuerũt. Qui aũt ex hũgaris in ſiluis euaſerãt ꝑ neceſſitatẽ famis
ſoleas calciamẽtoꝝ ſuoꝝ aſſando comedebãt. Quid plura: tanta
tũc pericula facta ſũt q̃ ſcripta nõ ſũt q̃ dici nõ poſſũt. Rex aũt de
prima vxore genuit ladiſlaũ ⁊ ſtephanũ: anno dñi. M.C.primo
Cũqꝫ rex eẽt in dalmacia ĩ ciuitate zadur:⁊ cogitaret ciuitatẽ ſue
cẽdere ꝓ duricia gẽtis illiꝰ:dormierat in palacio ſuo qđ ibi edifi
cauerat. Et ecce ſcũs. N. zaduriẽſis ep̄us venit ad eũ in horrido
vultu:quẽ ꝑ capillos capiẽs traxit ⁊ cũ virgis laureis valde vbe
rauit. Quẽ cũ dimiſiſſet ⁊ excitatꝰ fuiſſet:illũ nõ vidit ꝫ dolorẽ ſẽ
tiebat ⁊ ictꝰ vgaꝝ ſuꝑ corpꝰ ſuũ aſpiciebat. Quapropter a moleſta
tiõe ciuitatis patiẽter ceſſauit. Deinde rex volebat ire in ruſciã.
Anno dñi. M.C.vj. Reuerſus ẽ dux almꝰ đ patauia:qui ꝓpter
regiſ timorẽ illuc fugerat:quẽ rex ſuſcepit ad pacẽ. Deinde fugit
in poloniã:⁊ accerſito polonoꝝ ⁊ hũgaroꝝ ꝯſilio ⁊ auxilio reuer/
ſus ẽ in hũgariã:⁊ cepit nouũ caſtrũ ⁊ intrauit illud. Rex aũt hoc
audito obſedit caſtrũ. Cũqꝫ in craſtinũ pugnare vellet:ecce dux
ſubito equũ aſcẽdẽs portas caſtri exiẽs citiſſime equitauit ſolus
ad caſtrũ regis.⁊ cũ ad tẽtoriũ regis veniſſet:ſtatim de equo de/
ſcẽdẽs:ad pedes regis venit ⁊ ĩ ore oĩuꝫ ſe culpabilẽ ꝓclamauit.
Rex aũt fraterna motꝰ pietate duci ĩdulſit. Nã ⁊ ĩdignationẽ ſuã
ab hũgaris qui ĩ caſtro erãt ꝑ ĩterceſſionẽ ducis amouit. Deinde
dux hieroſolimã ꝓfectꝰ ẽ ⁊ cũ ꝓſperitate rediẽſ:rex eũ ſuſcepit ad
pacẽ. Delectabať aũt dux in venationibꝰ ⁊ aſſiduus erat in eis et

dabat ei rex oĩa ad venandũ neceſſaria.

De conſtructione eccleſie Demeſienſis.

Dux aũt cõſtruxit monaſteriũ de demes: rogauitqꝫ re/
gẽ ut ad cõſecrationẽ veniret: ⁊ ſic factũ eſt. Poſtq̃ꝫ
palatini accuſabãt ducẽ ꝙ inſidias p̄paraſſet ut inter/
ficeret regẽ in conſecratione monaſterij ſui. Quod ⁊
forte feciſſet niſi amici regis ipm̃ vigilãtiſſime cuſto/
diſſent. Rex aũt iratus voluit cap̄e eũ: ſꝫ reuerẽdiſſimi epi ⁊ alij
boni p̄ncipes ſciẽtes falſũ eẽ qđ ex cõfectione inimicoꝝ duci im/
ponebať: interceſſerũt ꝓ eo apud regẽ ⁊ pacificauerũt eos iura/
mẽto: dimiſitqꝫ ducẽ in pace ut in Bokon venareť: miſitqꝫ cum
eo duos iobagiones ſub p̄textu honorãdi eũ: quos tñ clãculo in
ſtruxerat ut animũ ducis ſolerti⁹ explorarẽt ſi dux quid mali ad/
uerſus regẽ machinareť ut regi nunciarẽt. Cũqꝫ veniſſet dux in
Chour: ⁊ Aſture miſſo cornicẽ cepiſſet: ſimplici aĩo dixit iogabio
nib⁹. None cornix iſta iuraret aſturi ut ſi eã dimitteret decetero
nõ vociferareť. Illi aũt reſpõderũt. Qđ nec aſtur dimitteret cor
nicẽ ꝓpter iuramẽtũ: nec cornix iurare poſſet cũ ſit aĩal irrationa
le. Eadẽ v̊o nocte verba ducis regi nũciauerũt. Dux aũt veniẽſ
in bokon cauſa venãdi: ſtatim abſentauit ſe ab illis ⁊ fugit iteruꝫ
ad patauos regis theutonicoꝝ auxiliũ imploraturus. Anno dñi
M.c.xij. N. filius regis colomani mortuus eſt. Et rex ſecũdam
duxit vxorẽ de ruſcia quã in adulterio dep̄henſaꝫ peccantẽ nec
violẽta temeritate dimiſit. Sciebat eñi qꝛ ſcriptũ eſt. De⁹ quos
cõiunxit homo nõ ſepararet ſcꝫ ſine lege ⁊ abſqꝫ rõne. Ideo non
ipſe ab ea ſe ſeparauit: ſed lex ab ea eum ſep̄auit: quã reatus ac/
cuſauit culpa dãnauit: maleficiũ coartauit. Remiſit ergo eã lex ĩ
terrã ſuã. Que ex adulterio peperit filiũ noĩe Borich. Borich
aũt genuit Calomanũ.

Quõ dux Alm⁹ ⁊ Bela fili⁹ ei⁹ fuerũt exoculati.

ANno dñi. M.c.xiij. imp̄ator ꝓpter ducẽ Almũ mo/
uit exercitũ ingẽtẽ: ⁊ venit in ꝯfiniũ hũgarie ut collo/
quiũ cũ rege haberet ⁊ inť eos pacẽ firmaret: qđ ⁊ fcm̃
eſt. Rex aũt imp̄atori plurima dona miſit ⁊ ſic honori
fice repatriauit. Poſt hec rex reduxit ducẽ Almũ ad
pacẽ. Cõfirmata aũt pace tãdẽ rex cepit ducẽ ⁊ filiũ ei⁹ belã infan
tulũ ⁊ obcecauit eos: ſed ⁊ belã infantuluꝫ p̄ceperat caſtrare. Sꝫ
obcecator timẽs deũ ⁊ regni ſterilitatẽ: caſtrauit catulũ cui⁹ teſti/

culos tulit regi. Et de nobilib⁹ regni obcecauit Aros Vacha et Paul. Nihil tñ ei ꝓfuit innoxij ſanguinis ꝑfuſio quē diuina vltione p̄mature mortiſ deglutiuit dira ſorbitio ⁊ puniuit tp̄alis regni deſtructio. Vñ dictū eſt. Nō ſic impij ĩ oēs ⁊c̃. Duct⁹ eſt aūt dux alm⁹ in monaſteriū ſuū in Demes. Poſt hec autē rex cepit egrotare grauiter: ⁊ hēbat quēdā medicū latinū noīe draconem cui nimiū credebat: hic apposuit emplauſtrū ſup̱ aures regis qui ex capitis dolore vrgebaƭ: ⁊ p̱ cōcauites auriū vis emplauſtri nō modicā extraxit p̱tē cerebri ei⁹. Remoto aūt emplauſtro qḋ diutius tenere nō poterat: oſtēdit othmaro comiti: comes othmar⁹ inſp̱iciēs emplauſtrū vidit in eo cerebrum extractū: dixitq́ꝫ regi Dñe expedit tibi ut p̄pares te ad viaticum. Quo audito timuit rex ⁊ ingemuit. Poſtea aūt iniȷt rex conſilium cū ſceleratiſſimis Mark filio Syma ⁊ Achille filio iacob ⁊ cū alijs comitib⁹ quoꝝ ꝯſilio ducē ⁊ filiū ei⁹ de gremio matris ſue extractū excecauerat. Miſitq́ꝫ ex eis quēdā noīe bñdictū filiū Both app̄hēdere ducē ne forte mortuo rege ipſe ei ſuccederet. Rex aūt ĩ morte p̄cepit filio ſuo ⁊ principibus ut ipſi poſt mortē ſuā ſuper ruſciaꝫ vlciſcerenƭ iniuriā quaꝫ ipſi fecerant. Cūq́ꝫ benedictus receſſiſſet dux ante monaſteriū ſedebat plāgens dolorē ꝓpriū. Qui cū audiſſet ꝙ equites feſtinanter veniſſent preſenſit animo ſibi periculū imminere ⁊ fecit ſe introduci in monaſteriū ⁊ tenebat manibus altare ſancte margarithe virginis. vt ſaltem pro reuerentia dei ⁊ ſanctoꝝ eius eum inde abſtrahere nō p̄ſumāt. Benedictus autē per antifraſim dictus ſacrilegas man⁹ iniecit in eū ⁊ tenentē altaria violēter extrahebat: dū quoq́ꝫ ſic conareƭ extrahere: diuulſa ē cutis man⁹ ducis ⁊ ĩfectū ē altare ſanguīe. Sacerdotes aūt obſ̄uabāt hoſtia ecc̄ie ⁊ volebāt illū bñdictū cap̄e: ille aūt hoc p̱cipiens corde furibūdo quō potuit exiuit ⁊ dū feſtināter equitaret p̱ ſiluā pelijs cecidit de equo ⁊ ceruice fracta mortu⁹ ē: ⁊ canes ei⁹ q̄ ſeq̄banƭ ip̄m deuorauerūt carnes ei⁹ ⁊ oſſa. Iſte coloman⁹ ſicut quidā dicūt fuit ep̄s waradieñ. ſed q̄ꝛ frēs quos hēbat morte ſūt p̄uenti: ideo ſūmo pōtifice cū eo diſpēſante regnare cōpelliƭ: qui ab hungaris cunues calmā appellaƭ: eo ꝙ libros habebat in quibus horas canonicas ut ep̄us perſoluebat. Iſte dalmacie regnū occiſo ſuo rege petro nominato in montibus petergoꝫdia hūgarie adiunxit. Galeas quoq́ꝫ venetorum ⁊ naues ſolidans ⁊ allocans pecunia maxīa exercitū copioſuꝫ in apuliā deſtinauit. Qui

apuli a ſpoliata ꝑ tres mēſes ꝑmāſerūt in ea. Ubi etiā monopoli ⁊ brū duſiū ciuitates expugnātes: venetis ad tenēdū ꝓ vtilitate regis colomani reliquerūt: ipi aūt ad hūgariā abinde ſūt reuerſi Que quidē ciuitates ꝑ ſolidatos pariſanoꝝ miſſos ꝑ ceſarez ex/pulſis venetis ſunt rehabite. Regnauit aūt annis. xxv. mēſibus vj. diebꝰ. v. Anno dñi. M. c. xiiij. tertio nonas Februarij. feria tertia migrauit ex hoc ſeculo cuiꝰ corpꝰ albe quieſcit.

Mortuo rege colomano ſtephanꝰ ſecūdus filius eiuſdem in regem extitit coronatus.

P Otentiores regni ſtephanū colomani filiū in regē co
ronauerūt: erat enī adhuc impubes ſed ſpūs eius in
manibꝰ eiꝰ. Anno aūt .ix. regni ſui intrauit dalmaciaʒ
⁊ a dalmacieſibꝰ honorifice ē ſuſceptꝰ. Inde reuerſus
miſſis exercitibꝰ ſuis fines polonicos deuaſtauit. pla
cuit aūt regno ut rex ſtephanꝰ cū duce bohemoꝝ colloquiuʒ ha/
beret. Cūqʒ veniſſet ad ꝯfiniū hūgarie ꝓpe fluuiū orſona: ⁊ dux
bohemoꝝ obuiā illi veniſſet: fluuiꝰ tñ eos interiacebat: erat aūt
ſolth ſꝑ iniq̄ cogitationis auctor qui ꝓpter iniquitatē ſuā de hū/
garia fuerat expulſus: qui tūc ibi cū bohemis pn̄s erat. Añq̄ʒ v̊o
rex cū duce colloquiū hr̄et: miſit ſolth nūciū ad regē clāculo di/
cēs. Fidelis ſuʒ dño meo: ⁊ qđ noui de bohemis ſibi notifico vñ
ſtati cū colloquiū hēbit cū duce dux eum capiet: qꝛ audiuit tuos
veniſſe ſine armiſ. At reuerſus idē duci dicebat: ſtati cū colloq̄ū
habueris cū rege rex te capiet: ſʒ potiꝰ arma tuos ⁊ ita ī caſtris ſe
deāt. Bohemi ergo ſicut furibūdi ⁊ bibuli fecerūt: quēadmodū
illis ſolth laudauerat. Et aliū nūciū miſit ad regem dicēs: mittat
rex ſagittarios circa caſtra ducis ne cito ad caſtra ſua eq̄tare ꝑua
leāt. Rex aūt ut fuit īpetuoſus fecit ſicut ſolth dixerat ſine ſuorū
ꝯſilio. Bohemi videntes ſagittarios venire ſine dubio ſenſerūt
veritatē eē qđ audierāt. Qui īpetū ſuꝑ ſagittarios fecerūt: biſſe/
ni atqʒ ſiculi viliſſimi vſqʒ ad caſtrū regis abſqʒ vulnere fugerūt
Rex aūt hoc audiēs cū paucis celerit̄ eq̄tauit verſus hūgariā: qꝛ
ſui abſqʒ armis venerāt: ⁊ q̄ arma hēbāt armare ſe nō poterāt: qꝛ
inſcij regiſ ꝯſilij erāt. Putabatqʒ rex ī ꝯſilio eq̄lē ſe ſalomōi: ī for
titudine ſamſoni: ī audacia dauid: ſʒ illis eq̄lis nō erat. Bohemi
aūt acrit̄ deuaſtabāt caſtra regis. Ianꝰ v̊o filiꝰ vroſa: ⁊ palatinꝰ co
mes lōge deſcēderāt de rege. Qui cū audiſſent ſilēter vnanimit̄
ſuos armauerūt: ⁊ īpetū ſuꝑ bohemos q̄ caſtra deuaſtabāt fecer̄t
Cōtriuitqʒ dñs eos ī ore gladij hūgaroꝝ ⁊ dira morte ſauciauit
Miſitqʒ ianꝰ poſt regē nūciū ⁊ manifeſtauit illi victoriā quā dñs
ſibi dederat. Rex itaqʒ reuerſus gauiſus ē gaudio magno: ſʒ val
de doluit: qꝛ ſolth in eodē ꝓlio mortuꝰ nō fuit qui tāta mala mē/
dacijs ſimulabat. Rex aūt ſtephanꝰ legitimā nolebat ducere vxo
rē: ſʒ cōcubinis meretricibꝰ iunctus erat. Quare barones ⁊ opti/
mates dolētes de regni deſolatione ⁊ regis ſterilitate duxerūt ei
vxorē dñaʒ nobiliſſimā filiā regis roberti viſcardi de apulia. Ve
nit itaqʒ dux theutonicoꝝ noie Bezen ad regē: ⁊ ꝯqueſtus ei eſt

ꝙ frater ſuꝰ eū de ducatu eieciſſet: rogāſqꝫ regis clemētiā ut ī ꝓ
pꝛia pſona ſua ipm adiuuaret. Rex aūt ſtephanꝰ volēs iniuriā pa
tris ſui regis colomani vindicare, ꝓmiſit ducē adiuturū: ⁊ colle
cto exercitu init in ruſciā. Cūqꝫ ꝑueniſſet primꝰ obſedit caſtrum.
Cōtigit aūt ſummo diluculo ꝙ pdictus dux Bezen ambulabat
circa caſtrū ꝓuidēdo loca expugnādi munitiones. Obſeſſi vo ex
ierāt de caſtro cauſa viſitādi hūgaros. Cūqꝫ dux vidiſſet illos
impetū fecit ſuper illos qui viriliter pugnātes ducē vſqꝫ ad moꝛ
tem vulnerauerūt. Cūqꝫ rex audiſſet de moꝛte ducis indignatꝰ
eſt valde: ⁊ pꝛecepit omnibus hungaris ut caſtrū obpugnarēt ⁊
eodeꝫ die eligerent munitiones poſſidere uel moꝛi. Pꝛincipes
aūt hungarie habuerūt conſiliū ⁊ dixerunt: Quid ⁊ quare moꝛi/
mur: ſi ducatū vendicabimus quē rex ex nobis cōſtituet ducem.
Stabilitū igiť ſit inter nos ꝙ nullus caſtrū obpugnet ⁊ dicamus
regi. Quia hec omnia abſqꝫ conſilio ſuoꝝ pꝛincipū facit. Cū ve
ro pꝛincipes veniſſent ad conſiliuꝫ regis omnes in duas partes
ſe tranſtulerūt. Sed Cozma de genere paznam erexit ſe dicēs re
gi. Domine quid eſt quod facis: ſi cum multa moꝛte militū tuoꝝ
caſtrum capis quem ducem conſtitues? Si inter pꝛincipes tuos
eligis nullus remanet. Nunquid vos vultis regno relicto ha/
bere ducatum? nos barones caſtrū non obpugnabimus: ſi obpu
gnare vis ſolus pugna: nos aūt in hungariam recedimus ⁊ no/
bis regeꝫ eligemꝰ. Unde ex pꝛecepto pꝛincipū ꝓcones in caſtris
clamabāt ut hūgari q̄ꝫ citiſſime ī hūgariā reuerterenť. Rex itaqꝫ
cū vidiſſet ſe ſuoꝝ auxilio iuſte deſtitutū reuerſus eſt in hunga/
riā. Poſt hec tertio anno fines polonicos miſſis exercitibus de
uaſtauit. Deinde miſit exercitū ſolūmodo falangas aulicoꝝ ſuo
rū ⁊ partes bulgarie ⁊ ſeruie deuaſtauit. Interea imꝑatrix ꝯſtāti
nopolitana filia regis ladiſlai noīe pyriſk nūciauit regi ſtephano
ꝙ imꝑatoꝛ ipſe videlicꝫ maritꝰ ſuus in eius obpꝛobꝛiuꝫ ipſi regi
impꝛoperaret: dicēs regē hūgarie eē hoīem ſeuū quā etiā ꝯtradi
centē imꝑatoꝛ caſtigaſſet. Cū aūt hec audiſſet rex pꝛo nimia repu
tauit iniuria: ⁊ collecto exercitu in impetu ſpūs ſui inuaſit parteſ
grecie atqꝫ aliq̄s ciuitates grecie igne ⁊ gladio deuaſtauit: ⁊ ceci
dit timoꝛ ſuꝑ oēs ciuitates ꝓuīcie illiꝰ. Timebātqꝫ oēs reges ſte
phanū regē tāq̄ꝫ ictū fulminis: vñ infantes vagiētes cōminatio
ne noīs regis ſtephani q̄eſcere ꝯpellebāť. Hēbatqꝫ rex ſecū ſeptī
gentos milites francos cū quibꝰ bulgariā deuaſtabat: ⁊ per eoꝝ

ingenia muros caſtroꝝ grecie deſtruebat. Ea de cauſa ꝙ impe/
rator ad conflictū nō veniebat ad ipſuz: miſit rex nunciū ad im/
peratorē grecoꝝ: ⁊ vituperauit eū dicens ꝙ nō eſſet dignus vo
cari imperator neqꝫ rex: ſed anus ⁊ vetula quia ſicut vetula ſem
per eſt in ocio. Quo audito impator reſpōdit dicens. In dubitā
ter credat rex ꝙ ſua in preſenti anno ſimul cuz vmbilico virilia
incidam. Ea de cauſa miſit imperator exercitū ingentē in hunga
riā in haram: ⁊ hungari aliquē impetū facere nō potuerāt. Quia
greci per ingenia inflāmabant ignes ſulphureos in naues hun/
garoꝝ ⁊ eas in ipſis aquis incendebāt. Miſit itaqꝫ rex omne ro
bur regni ſui contra grecos quib⁹ prefecit ſtephel. Qui venien
tes pugnauerunt cū grecis vltra riuuluz karaſo verſus boron.
Fuitqꝫ manus dñi cū grecis nec potuerūt hungari reſiſtere. Tā
ta ergo ſtrages raro facta eſt quanta ibi contigit. Riuulus enim
karaſu humano ſanguine i tm̄ mixtus fuerat ꝙ omnino ſanguis
eſſe putabat. Jacebātqꝫ loricati hoīes in fluuio tāq̄ꝫ trunci: ſup
quos fugientes ⁊ pſequentes tranſibāt riuuluz quaſi ſuper pon/
tem. Mactabant aūt hungari tanq̄ꝫ boues nec erat qui redime
ret eos de manibus grecoꝝ. Ciz vero comes ⁊ alij boni milites
ibidem occubuerūt. Poſt hec imperator ⁊ rex per fideles nun/
cios cōuenerunt ad colloquendū: nauigantes in inſulam que ci
uitati Borouch proxima eſt. Ibi vero inter principes ſuos diu
ſe excuſantes ⁊ incuſantes: tandē pace roborata redierūt ad pro
pria. Rex itaqꝫ Stephanus multa mala faciebat que non debe/
bat in impetu animi ſui. Nam xpianā combuſſit: ⁊ ſuper homies
cocturas cum ſtercore equino faciebat fieri: cereos magnos ar/
dentes in fundamentū hominis ſtillare faciebat. Dux almus ſe
ueritate regis ſtephani minoris mediā capitis ſui diminutionez
paſſus fuerat. Quāuis fuiſſet obcecatus tamen mortem timens
de rege ſtephano fugerat in greciam. Qui ab impatore honori/
fice ſuſceptus erat: impoſuit ſibi nomen cōſtātinus: qui ⁊ ibi iam
pridem edificauerat ciuitatē conſtantinā in macedonia: ⁊ multi
hungari atrocitate regis ſtephani fugerant ad ipſum. Quo mor
tuo corpus eius precepto regis Fulbertus epus reportauit: ⁊ in
albenſi eccleſia ſepeliuit. Bela vero filius eius in hungaria oc/
culte tenebat a principibus ꝓpter furorem regis. Qui omnes
inito conſilio regi manifeſtauerūt quem poſt excecationē mortuū
credebat. Quem cum rex veraciter ſciuiſſet viuere a paulo epo

⁊ othmaro comite: quoꝝ ꝯſciētia retētus erat gauiſus eſt gaudio magno: q꞉ abſq꞉ dubio ſciebat ſe heredē nō habere. ſtatimq꞉ mi/ ſit nūcios in Serniā ⁊ filiā vros comitis magni in legitimā vxorē bele traduxerūt q̄ nō poſt multos dies ꝓcreauit geychā. Quo au dito rex ganiſus eſt valde. diſpoſuerat eū rex viuere ī talna: ⁊ da bant ei regalia ſtipēdia. Anteq꞉ v̊o rex belā ſciuiſſet: cōiurauerat regnū vt poſt eū fili⁹ ſororis ſue Sophie noīe ſaul regnaret. Cō/ tigit aūt vt rex incideret in grauē infirmitatē Agrie: ita vt oēs il li mortē īminere videbāt. Bors v̊o comes ⁊ Juan inani ſpe du/ cti a traditorib⁹ ī regē electi ſūt. Cū aūt deo volēte rex ꝯualuiſſet Juani caput decollauit. Bors v̊o comitē turpiter de curia reie/ cit in greciā. ⁊ ita ſtatutū eſt ꝙ de ꝓpagine ſua ampli⁹ ad curiā re/ giā nullus dign⁹ eſſe iudicaret intrare. Propter hoc aūt princi/ pes auſi ſūt regē belā manifeſtare: q꞉ ſup̱ hoc rex valde ꝯdolebat qui ſibi ſuccederet. Rex aūt ſtephan⁹ diligebat cunos tūc tēporis pluſq꞉ decebat. quoꝝ dux noīe tatar qui a cede imperatoris cum paucis ad regē fugerat cū rege morabat. Rex aūt incidit in diſſen teriā. kuni v̊o qui permiſſionib⁹ regis fuerant aſſueti ſceleribus nec tūc min⁹ ſeuiebāt in hūgaros. Hūgari v̊o cū audiſſent ꝙ rex ī mortis eſſet articulo interfecerūt cunoſ qui eoꝝ bona diripiebāt Tatar aūt dux cunoꝝ ꝯqueſt⁹ ē regi de nece ſuoꝝ. Rex autē puta bat ſe aliquātulū alleuiatū eē ab egritudine. Cūq꞉ vidiſſet tatar lachrymantē: ceteroſq꞉ cunos circūfulſos lamentantes: quia ſu/ pra modū diligebat eos: infremuit et dixit. Si ſanitati reſtitutus fuero pro vnoquoq꞉ quē ex vobis interfecerunt decem interfi/ ciā: nunc de vita mea ne deſperetis quia conualui. ⁊ his dictis ex tendit manus ſuas in cunos. Qui precipites irruerunt ad oſcu/ landum manus eius: ⁊ pre nimia preſſura defatigauerunt regem vnde etiam recidiuo dolore corruptus ſublat⁹ eſt de medio. Sꝫ cum eſſet in articulo mortis monachalē habitū relicto regno ſu/ ſcepit: anno regni ſui. xviij. ⁊ ſepultus eſt waradini. migrauit aūt ab humanis: anno dn̄i. M. c. xxxj.

De regno ſecundi Bele ceci filij ducis al/ mus filij lamperti filij regis Bele primi.

REgnauit aũt poſt eũ Bela cec⁹ filius ducis almi ceci. Noẽmqꝫ numeꝝ maloꝝ deuitãs: bonoꝝ opeꝝ exercita/tiõi humiliter adherebat. nec poſuit carnẽ brachij ſui in adiutoriũ: nec habuit fiduciã in hoĩe: ſꝫ ad altiſſimũ poſuit refugiũ ſuũ: ⁊ fact⁹ ẽ dñs ꝓtector ei⁹: ⁊ deduxit eũ in mltitudine miſericordie ſue de fructu ṽtris ſui poſuit ſuꝑ ſedẽ ſuã. In eo enĩ eſt cópletũ illud ꝓpheticũ ṽbũ: dñs ſoluit có/peditos dñs illuminat cecos. Et iteꝝ. Inite ꝯſiliũ ⁊ diſcipabiť. loquimini ṽbũ ⁊ nó fiet. Creuerat enĩ puer cec⁹ regnãte ſtephano fi

lio regis colomani. Cõfirmatũ eſt ergo regnũ in manu eiꝰ: ⁊ inimi
cos eiꝰ dedit dñs in opprobriũ vſqȝ in pſentẽ diẽ. genuitqȝ q̃tuor
filios ſcȝ geyſã: ladiſlaũ: ſtephanũ ⁊ almũ. Quo regnãte: regina he
lena habito ꝯſilio regis ⁊ baronũ fecit ꝯgregatiõez generalẽ in re
gno iuxta arad. Illa igit̃ die dicte ꝯgregatiõis dũ rex ſediſſet ſup̱
ſoliũ regni ſui: venit regina cũ filijs ſuis ⁊ ſedit circa regez. Dixit
aũt ad ppl'm vniuerſũ. Oẽs fideles: nobiles: ſenes: ⁊ iuuenes: di
uites ac pauperes: audite. Cũ cuiqȝ nr̃m deꝰ viſũ dederit natura
lẽ: volo audire cur dñs nr̃ rex ſuis oculis ſit priuatꝰ: ⁊ quoꝝ ꝯſilio
hoc ſit actũ mõ mihi ꝑpalate. ⁊ eos fideliter in hoc loco vindicã/
tes nobis de ipſis finẽ date. Ecce enĩ deꝰ regi nr̃o ꝓ duobꝰ oculis
dedit filios q̃tuor. Facta igit̃ hac voce irruit oĩs ppl'us ſup̱ illos
barones quoꝝ ꝯſilio rex obcecatꝰ fuerat: ⁊ quoſdã ex ipſis ligaue
rũt: quoſdã v̊o detrũcauerũt: ſexaginta aũt ⁊ octo ꝓphanos ibidẽ
crudeliter occiderũt: ⁊ oẽs ſucceſſores eoꝝ tã viri q̃ȝ mulieres eo
dẽ die ſũt regiſtrati. Inſup̱ oĩs illoꝝ poſſeſſio eccl'ijs cathedralibꝰ
eſt diuiſa. ⁊ ſic oẽs ville ꝯditionales de hũgaria donatiões regũ
noĩant̃. Quia v̊o hũgari ſp̱ fluctuãt iniuria ſicut mare ſalſũ: filij le
uiatan p̱ nũcios inuitabãt borich adulterinũ: vt veniret ⁊ eoꝝ ad
iutorio regnũ ſibi vẽdicaret: credẽtes ipm eẽ filiũ regis coloma/
ni. Borich itaqȝ aſcito ruthenoꝝ polonorũqȝ auxilio venit in cõ
finiũ hũgarie in directo loco qui dicit̃ ſeo. Rex aũt collecto exer/
citu ibat obuiã ei. Plurimi aũt ex nobilibꝰ in partẽ borichij decli
nauerũt. Proceres aũt hũgarie vocati ſũt ad colloquẽdũ cũ re/
ge. Interrogauit aũt eos rex ſi ſcirẽt borichiũ adulterinũ eẽ vl' fi
liũ regis colomani. Fideles aũt regni rñderũt ꝙ indubitãter ſci/
rẽt borichiũ eẽ adulterinũ: ⁊ nullatenꝰ dignũ eũ eẽ corona regis.
Infideles aũt ⁊ ꝯtradictores muſſitabãt inter ſe incerta: ⁊ titubã
tes in duas partes claudicabãt. Rex aũt ⁊ ꝯſiliarij eiꝰ q̃ntũ in ipis
erat ſegregauerũt edos ab agnis. ⁊ firmiter ſtatuerunt vt ibidem
interficerent̃ ꝓditores: ne forte ſi diutiꝰ differrent̃ traditores trãſ/
ferrent ſe ad borich: ⁊ hoc regni verteretur in periculũ. Orta eſt
igit̃ ſeditio. ⁊ ibidem ceperũt Lampertũ comitẽ. Quem cũ extra/
xiſſent a rege: frater eius germanus cuȝ ſedili quodam ſcidit per
mediũ caput eius: ⁊ cerebrũ per ſciſſurã exiuit. Nicolaũ comitem
filium eius ibidem decollauerũt. Moynolth de genere Akus ⁊
alios ibidem occiderunt. Reſidui v̊o ex traditoribus receſſerunt
in partes. ⁊ collectis viribꝰ ſuis volebãt regẽ inuadere. Fideles

aũt occurrerũt eis. Erat aũt caput traditoꝝ Tyodoꝛ ꝺ genere ſy mad. ⁊ Folcꝰ ac Titus. ⁊ pͨcipuꝰ Sanſon. Laudauit aũt ſanſon qui erat pater comitũ: thome ⁊ thurdo: ꝙ iret in ꝯuẽtũ regiſ: ⁊ ipm co rã multis vituperaret. Quo audito: oẽs laudauerũt. Et ipe Bo rich inani ſpe ſeductꝰ grates ei magnas retulit. ⁊ qꝺ iceperat hoc adimplere nõ ſimulauit: putãs cũ de vitupatiõe regis regnũ ha/ bere. Rex aũt deſcẽderat ꝓpe fluuiũ ſeo. ⁊ cũ ſederet in papiliõe ſua cũ ſuis pꝛĩcipibꝰ ⁊ militibus: ecce ſanſon intrauit et regi dixit. Quid facis viliſſime canis: cũ regno vtiliꝰ ẽ dominio tuo: boꝛich regnũ habere. ⁊ tu viuas ĩ monaſterio tuo ſicut vixit pater tuus. Cũ ṽo pꝛĩcipes regni ſubito cõmoti fuiſſent: iohãnes filiꝰ othonis notariꝰ regis: ſymigiẽſis ꝑpoſitꝰ dixit ad comitẽ Bud. Quid expe ctamꝰ: q̃re nõ appꝛehẽdimꝰ eũ: Cũqȝ appꝛehẽdere voluiſſent: ille ci tiſſime equũ aſcẽdẽs fugiebat. Illi aũt ad pñs equũ nõ habebãt: qui de circulo regis ad ꝯſiliũ pedites venerãt. ſed tñ clamoꝛ ma/ gnus fuit. Cũ aũt ſeruiẽs comitis bud clamoꝛẽ audiſſet: equũ ſi/ ne ſella aſcẽdit: ⁊ ipȝ cũ lãcea vſqȝ ſeo ꝓſecutꝰ ẽ. Tyodoꝛ aũt ⁊ alij ſocij eiꝰ volebãt nauẽ ĩtrare ⁊ illũ citiſſime traducere. ſȝ vſqȝ huc nõ potuerũt. Sanſon ṽo equitãs cecidit in fluuiũ. quẽ ꝓſecutoꝛ ĩ fluuio lãceauit. Habebatqȝ Sanſon ſub tunica panceriã. ⁊ ꝑ gra/ uamine loꝛice natare nõ potuit. Boꝛich aũt cũ magna mł'titudi/ ne ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ caſtrametatꝰ eſt ꝓpe ad regẽ. Proceres aũt regni hũgarie miſerũt ad ducẽ ruthenoꝝ ⁊ polonoꝝ qui ꝓ bo richio venerãt dicẽtes. Nõ decet vos cõtra iuſticiã q̃rere regnũ homini adulterino. Nos eñi ſcimꝰ ꝙ de iure regnũ habere debe at Bela. ⁊ ipſe regnat cũ ꝯſenſu totiꝰ regni. His auditis duces ru ſcie ⁊ polonie deſtiterũt ampliꝰ adiuuare boꝛichiũ ⁊ reuerſi ſũt ſin guli in ſuas ꝓuincias. Boꝛich aũt cũ mł'titudine ppłoꝝ venit pu gnare ꝯtra regẽ. Rex aũt diuino fretꝰ ꝯſilio ⁊ auxilio ꝯtriuit oẽ ro bur boꝛichij in ꝑlio. ⁊ fugauit illũ in gladio. ꝯcluſitqȝ exercitũ po lonoꝝ in moꝛte: in ipſa feſtiuitate marie magdalene: accipiẽs ſpo lia eoꝝ. ⁊ reuerſus ẽ cũ magna victoꝛia. In ipſo aũt ꝑlio acriter ⁊ ꝑcipue pugnauerũt: Myksa: Gaab ⁊ Bathur: ⁊ mł'tos ex illis ce perũt ⁊ interfecerũt. erãtqȝ eoꝝ loꝛice ſanguine humano ꝯfecte. In hoc ꝑlio myksa cepit tyodoꝛiũ intẽtoꝛẽ maloꝝ. voſos cepit vi talẽ: gaab ṽo fratrem comitis de cracouia polonũ. batur cepit en doꝛe. Quos cũ ad regẽ duxiſſent: grates mł'tas retulit eis ⁊ elegan tiſſime remunerauit eos. Poſtqȝ aũt regnũ ꝯfirmatũ eſt ĩ manu regis bele: vtebať ex vino multũ: cuius aulici aſſueti quicquid in

ebrietate regiſ petebant habebāt: ⁊ poſt ebrietatē rex recipere nō poterat. Poch ⁊ ſaul viros religioſos in ebrietate ſua tradidit i man⁹ inimicoꝝ ſuoꝝ. qui abſq; cauſa interfecti ſūt. Regnauit igit ipſe bela cecus annis nouē: menſib⁹. xj. dieb⁹ duodecim. Migrauit aūt ad dñm: anno dñi. M. c. xlj. idibus februarij: feria quinta cuius corpus albe quieſcit.

De coronatione regis geyſe ſcđi: filij regis bele ceci primogeniti: ⁊ de eiuſdem geſtis ſequitur.

REſpexit aūt dn̄s hūgariā: ⁊ dedit ꝓpugnatorē gradiē/
tē in multitudine fortitudinis ſue. Dedit enī dn̄s re/
gnū geyſe puero ſuo. qui in die ſancte Cecilie virginiſ
coronatus eſt. cuiꝰ dexterā apprehēdit ⁊ ꝯfortauit: ſub
iecitqꝫ ei gētes multaſ: ⁊ dorſa regū vertit in fugā a fa
cie gladij eiꝰ. rapolth vero miles almanus caſtrū poſon ex indu/
ſtria ⁊ ꝓbitate iuliani comitis ceperat. qđ hūgari nō pro modica
habuerunt penuria. Sed rex adoleſcens ea nō ſilenter acquieuit
Duxit enī rex exercitū contra furorē theutonicorū inſultantiū et
hungarie confinia deuaſtantiū. Quāuis enī ceſar in propria per/
ſona nō venerat ſuper regem: vniuerſū fere robur regni theuto/
nicoꝝ ad extirpandā hungariā comouerat. Herricus aūt quidaꝫ
dux auſtrie principalis aduerſarius regis omnes bellatores de
ſaxonia ⁊ de bauaria ſecū adduxerat. erat enī tutor populi ducis
herrici leonis. cui ſaxonia ⁊ bauaria iure hereditario cōpetebāt.
Cōgregati ſunt itaqꝫ theutonici in multitudine fortitudinis ſue
confidentes: ⁊ ſicut gygantes ſteterunt cōtra hungaros. Rex aūt
cū vniuerſo exercitu ſuo poſuit ſpem ſuā in deo. ⁊ ordinatis agmi
nibus cepit ire contra hoſtes ſuos. Sed ⁊ ſacerdotes ⁊ leuite cū/
ctiqꝫ clerici qui aderant in ſpiritu cōtribulato ⁊ corde cōtrito im
plorabant adiutoriū dn̄i noſtri iheſu chriſti ⁊ preſidia ſanctoꝝ an
gelorū: ⁊ maxime inuocabant clementiaꝫ dei genitricis virginis
marie cuius patrocinio beatus rex ſtephanus hungariā ſpeciali/
ter cōmendauit. Rex aūt accinctus eſt gladio: ⁊ gloria dn̄i appa/
ruit ſuper eū: confortatūqꝫ eſt ilico cor eius diuinitus. ⁊ ipſe robu
ſtior factus q̄ꝫ prius exhilarata eſt facies eius: ⁊ totus alacer ibat
ad p̄liū. Cūqꝫ appropinq̄ſſet: guncel quidā autenticꝰ qui vtrāqꝫ
linguā eoꝝ bn̄ nouerat: nūciauit regi ꝙ exercitꝰ theutonicoꝝ ap/
propinq̄ret. ⁊ dixit optimū tp̄s eē regi vt irrueret ſuꝑ eos qꝛ pau/
ci ſūt: ⁊ nō oēs quos in adiutoriū vocauerāt veniſſent. Tunc rex
cū oī exercitu ſuo accelerauit ſuꝑ eos trās metas hūgarie. Theu
tonici vͦ q̄ſi gygātes obſtabāt in equis arduis ⁊ optimis: i ſuꝑbia
⁊ abuſiōe inſultātes īpetebāt hūgaros: vt ꝯtumelijs ſuis terrorē
eis incuterēt. Hūgari vͦ ex aduerſo appropinq̄uerūt ad p̄liū. ⁊ in
tonuerūt buccinis ⁊ clanxerūt claſſitis: ⁊ clamauerūt ad deū. ⁊ cla
mor vociferantiū aſcēdit in celū ⁊ belligerantiū ⁊ cōmiſſum eſt p̄/
liū. Biſſeni vͦ peſſimi: ⁊ ſiculi viliſſimi: oēs pariter fugerunt ſicut
oues a lupis: qui more ſolito p̄ibāt agmina hūgarorū. Tūc etiam

priuſq̃ hũgari ↄfligere cepiſſent: q̃dã agmina hũgarorũ ꝑterrita ſũt a furore theutonicoꝝ. Preualuerũt theutonici hũgaris i initio bellici ↄflict⁹. qui ſicut heretici circa principia ſꝑ ferueſcũt ⁊ in fine tepeſcũt. Tũc auũculus dñi regis bele Ban noiat⁹ glĩoſus i milib⁹ ſuis irruẽs ſuꝑ agmina theutonicoꝝ ꝑcuſſit eos ex aduerſo grauiter: ⁊ magnã ſtragẽ fecit i illis. Sz ⁊ electi milites regiſ ipetũ fecerũt in hoſtes grauatũq̃z eſt ꝓliũ ↄtra theutonicoſ: ⁊ fortitudo eoꝝ diſſipata eſt. ⁊ corruerũt in ore gladij pluſq̃z ſeptẽ milia bellatorum. reſidui vero fugerunt.

Saluauit igit̃ de⁹ hũgaros i die illa de faucib⁹ draconũ crudelit̃ ſeuiẽtiũ. Ibi vſq̃z adeo ↄtritũ ẽ robur theutonicoꝝ: q̃ꝛ nec ruſticiſ hũgaris i ↄfinio eoꝝ hĩtantib⁹ aliq̃z iniuriã ſeu q̃dcũq̃z grauamẽ iferre ꝑſũpſerũt. Rex aũt diuina gr̃a felici potit⁹ victoria ſimul cũ vniuerſa gẽte ſua bñdixit ⁊ glĩficauit deũ. In eodẽ ãt ꝓlio comes Uros cepit comitẽ rapolt theutonicũ: q̃ iã pridẽ nocturnis iſidijs caſtrũ poſon occupauerat. ⁊ gabriel ottonẽ. Poſt hec ĩ dieb⁹ illis fames afflixit hũgariã: q̃ magnã partẽ hoĩuz i morte obſorbuit.

Quõ ceſar cõradus ꝑ hũgariã verſus hieroſolimã iuit ſequit̃.

Circa etiã eadẽ tpa cõrad⁹ ceſar iter fecit hieroſolimã ꝑ hũgariã. hũgarie ṽo nõ xp̃i peregrin⁹ apparuit: in q̃ nõ pacẽ ſz poti⁹ irã tyrãni ⁊ p̃donis exercuit. Nã petitiõis ſimulatiõe inuẽta, ꝓ aditu: a regno hũgarie pecuniã nõ modicã extorſit: ita vt nulla eccl̃ia ſiue monaſteriũ totius hũgarie remaneret de quo pecunia nõ extraheret̃ ⁊ peregrinãti ceſari ꝓ timore nõ offerret̃. Cui⁹ ceſaris ꝓceſſũ egregi⁹ rex frãcoꝝ venerabiliter ⁊ vt decet xp̃i peregrinũ ſubſecut⁹: a rege gey

ſa honorabiliter ſuſceptus eſt. apud quē aliquādiu cōmoratus cō
paternitatis vinculo regi geyſe ſociat̄ ⁊ tali dilectionis nodo in/
ternexo multis muneribus a rege geyſa honeſte conducit̄. ⁊ pre/
ter oēm regni moleſtiā hungarie fines cū ſuo exercitu in greciam
penetrauit. Poſtmodū aūt rex geyſa referente quodā milite ſuo
nomine gurk audiuit ꝙ borich adulterin⁹ regis colomani eſſet ī
comitatu regis francie. miſitqꝫ ad eum dicens. Nō eſt bonorum
reddere malū pro bono: nec inſidiantē vite mee veſtra erit defen
dere. His auditis facta eſt contentio inter reges francorū. quere
bant enī milites eius quis nā eſſet inter eos qui mortē regis ma/
chinaret̄: vt inuentus ab his interficeret̄. Borich autē venerat
conſilio quorundā hungarorū. vt ſi ipſe regnū intrare poſſet tūc
a multis pro dn̄o haberet̄: ⁊ relicto rege ei multi adhererēt. Qui
vero cum talia audiſſet: ſtatim ad pedes regis francoꝝ ſe proſtra
nit vitam ab eo ⁊ veniā rogaturus: vt eum abſqꝫ leſione extra re
gnū cum eo ire permitteret. Cunqꝫ rex geyſa audiſſet borich eſſe
apud regem francorū rogauit eū vt pro amicicia ſua borichiū ei
vinctū remitteret. Cunqꝫ hoc rex francorū audiſſet dixit. Noue
rit rex ꝙ domus regis eſt quaſi eccleſia: pedes eius quaſi altare.
⁊ quomodo poſſum reddere vinctū cum qui ad domū regalem
quaſi ad eccleſiam: ⁊ ad pedes regis quaſi ad altare ſe proſtrauit?
Cui nūcius ait quoniā magiſtri noſtri ſic interpretant̄: vt adulte/
rinā progeniā eccleſia non cōmunicat. Borich autem videns ſi/
bi mortem īminere: ea nocte rapuit vnū dextrariū regis lodowi/
ci ⁊ aufugit. Quidā autem de agazonibus occurrens ei voluit eū
tenere quē borich cum gladio percutiens: a vertice vſqꝫ ad me/
dium pectus eius diſcidit: et ipſe manus ſequentis euaſit. Poſt
hec autem rex geyſa dedit ducales expenſas fratribus ſuis ladiſ
lao ⁊ ſtephano. duxitqꝫ exercitū in ruſciam ſuper lodomeriū du/
cem: vt vindicaret iniuriā ſoceri ſui minoſloy. pro quo etiaꝫ iam
pridem miſerat exercitū: qui male tractatus fuerat a rutenis ⁊ cu
nis. Regnauit auteꝫ annis. xx. menſibus tribus: diebus. xv. Mi
grauit autem ad dn̄m anno dn̄i. M. c. lxj. pridie kalendas iunij:
feria quarta: cuius corpus albe quieſcit.

De coꝛonatione regis ſtephani tertij: filij geyſe ſecūdi: filij regis bele ceci. ⁊ de vſurpatione coꝛone per ducem ladiſlaum ſecūdū: filium eiuſdem regis bele ceci.

Loco eius coronatur ſtephanus filius eius: ⁊ regna/
uit annis vndecim. menſib⁹ nouem. diebus tribus.
In cuius imperio dux ladiſlaus filius regis bele ce
ci vſurpauit ſibi coronam dimidio anno. Migra/
uit aūt ad dn̄m anno domini. M.c. lxxij. kalendis
februarij: feria prima. cui⁹ corpus albe quieſcit.

De vſurpatione corone per ſtephanū quartū
filium bele regis ceci.

Poſt hunc autem ſtephanus frater eius vſurpauit
ſibi coronam menſibus quinqꝫ. Coronatus eſt au/
tem tertio idus februarij: in dominica Exurge. de
uictus eſt autem in feſto ſanctorum geruaſij ⁊ pro/
thaſij: feria tertia. vbi nobiles hungarie corruerūt
Poſt hec expulſus ē de regno. Obijt i caſtro zem
lē: anno domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo
tertio idus aprilis: feria quinta. cuius corpus albe quieſcit. Idē
vero rex ſtephanus filius geyſe migrauit ad dn̄m anno domini
milleſimo cēteſimo ſeptuageſimo tertio. quarto nonas marcij: fe/
ria prima cuius corpus ſtrigonij quieſcit.

De coronatione regis bele tertij: fratris ſte/
phani ſimiliter tertij: filij geyſe ſcd̄i ſequit̄.

Poſtea regnauit Bela frater eius qui fures ⁊ latro-
nes perſecutus eſt: ⁊ petitionibus loqui traxit origi
nē: vt romana habet curia ⁊ imperij. Qui coronatꝰ
eſt ī diebꝰ ianuarij: feria prima. Regnauit aūt annis
iiij. menſe vno: diebus. xix. Obdormiuit autez in
dño: anno eiuſdez. M. c. xc. kalēdis maij: feria ter-
cia cuius corpus albe quieſcit honorifice tumulatū.

De coronatione emerici regis: filij bele regis tercij.

Cui ſucceſſit emericus filiꝰ eius: ⁊ regnauit annis. viij. menſibus. vij. diebus. vj. Huius vxor Conſtantia filia regis aragonie ceſari Frederico ꝑ conſiliū apoſtolice copulatur. Migrauit autez ad dn̄m: anno domini Milleſimo. cc. pridie kalēdas decembris: feria tercia cuius corpus requieſcit in eccleſia agrienſi.

De coronatione regis Ladiſlai tertij: filij regis Emerici.

POſt eum regnauit Ladiſlaus filius eins: ⁊ coronatꝰ eſt. vij. kalēdas ſeptembris: feria quinta. Regnauit aūt menſibus ſex: diebꝰ quinqꝫ: migrauit aūt ad dominnm: anno eiuſdem: milleſimo ducenteſimo primo: nnnis maij: cuius corpus albe quteſcit:

De coronatione regis andree ſecũdi: filij regis bele tercij: pa
tris ſancte elizabeth: qui ⁊ hieroſolimitanus dictus eſt.

Hic ſucceſſit andreas filius bele tercij: qui andreas co/
ronatus eſt. xx vij. die poſt obituz regis Ladiſlai: quarto
kl'as iunij: in penthecoſtes. Cuius vxor fuit dña gertru/
dis de almania: de qua genuit belam: colomanũ: andreã
⁊ beatã elizabeth. Sed prochdolor humani generis inimico ꝑ/
culdubio ſuadẽte: vxorem bankbani magnifici viri domina me

moꝛata tradidit cuidā ſuo fratri hoſpiti deludendā. Quā ob cau
ſam idem bankbanus de genere boꝛ oꝛiūdus ſuū gladiū in regi/
ne ſanguine miſerabiliter cruentauit: ⁊ diro vulnere ſauciatam
anno dñi. M.cc.xij. interfecit. cuius coꝛp⁹ in monaſterio griſeo
rum monachoꝝ de pelis tumulaṫ. Pro cuius nece vox flebilis
inſonuit in tota pannonia: ⁊ in omni genere bankbani execrabi/
lis ⁊ hoꝛrenda ſanguinis effuſio ſubſecuta eſt.

De peregrinatione eiuſdem in hieroſolimā.

Poſt hec rex andꝛeas terrā ſanctā viſitauit ad manda/
tum dñi pape. quod mandatū acceperat dum eſſet ad
huc dux: ſicut habeṫ extra de voto ⁊ voti redemptio
ne: licet vniuerſis. Quia ipſe cōpleuit ⁊ redemit vo/
tū patris. ⁊ ibi in terra ſancta ſuper exercituꝫ chꝛiſtia/
noꝝ cōtra ſoldanū babilonie capitaneus ⁊ dux pꝛeficiṫ: ⁊ mox vi
ctoꝛ efficiṫ gloꝛioſus. Manſit aūt tribus mēſibus regali deniqꝫ
theſauro expoſito diuerſoꝝ ſanctoꝝ per ipſum reliquie compa/
ranṫ. Caput videlicet ſancti ꝓthomartyris ſtephani. ⁊ caput be
ate margarithe virginis ⁊ martyris. dextera beati thome apoſto
li ⁊ ſancti bartholomei. iteꝫ de virga aaron: ⁊ vna de ſex idꝛijs il
lis in quibus xp̄s mutauit aquam in vinū: ⁊ alie multe quas po/
tuit tunc congregare. Reuerſuſqꝫ in hungariā cuꝫ pꝛecioſis the/
ſauris ſanctoꝛum: regnum ſuum reinuenit in pꝛoſpero ſtatu: non
tamen hoc ſuis meritis: ſed ſanctoꝛum quoꝛum reliquias affere/
bat: aſcribi voluit. In occurſum ergo regis benedictus filius er
ga cancellarius regine omnes pꝛelatos eccleſie cōpellebat. Mo
do aūt illas reliquias ſanctas ſpecialiter ille eccleſie habēt: qua/
rū pꝛelati regi venienti obuiā occurrerūt. Tranſactis itaqꝫ no/
uem annis: rex generoſam elizabeth filiā ſuā nobili viro ludowi
co Thuringie lanthgrauio copulauit. Qui poſt multos aonos ſi
militer cruce ſignatus deuote hieroſolymam pergens ibidē mi/
grauit ad chꝛiſtum: cuius feſtuꝫ hieroſolimis deuote celebꝛatur.
Migrauit autem rex andꝛeas ad dñm: anno domini milleſimo
cc.xxxv. triceſimo anno regni ſui: cuius coꝛpus in monaſterio de
egrus feliciter requieſcit.

De coronatione regis Bele quarti: filij Andree regis ſecū di. ⁊ de introitu tartarorū primo ⁊ de miſerabili deſtructione regni hungarie per coſdem.

Rex Bela poſt eum filiꝰ eius coronatus eſt pridie iduſ octobris: feria prima qua cantatᷣ Da pacem dn̄e in cathedrali eccl'ia btī petri albe quā ipſe ꝯſecrari fecit: colomano duce fratre eiuſdē enſez regalē ad latus ipſiꝰ honorifice tenēte: daniele vͦo duce rutenoꝝ equū ſuū

ante ipſum ſumma cũ reuerentia ducẽte. Regnauit aũt .xxxv. an
nis. Anno domini milleſimo .cc.xlj. ipſo bela regnante mangali
ſiue tartari cum quinquies centenis milibus armatorũ regnum
hungarie innaſerunt. Contra quos bela rex iuxta flumẽ ſeo pre/
lians vincit. in quo prelio fere extinguit militia regni hungarie
vniuerſa. Ipſo vero bela rege ad mare fugam faciente: tartari
vſqz ibi ipſuz crudeliter inſequunt. Manſerunt enim ipſi tarta/
ri in regno hungarie tribus annis. Et quia ſeminare illis tempo
ribus non potuerunt hungari: ideo multo plures poſt exitum il
lorum fame perierunt qz illi qui in captiuitate ducti ſunt ⁊ gla/
dio ceciderunt. Poſt hec autem rex Bela reuerſus eſt de mari
timis partibus. ⁊ ducem auſtrie fredericum virũ bellicoſuz ante
nouã ciuitatem gens occidit in prelio hungaroꝝ: ⁊ tranſfixit per
maxillã. Licet idem dux ceciderit in hoc bello: bela tamen rex p̃/
fatus triũphũ cũ hungaris ꝑdidit.

De bello regis Bele cũ Othocaro rege bohemoꝝ.

POſt hec idez rex anno dñi. M.cc.lx. congregauit ex/
ercitum copioſum contra Othocarũ regez bohemoꝝ
circa morauiã vna cuz filio ſuo ſtephano ⁊ alpra duce
cumanoꝛuz. Sed victus fugit circa haymburg tercio
idus iulij. Erat enim vir pacificus: ⁊ in exercitibus et
prelijs minime fortunatus.

Quomodo populus ſe eiuſdem regis in temporibus flagellabat.

Ipſius etiam tempore: anno domini: M.cc.lxiij. plebs flagellis ſe feriendo vniuerſaliter diſcurrebat. Obijt aūt anno dñi. M.cc.lxxv. nonis maij. feria ſexta: in feſto inuentionis ſancte crucis in inſula budenſi: ⁊ ſepultum eſt corpus eius ſtrigonij in eccleſia fratrum minorum conſtructa ad honorem virginis glorioſe quam ipſe dñs rex bela adhuc viuens ſumptuoſo opere ⁊ pulchro fecerat inchoari. vbi cū domina regina conſorte ſua maria nomine filia imperatoris grecorū: ⁊ duce bela filio ſuo chariſſimo feliciter requieſcit: vir virtutibus plenꝰ: cuius memoria quaſi mel dulcoroſum vſqȝ in diē hodiernum in ore omniū hungarorum ⁊ aliarū plurimū nationū ſuaueſcit. Cuius corpus philippus archiepiſcopus ſtrigonienſis de eccleſia memorata auferri exhumando fecerat contra iura: ⁊ in ſua eccleſia cathedrali indebite tumulari. Super quo facto coram ſummo pontifice cauſa diutius ventilata: fratres minores cum honore maximo rehabere ex integro meruerunt. ⁊ corā virginis ara glorioſius cōdiderūt. Ubi hi pulchri verſus continentur. Aſpice rem charam: tres cingunt virginis aram. Rex: dux: regina: quibus aſſint gaudia trina. Et ſequitur. Dum licuit: tua dum viguit res bela poteſtas. Fraus latuit: pax firma fuit: regnauit honeſtas.

De coronatione regis ſtephani quinti: filij regis Bele quarti.

POſt ipm anno dñi. M.cc.lxx. cepit regnare filiꝰ eiꝰ ſte phanꝰ ſuꝑ totã hũgariã: q̇ othocarũ regẽ bohemoꝝ in hũgariã cũ bohemis: auſtralibꝰ: brãburgẽſibꝰ: ac cete ris mixtis gẽtibꝰ cuꝫ potẽtia veniẽtẽ añ fluuiũ rapcha deuicit virilit̃ ac fugauit. p̃terea budũ ciuitatẽ bulga/ roꝝ expugnauit: ⁊ bulgaros ſuꝑauit, regẽ eoꝝ ſibi ꝯpulit deſuire. Regnauit ãt duobꝰ ãnis ⁊ mortuꝰ ẽ ĩ ãno tercio regni ſui ĩ magna ĩſula: ⁊ ſepultꝰ ẽ ĩ eccl̃ia btẽ v̉ginis ĩ inſula budẽſi ĩ loco beginarũ.

De coronatione regis ladiſlai quarti: filij regis ſtephani quĩti

qui kwnlaczlo dictus eſt.

QUi ſucceſſit ladiſlaus fili⁹ eius: ⁊ coronat⁹ eſt eodez anno quo mortu⁹ eſt pater ei⁹: videlz anno dñi. M.cc.lxxvj. qui impatore adiuuāte circa moraniā occidit regē otthocarū ſupradictū ī p̄lio. Poſtea cū anno dñi. M.cc.lxxxij. Oldamur dux cumanie cōgregato exercitu cumanoꝝ circa lacū hood vocatū: voluiſſet hoſtiliter regnū inuadere hūgaroꝝ vt ſuo dño ſubiugaret: ꝯtra eū rex ladiſla⁹ vt fortis ioſue ꝓ gēte ſua ⁊ regno pugnatur⁹ acceſſit. In cui⁹ exercitu lorād⁹ fili⁹ thome miles ſtrennuus ꝯtra cumanos lāceauit cū impetu v̓tutis ſue: ⁊ laudabiliter

ꝑcuſſit plurimos ⁊ ꝓſtrauit. Poſtea cū preliū cōmitteret̃ iter partes fortiſſimū: ſubito ⁊ inopinate ex diuina clemētia pluuia grandis exorit̃ ꝯtra faciē paganorꝝ: ⁊ qui in arcub⁹ ſperabant ⁊ ſagitta: ꝓpter imbriū dēſitatē iuxta ꝓpheticū facti ſūt ut ſterc⁹ terre. Et ſic rex ladiſlaus victoriā obtinuit diuino fret⁹ auxilio.

De ſecundario introitu Tartarorum.

TAndē poſtea pauci de ipis cumanis q̄ euaſerāt: ad tartaros fugerūt quorꝝ iſtinctu tartari: anno dn̄i. M.cc.lxxxv. ſcda vice intrauerūt hūgariā: ⁊ vſqꝫ peſth vniuerſa miſabiliter ꝯbuſſerūt. Iſte enī rex ladiſla⁹ filiaꝫ regis karoli de apulia ī ꝯiugiū hēbat. Sꝫ ſpreto thoro ꝯiugali filiab⁹ adheſit cumanorꝝ Ayduā Cupchek ⁊ mādulā vocatas: ac alias q̄ꝫplures ī ꝯcubinas hēbat: q̄rꝝ amore cor ei⁹ ē merito deprauatū: ⁊ a ſuis baronib⁹ ⁊ regni nobilib⁹ odio habebat̃.

De aduentu firmani ſedis apoſtolice legati.

HInc inſuꝑ ꝯtra eū: q꞉ cumanice ⁊ nō catholice ꝯuerſabat̃. Philipp⁹ firman⁹ ſedis ap̄lice legat⁹ aduenit. qui barbas radere: crines detrūcare ꝯtra mores hūgaricos: ⁊ pilleos cumanicos: quorꝝ vſus ī hūgaria iā ī cōſuetudine hēbat̃ abicere demādabat: regē etiā anathematis vinculo feriēs vt paganos odiret: ritū xp̄ianorꝝ diligeret: ⁊ thoro viueret ꝯiugali: ſꝫ nihil in rege ꝓficiēs repatriauit.

De ſubita nece regis ladiſlai ꝑ cumanos facta.

POſt hec ī breui tp̄e rex. Anno dn̄i. M.cc.xc. Feria ſecūda ꝓxima añ feſtū ſcē margarite v̄ginis ⁊ martyris ꝓpe caſtrū kereſzeg ab ipis cumanis quib⁹ adheſerat eſt miſerabiliter interfect⁹. Tp̄e enī iſti⁹ regis ladiſlai cepit hūgaria a ſua magnifica gl'ia reflecti: ut caſus flebiles ⁊ euent⁹ inferi⁹ oſtēdēt. Ceperūt nāqꝫ ī ea inteſtina bella ꝯſurgere: ciuitates ꝯfringi: ville ꝑ cōbuſtiōes ad nihilū redigi: pax et ꝯcordia penit⁹ ꝯculcari: diuites deficere. et nobiles ruſticari pre inopia pauꝑtatis. Illo tp̄e biga ſcꝫ duarꝝ rotarꝝ vehiculū: a regni incolis curr⁹ regis ladiſlai dicebat̃. q꞉ ꝓpter ꝯtinua ſpolia aīalia vehicula trahētia defecerant in regno: ſed hoīes more pecorꝝ bigis iuncti vices aīaliū impendebant.

De coronatione regis Andree tertij nepotis Andree regis ſcdi qui ⁊ venetus dictus eſt Sequitur.

POſt cuiꝰ regiſ mortē: eodē āno. xviij. die andreas dux de venetijs coronaꝶ: q̄ viuēte adhuc ladiſlao rege adductꝰ ī hūgariā fuerat. Cuiꝰ andree regis ortū ꝛ origi/nē videamꝰ q̄ rōe meruit coronā regni hūgarie accipe Cū eni rex andreas ſcd̄s pr̄ q̄rti belli regis ꝛ colomāi ducis: mortua ꝑma vxore ſua vl̄ potiꝰ ītcrfecta ut ſupiꝰ dictū ē mare ad mādatū eccl̄ie trāſfretaſſet ī terrā ſāctā ad pugnādū ꝓ ſepulchro dn̄i: ibi victor exiſtēs reuertebaꝶ feliciter cū honore. Tādē ī italiā applicuit: ꝛ q̄dā vice apud marchionē Eſtenſē ē magnifice

hoſpitat⁹. Ille vͦo marchio cognoſcēs regē eē viduū: filiā ſuā excellenter pulchrā ⁊ bene ornatā cōſpectui regis aſtare fecit. Rex vero vidēs eā pulchrā ⁊ ſuis oculis gratioſā: cū abſq₃ hoc ducere vellet vxorē: cū eadē domicella eodē die ꝯtraxit matrimoniū ⁊ in hungariā ſecū duxit. Mortuo vͦo rege andrea dña iſta volēs redire ad parētes ſuos: ꝓuocatis principib⁹ regni hūgarie archiepis ⁊ epis ſe grauidā ꝑle: manifeſtis indicijs demōſtrauit: ⁊ ſic ē reuerſa in terrā ſuā Eſth vocatā: ⁊ ibi apud patrē ſuū puerū maſculū peperit quē in baptiſmo ſtephanū vocauerūt: qui nutrit⁹ et educat⁹ ē ſub hoc titulo ꝙ eēt fili⁹ regis hūgarie. Tandē ad etatē vltimā deueniēs vſurpare doloſe marchionatū voluit aui ſui: ſ₃ idē auus ſu⁹ ꝑualens ipm remoti⁹ effugauit: ⁊ ſic ſtephanus fugiens abijt in hiſpaniā ad iacobū regē Aragonie: qui hēbat in vxorē ſororē iſti⁹ ſtephani filiā regis andree regis hūgarie: ⁊ ibi aliq̄₃ diu cōmoratus iterū in Italiā veniens electus eſt poteſtas a ciuibus in rauēna. inde fugat⁹ venit venetias. Ibi aūt vir quidā ciuis venecēſis ciuitatis potior ⁊ ditior cognoſcēs ⁊ ſciēs veraciter hūc eē filiū regis hūgarie: tradidit ſibi filiā ſuā ī vxorē: ⁊ oīuz bonorū ſuorū ꝑticipē eū ꝯſtituit. Ex illa aūt habuit filiū ſtephan⁹ quē andreā vocauit noīe pr̄is ſui. Qui andreas auxilio ⁊ ꝯſilio auūculorū ſuorū qui erāt infinitarū diuitiarū viuēte adhuc rege ladiſlao ī hūgariā ſubintrauit: eo ꝙ eēt dux qui deberet hr̄e portionē in regno regis andree titulo aui ſui. Cū aūt rex ladiſla⁹ fuiſſet occiſus a baronib⁹ regni: andreas dux feliciter coronat̄. Qui āno ſcd̄o regni ſui cū exercitu maximo auſtriā debellauit. In cui⁹ iperio q̄dā nobiles regni Johānes. ſ. ⁊ henric⁹ banus filij herrici ac vgem⁹ fili⁹ poch de wylak: alijq₃ q̄₃plures in ꝑiudiciū regis andree a papa Bonifacio. viij. regē petierunt.

Quō in ꝑiudiciū regis Andree papa ad inſtātiā quorūdā baronū puerum karolū in hungariā deſtinauit.

Quorū iſtātiā papa admittēs quēdā puerū. xj. ānorū noīe karolū. anno dñi. M.cc.xcix. viuēte adhuc andrea rege in hūgariā deſtinauit. Cui⁹ karoli gn̄atio ⁊ origo tali modo habet̄. Rex ſtephan⁹ quīt⁹ fili⁹ Bele q̄rti regis hūgarie īter alias filiaſ habuit vnā noīe mariā vocatā quā karolo claudo filio karoli magni qui ex donatiōe eccl'ie fuit rex Sicilie tradiderat ī vxorē. Qui rex karolus claudus ex illa filia ſtephani regis genuit karolū marcellū noīe: karolus vͦo mar/

cellus ex filia ipatoris rodolphi Clemētia noīe genuit filiū quē p
mo ī terra ſua vocauerūt Carobertū q̄ſi karolū robertū: ī hūga/
ria aūt ablato roberto ipm hūgari karolū vocauerūt: vt aūt iſte
karol⁹ regnare valeret ⁊ ꝯtra andreā regē ptātez accipe Papa le
gatos vnū ⁊ aliū de latere ſuo ꝯtra regē andreā ꝓ karolo deſtina
uit: q nihil agere valētes ad ꝓpria redierunt. Interim anno dn̄i
M.ccc.j. ī feſto ſcī felicis idē rex andreas ī caſtro budeñ. requie
uit ī dn̄o: ⁊ ſepult⁹ ē ī eccl'ia ſcī iohānis euāgeli. apud frēs mīores

De adductiōe wenceſlai ducis filij regis bohemie in

obprobriū pueri karoli ⁊ de coronatione eiuſdē.

Poſtea mortuo rege andrea barones regni eodem anno in duas partes celerius diuidunt: ita ꝙ matheus omodeus ⁊ vbrinus potentiſſimi principes in regno ac alij nobiles q̄ꝫplures karolo puero adheſerunt: et eum regem nominabant verbo ſꝫ nō facto. Dominicus vero filius ſtephani dicti porch magiſter thauarnicorū quōdam regis andree demetrius filius nicolai: herricus filius herrici viri valde magnifici cū iohanne archiepiſcopo colloceñ. ⁊ andrea epiſcopo agrienſi: emerico epiſcopo waradieñ. haab epiſcopo vacieñ. anthonio epiſcopo chanadienſi: nicolao epiſcopo boznenſi: ⁊ iacobo epiſcopo ſcepſeñ. cui vſqꝫ vitam fuerat cōceſſus epiſcopatus: in menſe iulio verſus bohemiā proceſſerūt ad regē wenceſlaū: ut regni ſuſciperet gubernacula hungarorū: ne regni liberi libertatē amitterent in ſuſceptione per eccleſiā dati regis. Ad ipſum aūt regem bohemie ob hanc rationē poſuerunt greſſus ſuos. quia rex otthacar⁹ qui per regem ladiſlaū fuerat interfectus ſicut eſt ſuperius enarratū: habuit in vxorē filiam dñe anne filie bele regis quarti: qui ex ea genuit filiū nomine wenceſlaum: qui regnauit in bohemia patre mortuo multis annis. Qui wenceſlaus venire noluit: ſed filiū ſuū ex filia imperatoris rodolphi procreatū ⁊ genitū nomine ſimiliter wenceſlaū in quadā villa godin vocata circa moruā ex parte bohemie quo prefati nobiles ⁊ epiſcopi conuenerāt in regē hungaris tradidit naturaleꝫ. et ipſi confectis inſtrumentis litteraꝝ ⁊ roborato fidei firmamento vnanimiter ſuſceperunt. ab hinc Te deū laudamus altiſſime ꝓclamantes ad albā ciuitatē regiam deuenerūt: vbi iohannes archiepiſcopus coloceñ. cū epiſcopis alijs ſuperius nominatis honorifice eum coronarūt. Sedes nanqꝫ tunc archiepiſcopat⁹ ſtrigonieñ. vacabat. Inde budā venerunt: ibiqꝫ iohannes archiepiſcopus obdormiuit in dño: ⁊ iacobus eṗus ſcepſeñ. quieuit in pace. Tumulant aūt in eccłia ſci iohānis apud frēs minores.

Quomodo rex ladiſlaus ſiue wenceſlaus exiuit de hungaria ⁊ in bohemiam reuerſus eſt.

POſtea rege iādicto quem hūgari ladiſlaū vocauerūt in buda degente: nullum caſtrum nulla potentia ſeu poteſtas nullū ius regale ſicut karolo puero ex parte baronū reſtituunẗ: ſed vna ps regni karolū altera ladiſlaū regē appellabāt noīe tantū ſed nō re vl' effectu regiminis ſeu poteſtatis. Tūc rex wenceſlaus pater ladiſlai nouiter coronati vidēs ⁊ ꝯſiderans pallicitas verſucias hūgaroꝝ anno dñi. M.ccc.iij. cū multitudine exercitꝰ pannoniā eſt ingreſſus: ⁊ iuxta danubiū circa peſth aliquātulū reſidēs: ladiſlaū filiū ſuū cū corona regni accipiēs ⁊ ladiſlaū filiū vernerij rectorē ſeu iudicez Budenſem in ſuū regnū in pace reuertiẗ.

Quomodo papa per quoſdā budēſ. preſbyteros extitit excōmunicatus.

EOdem tpe frater nicolaus de ordine pdicatoꝝ epiſcopus hoſtieñ. cardinalis apoſtolice ſediſ auctoritate ſuffultus in hungariā ꝑ karolo aduenit. Qui bude reſidēdo diebus aliquot videns ſe nihil poſſe ꝑficere reuerſus eſt in curiā. ⁊ ibi mortuo Bonifatio. viij. in ſūmū pontificē eligiẗ ⁊ creatur ⁊ benedictus appellatur. In ſuo aūt receſſu ciues ciuitatis budenſis ꝑ quodam caſu in interdicto reliquerat. Interdictū quippe religioſis ⁊ plebanis ſtricte ſeruantibus: ſurrexerunt pſeudo ſacerdotes ⁊ perfidi qui manifeſte diuina populo celebrabant ⁊ ſacramenta eccleſiaſtica miniſtrabant publice interdictis. Inſuper malū malo cumulātes pernicioſius conuocato populo: accenſis lucernis: ſūmū pontificē chriſti vicariū: archiepiſcopos ⁊ epiſcopos vniuerſos regni hungarie ac viros religioſos cōiter excōmunicatos: altis vocibus ꝓmulgabant. Hoc factū eſt: caſtrū budenſe quodā dicto Petermano regente quē ꝑ ladiſlao captiuato rex prefecerat wenceſlaus.

De introductiõe otthonis ducis bauarie in regnũ hũga-
rie ꝯtra puerũ karolũ per quoſdam barones facta: ac de
coronatione captiuitate ⁊ expulſione eiuſdem.

Interea vo filij herrici ⁊ quidã alij nobiles: Ottho-
nẽ ducẽ bauarie ſubĩtroducũt ĩ regẽ hũgarie. Qui ve-
niẽs coronã regni a wẽceſlao ablatã: petiuit ſibi dari:
ac ſecũ ferẽs: anno dñi. M.ccc.v. albã regalẽ ciuita-
tẽ petijt vt ibi coronaretᷣ legittime ĩ regẽ. Quẽ bene-

dictus ep̄us veſprimieñ. ac frater anthoni⁹ ep̄us chanadieñ. i re gē iniūxerūt ⁊ dicta corona regia coronarūt. Jnde budā veniēs ⁊ in die ſolēni in decore regio coronā ſāctā habēs in capite: ꝑ oēs plateas ⁊ vicos incedebat eques cū pplō copioſo ut cūctis ſe eſſe regē legittimū publicaret. Qui ī breui terrā Erdeln cū bele filio thome cenſuit viſitare. vbi ladiſla⁹ wayuoda ip̄m captiuauit: ⁊ in caſtro ſuo tenuit vinculatū multis dieb⁹. Qui tā miſerabili fortu na ſibi occurrēte: de regno expellit̄ hungaroꝝ.

De inuētione regalis corone in via amiſſe: ſequit̄.

NEc hoc p̄termittendū eſt: q̄ cū ſācta corona ꝑ dictū ot thonē ducē ad hūgariā portaret̄: ꝓpter timorē hoſtiū fecit illā includi ꝑ artē tornatoriā in flaſconē. Cū autē equitaret cū ſuis ſub noctis ſilētio ī ſtrata publica ī q̄ plurimi viatores trāſibāt: caſu de ſella corrigijs quib⁹ erat flaſco ille ligat⁹ reſolut⁹ q̄ſi vas vinariū nullo vidēte colla/pſus eſt. Poſtmodū vero luce clareſcēte dū vidiſſent nō adeſſe theſauꝝ illū p̄cioſū: quo citi⁹ potuerūt timore ꝑcuſſi retro celeriter cucurrerūt. atq3 coronā inter mltos trāſeūtes in terra iacētē ī me dio publice ſtrate inuētā a nemine: reperierūt. Forſitā ceciderat in prima vigilia noctis: reinuēta eſt aūt ſequenti die circa tp̄s nō dubiū veſp̄tinū. Mirꝝ certe ⁊ miraculū nō tacēdū. Quid enī per hoc qd̄ illa corona cecidit intelligo: niſi q2 dux ille vſq3 vitā ſuā portare nō potuit hāc coronā: ſ3 amiſit de capite coronā ip̄az pari ter ⁊ honorē. Quid ē q̄ a nullo inuēta ſ3 ab ip̄is qui portabāt: niſi q̄ ne pānonia data ſibi corona ab angelo priuaret̄. Quo facto in eiſdē euētib⁹ ladiſla⁹ fili⁹ vernerij de captiuitate regis wenceſlai anno fere tertio liberat̄: ⁊ cū iohāne filio chaak caſtrū budēſe per portā q̄ ē iuxta ſynagogā iudeoꝝ feria quinta poſt feſtū beate pe/tronelle v̄ginis noctis in ſilētio ſubintrauit: ⁊ quoſdā ciues budē ſes ſuos aduerſarios ⁊ ꝓditores inuaſit ſubito ⁊ deſtruxit. Pe/turmanus aūt iudex ciuitatis: nudus fugiens vix euaſit. Duos enī ex ip̄is ciuibus ſc3 martunhermā ⁊ magiſtrū martinū iuratos ciues de duodecim: in caudis equorū per vicos ⁊ plateas ciuita tis crudeliter trahi fecit: ⁊ eorū oſſa ignibus ꝯcremari: bona eoꝝ obtinuit ⁊ poſſedit: ſacerdotes inſuper illos perfidos ſuperi⁹ no minatos: manibus cathenatis et pedibus thome ſtrigonieñ. ar/chiepiſcopo deſtinauit. quos idē archiep̄us carceri mancipauit ⁊ in eodem triſtem ſpiritū emiſerunt.

**De aduētu fratris gentilis cardinalis in hūgariam ⁊ de coro-
natione karoli regis.**

CUm igit̄ puer karolꝰ abſqꝫ regni ſolatio ī hūgaria mo
raret̄: frater gētilis tituli ſcī martini ī mōtibꝰ p̄ſbyter
cardinalis de ordine fratꝝ mioꝝ ex auctoritate ſūmi
pōtificis plenaria: āno dn̄i. M.ccc.viij. pānoniā ītra
uit: vno ſiqdē āno ī pace trāſacto āno dn̄i. M.ccc.ix.
ꝯſtitutiōe terribili ꝑmulgata nobiles regni anathēatis vīculo ī
nodauit. Pauꝑibꝰ vō diuitibꝰ vniuerſ diuīa ſtrictiꝰ interdixit: ⁊

hec fecit illis nobilib⁹ q iura regalia ⁊ regialia nolebāt restituere regi karolo ſupdicto: ⁊ q cū rege minime appellarēt. Ladiſlaum vowayuodā trāſſiluanū ſpāli excoīcatione feriēſ: eo q corona regni quā ab otthone duce dū cū captiuauerat receperat īdebite detinebat. Et qꝛ filiā ſuā idē ladiſla⁹ tradiderat filio ſtephani regis ſeruie ſciſmatico ī vxorē. Quapropter cū pfati nobiles extra cimiteria corpa iacētia ꝯſpicerēt defūctoꝝ: amaro ſpū pturbati. Anno dñi. M.ccc.x. Cōgregati ī capū rapt⁹ circa peſteh karolū ſepe dictū in regē ꝯcorditer ſuſceperūt: ⁊ albā pperātes feria quinta in octauis ſci regis ſtephani ſolēniter cū leticia coronarūt: cū ſcā corona a ladiſlao weyuoda reſtituta. Anno eodē papa clemēs qrt⁹ p cruciferos ſci Johānis inter xpicolas mūdi hui⁹ ineſtimabilē theſauꝝ fecit ſagaciter pcurari ad paſſagiū generale p terra ſcā expugnāda. Tradēs dictis cruciferis grāz ſingularē pecuniā largiētes ab oīb⁹ criminib⁹ abſoluēdi vſqz ad cōtinuos quīqz ānos ꝫ poſtea de illo tāto theuſauro nihil factū vidim⁹ effectiue.

De bello karoli regis ppe ciuitatē caſſowienſez contra Matheum de Trinczino cōmiſſo.

Anno dñi. M.ccc.xij. Cū rex karolus regale caſtrū Sarub vocatū: a demetrio filio nicolai ex mandato mathei potētiſſimi prīcipis poſſeſſuz ſuis virib⁹ obſideret. Idē mathe⁹ fili⁹ petri de trinchinio: mille ⁊ ſeptingētos milites lāceatos cōducticios ⁊ oē penit⁹ ſuū poſſe cōtra regē ī adiutoriū demetrij deſtinauit: ut ipm regē deſub caſtro pcul pelleret ppotenter. Principes aūt exercit⁹ demetriū ſupradictū: ⁊ abam dictuz pulchrū ſine magnū ꝯſtituit. Quoꝝ aduētum rex audiēs putauit ſe nō poſſe reſiſtere in ſcepes ſe recepit. Cui ſcepſenſes equites pariter ⁊ pedeſtres feliciter ꝯceſſerūt: cū qb⁹ rex hoſtes ſuos audaci⁹ ē aggreſſus. Qui quidē iterdū ciuitatē caſſa vocatā expugnare ceperūt p morte Omodei palatini quē ī caſſa caſſenſes theutonici uel ſaxones poti⁹ pemerāt īnocētē. Quib⁹ cū exploratores clamarēt regis aduētū: dimiſſa ciuitate ītrepidi obuiā regio exercitui pceſſerūt: ⁊ ad locū pugnādi magis aptiorē: rex ⁊ ipſi pluri mū feſtinabāt. Quē locū ipſi primit⁹ occuparūt. Rex interī ī qdā valle circa harnad cū exercitu ꝯfeſſione ſacramētali pmiſſa ⁊ abſolutiōe accepta: ſuſceptoqz dñici corpis ſacramēto: a cruciferis ſupdictis mori ſe p oīa parauerūt. At ipſi duriſſimi pacis hoſtes bellica arma induti de mōtis cuiuſdā vertice vallē pfatā ptinuſ

certaturi obuiã regi deſcendebant: ⁊ in latere dicti montis: feria ſexta in feſto ſanctoꝝ viti ⁊ modeſti: pliũ duriſſimũ eſt cõmiſſum quale de tempore tartaroꝝ in hũgaria non cõtigit celebrari. In quo ꝑlio de familia regis kakas filius ſtephani dicti porch: ⁊ ſtephanus filius Bageri: Ladiſlaꝰ filius thome: Jacobus filiꝰ aladarij: michel filiꝰ petri: Gurke ⁊ michel filij gurke: ⁊ petrꝰ caſtellanus de Bereg preclari nobiles corruerunt: gurke ſub vexillo regis vexillariꝰ exiſtens occiſus: vexillo regis cadente ſub vexillo cruciferoꝝ rege pugnãte. Ex pte vo altera demetrius filius nicolai: ⁊ aba principes exercitus ac duo filij omodei mortis iaculo vulnerati preprope̲re ceciderũt: ⁊ alij q̃zplurimi letaliter ſanciati ibidem ⁊ alibi mortis debita ꝑſoluerunt: licet ex parte regiſ plures ceciderunt: tamẽ rex victoriã obtinuit glorioſe. Quod factũ a deo eſſe credimus ⁊ fatemur.

De obitu dñe marie prime conſortis karoli regis.

Anno dñi. M.ccc.xv. dña maria prima conſors dñi regis natione polona: filia ducis kazmerij; tertio die poſt feſtũ beate lucie virginis ⁊ martyris in Themeſuar vite curſum feliciter terminauit: ⁊ ĩ alba regali in eccleſia beate virginis terre gremio cõmendat. Anno dñi. M.ccc.xviij. accepit rex dñam beatricem filiã regis romanoꝝ ſororez regis bohemorum de terra lucumburgenſi: que in reuolutione eiuſdem anni obdormiuit in dño ⁊ waradini in cathedrali eccleſia tumulatur. Eodẽ anno eccleſiã beate virginis albenſem: que frequenter incendio vaſtabat: incepit rex tegere plũbeis tegumentis ⁊ cũ glorioſa teſtudine decorare: inſuper etiã colũnis firmiſſimis ſtabilire. Eodem anno mortuus eſt matheus palatinus.

Quomodo karolus rex dominã elizabeth filiaz regis polonie duxit in conſortem.

Anno dñi. M.ccc.xx. accepit rex karolꝰ filiã ladiſlai regis polonoꝝ elizabeth noĩe: de qua anno dñi. M.ccc.xxj. habuit rex filiũ noĩe karolũ qui puer mortuꝰ ẽ eodẽ ãno quo natꝰ eſt: ⁊ ĩ alba ſepultꝰ. Anno dñi. M.ccc.xxiiij. ĩ wyſſegrad ĩ feſto ſcĩ remigij ꝺ eadẽ regia rex genuit filiũ noĩe ladiſlaũ

De fundatione clauſtri in lippa.

Anno dñi. M.ccc.xxv. inchoauit dñs rex fratribꝰ minoribꝰ edificare eccl̃iam in lippa ad honorẽ beati Lays noui ſcĩ epĩ tholoſani ⁊ ꝯfeſſoris: qui fuit frat carnalis pr̃is

ſui ſcꝫ primogenitus regis ſicilie: fili⁹ marie regine filie ſtephani regis hūgarie: filij bele q̄rti, pfeſſor voto ⁊ hītu ordis frm mioꝝ.

De natiuitate Lodowici filij regis karoli.

Anno dn̄i. M.ccc.xxvj. tertio nonas marcij: nat⁹ ē eidē regi fili⁹ quē noīe hui⁹ ſci ꝯfeſſoris ꝯſanguinei ſui lays p̄ gaudio appellauit. āno dn̄i. M.ccc.xxvij. feria q̄rta an̄ dn̄icā Ramiſpalmarū: eccl'ia btē virginis de alba regali: quāuis plūbo tecta fuiſſet ꝯtra īcēdiū ut ſupi⁹ memini: tn̄ flebiliter ē cō/buſta: ⁊ tota plūbea materiā ī lamias ꝑducta de tecto ei⁹ a facie ignis vehemētis fluxit liq̄de ſicut cera: excepto vno cāpanili qđ ſupra ſacriſtiā ē: vbi ſcōꝝ reliquie q̄zplurime appoſite ꝯſeruant: quod nemo dubitat eoꝝ meritis remāſiſſe: ſed nihilominus eā/dem eccleſiā poſtea iterū plūbo texit.

De natiuitate andree ducis filij eiuſdem regis.

Eodē āno ī feſto ſci andree apl'i nat⁹ ē fili⁹ ei quē andreā appella/uit.

De impietate ⁊ feroci ſeuicia Feliciani.

Anno dn̄i. M.ccc.xxviiij. mortu⁹ ē ladiſla⁹ fili⁹ ei⁹. Cuꝫ aūt hiſdē tp̄ib⁹ regnū hūgarie pacis optate trāquillitate gauderet: ⁊ ſecurū eēt ab hoſtib⁹ circūq̄qꝫ: pacis emul⁹ ⁊ īuidie ſemīator diabol⁹: miſit ī cor cuiuſdā militis noīe Felicia ni de genere zaach īueterati dierū ⁊ canicie iā reſpſi: ut dn̄m ſuū regē karolū ⁊ dn̄am elizabeth reginā ⁊ duos filios eius lays ⁊ an dream occideret gladio vno die: qui felician⁹ p matheū de trin chino quōdā palatinū fuerat exaltatus. Tandeꝫ relicto matheo venerat ad regē: quē rex regio fauore diligēs: ſecuro ingreſſu: re gis ianua abſqꝫ obice ſibi patebat. Porro cū rex vna cū regina ⁊ filijs ſuis prefatis. Anno dn̄i. M.ccc.xxx.xv. kl'as Maij: feria q̄rta poſt octauas paſce: in ſuburbio caſtri wyſſegrad ī domo ſua prāderet: ante regis mēſam clā ſubītrādo idē Felician⁹ aſtitit: ⁊ euaginato acutiſſimo gladio vehemētiſſimo impetu more canis rabidi īmiſericorditer regē reginā filioſqꝫ voluit iugulare: ſꝫ mi/ſericordia miſericordis dei, ꝓhibēte qđ voluit nō potuit effectui mācipare: tn̄ regis manū dexterā leuiter vulnerauit: ſꝫ, ꝓch dolor ſciſſime regine dextre man⁹ q̄tuor digitos quos paupib⁹ ⁊ miſera bilib⁹ atqꝫ abiectis ꝑſonis miſericordit in elemoſynis extēdebat ꝓtin⁹ amputauit. Cū quib⁹ etiā digitis īnumerabilib⁹ eccl'ijs pa/ramēta varia ꝯſuebat: ⁊ altarib⁹ ſacerdotibuſqꝫ ornamēta de p̄/cioſis purpuris trāſmittebat ⁊ calices indefeſſe. Cū etiaꝫ pueros

regios ibidē aſtātes vellet occidere:pedagogi puerorꝫ videlꝫ fi/
liꝰ gywla ⁊ keneſich ⁊ nicolaꝰ filiꝰ iohānis palatini ſe interponētes
euadētibꝰ pueris memoratis:letaliter vulnerant in capite. Tūc
iohānes filiꝰ alexādri de comitatu potokieſi bone indolis iuue/
nis vicidapifer regine tūc exiſtēs:in ipſuꝫ felicianū q̄i in cruētaꝫ
beſtiā irruit ⁊ cū bicello inter collū ⁊ ſcapulā fortiter feriēdo trāſ
fixit ⁊ ad terrā deiecit hinc ⁊ inde. Per hoſtia gladiatores mili/
tes regis gladijs terribilibꝰ mēbratim miſerū laniātes: q̄ddā q̄ſi
mōſtrū gladijs effecerūt. Caput eiꝰ budam mittit:manꝰ ⁊ pedes
alijs ciuitatibꝰ deſtinant:deniqꝫ filiꝰ eiꝰ vnicus adoleſcēs: ⁊ vnꝰ
ſibi fidelis famulꝰ fugā capientes:euadere minime potuerūt: ⁊ ī
caudis equorꝫ vite terminū pceperūt. Quorꝫ oīuꝫ cadauera ca/
nes in platea cū oſſibꝰ corroſerūt. Et dignū quippe erat ut felici
anus qui multos chriſticolas mēbris ſuis feraliter mutilādo pri
uauerat:ipſe mēbris oībꝰ iuſto dei iudicio priuaret: ⁊ qui fuerat
tortor pauperū indefeſſus:a cōi morte hoīuꝫ excluſus : canina ⁊
ſubitanea morte moreret ut q̄i canis cū canibꝰ pciperet portionē
Filia quoqꝫ eiꝰ clara vocabulo ṽgo pulcherrima de aula regia
extrahit: ⁊ naribꝰ cū labijs turpiter mutilatis:ſolū dentibꝰ pate/
factis ⁊ octo digitis ambarū manuū amputatis pollicibꝰ ſaltē re
manētibus per pluriū ciuitatuꝫ vicos ⁊ plateas pducta in equo
ſeminiua ⁊ miſera pclamare cōpellit in hec verba: qui regi infi/
delis eſt p oīa pcipiat talionē. Altera inſuper filia ipſius feliciani
maior Sebe nomine cuidam nobili nomine kopai matrimoni/
aliter nupta ante caſtrum Lewa iuſſu emerici dicti de Bechey
caſtellani ipſiꝰ caſtri capite trūcat: ⁊ ipſe kopay ī captiuitatis vin
culo mortis debitū ſoluit. Filij eiuſdē inſup in inſulā marinā per
cruciferos trāſportant nūqꝫ terrā natiuā reuiſuri . Multi deniqꝫ
de ipſiꝰ genere feliciani nobiles trucidant. Sic igit felicianꝰ infe
lix leſe maieſtatis crimē incurrit:turbauit regnū:extinxit ſemē p
priū:ſuā gentē infamauit ⁊ pdidit:eſca canū effectꝰ ſolutꝰ a ſecu/
lo ligatꝰ eſt in baratro ac ſepultꝰ in inferno:mūdo extitit fabula ⁊
infidelibꝰ diſciplina. Tā enorme factū vno die vix credit accidiſ
ſe hucuſqꝫ quo iſtud accidit. Rex karolus vētis pſperis nauiga
uit: ⁊ criſpātia maris equora ſue fortune carina ad votū ſulcauit
Sed iā fortuna vertibilis auerſa facie valefaciens terga vertit:
qꝛ vndiqꝫ bellis inſurgētibus ſua expeditio vincebat:pedū etiā
ac manuū dolore nimio torquebat.

De bello karoli regis cũ Bazarad wayuoda tranſalpino infeliciter geſto.

IN anno eodẽ quo felicianꝰ indigne memorie perijt
videlꝫ Anno dñi. M.ccc.xxx. Cum rex copioſuꝫ ex
ercitũ cõgregaſſet nõ tamẽ totũ ſuũ poſſe:quia ad cõ
finia regni ſui in diuerſas expeditiones cõtra aduer
ſarios eiuſdem regni q̄ꝫplurimos deſtinauerat pu/
gnatores:ipſe vͦo per zenrim in menſe ſeptembri trã
ſtulit ſe in terrã Bazarad wayuode vlachoꝝ:ad inductionẽ tho
me wayuode trãſſiluani ⁊ dionyſij filij nicolai filij iancha q̄ terra
eſt inhabitabilis genti ignote: ut de ipſa terra ipſum Bazarad
rex expelleret aut certe terrã ipſius vni ipſoꝝ inſultãtiũ traderet
poſſidẽdã;cuꝫ tamẽ ipſe princeps cenſum debitũ regie maieſtati
ſemꝑ fideliter ꝑſoluiſſet. Cũ aũt rex zenrin ⁊ caſtrũ ipſius recepiſ
ſet:dionyſio tradidit memorato oĩa cũ dignitate bonatus. Quo
facto Bazarad regi ſic mãdauit nuncios ꝑ honeſtos. Quia vos
dñe mi rex laboraſtis in cõuocatione exercitus laborẽ veſtrũ re
cõpenſabo. vij. milibꝰ marcarũ argenti. Ipſaꝫ etiã zenrin cũ ſuis
attinẽtijs nũc habetis pre manibus ꝑ potẽtiã: pacifice vobis tra
dã:inſuꝑ cenſum quo teneor veſtre corone fideliter perſolui fa/
ciam omni anno. Et nihilominꝰ vnũ ex filijs noſtris veſtre curie
ad ſeruiendũ deputabo meis pecunijs ⁊ expenſis:tãtũmodo re/
uertimini in pace veſtra ⁊ ꝑſonarũ periculis precauete: q: ſi ve/
neritis vlterius ꝑiculis minime euadetis. Quo audito rex elatã
mẽte in tale verbũ ꝓrupit nũcijs ſic dicens. Sic dicite bazarad
ipſe eſt paſtor ouiũ mearuꝫ de ſuis latibulis per barbas ſuas ex/

traham. Tunc quidā fidelis baro donch noīe comes de Zolio ⁊ de lipton ſic ait regi. Dn̄e cum magna humilitate vobis ⁊ ad honoꝛē veſtrū ipſe bazarad loquit̄: idcirco regie benignitatis fauorē ⁊ plenā dilectionē gratie ſibi velitis ꝑ veſtras lr̄as remandare Tunc rex verbū ſupbie ⁊ cōminationis ſuperius ꝓpoſitū iterauit ⁊ relicto cōſilio ſanioꝛi pꝛotinus vltra pugnaturus pꝛoceſſit. Et cū ſibi ⁊ ſuis in terra ignota ⁊ inter alpes ⁊ montes ſiluarū victualia inuenire nequiret famis inedia ipſe rex milites ⁊ equi ſui laboꝛare ꝓtinus ceperūt. Quo facto treuga oꝛdinata cum bazarad ⁊ data fide ut ipſe regi pareret ⁊ ſecuritatē regi cū ſuis oībus redeūdi pꝛeberet ⁊ iter rectū oſtenderet. Rex reuertebat̄ ſecurꝰ cōfidēs in fide ꝑfidi ſciſmatici venit in quādā viā cū toto exercitu: que via erat in circuitu ⁊ in vtraq̄ꝫ ꝑte ripis ꝓminētibꝰ circūcluſa ⁊ ante: vn̄ erat dicta via patētioꝛ indaginibꝰ in pluribꝰ locis foꝛtiter fuerat circūſepta ꝑ vlachos. Rex aūt ⁊ ſui oēs nihil tale quid penitꝰ opinantes: in ripis vndiq̄ꝫ vlachoꝝ multitudo innumerabilis ſuperiꝰ diſcurrēdo iacula iaciētes ſuꝑ regis exercitum qui erat in fundo depꝛeſſe vie: que nec via dici pōt: ſed q̄ſi nauis ſtricta: vbi ꝓpter p̄ſſurā cedebāt dextrarij foꝛtiſſimi cū militibus circūquaq̄ꝫ: qꝛ nec ad ripas vtriuſq̄ꝫ lateris vie ꝓpter p̄cipitiuꝫ aſcēdere poterāt ꝯtra vlachos: nec vltra ꝓcedere: nec fuge locū habebāt ꝓpter indagines ibi factas: ſed erāt omnino ſicut piſces in gurguſtio uel in rethi cōpꝛehēſi: cadebāt iuuenes ⁊ ſenes pꝛincipes ⁊ potentes ſine delicto. Durauit quippe ſic iſte miſerabilis euētus a ſexta feria vſq̄ꝫ ad ſecūdā feriā. In quibꝰ diebꝰ collidebant̄ inuicē milites electi ſicut in cunis mouent̄ ⁊ agitant̄ infātes uel ſicut harūdines q̄ vēto mouent̄. Facta eſt aūt ibi ſtrages maxima: ⁊ cecidit militū ⁊ pꝛincipū ac nobiliū incōputabilis multitudo. Feria. vj. in vigilia beati martini ⁊ poſt in ſequēti ibi etiā occubuerūt tres p̄poſiti videlꝫ magiſter andꝛeas p̄poſitꝰ alben̄. eccleſie vir valde venerabilis vicecācellariꝰ regie maieſtatis exiſtēs cū ſigillo regis perijt. Item michel pꝛepoſitus de poſega ⁊ nicolaꝰ p̄poſitꝰ de alba trāſſiluana. Item andꝛeas plebanus de ſarub ⁊ frater petrus de oꝛdine p̄dicatoꝝ vir honeſtus dire moꝛtis poculū acceperūt qꝛ ī cerebꝛa capitū coꝝ ligneos clauos miſerabiliter affixerūt. Quidā etiā ſacerdotes q̄ erāt capellani regis ſūt occiſi. Cumanoꝝ deniq̄ꝫ coꝛruit ineſtimabilis mltitudo. Cadauera enī oīuꝫ tā viroꝝ eccl̄iaſticoꝝ q̄ꝫ laicoꝝ nobiliū ī loco certaminis

ibidē tēpus reſurrectionis generalis expectāt: nec cari coꝝ potu erūt ſuos dilectos ꝓpter hoſtiū incurſus aliq̄ten⁹ rehabere. Tulerūt ergo walachi multos captiuos taꝫ vulneratos q̄ꝫ illeſos: ⁊ acceperūt plurima arma: veſteſq̄ꝫ ꝑcioſas oīuꝫ eliſoꝝ pecuniā ī auro ⁊ argēto ⁊ vaſa ꝑcioſa ⁊ baltheos. Multaq̄ꝫ marſupia groſſoꝝ ⁊ florenoꝝ: ac equos multos cū ſellis ⁊ frenis q̄ oīa portauerūt ⁊ tradiderūt ipſi Bazarad wayuode. Rex aūt mutauerat ar/moꝝ ſuoꝝ inſignia: quib⁹ induerat Deſeo filiū dioniſij quē putantes eſſe regē crudeliter occiderūt. Rex v̇o ipſe cū paucis per tuitionē ſuoꝝ aliquoꝝ fideliū vix euaſit. Stabāt eni in circuitu eius q̄ſi muri lapidei: magiſter Donch cū Ladiſlao filio ſuo ⁊ cū militibus alijs de familia regis: ⁊ magiſter martin⁹ fili⁹ Berend qui oēs ictus gladioꝝ ⁊ ſagittarū ſuꝑ ſe recipiebāt velut imbres pluuiarū vt regis vita a mortis impetu ſeruaret. Cadebāt etiā ī circuitu exercit⁹ de canina multitudine walachoꝝ quaſi muſce q̄ ꝑdiderūt ſuauitatē vngenti cū xp̄ianū populū ⁊ vnctos xp̄i ſa/cerdotes imiſericorditer ꝑcuſſerūt. Quoꝝ walachoꝝ numerum ibi ꝑ vngaros occiſoꝝ ſubtilis ſolūmodo īfernalis cōpotiſta collegit. Rex aūt cū tali euētu venit ad Temeſuar: ⁊ ſine mora venit deīde ad wyſſegrad. Porro cū hūgari fortiſſima ⁊ duriſſima ꝑlia vbiq̄ꝫ geſſiſſent: iſtud eiſdē accidit: ne ꝓpter victoriā frequētē ſuꝑbirēt: uel certe poſt ſuꝑbiā ꝑcedentē corriperent: ut humilitatē diſcerēt ⁊ docerent: q̄ten⁹ diuine dilectionis grām ꝑ paterne correctionis flagella vberi⁹ mererent: qꝛ illos corrigit de⁹ pater quos diligit. Anno dn̄i milleſimo tricēteſimo triceſimoſecundo in feſto ſc̄i ſtephani regis habuit rex filiū quē ſtephanū nūcupa/uit. Anno dn̄i milleſimo tricēteſimo triceſimotertio egreſſus eſt rex de wyſſegrad cū andrea filio ſuo puero ſex annoꝝ in mēſe iulij: ⁊ ꝑrexit cū bona comitiua militū ꝑ Zagrabiā vltra mare: ut filiū ſuū ꝑ volūtatē ſūmi pontificis dn̄i ſcꝫ Johānis viceſimiſcd̄i ⁊ ad inſtantiā ⁊ petitionē inclitiſſimi Roberti regis Sicilie regni eiuſdē coronaret in regem. In cuius regis comitiua ꝑfecti ſunt chanadinus archieþs ſtrigonieñ. Andreas eþs waradieñ. ⁊ Jacobus lōgobardus phiſicus eþs chanadieñ. ⁊ magiſter Donch ſupra nominatuſ: ⁊ alij nobiles plurimi de regno. Qui rex rediſt cū ſoſpitate in menſe Martij cum ſanitate omniū ſuoꝝ qui ipſū fuerant comitati: filiū aūt ſuum ibidē reliquit nō tamē coronatū ſicut optabat: ꝫ ſub tutamīe ⁊ ꝓtectiōe regis Roberti patruelis

ſui. Qui robertus erat rex Sicilie vir magne ſcie ⁊ ſcītatis: ſꝫ de/
crepit⁹ iā etate: volebat renūciare ſcđo ⁊ regie dignitati vt ꝯtēpla
tioni vacaret ⁊ puer memorat⁹ in regnū ſuccederet. Sꝫ tandē ſa/
niori vſus ꝯſilio noluit culmini regie maieſtatis cedere dū viue/
ret: ſꝫ poſt mortē ipſi⁹ ꝯſtituit puerꝝ in regno ſucceſſorē: qꝛ heredē
quē habuit rex robert⁹ mortis debito ꝑpropere obediuit. Anno
dñi. M.ccc.triceſimoquīto circa feſtū ſcī martini. Johannis rex
bohemorꝝ cū karolo filio ſuo ⁊ rex polonorꝝ venerūt ad regē ka/
rolū in hūgariā ad caſtrū wyſſegrad ꝓ ꝑpetue pacis ꝯcordia cō/
ponēda: qđ ⁊ factū eſt. Omni enī die ad prādiū regis bohemorū
ex magnificētia regis hūgarie expēdebanť duo milia et quīgenti
panes ⁊ de cibis regalib⁹ copioſe: pabulū etiā equis ſuis ꝑ ſingu/
los dies vigintiquīqꝫ garlete. Ad prādiū vͦ regis polonorꝝ mil
le ⁊ quīgenti panes: de cibarijs etiā abūdanter. De vino aūt ex/
penſe ſūt centū ⁊ octoginta tūnelle. Remunerauit aūt rex hūga/
rie regē bohemorꝝ diuerſis ⁊ ꝑcioſis clinodijs: videlicet quinqͣgi
ta vaſis argēteis: duab⁹ pharetris: duob⁹ baltheis: ⁊ vna tabula
ꝓ ſcacis mirabili: duab⁹ ſellis ineſtimabilis ꝑcij: vno bicello va/
lēte ducētas marcas argēti: ⁊ vna concha margarithaꝝ mirabili
oꝑe cōpoſita. Itē qꝛ rex polonie erat regi bohemorꝝ cēſualis: ⁊ qꝛ
rex hūgarie karolus hēbat ſororē regis polonie ī vxorē: dedit ei
rex hūgarie idē karolus ad redimēdū eūdē regē ꝺ ſolutiōe cēſua/
li regi bohemorꝝ quīgētas marcas auri puriſſimi ⁊ ibi ordinatū ē
vt quēqꝫ īporꝝ regū vl' regna eorꝝ hoſtis inuaderet ceteri debeāt
in ſui adiutoriū ⁊ iuuamē feſtinare. Et iſtud fuit ꝯfirmatū iter eoſ
cū magno federe iuramēti. Incidentia.

Anno dñi. M.ccc.triceſimooctauo: circa feſtū apl'orꝝ petri ⁊ pau
li: dñs Lochka dux rutenorꝝ venit ī wyſſegrad cū electo ppl'o mi
litū ſuorꝝ ad regē karolū hūgarie ꝓmittens ei oīs amicicie incre/
mentū. Incidentia.

Anno dñi. M.ccc.triceſimonono: kazmyr⁹ rex polonie in mēſe
Julij venit in wyſſegrad ad karolū regē: cū epīs hūgarie: cū epīs
⁊ baronib⁹ regni ſui: ⁊ de ꝯſenſu ⁊ volūtate oīuꝫ illorꝝ regnū polo
nie libere reſignauit dño lodowico filio regis karoli filio ſororis
ſue: eo qđ nō haberet filiū: ⁊ ad hoc ꝯfecerūt euidēs inſtrumētū.
Incidentia.

Anno domini milleſimo tricenteſimo quadrageſimo et duobus
annis ſubſequentibus videlicet quadrageſimo primo ⁊ quadra/

geſimoſecūdo: infinita multitudo locuſtaꝝ ingreſſa ē per ſyrmiā in omnē partē regni hūgarie: trāſiens turmatim volitādo ⁊ gradiendo in terra: ſuꝑ omnia virentia in arborib⁹ ſegetibuſqȝ ac graminib⁹ poteſtatē accipiēs: preter folia vineaꝝ. Poſt trienniū aūt in circūiacentia regna ſcȝ Polonie Bohemie ⁊ Auſtrie recedētes ſe diuiſerūt vſqȝ ad Italiā ⁊ Franciā: ⁊ ſic morte perierūt.

De morte regis karoli.

LEu me: qꝛ hui⁹ mūdi decus ⁊ gloria a primeuo tēporis ſpacio nunq̄ȝ in vno ſtatu ꝑmanens: ſꝫ ſemꝑ variando verſaliter atqȝ caduce ſe ꝓtendēs in nihilū tanq̄ȝ aq̄ decurrēs incedit. Nā oīa que a terre gremio vſqȝ ad circūferentias celi ambitu orbis cōtinent̄ dilabunt̄ in terrā. Et qꝛ nec vlli mors impia parcēdo: nullaqȝ pacis ꝯditione ſimulādo miſeret̄: cadit vita humana ꝑ timore ipſi⁹ dū ſtare putatur q̄ſi flos ⁊ ꝓtinus aret. O mors que ꝑ exceſſus delictoꝝ veteris parētis ꝓthoplaſti: morſu pomi noxialis diabolice fraudis inſtigante nequicia ꝑconcepta: ſerpētino veneno virus iniquitatis infundens in orbē terre: filios eiuſdē ꝓthoplaſti impauida nō timens neqȝ verens dolo fraudis repleta diripiēdo ac deuorādo intrandi ſemitas primit⁹ queritaſti: mirū eſt ꝙ tanta guloſitate inſatiabili: rapacitate latrocinali: cadauera mortuoꝝ deglutiendo nō ſatiaberis: ⁊ cur de corꝑe fetidiſſimo mortuoꝝ q̄ȝ viuoꝝ ꝯgaudendo gratularis? Nō cū ad domū ꝯuiuij ⁊ cuiuſlibet ſolennitatis feſtū ſꝫ ad locū luctus plus feſtinas temere ꝓperare. neqȝ caſas paupeꝝ neqȝ aulas ſeu atria regū nullo nūcio mediāte adire formidas: necnō ꝯiugatos ex vera dilectiōe matrimoniali inuicē copulatos diuortionis vinculo innodare nō paueſcis filiū a patre patrē a filio ſeparādo. Nōne: amarā durā: crudelē ⁊ impiante fore oſtēdebas dū anno dñi. M.ccc. q̄drageſimoſecūdo ſequēti die diuiſionis apl'oꝝ. xvij. kl'as auguſti: caſtrū fortiſſimū ineſtimabilis altitudinis ⁊ muros eiuſdē inexpugnabiles: cui nec vis nec potentia hui⁹ mūdi poterat quoquo modo dñari: tue vulpine doloſitatis aſtutia clādeſtine inuiſibiliter introire nō expauēs: ⁊ ibidē hoſtilitatis arma ī aīaȝ potētiſſimi principis dñi karoli dei grā regis hūgarie: cui⁹ potētiā altiſſimo taliter diſponēte: dalmatia: croatia: rama: ſeruia: gallicia: lodomeria: cumania: bulgaria: totaqȝ hūgaria: ſalernaqȝ ac mons ſcī angeli: alia quoqȝ regna puta: polonien̄. bohemien̄. auſtrien̄. ac circūq̄qȝ adiacētia trepidando ab

horrebāt:ĩmittere nō metuēs:ipm q̄draginta duob⁹ ānis ⁊ nō plu
rib⁹ vite comitē regnare ꝑmiſiſti:ẜ acriter tua doloſitate ꝯſueta ỏ
medio regnicolis maniſeſte cernētib⁹ feliciſſime recordatiōis piū
regē nr̄m famoſiſſimū ac potētiſſimū:nō gazis ac p̄cioſis veſtimē
tis gēmis ⁊ p̄cioſis ſplēdidis margaritis adornatis auro ⁊ argēto
deſuꝑ ꝯtextis:ẜ ſpū viuificato ſpoliādo ſubtraxiſti:⁊ ipſi⁹ ſplēden
tes honores in nihilū ĩ terrā humādo obūbraſti. Nouiſſime v̄o
vidētes ipm regnicole eſſe piū ac exaltatū ſicut cedrū libani:trā/
ſeūtib⁹ ⁊ q̄rentib⁹ eū ſuis regnicolis: ⁊ ecce nō erat . Ideo ꝓpter
tuū grāde factū nephariū:oībus reuera dilectiſſimis catholice fi
dei cultorib⁹ pariter fidelitati ſemitaꝝ adherētib⁹ piū ē : hūc ipm
dn̄m regē karolū flere:⁊ ipſi⁹ morti ꝓh dolor lamētabiliter ꝯdo/
lere. O quātus flet⁹ quāta lamēta prelatorū:procerū:baronū:no
biliū:virginū:dn̄aꝝ:⁊ cuiuſuis ſtat⁹ ⁊ ꝯditionis hoīuꝫ:ſpecialiter
qꝫ dn̄e elizabeth ſereniſſime regine chariſſime ꝯſortis eiuſdem:⁊
dn̄i Lodowici nūc regis ac ſtephani ducis filioꝝ ſuoꝝ. O quis cō
ſideraſſet ⁊ ꝯſiderare antea p̄meditādo debuiſſet:ꝙ tā ineffabile
gaudiū ⁊ hilaritas: vult⁹ ſcꝫ ſereniſſime dn̄e regine tā crudeliter
aſperitate lachrymaꝝ ſit iā mutat⁹:⁊ riuulis gurgitū ad inſtar aq̄/
rū ab oculis eiuſdē vſqꝫ ad terrā a tp̄e obit⁹ ipi⁹ inceſſāter currēti
bus humefact⁹:⁊ organica vox clamoris ⁊ gemit⁹ eiuſdē et ſuorū
regnicolaꝝ ad orbis celi ſūmitatē ꝑueniēdo:ethera q̄ſi cōpati cō
pulerit:ĩ tātū ut ſol ſui optimi coloris radios plurimū videbat̄ ob
fuſcare. Tādēqꝫ die ſequēti ob p̄ceptū dicte dn̄e regine archiep̄iſ
ep̄is:p̄latis:baronib⁹ p̄ſbyteris:fratrib⁹:clericis oīb⁹ ſimul ꝯueni
entib⁹ ⁊ lachrimabiliter ꝓceſſiue ꝑgētib⁹ ad dictū caſtrū deuenit̄
vbi p̄cioſiſſimū caput ei⁹ iuxta decentiā regni:ſui honoris coro/
na aurea:corpuſqꝫ ipſi⁹ ſplēdidiſſimū tunica ſcarletina ac etiā ca/
ligis ſolutarib⁹ gēmis p̄cioſiſſimis ꝯtextis:⁊ deſuꝑ calçaria aurea
pulcherrimis pedib⁹ ſue excellētie ānectēdo īduētes:ỏ p̄dicto ca
ſtro ĩexpugnabili ĩ eccl'iaꝫ parochialē v̄ginis glo'ſe ĩ wyſſegrad ci
uitate ꝯſtructā plāctu magno deferebāt. Plāxitqꝫ eū vniuerſus
ppl'us ciuitatis plāctu magno valde. Peractis aūt ibidē diuinis
inſtitutionib⁹ ⁊ miſſaꝝ ſolēnijs:corp⁹ ipm ſuꝑ cimbā per decurſus
aque danubrilis in ciuitatē famoſiſſimā Budā videlicet ē delatū
Antecedebat aūt flebiliter ipſā multitudinē p̄latoꝝ baronū ⁊ re/
gnicolaꝝ ⁊ vexillo triūphali miles famoſiſſim⁹ atqꝫ manu fortis
laurēti⁹ ſclauus:cui⁹ intererat tp̄e vite ipſi⁹ dn̄i regis ex officio ei/

dem incũbenti vexilla regalia ferre loco oportuno. Ubi oēs ci/
ues dicte ciuitatis famoſiſſime: ſacerdotes ⁊ clerici ac viri religi
oſi: ipamq̨ inhabitātes alij: ꝓceſſiue ꝓgētes: ꝯdolēdo oculis la/
chrimātib⁹ veſtimēta lugubria portātes obuiā ipſi⁹ corpi vſq̨ ad
danubiū ꝓceſſerūt. Et dū in dictā ciuitatē adduxiſſent ſup̄ corp⁹
ipſi⁹ cātica pſallere: ⁊ alia diuina officia vt mos eſt ꝓ expiratis eo
rūdē ꝑ totā noctē p̄ces offerre cātando nō ceſſant ſūmo creatori
Tertio aūt die obitus ipſius: in eadē ciuitate: medio tpis ſpacio
quouſq̨ diuina officia vel miſteria incepta et miſſaꝝ ſolēnitates
modo debito ꝑagerent: tres ſolennes dextrarij ipſi⁹ dn̄i regis ka
roli ſuis falerati purpureis operimētis: ſup̄ quos milites ſtrēnui
armis eiuſdē dn̄i regis induti ſedebāt ante fores eccl'ie ſteterūt.
quoꝝ quidē militū vnus armis tormentalibus regie excellentie
ꝯuenientibus erat ornatus: ⁊ alter ad haſtiludiū aptus: terti⁹ ve
ro armis bellicis regie maieſtati cōpetentibus erat circūſeptus.
In quorū quidē militū dictis regalibus equis inſidentiū galeis
aureis coronis circūdatis: inſignia ſub forma ſtrutionis auis: q̄
per ipm dn̄m regē vita ſibi comite haberi ⁊ ferri ꝯſueuerant ha/
bebant. Uniuerſa nanq̨ ferramēta ſtrepaꝝ ⁊ habenarū ſeu rudi
bularū: ⁊ alia ad ipm ſpectantia de argento inaurato iuxta decen
tiā regie excellētie fabricata exiſtebāt. corrigiarūq̨ cinguli ⁊ fre/
na ac ſiñia alia cū athenijs ⁊ poſtenis ſerice ſubſtātie contexta fue
rāt. Nobiliſſimis nāq̨ picturis purpureis: gēmis ⁊ lapidibus p̄/
cioſiſſimis dicti trium dextrarij ⁊ milites in pſona ⁊ ſpiritu eiuſdē
dn̄i regis ſuper ipſos tegebant. Quos vt dū cuiuſcūq̨ cōditiōis
hoīes aſpiciebant ⁊ dicta ſigna regalia intuebant: eo ꝙ idē dn̄s
rex hactenus imperiū regni hungarie habitis p̄miſſis ſignis ⁊ de
xtrarijs feliciter gubernauerit: mox ꝓrūpebant in fletus validiſ
ſimis ethera vlulatib⁹ ꝓpulſantes. Peractis tandē diuinis inſti
tutionib⁹ ⁊ miſſaꝝ ſolēnitatib⁹: nō more alioꝝ quorūdā regū du/
dū defunctoꝝ: quos feliciſſime recordatiōis ſcripture aliaꝝ epi/
ſtolaꝝ venerabilis cōmēdat auctoritas: velata facie: nec corpore
ei⁹ alicui⁹ diei ſpatio celato: ꝓut abuſiua ꝯſuetudo alijs vicibus
quorūdā regū funerib⁹ ꝓhibet aſtruxiſſe: ſꝫ manifeſte oīb⁹ pſētib⁹
facie ad faciē māifeſte cernētib⁹ ad albā. ciuitatē deferebat dictū
corp⁹ tumulādū. Inde aūt ferēdo corp⁹ ipſi⁹ ad q̄zcūq̨ manſiōis
villā deueniebat: oēs hoīes tā viri q̄z mulieres lachrymaꝝ fletu
ꝯdolētes clamore maximo in amaritudinē ꝯuerſi ethera ꝓ pulſā

do reſonabāt. Dūq̄ʒ ad albeň. ciuitatē dictū corpus puenīret: ni
tidiſſimū: modo quo ſuperiꝰ allegat: plati preſbyteri clerici aliiq̄ʒ
regnicole: ac ciues dicte ciuitatis extra ciuitatē celeriter pgētes:
ipſūq̄ʒ corpus viuificato ſpiritu ſpoliatū amariſſime circūſpicien-
tes in inenarrabiles fletus eo viſo, prūpentes: illud intra ciuita/
tē ǒtulerūt. Jlli quoq̄ʒ ſacerdotes ⁊ clerici p totā noctē hymnos
⁊ pſalmos deo decātantes in vigilijs pauſādo deduxerūt noctis
plixitatē. Dieq̄ʒ luceſcēte inceptis diuinis ⁊ miſſaꝝ ſolēnitatibꝰ:
quouſq̄ʒ diuina myſteria incepta ⁊ miſſaꝝ ſolēnitates more debi
to eodē die pagerent: ante dicti trini dextrarij ipſiꝰ dn̄i regis mo
do pmiſſo fallerati purpureiſq̄ʒ cooperimētis decorati: ſup quos
pfati milites ſtrēnui arma eiuſdē dn̄i regis induentes ante fores
ipſiꝰ monaſterij vt eſt pmiſſuʒ ſteterūt pdurantes. Et demū eiſ/
dē digne cōpletis ⁊ ǒſumatis que in eodē die celebrari debebāt
in ſūmo monaſterio vbi ſāctiſſimi regis ſtephani ⁊ emerici ducis
filij ſui ſanctiſſima corpa diuerſis coruſcātia virtutibꝰ ⁊ miraculis
in dn̄o feliciter requieſcūt: ⁊ ſūma pietatis opa ipa benigne iplo/
rantibꝰ miſericorditer partiunt: iuxta altare magnū in veſtimēto
regali ad hoc ſibi debito p p̄dictos enarratos dn̄os ⁊ archiep̄os:
ep̄os: platos ⁊ abbates ſacris veſtimētis indutos extitit tumula
tū: ⁊ oēs vnanimiter planxerunt eū ſimul in vnū diues ⁊ paup in
tantū ut marmorei lapides dēſitate lachrymaꝝ plurimū fuerant
humefacti. Tūc eni tā maximo clamore gemebūdi oīuʒ circūſtā/
tiū fauces rauce facte ſunt: oculiq̄ʒ ipſoꝝ pre tātis lachrymis vi/
ſibus naturalibꝰ fere defecerūt. Ubi etiā venerabilis in xp̄o pa/
ter dn̄s chanadinꝰ ſtrigonienſis archiep̄us de obitu ipſiꝰ dn̄i re/
gis ſalubri ac pio ſermone intentos aīos ⁊ pia corda circūſtantiū
liniuit ǒdecēter. Cuiꝰ quidē lachrymoſitatis ⁊ ienumerabilis me
ſticie ptextu credit eos qui reges tumulari nō ǒſpexerūt de acer
bitate doloris inſtillationeq̄ʒ lachrymaꝝ q̄ſi impticipes ⁊ inſcios
fore ⁊ extare. Attamen nimirū qd oēs creature carne ⁊ pelle ve/
ſtite: vt ē ptactū: p lapſū veteris parētis pthoplaſti in culpā: ſint
morituri. Nā in omnē poſteritatē morēdi legē ǒdidiſſe videt ge
neralē ⁊ incōmutabilē: adeo vt altiſſimꝰ pprio filio ſuo licet dei/
tate veſtito parcere noluit ʒ p nobis oībꝰ tradidit illū. Nō igit
quiſq̄ʒ indignādo creatori ppter factū mortis ineuitabile ⁊ incō
mutabile pōt obuiare: ⁊ qꝛ nō eſt ſapīa neq̄ʒ prudētia neq̄ʒ forti/
tudo neq̄ʒ ǒſiliū ǒtra dn̄m: ʒ potiꝰ ferēdus ē grauis euētus necis

patienter q: qd donauerat dñs: accepit: ⁊ in die illa ſurrectuꝝ in ipſo. Tunc ibidem predictū ſupremum monaſteriū cum alijs ec/cleſijs: innumerabilibus muneribus regalibus ⁊ oblationū maxi/mis quantitatibus extitit donando remuneratū. ⁊ tandē antedicti trini dextrarij ſolēnes cū armis ⁊ operimentis omnibus ipſo/rū glorioſiſſimis ſeu attinencijs cū ſartanea curru ſeu mobili aut oſtilario regnali ſigno regio deſup forma auis ſcrutiōis deaura/to ⁊ gēmis adornato cū ſeptenis nodulis globarib⁹ argēteis ⁊ ſi/militer deauratis ob planctus memoriā ineffabilis ⁊ luctus amaritudinē iam dicti domini regis in poſterū ſemper in memoriam reuocandi cū innumerabilibus ſupradictarū quātitatū pecunijs dicto monaſterio dati ⁊ conceſſi extiterunt. Cuius quidē donationis ⁊ oblationis maxima quantitas ibidē die tumulationis fa/cta data ⁊ conceſſa in preſenti ſcriptura ſeriatim nō ponit: ne calamis ſcribentiū pariterqꝫ legentibus faſtidiū multiplicationis generaret ſua ꝑlixitate. Deinde vero potentiſſimi regis obitū fa/moſiſſimus rex kazmyrus polonie ꝓximus eiuſdē: ⁊ marchio moranie in wyſſegrad veniētes ꝑdolenti animo celebrauerunt. Demūqꝫ triginta diebus cōpletis: quarta feria proxima ante aſſumptionē virginis glorioſe: triceſimū diē ipſius regis karoli cū magna ſolennitate miſſaꝝ peracturi: vt ſuperius extitit enarratū ꝑ/lati epiſcopi cū baronibus q̄ꝫpluribus albā vbi corpus ipſi⁹ dñi regis karoli ſolenniter in dño requieſcenſ extiterat tumulatū: accedentes. ibiqꝫ albe ⁊ in wyſſegradieñ. ciuitate dña regina cū fi/lio ſuo lodowico: tūc rege coronato ſibi ꝑdilecto aliiſqꝫ prelatis epiſcopis: preſbyteris: baronibus ⁊ plurimis chriſtifidelibus fu/neris obſequias deuotiſſime celebrarūt. ⁊ totius regni vniuerſales etiā in toto regno diffuſe: eodē ſolennitatis voto ⁊ miſſarum ſolennitatibus dictum officiū celebrantes cōpleuerunt. Implo/randa ergo eſt vnanimi conſenſu clementia dei omnipotētis pro eodem dño rege karolo: vt cū anima ipſius clementer diſpenſet eidem indulgendo: ⁊ in numerū ipſius animā ac cetum ſanctorū confeſſorū omniū ac regū ſtephani ⁊ ladiſlai dignetur collocare: ⁊ pro ut ꝙ in preſenti ſeculo regali triūpho vixerit: ita etiā in fu/turo ſeculo cū angelis valeat exultare.

Incipit prologus in Cronicam Lodowici regis.

Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ vniuerſe terre: qui ſuꝑ cũcta tenet in excelſis imperiũ: dat eẽ reb⁹ ⁊ diſpẽſat ꝓut vult culmina dignitatũ: ⁊ ſapĩa ⁊ fortitudo ei⁹ ſũt: ⁊ ipe mutat tp̃a ⁊ etates: trãſfert regna atqꝫ ꝯſtituit dñs fortiſ ⁊ potẽs dñs potẽs in p̃lio: a quo oẽs ptãteſ velut ex ſole radij deriuãt: ſub cui⁹ iꝑerio reges regnãt ⁊ principes dñant. Ipe quidẽ eſt exercituũ dñs: acies inſtruẽs: roborãs aĩos: docẽs manus ad p̃liũ: ⁊ iuſtificatiões ſuas potẽti ṽtute purificãs quos voluerit ſubiacere ſubicit principũ poteſtati. Oportet ergo principẽ ſerialiter regnãtẽ ⁊ victorioſe triũphãtẽ culminis ptãte a deo fore exaltatũ: odore bone fame exornatũ: caterua militie decoratũ. ut p̃celſi ei⁹ nois fama diſꝑſa ꝑ orbẽ ⁊ ꝯſcẽdẽs de geſtis laudabilib⁹ in excelſũ: laudari mereat̃ apud deũ ⁊ extolli laudib⁹ diuerſaꝝ nationũ. Hinc eſt ꝙ peritiſſim⁹ princeps philoſophoꝝ ariſtotiles in libro ſuo de ſecretis ſecretoꝝ ad alexandrum ita ſcribit. Primũ inſtrumentũ intellectus eſt deſideriũ bone fame: qꝛ qui vere deſiderat bonã famã famoſus erit ⁊ gl̃oſus fama ergo principaliter ⁊ ꝑ ſeipſã appetit̃ ĩ regimine: qꝛ regnũ nõ appetit̃ ꝓpter ſe ꝫ ꝓpter bonã famã. Initiũ igit̃ ſapiẽ ⁊ intellect⁹ ẽ deſideriũ bone fame. Et ꝑſuadẽdo ſubiũgit. Stude igit̃ o alexãder ⁊ dilige deſideriũ bone fame: qꝛ nõ ẽ p̃ciũ nõ eſt theſaur⁹ qui ſibi poſſit redimere bonã famã. Preterea etiã ſapiẽs ⁊ facũdiſſim⁹ Vegeti⁹ ĩ libro de re militari ſuꝑ oĩa cõmẽdare videt̃ militiã ⁊ belloꝝ induſtriã. Hoc eñi ſcd̃m ipſũ eſt ꝙ romani maxime exaltant̃: qꝛ maxime dederũt operã rebus bellicis ⁊ ſũmoꝑe ſtuduerũt quõ poſſet ſibi ſubijcere natiões. ꝓpter qd̃ ſecũdũ eundẽ hoc debet eẽ principaliſſimum in intẽtione principis qd̃ abũdet ĩ ciuili potẽtia ⁊ ꝙ ꝑ eã ſibi ſubiciat natiões. Rurſus alibi ꝑ quẽdã prudentẽ ſcribit. Dũ fortia laudãda ac digne memorãda p̃cipũ ac militũ geſta et bellicoſa exercitia: triũphos: caſus fortuitos: ⁊ euẽt⁹ ad memoriã poſteroꝝ ſcribim⁹ qd̃ aliud agim⁹ niſi qodã incitamentũ bellicũ ꝓmouem⁹: ꝑ qd̃ ṽtuoſos aĩos auditoꝝ ad belloꝝ exercitia accendim⁹: vt hoc exẽplo fortiores ⁊ ardentiores reddant̃ ad labores ⁊ bellicas paſſiões tollerãdas: qꝛ p̃teritoꝝ exhibitio eſt inſtructio poſterioꝝ. Quãobrẽ de geſtis illuſtriſſimi principis dñi lodowici ex regũ ſcĩſſimoꝝ ꝓſapia oriũdi: dei gratia hũgarie ⁊c. ⁊ belloꝝ exercitijs ſue gentis ⁊ militie: quãuis pauca ex pluribus: ne per neglectus in curiam in obliuionem: Ego iohannes nunc archi-

dyaconꝰ de kykullew ī eccłia trāſſiluana vicariꝰ ſtrigonieñ. ī ſpiri
tualibꝰ gñalis: tūc licet indignꝰ ſuoꝝ ſecretoꝝ notariꝰ: poſterioꝛū
notitie duxi cōmēdāda oꝛdine ſequētū ꝯtinuādo ꝑ capitula ⁊ ꝑti
culas terminatas ſub certis titulis: vt ī ꝓmptu īueniat̄ qđ q̄rit̄ ꝓ
legentiū vtilitate: ⁊ in q̄tuoꝛ ꝑticulas ut infra de q̄libet ꝑticula ꝑ
ſe poſita clariꝰ apparebit: diuidēdo ſeu diſtinguēdo. Siquid aūt
minꝰ recte īueniat̄ vł incōueniēter ꝓpoſitū lectoꝛ ꝓuidus ⁊ beni
gnus ſupplēda ſuppleat ⁊ coꝛrigat queſo ſine iniuria coꝛrigēda.

De coꝛonatiōe ac vita ⁊ exercicijs Lodowici regis.

[S]Ane cū idē rex Lodowicus glorioſo principe karolo
rege hūgaroꝝ ⁊ eiꝰ genitore beate memorie ex hac vi
ta dño vocāte migrāte: dñice incarnationis·M.ccc.
xlij. ſue vō etatis decimoſeptimo anno: die dñico, pri
mo poſt feſtuꝫ diuiſionis apl'oꝝ in vrbe albē regalis:
magnatū: ꝓcerū: baronū: militū ac cōitatis nobiliū regni hūga/
rie volūtate vnanimi ⁊ fauore ꝑcedere ſolēniter ⁊ feliciter ī regē
coronatꝰ extitiſſet: ⁊ eidem genitori ſuo ī regni ſolio iure nature
debito ſucceſſiſſet: ac in iuuenili flore regnare cepiſſet: maturita/
tē iuuētuti ꝑferens creſcēdo bone indolis iuuenis diſcretionis
rōnem amplexatꝰ fuiſſet: magno virtutū creuit augmēto: remini
ſcēs qꝛ multi viri fortes ꝓ patria ſanguinē ſuū fundēdū eē dixe
rūt nec fūdere dubitarūt ꝙ gloriā etiā apud poſteroſ poſt mortē
haberēt: cogitare cepit ⁊ in aīo diſcutere quō ⁊ qualiter iura re/
gni ſui ꝑ ꝯfines vicinos ⁊ principes occupata: ac ꝑ rebelles ſeu ī
fideles de regno temeraria ꝑſūptione ī ꝑiudiciū ſacre corone di
ſtracta ⁊ vſurpata ad ſtatū debitū diuio fretꝰ auxilio reuocaret ⁊
etiā reintegraret.

De prima exercituali expeditio/
ne Lodowici regis cōtra ſaxones. Sequit.

[I]Nterea accidit ꝙ qđā gēs ſaxonū in eiꝰ regno in pti
bus trāſſiluanis qſdā cōmotiones feciſſet ⁊ cenſū cō
ſuetum ac iura regalia ſoluere denegaſſet. Copioſo
igit motu exercitu idē rex cū ſuis baronibꝰ: militibꝰ
nobilibꝰ: ⁊ regnicolis ad cōterēdā ipſoꝝ ꝓteruiā ꝑ/
ſonaliter acceſſit: ⁊ eis refrenatis ac ad obediētiā re
ductis laudabiliter triūphādo remeauit

De obediētia alexandri wayuode tranſalpini.

[C]Um aūt eſſet in ptibꝰ memoratis: quidā princeps ſeu
baro potētiſſimꝰ alexāder wayuoda trāſalpinꝰ ditioni
einſdē ſubiectꝰ: q tpe quōdā karoli regis patris ſui: a
via fidelitatis diuertēdo rebellauerat ⁊ ꝑ multa tpa
in rebellione ꝑmāſerat: audita pietatis ac etiā ptātis
eiuſdē lodowici regis fama ad ipm ſpōte ꝑſonalit veniēs circa cō
finia ipſaꝝ ptiū ad pedes regie maieſtatis humotenꝰ ē ꝓſtratꝰ: ⁊
ad obediētiā ac fidelitatē debitā reductꝰ ⁊ ītegratꝰ ſolēnia mune
ra ⁊ exenia clenodia ꝑſtādo ⁊ ſuū dñiuꝫ ac ſcāꝫ coronā recogno/
ſcēdo cū gaudio ⁊ leticia ad ꝓpria remeauit: ⁊ ab illo tpe fidelita
tē ꝯſeruauit

De ꝑegrinatiōe regine elizabeth matris lodowici

regis: ⁊ de reb⁹ ꝑ ipaꝫ tū in curia romana tū ī apulia geſtis. ſequit

Rex aūt andreas ī apulia nōdū regnabat: dña igit eli/
zabeth regina hūgarie mater regū ꝑdictoꝝ: poſt mor
tē regis karoli hñs deuotionē viſitādi ſcōꝝ reliquias
⁊ aploꝝ petri ⁊ pauli honorādi limina quā nō retraxit
feminne⁹ſexus: nec terruit ꝓlixus labor itineris nec ti
more icuſſit ei mltiplex maris ꝑiculū: ſed virili aīo fulcita ac diui
no ꝑſidia rapta celeſtiqꝫ deſiderio incenſa de wyſſegrad in feſto
btiſſime trinitatis. anno dñi. M.ccc.xliij. iter arripuit verſus ita
liā cū honeſta familia ⁊ multitudine dñarū ⁊ nobiliū puellarum:
baronū: militū ⁊ clientū: cū multo ⁊ magno apparatu iuxta ma/
gnificētiā regiā iuit ⁊ ꝓceſſit hñs ſecū ꝓ expenſa vigintiſeptem
milia marcarū puri argēti ⁊ decē ſeptē milia marcaꝝ puriſſimi au
ri. Dñs aūt lodowic⁹rex hūgarie fili⁹ſuus miſit poſt eā quatuor
milia marcarū auri electi. Habuit etiā ſecū de florenis fere cum
media garleta de denarijs vō paruis vſqꝫ ad exitū regni multū.
Cui regine etiā veneti honeſtū valde ⁊ vtile ſeruitiū ꝑbuerunt
nā cū duab⁹galeis ꝓprijs ſūptib⁹in toto tranſitu maris dicte do
mine diligēti⁹famulati ſūt. Trāſito aūt mari multū pacifice ꝑue/
nit ī apuliā: cui obuiauit rex andreas fili⁹ſu⁹cū ꝯſorte ſua dña io
hanna regina: ⁊ dñaꝫ elizabeth reginā cū magna ſolēnitate ⁊ glo
ria receperūt: ⁊ ita neapoli cūctis gaudētib⁹in vigilia ſancti iaco
bi apli ꝑduxerūt. Cū igit in neapoli hec regina hūgarie reſideret
ducto ꝯſilio ad apoſtolicā ſedē ſolēnes nūcios nicolaū palatinuꝫ
Paulū comitē curie regie: Thomā ruphū: Fratreꝫ vitū epm ni/
trienſeꝫ: Thomā filiū petri: necnō ⁊ archiepm beneuētanū: ac ali
os q̃zplures nobiles deſtinauit: ut dñs aplicus ſua benedictiōe
dñm andreā regē faceret corona regia decorari. Interea dña eli
zabeth regina volēs cōceptā deuotionē ad deū ⁊ ad ſanctos effe
ctui mācipare ad viſitanda beatoꝝ petri ⁊ pauli aploꝝ limina: in
feſto exaltatiōis ſancte crucis de neapoli egreſſa cū tota familia
⁊ archiepō neapolitano ac plurib⁹ nobilib⁹ de apulia progredit
verſus romā. Trāſibat aūt ꝑ ciuitates ⁊ caſtella cū magna trāql/
litate ⁊ pace nullo ſuoꝝ cuicūqꝫ violētiā ſeu iniuriā inferēte. Au
diētes aūt terrigene reginā elizabeth virtutib⁹ morū honeſtate
⁊ deuotione cōtinua ut ſydus ꝑfulgidū radiare: ac ſuos cū omni
modeſtia ꝑtranſire: currebant in vicos ⁊ plateas ad ipſaꝫ aſpiciē
dam ⁊ diligenti⁹ intuēdaꝫ: ⁊ vidētes eā cū admiratione ⁊ gaudio

deū vnanimit collaudabāt: q tā nobilis dn̄a ⁊ taȝ illuſtris regīa relicto regno ⁊ domo venit a finib⁹ mūdi tāq̄ȝ regina ſabba ad q̄rēdā ⁊ ꝓmerēdaȝ clemētiā ſaluatoris. Cū aūt romani infra paucos dies feliciter ꝑueniſſet cōmota eſt vniuerſa ciuitas in ei⁹ aduentu: illi etiā de colūna ex vna ꝑte tyberis. ⁊ vrſini ex alia ꝑte receperūt reginā maxio cū honore. vulg⁹ aūt reliquū ac populares magni ⁊ parui mulieres ⁊ puelle currebāt vbi trāſiebat regina: ⁊ alta voce clamabāt viuat regina hūgarie ⁊ reſonabat terra in voces eoꝝ: ⁊ ꝓpter rē alias inſolitā videbāt oēs populi cōiter ex aſpectu ei⁹ quēdā ſpūalē iubilū reportare. Perueniēs aūt ante fores eccleſie btī Petri apl̄i totū collegiū romanū recepit reginā ꝓceſſionaliter cuȝ magna gloria ⁊ honore. Obtulit deniq̄ȝ ad altare btī Petri apl̄i ⁊ ad reliquias ſolēnia munera ī calcib⁹: ornamētiſ: inſignib⁹ ⁊ florenis iuxta magnificētiā reginalē. Multa etiā monaſteria eccleſias ⁊ ſcōꝝ limina viſitauit: que largis donarijs ⁊ offertorijs honorauit. Imaginē etiā xp̄i ſeu veronicam bis ꝑ ſcalā aſcendendo ꝑmiſſa eſt clarius viſitare: ad quaȝ cū deuotiōe accedēs ſummo honore ⁊ humiliter adorauit. His itaq̄ȝ geſtis atq̄ȝ perfectis valefaciēs infra octauas ſcī franciſci reuerſa eſt neapolim cū exultatione ⁊ gaudio: ſua eni deuotio cunctis claruit in exemplū. Cū igiẗ hec regina in neapoli reſideret: ⁊ vidiſſet nurū ſuaȝ dn̄aȝ iohannā ſuꝑbā ⁊ ambicioſam: ac vltra humanū modū cōſuetū incedere: mūdani honoris auidaȝ: nec regi andree marito ſuo exhiberi honorē regiū ac totū velle: imo vltra poſſe ſuū: viſa eſt ipſum corona ⁊ regno priuare: ſicut poſtmodum exitus rei ꝓbauit. Cōmota ſunt oīa viſcera eius acri doloris aculeo cōpungēte. Cū itaq̄ȝ ambaſiatores ⁊ nūcij longā morā ꝯtraherēt in auinione ꝓpter diſſimulationē dn̄e pape nolētis p̄bere cōſenſum dicti regis coronationi: viſūq̄ȝ eſt ipſi dn̄e regine ⁊ ſuo ꝯſilio fore vtili⁹ repatriare quā ibi in caſſū ⁊ fruſtra ac cū tedio ꝑmanere: anno dn̄i. M.ccc.xliiij. relinquens filium ſuum regem andream in apulia ſanum ⁊ incolumem circa feſtuȝ ſancti Mathie apoſtoli receſſit de neapoli cum omnibus ſuis verſus hungariam: ⁊ diuertēs in Baruin: adorato ibi beato Nicoloa ⁊ donis ⁊ munerib⁹ honorato: circa mediū quadrageſime ꝑuenit māfordiā: ⁊ ꝓpter defectū nauiū ⁊ galeaꝝ cōpulſa eſt feſtū paſce ibidē ſolenniter celebrare. Sequēti aūt die venerūt quatuor galee miſſe ꝑ regē andreā ꝓ ſeruitio illuſtris regine hūgarie matriſ

ſue: q̃ in eis recepta cū oib⁹ reb⁹ ſuis ⁊ familia ac alijs plurib⁹ na/
uib⁹ mare adriaticū trāſfretauit ⁊ vēit viſceniā dn̄o ꝓcedēte. Re/
dijt aūt regina de apulia ī hūgariā tp̄e ſup̄dicto: ⁊ ꝑuenit ī domū
ſuā ī wyſſegrad ī anniuerſario ſui receſſus: ⁊ receperunt eā filij ſui
ſcʒ dn̄s lodowic⁹ rex hūgarie: ⁊ dn̄s dux ſtephan⁹ ac ꝓceres re/
gni cū magna exultatiōe ⁊ gaudio. Interea nūcij dn̄i regis lodo
wici ⁊ dn̄e m̄ris ſue: apud dn̄m papā clemētē. vj. andree regis iu
ra eccl'iaſtica ac leges ciuiles ī ꝯſiſtorio ꝓponētes: ac corā alijs iu
dicib⁹ delegatis ꝑ oīa iura ꝓbātes: ꝙ regnū ſicilie iure ſucceſſio/
nis regalis ad dn̄m regē penit⁹ ꝑtinebat laborātes tamē nihil de
negocijs ꝑfecerūt: qꝛ nō poterāt ut volebāt antedicti nūcij eoꝝ
ambaſiata ꝑ viā iuſticie termiare: ſciētes ꝙ munera ⁊ dona alli/
ciūt etiā aīos ſapiētū ignorātib⁹ dn̄o lodowico ⁊ dn̄a regia matre
ei⁹ ſpopōderūt dare ſe ⁊ iuramēto firmi⁹ ꝯſtrīgētes ad camerā do
mini pape q̃dragintaq̃tuor milia marcarū ut ꝓmererēt rex andreas
regni ſicilie gubernacula poſſidere Currēte aūt hac relatiōe ī hū
gariā ad dn̄m regē ⁊ ad dn̄am reginā ꝑuenit hoc pactū: qui hoc ꝑ
cipiētes nō modicū turbabant̄ qꝛ ius regni qd̄ ad ipſos ſecūdū
deū ⁊ iuſticiā ꝑtinebat ſibi ꝑ pecuniā vēdicarēt: ſ3 ne malignis ⁊ ꝑ
uerſis hoīb⁹ daret̄ occaſio ⁊ materia iniuſte eos ī aliquo iudican
di ⁊ nihilominn⁹ detrahendi: quod ad regiū honorē ꝑ auariciam
cupiditatē impenderēt ſolutionē antedicte pecunie fieri permi/
ſerunt: ne etiā nuncij crimine mendacij notarent̄. Cucurrerūt
igit̄ exactores ad omnes comitatus ⁊ villas regias ⁊ reginales ꝑ
totū regni circulū predictā pecuniā ex integro exegerunt: ⁊ exa/
ctam per certos nuncios ad camerā domini pape Clementis ſe/
xti fideliter tranſmiſerūt ſperātes firmiter de coronatione regis
andree ſine dilatiōe ꝓmiſſiōis fieri cōplemētū. Occupatis aūt ſe
pe dictis nūcijs ī auiniōe circa cām eis cōmiſſā determinādā inte
rim dn̄s lodowic⁹ inclit⁹ rex hungarie decēti comitiua: anno dn̄i
M.ccc.xlv. trāſiuit ī polonia ad ſocerū ſuū cui⁹ filiā iam acceperat
noīe margarethā: ⁊ ducto ꝯſilio cū rege polonoꝝ ātiquo ⁊ dicto
ſocero ſuo p̄dicti regis filio ꝯgregauerūt militiā fortē ⁊ validā: ⁊
circa feſtū btē marie v̓ginis trāſierūt pelag⁹ ſup glacies vno die
naturali ꝯtra lithuanos pagāos volētes eoꝝ terrā igne ⁊ gladio
deuaſtare: ſ3 flāte auſtro diſſoluebant̄ glacies ⁊ ex mora illis picu
lū iminebat: iō q̃zciti⁹ retroceſſerūt ⁊ ſine fructu vacui redierūt.

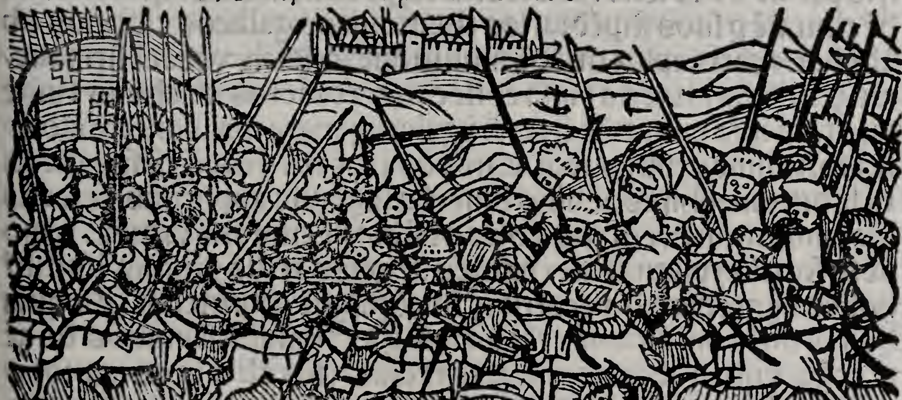
De ſubſidio ꝑ regē lodowicū regi polonie facto.

ITem ꝓ defenſione regni polonie in ſubſidiũ kazmyrij re
gis cõtra excelſuz principẽ dñm iohannẽ regez bohemie
cũ magna potẽtia ipſum regnũ ⁊ ciuitatẽ Cracouie inua/
dentẽ:ſtrẽnuũ militẽ nicomẽ de zeech cuz petro paharos ⁊ alijs
militibus cũ exercitu copioſo trãſmiſit:qui ab inuaſione ac impu
gnatione ⁊ deuaſtatione eiuſdẽ regis bohemie regnũ ipſuz ac ci
uitatẽ de obſidione liberãdo defenſarũt ⁊ in ꝑtãte eiuſdez regis
cum proſperitate reuertentes reliquerũt.

De exercitu contra tartaros.

ITẽ cũ gentes tartaroꝝ in regnũ hũgarie ſeuiẽtes cõfinia
partis trãſſiluane ⁊ ſiculos ſepius infeſtarẽt:rex ipſe ſtrẽ/
nuũ ⁊ bellicoſuz virũ andreã filiũ laczk wayuodã trãſſil/
uanũ cõtra ipſos tartaros cuz ſiculis nobilibus ⁊ valida gẽte de
ſtinauit. Qui terrã i qua habitabãt potẽter ſubintrãtes cũ princi
pe eoꝝ noie Athlamos ad reſiſtendũ eiſdẽ cum magno exercitu
in campo obuiantes debellauit:⁊ ipſuz principẽ eoꝝ decapitauit
ac multa banderia ⁊ captiuos tartaros regie maieſtati in vyſſe/
grad trãſmiſit. Poſt hec etiã ſiculi tartaros ſepius inuaſerunt ⁊
cum magna p̃da ad ꝓpria redierũt. Qui aũt ex ipſis tartaris re/
mãſerũt ad ꝑtes maritimas lõge diſtãtes:ad alios tartaros fuge
runt.

De exercitu ꝯtra croacos.

TAndẽ communicato ꝯſilio ſuoꝝ principũ: militũ ⁊ baro
nũ diſpoſuit ꝯtra ſuos infideles ⁊ rebelles Gregoriũ
filiũ curiaci ⁊ niliptiũ croacos qui regna croacie ⁊ dal
matie:ac magnã partẽ ſclauonie vſurpãdo i p̃iudiciũ
ſacre corone detinebãt:cũ exercitu copioſo ⁊ principi

bus aliarū partiū:ſpāliter cū magnifico ⁊ potēte principe ſtepha/
no bano bozneſi.Cuiꝰ ꝑclarā filiā dñaꝫ elizabeth nūc reginā:po/
ſtea duxit mr̄imonialiter ī ꝯſortē:ꝓ obtinēdo ⁊ expugnādo eodē
regno croacie ꝓceſſit ⁊ vſqꝫ opidū byhegh ꝑuenit:ꝓpeqꝫ ſupra
caput riuuli kolkothfew vocati caſtrametatꝰ ē. In quo loco diu/
tiꝰ cū ſuo exercitu pauſando nec vlteriꝰſe mouēdo:idē tyrāni et
rebelles:gregoriꝰfiliꝰcuriaci:⁊ Iwan filiꝰnilipczij:mortuo patre
ſuo ad obediētiā ſacre corone venire ſūt cōpulſi. Et cū fidelita/
tē ſeruare iuraſſent:aliquibꝰreſtitutis rege cū ſuo exercitu ad ꝓ/
pria redeūte:idē gregoriꝰfiliꝰ curiaci rebellauit:cōtra quē altera
vice idē rex lodowicus barones ſuos ⁊ milites cū exercitu ingē/
ti trāſmiſit:qui eiuſdē rebellis ꝓteruiā ꝯterēdo: ipſū cū alijs ſuis
adherentibꝰ regno croacie reſtituto:regie maieſtati obedire ⁊ ſe
gr̄e ſubmittere cōpulerūt ⁊ cū leticia ad ꝓpria remearūt.

De exercitu cōtra venetos in dalmaciā.

COnſequēter tpe ꝓcedēte idē rex ad expugnādū ⁊ re/
cuperādū dalmacie regnū qḋ ꝑ venetos a diuturno
tpe detinebat̄ occupatū:exercitū mouit copioſū:⁊ cuꝫ
multis pricipibꝰ circūpoſitaꝝ regionū ac boronibꝰmi
litibꝰ⁊ regnicolis ſuis vſqꝫ ciuitatē Jadrenſeꝫ ꝑuenit
q̄ ſe priꝰad obediētiā reddiderat regie maieſtati.Et qꝛ veneti eā
dē ciuitatē ꝑ ſuos ſtipēdiarios theutonicos gallicos ⁊ latinos ob
ſidebāt:⁊ cōtra ipſaꝫ quādā munitionē ſeckach vocatā firmaue/
rāt gentibꝰarmigeris ī ipſa collocatis:⁊ diuerſis machinis ⁊ inge
nijs tā in ipſa munitiōe q̄ꝫ etiā ī galeis ꝑ mare ipaꝫ ciuitatē iadrē/
ſeꝫ fortiſſime expugnabāt.Circa quā idē rex ī cāpo cū ſuo exerci
tu ſedit:⁊ machinis ac alijs diuerſis ingenijs applicatis ⁊ erectis
ipaꝫ munitionē venetoꝝ volēs obſidionē ciuitatis iadreñ. remo
uere fortit̄ expugnabat:⁊ milites ac gētes regis ꝯtinuis īſultibꝰ
hoſtes aggrediebāt̄ ⁊ acerrime īuicē pugnā cōmittebāt. Et quia
hoſtes intra munitionē erāt incluſi:ꝑ ictꝰ baliſtarū multos de gē
te regis vulnerabāt:ac etiā gētes regis vſqꝫ ad muros appropī/
quātes ipſis vices repēdebāt.Et cū oportunitatē captabāt: claꝫ
gētes venetoꝝ de munitione ſubito egreſſe cū militibꝰ⁊ gētibꝰre
gis dimicabāt:⁊ ex vtraqꝫ pte multi corruebāt vbi etiā ſtrēnui mi
lites Bartholomeꝰ filiꝰlaurentij:Tot ⁊ harſandorfer theutoni/
cus de ꝑte in pugna ſūt occiſi. Quāuis aūt exercitꝰregis ad expu
gnādū ipaꝫ munitionē fortiter laboraſſet: ipſaꝫ tamē qꝛ nimiruꝫ

erat fortificata ꝛ munita expugnare minime potuerūt: ꝛ hoc videns idē rex non ſine magno damno pſonarū ꝛ rerū: ꝛ cū ſuo exercitu ad propria reuerſus eſt. Gentes aūt venetoꝝ tam in ipſa munitione q̄ȝ etiā ꝑ mare in galeis obſidionē cōtinuātes. ꝑ traditionē aliquoꝝ de ciuitate: eandē ciuitatē obtinuerūt: ꝛ multos ciues ꝛ nobiles de eadē decollauerūt ꝛ diuerſis tormētis cruciatibꝰ ꝛ penis afflixerūt. mltos tā viros q̄ȝ etiā feminas: nobiles ꝛ puellas: venetias ī captiuitatē deduxerūt: ꝛ heu miſerabiliter deuȝ nō verētes: nec etati nec ſexui cōpatiētes ipſas femīas ꝛ puellas ꝛ alios captiuos in pſona fame ꝛ ſiti ſolū vita ipſis miſerrima reſeruata cruciarūt: ꝛ poſtea ſucceſſiue in carceribꝰ ꝛ penis ipos ꝑemerūt. De quo facto idē rex anxie dolēs ſe vīdicatuꝝ firmiſſime ꝓpoſuit dū tempus ſe adhuc offerret.

De morte andree regis fratris lodowici.

Poſtea vō breui tp̄e decurſo: q2 nihil pene in ſeip̄o manet ſtabile: ſed currit tempus ſꝑ multas euoluēs īmutationes q̄s neq3 p̄uidere facile eſt neq3 p̄dicere: ꝛ nihil eſt ꝙ mutabilitatē nō ſentiat ꝛ bellū ī media pace ꝯſurgit. Accidit caſus lamētabilis ꝛ enormis de morte quōdā incliti principis dn̄i andree: irl'm ꝛ ſicilie regis fr̄is vterini eiuſdē lodowici hūgarie regis: qui ꝑ ſceleratū corrarduȝ de kathacijs ꝛ alios ꝓditores ex ꝓcuratione militis chenſa in aula ipſiꝰ regis andree morātis ī ciuitate auerſa: que vtinā fuiſſet ſubmerſa extitit iugulatꝰ ꝛ interēptꝰ: ꝛ factꝰ eſt luctꝰ ꝛ planctꝰ magnꝰ ī hūgaria. Ipſi tn̄ ꝓditores reatꝰ ſui penā ꝛ nepharie ꝓditionis ſue p̄mū ſūpſerūt: qm̄ potēs ꝛ magnificꝰ comes nouelli cognatꝰ regis ꝛ fidelis ipſos ſuꝑ currū ligari fecit: ꝛ ꝑ oēs vicos comitatꝰ ꝓtrahi ꝛ eoꝝ corꝑa cū forpicibꝰ ferreis ignitis euelli fecit carnificari ꝛ laniari morte turpiſſima extremo ſupplicio p̄imendo. Suꝑ quo euetu mortis fr̄is ſui: idē rex lodowicus vltra modū dicēdi vehemēti dolore cordis ſauciatꝰ cōdolēs ꝛ anxiꝰ cepit cogitare ꝛ tractare de vīdicta ne tā execrabile ſcelꝰ impunitū ꝑtrāſiret ꝛ primo nicomē filiū laurētij toht qui poſtea konth fuit cognoīatꝰ ad tractādū cū magnatibꝰ: comitibꝰ: ꝛ baronibꝰ illarū ꝑtiū illuc deſtinauit. Qui ī aquilā ciuitatē famoſaȝ ſuꝑueniēs: cum lallo viro prudēte ꝛ d̄ morte ipſiꝰ regis andree multū anxio capitaneo ipiꝰ ciuitatis hito tractatu dn̄iuȝ ipſiꝰ obtinuit: ꝛ ꝑtracta mora ibideȝ q̄ȝpl'imos vna cū ipo lallo ad regis hūgarie obediētiā ꝯfortauit ꝛ ꝑduxit: hec cū eidē regi ꝑ lr̄as ꝛ nūcios intimaſſet.

De exercitu regis Lodowici in neapolim.

REx cógregato valido exercitu per partes Jtalie trá/ſitũ faciens in qualibet ciuitate per dños ⁊ cõmunitates honorifice ſuſceptus ⁊ largiſſue in tráſitu ſuo hoſpitatus verſus ciuitaté neapolim feſtinauit. Ex quibus dominis ciuitatum dñs maleteſta de maleteſtis Franciſcus de furliuo; philipp⁹ de mãtua ⁊ quidã alij cũ pulchra gente armata ipſum vſq₃ neapolim ſunt ſecuti: ⁊ ab ipſo honore ⁊ cingulo militari inſigniti.

De fuga Johanne regine ⁊ Lodowici eius mariti.

Aditoq₃ eiuſ aduẽtu: Johanna regina cũ Lodowico de tarento eius marito qui regẽ ſe gerebat clãdeſtine fugientes: in tribus galeis per mare verſus ꝓuinciã Auinionẽ ob metũ regis properarũt. Rex aũt Lodowicus ciuitaté neapolitanã intrauit: vbi cũ magna ſoléuitate ⁊ gaudio ſuſceptus eſt. Ex tunc titulo regnoꝝ hungarie Hieruſalẽ ⁊ Sicilie vtebat: ⁊ ibidẽ morã faciẽs cepit inueſtigare qui eſſent participes ⁊ culpabiles in morte fratris ſui andree regis prenotati: ⁊ capi fecit regulos infraſcriptos. Ducem duracij cum duobus fratribus ſuis lodowico ⁊ roberto. Jtez etiã alios videlz pricipẽ tarentinũ ⁊ philippũ pueꝝ frĩs dicti lodowici mariti regine iohanne. Quẽ quidẽ ducẽ duracij tãq₃ culpabilem in auerſa ciuitate in domo dicti regis andree in qua tũc habitabat ⁊ fuerat iugulat⁹ ⁊ occiſus decollari fecit. Et dictos alios regulos ĩ comitatu karoli pueri filij ꝓdicti regis andree ĩ hungariã ꝑ certos barones ⁊ milites deſtinauit: ꝓ eo q₂ reos criminis leſe maieſtatis punire neglexerũt ꝓſumebant aliq̃liter tãto ſceleri ꝯſenſum ꝓbuiſſe. Juxta illud. Non caret ſcrupulo ſocietatis occulte qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Qui deputati fuerunt in caſtro wyſſegradieñ. cuſtodiẽdi: ⁊ cũ magna diligentia ⁊ honore bene ⁊ laute fuerũt ꝯſeruati ſicut decuit ſanguĩe ꝯiunctos regie maieſtati.

De reditu regis lodowici in hũgariã.

DEmũ idẽ dñs rex lodowic⁹ volẽs redire ĩ hũgariã cũ gẽte copioſa: ibi magnificũ ⁊ ſtrẽnuũ virũ ſtephanum filiũ laczk waiuodã tráſſiluanũ capitaneũ regni ⁊ wolffardum de wolffard theutonicũ: capitaneũ in ciuitate neapolitana: in perſona ſue maieſtatis prefecit ⁊ ad hungariam remeauit.

De prelio ⁊ victoria ſtephani wayuode.

POſt receſſū aūt regiſ quidā neapolitani ⁊ ibidē militeſ cappuani ſeditionē ꝯcitātes wolffardū expulerūt p̄dictū capitaneū: ⁊ ſupbia iflati: ad expellēdū ipm ſtephanū wayuodā inſurgēteſ iter auerſā ⁊ neapolim hito cōgreſſu: fortiſſimū ꝑliū ē ꝯmiſſū. In quo volēte deo ipe ſtephanꝰ wayuoda cū exercitu dñi regis victoriā obtinēdo: multos comites: barones: milites: nobileſ: ⁊ ciues de neapoli alijs interfectis captiuauit: ⁊ ſpolia ipſoꝝ maxima obtinuit ⁊ gētibꝰ regiſ cū largitate diſtribuit: ⁊ captiuos in magna ſūma pecuniaꝝ pactādo liberos abire ꝑmiſit: fretꝰ aūt victoria in ipo regno ſecurꝰ ꝑmāſit.

De captiuitate ducis vernerij.

ITerū aliquibꝰ diebꝰ trāſactis: idē ſtephanꝰ wayuoda ducē vereriū capitaneū exercitꝰ lodowici cū quingentis armatis ſocietati ipſiꝰ adiūctis in ciuitate cornechij captiuauit.

De pugna ſtephani wayuode cū gente lodowici mariti iohanne circa neapolim cōmiſſa.

POſt hec: cū ꝑs eiuſdē lodowici aggregata ſibi apreciate gētis mltitudine ⁊ q̄zpluribꝰ dicti regni ſicilie ifidelibꝰ in ſuā ſocietatē adiūctis: ipm ſtephanū wayuodaꝫ exterminare cupiēs: añ ciuitatē neapolitatā diſpoſitis aciebꝰ: ꝯſerto bello: ⁊ ſonis bellicis ꝑlatis aggredi ꝓcurauit. Et q̄zuis lōge plures idē lodowicꝰ de tarēto ꝓ pte ſua gētes in ſuo exercitu hūit: ⁊ vtrimqz hoſtiliter adinuicē ꝑliū cōmiſiſſent: tñ idē ſtephanꝰ wayuoda zelo fidelitatis armatꝰ volēs potiꝰ poſt mortē viuere ꝓ fame gloriā q̄z terga hoſtilitati vtere: victo/

riā obtinuit optatā. Jn quo quidē ꝑlio idē ſtephanꝰ wayuoda q̄z
plures comites magnateſ ⁊ potiores mlt̄os captiuauit: ⁊ cōiter ſe
peſepiꝰ q̄zpl'es exercitꝰ ipiꝰ lodowici debellauit: ciuitateſ plr̄imas
expugnauit: ac grauia homicidia ⁊ ꝑſonaꝝ ꝑicula eidē lodowico
adherētibꝰ irrogauit. ſicq3 potiores ⁊ nobiliores ipiꝰ regni ad fi/
delitatē regis hūgarie adduxit ⁊ ipſiꝰ ſuitio applicuit. ſicut hec et
alia q̄zplura geſta ſua ⁊ ſuitia: etiā priuilegio ipſiꝰ regis ſup dona
tiōe caſtroꝝ Oztrogo ⁊ chakthornya vocatoꝝ inter fluuios dra/
ua ⁊ mura exiſtētiū ī remunerationē ꝑmiſſoꝝ ſibi ꝯceſſo pleniꝰ ꝯti
nent. Gētes etiā ſeu incole dicti regni quoſq3 ex hūgaris cōphē/
debāt viuos excoriabāt ⁊ alijs tormētis ſeueriſſime affligebāt.

De reditu iohāne regine ⁊ eiꝰ mariti.

MEdio aūt tpe: ipa iohāna regina ⁊ lodowico ō tarēto
eiꝰ marito ī neapolim redeūtibꝰ ⁊ regnū ſibi ſubiuga/
re nitētibꝰ: ipe ſtephanꝰ wayuoda dictū regē hūgarie
ad defendēdū ipm regnū ſuū ꝯtra ipſos euocauit.

De ſcdo introitu lodowici regis in apuliā.

QUi q̄dē dn̄s rex ſine aliq̄ retardatiōe: nec expectata ex
ercitꝰ ꝯgregatiōe: cū q̄buſdā ſuis baronibꝰ ⁊ militibꝰ ī/
ter quos erāt pricipales Nicōs filiꝰ gileti: palatinꝰ cū
iohāne ⁊ dn̄ico militibꝰ filijs ſuis: ac iohāne filio gileti
fratre ſuo. Jtē nicōs filiꝰ laurētij toth cū frībꝰ ſuis leu
kes ⁊ bartholomeo. Jtē ſtephanꝰ ⁊ georgiꝰ filij bebeek: nicōs ō ſe
ech: konia filiꝰ thome wayuode: andreas wayuoda cū frībꝰ ſuis:
nicō paulꝰ ⁊ michael filij laczk. itē ex p̄latis: reuerēdꝰ ī xp̄o pr̄ dn̄s
nicōs ep̄s zagrabien̄. q̄ fuit ibi ī ciuitate auerſana ī ep̄m ꝯſecratꝰ:
⁊ venerabil' vir dn̄s ſtephanꝰ ꝑpoſitꝰ buden̄. cū frē ſuo iohāne ſtrē
nuo milite filio laurētij de kaniſa repēte ī apuliā trāſfretauit: ⁊ ad
portū māfrodonie applicuit. ipaq3 ciuitatē pacifice ō ꝯſenſu cōita/
tis īgreſſus theanū ⁊ barletū ſubiugauit necnō ciuitatē barij vbi
ſcūs nicōs pōtifex req̄eſcit obſidēdo obtinuit et ītrauit: ac caſtro
ciuitatiſ muitiſſimo ⁊ fortiſſimo ſibi reſtituto ī eadē reſedit. ⁊ ſtipē
diū ſoldatis theutonicis nūero q̄tuor milibꝰ barbutoꝝ quoꝝ ca/
pitaneꝰ erat corrardꝰ ō wolffard fr̄ dicti wolffard copioſe ⁊ largiſ/
ſime diuiſit.

De ꝓditione facta ꝑ ſtipēdiarios.

INterim aūt gētes ſue de hūgaria ꝑ nauigia ad ipm ꝯflue
bāt: ⁊ exercitꝰ eiꝰ nimiū mltiplicabāt. Qd̄ vidētes theuto/
nici ſoldati abſq3 volūtate eiuſdē corrardi wolffard eorū

capitanei ac alioꝝ pͥcipaliū, ꝓditionē ⁊ īſultū fecerūt ꝯtra regē ⁊
gentē ſuā hūgaricā ⁊ ciuitatē volētes eā ſpoliare. Cōtra quos hū
gari inſurgētes a ciuitatēſes cū cathenis ꝑ vicos ⁊ plateas q̄ ſub
terra iter muros latebāt ꝯſtringētes: magnā multitudinē ſoldato
rū iter cathenas cōprimēdo occiderūt ⁊ mltos ex eis decapitaue
rūt: equos: baliſtas: arma balteoſ: ⁊ res ipoꝝ abſtulerūt. ⁊ niſi vnā
portā ipſi ſoldati ꝓ ſe occupatā et cuſtoditā habuiſſēt: vix aliqui
ex eis euaſiſſent: ſ; tandē extra ciuitatē fugiētes ⁊ in cāpo iacētes
ꝑ multos nūcios iterpoſitos grām ſub tali pacto a dn̄o rege obti
nuerūt: vt de ipſo regno oēs exirēt ⁊ aduerſarijs regis nunq̄ȝ ad
hererēt: ⁊ hoc ſuis lr̄is ⁊ inſtrumētis firmauerūt: ex ipſis tamē ali
quos dn̄s rex qui ſibi videbant̄ eſſē inculpabiles in ſeditione cō
citata ad ſuū ſeruitium reſeruauit.

De expugnatione caſtri canoſij.

POſtmodū rex qui in ꝓceſſu exercit⁹ ſingulis dieb⁹ ꝯti
nuatis iter catheruas militū i armis equitare ſolebat
ammoto exercitu caſtꝝ canoſij obſedit et expugnādo
obtinuit vł poti⁹ reſtituēdo. Sȝ ibidē cū ipē armat⁹ ꝑ
ſcalā aſcēdere feſtinaret ictib⁹ lapidū grauiter ꝑcuſſuſ
infoſſatū ē, ꝓlapſus grauē i corꝑe ſuo ſuſtinēs leſionē ď quo baro
nes ⁊ milites ſibi nimiū iproperabāt ꝙ ad talia ſe igeſſit q̄ nō de/
cent regiam maieſtatem.

De captiuitate ſtipēdiarioꝝ lodowici de tarento.

ADinde certa caſtella occupās: lutheriā cui⁹ muri erāt
diruti ē igreſſus, ꝓpe quā erat caſtrū fortiſſimū ꝓ lodo
wico marito iohāne regine ꝯſeruatū. Jn q̄ ciuitate re/
ge exiſtēte: nicons ⁊ paulus filij laczk vix cū quinq̄gin
ta ſtipēdiarijs hūgaris: centū ⁊ viginti ſoldatos arma
tos gentis permixte lodowici de tarento in cāpo in pugna capiē
tes: ligatis poſt tergū manibus equites armis indutos introdu/
xerunt ante regē. quos rex illo die in refectorio fratrū in clauſtro
hoſpitari fecit ⁊ refici in cena: ac die craſtina ablatis eqnis et ar/
mis ſicut ꝯſuetudo eſt ſtipendiariorū abire ꝑmiſit.

De obtentu ſalerni ⁊ de obſidione auerſe ciuitatis.

DE q̄ ciuitate vlteri⁹ ꝓcedēs deo auxiliāte ⁊ vias ei⁹ i ꝓſpe
ritate dirigēte ſalernū ⁊ caſtellū Stafach obtinuit: ⁊ inde
v̄ſus neapolim opidū Sūpnia vocatū munitū i quo mul
ti erāt brigancij pedites expugnauit. ⁊ de hinc recedens ciuitatē

auerſã obſedit: q̃ adhuc in muros nõ erat totaliter ꝯſũmata ſꝫ de die in diẽ ꝑ defendicula ingenioꝝ ꝯſtruebat̃ ⁊ ad ꝑfectionẽ dedu cebat̃ vbi rex capitaneũ exercit⁹ niconẽ kõth virũ in ꝯſilijs prudẽ tiſſimũ ammoto ſtephano wayuoda ꝓfecit. qđ factũ multis diſpli cuit: ⁊ ipm̃ ſtephanũ wayuodã exacerbauit ac ꝓceſſũ negocioꝝ re gis multũ perturbauit.

De vulneratiõe regis circa ciuitatẽ auerſã ⁊ de obtẽtu eiuſdẽ.

Cum aũt ipſã ciuitatẽ auerſã rex cũ ſuo exercitu expug nare cepiſſet ⁊ ſe ad pugnã ingeſſiſſet: ſagitta baliſte in pede fuit letaliter vulnerat⁹: ⁊ vix diuino fret⁹ auxilio ⁊ medicoꝝ cura mortẽ euaſit. Durauit aũt obſidio bñ ꝑ tres mẽſes: ⁊ quotidie armati theutonici ſoldati lo/ dowici de tarẽto circa trecẽtas barbutas de ciuitate inopinate ⁊ repẽte excũtes ⁊ inſultũ faciẽtes cũ gẽtib⁹ regis theutonicis ⁊ hũ garis pugnã cõmittebãt: ⁊ multis ex vtraqꝫ ꝑte vulneratis itera to ad ciuitatẽ fugiebãt. Qua obſidione durãte victualia ĩ ciuita/ te defecerũt: ⁊ ꝓpter famis inediã m̃lti expellebãt̃ de eadẽ ⁊ ꝑ ex ercitũ regis capiebãt̃. ꝓpter qđ ſoldati vlteri⁹ durare nõ valẽtes ciuitatẽ vna cũ caſtro fortiſſimo in quo erat capitane⁹ ⁊ caſtella/ nus Jacob⁹ de pinatharijs ſub pacto ſecuritatiſ ꝑſonaꝝ ⁊ rerꝫ ſua rũ reſtituũt: ⁊ dñs rex caſtrũ ⁊ exercit⁹ ciuitatẽ ingreſſi extiterũt. In quo loco m̃ltas donatiões ĩ poſſeſſionib⁹: baronib⁹ militib⁹ ⁊ nobilib⁹ ſecũ exiſtẽtib⁹ in regno hũgarie fecit ⁊ ꝯtinuauit: quorꝫ agilitates ⁊ ſeruitia ĩ l̃ris donationũ eis ꝯceſſaꝝ enarrãt̃. Tandẽ mora ꝓtracta ĩ caſtro rex bñ ꝯualeſcẽs recupata ſanitate audacẽ ⁊ bellicoſũ virũ andreã wayuodã filiũ laczk capitaneũ generalẽ in regno: niconẽ drugech fratrẽ wilhelmi palatini capitaneũ ciuita tis ſalerni ⁊ fratrẽ monialẽ militẽ ordinis ſcĩ iohãnis hieroſolimi tani priorẽ anrane capitaneũ in eadẽ ciuitate auerſana: q̃ poſtea ĩ fideliter agẽs eãdeꝫ ciuitatẽ cũ caſtro in ꝑtãteꝫ iohãne regine reſi gnauit in ſua ꝑſona ꝓficiens: ⁊ ibidẽ dimittẽs ꝓpter annũ iubileũ zelo deuotionis accẽſus v̾ſus romã ꝑ ciuitatẽ capuanã in cui⁹ por ta ẽ turris altiſſima ac ſolẽni ope fabricata ⁊ ſub mõte caſſino cui⁹ muri ꝑ terremotũ corruerũt ⁊ ꝑ cãpaniã eſt ꝓfectus.

De honore regi lodowico in vrbe romana exhibito.

Cui tribun⁹ cũ romanis potiorib⁹ ꝑ q̃tuor miliaria gallica na: veſtib⁹ ſeu pannis purpureis ad hoc ſpãliter ſub vni formitate aptatis ſolẽniter in trũmetis ⁊ diuerſi generis muſicoꝝ apparatib⁹ circa cẽtũ ꝑſonas de vna veſtitura bñ induti

obuiā veniētes ⁊ eūdē honorifice ſuſcipientes:ad vrbē romanā: cui⁹platee pānis pulchre ſtrate ⁊ decorate fuerāt introduxerūt ⁊ in dñiz romanoꝝ ſuſceperūt. Qđ tñ rex acceptare recuſauit. Qui quidē i palatio dñi pape hoſpitabať. Singulis aūt dieb⁹ tribun⁹ cū potiorib⁹romanis ipm viſitabat ⁊ reuerētiā eidē exhibebat ad domos eoꝝ ad ꝯuiuia cū magno gaudio iuitātes. Rex aūt quotidie i baſilica ſcī petri principis apl'oꝝ miſſā audiebat:⁊ eidē ſingulis dieb⁹ſudariū vultus dñi oñdebať ad magnā ꝯſolationē peregrinoꝝ ⁊ mľtitudinis gētiū ꝯfluentiū. Pluribuſqꝫ dieb⁹cū deuotione ſic deductis:rex auctoritate dñi pape abſolut⁹ſup altare ſcī petri q̄tuor milia florenoꝝ auri offerri fecit ac p̄ſentari.

De reditu regis lodowici in hungariā.

Exinde cū ſuo exercitu p ptes italie reuertebať: ⁊ in q̄libet ciuitate gaudēter ſuſcept⁹⁊ honorat⁹:ī veronā peruenit. Dimiſſaqꝫ ibidē gente ſtipēdiarioꝝ theutonicoꝝ q̄tuor miliū barbutaꝝ cū wolffardo ⁊ cōrado capitaneis qꝛ nōdū erāt ſtipēdijs ſuis plene pacati:ad expēſas ad regis rationē cōputādas:ad hūgariā cū gaudio remeauit: ⁊ abinde ſtipēdia ipoꝝ cōplete remiſit. pdictos v̄o wolffardū ⁊ cōrardū capitaneoſ ad ſe vocauit: ⁊ ꝓ remuneratione ſuoꝝ obſequioꝝ largifluis regijs donatiuis ipſos exaltauit:quoꝝ geſta ⁊ ſeruitia in priuilegijſ conceſſis explananť.

Da reſignatione regni ſicilie ad man⁹dñi pape.

Cum āt fere trib⁹ānis ādreas wayuoda capitane⁹regni gñalis : nicon drugeth frater wilhelmi palatini capitane⁹ciuitatis ſalerni:cū alijs militib⁹ principalib⁹ ac gēte dñi regis copioſa in regno ⁊ in partib⁹illis remāſiſſent:multaqꝫ bella exercuiſſent:ac gētes lodowici ſepi⁹debellaſſent ⁊ q̄i anihilaſſent:ita ꝙ ſolū ī munitionib⁹⁊ caſtris ſe incluſiſſent:ſicut de geſtis ⁊ exercitijs eiuſdē andree wayuode q̄ cauſa breuitatis ad p̄ns obmitto in priuilegio ſibi ſup poſſeſſionū donationib⁹ꝯceſſo:poterit q̄ voluerit experiri vt fides certi⁹ poſſit adhiberi. Dñs papa innocēti⁹quint⁹p ſuū legatū: primo p reuerēdiſſimū i xp̄o patrē dñm Guidonē tituli ſcē cecilie p̄ſbyteꝝ cardinalē de latere miſſū:ac deinde plurib⁹ vicib⁹p nūcios ſolēnes viros ꝓ liberatiōe dictoꝝ reguloꝝ trāſmiſſis: ⁊ poſtea p dñm bartholomeū ſil'r eius nūciū decretoꝝ doctorē pſ̄naliter ſalutarib⁹ monitis inſtitit apud regē: ꝙ gētē ſuā de regno illo reuocaret.

Ad cui⁹ſtātiā tāq3 deuot⁹ ꝛ obediēs fili⁹ ipm regnū: necnō caſtra ciuitates: munitiões: ꝛ tras q̄s tenebat ꝑ ſuos ābaſiatores videlz dn̄m iohānē electū weſprimieñ. i iure canonico licenciatū ꝛ alios ad man⁹ pape aſſignauit iure tn̄ ſuo i regno ſibi cōpetēti ſaluo reſeruato. Regulos etiā ꝑdictos quos in caſtro wiſſegradieñ. tenebat liberauit: ꝛ vſq3 venetias cū ſecuro ꝯductu honorifice deſtinauit ad ꝓpria remeātes. Qui cū magna letitia ꝑ mare i neapoli trāſfretātes cū maxia ſolēnitate ꝛ honore ſūt recepti ꝛ ad ipoꝝ dominia ꝛ pricipat⁹ ac ducat⁹ reſtituti: hoc nō ꝑtermiſſo qꝫ tā luculēter ꝛ clare reꝝ geſtaꝝ ſeriē ꝑ diſtinctiões ānoꝝ ꝛ dieꝝ ꝑpediētib⁹ interuallis tēpoꝝ diſſerere nō potui: qꝛ aliq̄ ꝑ meipz didici ꝛ aliq̄ ꝑ alios fidedignos rerū notitiā hn̄tes itellexi: ꝛ ſic venia tribuat rite excuſanti: cū ſufficiat rerū geſtaꝝ ſeriē enarrare. cetera ſcribēda vl' narrāda: illis relinquo qui plura ſciūt q̄z hic ſcripta ſūt ꝺ geſtis ei⁹ tā ꝓſperis q̄z aduerſis ſcribere vl' tractare.

De requiſitiōe venetoꝝ ſuꝑ reſtituēdo regno dalmatie.

His itaq3 geſtis ꝛ expeditis ad ꝓpoſitū cepte materie de regno dalmatie ꝛ ciuitatū maritimaꝝ ē neceſſario redeūdū. cū eni rex pricipat⁹ tenutas ꝛ dominia regni ſui ſacre corone ſubdita vellet ꝯſuare: ꝛ vſurpata ad ſtatū priſtinū reuocare: iclitū pricipē andreā de angulo ducē venetiaꝝ ꝑ ambaſiatores ſolēnes lr̄aſq3 ꝛ nūcios ſpeciales pluries ut zelator pacis req̄ſiuit ꝛ monuit ad reſtituēdū ſibi ꝛ ſacre corone: regnū dalmatie ꝛ ciuitates maritimas in toto occupatū ꝛ detētas. Quequidē dux ꝛ dn̄i venetiaꝝ negarūt: ꝛ aſtruētes ſe oppoſuerūt ꝛ reſiſtere decreuerūt regie maieſtati.

De exercitu regio ꝯtra venetos moto.

Suꝑ quo facto rex cū ſuis vicinis ꝯſiliarijs: pricipib⁹: regnicolis: marchiōib⁹: ꝛ ducib⁹ ꝯtra ducē venetiarū q3 cōitatē de tali iiuria grauiter ē ꝯqueſt⁹: ne videret eos idebite ꝛ iiuſte ipugnare ad vindicādūq3 ꝛ ꝓpugnādū iiuriā ſibi ꝛ regno illatā cū valida potētia ꝓ recuperādis iurib⁹ regni ſui ꝑ ipos a mlto tꝑe occupatis verſus italiā ꝯtra ducē venetiaꝝ cū ꝓpria gente ſua: necnō comitib⁹: militib⁹: theutonicis extraneis ſibi fauētib⁹ ꝛ auxiliū ꝑſtātib⁹ quos ꝑcipue theutonicos ideomatis eoꝝ ꝯſcius multū diligebat: ꝛ eiſdē deſtipēdijs ac donarijs largiflue ꝓuidebat: ex eoq3 ad ipſū libēter cōfluebāt ſibiq3 fidelia ſuitia exhibebāt: ꝑſonaliter ē ꝓfect⁹ ꝛ ꝑ terras ac tenutas venetoꝝ circa caſtꝝ ſerawal trāſiēs Cōijglanū ob

tinuit. ⁊ ab hinc ad ciuitatē Teruiſij veniēs ipſā obſedit: caſtra et terras ſuaꝝ tenutaꝝ ſpecialit Aſulū cū rotkauernis vbi ē albatia criſpiniacū kewerd: gorgoniā ⁊ forgoniā ac alias q̄ꝫplures expū/gnādo ⁊ gētes in eiſdē collocādo: ⁊ ſic in hūgariā dimiſſo. ibi ſtrē/nuo milite thoma fratre venerabilis fratris dn̄i niconi archiep̄i ſtrigonien̄. ꝓ capitanco gentis ſue armiger eſt reuerſus.

De obſidione caſtri caſtelfranck vocati.

Poſtea v̊o magnificū et potētē viꝝ nicolaū konth p̄dictū tūc regni hūgarie palatinū ad ꝑtes illas trāſmiſit. Qui caſtrū caſtelfranck ducis ⁊ venetoꝝ cū magno exercitu obſedit. ⁊ ꝯtinuatis ibidē pluribꝰ diebꝰ: q2 caſtꝝ bn̄ fortificatū ⁊ gētibꝰ armatis munitū erat nil ꝓficiēs ī hūgariā ē reuerſus: ibidē dicto thoma milite remanēte. qui q̄dē thomas miles ⁊ gētes dn̄i regis: p̄mo an̄ portā ciuitatis teruiſine ⁊ ſc̄da vice ī cāpo ꝓpe eādē cū gētibꝰ armigeris venetoꝝ bellū et ꝯgreſſū habuerūt eis deuictis ⁊ ml'ris captiuatiſ. Itē tcia vice circa fluuiū brētha nouigale ꝯtra theutonicos ⁊ ſtipēdiarios venetoꝝ trāſpaſſato flumīe ſuꝑ equos cū magno ꝑiculo ꝓpter fluminis ꝓfūditatē: de mane ſubito irruētes eoſdē ſtipēdiarios deuicerūt ⁊ captiuos deduxerīt. quos ſc̄dꝫ morē ſtipēdiarioꝝ equis ⁊ armis receptiſ libere abire ꝑmiſerīt. In quo flumīe paulꝰ germanꝰ: iohānis filij cheel miles cū q̄buſdā alijs hūgaris ſūt ſubmerſi. Quo q̄dē thoma ꝑ regē reuocato ⁊ bn̄dicto filio hem milite illic trāſmiſſo eidē ſurrogato: idē bn̄dictꝰ miles ſuꝑueniēſ plurima bella ꝯtra gētes venetoꝝ ꝯtinuauit ⁊ eas ſuꝑauit. Iteꝝ aūt dictꝰ thomas illic ē trāſmiſſus: ⁊ viriliter ac potēter caſtra ⁊ terras aquiſitas ſub dominio regis ꝯſeruauit tādiu donec expugnata ⁊ recuꝑata ciuitate iadrenſi: q̄ ꝑ ſtrēnuū militē elderboh noīe theutonicū cū gentibꝰ dn̄i regis q̄dā nocte muros ciuitatis aſcēdendo ꝑ pugnā maximā cū gentibꝰ venetoꝝ armigeris theutonicis ⁊ gallicis duriſſime cōmiſſā: vbi idē miles letaliter extitit vulneratꝰ ex quo vulnere vitā finiuit tp̄alē: comite venetoꝝ ſeu capitaneo ī eadē ꝯſtituto cū ſuis gētibꝰ deuictis ⁊ fugatis: capta fuit ⁊ expugnata et in partibꝰ maritimiſ ī dalmatia regia ꝑtās firmata extitit. Cuiꝰ regni dalmacie ⁊ ciuitatū pleno regimine ꝯſecuto: rex nolēs vlteriꝰ occupata de tenutis venetoꝝ ꝯſeruare: caſtra ⁊ tenutas q̄s tenebat ipſis reſtituit gentes ſuas reuocādo ⁊ ipſis in pace dimittēdo: ſub pacto iuramēti ꝑ ducē ⁊ ꝯſiliarios venetoꝝ ꝙ neminē ī terris eis

ꝑ regē reſtitutis offenderēt, ꝓ fidelitate regis vł punirēt. Sȝ tñ po
ſtea ipi veneti milites ꝑtātes ⁊ potiores terraꝝ ipaꝝ ſpālr vo ō co
neglano decapitauerūt ⁊ trucidauerūt iuramēto ꝑdicto violato
ac bona eorūdē ꝯfiſcauerūt ī diſplicētiā regie maieſtatis. Preterea
durāte guerra īter eos ⁊ dñȝ regē: ducē eoꝝ noīe marinū ī pa
latio ducali venetijs cū pluribꝰ ſuis ꝯſiliarijs de adheſiōe regis ī
culpātes ſuſpēderūt: ⁊ q̄ȝpłes etiā teruiſinos ꝓpt ſuſpitionē īterfe
cerūt ⁊ ī exiliū effugauerūt. Poſt reſtitutionē aūt ipaꝝ traꝝ ciui/
tas teruiſina demū ꝑ tractatꝰ ad manꝰ lepoldi ducis auſtrie cogna
ti eiuſdē regis ſe tradidit ⁊ ſubiecit. Cuiꝰ dñiuȝ ipe dux lepoldꝰs
apphēdens ꝑ certa tp̄a optinēdo: tādē ſilr ꝑtractatꝰ frāciſco ō car
raria dño paduano aſſignauit ſub certis gētē ſuā de eadē reuocā
do.

De exercitu ꝯtra lithwanos.

Eteꝝ: ꝯtra lithwanos xp̄ianis ⁊ maxīe regno ſuo ruſcie
inſultātes ꝑſonaliter cū exercitu copioſo et militia ſua
ꝓpria nec nō alijs natiōibꝰ ad eū ꝯfluētibꝰ ꝓficiſcēſ ter
ris ipoꝝ ſeu tenutis ī magna ꝑte deuaſtatis: duce eoꝝ
capto ꝗ incōtinēti ſibi ꝓmiſſionē de fidelitate ⁊ obedi
entia faciēte liberato: feliciter ad hungariā eſt reuerſus.

De exercitu ad ruteniam.

Oſtea bina vice cū valida gēte ſua etiā extranea ad re
gnū ruſcie ſacre corone hūgarie ſubiectū ꝓ defenſiōe
eiuſdē regni ꝯtra lithwanos ē ꝓfectꝰ. ⁊ fugatis hoſtibꝰ
ac fretꝰ victoria: potētes viros petrū banū primo nec
nō venerabilē in xp̄o patrē dñm emericū ep̄m agrieñ.
ac georgiū zudar ꝯſequēter frēs ſuos: ⁊ poſt hec emericū bebek
ac poſt eū iohannē de capol ad regēdū ipm regnū waynodas ſeu
capitaneos p̄fecit. qui regnū ꝑdictū bñ ⁊ laudabiliter defenſātes
ſub titulo ſcē corone ⁊ regimine eiuſdē dñi regis ꝯſeruauerūt.

De exercitu in ſubſidiū dñi pape trina vice deſtinato.

Tem ad īſtātiā ſūmoꝝ pōtificū romanoꝝ īnocētij: gre
gorij: ⁊ vrbani quīti btē memorie: pma vice niconē fi
liū laczk q̄ młtas ciuitates oppida ⁊ caſtella ad obediē
tiā ſacre romāe eccłie reduxit ac etiā rebellātes expu/
gnauit ad manꝰ dñi egidij cardinał aplice ſedis legati
aſſignādo: ⁊ pꝰ eū ſimonē filiū mauritij q̄ nihil ꝓfecit ⁊ ꝓpter hoc
diſplicētiā regie maieſtatis incurrit: ſubſequenter etiā eundē pe/
trū banū tp̄e domini vrbani pape in defenſione ciuitatis bono/
nienſis ꝯtra barnabonē ⁊ galiaciū dños mediolaneñ: eandem ci/

uitatē ipugnātes deſtinauit: ⁊ idē petr⁹ ban⁹ ciuitatē eādē ꝓ dn̄o papa retinuit ⁊ ōfēſauit ⁊ cū honore ad regnū hūgarie remeauit.

De exercitu in ſubſidiū ducis auſtrie deſtinato.

Poſtmodū aūt i ſubſidiū antiq albti ducis auſtrie paulu filiū laczk ad obſidēdū ciuitatē turegū cū magno exercitu deſtinauit: quā p longā obſidionē obtinuit ⁊ dn̄o eiuſdem ducis ſubiugauit.

De exercitu in partes bozne ⁊ de amiſſione duplicis ſigilli dn̄i regis.

Itē ad terrā bozne ſilr regie corone ſubiectā ad ꝯterēdā ꝓteruiā quorūdā rebellātiū magnificū vir nicone kōth palatinū regni ſui: ⁊ venerabilē i xp̄o p̄rē dn̄m nicomē archiep̄m ſtrigonieñ. cū quibuſdā alijs baronib⁹ ⁊ militib⁹ regni ſui cū magno exercitu deſtinauit. Qui itrātes caſtrū zrebnck obſiderūt ſꝫ mīme cape potuerūt ac cū magno dāno pſonar ⁊ rer diſceſſert In quo quidē exercitu q̄dā nocte de tētorio eiuſdē dn̄i archiepi cācellarij ſigillū dn̄i regis duplex autēticū p quoſdā filios belial furtiue ē ſubtractū: ⁊ poſt aliquot tp̄s p ipos fures i biztricia cuidā aurifabro vēditū ⁊ ꝯfractū ſic veraciter ē cōptū: de quo tn̄ facto ex fortuito euētu accidēte rex mīme curauit: aliud ſigillū autēticū pparari faciēdo ⁊ eidē dn̄o archiep̄o cācellario aſſignando ſub quo ſigillo oīa p̄uilegia ſeu lr̄as cū alio ſigillo dep̄dito emanatas ꝯfirmauit.

De exercitu regis i bulgariā.

Poſt hec regnū bulgarie ſacre corone hūgarie ſubiectū cū magna potētia itrauit: ⁊ bodon ciuitatē capiēs regnū ſibi ſubiugauit: p̄ncipē ipi⁹ noīe ſtrachmer q̄ ſe impatorē bulgarie noīabat capiēs ⁊ i hūgariā trāſmittēs p aliq̄ tp̄a i caſtro ep̄at⁹ zagrabieñ. gomnech vocato ſub cuſtodia decent ⁊ honeſte ꝯſuatū in budoniū ad regēdū ipꝫ regnū ſub noīe ⁊ titulo ſue maieſtatis ſub certis pactis ⁊ ꝯuicijs cū gaudio remiſit. ſic tādē etiā idē p̄nceps fidelitatē ⁊ obediētiā repromiſſā ſue maieſtati obſeruauit.

De exercitu regis ꝯtra karolū impatorē.

Itē ꝯtra clariſſimū principē dn̄m karolū impatorē ꝓ quibuſdā diſplicētijs rex pſonaliter cū magno exercitu ⁊ potētia verſus metas morauie ꝓceſſit: ac ipm dn̄m impatorē p ſuas lr̄as diffidauit: ⁊ oppidū Trinchinū intrauit: ⁊ exercit⁹ circūq̄qꝫ in cāpo ⁊ pratis reſedit. Interī vō diu donec cū ſuo exercitu ſe mouere morauiā inuaſurus: dux ſidniceñ. cū certis baronib⁹ ⁊ militib⁹ ex pte impatoris ad tractādū de pace in trinthi

niũ ſupuenit:treuga firmata ad ꝯcludendũ de pace nicon konth
palatinꝰ:ſtephanꝰ bebeck iudex curie cũ certis militibꝰ in brodã
ad impatorē vbi cũ magno exercitu ⁊ multis militibꝰ ſe college/
rat ſũt trãſmiſſi:⁊ interim exercitu regis diſpſo ſine ꝯcluſione pa
cis reuertunt.

De exercitu in morauiã.

Poſtea etiã dñm ladiſlaũ ducē apulie ⁊ petrũ banũ cũ gē
te ſatis valida in morauiã deſtinauit qui incēdia ⁊ maxia
dãna ibidē intulerũt ⁊ ad ꝓpria reuertunt.

Quō rex lodowicus in regē polonie fuit electꝰ ⁊ coronatꝰ.

ITē ꝓcedēte tpe mortuo caſmerio rege polonie auunculo
ſuo cũ ingenti exercitu poloniã intrauit: vbi in regē ex iu
re ſucceſſorio eiuſdē auũculi ſui extitit feliciter coronatꝰ.

De exercitu regis in partes tranſalpinas:

ITē ipſe rex pſonalit p bulgariã ptes trãſalpinas ſacre co/
rone ſubiectas iuadēs: ex alia pte vltra terrã ſiculoꝝ cum
valido exercitu ac nobilibꝰ ⁊ ſiculis ptiſ trãſſiluane trãſmi
ſit niconē wayuodã trãſſiluanũ cũ ſymone filio mauricij ⁊ alijs ex
potioribꝰ militibꝰ ſuis ad vidēdum ptes trãſalpinas cōtra laijk
wayuodã ptiũ pdictarũ regie maieſtati rebellantē. Qui tũc circa
danubiũ cũ magno exercitu ad ipediēdũ ingreſſum exercitꝰ dñi
regis ex oppoſito regni bulgarie iſidiãdo reſidebat. Qui quidē
nicōs wayuoda cũ exercitu pdicto fluuiũ Jlũcza vbi fortalicia ⁊
ꝓpugnacula erãt p olachos firmata potēter expugnãdo ptrãſiēſ
cũ exercitu ipſiꝰ laijk wayuode copioſo: cuiꝰ capitaneꝰ erat comeſ
dragmer olachꝰ caſtellanꝰ eiꝰ de domloijka bello intonato ⁊ cer/
tamie fortiſſimo cōmiſſo victoriã obtinuit: ⁊ ipſũ capitaneũ mul
tis interfectis i fugã ꝯuertit: ʒ poſtmodũ incaute vlteriꝰ ꝓcedēs
int indagines ⁊ vepriũ denſitates ac paſſus ſtrictiſſimos ꝯcluſus
p multitudinē olachoꝝ de ſiluis ⁊ mōtibꝰ iuaſis: ibidē cũ ſtrēnuo
viro petro ſuo vicewayuoda: necnō de ſeu dictowos: ⁊ petro ruf
fo caſtellano de kykyllewar: petro ⁊ ladiſlao ſiculis viris bellico/
ſis ⁊ alijs militibꝰ q̃zpluribꝰ ⁊ nobilibꝰ potioribꝰ extitit interfectꝰ
Et cũ gētes hũgaroꝝ de ipſo exercitu terga vertiſſent ⁊ ſe in fu/
gã cōuertiſſent: i locis lutoꝝ ⁊ paludoꝝ indaginoꝝ ꝯcluſi multi ex
eis p olachos occiſi extiterũt: ⁊ aliqui cũ magno piculo pſonarũ
⁊ rerũ dãno euaſerũt: ⁊ funus eiuſdē niconis wayuode cũ magna
pugna de manibꝰ olachoꝝ ereptũ i hũgariã attulerũt ad clauſtꝝ
btē vginis i ſtrigonio tumulãdũ. Tandē hmōi iſortunio aduerſi

tatis accidēte ⁊ fortūa iteꝝ ꝓſperāte: nicoñ de gara bano de ma
cho viro ſtrēnuo ⁊ bellicoſo: ī manu potēti ipm regiū exercitū vl
tra danubiū ꝯtra inſultꝰ bellatoꝝ ⁊ ſagittarioꝝ ipſiꝰ layk wayuo/
de velut imbres ſagittas emittentiū olachoꝝ ꝑ nauigia menijs ⁊
fortalicijs firmatū trāſducēte: inimici ī fugā ꝯuerſi velut fumus
euanuerūt: ⁊ reſidui totiꝰ exercitꝰ terrā v̾ſus zewrinū ītrauerūt ⁊
eādē occupauerūt: ⁊ tūc rex ibideꝫ caſtrū zewrin prima vice poſt
aliquoꝝ ānoꝝ curricula caſtrū ī braſſo fortiſſimū therch vocatū
circa termīos trāſalpinos edificauit gēte armata brigācijs ⁊ bale
ſtrarijs anglicis cuſtodiā caſtri muniēdo in ꝑtāte ſua reſeruauit.

De diuerſis regis lodowici expeditionibus ⁊ de pietate ⁊ ce/
teris virtutibus eiuſdem.

ITē fere ſingulis annis uel ī quolibꝫ anno mouit exercitū
ꝯtra emulos ⁊ rebelles: ⁊ ſepiꝰ ꝯtra rachenos ⁊ moldauoſ
oīmodā diligētiā adhibendo: ⁊ maxīe circa regnū rachie:
dn̄icꝰ filiꝰ Oſl banꝰ de macho cū zemere vicebano ſuo. ⁊ poſtmo/
dū nicōs de gara in iuuenili etate banꝰ ꝯſtitutꝰ multū agilis ⁊ ſtrē
nuus ac ī bellis circūſpectꝰ labores aſſiduos īpēderūt ad ꝯſeruā
dū ipm regnū ſub regie ditionis ꝑtāte. Itē ipſe rex prudēs ⁊ lar/
gus admodū fuit: ⁊ bella multa feliciter geſſit: inſtaqꝫ regno ſuo
recuꝑauit. Qui etiā poſt bellicā gloriā ſcia lr̄arū clarꝰ fuit: ī aſtro
nomia auidiſſime laborauit: ⁊ ꝓpter virtutū ꝑfectionē etiā apud
barbaros ſūme dilectꝰ nomē ſuū apud multas natiōes exaltauit
Hic piꝰ in religiōe catholica: in paupes munificꝰ: iura ſeruauit ec
cleſiarū: ⁊ in eccleſiaſtica officia plurimū honorauit.

De his que ſuo ſub regimine acta fuere.

VErū qr iuxta ſapiētis aſſertionē bonoꝝ laboꝝ glorioſus
ē fructꝰ ⁊ recolēda mēoria: q̄ ſuo tꝑe ipo ꝓcurāte cū pie/
tatis ſtudio ſūt pacta hic digne nec īmerito annectant.

De iudeoꝝ expulſione.

IPſe enī iudeos ad fidem catholicā conuertere ⁊ chriſto
lucrari tanq̄ꝫ zelator ſalutis deſiderans: ⁊ propter obſti/
natam duriciaꝫ ipſoꝝ iudeoꝝ ſuum ꝓpoſitū ad effectum
perducere non valens: omnes iudeos per totū regnum hunga
rie licenciauit ⁊ expelli mandauit: bona ⁊ res ipſoꝝ per vſure vo
raginem cumulatas ut lutū ſpernens noluit habere uel occupa/
re: ⁊ ſic omnes de regno hungarie in auſtriaꝫ ⁊ bohemiā receſſe
runt ⁊ diſperſi extiterunt.

De ordie heremitarũ ⁊ de trāſlatiõe corꝑis bti pauli ꝑmi here/
Deniqꝫ ordo fratrũ heremitarũ btĩ pauli primi he mite
remite i regno hũgarie florere icepit ⁊ multiplicari. Itē
corpꝰ eiuſdē bti pauli patris dicti ordinis de venetijs ad
hũgariā eſt trāſlatũ: ⁊ in clauſtro heremitarũ apud beatũ lauren/
tiũ ꝓpe budā in vertice montis ſolēniter depoſitũ: in quo loco
⁊ bti huiꝰ pris venerāẜ merita ⁊ ꝓplorꝫ laudātiũ deũ cõcurrit fre/
quētia. Primo enĩ rex karolꝰ btē mēorie pr ipſiꝰ regis frēs ordi/
nis ꝑdicti introduxit: ⁊ paucos hēbāt ꝯuētꝰ ⁊ loca: utputa ſanctũ
laurētiũ: ſcām crucē: ⁊ ſanctũ ſpm̄: ⁊ ſanctũ ladiſlaũ i ſilua de peli/
ſo: ⁊ i alijs locis manebāt laici ſub noīe heremitarꝫ vagabũdi.

De conſtructione clauſtri in noztre.

Idē rex lodowicꝰ ꝓ ordine ꝑdicto clauſtrũ ſolēni oꝑe ꝯſtruxit in noztre.

De ꝯſtructione clauſtri in leweld.

Iterũ aliud clauſtrũ ꝓ ordine fratrũ carthuſienſiũ in leweld in bokonio edificauit ⁊ ſufficiēter dotauit.

De fundatione duarũ capellarũ.

Itē vnā capellā i aquiſgrani: ⁊ aliā i cellis ad beatā virgi/
nē pulchro ⁊ miro oꝑe ꝯſtruxit ſufficienter ⁊ largiter dota
uit: ac ꝑcioſis vtenſilibꝰ ad cultũ diuinũ: vaſis calicibꝰ: li/
bris ⁊ ornamētis diuerſ: ac calice de puro auro decorauit. Poſt
hec aũt ꝓpter libalitatē ſuā ⁊ boni exēpli oꝑationē multos traxit
ad deuotiõis ſtudiũ īpēdēdũ: baronesimilites: nobiles ⁊ quoſdā
ex ꝑlatis qui loca dicto ordini heremitarũ ꝯtulerũt ⁊ clauſtra cõ
ſtruxerũt ⁊ dotauerũt ad laudē dei ⁊ gloriā ſcī pauli.

De cõuerſione chomanorꝫ ad fidem.

Hic etiā gētē chomanorꝫ ritui tartarico inuolutā: apud ſe
dē aplīcā deuotiꝰ inſiſtēdo: exēplo btĩſſimi regis ſtepha/
ni quē ad cõponēdũ noue fidei fundamentũ in regno hũ
garie ꝓuidētia diuina elegit: ⁊ qui corda credētiũ poſt aplos ſpũ
aliter imbribꝰ celeſtibꝰ irrigauit ad laudē noīs diuini ut amplia/
reẜ religio xp̄iana ad fidē catholicā ꝯuerti ꝓcurauit. Cui quidēꝫ
genti iā in fide xp̄iana erudite frēs de ordine minorꝫ auctoritate
eis a ſede aplica cõmiſſa curā aīarũ iura põtificalia ⁊ ſacrā eccleſi
aſtica aminiſtrāt: ⁊ de die in diē in fide ꝯfortanẜ.

De cõuerſione paterinorꝫ in bozna.

Item paterini de bozna qui nimiuꝫ erāt multiplicati ⁊ di
uerſis erroribus implicati ꝑ dñm ꝑegrinuꝫ epm boznen̄.

ordinis minoꝝ virũ magne deuotionis ⁊ ſcie ad fidẽ rege cõmo
nẽte ꝯuertunt ⁊ baptizant̃. De baptizatiõe quorũdã ſclauoꝝ

ITẽ ſclaui district⁹ de lipna dure ceruicis ppl's ad fidẽ erat
ꝯuerſus ⁊ baptizat⁹: cui ſacerdotes katholici ſm trãſlatio
nẽ bti hieronimi doctoris ſcẽ mrĩs eccl'ie ſacrã eccl'iaſtica
miſtrabãt ꝫ nũc ut narrat̃ i apoſtoſiã ⁊ priſtinũ errorẽ ſũt relapſi ⁊
multo peiores effecti

Quõ moldauia q̃ pri⁹ deſerta fuit nouũ nicolatũ recepit.

HUius etiã tpe: bogdan wayuoda olachoꝝ de maramoro
ſio: coadunatis ſibi olachis eiuſdẽ district⁹ i terrã molda
uie corone regni hũgarie ſubiectã: ꝫ a mlt'o tpe ꝓpter vi
cinitatẽ tartaroꝝ habitatorib⁹ deſtitutã clãdeſtine receſſit ⁊ q̃zuiſ
ꝑ exercitũ ipi⁹ regis ſepi⁹ ipugnat⁹ extitiſſet tñ creſcẽte magna nu
meroſitate Olachoꝝ ihabitãtiũ illã terrã: i regnũ ẽ dilatata: way
uode vo qui ꝑ olachos ipſi⁹ regni eligunt̃ ſe eẽ vaſallos regis hũ
garie ꝓfitent̃: ad hũgariã obligant̃ cenſũ ſoluere tpe ꝯſueto.

De peſtilentia fame ⁊ terremotu.

ITẽ etiã tpe ſui regiminis peſtilẽtie ꝑ loca ꝑticularia ⁊ etiã ꝑ
totũ regnũ hũgarie ⁊ alijs regnis ꝯuicinis viguerũt: ⁊ fa/
mes diuerſis tpib⁹ ꝑ locuſtas ⁊ mures ſpicas frugũ ⁊ aliaꝝ ſegetũ
corrodẽtes iualuert̃: ⁊ ꝑl'ib⁹ vicib⁹ terremot⁹ ꝑ loca fact⁹ ẽ magn⁹

De exemptione vdwarnicoꝝ ⁊ alioꝝ cõditionarioꝝ.

HUius etiã tpe multi ex oduranicis ⁊ alijs ꝯditionarijs cu
rie ad diuerſas ſuitutes aſtricti ſũt exẽpti ⁊ in cetũ regni
nobiliũ aggregati: qr i donatiõib⁹ poſſeſſionũ gratus ad
oẽs larg⁹ qꝫ ⁊ benign⁹ hẽbat̃: ⁊ ꝓ eo ab oĩb⁹ vltramodũ diligebat̃

De conſortibus ⁊ liberis regis lodowici.

EStimo etiã narratione fore dignũ ꝙ p̃fat⁹ rex lodowicuſ
duas ꝯiuges habuiſſe dinoſcit̃: primã videlꝫ p̃clarã mar/
garethã filiã excellẽtiſſimi dñi karoli tũc marchiõis mora
uie: q̃ poſtmodũ ad iperiũ fuit ſublimat⁹: ⁊ iſta ſine ꝓle defũcta ẽ
Aliã inclitã dñaꝫ eliſabeth filiã ſtephãi bani p̃notati: ex q̃ tres fi/
lias generauit: katherinã: mariã ⁊ adiugã. Ipſa aũt katherina in
puerili etate morte extitit p̃uẽta. Et qr ad regalis ꝓpaginis ſtir/
pẽ clara ſũt ꝯnubia exquirẽda: ſucceſſio claris fulgebat nature ti
tulis inſignita. Ipſã mariã: clarã augẽs ꝓſapiã: illuſtri principi ſi/
giſmũdo marchiõi brãdẽburgẽſi i puerili etate vtroqꝫ exiſtente
quẽ de ſtirpe ceſarea pr̃ eduxerat impꝛialib⁹ radijs illuſtrata: cõi/

cato ꝯſilio ſereniſſimarū dñarū reginaꝝ genitricis ac ꝯſortis ſua
rū: necnō p̄latoꝝ ⁊ baronū regni p̄cedēte i ternania p̄ñte impatri
ce mr̄e eiꝰ ⁊ ſuis baronibꝰ de bohemia cū magna ſolēnitate ⁊ leti/
cia mr̄imoniali federe deſpōſauit ⁊ apō ſe nutriēdū ꝯſuauit: qui
nūc ꝯregnāt ī regni ſolio ſublimati. Adinga v̄o pꝰ mortē p̄ris ī re
ginā polonie extitit coronata: q̄ poſtmodū p magnates barones
⁊ nobiles regni polonie potētiſſimo principi lithuanoꝝ Jagula
noīe ad fidē katholicā cōuerſo ⁊ cū ſuis frībus baptizato: extitit
mr̄imōiali federe copulata. Quē ī regē polonie ſolēnit p eos co/
ronatū ladiſlaū noīauerūt: q̄ ſilr cū ꝯiuge ꝯregnat letāter regno
ī eodē.

De pace ⁊ trāquillitate dieꝝ lodowici regis.

Cum aūt tp̄ibꝰ ſucceſſiuis idē rex āpliſſime p̄tātis eēt ⁊ flo
reret ī regni ſolio: totā ſuā felicitatē ponēs ī deo a quo cū
cta bona p̄cedūt: ac ſuū p̄cipatū ac regiminis curā illi ſub
mittēs: nō paſſiōe ac volūtate cupiēs p̄cipari: velut cuſtos iu/
ſticie exñs: abſqꝫ rōne ⁊ lege nihil voluit attētare: q̄ꝛ vigēs indu/
ſtria ⁊ regnatiua prudētia virtualit̄ dn̄at̄ gubernatiōe regni ſm
rōnē ⁊ legē diligētiꝰ circūſpecta. pollēs regimīe naturali nō īſtictu
hūano ſꝫ potiꝰ diuio: ſui deſiderij ꝓpoſitū ad hoc inclinauit ut ſe
quēs ſc̄oꝝ regū p̄deceſſoꝝ ⁊ patris ſui veſtigia ī q̄bꝰ p āpliꝰ ⁊ p̄fe/
ctiꝰ vigebat: zelus fidei ⁊ religio xp̄iana regna ſua terras ⁊ ſubie
ctas ſibi natiōes in ſuis libertatibꝰ ꝯſuetudinibꝰ ⁊ legibꝰ in bona
pace ⁊ trāqnillitate ꝯſeruauit: maxīe quos in fide dn̄o regenera
uit: ⁊ ab oībꝰ emuloꝝ inſidijs ⁊ ī curſibꝰ: p̄cipue aūt paganoꝝ vi/
ctorioſiſſime defenſauit: necnō etiā eccl̄ias regni ſui ī ſuis iuribꝰ
⁊ libertatibꝰ tenuit ⁊ in tp̄alibꝰ bonis augmētauit.

De vita regis lodowici contēplatiua.

Conſiderās aūt ⁊ aduertens regna ſua ⁊ dn̄ia vndiqꝫ ſeu
circūq̄qꝫ quieto ⁊ trāquillo ſtatu florere: q̄zuis ex ꝯſuetu
dine ⁊ delectatiōe a puericia ſolitas venatiōes nimiū fre
quētaret: ad vltimū tñ terrenarū rerū occupationibꝰ q̄s difficile
eſt abſqꝫ peccatis miſtrare: ⁊ curis poſtpoſitis ꝯcupiſcētiā carna/
lē calcare ac ſibi ſubicere ⁊ diuinis p̄ceptis parere volens: q̄ꝛ oīs
caro fenū ⁊ oīs ꝯcupiſcētia eiꝰ tāq̄ꝫ flos feni: ꝯtēplatiuā vitā a tu
multu mltitudinis hoīuꝫ ſegregatꝰ ut pijs opibꝰ inſiſtere ⁊ orōni
bus vacare ſtudioſiꝰ ⁊ deuotiꝰ valeret elegit ⁊ ī his p̄ſeuerādo.

De obitu ⁊ ſepultura regis lodowici.

Tandē hāc vitā laborioſaꝫ derelinquēs ⁊ ad vitā ꝑpetuaꝫ
aſpirās iuxta illud pſalmiſte. Mihi aūt adherere deo bo

nū eſt ponere ī dn̄o deo ſpē meā: vocatiōe diuīa ex hoc mundo migrauit.xj.die mēſis ſeptēbris ⁊ pax ante cometa apꝑuit mirabilis. Tantꝰ aūt luctꝰ eo mortuo in regno fuit ut oēs q̄ſi mortem ſuā deflerēt. Et ſepultꝰ eſt in vrbe alba regali ī capella quā ip̄e in latere eccl'ie btē virginis collegiate ꝯſtruxit: ſʒ poſtea eiꝰ ꝯſors regina elizabeth ip̄aʒ dotauit.xvj.eiuſdē mēſis die. Anno dn̄i. M ccc.lxxxij. Regnauit aūt q̄dragita annis ⁊ mēſe vno ⁊ vigitiduobus diebꝰ. Fuit aūt hō ꝯpetētis ꝓceritatis: oculis elatis: crinibꝰ ⁊ barba criſpis: ſereno vultu: labioſus ⁊ aliq̄ntulū ī hūeris curuꝰ

Ad egregiū dn̄m magiſtrū ſtephanū de haſhag iudicis curie regie ꝓthonotariū: p̄fatio mgr̄i iohānis de thwrocz in deſcriptionē miſerabilis caſus karoli regis cognomēto parui necnō lugubre factū reginarū hungarie feliciter incipit.

IOcūdū oīo haberet: alienā nō expetere ſortē tp̄a variant: rex obducūt ceca interdū fortūa exitꝰ: ⁊ inopinato hoīuʒ ſpectacula q̄nq̄ʒ fine claudūt: karolꝰ duo maxia mūdi regna tenēs q̄ totā terrore ſui italiā concuſſerat: ꝓpriis nō ꝯtētꝰ finibꝰ infelix aīam cū ſanguīe fūdēs honore ſepulchri poſtremo ſpoliatꝰ: olētē exalās tabē inhumatꝰ lōga ꝑ tp̄a nudo ī ceſpite ſtetit: ꝓch dolor fata in reges altos dn̄oſq̄ʒ mūdi ſic fulminant: ⁊ habenas principum bernabos ille op̄s ſic tēperat. Huiꝰ karoli caſum miſerabilē: dn̄e amātiſſime ut deſcriberē rogatū me effeciſti: meis maiorē viribꝰ ſarcinā humero meo debili imponis: haud idoneū pulſaſti ingeniū. Magnalia enī regū geſta exiguos autores nō expoſtulant: nec alta humili ſtilo delectat fama: morem tn̄ tue gerere optatui iuſſioni ⁊ tuis quedā mutua vrbanitas votis: potiſſime ne apud te ingratus iudicer: me flectere cogit: nō enī niſi ſolū tue ut ſatiſfacerē volūtati temere hec aggredi auſus ſum. Nec tn̄ meo inuidum interpretē labori deeſſe ſpero. Vn̄ hec inquiēt p̄ſūptio homini indocto venit ut carmīa cōderet: ⁊ p̄ſtantes ſtilo agreſti res verteret: oēm vitā humanā etiā ſi laudē mereat odij grā detractio comitat: ⁊ lingua maledica etati conditioni ve ꝑcit nulli: cōe tamē pondus qualecūq̄ʒ ſit micius p̄mit: ⁊ pena ſocios habēs iniurioſa eſt minus. Huius regis karoli lugubre exitiū quidaʒ laurentius de monach venetus homo aut indoctus: ipſa geſtarum rerū etate cōpendioſo pariter ⁊ metrico carmīe p̄ſtrinxit. Quē in magna ſui ꝑte ſecutꝰ: maxīe ne ex me aliquid facere videar: ea q̄

ipſe ꝯtexuit: tũ v̊o illa meis iuuenilibꝰ q̄ ĩ annis a viris etate parit̄
⁊ fide plenis: q̇ ſe illiꝰ ꝑiculi, ꝓcellis agitatos aiebãt: rege de p̄ta/
cto audiui ap̄liꝰ ꝯſcribere curaui. Legas igit̄ ⁊ diſcerne: exalta vl̄
dep̄me: ⁊ qui hoīez ignarũ īſucta angariare p̄ſũpſiſti ſarcina: ipſe
laudis vl̄ vituꝑij q̇cq̄d referre videboꝛ ꝑticeps eſto. Me aũt ut
⁊ plãctuoſũ huiꝰ karoli regis vite exitũ: ⁊ reginarũ hũgarie flebi/
le factũ: altiꝰ oꝛdinare ⁊ lõgis animũ ſaciare q̄relis ve mutatis in
aue altiſſimꝰ iuuet: ſupplex oꝛo. Sequit̄ exoꝛdiũ narratiõis
Et pꝛimo de coꝛonatione regine Marie ⁊ de odio ſubſecuto.

REx lodowicus ima ſui regiminis ꝑagens:inops ſtirpiſ
virilis duas liquit natas. Quaꝝ altera in ordine geni
ture ſenior maria denoīata:nōdū thoro matura:pue/
ro ipubi ſigiſmūdo marchioni brādenburgēſi filio ka/
roli romani ceſaris ⁊ regis bohemie:genitore adhuc ī
humanis agēte tali pacto: vt dū virgo nubiles veniret ad annos
nuptias ſimul ⁊ de ſponſo regē faceret matrimoniali federe irre/
tita eſt. Uniuerſis regni nobilibꝰ hec ꝯditio placuit. feruebāt eni
illoꝝ añ ocl'os recētia merita pr̄is. mltos ſiquidē tugurio de agre
ſti ad ſūmū culmē ſublimauerat:alios eccleſiaſticis alios ſeculari
bus dignitatibꝰ adornās. nobileſq; curiales ad diuerſa regalis
domꝰ ſeruitia ꝯditionaliter illaqueatos ab omni ꝯditiōis vincu/
lo ſoluēs:eadē q̄ meri nobiles fūgebant̄ ditauit libertate. Quid
plura regnū in pace fuauit:⁊ hūgaros ampliꝰ q̄ȝ antea gentibus
externis tremendos:amplāq; illoꝝ famā hincinde diffuſā ſidera
tāgere fecit:necdū vita functi principis in ppl'o accepti beneficij
amor tepuerat:oīs vulgus ꝯcordi aīo hāc v̓ginē regem appellat:
femineū hoc celebri ſexū noīe illuſtrāt:illā alto parētis in ſolio lo
cantes ſacro v̓gineū caput diademate coronāt. Erat huic puelle
mater ſuꝑſtes noīe eliſabeth mulier ſagax ⁊ ingenioſa:diſcretiōiſ
q̄ȝ haud parue:hec ī principatu ⁊ regimine vices filie maturitate
feminea gerebat. Erat ⁊ nicōs de gara vir in regno ſpectatiſſimꝰ
ſāguine ac auri pariterq; ⁊ agri poſſeſſiōe nobilis:quē rex Lodo/
wicꝰ ſibi ſubiectū apice honoriſ palatinatꝰ regni ſui ſublimauerat
Hic acceptoꝝ nōdū oblitꝰ beneficioꝝ:ſe totū q̄ poterat arte pieta
tis imagine q̄dā regine obſequijs dedicarat. hanc ſuis dirigebat
ꝯſilijs. Tu inquit huiꝰ regni moderaris habenas. tu regina hūga
roꝝ ꝓceres tuos de te curare nihil an nō cōſpicis:illi banatū iſti
comitatū aufer:ne elatiōe ducti ꝯtra te calcitrēt: tua his qui tuo
lateri aſſiſtūt bn̄ficia ſparge:obliquis ī te ocl'is reſpiciūt: abditas
eos tibi ꝯflare īſidias ⁊ reginale ſpernere ſceptꝝ ſuſpicor. defūcti
ingētia regis qui recordet̄ merita p̄ter me ē nullus. Sexū vbi faci
lē ⁊ ſibi credentē ad ſua vota ꝑduxit:extorta licētia ad libitū regi
nale exercet ſceptꝝ. regina ſugeſtiōis corrupta vicio tectū defert
in ꝓceres odiū:⁊ iura patrie labefactat. Qd dū primores regni
ſenſere:paritate cōfuſa crudelis diſcordia ſurgit:metꝰ malignas
barones in ꝑtes diuidit:plebs ſcindit̄ oīs:totis regnū viribꝰ lani
ant:rebelliq; terras marte excolūt:⁊ v̓ginale dedignant̄ ſceptrū:

vtqꝫ diademate puellare caput ſpolient modū queritant. Non tñ vniuerſis id facinꝰ regnicolis cordi erat: ꝑs quedā hoc ſcelere intumuerat. Zagrabieñ. p̄ſul paulus ⁊ iſte italicꝰ ꝑ regē lodowicū ipſa dignitate inſignitꝰ tantū omnibꝰ paratior ad nephas: ſtephanus ⁊ andreas filij laczk de debregezth: ipſe videlicet ſtephanus wayuoda trāſſiluanꝰ: alter ſtephanꝰ de ſymōthornija: iohānes de horwathi banꝰ ⁊ iohānes prior aurane: nullus tamen ex his erat qui p̄tacti regis lodowici beneficia ꝯſecutꝰ nō fuiſſet. Nam p̄fatū ſtephanū filiū laczk ampla caſtrorū chakthornia ⁊ ztrego poſſeſſione dotauerat: preſcriptoqꝫ in regno ſpectātioris titulo officij exaltauerat. dictū quoqꝫ iohannē de horwathi infime cōditionis nobilē extollēs apicem dignitatis ad altū banatus regni dalmacie eleuans: ſua noīatiſſimos fecerat in aula. Et quid īter ceteros de priore aurane dicendū eſt: quē idez rex tugurio in humili popularibuſqꝫ partim ī tenebris iacētē ſuſtulit: tātoqꝫ honori dignū fore arbitratꝰ: humilē natura quē iacere p̄cipiebat: virū ꝯſtituit potentē. Hi cōceptū euomuere virꝰ ꝑ qđ q̄ſi tota hūgaria infecta eſt: nā cū ad tantas peragēdas res ſe haud idoneos cernūt: querūt ſocios ⁊ aditos crebris fatigāt ꝑſuaſionibꝰ: deſinūtqꝫ ſuadere minime donec inuētos ip̄oꝝ flectere faciunt votis. Inquiebāt enī. Quid mētis iopes deliramꝰ: q̄d cogitamꝰ: quouſqꝫ femineū facile ⁊ ꝓnū ad irā feremꝰ īperiū: nr̄a ei ſuitia ſordent: toruo nos aſpectu intuet᷑. nr̄i quē quondā pij regis ī ſuitijs ſanguinē fudimꝰ: q̄ntaqꝫ diſcrimina q̄ntos ve labores dū rex lodowicꝰ nationes ꝯterebat nr̄o gladio ꝑegrinas ꝑtulimꝰ: oblita: de nr̄is quibꝰ quondā eramꝰ ſublimati honoribꝰ nos alienos facere ſatagit: regina q̄ priꝰ patebat nobis: nr̄m ad introitū ianuā recludere facit. pterqꝫ palatinū garenſē placet ei nemo: ⁊ ut nr̄m furore repēs ſexus cruorē ſimul ⁊ aīaz nō effūdat: grauiterqꝫ cruētis acquiſitas opes ſudoribꝰ in ſpolia vertat: remediū adhibēdū eſt.

De electione regis karoli cognomento parui et de nuncio ad illum miſſo.

Cum igit᷑ ſe choortē ad nō modicā adunatos ꝯſpiciūt: ꝓpoſitas aīoſiꝰ res agrediūt᷑: ⁊ crebris vicibꝰ ꝯuenientes ꝓ rege karolo cognomine paruo in apuliā mittere deliberāt. Iſte karolꝰ ⁊ nata lodowici regiſ maria vniꝰ erāt ſāguinis. Nā ipm karolū quōdā dñs andreas ſicilie rex: frater quōdā dñi lodowici regis carnalis genuerat: ⁊ hūc

q̄dē karolū velut alta regū hūgarie de ꝓſapia ortū cūcti qb⁹ hec
res placebat ipſoꝝ regimini dignū iudicabāt. Pari tādē voto p̄
ſulē zagrabieñ. ut ſiciliā regēq; karolū ꝑiter adiret rogatū effece
rūt: nō mlt̄is ꝑcib⁹ pulſat⁹ flectiť nō lōge ſarcina vie tediat⁹ cui hoc
nephas p̄ ceteris cordi erat. annuit ſeq; tanti ſceleris pluſq; dici
pōt hilarē factorē obtulit. Ne aūt nōdū peractaꝝ notareť series
reꝝ: rephēſiq; ſceleris auctores reginaꝝ debita p̄uēti ꝓuiſiōe ſu/
is fruſtarenť votis: palliatis ꝓcedūt in tinnitib⁹: ⁊ ceco oīa vela/
mine ꝯtegūt: p̄fatūq; epm lumina ſcōꝝ apłoꝝ ſimul ⁊ curiā roma/
nā voto captū viſitare diuulgāt: nec adhuc rex femine⁹ paterno
in ſolio duos per annos ſederat. Cum preſul ipſe vie neceſſarijs
preparatis terra ac mari pergit: ſecundaq; comitat⁹ fortuna vbi
tūc ipſe rex demorabať incolumis neapolitanā ad vrbē venit: et
hoſpitio capto mora adhibita nulla: nec laſſis tantū poſt laborez
mēbris quieti datis: placebat eni ſibi p̄terq̄; rem inceptā ad finē
deducere nihil: ſolis ſuis ſuorūq; ornatib⁹ veſtiū rectificatis ꝯci
tus ꝓperat ad regem. Quē cū adijt depreſſa eū vt eſt moris itali
coꝝ genuū veneratť curuatiōe: deinde magna inquit ſalus ſacre
ſit regie maieſtati: quā prelati: barones: ꝓcereſq; regni hūgarie
vniuerſi: poſt ipſoꝝ fidelitatūq; eorū humilē recōmendationem
veſtre ſerenitati me dicere mādarunt. ſimul ⁊ litteras multis mu
nitas ſigillis offert. repētina ꝟ nouitate rex ſtupet. paululūq; ocu
lis in pauimētū defixis inſperatū q̄ ſors attulerit ſibi nūciū mira/
būdus cogitat. Rurſuſq; luminib⁹ in preſulē eleuatis: cū illū hila
ri vultu ſibi aſtantē reſpicit: nil eundē mali portaſſe arbitrať. mox
q; oblatā in ſalutātes ſalutē reddidit. ⁊ ut ſolus teſtibus remotis
portataꝝ experiať ſeriē rerū p̄ter nunciū oēs de aula exire iubet:
l̄raſq; apperit. dū in illis ſolū epm in legatiōe ꝯſiſū: vtq; ei in di/
ctis fides adhibeať ſe rogatū cōperit: vtriſq; ſeſſiōe penes ſeſe re
cepta ut nūci⁹ vtať nūciatis rex expetit. Antiſtes igiť antedict⁹ ad
regē karolū ita verba fecit. Magnanime princeps tuoꝝ grata re
miniſcentia ꝓgenitoꝝ apud nos nōdū ingratā abolita ꝑ obliuio
nē nr̄os ad te dirigere recurſus nos animauit. Te alto regum hū
garie de ſanguine ducere originē: ⁊ p̄ter te noſtri ſceptra regni cō
petere ſcim⁹ nemini. es nr̄oꝝ virilis diuoꝝ ꝓpago regum. effrenā
gentem femineū nequit regere imperiū. leuis ſexus q̄s ſuſcitauit
guerras cōponere neſcit. illā quā quōdā grata vbertate pollentē
vidiſti hungariā ſeuo ſtat marte lacerata. atris concuſſe flammis

edes nigras redacte i faces flebilia veſtigia mōſtrāt. dn̄oꝝ cedes agros ſteriles cruētat. plebs mālignas ſciſſa ī ptes totis regni in viſcera viribꝰ ſeuit: ſeqꝫ oēs īteſtina rabie regnicole rodūt. quid ſquā: ignipedes veluti fetātis equi ſpreta leuitate vectoris p de/ uia ſparſi orbē quōdā īpleuerāt fauillis: ſic grauibꝰ regnū peſtibꝰ vndiqꝫ īpleuere. Fractū igiť vt cōponeres regnū: diſcordes vni res duces: regnicolaſqꝫ hūiles trāquilla pacis amenitate gaude re faceres: nr̄oſqꝫ ſubires quos dirigere nequimꝰ labores: et rex dn̄ſqꝫ nr̄ effici nō recuſares te vocamꝰ: tibi iure debeť regnū: tibi nos eternal' iugo fidelitatis bona fide ſubicimꝰ vt illos tui quos amauere parētes ⁊ tu amato. Tu itaqꝫ ſerenitas veniat: nos quo qꝫ illud qđ viatici ⁊ ad res cōponēdas neceſſariū erit fideliter ef ficiemꝰ. Si eteni ꝑiudiciū ſororis quā vt noſti ſolio venerati ſu/ mus paterno tue maieſtatis morderet ꝯſciaꝫ: p̄ter ſolitū ⁊ illā ſub limauimus: nec dato oneri feminea ſufficit ſagacitas. maturi etiā etas viri tāto ſub pōdere ſudat. Hūgarie ppl'us antiquo expoſcē te flagitio vndiqꝫ medios īter hoſtes poſitꝰ ē. Odijs p̄terea ītrin ſecis potētis ad inſtar pelagi fluctuat: ⁊ ut peregrinis ab inſultibꝰ tueať marē expoſtulat. Nōqꝫ tāti habenas regni v̄go tēperet ar/ dua res ē rebꝰ ī talibꝰ magnanimi manꝰ viri interdū nutare vidēť Quid ampliꝰ diſſerā: tibi ⁊ illi moderamine adhibito ſufficiet. la/ tū eni ē regnū hūgarie. Recepta hac oro͂e karolꝰ ſubticuit ⁊ medi tabūdꝰ relationē diſtulit: remiſſoqꝫ ad hoſpitiū ep̄o intra ſe noue rei euētū v̄tit. Cū igiť diutiꝰ cogitatiōe vacat: dira culminis hūga rici ambitiōe capiť: ⁊ mētē acre duellū ꝑmit: ratioqꝫ ſupať: ī regni cupidine victa cadit. nec differt: reginā in penetralibus manētē agrediť: ⁊ ei ſui morbū animi ī hec v̄ba pādit. Inſperata mihi no/ uitas oblata ē: hūgarie vocor ad regimē. Chariſſima ꝯiunx ire cō munēqꝫ natū ducere: ⁊ diſpoſitis rebꝰ ſibi diadema dare ac regi/ mē cedere: ⁊ rurſus italiā petere decreui. Duros hac tēpeſtate la bores ꝑtulimꝰ: nedū aūt ex illis reſpiraſſemꝰ: veꝝ grauio[illegible]a minā tur. Seuerina domꝰ nobis inimica ē: ⁊ grauis ſūmi pōtifi[illegible]s ī nos ira fulminat: galloꝛūqꝫ ppl'us liuore tumidꝰ vt vitā pariter nobiſ ⁊ agri auferat poſſeſſionē armatā aptat manū ⁊ illā q̄ ītrinſecꝰ nos angit pauperiē ipē taceo. Nr̄os ſi ſuperi ad vota euētꝰ ꝑduxerint ⁊ regni hūgarie habenas attigero: hūgaricis defectū viribꝰ ſup/ plebimꝰ. at tui ſn̄iaꝫ animi q̄ꝫtū tibi ipſa res placeat mihi dicito. In v̄bis mariti triſtis regina equoꝛiſ ſilitudine palluit turbataqꝫ

ac ſi illiꝰ mens maloꝝ ꝑſaga illā ſtimularet nō tenuit lachꝛymas.
meſta ſuſpirijs ītermixta voce ad regē ſic locuta ē. Diſcoꝛdē do/
lis odijſqꝫ ꝓfanis grauidā rex pijſſime dimitte hūgariā īſidias ꝛ
vt vocātiū te ꝑs tibi inimica ſit ſuſpicoꝛ. ꝑfidiā gentis huiꝰ noui/
mꝰ. Heu pplꝰo pollicita adulterāti ꝑcoꝛ ne te ſubmittas. Res no/
bis ꝯtrarias oīpotēs ille ab alto: ottonē bauarie qui pꝛīcipē mꝉto
milite fidentē ꝛ auſoniā armis viriſqꝫ calcātē: ac populis ꝛ opibꝰ
ſuꝑbū: te regno ꝛ aīa ſpoliare volētē ſine marte ſtrauit: varioſqꝫ
innumeris nr̄os cladibꝰ hoſtes diſꝑſit: vltro miſerebiꝉ. viāqꝫ da
bit vn̄ duros vīcēdo laboꝛes tolerabimꝰ. Regine ꝑcibꝰ rex haud
motꝰ: quē eſtuās medullatim inteſtina ambitio ſuccēderat: ꝯtē/
dēſqꝫ in ſemetipm̄ femineis inquit diſuaſionibꝰ alterā ꝗ mihi ſpō
te venit foꝛtunā nō ſpernā: nec hūgarico natū culmine deſtituaꝫ
Regū enī fama latū ꝑ oꝛbē volat: ꝛ me vltro quā fata offerebāt
ſoꝛtē querule ꝯiugis lachꝛymis liquiſſe decet. Accerſito igiꝉ epo
ſe vocantū offert votis: vtqꝫ ad reginā regia nō deferaꝉ volūtas
vehemēter obſeruare ꝑcepit.

De fletibꝰ ꝛ ꝗrelis ꝯſoꝛtis karoli regis ī hūgariā veniētis.

TEmpus erat quo redolētiū varijs floꝝ depictos colo
ribꝰ quos ſeua aboleuerat pꝛuina ceſpites tra nouos
germinauerat ruptoqꝫ dire hiemis ſilētio: philomena
inſomnē ducēs noctē ꝛ vēturā dulci modulamine eſta
tē ꝓpinꝗre nūciās: ceteras in rubēti auroꝛa cū doꝛmiē
tiū oculi ſuauitate capiunꝉ ſoni: ut ſibi rigidi roꝛis de auſteritate
euaſiſſe ꝯgratularēꝉ ſonoꝛoſa voce auiculas extitabat. Quo etiā
ver poſteros ſuoꝝ graduū ꝓpinꝗt ad limites: ꝛ īpetuoſis boꝛee
flatibꝰ interdictis fluctuātes equoꝛis vndas pace trāquilla adu/
nauerat: ac tutū remigātibꝰ ſalubꝛeqꝫ iter pollicebaꝉ. Cū rex ka/
rolus res ad viā neceſſarias diſponere pariterqꝫ ꝛ naues onerari
iuſſit ꝛ ſimul veſtigia ad vꝛbē flectit: hūc regina filiūqꝫ ſecū dū trā
ſire videt lachꝛymas ꝗs vſqꝫ fuderat vertit in irā: ꝑcibuſqꝫ reli/
ctis amēs timbꝛee v̇ginis ad īſtar: altis viꝝ clamoꝛibꝰ inſequiꝉ: ꝛ ī
ſue amaritudine aīe ſupplices manꝰ iūgens ī eū his v̇bis vſa eſt.
Diuꝫ ſeuiſſime patrū cur tecū manifeſtā ad necē natū trahis: ſi il
lā quā cūcti foꝛmidāt nō ꝑtimeſcis moꝛtē ſolus: ꝛ ſi tui nō miſeris
mei ſaltē miſerere: deſolateqꝫ hūc parēti ſolatia linque: ipſa crini
bus ſparſis genas ſeuis lacerabo vnguibꝰ: mediā in vꝛbē ruens
gemebūda fletibꝰ altis ppl̄i auxiliū vociferās imploꝛabo: vt meū

velut e faucibꝰ baratri ereptū a te mihi filiū reſtituant. Tātis rex clamoribꝰ ꝑturbatꝰ: reginā vt taceret leui iurgio icrepabat. Que dū nō parcit voci: ille totꝰ excādeſcēs in irā repētis ſexꝰ nō moderat impetū: quin illā manibꝰ pulſat ⁊ ab vrbe arceri iubet: ſalſaſqꝫ maris in aq̄s niſi taceret eā demergere minat. Jlla velut mente capta exinde nimio incēdit furore: totoqꝫ corpe p̄ceps truculētis ad inſtar apri alta clauſi idagine frugiferos conātis euadere i lucos eſtuās oculiſqꝫ fauillās ⁊ labia ꝯcutiēs ad egreſſū inſtat: ⁊ ſui cordis ꝯceptas dū nemini habet exprobrare q̄relas dolore torq̄t nimio. Rex tādē karolꝰ ꝯiugali iuſto ſtimulatꝰ amore: regine tū fletus tū iurgia viſceribꝰ totis recipit. mēteqꝫ attonitꝰ longo tp̄e archano in pectore v̄ba ꝯiugis vertit: ⁊ inter ſpem ⁊ metū mediꝰ fluctuat. Cor eni eiꝰ q̄d tāto inſaniebat furore futuri eē p̄ſciū mali cogitabat. ſꝫ truci captꝰ ambitiōe nullis valuit diſſuaſionibꝰ a ꝓpoſito euelli. Nihilominꝰ tn̄ regine ſuccūbēs amori ꝯſiderat q̄ntos genitrici abſentia nati dolores pariat: ⁊ hūc quidē dulci ꝑmittit linquere parenti. Regina licet tātis lucret ⁊ eripiat filiū lugubra minibus: erga ſortē tamē vicēqꝫ mariti angit: ⁊ merore p̄ nimio diētim aſſidua lachrymaꝝ flumina fundit.

De aduentu regis karoli in zagrabiā.

I

Nter hec rex karolus cūctis moderata diſcretiōe ſue domꝰ ⁊ viatici rebꝰ paratis: meſtam in penetralibꝰ lugētē reginā adijt: ⁊ nedū illā ut optabat ꝯſolaret. verū dū v̄ba illiꝰ i p̄ſentia diſſeminat mitia: illi veteres renouat dolores: fletuſqꝫ fletibꝰ crebris iter mixtos ſingultibꝰ addit. Maritali tādem pectore motꝰ ꝯiugis ꝑ p̄te placatis doloribꝰ: natū matri cōmēdat vltimoqꝫ vale nō paruis regine ⁊ ſuis cū lachrymis dicto ꝑperat ad naues: iā carbaſa vētis expoſita tēdebant. Cū rex karolus reginaqꝫ ſimul marinū ad litꝰ venerūt: ⁊ an̄qꝫ ab inuicē ſeparent regina ad regē ita dixit. Hoīeꝫ irreuocabilē ſurdūqꝫ ad p̄ces aure: ſpōte ad iteritū ruētē: p̄ter te magis vidi neminē. En trāſibis: ipſa habitū reginalis amictꝰ quo te p̄ſnte gl̄iabar deponā: ⁊ veſtes nigras viduāda parabo. ſꝑ hoīem nouū expectabo qui mortē tuā annūciās pauidas graui nouitate meas aures vulneret: ⁊ tuas meſtis vrbes rumoribꝰ ipleat ſimul ⁊ his dictis lōga ſuſpiria imo de pectore eduxit. Rex quoqꝫ ꝯſcēſis nauibꝰ italicis ſui regni primis eū comitātibꝰ velis iflatis aq̄s ſe credidit: ⁊ optatis vētis ſpirātibꝰ alta maria ſulcat: vbiqꝫ fortu

na obſecūdāte quouſqꝫ ſegnienſe applicuit ad lit⁹. Eſt enī ſegnia maritima ciuitas in partib⁹ dalmatie ſituata: in q̄ ipſe rex karolus ꝯdecēti hoſpitio accept⁹ eſt. Segniēſes eteni ciues italico de prīcipe letabant: nam ipſi italica potius q̄ꝫ veteri patrie lingua garriūt vſqꝫ in hunc diem. Idē rex karolus ſe vocantibus ſceleris auctoribus qui illū in multa fortiqꝫ militū manu expectabāt coniunct⁹ eſt: in eadē ciuitate vt artus maris nauigatiōe laſſati recreamine potirent parua mora adhibita. Optate enī rei vt citi⁹ culmē adipiſceret auidus princeps feſtinabat. Ab illic igit̄ ſuoꝝ mouens agmina: alpiū ꝯſcenſus aſperitate minime tardat⁹: ad ciuitatē zagrabiēſem venit. vbi illū eiuſdē ciuitatis ep̄s in multaꝝ affluentia reꝝ grata hoſpitalitate receptū fouit. Placuit igit̄ regi karolo īterim donec ſui hūgariā ꝑ omnē fama diffunderet: ciuitate in eadem ſpectare. ſuas ſuorūqꝫ preterea aures q̄ntū plebi eius placeat aduentus vt audiret vndiqꝫ laxat: ⁊ ambages vt ſuaſionib⁹ regem femineū erga ppl'm ſpretū redderent cūctas regni ad partes mittit. Altos inſuꝑ quos ꝑſuaſio corrūpe nequibat regnicolas auro ⁊ munerib⁹ ſubordinatos corruptiōis vitio inficiebat Alios pollicitis: velut quōdā orphe⁹ vocis qui dulcedine aīalia ſimul ⁊ arbores mouiſſe fert̄: paucis fidelib⁹ ſimulata fronte fide in priſtina erga partē regine remanētib⁹: oneratoſ ad ſe trahebat Humiles quoqꝫ quid facerēt niſi vt faueāt nobiles: colla quorū regi karolo adherētes dn̄i graui mole ꝑmebāt.

De nuptijs marchionis Sigiſmūdi ⁊ de introitu karoli in budeñ. ciuitatem.

CUm hec erga karolum regem aguntur: ceſareus natus rumoribus nouitatum propulſatus: fide pariter et thoro prius condictas nuptias firmauit. Hic enī rege lodowico ſuperſtite: vt in futurū regnaturus hungarico informaret ideomate: ſimulqꝫ ⁊ mores hominū acciperet: per parentes domo imperiali regine in aulā trāſlat⁹ erat. Ne igitur inſidijs aduenientis tyranni ꝯnexiqꝫ illi furia populi circūueniret: deſerta ꝯiuge patrios ad fines fugit. Haꝝ nuptiaꝝ dū fama ad karolū delata eſt: ſpem ci⁹res ſecūdas aſpicientem magna in parte minuit. Ceſarem enī nati ꝑiuditio excitari et in ſuas res vim ⁊ arma inferre cogitabat. Nec reginas callida karoli latebant machinamenta. Quapropter nouarū velut inſcie rerum nunciū ad eum mittunt: ⁊ vtrum hoſpes an hoſtis veni-

at ſciſcitant. Jlle pectoreũ nephas falſa grate pietatis imagĩe velare conat⁹ nũcio ita reſpõdit. Jllas q̃s quondã obgenitoris nr̃i nequiter perempti amorẽ rex lodowic⁹: cui⁹ merita nr̃is ſp̲ vigilãt ĩ viſcerib⁹: ĩ amplo cẽſu viribuſq̃ʒ magnis exegit penas: haud ingrato aĩo reminiſcimur. Stimulo p̃terea charitatis fraterne et dilectiõis intime quã erga ſororẽ nr̃aʒ pleno clemẽtie pectore gerim⁹ ad id pũgimur: ut regnũ ei⁹ guerra fractũ ſicut ad nos delatũ ẽ: vt cõponerem⁹: diſcordes regni nobiles vnirem⁹: ⁊ pacatã plebẽ ſorori rederem⁹: nr̃i aduẽt⁹ cauſa hec ẽ. Jſte reginaꝝ nũcius karoli ſpem ꝓpter nuptias Sigiſmũdi collapſam reedificauit. Nã ĩtĩnata arbitrat⁹ reginas credere: ⁊ occaſione ficta quã ſe gloriabat adinueniſſe mot⁹: iter ꝯcitũ verſus bũdã vertit. Regine aũt licet regia intimata nõ credãt vera tñ ee͂ fronte velata teſtib⁹ corã ſe credere ſimulabãt veniẽteq̃ʒ innumeris ſtipatũ iniquis regnicolis hoſtẽ cũ vi repellere nõ poſſe videt: illũ ad facin⁹ optatũ ſponte tuti⁹ admittere putãt. Quadã enĩ regine fidutia: q̃ reb⁹ in aduerſis humanas iuxta ſortes ſepe pẽdere ſolet: capte: vltricẽ ſibi fortunã interdũ reuerti cogitabãt. Quare ꝓpinquãti karolo graues deglutientes dolores: in curru deaurato pompaq̃ʒ ꝓcerũ ſe comitãtiũ ſup̲ba: ambe regine occurrunt. eumq̃ʒ accipiẽtes ſecũ intra ciuitatẽ veniũt. Et licet p̲ reginaſ petat: nõ tñ vt eo ampli⁹ iniquitatem ꝓtegeret: caſtrũ intrare voluit: ſed rep̃henſioniſ cauens a crimine: omnino donec apti⁹ ad ſui voti cõplementũ ſibi tp̃s preberet a regalib⁹ tectis abſtinuit. Cũ igit hoſpitiũ ſubintraſſent ⁊ karolus inter reginas medius ſederet: ſenior regina ad regem karolũ ita verba fecit. Chariſſime fili dulcis eſt tua humanitas magna gratuitatis pietate referta. q̇ quõdã regis lodowici antiqua tuo defers in pectore beneficia. nec oblit⁹ ſãguinis tui regnũ pariter reginãq̃ʒ ⁊ natos linquens hungaricos tumult⁹ ſedare ⁊ noſtros leuare labores tantis de terris veniſti. Nos tante mercedi ac laudib⁹ altis ſufficim⁹ minime: attamen omnipotẽs tibi ꝓ nobis talia penſet. Circa hec ſimul ⁊ tacita ſuſpiria ſequũt Jlle modeſta circũſpectiõe intuitu ſubducto ad regine verba ita reſpõdit. Parens venerãda: viuax quouſq̃ʒ ſpirit⁹ nr̃os art⁹ diriget: ingentia magnanimi regis lodowici merita ſemp̲ cordi noſtro herebunt. Poſt hec regine ingrato hoſpiti valedicto: regalia vnde exierãt intrauerũt ad palatia: abinceps nouas a karolo circa ſe res geri ſpectantes.

De ingreſſu karoli regis in caſtrū budenſe ⁊ de luctu reginaꝝ
Rex karolus: cum vndiqꝫ proceruꝫ cateruis ſe late ſtipari: garrulāqꝫ gentē ſibi fauere: ⁊ reginas contumelijs palam afficere conſpicit: calliditatis arte quoddā gubernatoris ſibi nomen vſurpat: ⁊ nomine ſub hoc caſtrū regale ingredit̄. Peſtiferi aūt karoli regis complices: humiles regnicolas ſimul ⁊ popularis cōditionis plebeꝫ maſculei nomine regis ludentes: aiebāt. Hoc regnū affatim ſanguine noſtro reſperſum: edes igne late vaſtatas vidim⁹: igit̄ proprie non tantū: publice rei quātū nos mouit ꝓfectus: deſideriū in hunc karolū qui de regū noſtroꝝ proſapia deriuatus eſt nr̄m deflectere refugiū: tantarū rerū pondus noſtris humeris fidem ad vos habentes leuare p̄ſumpſim⁹: id quod nobis placet ⁊ vobis placere ſperantes. Inquātum aūt tante ſarcine ſub grauitate deficerem⁹: illud veſtro iuuamine ſuppleret̄. Scitis eteni res noſtras inteſtinis cladibus fractas: ad quas componendas: ⁊ regnum ab extrinſecis incurſibus: ille magis q̄ꝫ femina tueri idoneus eſt. Hec illi affatim dicebāt. Quaꝓpter plebs ipſa ſeducta velut ſibiipſi congratulās loquebat̄. Quo dum femineo preme mur iugo: rex qui femina dicit̄ periculi eſt. Hunc karolū omnipotēs ab alto nobis dedit: hunc marē volum⁹ eſſe regē. His ꝓterua gens latratibus alta vrbis palatia pulſabat: nec minus talib⁹ reginarū aures ingratis rumoribus inficiebat: quare regine formidine nō modica attonite cōtremeſcentes regno pariter ⁊ vita ſpoliari timebāt. Igit̄ regina ſenior eductis imo de pectore ſuſpirijs in hanc vocē ꝓrupit. Ha quoniā ingrata reminiſcentia erga nos ducit̄ hungaria: oblita ingentia quondā regis lodowici merita ei⁹ in natam impia retributione vtit̄. Simulqꝫ tum has tuꝫ alias multas poſt querelas ꝓdeuntib⁹ e luminib⁹ lachrymis pallida ora rigat. Rex vero karolus vulgi fauore ſuperbus: hungaricas habenas auid⁹ inuadit: ⁊ velut pacem factur⁹ ſub aſtu colloquiū edicens nobiles vniuerſos ad caſtrū conuocat: portaſqꝫ caſtri latino firmat. Nec abeſt facūde ſuggeſtioni in plebe locus cum fautorib⁹ regis ſuadētib⁹: p̄ter paucos fideles totus vulg⁹ corruptus hungarica illi ſceptra tradere ſpopondit: ⁊ ipſi fideleſ aſſenſere metu. Quam obrem reginas tanto feruēte diſcrimine acer nunci⁹ impia iuſſa deferēs aggreſſus eſt his verbis. De pricipatu in quo hucuſqꝫ deo ⁊ nobis volentib⁹ gloriabamini con/

rente eſtote: amplius pacato animo corone pariter ⁊ regimini ce
dite. Nolumꝰ ab hinc vt femina nobis imperet. Nec iure debe
tur vobis regnū femine eſtis: quas nunquā hungaria preter voſ
nomine regio venerata ē. Neqꝫ veſtra ſagacitas ut tanti regni
dirigat habenas ſufficit. Nec res virū decet. Etenim hac tempe
ſtate in gerendis rebꝰ regni arduis quātum ſenſus ſimul ⁊ manꝰ
ſexus fragilis valeāt temptaſtis. Hec que dixi omniū voluntas
eſt. Utile eſt igiẗ cōmunitatis cedere voluntati: potiſſime illi que
in aliud cōuerti nequit. Regine ad hec verba leuitate muliebri
mote ſenſu pariter ⁊ viribꝰ deficiunt: ⁊ letali ſaucie formidine ut
nō cadāt vix ſe continent. Matre quoqꝫ ſubticente filia lachry
mas ſimul ⁊ hec verba fundit. Diadema paternum mihi iure da
tum refutare nolo: attamē veſtre volūtatis quod eſt eadem qua
incepiſtis via agite: cōtradicere eniꝫ tante coorthi nō feminee ē
ꝑtātis: nec aliud niſi ut me genitricēqꝫ meā ob merita quondam
genitoris mei ſi q̄ memoria ſunt apud vos digna: ſeruetis a mor
te: meqꝫ ut hungariā linquens ad expulſum vadā maritū dimit
te quicq̄ꝫ rogo. Mater v̄o de filie relatione, mīme contenta nun
cio ita dixit. Fili chariſſime graui in nos nouitate vteris ꝙ tibi
ita cito ut velles reſpōderemꝰ defectꝰ muliebris rōnis nō exigit
vade ⁊ dicito illis qui te ad nos deſtinarūt. quoniā que tibi com
miſſa fuere executꝰ es. karolū enim regem de cuiꝰ rebꝰ agiẗ ⁊ nos
eadē ſeruāt palatia: ad quē ea que dicture ſumꝰ ꝑſonaliter defere
mus. Recedente nūcio regine ingemitꝰ quos eo preſente vix te
nebāt diſſoluunẗ: mutuoſqꝫ ruētes in amplexꝰ in multarū effuſio
ne lachrymarū fletibꝰ inſiſtunt. Atqꝫ viciſſim loquanẗ: aut nouaſ
recentis doloris exprobrent querelas ſingultibus pectora ſuffo
cantibꝰ nō admittunẗ. Nec minꝰ domicelle quas reginale clau/
debat atriū tum gemitibꝰ tum lachrymis inſudabāt. Tandē mul
tos poſt merores regina ſenior ſubticente filia ita verba fecit. O
viduarū orphanoꝝqꝫ tutor omnipotēs: cur tue obliuiſceris iu/
ſticie: quare ab alto ingratū vindictā differs in predonem? Qui
miſerādas ſui ſanguinis feminas ut matrē ⁊ ſororem culmine ſa/
cro venerandas ſolijs ab altis depellere ⁊ ſceptro iure dato ſpo
liare feſtinat pariter. Et his dictis nondū terſas fluentes e lumi
nibus lachrymas duplicat. Et rurſus poſt multarū genas inun/
dātiū flumina lachrymarū: muliebris furoris ſedato impetu na/
tam aſſiduis vacātem fletibꝰ alloquiẗ ita. Grata mihi inquit filia

iā tuū perfid⁹iſte predo totis virib⁹regnū tenet:⁊ proſpero euē/
tu tumeſcens palā diadema poſcit:noſtrūqʒ innoxiū minat̃ fun/
dere cruorem. Ne igit̃ vulgus nouo luſus principe repenti con/
cit⁹ira ſemel ad regalia tecta ruat:⁊ nos alterno madefacte ſan/
guine ſimul regno vitaqʒ ſpoliemur: res metu plenas linquen/
tes venientib⁹poti⁹cedam⁹malis. Hungarici enim furor vulgi
ſpumantis apri rabiem ac potentē pelagi ſeuiciā interdū trāſcen
dere ſolet:nec honor neqʒ ſex⁹maieſtatiſqʒ uel meritoꝝ reſpect⁹
nobis veniā preſtabunt. Gens enim iſta humili ceruicis ſub ima
gine ſuperbū defert caput:ea propter tāto in diſcrimine noſtras
qualitercūqʒ tribulatas animas ſeruare ſufficit. Ad perdita re/
gna alta obſecūdāte fortuna ſi vita fuerit comes rediri poteſt:iu
ſticia enim dei inultū non pretermittit quēquā. Ad hec filia rau
ca pariter ⁊ confuſa voce ita reſpondit. Heu mihi chara parens
regali genita de gremio faſtigijs iaʒ venerata paternis: iāqʒ eta
tem agens adultam:q̄ʒ aliena cognoſcere tecta ⁊ q̄ʒ ſceptro vita
magis peropto priuari: Tunc iterū regina ſenior geminata emit
tens ſuſpiria ad filiā ait. Regna poteſtates ⁊ opes non veniunt
cuiq̄ʒ ad libitū:hec arridens fortuna miniſtrat. Exiliuʒ: vincula:
paupertas:luct⁹: ⁊ mortis iminere ſpecies:humane ſortis ſūt do
tes. Sors igit̃ omnipotens que nobis preſtat equo tolerem⁹ ani
mo:interim donec ad nos eadem a qua non deſpero alta fortu/
na reuertat̃. Et his dictis veſte ſimul lachrymātia lumina ſiccās
karolū regem petit:eumqʒ iocundo ſermone orſa eſt. Hungariā
inquit ſuperbam ⁊ gentē effrenā feminea nequit regere manus
tuorū regna cape ꝓgenitorū: in te ſceptra cadunt:tuis rebus ea
qua duceris libidine vtere. Recens regine ad karolū facta rela
tio ex templo in ciuitatem delata eſt:⁊ ꝙ nata lodowici regis ſpō
te ceſſiſſet corone falſa plateas ꝑ oēs fama reſonabat.

KArolus in regine admodũ delectat⁹ relatione ampli⁹ non differt: ſed ut fraude raptaꝫ citi⁹ adipiſceretur coronã: cetu ꝓcerũ ⁊ turbis popularib⁹ comitat⁹ albã regalẽ ꝓperat. Eſt enĩ hec ciuitas hũili ĩ planicie ſituata Hãc natura p̃ter muros neſcio ꝑ quẽ cõditos: limoſis vadis: ſtagnis circũiacentib⁹: ſimulqꝫ calamis ⁊ paluſtrib⁹ tuet̃.

Nec minus illam altum de lapide templū in medio decorat. Eſt
templo in hoc quondam regis noſtri ſtephani primicias regum
hungarie qui tulit: quiqꝫ ſacre fidei ad lumina veterū extinguēs
ſimulachra deoꝝ gentē hungaricā conuertit: venerabile corpus
Semꝑ templo in ipſo primꝰ honor ⁊ pompa nouiſſima reges hū
garie extollere ſolet. Hoc templū karolus nō ut veteres hunga/
rie reges auro micātes totiſqꝫ pacificis amicti intrabāt: ſed hor/
rendis munitus armoꝝ preſidijs ſubijt. Aſſunt ⁊ regine dura ad
ſpectacula vocate. Me ſancta prius altaria circuūt. Poſt hec ſe
pulchralē lodowici regis capellā intrāt. Dum marmoreā pij re/
gis ꝯſpiciūt figurā: corde ſcinduntꝛ. gelidoqꝫ diu adherētes ſaxo
triſtē deoſculāt imaginē: ⁊ rubentē imbribꝰ lachrymarū lapidem
mundant. Pectore tandem ſufficiēti merore depaſto: iras ſimul
⁊ gemitus viſceribꝰ in intimis claudūt: madidaſqꝫ lachrymis ge/
nas ſiccātes: ſimul ⁊ altos diſſimulātes ficta fronte dolores ſubli
me fanū petunt. Ubi karolus ſacrata circūdatus veſte medīꝰ ꝓ/
cerū ſtabat: nec minꝰ clero miſtica dei v̄ba cantante: ſūmus ſtrigo
nienſis preſul regale tenēs pre manibus diadema: voce ter leua
ta de more plebeꝫ interrogat: ſi karolus placet in regē. Alijs fau
toꝝ ſuggeſtu: alijs metu placere acclamātibꝰ: illū in regē vngit: ⁊
laudibꝰ celebri ſacerdotū gutture reſonātibꝰ ſacruꝫ illi diadema
imponit. Sed o mira res: que prius omnibus placere noſcebatꝛ
cū finē cepit optatū nemini placere viſa eſt. Nā mox vulgus ſpo
liatis reginis miſerebꝛ: primoreſqꝫ ſceleris qui erāt autores cōpū
cti intrinſeca ꝯſcientia rodi videbantꝛ. Quare nō leti ſtrepitꝰ nec
glorioſa regalis que quondā coronationis pompas comitabantꝛ
gaudia ſequuntꝛ: ⁊ ipi reginarū fideles ingratū iugulare tyrannū
ſanctūqꝫ dei templū illius cruore fedare: ac vltrices aīas regis
madefactas in ſanguine ꝑ vulnera mille efflare ardebant. Nec
deſūt oſtenta regi inimicātia. Naꝫ dū de cōſuetudine ſacre poſt
miſſe ſolēnia regali in faſtu ꝓcerū caterua ſtipatus tēplū egreditꝛ
equū auro radiātē aſcenſurꝰ: inſigne ſancti regis ſtephani vexil/
lū quo prima dies regni dudū freta fuit: totqꝫ ꝑ ānos pia religio
ne futuris regibꝰ ſeruatū: illū p̄cedens teſtudine value tactū ī ꝑ/
tes frangitꝛ: ⁊ regē ſceptra fraude rapiētē dedignatꝛ. Cum v̄o ſecu
rus caſtro in budēſi manēs noua gloriaretꝛ de dignitate: illū deꝰ
atris ab alto portētis territat. Diebꝰ enī autūni medijs nimbꝰ ori
ente de ſubſole terribilis: qualē exacta ꝑ ſcl'a ſenes hūgarie me/

minere nulli volumine magno emergens: denſiſſimos diſſolut9 in imbres turres altas elataſqz domos impetuoſis flatib9 concu ciēs: ſtridore ⁊ mugitu ingenti tremulari fecit: altaqz tectoꝝ cacu mina euertēs medias vertit p auras. Tremendū dictu cum tam denſi aquaruz vapores ⁊ validi ventoꝝ flat9 triduana ſeuiſſent ira: in chaos eternū ampli9 putabāt rediturū orbē. Et rurſus ſue regalis circa occaſum pompe: inopinatāqz ei9 vite ꝓpe ante rui nā: innumera coruoꝝ multitudo aduentās: humana que vi aut arte nulla depelli potuit regalib9 tectis inſedit: ⁊ turmatim voli/ tando caſtri ferebat̄ p partes horrēdo crocitamine ſidera ſimul ⁊ aures attonabat humanas. Nihilominꝰ roſtris in vim ⁊ vulne ra verſis mutuos art9 deplumabāt: nigraſqz pēnas pariter ⁊ re/ galis culmē cubilis purpureo cruentabāt ſanguine. Mouebant hec prodigia karolū: ⁊ ſentiēs minitātia fata ipſum grauib9 terri tari oſtentis: ſpe tn̄ futura deluſus ſe mīme ſentire diſſimilabat.

De nece ⁊ interitu karoli regis parui.

Inter hec regina elizabeth tāto de vertice faſt9 deie/ cta graui amaritudine torquet̄: maieſtatiſqz nouiter ab acte dulcedine capta: vltrici ardēs furore rez ce/ ca fraude ablatā tectis reuocare īſidijs parabat. nec palatini garēſis ſuggeſtio deeſt. Reginis enī alto ſpo liatis honore magis compatiebat̄ nemo. Mouebat hūc tū ſuaꝝ pietas reginaꝝ: tūqz illi qui dā regis lodowici meri/ ta cordi erāt. Iſte quātū in tā grādi facinore cōmittēdo feminea deficiebat magnanimitas: reginā karoli ad necē impulit: ſeqz ho minē qui regē audaꝝ ferro aggrederet̄ habere aiebat. Erat etenī erga hūc palatinū homo cōditiōe nobilis: virib9 ⁊ aīo fortis bla/ ſius forgach denominat9 de cui9 ꝓſapia dn̄os caſtri gymes eodē cognomine inſignitos noſtra etas deriuatos nō dubitat. Hūc re gina ſimul ⁊ palatinus in mortē karoli cōuenerūt: ⁊ ut quidam di cūt ꝙ caſtrū gymes p̄dictū eidē blaſio forgach tāte p̄ſumptionis p̄ciū fuiſſet. Poſtqz aūt de rege aggrediēdo inter reginā ⁊ pala/ tinū clā cōuentū eſt: viā q̄rebāt qua ſecuri9 tāta res pfici poſſet. Quare palatin9 caliditatis arte quadā ad nate ſue in ꝓximis ce/ lebrāda cōnubia ſe pgere debere diuulgās: nouo honore ſimila/ to nouis ſe militib9 ſtipat: laterib9 etiaz extrinſecis fideles quos ſuarū mordebat p̄iudiciū dn̄aꝝ de rege nouas res paratis armiſ ſpectare docuerat. Et cū ſe tm̄ ad nephaſ aptos viderūt palatin9

reginā inſtruit ut regem ſua ad penetralia ficta occaſione adinuē
ta vocaret. Erāt enim tunc rigidi menſ Februarij dies: feſto vir
ginis ſacrate cui chriſt⁹ roſas cū pomis ſuo miſiſſe de roſario re/
colit: propinquātes dñiceqȝ incarnationis mille trecentos octo
ginta poſt annos quint⁹ nouo volumine currebat. Cum regina
elizabeth illi⁹ diei circa occaſum a marchione Sigiſmūdo gene/
ro ſuo nouas ſibi allatas litteras regi karolo ītimauit: rogās ipm
ut ſuā deſcenderet in domum: ꝛ diſſolutionem ſimul ꝛ ſecreta lit
terarū intuerent: ac occulta que ſecū haberet conferre audiret
Infelix karol⁹ tetra peccati caligine obſeſſus cubili ab alto de/
ſcendens italicis comitat⁹ aulicis: reginale adijt hoſpicium. Ea/
dem ꝛ palatin⁹ garenſis hora: ſic enim conuentū erat: plurimā ſe
cum trahens cohortem caſtrū regale intrauit: ſuiſqȝ cateruatiȝ
prout illis commiſerat in portis caſtri remanentib⁹: ipſe ad pala
tium quod regem ac reginā ſimul tenebat ſequenti luce ad filie
nuptias ſe trāſiturū diſſimilās: ut dño domineqȝ ſuis valedice/
ret: coniuratū ſub veſte enſe accinctū ſecum deferens intrauit.
Regina igit ꝛ palatino regis ad latera ſedentib⁹ ꝛ varijs tracta/
tib⁹ incūbentib⁹: italici ſponte cōſilio cedūt: domoqȝ egreſſi bini
ꝛ bini: ut eorū moris eſt: per caſtrū ferunt. Dum ergo palatin⁹ cō
geſtū ad facin⁹ optatū temp⁹ ſe exhibere vidit: blaſiū forgach tā/
tā rem audax qui ſuſceperat aſtātē obliquo lumine intuit⁹ eſt. Il
le accepto ſigno de ſub clamide mox rutilātē educēs gladiū illū
in regē intātū fulminat: ꝛ ī ſuoꝝ virtute brachioꝝ ipm graui ictu
aggrediēs: verticē ſimul ꝛ ſuperciliū lumēqȝ eius mediū miſera/
bili vulnere ſcindit: ꝛ ſcelere cōmiſſo aulā egrediēs italicis ingē/
ti vndiqȝ clamore ꝛ cōcurſu inualeſcentib⁹ enſe cruētato palati
nales vſqȝ ad turmas ſibi viā aperit. Rex v̇o karol⁹ tāti vulneris
acritate ſuſcepta minime cecidit: ſed infelici ſurgēs in quo ſede/
bat de loco: lento nutātiqȝ greſſu ꝓcedēs p pauimētū cruore lō/
ga veſtigia ſignabat: ꝛ cubile a quo ſan⁹ deſcenderat eger adijt.
Regina aūt elizabeth inſuete rei viſu attonita ſue dom⁹ amens
corruit in medio. Palatin⁹ v̇o ꝯceptū nephas ſe peperiſſe letat⁹
munimina caſtri intrepid⁹ aggredit: portaſqȝ ſimul ꝛ arces hūgari
cis reparat armis. Italici aūt ſine principe ſine armis medios ſe
volui int hoſteſ: ac regē ſanguinē fūdere dū ꝯſpiciūt: fuge pſidiū
ipſis tuti⁹ eſſe putāt: ꝛ ut reſūptis armis viroqȝ potētes in vindi
ctā regis redirēt: caſtrū egreſſi totā ꝑcurrūt ciuitatē. Sȝ cū nullū

regia moueri vltione: arceſqꝫ captas: ⁊ hoſtili ſatellite ſe ab ingreſſu caſtri ꝓhibere aduertūt: prime noctis ſub tenebris regalibus comitati fautoribꝰ: fugiētes italicas tendebāt verſus oras. Eiuſdē tandē noctis ſub cōticinio: reginales ⁊ palatini cōplices nō ſine feritate regale irruentes ad cubile: ſublatiſqꝫ poſtibꝰ regē ſauciū extrahūt: ⁊ captū alte turri ſeruādum tradunt. Heu de genere humano quantis fortuna ludibrijs triūphat: ꝓch dolor regē turris iniqua excubias vigilātes nuper ī qua ſolebat habere carcerat. Cedente enī deo ſua quēqꝫ crimina vaſto pōdere ꝑcipitant. Quiſquis es ſecūdarū primā rerū frontē cur inſpicis: cur gaudes de illis: cum incerta rerū ſint momenta: ⁊ ſepe eaſdē fata aduerſo cardine claudant. Nec minus noctis eiuſdē obſcura ſub ꝓfunditate finitimas reginarū gentes ad id ſeruatas: tantiqꝫ auidas ſpectaculi in ciuitatē introducētes: vix indubij aduētū diei expectabāt. Et cum titaneus axis rubentē aduexit auroram: ⁊ ſplendor ille ſolis aureus humētes depulit tenebras: cumulatis viribꝰ plateas ciuitatis vagant per oēs: ⁊ regē regnare mariā clamitāt: ac vltrices ꝑ manꝰ de karoli fautoribꝰ grauem talionē exigūt. Irrūpēteſqꝫ domos italū ꝯgeſtas illoꝝ gazas vocaci prede exponūt: nocentiū vndiqꝫ ſanguinē in multa rabie fundentes. Et niſi ille iohānes horwathij bonꝰ in forti ſuoꝝ croacorū manu portā ſabbati cruēto certamine ſibi vēdicaſſet: ibidem graues ſui demeriti penas luiſſet. Rex poſtea karolꝰ tollit: ⁊ celſam ad arcem wiſſegradi ſeruādus mittit: vbi vulneri ut quidaꝫ aiūt: venenata medela adhibita faucibꝰ eliſis ⁊ reſpiramine clauſo meſtā cōſumauit vitā. Nunc quid opes: quid regna: quid profuit altas reginas potētibꝰ ſpoliare ſceptris: dū fortuna illa omnipotēs vrbibꝰ ex tantis vltimā ſepulchri pompā cūctis mortalibꝰ vnā tibi negauit. In clauſtro enī ſancti andree infra arceꝫ wiſſegradiēſem ꝑdictā cōſtructo: nō paucos ꝑ annos tabidū in cadauer redactꝰ intumulatus iacens: erūne humane ingens ſpectaculū: regibuſqꝫ futuris documētū ⁊ exemplū ſatis grāde prebuiſti. Enimuero rex iſte ante hec romanā cōtra eccleſiā ꝑſumēs ſicilie de regno debitū annualis homagij fiſcū illi negat ꝓpter qd ſummus pontifex eū ſue calamitatis huuc paulo ante diem anathematis vinculo innodauerat: ⁊ hec fuit cauſa regis mēbra iſtius: ſacratā que humū attingere vetauit.

Incipit p̄fatio in chronicā Sigiſmūdi regis et imperatoris ſimul cum ceteris eiuſdem geſtis.

RAnouare omiſſa hoīuꝫ acta: ne negligētia emergēte ſubripiant: tuis votis rōnabili occurrēte cauſa: imo vetuſta nōdū labefacta amicicia cogēte: ampliꝰ q̄ꝫ me rogatū effeciſti parere duxi. Potiſſime ne impulſu tuo temere ſcepto operi meo finis deſit. ⁊ tpa quōdā nr̄i principis regis ſigiſmūdi ⁊ romani ceſaris quē ſuperiꝰ brādenburgenſē noīaui marchionē: q̄ meo iā exacto labori qōdāmodo: ne ſtilo aliq̄li intacta humanis labāt ex p̄cordijs: maiora meis viribꝰ: vt demētiū moris eſt: aggredi p̄ſumens: ea q̄ a p̄fati regis karoli triſti exitu regni hūgarie ītra viſcera infra p̄clarū moderni principis nr̄i regimen geſta fuere: maxime q̄ īmortalitatis honore ſūt digna: ꝓut rebꝰ de eiſdē ꝑ magnificū dn̄m michaelē orzaag palatinū: quē p̄fatꝰ ceſar nō claro ſine merito humilis nobilitatis de tugurio alta ſublimauit baronatꝰ ad atria: tū vo ꝑ quoddā regiſtrū eiuſdē ceſaris diebꝰ p̄ſcriptorū tēpoꝝ ſuoꝝ ꝓ obſeruatiōe ꝯſcriptū edoctꝰ: ſtilo prius excuſato ⁊ carmine paruiloquo ꝑſtringere: ac tibi qui me tantillū languide latinitatis hoīeꝫ huiꝰ operis ad primicias tuis artare ſcriptis nō dedicare curaui. Uale.

De vindicta per iohannē horwathij banū a reginis ⁊ palatino exacta.

REge karolo nequiter ꝑempto: ⁊ regni habenis rurſus ꝑ reginas arreptis: regis karoli qui erāt auxiliarij metu ꝯcutiunt nō modico: ⁊ partes ſibi tutas q̄ritātes nō minꝰ regē extinctū vindicare ardebāt. Regine aūt et palatinꝰ oīa eis ꝯtraria ip̄e rege interfecto cōplanaſſe ⁊ deuiciſſe arbitrātes: illa ꝑte anni inſtāte cū ſol feruidus leonis ingrediēs ſignū feruido meſſores q̄ſſabat eſtu infelices regine ſimul ⁊ palatinꝰ demētia ductrice: aulicoꝝ tātū comitati catheruis budā egrediunt: ⁊ ꝑtes regni luſtrant inferiores. Et cū celeberrimo die feſti btī iacobi apl'i v̄ſus opidū diako nulla inſidiaꝝ ſuſpitione pulſati mediū graderent ꝑ cāpū: iohānes de horwath banꝰ ingenti hoſtilitatis manu collecta: vltrici eſtuans aīo furibūdus in agmīa aulicoꝝ irruit. graue certamē cōmittit hoſtes iter vtroſqꝫ. Et cū reginales palatinales ve gētes īparitate hoſtiū ſe excedi viderēt: illi qui nōdū ceciderāt terga dantes p̄cipiti fuge ſe cōmiſerūt. Blaſiꝰ vo forgach ut erat audax primitiaſ excipiēs ꝯgreſ

ſus:ex impulſu hoſtilis lancee medios inter bellātes deiectus ab equo capit:⁊ intuentib⁹ reginis decollat. Garenſis aūt palatin⁹ dū tanti diſcriminis preſidiū ſolā eſſe mortē cōſiderat:deſcendēs ab equo ⁊ reginarū iunctus currui in hoſtes gladio vtit:ſeqȝ ac reginas virib⁹ defendit totis. Sed quid ꝓficuit ſolitarie man⁹ defenſio:cū vndiqȝ inimicū inſiſtens brachiū eū letalibus ſagittarū ictibus ſauciabat. q̄s ille ſuo infixus corpori:ne ſibi feriens ꝑpedirēt manus:arundinū ab inſtar cōfringebat:⁊ interim tante cohorti obſtitit:donec per quēdā militē reginali de ſub curru vnde nō timebat p pedes arreptus in terrā deijcit:ac reginis ⁊ carū pediſſequis future mortis metu ſtridenti clamore inualeſcentibus ibidē capite truncat. Quo perempto ⁊ reginalib⁹ aulicis alijs deletis alijs fugatis:feritas illa croacorū honoris ignara reginales currus inuadit pariter ⁊ euertit. ac reginas ſimul ⁊ domicellas earū ſine venia ſexus ⁊ abſqȝ reginalis reuerētia dignitatis:currib⁹ de eiſdē extrahendo:⁊ multis afficiēdo contumelijs:captiuas ſui bani adducūt in pn̄tiaȝ. Quibus dū ille regis karoli necē multis obprobrioſis exprobrat dictis:regina ſenior mox genibus in humo defixis ſupplices manus eleuat:parce inquit mi bane parce:⁊ illud qđ quondā a rege nr̄o lodowico beneficiū tuliſti reminiſcere:ac in natā eius innoxiā ſeuire noli. Ipſa perpetrati ſceleris ſū auctrix. alter nr̄m eiuſdē rei opifex qui ⁊ me ad hunc ꝓduxit finem penas dedit. ſexui igit fragili tui honoris grā miſerere quoniā nō abſqȝ cauſa deliqui. Et cū regina ampliori vellet vti ſermone illius e cōſpectu ipſe abijt. Dū aūt nox ſuꝑueniēs illi⁹ diei fugata luce vndiqȝ ſuas diffudiſſet tenebras: regina elizabeth tollit:⁊ frenatis faucib⁹ amnis bozwtha altas demergit in aquas Reginalis v̓o atrij virgines tū nobilitate tūqȝ pulchritudine inſignes:nocte eadē dedecoris lecto tractate fore:qđ apud me vel habet fidē:ꝓhibent. Tandē diluculo ꝓpinqui ortū ſolis diē qui efficit clariorē nūciante:ſine mora ꝯſurgentes croaciā verſus ſuorū flectentes habenas equorū nō ſine feſtinatiōe tranſierūt iuniorē reginā ſecū captiuā ducētes. Prochdolor humana ꝯditio q̄ȝ varijs fortune voluit euētib⁹. Arridentē eni pridē reginis ſortē tā cito res in aduerſas cōmutari quis putaſſet: vt recens exactā poſt vindictā inopinatā ſui demeriti redderet tam paruo in tēpore talionē. Regine eni ⁊ palatinus de nece karoli has penas dedere. Nam ille qui cuncta creauit cūcta ⁊ reſpicit ⁊ ſuo intactum

iudicio ommittit preterire nihil.

De reditu ſigiſmūdi marchionis ad budam ⁊ de liberatione regine.

Eadē tempeſtate qua rex karolus ſanguinē ſimul ⁊ animā fudit: regina elizabeth patratarū ſeriē rerū ad marchionē ſigiſmundū noui gratia gaudij conſcribi faciēs: ⁊ vt feſtinanter veniret illū ſuos per nūcios rogatū effecerat. Quare ipſe ſigiſmūdus marchio enormis caſus reginarum fama nōdū audita: cum bohemorum armata manu plurima: multis etiā illum partiū regni hungarie ſuperiorū proceribus comitantibus intardus ad budam deſceudit: ſponteq; ad arcem immittitur. Eiſdem autē diebus regina iunior in caſtro Crupa denominato in partibus croacie ſituato tenebatur. Poſtq̄; iohannes horwathij banus marchionē bude exiſtere ⁊ proceres illi fauere audiuit: mente ⁊ animo debilitatus graues incidit in curas. Quare reginā adiens illi ita locutus eſt. De oībus erga te ⁊ tuā genitricem q̄zuis ſatis digne geſtis penitentia ducor: licet te eidem fini cui ⁊ genitricē tuā exponere in propoſito habuerim. Cuz manifeſte ſciā ſi tibi vita ſeruabitur: eadem quādocūq; mihi demetur. Sed ne manus mee ſāguine benefactoris mei polluantur te dimittere deliberaui: ita tamen vt mihi fidele iuramentū preſtes me nunq̄z tuam eliberationē penitere. ſin aūt incepta nō minus perficiā: ⁊ omnia ſimul vna ⁊ eadē ſi oportuerit ſoluā talione. ⁊ his dictis domū exiuit. Superba vox tyranni intima regine pectoris ſcindit. quare abundantes eius e luminibus oriuntur lachrymę pallidas per genas vndiq; defluentes. Sufficientē tandez poſt merorē ſiccatis oculis illū ad ſe vocari petit. Qui dū affuit regina metu concuſſa nō tantū iuramentū illi preſtare verum etiā quia vitā illius ſeruauerat illū vt patrē erga ſe ſemper eſſe venerandū promittebat Sancte igitur afferuntur reliquie: ⁊ omnia que ipe banus exigebat per reginam ſacramento reali roborantur. Quapropter regine currus coaptantur: ⁊ ipſa regina velut e flumine erepta budenſem optatam deducitur ad ciuitatem.

De coꝛonatione regis Sigiſmundi.

HEc oīa triennio vl' paulo amplioꝛis ſpatio tꝑis poſt regis lodowici obitū crudeli īpetu in mlta ſāguinis effuſiōe mltarūq3 direptiōe reꝝ trāſire. Tādē nobiles regni q̃3 grauibꝰ toꝛq̃ri guerris potiꝰ pacis grata amenitate gaudere p̃eligentes: anno dn̄i. M.ccc.lxxxvj. ea videlicet anni ipſiꝰ etate: cū ver ſuaui auiculaꝝ modulamine gratiſſimū poſteros ſui curſus ꝓpinquās ad limites: veniēti feruidi eſtati rubētibꝰ hoſpitiū decoꝛauerat roſis: geminiq3 currū vehē-

tes phebi altioꝛes etheris ↄſcēdebāt ad grad⁹: ad magnū ſcȝ diē pēthecoſt ē ī albā regalē ↄuenerūt. Ubi regina maria cūcto ī vnū ↄuocato nobiliū cetu media ſtetit inter illos. ablutiſqȝ pꝛi⁹genis lachꝛymaꝝ riuulis nō grauib⁹ ſine ſuſpirijs ad ppl'm hāc vocē fecit. Dn̄i ⁊ frēs: qui mei genitoꝛis remiſcētes merita in me beniuolēti fuiſtis aīo: ⁊ meū ꝑ vos mihi datū nō labefactaſtis iperiū deo ⁊ illis graꝝ īmēſas refero actiōes. Noſtis q̄nto guerraꝝ turbine nouiter elapſis dieb⁹ nr̄m agitatū ē regimē: q̄ntaſqȝ ipa ꝑtulerim periculoꝝ ꝓcellas illa mihi vr̄i in ↄſpectu referre aut vobis audire neceſſariū ē minime. oīa eni vl' vidiſtis vl' audiſtis. Nec vr̄is d̄ p̄coꝛdijs puto eē lapſū q̄li pacto genitoꝛe meo grate recoꝛdatiōis nōdū ſublato: vr̄o ad id accedēte voto huic pꝛincipi quē manu ibidē aſtātē oñdit mr̄imoniali federe ſim irretita. Credo eteni ꝙ illa q̄ tūc placuere vobis ⁊ nūc placeāt. Ecce igit̄ de ſpōſo regē efficio: iuſqȝ regni pariter ⁊ diadema illi cedo. potiſſime cū nec femineū vos amare imperiū: neqȝ ad dirigendas tā īpetuoſe gētis habenas factis teſtātib⁹ illud ſufficere aīaduertā. Simul ⁊ cūcto coꝛā ppl'o marchionē iuxta ſe ſtatuēs ait. Hic dn̄s ⁊ maritus me⁹: hic rex veſter eſt. Parcite igit̄ regno: ⁊ vīas mutua cede ne deleatis ꝑſonas. Pax eni vbiqȝ terraꝝ optimū bonū eſt. ⁊ ↄcoꝛdiā ppl'i vicinū regnū metuit. Regine oꝛo aſtātib⁹ placuit vniuerſis. Igit celeberrimo die ſcripti feſti pēthecoſtes inſtāte: ipſe ſigiſmūdus marchio etatis ſue anno vigeſimo ceteroꝝ hūgarie regū ad iſtar magno cū tripudio ī regē ſolēniter iunct⁹ extitit ꝑit ⁊ coꝛōat⁹

De penis a iohāne de hoꝛwath bano exactis.

Rege ſigiſmūdo regni hūgarie ſceptro feliciter potito: regina maria dudū ↄceptā ſuſcepte calamitatis eſtuās ī vindictā: regē ſigiſmūdū vt in offendētes man⁹ ingereret vltrices ſepi⁹ alloquit̄: ⁊ crebris illū nō ſine fletu ſuggeſtiōib⁹ fatigat: ſuſcepteqȝ ꝑ ipſā erūne mileſpēs illi exꝓbꝛat. Eiſdē dieb⁹ iohānes de hoꝛwathij ban⁹ caſtrū regāle poſegawar appellatū ſui capitiſ ꝑ tutela ſubītrauerat. Rex igit̄ ſigiſmūd⁹ aſſiduis ↄiugis mot⁹ q̄relis copias aptat: ⁊ illas trāſdanubiales ad partes bulgariā v̄ſus mittere diſſimilās caſtri p̄dicti in obſidionē ↄuertit. Obſeſſo igit̄ caſtro p̄dicto: dū idē machinis bellicis acri⁹ oppugnaret̄: ſpeſqȝ de cita ei⁹ obtētiōe erga oppugnātes indubia eēt: vna noctiū dū tenebꝛe vbiqȝ terraꝝ diffuſe rebus furtim gerēdis tp̄s p̄bēt habile: iohānes hoꝛwathij ban⁹ ipo

de caſtro ea ꝑte vn̄ ſtephanꝰ filiꝰ laczk wayuoda: alter ſtephanꝰ de ſimothorna: regie doloſa ſub fidelitate īmixti expeditiōi excubias tenebāt ꝓſiliēs: fugiēdi libtate potitꝰ ē. trāſſluuiūqꝫ zawe eadē nocte neſcit̄ ſi nauali officio vł arte natatoria vectꝰ ī caſtꝝ dobor denoīatū ī bozne ꝑtibꝰ q̄ vzora vocitāt̄ ſituatū inuaſit. vbi p̄ſulē zagrabiēſē paulū p̄ſeſqꝫ ſui facinoris cōplices īuenit. Eiſdē tꝑibꝰ boznenſes dalmatini ſimul ⁊ croaci eiuſdē iohānis bani ⁊ ſue cohortis magnatū ſuaſiōe viciati: a fidelitate quā ſceptro debebāt hūgarico defecerāt: regniqꝫ ī oras nō ꝑuas ī igne ⁊ ferro vaſtitates edebāt. Quare rex ſigiſmūdꝰ copias copijs cumulādo ut ipſa regna ſuo flecteret pꝛicipatui: illud quoqꝫ caſtꝝ ſuos qd̄ tutabat̄ īfideles expugnaret magna vi armoꝝ vndiqꝫ cinctꝰ p̄tactū flumē zawe trāſiuit: ⁊ boznēſe regnū potēter ītrauit. Johānes v̄o banꝰ regalis expeditiōis territꝰ magnitudine: ī illa q̄ ſibi priꝰ arriſerat fuga magiſq̄ꝫ ī dicti caſtri ꝯfiſus mōitiōe an̄q̄ꝫ obſidiōe clauderet̄ d̄ ipſo caſtro cū pluribꝰ eadē peſte infectis ſuis cōplicibꝰ exiuit. ⁊ fugitiuꝰ ꝑ colles ⁊ mōtiū abrupta ferebat̄. Sꝫ hec fuga ꝓficuit ſibi minime. Nā ꝑ regē ſibi ordinatas īcidit inſidias captuſqꝫ ē. Rex aūt ſigiſmūdꝰ p̄fato caſtro dobor expugnato: regeqꝫ boznēſi ſił et regnis dalmacie ⁊ croacie iugo fidelitatis annexis: repatriauit. ⁊ iohānē banū ī ciuitate quiqꝫ eccłienſi gn̄e extminij horrēdo ꝓut reginał expoſcebat furor necare iuſſit. Primitꝰ. n. eq̄ ligatꝰ ad poſtera ciuitatis ꝑ plateas circūlatꝰ ē. tādē ignitis vexatꝰ forpicibꝰ ex pꝰ q̄driptitꝰ ⁊ ciuitatis portis ꝑticulatī futuroꝝ erudimēto ꝓ tribili appēſꝰ illā q̄ꝫ ī alios exercuit ſeueritatē ꝯſecutꝰ extitit. ep̄s v̄o zagrabiēſis q̄ꝫuis mł'tis alijs necatis nō ſit īterfectꝰ: nūq̄ꝫ tn̄ eiuſdē epiſcopatus in ſedē quodā vixit reſtitui valuit.

De exercitu regis ſigiſmūdi in moldauiā.

Hanc etiā ante tēpeſtatē dū res hūgarice femina duce graui fluctuabāt guerra: molduani pariter ⁊ ꝑtes trāſalpine reginali dedignato ſceptro: necdū reſipiſcētes regi ſigiſmūdo fauebāt. Ille igit̄ q̄rto poſtq̄ȝ coronat⁹ ē anno renouatis armis illos domādi gratia aggreſſuſ eſt. Eiſdē tēporib⁹ quidā ſtephan⁹ wayuoda molduanas modera bat̄ habenas. Hic vt regis ꝑcluderet ingreſſum omnē ſue gentis vim cōmouit: alpeſq̄ȝ ⁊ aſpera viaꝝ anfracta rex vnde īgredi habebat tū indaginib⁹ tū ſagittarioꝝ muniuit ꝑſidio. Et cū rex inſidiarū inſci⁹ alpes ꝯdeſcēdiſſet ingenti mox ſagittarioꝝ manu aggredit̄. tela nec min⁹ hoīes equoſq̄ȝ feriūt: ⁊ pene oīs denſaꝝ imbrib⁹ ſagittaꝝ regalis expeditio grauat̄. Regij aūt milites vitā in forti brachio redimere conati de equis deſcēdūt. in magnaq̄ȝ virtute bellādi irruētes in volachos m̄ltis ex eis interfectis illos retrocedere cogūt: fugiēteſq̄ȝ alpiū ꝑ obrupta graui mortalitate afficiūt. Quare redēpta ſibi gladio via rex p̄fati ſtephani wayuode vſq̄ȝ ad habitacula penetrauit. Ipe aūt wayuoda dū p̄terq̄ȝ veniā petere ſibi ꝓdeſſe aduertit nihil: ad regē venit ⁊ ſui grauis demeriti debitas vt nō daret penaſ: rege corā ſui dominij volachis cū potiorib⁹ i terrā ꝓcidēs regē his v̄bis dep̄cat⁹ eſt. Glorioſiſſime prīceps tua nobis veniā petētib⁹ regalis clementia ignoſcat. ⁊ illud n̄ra qd̄ ꝓteruitas cōtrariū fidelitati quā debem⁹ temere p̄ſūpſit grata expiet̄ benignitate. ꝓſtratis etenī parcere q̄ȝ duriciē cōterere inobediētie regali dignitati nō min⁹ gl̄ie affert eniuero tuarū ſumus puluis plantaꝝ. Tu rex ⁊ dn̄s n̄r es. Illā igit̄ quā n̄ra nō expoſtulāt facinora gr̄aȝ: v̄ra nobis regalis pietas largiat̄. Et his dictis vniuerſi ſimul humiles flectētes ceruices regiā expectabāt beniuolentiā. Ad hec rex ſigiſmūd⁹ ita r̄n̄dit. N̄re regalis celſitudinis offenſa q̄ȝuis digna vltiōe pēſanda eēt: ne tñ crimine auſteritatis n̄re gl̄ia fame viciet̄ parcim⁹ vobis pariter ⁊ ignoſcim⁹: ⁊ vos in n̄ram recipim⁹ gratiā in ante nō delinquētes. Prouoluti ergo regijs pedib⁹ ſtephan⁹ wayuoda ⁊ ſui: regij oras amictus deoſculāt̄. ſincera poſt hec fidelitas ⁊ annualis cēſus ſolutio ꝓmittunt̄: oīaq̄ȝ fideli iuramēto roborant̄. Quapropter rex ſigiſmūdus rediēs milites ſimul ⁊ arma vni⁹ anni recreauit quiete.

De exercitu regis ſigiſmūdi in partes trāſalpinas ⁊ de morte marie regine. Sequitur.

Post hec rex ſigiſmūdus ſexto ſui regiminis anno gētibus trāſalpinis arma intulit. Hec gens ſuis nō ꝯtenta potētijs: vt ſe defēderet validā thurcoꝝ ꝑduxerat manū. Dū igiť regales copie alpibꝰ tranſitis illiꝰ terre ad plana deſcēderūt: aciebuſqꝫ ordinatis ac ſignis bellicis collatis: vterqꝫ hoſtis manu vti vellēt: mox thurci pariter et volahi radiantiū armoꝝ quibꝰ regalis tegebať expeditio fulgore territi tutrici ſe fuge cōmiſerūt. Regiꝰ vō exercitus quodū potuit illos ꝑſecutus eſt. Cadebāt turci ⁊ volahi ad dextrā ⁊ ad ſiniſtrā: ⁊ cadentibus multoplures additi fuiſſent: niſi regaliū militū equi vaſto pondere armoꝝ ipſis inſidentiū depreſſi: fugientibus pares in curſu fieri valuiſſent: ⁊ nox ſuꝑueniens illis tutiorē danubij tranſitū nō prebuiſſet. Rex igiť ſigiſmūdus ꝯtrarijs fugatiſ copijs: caſtrū minꝰ nikapol ardua cinxit obſidione. Tutabanť tūc illud thurci ſimul ⁊ walohi. crebriuſqꝫ de muris erūpentes regio in exercitu tumultꝰ nō modicos edebāt. Rex aūt bellicis machinis adiūctis: caſtrū idē in magna ſui parte ꝑcipiti dedit ruine expugnauit: ⁊ eiuſdē defenſoribꝰ alijs interfectis alijs captiuatis illud hūgarico cōmēdauit ꝑſidio. Tandē genti partiū earūdē iugo obediētie impoſito cū triūpho felix venit in hūgariā. Nondū tñ redierat cū regina maria graui ꝑuenta egritudine regnū pariter ⁊ vitā liquit. Nec illiꝰ obitus regi ſigiſmundo parū cure peperit. Nā rex polonoꝝ ladiſlaꝰ defuncte regine ſororē vterinā adiuga denoīatam matrimonialis federis grato in ꝯtubernio habebat. Ipſā igiť ꝯiugē ſuā ſceptro mortue ſororis potiri ratus: ꝯtra regē ſigiſmūdū exercitū copioſū mouit. Et niſi pater reuerēdiſſimꝰ dominꝰ iohānes de kanijſa archieꝑs ſtrigonienſis mlťo armatoꝝ cetu regni cōfinia muniuiſſet: ambitioſus princeps abſente rege ſigiſmūdo regimē eiꝰ nō minꝰ turbare potuiſſet.

De decollatione triginta duoꝝ militū ſequiť.

Felices rerum euentus nedum reges verum et humiles exigui cenſus homines quos conditio ſilere mandat: extra ſolitum rapiunt ⁊ moribus mutans variaqꝫ per illecebra ducunt. Dum enim humane ſortes proſpero tramite dirigūť animū eleuant ꝓſperātiſ: nec minus illū arduis ingeri rebꝰ cogūt. Rex ſigiſmūdus quouſqꝫ ſcđa comitatꝰ fortuna ſolito magis aīo tumidꝰ quoſdā ſuis de regnicolis nobilitate īſigneſ añ hec: dū. ſ. regiaꝝ gubernamē calle ſiniſtro

vehebat̃:in ſe ⁊ reginas grauiter delinquẽtes: aut grata ſub fi/
delitate ſibi iungere aut illos moꝛte afficere ſatagebat:illi quidẽ
deméti ducebant̃,ꝑteruitatis obſtinatia ⁊ moꝛi potiꝰ q̃ȝ ingrato
ſub pꝛincipe viuere pꝛeoptarãt. Hi erãt nobiles illi noſtra quos
etas duoꝝ ⁊ triginta militũ nomine vocat. Inter quos erat mi/
les ille tam gloꝛioſus hungaros inter oẽs magno laudis ꝑconio
inſignitꝰ:ſtephanꝰkonth denoĩatus dñoꝝ de hederwara alto de
ſanguine oꝛtus:quẽ noſtrũ euũ viribꝰ⁊virtute nõ minus ꝑclarũ
nedũ loquit̃ verũ ⁊ reſonãti lira canit. Iſti milites duȝ vagabun
di regni ꝑ climata ſpaciant̃:regiqȝ ſigiſmũdo id obpꝛobꝛij nõ mo
dicũ generaret:nouas illos res aggredi ſuſpicatꝰ ſtatuit eos eſſe
circũueniẽdos virũqȝ nõ miñꝰarte deceptoꝛia q̃ȝ armis potentẽ
geoꝛgiũ waydafij ſibi ſidũ:illos ut vi aut fraude ad ſe duceret cõ
ſtituit. Dũ igit̃ milites hi ſecus fluẽta ȝawi hoſtilitatis ſuſpitione
ſine omni cãpeſtrali hoſpitio dediti:ꝑter iohannẽ de koꝛpad quẽ
ſopoꝛ rubentis auroꝛe nũq̃ȝ detinuiſſe fert̃: aduemẽtis diluculi
dulci eſſent occupati ſomno:ipſe geoꝛgiꝰwaydafij doꝛmiẽtes ir/
ruit ſuꝑ illos. Ipſi vero mox cõſurgentes arma capiũt. Inſtat il
le pollicitatiõibꝰ⁊ regẽ illis placatũ reddere ꝓmittit:nihilominꝰ
armis militeqȝ potẽtioꝛ terroꝛi illis erat. Ipſi vero dum in hoſtẽ
viribꝰ vti impar eſſe cernũt cedũt ꝓmiſſis. Cum aũt in opidum
karũ denoĩatũ ventũ eſt diris credunt̃ vinculis: ⁊ budẽſeȝ ad ci
uitatẽ in curribꝰdelati ſũt. Cõtulerãt nobiles hi intra ſe duȝ du/
cebant̃:⁊ ſi regis venirẽt in pñtiã nõ tamẽ illũ aliquo ſalutationiſ
oꝛaculo deberẽt venerari:quod ⁊ factũ eſt. Nã cũ rex ſigiſmũdꝰ
ſuoꝝ cinctꝰcoꝛona regnicolaꝝ mediꝰſederet:⁊ ipſi nobiles illius
cõſpectui ꝑſentarent̃:nullꝰex ipſis in ſalutationẽ illiꝰ os ſuũ ape/
ruit:nec capitis aut genuũ curuatione illi aliquã exhibuerũt ho
neſtatẽ. Hec ignominia regẽ ſigiſmũdũ in maioꝛẽ cõcitauit iram.
Quaꝓpter ſui furoꝛis ductꝰ vehemẽtia illos in ipa ciuitate bu/
denſi i platea ſancti geoꝛgij martyris fecit decollari. Aiũt quidã
ꝙ duȝ ſtephanꝰkonth ipſa decollationis pena plecti debuiſſet:
reſupinꝰ vultu feriẽtis ictũ verſus decũbere ꝑelegiſſet: ſeqȝ plu
rimas iminẽtes ſibi moꝛtes intrepidis oculis ꝯſpexiſſe:⁊ hãc qui
dẽ nõ foꝛmidare tum vero in turri velle dixiſſet. Hos etiã nobi/
les nõnulli vnũ ⁊ triginta fuiſſe tradũt. Cũ aũt exterminatis illiſ
ſpatariꝰſtephani konth chowka vocatꝰirreuocabiles diſſolutꝰin
lachꝛymas fletibꝰ vacaret aſſiduis:⁊ rex illo cõſpectu dixiſſet:cõ

peſce fili lachꝛymas ⁊ flere deſiſte:en ipſe dn̄s tu⁹ qui tibi plura
donare potēs ſum q̄ȝ ille qui decollat⁹ eſt:ad hec puerū reſpōdiſ
ſe ferunt:ego inquit tibi velut ſcrophe bohemicali ſeruitur⁹ ero
nūq̄ȝ. Qui tandē iuſſu regis eandē quā dn̄s ſu⁹ ſententiā ſubiſſet
⁊ numerū adimpleuiſſet ꝓdictū. Poſtq̄ȝ autē ſanguinē aīaſq̄ȝ hi
milites ſimul fudere ſacratā capelle noſtri viatici in ſuburbio di
cte ciuitatis habite:cimiterij tellurem habitatione ꝓ ꝑpetua do
nec angel⁹ tuba canet cōpꝛeſſcre. Hoꝝ mors militū illas que po
ſtea inter regē ſigiſmūdū ⁊ hūgaros flāmis arſerūt in gentib⁹ ſcin
tillas:miro cinerū ſub tegmine:⁊ nūq̄ȝ illi ſuū vltimū infra diem
tutū ꝓpterea regimē ꝓbuit.

De bello regis ſigiſmūdi ſub caſtro maioris nicapolis infeliciter geſto.

Regnāte feliciter quōdā rege lodowico īter grecos in/
gēs exoꝛta diſſenſio inteſtinis grauiter fluctuabat diſ
coꝛdijs. Duo enī erāt grecoꝝ dn̄i:⁊ ſi nō eiſdē parenti
bus oꝛti vterq̄ȝ tn̄ ſe impiali de parētela natū eſſe ⁊ ex
hoc ius dominij ad ſe ꝑtinere aſſerebat. Nec min⁹ ce
teri greci hos quiſq̄ȝ ſuo ꝓ libitu amabāt parit̄ ⁊ ſeq̄bant̄:ꝓ icer
toq̄ȝ impatoꝛis noie ciuili bello pugnaciter dimicabāt. Et cū alt̄
hoꝝ ſuaȝ partē deficere vidit: vlciſcēdi libidine capt⁹:amratem
pꝛimū thurcoꝝ ceſarē poſtq̄ȝ regnare ceperūt tertiū ad ſuaſ ꝑtes
adiuuandas ꝓcio pariter ⁊ ꝓmiſſis ex aſia in greciam accerſiuit.
Neq̄ȝ enī magne fuit difficultatis ceſari id ꝑſuadere:qui ad hec
antea accēſus totis virib⁹ inſtabat. Hūc itaq̄ȝ ⁊ ei⁹ copias ꝑ mare
heleſpōti cū ea ꝯditione in tratiā nauali officio traduxit:ut cōfe/
cto bello rurſus nauigio remitteret̄. Hoc pacto thurcoꝝ gens ex
aſia ī europā migrauit. Hec trāſuerſa grecoꝝ opa rogū inextigui
bilē europeas ꝑ ꝑtes aſſidue flagrātē ſuccēdit:nr̄arūq̄ȝ miſeriaꝝ
frutices nr̄is in agris affatim pullulātes germinauit. Nā ipſe am
rates nō id qđ ꝓmiſit ſed qđ ſibi ꝓdeſſe poſſe ſperabat aīo vol/
uebat. Semꝑ enī bellū ꝯferēdū ꝑ occaſionē in dies ꝓtrahebat:
ut grecos mutua cede fractos ille integer ad oꝛiret̄:ac facili⁹ ſu/
paret ꝑiter ⁊ oppꝛimeret. Nec illū ſua fefellit opinio. Ubi enī di
uturno bello grecos deficere:domeſticiſq̄ȝ opib⁹ euacuatos ſibi
ipſis paruo iuuamine eē ſenſit:mox occaſione adinuenta in illos
arma cōuertit:occupatoq̄ȝ ꝑoppoꝛtune gallipali opido ad fretum
heleſpōti ſituato:cetera greca opida obſidiōe petere agroſq̄ȝ va
ſtare ⁊ cūcta paſſiȝ īuadere nō deſtitit: quouſq̄ȝ magnā tracie ꝑtē

ſue ditioni ſubiecit. Ex hinc rebꝰ thurcoꝝ indies augeſcẽtibꝰ: re
ge lodowico vita fũcto: habeniſqȝ hũgaricis in ſigiſmũdũ regeȝ
deuolutiſ: paſaythes ⁊ ip̃e ceſar thurcoꝝ p̃re amrate pacri ĩgenio
nõ minꝰ idoneꝰ: ⁊ in temptandis rebꝰ arduis magis audax: breui
ſpacio t̃pis traciã vniuerſam theſaliãqȝ ac macedoniã: phocideȝ
boetiam ⁊ acticã tum vi tum deditione capiens ſui dominij fecit
miſos quoqȝ quos nos bulgaros vocamꝰ regis ſigiſmundi ſub
ditione conſtitutos armis infeſtis agreſſus eſt. Ad hũc paſayhtẽ
rex ſuos caduceatores miſiſſe: utqȝ ab inuadendo regno ſibi iu/
ris vigore attinente deſiſteret eidem intimaſſe: ille ꝑ occaſioneȝ
interim donec tota bulgarie terra potitꝰ eſt relationeȝ diſtuliſſe:
tandẽ diuerſitatẽ armoꝝ framearũ puta ac clipeorũ necnõ farc/
trarũ: quibꝰ thurci in hoſtes vtunt̃: ſingulos ꝑ parietes vniꝰ do/
mus appendi feciſſe: introductiſqȝ regijs caduceatoribꝰ ad illos
dixiſſe fert̃. Reuertimini ad regẽ veſtrũ ⁊ dicite illi. Quoniam ⁊
ego terrã ad hãc ut videtis ius habeo ſufficiẽs: pariterqȝ ⁊ illis ĩ
parietibꝰ pẽdẽtia manu oſtẽdit arma. Hec res ſigiſmũdi regiſ ani
mũ nõ parũ vlciſcẽdi ĩ timorẽ excitauit. Quapropter ſui regni de
cimo: dñice aũt ĩcarnationis milleſimo tricẽteſimo nonageſimo
ſexto anno: cõmota vniuerſa ſui principatꝰ armoꝝ virtute: ingen
tẽ conflauit exercitũ. In quã quidẽ regiã expeditionẽ tam grãdẽ
dux burgũdie inter alias nationes ac francoꝝ ſiue galloꝝ popu/
lus arma nõ pauca fortiaqȝ viroꝝ bellatoꝝ agmina aduexerant
Quoꝝ nobilitatis armoꝝ inſignia bude ĩ clauſtro ſcĩ nicolai con
feſſoris erga frẽs p̃dicatoꝝ tabulis arte pictoria inſcripta ac pa/
rietibꝰ affixa meos vſqȝ ad annos ꝓ mẽoria ſtetere. Mota igit̃
rex ſigiſmũdꝰ tã grãdi ſui exercitꝰ ꝯgregatione danubiũ trãſiuit:
⁊ nedũ thurcoꝝ timeret ceſarẽ: veꝝ q̃dã ip̃m dixiſſe ferũt. Quid
inq̃t metuẽdꝰ eſt nobis hõ: vaſtũ ſi celoꝝ ſuꝑ nos põdꝰ rueret: ip̃i
illud nr̃is q̃s gerimꝰ haſtis ne luderemur ſuſtẽtare poſſemꝰ. Re/
gno tandẽ raſcie crudeli furore ĩ magna rerũ direptione horribi
litatiſqȝ ſtrepitu nimio ꝑtranſito bulgarie venit ad oras. Inde
opidis oriſzo ⁊ bidinio alijſqȝ partiũ earũdẽ munitionibꝰ nõnul
lis thurcoꝝ q̃s tutabat̃ bellicoſa manꝰ: nõ ſui ⁊ ſuoꝝ mlt̃a ſangui
nis effuſione expugnatis: ad vltimũ ea ipſiꝰ anni etate cuȝ vites
ſuis fructꝰ dulciores cultoribus reddebant circa feſtum videli/
cet ſancti michaelis archangeli in campo caſtri maioris nicapo/
lis ſua caſtra fixit. Thurci vero crebriꝰ de caſtro erumpentes re/

giũ exercitũ in ſe ꝓuocabãt:nõnulloſqꝫ vulnerãtes ſepiꝰ vulnerati redibãt. Ceſar aũt thurcoꝝ:quẽ nr̄i ſeniores paſaythem ſupradictũ noiauere:nicolaꝰ aũt ſecũdini de familia ⁊ origine thurcoꝝ ad eneã ſenarũ ep̄m ſcribens eundẽ chalapinũ fuiſſe poſuit: dum regẽ grandi bellico cũ apparatu ſua in dominia penetraſſe audiuit:nõ minus omne gentis ſue robur in arma cõcitauit: ⁊ in forti ſuoꝝ manu regie obſiſtere expeditioni conatꝰ: appropiquabat. Galli vero ſiue franci aduenĩẽtis hoſtis fama pulſati regeꝫ adeũtes ⁊ eũ belli primitiaſ que maiori feruere ſolent atrocitate illis in ſe excipere vt annueret rogatũ efficere. Dũ igiꝛ ceſar ipſe frementibꝰ vndiqꝫ ſuis agminibꝰ magnã vim paganoꝝ ſecũ trahens regijs opponi caſtris viſus eſt:moꝝ frãci p̄cipiende pugne inſolenti cupiditate capti:priuſq̃ꝫ vniuerſe regales copie inſtructis ex ordine aciebꝰ ſignis collatis preliũ inirent e caſtris ꝓſiliẽtes:⁊ precipites ab equis:ut eoꝝ moris eſt: pedites certaturi deſcendẽtes cõtrarias irruerũt ĩ turmas. Diro itaqꝫ bello hoſtes inter vtroſqꝫ vigente:cũ hungari ſellatos francoꝝ equos curſu trãſuerſo regia petere caſtra cõſpiciũt: nõdum eniꝫ illoꝝ bellãdi vſus ipſis notꝰ erat:illos omnino hoſtilẽ per manũ extinctos fore credẽtes:graues diſſoluti in tumultꝰ caſtra pariter ⁊ bellicare linquẽtes ingenia campo vndiqꝫ fuſi hoſtibꝰ acriter inſiſtentibꝰ in fugam conuertunꝛ. Strages fit maxima:multi cecidere de hũgaris ⁊ ml'ti captiuitate affecti. Et niſi ipſe rex nauis miniſterio ſibi adinueniſſet ſalutẽ non celo velut elatus princeps dixiſſe ferꝛ ſed hoſtia armis ibidẽ obrutus fuiſſet.

De inimicitijs in regeꝫ Sigiſmũdũ conflatis ⁊ de captiuitate eiuſdẽ.

PRoch dolor:res humane nouerca ductrice fortuna: ĩ optatos ꝑ calles dũ dirigunꝛ q̃ꝫ varias excitãt inimicitias quãtũ ve pariũt odiũ:cũ gratis etiã ex amicis maxime hũgarice gn̄atiõis ĩ ꝓſapia ĩterdũ hoſtes efficiãt Rex ſigiſmũdꝰ hucuſqꝫ gẽti ſue amabilis:pꝰtã graueꝫ ſui ppl'i cladẽ odio fuit. Eniuero timebat ne illis quos male duxerat. ut quõdã rex ꝑſarũ xerſes poſt infelicẽ belli in grecia geſti finẽ:ſue improuiſionis penas daret: Qua ꝓpter fugitiuo ſil'is altas danubij ⁊ equoris ꝑ aquas remoꝝ officio cõſtantinopolitanã ad vrbem:inde ad rodũ:poſt hec regnoꝝ dalmacie ⁊ croacie ad horas nauigauit. Comitabanꝛ illum viri in regno potentes

dñs Johannes archieps ſtrigonieñ. ⁊ ſtephan⁹ de kanyſa frater
eiuſdē: nec min⁹ ꝑ internūcios regi qđ eſſet optimū apud primo
res regni opabant. Inter hec autē ſuperi⁹ noīati ſtephan⁹ filius
laczk wayuoda: ⁊ alter ſtephan⁹ de ſimonthornia antiquo ſcele/
re tumidi: nō ipſoꝝ facinoris plurib⁹ ſine ſocijs quoꝝ cordi erat
ampli⁹ regē ſigiſmūdū nō regnare ad illuſtrē iuuenē Ladiſlaū na
tū regis karoli eiuſdē tempeſtatis nō multos añ annos ut ſupius
dictū eſt interfecti: tūc apulie in regno vices patris in regimine
gerētē ſuos mittētes nūcios ſceptra regni hūgarici illi q̃ʒ leuiter
tradere ꝓmittebāt. Ille vero miſerā ſui genitoris ſortē q̄ hūga/
rico in regimine comitat⁹ erat p̄ oculis pre cordeqʒ ferēs: q̃ʒuis
illi regē ſigiſmūdū eliminare ⁊ regimē trāquillū ſibi dare ꝓmitte
rēt: ad capeſcēdas res hūgaricas patre tardior fuit. Cū igit illuʒ
grauiter moueri aīaduerterūt: nō ergo ab inceptis deſtiterūt: ſʒ
ad ipſoꝝ volūtatis finē facili⁹ cōcludēdū: ipſi vterqʒ ſtephanus
ab eodē rege ladiſlao ꝑ internūcios iuramentū pariter ⁊ lr̃as re/
ceperāt: ut quid illi vice eiuſdē in regno operarent: id ſibi dum
ſceptro potiret gratū fieret. Magnā ꝑtē nobiliū hec cōditio infi
delitatis ꝑ deuia traxit: multi fuere hac ſceleris nota obfuſcati:
quoꝝ ꝓpago etiā hac noſtra etate ꝑpetuā exinde aſſecutā deflet
ruſticitatē. Hec res clam dirigebat: nō tñ regē latebat. Dies con
ſueto volumine trāſierūt ſub hac tēpeſtate q̃ʒplures: ⁊ ipſe rex ſi
giſmūdus vnū ⁊ mediū per annos maritimis in partib⁹ demora
tus: quorūdā magnatū ope maxime archiepi ſtrigonieñ. ac dñoꝝ
de kanyſa: ⁊ iohānis de maroth bani regale reſtitut⁹ extitit inſo/
liū. Et licet dictos vtrūqʒ ſtephanū aduerſas ſibi res machinari
⁊ cōponere ſentiat: nō tamē ſibi coadunatā illis ꝓpter cohortem
in illos vindicta vti par erat. Trāſire rurſus poſt reditum regis
tres ⁊ medi⁹ anni: ⁊ ſemꝑ inter hec in cōtrarijs eius res cōiurato/
rū creſcebat numerus: ⁊ quaſi tot⁹ hungarie vulgus ſuggeſtione
viciat⁹ ſiniſtro illū lumīe intuebat. Cōcitauerat maxīe hūgaros
cōtra illū in odiū: tuʒ duoꝝ ⁊ triginta mors militū: tum vero ca/
lamitoſus nicopalitane expeditionis exitus: nec min⁹ ipſe rex ſo/
luto thoro carnis: diſſolut⁹ in laſciuiā virginū violēte dedit⁹ cor
ruptioni: hūgaris obprobrio erat. Ualebat etiā preter hec in po
pulo p̄fatoꝝ vtriuſqʒ ſtephani crebra ꝑſuaſio. Cōtulere igit vni
uerſi quoꝝ id animi erat ut regē ipſum dum ſe illis tēpus ad id p̄
beret idoneū captiuitati darēt. Igit milleſimo q̃dragesimo p̄mo

dñice incarnationis anno: ea ſcꝫ parte anni eiuſdē cum ver illud
fecūdiſſimū tauro duce medios tepido ſub eſtu miniſtrabat dieſ
arboreſqꝫ rigida hiemis auſteritate virētibꝰ ſpoliatas folijs: flo/
ridis veſtierat frondibꝰ: videlꝫ die qua mater eccleſia certami/
nis ſancti vitalis glorioſuꝫ decantat triūphū: barones regni do
lo indute collocutionis grā regia adeūtes palatia ipſuꝫ regē me
diū eſſe voluerūt. Qui cū affuit illi obiectis priꝰ ſibi vniuerſis fa
cinorꝝ cauſis quas in illū excogitauerāt magno cū fremitu manꝰ
eorꝝ in ipſum iniecerūt: ⁊ niſi illorꝝ qui amabāt eū ſibi iniſſet diſ/
ſuaſio: ibidē iulij Ceſaris ad inſtar multis vulneribꝰ cōfoſſus ſan
guinē ſimul ⁊ animā fudiſſet. Erāt diebꝰ in eiſdem garenſi in do/
mo duo grate indolis iuuenes: autore quondā nicon de gara pa
latino: qui quondā reginarū ad latꝰ interfectꝰ eſt: geniti quoruꝫ
alter eſt paternū nomē ſortitꝰ: alter iohānes vocabať. Hos iuue
nes captores regis in illū grauē: paternā ꝓpter necem: cuꝫ maxi
me ꝓpter illum penas dediſſet: animū habere rati: ipſuꝫ regē iu/
uenibꝰ eiſdem in caſtro eorꝝ ſoklos vocato ſeruandū aſſignarūt.

De eliberatione regis ſigiſmundi.

REge ſigiſmundo captiuitatis erūna affecto: illi qui in
eundē amaro erant corde: abdite ante hec in illum cō
flatas inſidias in lucē deduxerūt. Jamqꝫ nullo obice
ſe votis eorꝝ potiri cogitabāt. Magna igiť in agmina
palā cōuoluti ſuperba ceruice gradiētes: eleuato ipſiꝰ
regis ladiſlai vexillo regni per climata ferebanť. Et cū ciuitateꝫ
ad quācūqꝫ ipſo vexillo comite veniebāt ſacratꝰ cleri ordo illis
ꝓceſſionali cū veneratione obuiam ire compellebať. Inter hec
ipſi regi ladiſlao ſe oīa ad vota illiꝰ cōplanaſſe vtqꝫ acceleraret
intimauere. Dum aūt ipſe rex ladiſlaꝰ ſigiſmundū captū ſuaꝫqꝫ
partem inualeſcere audiuit: quaſi ꝓmptas res adepturꝰ vocan/
tiū flectiť votis: ⁊ celeri apparatu ſūpto hūgariā verſus iter cō
tinuauit. Rex vō ſigiſmundus moleſta captiuitatis ſub cuſtodia
caſtro in p̄dicto lugubres ducebat dies: regalibuſqꝫ e luminibꝰ
crebro oborte lachryme pallidas illiꝰ inundabāt maxillaſ. Huiꝰ
regis cōtinuā cordis amaritudinē aſſiduoſqꝫ lachrymarū decur
ſus iā dictorꝝ iuuenū genitrix: cuſtodia ipſius regis quorum cure
erat. Cū ſepiꝰ intuita fuiſſet cōpaſſionis erga illū viſceribꝰ mota:
liquido ea pectore: ꝓut muliebris exigit natura: corde toto reci
piēs filios adijt: illoſqꝫ ita affata ē. Grati mihi filij an vobis ī hoc

hoīe maioris q̄z ceteris regnicolis offenſe cauſa eſt: ꝙ alij cura
cuſtodie eiuſdē ſoluti vos ſoli illiꝰ tutā ad cōſeruationē inuigila/
re debeatis. Maxime de quōdā genitoris vr̄i recordor me corā
dictis. Aiebat etenī regē legitie coronatū ſi etiā iumēto cōparet
nō eſſe deſerendū. Rebꝰ in his quicquid fecerīt alij vos expertes
habere vellē. Nā ſi illū ꝓut in vobis ſui ſperāt aduerſarij inter/
feceritis: nota effuſionis regal' ſanguīs vr̄e ꝑpetue aſcribet here
ditati. Et lꝫ ceteri in adducēdo nouo rege nouis ſp ſperēt gaude
re municētijs: vos apud illū exoſi eritiſ. Quid ſceleris putatis
regū fundere ſanguinē? Que dignitas ſi hoc nephādo crimīe ve
ſtras pollueritis manꝰ vob aut veſtris ſucceſſoribꝰ q̄ncūqꝫ in re
gno merebit. Iſte coronatꝰ tantos ꝑ annos ꝓ rege habitꝰ: ille ꝓ
cuiꝰ rebꝰ agit nō ꝙ rex noſter eēt verū nōdū regnū nouit. Deſiſti
te igit mi filij ſi quid in necē huiꝰ hoīs ꝯſpiraſtis: ⁊ tā altā vr̄e do/
mus dignitatē hoc enormi facinore ꝯtaminare caueatiſ. Rege ꝓ
iſto genitor veſter ſcitis quā mortē ſubijt: nec vos non ignorare
dubito iſtū qui dicit regis interfecti natū eē. Qui ſi regni hūga/
rie ſceptra capiet: an putatis illū de paterna nece maxīe vr̄m per
genitorē ꝓcurata nō recordari: ſi v̊o captiuꝰ iſte vlteriori regimi
ne potiet: ſiqꝫ vos id feceritis q̄ ipſa ꝑſuadeo vr̄is in rebꝰ ſempꝛ fi
nis bonꝰ ſperabit: ⁊ apud illū ꝓ quo genitor veſter aīaꝫ fudit be
nemeriti eritis ſempꝛ. Audiere hec iuuenes ipſi: ⁊ ſtupidi lōga ho
ra ſtetere diſſoluti: tādē materno de colloquio magnas īciderūt
ī curas. Illis igit varijs cogitatiōibꝰ inde vacantibꝰ: mulier illa
ſagax regē adiēs. Sigiſmūdū ita allocuta eſt. Rex ſigiſmūde ſci/
to tuos aduerſarios nouo de rege deqꝫ tua exterminatione cu/
rare. Mouerūt me lachrymе tue indeſinēter tua ꝑ ora decurrē/
tes: ⁊ fletꝰ tuos ꝯtinuos toto recepi corde: tueqꝫ iuuenili etati tā
ta ī amaritudine fluctuāti cōpatior. Ipſa ſuꝫ mulier q̄ ſola tua ꝓ
libertate laboro: ꝫ res q̄dā de hoc me cogitātē territat ⁊ ſepiꝰ re/
trahit. Timeo etenī ſi te eliberauero duos quos noſti natos me
os amittere. Si tn̄ fideliter ꝓmiſeris cū de nouo ſceptro potitꝰ
fueris meo de bn̄ficio reminiſci: ac illos ⁊ me nō deſerere: q̄ꝫ ac/
curatiſſime tua curabo de libertate. Ad hec rex ſigiſmūdꝰ mox
humo ad pedes illiꝰ ꝓuolutꝰ: expāſiſqꝫ brachijs ipſiꝰ ruit pectuꝫ
in amplexus: tremebundaqꝫ ac flebili voce age inquit domina
⁊ mater mea: enimuero ſi regnum mihi redibit: ſi mihi vita co/
mes erit: ſiqꝫ tibi aut filijs tuis q̄ncūqꝫ obliuiſcar: maiori calami

tate q̃z preſens eſt manciper: nec deꝰ qñcūqz ꝑamplíꝰ mihi liber
tatē preſtet. Ecce te in matrē illos ī frēs hac die adopto: fideliqz
ſub iuramēto hec tibi ⁊ illis ſeruare ꝓmitto. Uicit poſt hec mu/
lier iſta crebris ꝑſuaſionibꝰ filios: ⁊ regē ipſuz emitti faciētes aui
do ſuoꝝ aduerſarioꝝ a ſpectaculo liberauit clādeſtinaqz illū ſub
cōditione marchionatꝰ morauie fecit deducere ad horas.

De reditu regis ſigiſmūdi in hūgariā.

Rumor regie eliberationis eiuſdem aduerſarijs non
paruo terrori fuit: nec modicū erga ſecūdas eiuſdem
res valuit. Nā hi ſua captio quoꝝ tedio erat: prīcipe
libertate potito q̃ſi graui de ſomno excitati de eiuſdē
offenſoribꝰ vindictā exigere: ⁊ regē in ipſū altū redu/
cere regni hūgarie in ſolium totis viribꝰ conati: vicos pariter ⁊
agros illoꝝ qui aliter ſentiebāt ingenti depredatione vaſtabant
Inter quos erat vir ille inclemēs magno auſteritatis rigore tu/
midus iohānes de maroth banꝰ. Cuiꝰ vaſtitatis editionē noſtre
etatis ſenectus nondū oblita eſt: ecōtra pars altera tum in ſui ꝓ
tectionē tū hoſtilē in offenſaz vires experiebať. Feruētibꝰ igitur
vndiqz guerris ⁊ rerū direptionibꝰ magna in rabie inualeſcenti
bus: rex ſigiſmūdus tum armigere natalis ſoli gētis: tumqz par/
tiū ſuperioꝝ regni hūgarie ꝓcerū fortibꝰ comitatus agminibus
nondū enī partes ſuperiores ipſiꝰ regni hungarie illiꝰ declinaue
rāt a fidelitate: potēter adiutꝰ rurſus venit in hungariā. Nō enī
multe difficultatis erat regē de nouo ſceptro potiri: cum caſtruz
budēſe ⁊ quaſi cūcta regni munimina ſuoꝝ fidelium p̄manibꝰ ha
bebanť. Eiſdez diebꝰ rex apulie vocātiū crebris ſeductꝰ pollicita
tionibꝰ vt rebꝰ potireť ꝓmiſſis: veniebat iāqz dalmaci regni ve/
nerat ad limites: cū regē Sigiſmūdū ſoſpitē bude morari ⁊ rebꝰ
ad vota gaudere hūgaricis audiuit. Quare ex tēplo incepto de
ſinēs ab itinere terga vertit: ⁊ parētis petēs regnū tum paterna
tūqz ſua motꝰ iniuria: ad regē ſigiſmūdū lr̃as ſcripſiſſe ⁊ ipſuz per
eaſdē ut illis qui ipſo ſupſtite de nouo ſemꝑ ſoliti ſūt gaudere re
ge: cōdigne retributiōis munere cōpēſaret rogatū effeciſſe ferūt

De penis per regē Sigiſmūdū a ſtephano wayuoda ⁊ ceteris infidelibꝰ exactis.

Tanta calamitas mole rex totiēs grauat⁹: nō ſtatim ſuū poſt reditū delinquētiū in pſonas grauitatis vindicta vſus ē. Solū eteni͂ illoꝝ auferebat p̄dia: ⁊ ſuis colloca bat fidelib⁹. nō tn̄ i ipos ſibi ſepi⁹ occurrētes ſeuiebat: nec gr̄az pctētib⁹ regie benignitatis clemētiā ſubtrahe bat. Eniuero hamū dulcedine ſimulate beniuolētie tinctū hūili/ bus tēdebat regnicolis: ut altos ſue crūne vitio maculatos eo fa cili⁹ cōp̄hēdere poſſet. Diſſimilabat ſagax rex graues animi dolo res: ⁊ iter hec dietim numer⁹ ei⁹ fideliū grāde patiebat̄ augmētū. Quare rex ipſe poſt hec aīo audacioꝛ fidelib⁹ ſuis dietā vniuerſa lē in oppido Kewrewſwdwarhel denoīato i ptib⁹ ſclauonie hītō celebrādā indixit. Illaqꝫ ꝯſtitutis dieb⁹ in magna nobiliū tumul tuoſitate feruēte: ſtephan⁹ fili⁹ laczk wayuoda: duce peccato: aut regia in clemētia aut i agminib⁹ armatoꝝ q̄ ſecū nō min⁹ q̄z rex ad uexerat fidens: illac venit. Una igit̄ dieꝝ rex primoꝛeſqꝫ regni ⁊ ip̄e wayuoda ſimul eadē ꝯſtituti i domo: ip̄e ſtephanus wayuoda ibidē medios ꝯſilij inter tractat⁹ capt⁹ pariter ⁊ decollat⁹ ē. Et cū fama moꝛtis ei⁹ ad ſuos delata extitit: mox vindicta tumidi ruūt in arma. Et fuiſſet ibidē ꝓculdubio ſāguinis effuſio haud modi/ ca: niſi cadauer illi⁹ alta de domo p̄cipitatū ſuis graue ſpectaculū oñdiſſent: ⁊ niſi etiā quidā ad illos tāto diſcrimini ſe ſubiciētes ex clamaſſet: deſinite inquiēs miſeri deſinite pårituri: en videtis ex tinctū gr̄a cui⁹ arma cape deberetis. Quo facto rigoꝛ furoꝛis illo rū tepuit: ⁊ vnuſquiſqꝫ eoꝝ tutas ſibi ptes fugibundus q̄ritauit. Nūc ſtephanū wayuodā p̄ter cetera infanda ſua facinoꝛa i leſam regie dignitatis maieſtatē ꝑpetrata: eadē tēpeſtate cū rex ſigiſmū dus poſt cladē ſub nicapoli receptā maritimis demoꝛabat̄ in pti/ bus tale ſcelus cōmiſiſſe accuſabāt. Eteni͂ illū ad ceſarē thurcoꝝ paſaijthem nūcios miſiſſe: filiāqꝫ illi⁹ regi ladiſlao: quē inducere conabat̄: ea ꝯditiōe vt illi ꝯtra regē ſigiſmūdū adiumēto fieret iu go matrimoniali ducere ſpopondiſſe: ⁊ in hui⁹ documentū ingen tia thurcoꝝ agmina hūgaricas in partes inter flumina ʒawe ⁊ tra we ſituatas induxiſſe: graueſqꝫ ibidē per eoſdē depopulationes edidiſſe dicebant. Ante hec thurci nondū hungaricas luſtraue/ rant terras. Iſte fuit ingreſſus thurcoꝛū in hungariā pꝛimus: eo tunc illi ingentes quas cernim⁹ in ciuitatibus Sirimienſib⁹ edi/ dere vaſtitates: quas ciuitates etiā nunc loca illaruꝫ ſuis oꝛbata edificijs non paruas fuiſſe teſtantur.

De electiõe regis Sigiſmũdi in regẽ romanorũ: ⁊ de obſi/dione caſtri galambocz infeliciter terminata.

Poſtq̃ʒ ipſe ſtephanꝰ wayuoda ſui reatꝰ nouiſſimas de
dit penas: ſuiqʒ ſodales alij morte alij exilio fuerãt dã
nati: vniuerſe in regẽ parate inſidie vndiqʒ tacuere:
ipe quoqʒ rex ab illic quieto potitꝰ ſceptro infra vite
ſue limites ſuo in regimine inteſtino tumultu turbatꝰ
eſt nũq̃ʒ. Igit cũ tantis calamitatibꝰ iuuenis pꝛĩceps ſepiꝰ agitatꝰ
moribꝰ ⁊ vita melioratꝰ eſſet: ĩmobiliqʒ ſui regni dominio etiã na
tionibꝰ ab extraneis fungi ꝓſpiceret. Cũ iã tres ⁊ viginti in hũga
ria regnaſſet annos in regẽ romanoꝝ electꝰ eſt. Quãobrẽ rex tãti
principatꝰ magnanimitate motꝰ: vi nõ modica armoꝝ ꝯflata rur/
ſus vires thurcoꝝ tentare aggreſſus eſt: arcẽqʒ galambocz voca
tã alta in rupte ſupra decurſũ danubij raſceano in agro ſituatã tẽ
peſtate eadẽ illis ſubditã multo milite cinxit. Dimicabãt vtriqʒ
hoſtes ſimul ⁊ ſemꝑ ſigiſmũdane copie ſuperiores erãt: donec il/
le ceſar thurcoꝝ chalapinꝰ oppͤſſione ſuoꝝ ꝓpulſatus: bellico ap
paratu cũ ingenti veniẽs rege hoſtis potẽtior viſus eſt. Quapro
pter rex ipſe poſt nõ modicã ſuoꝝ vndiqʒ decertantiũ ſtragẽ cã/
pũ deſerens danubiũ trãſijt: ⁊ hoſtilẽ euaſit manũ. In hoc prelio
licet multi occubuerint: vir tamẽ ille noĩatiſſimꝰ zaniſſa niger ap
pellatus: virtute ⁊ armoꝝ directiõe inſignis ibidẽ cecidiſſe nr̃m
euũ noſtri nõ ſine turbatione animi memorat.

De origine huziſtarum.

Nedũ res mortaliũ in heterocliſim collabunt: verũ etiã
diuini cultꝰ diſpoſitio cedẽte deo interdũ eclipſim pa/
tit. Supradictaꝝ enĩ ipſiꝰ regis ſigiſmũdi tẽporũ circa
decurſũ: ingens xp̄iana in religiõe orta ẽ diſſenſio ⁊ ta
bes illa heretice prauitatis peſtifera humanas inficiẽſ
mẽtes auctoribꝰ Johãne wykleff in anglia ⁊ altero Johãne hwz
in bohemia ſenſim diffuſa creuit. ſecte cuiꝰ imitatores maxime in
bohemia ⁊ eiꝰ partibꝰ: cũ nobis ſint ꝓpinquiores: huziſtas voca/
mus. Hãc ꝑter catholice fidei emulã enormitatẽ: diebꝰ in eiſdẽ:
quidã ĩfandus ordo: ſi ordinis nomẽ vſurpare q̃at: adamitaꝝ vo
catꝰ neſcio quo auctore inſtitutꝰ emerſerat: ſuaqʒ polluta ad faci/
nora vtriuſqʒ ſexꝰ hoĩes ſenes ſimul ⁊ iuuenes trahere nõ parue
facultatis fuiſſe dicit: maxime vt arbitror ex eo: ꝙ carnee volu/
ptatis libidine illis vti fas erat. Hũc enĩ ordinẽ ſui imitatores ſũ

mũ creatorẽ rerũ circa originẽ inſtituiſſe: oĩaqꝫ cõmunia fieri ⁊ ut creſcerent ⁊ mlt̄iplicarent̃ p̄cepiſſe aiebant. Incedebant nudi: et ſpeluncaꝝ latebras inhabitabãt. Poſtqꝫ ſacra: ſi ſacra dicere fas eſt: q̃ peragebãt: extinctis lucernis tenebris ſe credebant. ⁊ cũ a ſeniore ſui: quẽ bohemico ideomate: othecz ideſt patrẽ vocabant. Illud verbũ creſcite ⁊ multiplicamini dicebat̃: abſqꝫ diſcretione etatis mutuos in amplexus: pariterqꝫ ad explendũ carnalis voluptatis deſideriũ ruebãt. In dilationẽ etiã ⁊ augmentũ ſuorũ retiũ diabolus que ex hinc humano tetenderat generi: huic ſuꝑſtitioſe adinuentioni tanto auxilio fuiſſe ꝑhibet̃: vt dũ huiꝰ cohortis ſenior: inter cetera ꝓdigia que faciebat: auibus alta ſulcãtibꝰ aera: vel feris atris in nemoribꝰ latitantibus ut venirent imperabat mox aderant: inclinataqꝫ ceruice illũ venerabant̃. Uolebat enĩ mille artifex illos quos ſui cultus voluptas nõ capiebat ſaltẽ ꝓdigioꝝ irretire oſtentis: qđ ⁊ factũ eſt. Nã hec pernicioſa ſacre religionis ſubuerſio paucis in diebꝰ tantũ ceperat incremẽtũ: qđ poſtmodũ per dictos huziſtas magna vi armorũqꝫ illatione non modica vix deuicta abolitaqꝫ eſt.

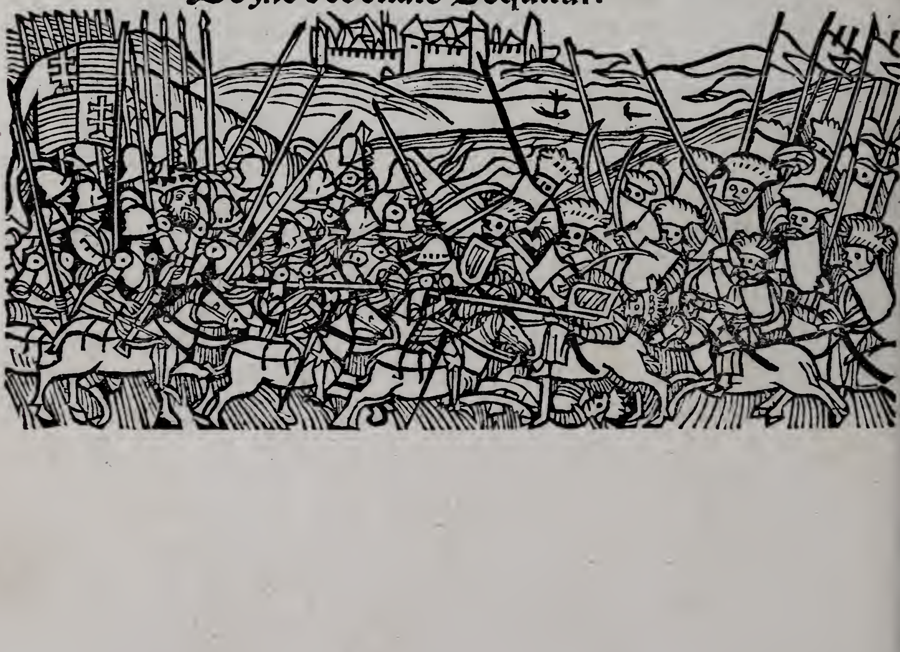
De bellis ſigiſmũdi regis cõtra huziſtas actis et de combuſtione Johannis hwz.

REx ỽo ſigiſmũdꝰ qui ex ſuſcepti romani regiminis officio fidẽ catholicã tutare tenebat̃ maxime aũt: qꝛ natalẽ eiuſdẽ terrã dicti huziſte magnã in vim cõglomerati vaſtabant: contra ſue ſecte alienos igne et gladio atrociter dimicantes. Contra coſdem armatum tum hungarice tũ vero germanice gentis non ſemel ſuſcitauit robur:

ſoloqȝ ⁊ populo hereditario nõ parcens magnas in regno bohe/
mie edebat vaſtitates. Nõ ergo illi flectebantur: ſed ſemꝑ q̃ſi in
noïe ſanguinis xp̄i certaturi ꝑ armoꝝ inſignijs ĩ vexillis ⁊ ſcutis
ac clipeis: alijſqȝ bellicis vtenſilib⁹ imaginē calicis arte pictoꝛia
ſcribi facientes duce quodã ſijſka hoïe robuſto ⁊ monoculo tur/
matim ꝓcedebãt: ⁊ in ſe ſeuientes acrius ſcuiebant. ⁊ tum in reli
gione tum vero rebus in humanis confuſio regno in eodeȝ erat
ingens. Pugnatũ eſt ea de cauſa partes inter vtraſqȝ cũ magno
diſcrimine perſonarũ ſepius. maxime aũt cum vna dierũ vterqȝ
hoſtis in campo nõ remote ad ciuitatē vꝛburarũ kothumbanija
vocatam conueniſſent: pars non ceſſit ſine ingenti ſtrage parti.
Diu igitur populo in vtroqȝ ancipiti bello feruente et multis ex
vtraqȝ parte cadentibus: vltimatim ſijſka ſuperioꝛe: rex campũ
deſerens terga vertit. ⁊ ſimul cũ ſuis qui ſuperſtites erant fugi/
ens hoſti tum res tum animi ferocitatē reddidit. Cum igitur rex
ſigiſmũdus huius rabiem perfidie vi ſe compeſcere minime poſ/
ſe arbitratus eſt: vniuerſalis dogmate concilij tantã ſuffocare pe
ſtem ſatagens illam conſtantienſē celeberrimã vniuerſalis chꝛi/
ſtiane religionis ſinodũ celebꝛare pꝛocurauit. Ubi pꝛefatus Jo/
hannes hwȝ ⁊ hieronimus diſcipulus eiuſdē hereſiarche videli/
cet pꝛedicti conſilio in eodem ſimul cum dogmatibus repꝛobati
damnati ⁊ ignis incendij ſupplitio exterminati fuere. Non ergo
regno bohemie in pꝛedicto per ipſos ſeminate peſtis fomes ceſ/
ſauit hanc noſtrã vſqȝ ad etatem.

De exercitu hungaroꝛum in partibus Bozne debellato Sequitur.

Multa et varia bella hui⁹ regis in dieb⁹ nō semp̄ fine op
tato clausa strepuere. Sz quis tāti p̄ricipis tot p̄ ānos
regnātis euū stilo queat p̄stringere? Inter cetera enī
bella: dn̄ice incarnatiōis cū quīdecim⁹ post mille qua
dringētos instaret annus: magna vis armoꝝ gētis hū
garice aduersus ducē spalethij herwoija denoīatū mota ē. Dux
enī iste ante hec regi fidelis: eisdē in dieb⁹ p̄teruie stimulo duct⁹
lapsus in p̄fidiā regno hūgarie vim īferre conat⁹ ad suas p̄tes ro
borādas ingētia thurcoꝝ agmina p̄duxit: et partib⁹ regni boznen
sis regi subiectis ingens p̄do fuit. Aiauerat hūc hoīez lōgeua re
gis absentia. Rex enī ipse eisdē sub annis in dicto p̄stātiēsi p̄cilio
p̄tra heresim iaz dictā p̄roqz sacraꝝ romani regiminis coronarū
adeptione agebat. Viri igit̄ in regno potētes quib⁹ regia de cō/
missione id cure erat nouaꝝ rerꝝ strepitu pulsati: Johānē de gara
alterꝝ Johānē de maroth: Paulū chwpor de monozlo banos: ce
teros etiā q̄zplures viros p̄stantiores duces sui exercit⁹ efficiētes
robur hungaricū satis grande in regnū Boznense p̄tra illū mise
re. Ille vero ex aduerso tum sua tūqz conducta gente munitus
illis cāpo se opposuit. Collatis igit̄ signis bellicis et turbarū voci/
bus vtraqz ex parte magno clangoris insonitu tharatātarizātib⁹
vterqz hostis mutuā in ruinā sitibundus bellū ingredit̄: et in ma/
gna virtute lacertorū viribus p̄reliat̄ totis. clamor ingens exu/
berat: frāgunt̄ lancee: et in earū fractiōe multi deijciunt̄ ab equis
cadūt hincinde cadauera mortuoꝝ parte ex vtraqz. Sz quis boz
nensiū astutie se p̄ferre valet? Cū hūgaroꝝ vires illorū potentie
eo in certamine multo superiores cernerent̄: mox illi montiū per
culmina: qui ex eis ad id p̄stituti erant: stantes: ita docti: hūgaros
fugere p̄clamabāt. Hec vox magnā hungaris edidit p̄fusionem.
Nam cū prelio viriliter insisterēt: hoc rumore audito: partē ipso
rum fuge datā arbitrati: campū deserentes terga verterunt. pro/
pter qd̄ et magnā stragē et hostibus p̄redā ibidē dedere. Nec du/
ces ipsi tāti periculi expertes fuerūt: quin alij ibidē capti: alij per/
empti. Johānes enī de gara capt⁹ et dire vinculat⁹ post ml'tos sue
captiuita tis dies libertate potitus: pondus ferramētorū ingens
quibus vinctus erat: in monasterio de Batha ad gloriā precio/
sissimi sanguinis domini redemptoris nostri pro illius qd̄ ibidēz
vouerat redēptione voti futurā ad memoriā reliquit. Johānes
vero de maroth pro sui libertate inimico magnā auri sūmam fu/

dit. Et quid de paulo chwpoꝛ bano dicendū eſt: qui bouinā crudā in pellē inſutus vlterioꝛē duce ab ipſo vitā nō meruit. Nā cū ꝑfidiā ante hāc dux ipſe herwoija regi ſigiſmūdo obediētie iūctꝰ officio eiuſdē curiā frequētaret: ⁊ tū vita tūqꝫ regimine moꝝ brutalis cernereť: ipſe paulus banus illū ludibꝛio habēs: dū illi obuius fiebat diſſolutꝰ in deriſum mugitu bouino ꝓ ſalutatiōis veneratione dignitatē illiꝰ deturpabat. Sic ⁊ ipſe dux herwoija: cū idē paulus banus ab ipſo veſtimēto dicte pellis bouine honoꝛatus fuiſſet aiebat. Qui in foꝛma humana voce bouis inſtar vtebaris: vtere iā ⁊ foꝛma ⁊ voce eiuſdem.

De bello per ſtephanū banū de loſoncz in partibus tranſalpinis cōmiſſo.

Eſt etiā pugnatū huius regis in diebus tranſalpinis in partibus pluries ſemper illius gentis requirente rebellione. maxime tamē pꝛelium illud quod duce viro magnifico ſtephano de loſoncz bano partibus in eiſdem cōmiſſum eſt q̄zuis triſtem habuerit finem viuaci tamen memoria dignū. Erant enī diebus in illis terra in hac duo pꝛincipes alter daan alter merche: ambo eodem ſanguine nati: qui paritate cōfuſa ſingulari vti dominio laboꝛabāt. Et cū daan ſuas ꝑtes debilitari agnouit p̄ceps thurcoꝛū queſiuit ſubſidiū ⁊ illo potitꝰ partem alteram coegit in fugam. Merche vero cū vires ſuas ad arcendū extraneū hoſtem debiles ſenſit regis ſigiſmūdi petiuit auxiliū. In huius igitur ſuccurſū ſtephanus de loſoncz banꝰ multis armatoꝛū cū agminibus per regē miſſus extitit. Qui tādē cruēto ꝯmiſſo bello: dū hoſti impar eēt: poſt multā partis vtriuſqꝫ ſtragē capitiſ ſui dāno vite pariter ⁊ bello ibidē finē dedit. Nā poſt caſū ducis ducti in fugā ꝟſi magnā inimicis reꝝ ⁊ ꝑſonaꝝ p̄dā dedere

Huiꝰ belli exitū ingens ſubſecutū eſt miraculū. Enīuero cū poſt hāc cladē duo vel citra p̄teriſſent anni: ⁊ quidā viſendoꝝ oſſiū interfectoꝝ grā in huius cāpū certaminis acceſſiſſent: dūqꝫ mirabūdi īnumeras hominū pariter ⁊ iumentoꝝ ibidē occiſoꝝ admirarenť coſtas: eueſtigio vocē quaſi humanā tenuem pariter ⁊ difficilē audierūt. Attoniti igiť huc atqꝫ illuc reſpiciūt neminē tn̄ vidēt: q̄re ſe fantaſmate ludi arbitranť. nec minꝰ pauoꝛe ꝑculſi diu ſtetere. Et cū vocē illā ꝯtinuari iterqꝫ rūoꝛes quos audiebāt nomē celeſte dn̄i nr̄i iheſu xp̄i ⁊ eiꝰ genitricis glioſiſſime Marie crebꝛius recitari aduerterūt: in animū reuerſi inquirētes quid nam

hoc miraculi eſſet: vlteriꝰ ꝓceſſerũt. Tandẽ humana tabe ſpolia
ta oſſa natis circũq̃qꝫ virẽtibꝰ herbis intorta ſolũ caput integruꝫ
īuenerũt. O celi regina glᷓioſiſſima tuũ quo laudũ p̄conio ſanctũ
magnificemꝰ nomẽ: q̃s tibi gratiarũ referamꝰ actiones: q̃ te vene
remur gloria: dũ cũcte tuas ī laudes hũane ſufficiãt vires mĩme
Ille tuis ceſſet a laudibꝰ tuo ſcõ q̃ noīe īuocato tuã nõ ſenſit be/
niuolẽtiam: tua eteniͣ petẽs ſuffragia ⁊ ad tua ſcã ꝯfugiẽs p̄ſidia:
a te derelictꝰ eſt nemo. Magno nobis exẽplo eſt vgo ſacrata hoc
ingẽs q̃d hoīe ī hoc nobis oſtẽdiſti miraculũ. Nã cũ totũ corpuſ
exanimatũ tabidũq̃ꝫ ſolũ caput vinere ⁊ linguã loqui ꝓſpexerũt
ſtupidi ingenti capiũt admiratione: tãtos ꝙ per dies eſtatis fer
uidꝰ ardor: hiemiſq̃ꝫ auſterꝰ rigor: ac inedia ⁊ ſitis: totius corp̄is
conſũpta carne ſolũ caput reſeruauere. Admirãtibꝰ igitᷣ illis: q̃d
admiramini inquit creatura dei ⁊ xp̄ianꝰ ſum qui ſi xp̄iani eſtis il
lius ꝓ noīe ꝓpter vos in cruce qui mortuus eſt: querite mihi ſa
cerdotẽ ut confitear. Interrogatꝰ tandem: quomodo nãq̃ꝫ illos
vſq̃ꝫ ad dies vixiſſet: reſpõdit. Glorioſiſſima virgo Maria me
fouit: pariterq̃ꝫ ut ſine p̄ceptione eccleſiaſticoꝝ ſacramẽtoꝝ non
decederẽ me veſtrũ vſq̃ꝫ aduẽtũ cõſeruauit: ⁊ niſi cõfitear mori
nequeo. Interrogatꝰ rurſus: qua de rõne ipſa virgo glorioſa te
tanto ꝓſequitᷣ beneficio: rñdit. Uigilias ſeptẽ feſtiuitatũ illiꝰ ſem
per in pane ⁊ aqua ieiunaui: ⁊ illius feſtiuitates ſũma cũ deuotio
ne celebraui: viteq̃ꝫ ⁊ mortis oĩs ſpes ipſa mihi fuit. Accerſito
tandẽ ſacerdote ⁊ cõfeſſione ceteriſq̃ꝫ q̃e ſubſequi debebãt per
actis diſſolutus quieuit in pace.

De bellis nicoli petherſij bina vice geſtis.

M ultociẽs euo eodẽ gens thurcoꝝ quietis impatiens
⁊ cõtinue ſitibũda rapine partes eis danubiales ⁊ ter
rã nr̃o vocabulo themeſkeꝫ appellatũ violentis irru
ptionibꝰ triſtauit. Quos vir ſtrẽnuꝰ magna aggredi
audax nicolaꝰ filiꝰ petri de macedonia: amicorũ auxi/
lio ⁊ milite aggredario adiutus: binis ꝓfligauit vicibꝰ: ſpolia tu
lit ⁊ hoſtẽ in fugã pariterq̃ꝫ ⁊ in p̄dã cõuertit. Cũ eni eadẽ tempe
ſtate machumetes primꝰ: ceſar aũt thurcoꝝ quintꝰ: defũctis fra
tribꝰ vna ſecũ ex quõdã ſup̄dicto paſaythe alias filꝛ ceſare thur/
coꝝ generatis regnũ adeptꝰ: illud terra mariq̃ꝫ adauxiſſet ⁊ quã
dam partẽ meſie quã nos ſupiorem boznã: uel vulgo vocabulo
werhbozanya vocamus ſuo ſubdidiſſet dominio: placuit illi ut

nouū terra in hac regem crearet. Igiť quendā tuin parui cenſus tum humilis ortus pariter ⁊ fame hoīem Ikach vocatuꝫ regem boznēſem denoīauit. Iſte noui gloria noīs ſeductus: vim quaꝫ potuit ſibi cōmiſſe gentis omnē mouit ⁊ partes p̄dictas predabū dus inuaſit. Fumātib⁹ igiť vndiqꝫ p̄dijs ⁊ pre timore cūctis terre illius hominibus euadēdi facultas quoꝝ erat fugientib⁹: Nico/laus filius petri ſupradictus: nō equalis milite ad hoſtem milita ri ductus temeritate illi hoſtis fuit. Commiſſo eniꝫ prelio cū an/ceps certamen ferueret: ⁊ illi medios inter bellātes rex ikach ob uius fuiſſet: ille eo cognito mox equi ſui in illum vertit habenas ⁊ illum lancea ſua tam viriliter aggreſſus eſt: quod rex Ikach ex impulſu lancee eiuſdē non obſtantibus fidelibus armis ſuis gra uiter vulneratus preceps corruit ab equo. Non pepercit iratus miles homini proſtrato: ſed deſcendens de equo pectori illi⁹ ar/matū impegit pedem: ⁊ victi non curatis precibus illum enſe nu do iugulauit. Quo viſo cohors quā ipſe ikach ꝯduxerat vniuer ſa in fugam cōuerſa eſt. Ipſe vero nicons filius petri ſimul cum ſuis preda locuples redijt: ⁊ regi ſigiſmūdo in ſignū victorie bā/deria ſiue vexilla hoſtis hoſtēqꝫ captuꝫ haud modicū miſit. Pu gnauit ⁊ altera vice cū thurcis cōfinia in predicta irrumpentib⁹ miles iſte. Et cum ad conterendū hoſtē viro pariter ⁊ armis illi impar eſſet: noctem ſibi auxiliari arbitratus militem queꝫ potuit congregauit. Addidit inſuper homo ſagax militie equarum ce/terorūqꝫ in agro depaſcantium iumentoꝝ vagabundos greges vnicuiqꝫ gregi tum timpaniſtas tum fiſtulatores ⁊ preterea ho/mines qui clamores ederēt preponendo. Tali adiutus preſidio in hoſtem hoſpicio campeſtrali nocturneqꝫ quieti datum irruit: turbauitqꝫ ⁊ afflixit ac fuge precipiti dedit: victoriaqꝫ pariter ⁊ ſolēni potit⁹ preda: ſue ꝯditionis inter nobiles noſtras vſqꝫ ad dies memorabilis: nomē optimū potitus eſt in euū. Dixere q̄dā qd̄ hoc ī certamine miles p̄notat⁹ ſue gētis ꝓ cognitione: ne no/cturnis obūbrati tenebris ſui milites alter feriret alteꝝ: vocabu lū: Iſten: zenthmyhal belli feruēte atrocitate p̄cepiſſet clamādū Cūqꝫ pugna eiuſdeꝫ noctis ſub obſcuritate ferueret ⁊ hoſtis ho ſtem min⁹ agnoſceret: thurci hoc vocabulū uel apud deū uel er/ga hoſtes ſibiipſis nō min⁹ auxilio eē cogitātes: cū acriter ab ho ſte perſequerenť: ingenti cum clamore omiſſo vocabulo iſten ſo lum mihal clamitaſſent.

De coronatione regis ſigiſmūdi in regē bohemie.

Rex ſigiſmūd⁹ quatuor ꝛ triginta annos regni hūgarie p̄ncipat⁹ gloria fret⁹: milleſimo q̄drīgēteſimo vigeſimo dñice incarnationis anno regni bohemie in regē coronat⁹ eſt. Hos enī ante annos poſt ſublationē wēceſlai fratris ſui: ipſe rex ſigiſmūd⁹ regno in eodē non regio ſed gubernatoris noīe fungebat̄. Iſte rex nō ſolum humilis dom⁹ nobiles: verūetiā plebee cōditionis hoīes alte dignitatis ad culmē q̄zplures ſublimauit ſuoqꝫ in regno potentes fecit. Dom⁹ enī dñoꝝ de palocz ꝛ de rozgon: ac quōdā dñi michaelis orzaagh palatini de quo ſuperi⁹ mētionē me feciſſe recordor: ipo rege auctore amplā deuenere agroꝝ ad poſſeſſionē ſupſtites quorū nūc ī regno alto magnificētie titulo gaudent. Comes v̊o pipo de ozora nullo ſui ſanguinis herede ſupſtite defunct⁹: ꝛ mathko ban⁹ cū ſuis fratrib⁹ frākone perkone ꝛ zowano: poſteri quoꝝ paternis ī reb⁹ nūc haud magnā habēt portionē: raguſiani fuerunt. Qui lꝫ vrbani ſtat⁹ fuerint magnā tn̄ hui⁹ regis beniuolētiā habuerūt: auriqꝫ ꝛ agri poſſeſſione opulēti quodū vixerūt potētes in regno fuere. Medie aūt eminētie nobiles quoſ rex iſte aut ex rure aut obſcuro nobilitatiſ ex tugurio ſuſtulit mihi cōnumerare haud ꝓmptū eſt: legentib⁹ quoqꝫ tedij faſtidiū cū ad has res nulli⁹ ſint importantie: generare arbitror.

De his qui regis ſigiſmūdi frequētauerunt curiā: ꝛ quomodo dezpot⁹ caſtrū nandoralbeñ. eidē ceſſit.

Curia p̄ncipis hui⁹ magna nobilium claritate illā frequētātiū refulſit: ingentiqꝫ aduenarū inundatione ſꝑ glorioſa fuit: multi germanie ꝛ italie ꝓceres hanc frequētauere. Nec min⁹ regis portigalie nat⁹ multo ſui regni nobile cinct⁹: occiduis terre de finib⁹ ꝓ tāti veneratiōe p̄ncipis veniēs: curie regis hui⁹ honori fuit. Is tū qđ ī ſtāte hyemis diro rigore danubiū ꝯgelatū vidiſſet admiratū extitiſſe: ꝛ genitori ſuo maiori ꝓ miraculo qđ vnq̄ꝫ ꝑegrinarū ꝑtiuꝫ ī luſtratione vidiſſet nūciaſſe: ferūt ſigiſmūdo regi. Illuſtris p̄nceps georgi⁹ raſcie dezpot⁹ ſūma obediētia fuit caſtrūqꝫ nādoralbenſe int̄ cōcurſus potētiū amniū danubij ꝛ zaui ſituatū: qđ abolito euo taurinū: nr̄os aūt ꝑ ſeniores alba bulgarica vocatū extitiſſe ꝓhibet̄. ſuos ꝑ ꝑdeceſſores ꝛ ipſuꝫ illa vſqꝫ ad tpa īhabitatū dñi milleſimū q̄drīgēteſimū vigeſimūquītū circa annū mere fi/

delitatis ꝓ obſide eidē ceſſit. Hoc caſtrū poſtea rebus thurcoꝝ inualeſcentibus: agro hungarico ut infra ſtilo tangetur breui: haud parue vtilitatis fuit. Rex vero ſigiſmundus illi propter hoc non minoris munificentiaꝫ largitatis exhibuit. Nam in regno ſuo hūgarie caſtra zalamkemen: kewlpen: becheij: wylagoſwar: thokaij: mwkach: thalya: regeg ac opida zathmar: bezernē: debreczen: thvr: warſan: ⁊ alia nōnulla: in ciuitateqꝫ budenſi domū egregiā illiꝰ dignitati ſufficiētē ꝓ deſcenſu ⁊ hoſpicio eidē donauit. Is etiā regalē frequentabat curiā: ⁊ apud regem apudqꝫ hungaricos gratus habebať.

De vaſtitatibus per blaſkonem editis.

Rex ſigiſmūdus ſanctā matrē eccľiaꝫ tuꝫ armis triſtatā: tuꝫ vero ingētibꝰ ſciſmatis ⁊ hereſis ꝓcellis ⁊ turbinibus agitatā: crebris vicibꝰ cōſolatus eſt: ruentēqꝫ erexit: ⁊ ꝓ illa ſuos ſepiꝰ theſauros ſuoꝝqꝫ ſanguinē ſiľ ⁊ aīam fudit. Tandē cū etas ſua lōgas ſibi moras ꝑmittere videreť minime: ne morte ꝑuētus impialis noīs honore fruſtrareť: illa in toto orbe terrarū noīatiſſima romani regni diademata: impialibuſqꝫ dignitates infulas ſuſcipe ſatagēs: diſpoſitis in regno ex viris p̄ſtantioribꝰ ꝓ eiuſdē tutela cuſtodibꝰ: verſus vrbē romanā ſuoꝝ flexit habenas equoꝝ. Sꝫ hi cuſtodes regnū hūgarie ſui p̄ñtia principis orbatū haud bene ꝓtexere. Nā milleſimo q̄drīgēteſimo triceſimo primo ſalutis anno ipſo rege pegrinis in regnis res ſuas dirigēte: quidā blaſko exigui tū cenſus tū noīs ex collectiuo milite hūgarico videlicet ⁊ bohemico: quorū p̄da animi erat: ingēti manu cōflata: primū opidum thernauie turribꝰ altis muro coctili iunctis cinctū: ciuibꝰ eiuſdeꝫ nocturna quiete ſoporātibꝰ vi clādeſtina ſubintrauit: potituſqꝫ munitione arma auxit: ⁊ q̄i turbo vehemētiſſimꝰ in ꝑtes regni ſuꝑioreſ: quaſ nos terrā mathie vocamꝰ ſe ingerēs rebꝰ etiam diuinis aut ſexui uľ etati parcēs minime vſqꝫ ad danubiū igne ⁊ gladio oīa vaſtauit rapaciqꝫ expoſuit p̄de: ⁊ altiꝰ feciſſet niſi cuſtodes p̄dicti vniuerſa regni hungarie cōgregata nobiliū multitudine illiꝰ voracem appetitū cōpeſcuiſſent: ⁊ illum ſuis in rebus quas aggreſſus erat quoddā ſilentiū pacis ſub imagine tenere coegiſſent.

De ruſticis regibus in regno ſubortis.

Hos ante annos ī regno hūgarie duo ruſticana bella auctoribus quibuſdā ruſticis: altero anthonio altero vero martino vocatis: non tamē vno eodē tp̄e ſtrepuere. Ho

rum vnus puta anthonius in trāſſiluanis regni partibꝰ alter aūt videlicet martinus in terra nyr ⁊ zamoſkewꝫ magna ruſticorum vi collecta: ⁊ noīe regio ſibi vſurpato: ac vexillis eleuatis in gentibus: velut inundatio quedā erūpentes viribus ⁊ regnuꝫ ipſis ſubicere ſatagentes: hnc ⁊ illuc ferebant: nobileſqꝫ vniuerſos ſibi occurrētes interficiebāt: ad villas vō ⁊ oppida ut illis adherent nuncios cū ſanguinolētis gladijs mittebāt: nolentes vō inclinari: prede pariter ⁊ morti exponebāt: ⁊ in tantū ruſticana hec potentia creuerat: qꝫ ⁊ armati illos aggredi pauitabāt. Tandem multa ꝓcerū expeditione cōtriti ⁊ debellati ſunt: penaſqꝫ condignas dedere. Nam regibus ipſis morte mulctatis: ceteros qui euadere nequiebant alios oculis alios naſo ⁊ labijs alios vero manibus damnificauere.

Quomodo rex ſigiſmūdus primū in regē tandem in Imperatorē romanoꝝ feliciter extitit coronatus.

Inter hec rex Sigiſmūdus partibus tuſcie ⁊ lombardie ꝑluſtratis: in ciuitate mediolanenſi ſecūda romani regiminis corona: cū primā ante hec in aquiſgrano ſuſcepiſſet: ꝑ principes ⁊ electores eiuſdeꝫ dignitatis extitit coronatꝰ: deinde cōtinuato itinere romanā venit ad vrbem: vbi ſacrarū imꝑialis faſtus infularum honore: veneranda tanti principis canicies per ſanctiſſimū in chriſto patrē dn̄m Eugeniū papam quartū ingenti cū ſolēnitate laudabiliter extitit adornata. Propter quod ipſe rex ſigiſmūdus iā nō ſoluꝫ rex aut imperator: ſed rex ⁊ imperator a ſuis vocari dignatus eſt Reuerſus poſt hec per italiā ⁊ germaniā: ⁊ rebus tam romane eccleſie q̄ꝫ ſuis ſibi occurrētibus diſcretionis moderamine ad votū cōpoſitis: venit in hūgariā: que ſuā ꝓpter abſentiā multis iniurijs vndiqꝫ laceſſita: ⁊ in ſue qnietis ſtatu grauibꝰ affecta erat ꝓcerū diſcordijs. Figens igiť in ciuitate poſoniēſi reſidētiā: ⁊ ad illū regni ſui hungarie principibꝰ ⁊ ꝓceribꝰ quaſi totū regnū rep̄ſentantibꝰ ꝓ viſenda noua dn̄i ipſoꝝ dignitate cōfluētibꝰ: oēm impetū ⁊ turbinē diſcordiarū quibꝰ regnū ſuū ſua regali pn̄tia viduatū: interī agitatū extitit: ſagaciť cōplanauit: ⁊ inſuꝑ ꝓ euellēdis radicitꝰ amplioribꝰ regnicolarū diſcordijs: proqꝫ pace illorū ſtanda: nouas in regno ꝯſtitutiones nouaſqꝫ leges ſui priuilegij patrocinio mediāte ꝑpetuo ſeruādas ſtatuit ⁊ roborauit.

De obitu imperatoris Sigiſmūdi.

QUia regnũ bohemie pꝛīcipe remoto nõ minoꝛib⁹ guer/
rarũ ardebat incẽdijs:maxīe qꝛ huziſte xpiano rebel/
les regi catholicã fidẽ ſubuertere ſatagẽtes:res pit ꝛ
ſanguinẽ ſecũ diſſentiẽtiũ ſitiebãt:ꝛ cũ illis vis ſil’ ꝛ ha
bilitas ꝯuenīebãt:nõ tãtã xpian⁹ i paganũ quantã ipſi
huziſte i xpianos ſeuiciã exercebãt.Mouit igit̃ xpianũ pꝛīcipem
natalis regni diſcoꝛdia:nec illũ ſue etatis grauitaſ detinuit.Quõ
arrepto v̄ſus bohemiã itinere ut ill’ pacẽ ꝯderet diſceptãtẽqꝫ po
puli fidẽ vniret:pꝛagẽſeꝫ vꝛbẽ ītrauit. Dũ igit̃ ſenex pꝛīceps eta
te curiſqꝫ pit ꝛ paliſis īfirmitate laboꝛaret:magna īfirmitatiſ gra
uitate occupat̃:ſuãqꝫ ſenilẽ etatẽ extremos ſue vite ad limiteſ ap
ꝓpinq̄re ſui coꝛpis ex debilitate agnoſcẽs: hũgaroꝝ potioꝛib⁹ q̃
illũ comitabãt̃ clã ad ſe vocatis illos ita affat⁹ ẽ. Chari mihi filij:
ſũmũ rex cõditoꝛẽ mee vite de dieb⁹ ut ip̄e mei coꝛpis ſentio ex
debilitate ꝯtẽtaſſe arbitroꝛ:ſicqꝫ hic moꝛte ꝑuẽt⁹ fuero:timeo ne
bohemi q̃ me ꝛ vos ſꝑ odio habuere i vos irruant: voſqꝫ ꝛ v̄ras
res rapaci p̄de exponãt.Sꝫ q̃ hucuſqꝫ voſ dilexi:ut ꝛ nũc me voſ
ſtime diligere ſciatis:maxiaꝫ ꝓpt̃ vos icidi i curã:ita ut ꝛ lãguoꝛi
bus qb⁹ ꝑurgeoꝛ ꝛ cetis reb⁹ obmiſſis ſolũ v̄ia de lib̄tate die no/
ctuqꝫ curẽ.Quãdã igit̃ v̄re ſalutis viã inueni ꝑ quã vos v̄ris la/
rib⁹ icolumes me reddere poſſe cogito.Cras.n.barba ꝛ crinibuſ
meis coadunatis caniciẽ capitiſ mei crinalia adoꝛnate:locãteſqꝫ
me impiali i ſede ſil’qꝫ i feretro me ponite:ꝛ mediã ꝑ ciuitatẽ vna
mecũ trãſeũtes me ꝛ vos e medio illoꝝ q̃ v̄im ſitiũt ſãguinẽ edu
cite:pitqꝫ p⁹ v̄ba impialib⁹ e lumib⁹ madide aboꝛte lachꝛyme ſu
as defluxere vſqꝫ ad maxillas.Placuit hũgaris impial’ beniuo
la ꝑſuaſio.Quãobꝛẽ ſubſequẽtis noctis tenebꝛis q̃ ſtellaſ reddit
claꝛioꝛes ꝑ ſol’ oꝛtũ fugatis:altiſqꝫ pallatioꝝ cacuminib⁹ titaneo
radiãti ꝑfuſis lumīe:hũgari vniuerſ ad viã neceſſarijs p̄paratis
oĩa iuxta impatoꝛis ꝯſiliũ fecerũt.Et cũ ſenex pꝛīceps venerãda
canitie tũqꝫ floꝛido adoꝛnat⁹ crinali mediã ꝑ ciuitatẽ ferebat̃ vn
diqꝫ ſex⁹ vtriuſqꝫ iuuenũ ſenũqꝫ fit ꝯcurſus : ꝛ lachꝛymãtib⁹ in/
tuẽtes eũ lumib⁹ quaſi illũ ampli⁹ non viſuri : genuũ curuatione
pariterqꝫ ꝛ iocũdo ſalutatiõis oꝛaculo eũ venerabant̃. Ille cir/
cũquaqꝫ oculis intuitu depaſtis eiſdẽ impialis tm̃modo capitis
inclinatiõe reſpõdebat.Egreſſus igit̃ pꝛagẽſi de ciuitate optataꝫ
venire ad patriã nequiuit:ſed in znoyma ciuitate moꝛauie dela
tus dn̄i milleſimo q̄dꝛīgẽteſimo triceſimoſeptimo anno i feſto cõ

ceptiõis gl'ioſiſſime v̇ginis marie: etatis ſue ſeptuageſimo: regno
rũ aũt ſuoꝝ hũgarie quinq̃geſimo primo: romanoꝝ ſeptimo ⁊ vi
geſimo: bohemie decimoſeptimo: imperij v̇o ãno quĩto diẽ obijt
Qui poſtmodũ ſuoꝝ nõ ſine vberrimo fletu in hũgariã portatꝰ:
⁊ in eccl'ia waradiẽſi honorifice ſuoꝝ p̃deceſſoꝝ ad ĩſtar traditꝰ ẽ
ſepulture. Fuit imperator ſigiſmũdꝰ hõ ĩ ſui vultꝰ q̃litate ⁊ pſone
q̃ntitate ſatis idoneꝰ: pulchra facie: crinibꝰ criſpis ⁊ glaucis ac ſe/
reno intuitu a ſũmo reꝝ ꝯditore adornatꝰ. Hic in fauorẽ hũgaro
rũ quondã longas barbas deferentiũ ꝓlixã barbã deferebat.

De coronatione alberti regis: ⁊ de ꝑda in ciuitate Budēſi facta.

L Iquerat īperator ſigiſmūdꝰ regni ꝓ herede vnicā tm̄
natā elizabeth denoīataꝫ: quā ex illuſtri regina barba
ra nata quōdā ſpectabilis hermāni comitis Cilie ſcda
ſcꝫ ꝯſorte ſua genuerat. Hāc ipſe īperator alberto du/
ci auſtrie adhuc in humanis agens hac ſub ꝯditiōe vt ſibi gener
pariter ⁊ filia in regno ſuccederēt ritu xp̄iano legitima ꝓ cōſorte
locauerat. Et cū hec diſpoſitio populo hungarico diſpliceret mi
nime: imperatore tumulato: ipſe dux albertus mox introductus
eſt: primaqꝫ noui tunc ſubſequentis die anni: dn̄ice ſcꝫ circūciſio
nis celebri in feſto: dn̄i aūt milleſimo q̄dringenteſimo triceſimo
octauo anno: eadē qua primi reges hūgarie glorie cū pompa feli
citer extitit coronatus. Huius regis primo anno budēſi in ciuita
te ingens exortū fuit diſturbiū. Cū eni ipſa ciuitas ex bino pplo
hungarico ſcꝫ ⁊ theutonico habeat incolatū: theutuni ſui ideo/
matis principe tumidi hūgaros omnino ſue ditioni ſubdere ⁊ il/
lā ꝯſuetudinē ciuitate in eadē ab olim obſeruatā: ꝗ videlicet al/
tero annorū hungaros altero vͦ theutunꝰ in iudicē ꝑficeret ab
olere ſatagētes: interdū cū illis tēpus idoneū preſtabat: hūgaros
tū obprobrio tū vͦ vi afficiebāt. Hungari vͦ: qui ab antiquis in
ſui vindictā tarde moueri: ſed aliquādo tarditatē vindicte potē
tis turbinis ad inſtar ſatiſfactiōis grauitatē in ſui offenſores exer
cere ſolent: oīa velut quodā graui ſomno occupati diſſimilabāt:
quid nā inſulſa theutonoꝝ pareret ꝑſumptio expectantes. Erat
tūc ciuitate in eadē hūgarus quidā iohānes ewthwews denoīa/
tus homo preſtātie nō parue: nec vltimꝰ in ciuitate: qui ſolus to/
tius hūgarice plebis obprobriū ꝑter oēs grauiter ferebat: ⁊ q̄ntū
in illo erat hūgarorū ciuiū honoreꝫ voce ⁊ vi tutabat. Cū igit in
oculis theutonicoꝝ ad modū grauis haberet: theutuni opportu
nitate potiti illū furtim captiuarūt: ⁊ captū domus eorū in pene/
tralibus diuerſis tormentorū generibus affecerūt: tandē nimiā
tormentorū per torturā mortuū alligato illius collo ingentis la/
pidis mole in danubiū illū demerſerūt. Tacuit hoc enorme ſce/
lus octauū infra diē: donec ſcꝫ cadauer illiꝰ pondere ſolutū lapi/
dis aqua ſuis expoſuit rippis. Inuentū igit corpus exanimatū et
multū ſue calamitatis exhibens cicatrices credibile de ſuis teſti/
moniū ꝓbuit interfectoribꝰ. Eadē tēpeſtate curia regis multo fer
uebat nobile. Quapropter hungari hoc enormi ſcelere viſo fre/

mentes: vnanimiter ingenti clamore ꝯcrepuerũt.magnoqꝫ furo
ris cũ impetu in ſui vindictã in ciuitatẽ irruẽtes:dũ ĩterfectores
illius reperire nequeũt illoꝝ ingerũt ſe in pallatia.et teſtitudinũ
ferrata ꝯfringentes hoſtia:theſauros theutunoꝝ rapaci expone
bãt ꝑde.Erat dieb⁹ in eiſdẽ budenſi in ciuitate frater quidã noĩe
iacob⁹:homo deuot⁹ ⁊ religiõis ꝑfecte:natiõe italic⁹: ordinis ſci
franciſci:quẽ hũgari ꝑdicatiõis in doctrina haud parũ ſequebãt.
Hic in gentib⁹ excitat⁹ clamoribus:cũ eidẽ facti innotuit ſeries:
arrepta diuina crucifixi imagine medi⁹ nudus pedib⁹ inter hũga
ros curſitabat.⁊ chriſti imaginẽ illis oſtẽdens:ac illos vt ab ince/
ptis ꝓ illo qui ꝓ eis ita crucifixus eſt deſiſterẽt : voce queruloſa
pariter ⁊ lamẽtabili rogabat. Illi eo magis clamorib⁹ inualeſcẽ/
tes dicebãt:deus etiã nobiſcũ eſt./Direptiõiqꝫ rerũ dediti de illi
us precib⁹ curabãt minime.Et cũ frater ille nil ꝓficere:ſꝫ magis
tumultũ ſe facere agnouit:in clauſtrũ ſci iohãnis euãgeliſte vnde
exierat reintrauit.Hungari vero tali a theutunis ſcelerati illorũ
facinoris exacta talione:cũ amplius res eoꝝ inuenire nõ value/
runt:a direptione earundẽ ceſſauerunt.

De exercituali expeditione regis alberti ꝯtra huziſtas.

REx albert⁹ iperatore vita functo:illi nõ ſolũ in regimi
ne ſucceſſit hũgarico: verũetiã poſt impoſitã in hũga/
ria ſibi coronã mox i regẽ romanoꝝ ⁊ bohemie elect⁹
eſt.Cũ igit̃ poſt iperatoris ſublationẽ in regno bohe/
mie huziſtas eo acri⁹ in catholicos ſeuire audiuit:in/
gentẽ hũgarici ⁊ almani ppl̃i ꝯtra illos mouit expeditionem. Illi
aũt licet ⁊ polonicales man⁹ habuerint in auxiliũ tñ cũ cãpeſtrẽ re
gis expeditionẽ ipſoꝝ vires paritate potẽtiaqꝫ eminere aduerte
rẽt:intra menia ciuitatis thabor denoĩate ſe receperũt.Eſt eñi ci
uitas hec ĩ bohemia caput ⁊ nutrix huziſtaꝝ:ꝑ ipſos dudũ nouel
la adhuc illoꝝ creſcẽte ſupſtitiõe:cãpeſtralib⁹ eoꝝ ex caſtris noua
muroꝝ edificatiõe in loco naturaliter forti ꝯdita. Iuxta quã rex
ſua cãpeſtralia fixit caſtra. Illi aũt ſepi⁹ de ciuitate:regi⁹ vo exerci
tus de caſtris erũpẽtes viciſſim graui morte laborabãt.Cõpleuit
hec dimicatio mẽſes treſ. Interim aũt vtraqꝫ de parte tũ mutuo
in ꝯflictu:tũ vero excuſſione machinaꝝ necati fuere plurimi. Et
cũ rex albertus ſolã famem hoſti inimicã aduertit: tanto populo
eſcã demere ⁊ vias opem victualiũ ferentes illis ſe recludere nõ
poſſe arbitrat⁹ : diſſolutis caſtris hoſti ceſſit.nobiliſqꝫ illa expe/

ditio illuſtriū ducū: comitū: alioꝝq; potētū nobiliū ī euertendā huziſta ꝝ vim ⁊ ꝑuitatē ꝯflata: viroq; ⁊ armis admodū potēs diſſoluta ipis huziſtis locū ceſſit: animūq; ⁊ ſpez maiorē q̄z pri⁹ erat dedit.

De expeditiōe regiſ alberti ī tydewew ꝯſūmata ⁊ d̄ obitu eiuſdē.

POſt hec anno regis alberti ſcd̄o ingens exuberauit fama: qd̄ amrates thurcoꝝ ceſar magnā ſue gentis vim mouiſſet: regnūq; hūgarie īuadere conaret̄ ꝓpter qd̄ rex albert⁹ ſui regni ꝓceꝝ celebrata ꝯgregatiōe vna cū eiſdē ꝯcluſit: hoſtē nō debere ſpectare regni ad penetralia: ſ; eē illi in forti brachio obuiandū. Cōmota igit̄ toti⁹ regni hūgarie militari virtute: magnū ꝯgregauit exercitū: ⁊ in loco vulgari appellatiōe Tijddewrew vocato ſua tētoria locauit. Ceſar v̄o thurcoꝝ regē in regni defenſionē ſufficiētib⁹ militū armoꝝve ꝑſidijs gaudere audiens: expugnato caſtro zendrew et oī pene raſciane agro ſue potētie ſubiecto: dezpotoq; regni eiuſdem dn̄o in hūgariā ꝓfugato: frameā ⁊ oē ſuū robur in grecos ꝯuertit ac illā ampliſſimā theſſalonicēſē egregiā grecie ciuitatē: antiquitate: opib⁹: ac ppl'i celebritate: et ꝑſtantia dignitateq; ciuiū inſignē ⁊ noīatiſſimā: vi cepit ⁊ expugnatā penit⁹ diripuit. Deinde epijrom ⁊ etoliā ꝓuincias nō obſcuras agreſſus eſt: eaſq; ī deditionē recepit ⁊ reliquo regno addidit. Hūgari v̄o ex longa cāpeſtralis hoſpitij mora tedio affecti: maxime cū mlt̄i ex illis ſāguinis fluxu grauarent̄: luppo iuxta antiquā ipſoꝝ ꝯſuetudinē ꝓclamato: īuito rege ſparſim ⁊ ꝯfuſe relictis regijs caſtris recedētes abierunt. Rex aūt albert⁹ veniēs ad budā infirmitatē ꝑuent⁹ ē. Et cū in aīo wiennā ītrare haberet: ſue minime parcēs debilitati v̄ſus auſtriā ꝯtinuabat iter. Tādē cū ī villā neſmel in feſto btōꝝ ſymonis ⁊ iude apl'oꝝ deſcēdiſſet: inualeſcēte egritudine: poſtq̄z annū vnū et mēſes nouē dieſq; octo ⁊ viginti in hūgaria regnaſſet: milleſimo q̄dringēteſimo triceſimo nono dn̄i anno ibidē villa in eadē vita funct⁹: in eccl'ia albe regalis ſuoꝝ ꝑdeceſſoꝝ ad inſtar: vltimo ſepulchri honore regali ī pompa extitit tumulat⁹. Erat rex albert⁹ homo cōpetētis ꝓceritatis: faciei plus ad nigredinē q̄z albedinē tēdentis: mitiū morū: ⁊ petitioni ſuoꝝ flexibilis.

De introductione regis wladiſlai: ⁊ de rebus inter ipſum ⁊ reginam elizabeth actis.

DEfuncto rege alberto:regina elizabeth pꝛegnāti vte/
ro ab illo relicta de ſe deq3 regno cogitās: vt viduaꝝ
moꝛis ē meſtos ducebat dies. Abūdabat tūc ī regno
magnatū copia humanitate ꝑclara:ꝟtuteq3 tū ꝯſilij tū
militie ꝑfulgida. Ad hos regina de futuro rege ſolici
tos ita ꝟba fecit. Dñi ⁊ fratres de reb9 regni vobis nō min9 q̄3 mi
hi cogitare incūbit. Ipſa ſū vt noſtis heres regni. nō ergo ad di/
rigēdas regni habenas meā ſufficere arbitroꝛ ꝟtutē. Si ad ꝓlem
ex me naſcēdā expectatis: feminea inquātū experiri valet natura
filiā magis q̄3 filiū me parturire arbitroꝛ. Querite igit̄ vobis ꝑn
cipē qui ad poꝛtādas tanti regni curas femina magis idone9 ſit.
nec min9 mei genitoꝛis bñficia ꝑ coꝛde pꝛe q3 oculis ferētes: me ī
regno illi9 a quo genita ſu3 expertē nō faciatis. Et his dictis poſt
emiſſa ſuſpiria lachꝛymātia ſimul lumina terſit. Hec regine oꝛo in
gentē mltos ꝑ annos in hūgaria ardētē facē peperit. Nā magna/
tes ipſi ex his regine ꝟbis q̄dā leuitate ꝯſilij ducti: de nouo rege
introducēdo vnanimi voto ꝯtulerūt. Erat tūc in regno polonie
pꝛīceps q̇dā iuuenis noīe wladiſla9 magn9 dux lithwanie: fr̄ regis
kazijmerij. Hui9 moꝝ ꝓptie ꝟtutes dū ī hūgaria cōmēdāt̄: placu
it ille cetui magnatū vniuerſo. Cōuētū ē igit̄ d̄ illo ut ītroduceret̄
⁊ regnaret. Quapꝛopt̄ viri ī regno potētes famaq3 honeſti: ep̄us
Tininiēſis ac mathko dalmatie croatie ⁊ totius ſclauonie banus
Emeric9 fili9 wayuode de marchalij: ⁊ ladiſlaus de palocz: ꝓ de/
ferendo ad illū cōitatis voto: pꝛoq3 illo introducēdo electi pari
ter ⁊ deſtinati fuere. Hi nōdū ducē ad ꝑdictū ipſoꝝ legatiōis de/
tulerāt officiū: cū reginales ꝑ nūcios reginā filiū peperiſſe nūciā/
tes ꝑuenti: pariterq3 ne erga ducē ſuſcepta vterēt̄ legatiōe ꝓhi/
biti ſūt. Illi aūt q̄ꝛ cracouiēſis ciuitatis erāt intra muros: regiq3
kazijmirio ⁊ fratri illi9 duci wladiſlao ꝓ cui9 reb9 agebat̄ illoꝝ ma
nifeſta erat itineratio: abſq3 executiōe ipſis cōmiſſi negocij reuer
ti haud audebāt. Poſtq̄3 aūt ad eūdē ducē ipſoꝝ vſi ſūt officio:
mox iuuenis ꝑnceps ambitiōe regnādi capt9 ē. nec differt quin ſta
tim ꝑparatis vie neceſſarijs: adunataq3 ſibi polonical' militie de
cēti comitiua venit ī hūgariā. Cui pꝛimoꝛes regni hūgarie quoꝝ
de nouo pꝛīcipe gaudere coꝛdi erat mltis regnicolaꝝ cū agmini/
bus obuiā venere. Eiſdē ī dieb9 laurēti9 de hederwara palatin9
antiq̄ regni de ꝯſuetudine Budēſi caſtrū ꝯſeruabat. qui veniēti
nouo pꝛīcipi nō min9 obuiā exiuit: poꝛtiſq3 caſtri eiuſdē vltro pa/

tefactis illũ regalia alta ad atria velut regẽ hũgarie ĩtroduxit.

De natiuitate ⁊ coronatiõe pueri ladiſlai ⁊ d̃ aſportatiõe corone.

Voluebat̃ milleſim⁹ q̃dringenteſimus q̃drageſim⁹ dñi/ce incarnationis annus: ⁊ celebre feſtũ pentheconſteſ inſtabat: cũ rex wladiſlaus budenſem ad arcem introductus eſt. Nõ ergo regina elizabeth que his currentib⁹ filiũ genuerat: ea que ſuã ad partẽ pertinebant dirigere negligebat. Multi enĩ magnatũ quorũ in pectoribus imperatoris ſigiſ/

mundi nōdū tepuerant beneficiorꝝ recordia reginā ſequebant: ⁊ res noui regis diſplicebāt illis omnino. Quapropter regina elizabeth ſua baronū cū parte albā regalem petijt: filiolūq; ſuū nomine Ladiſlaū qui nōdū q̄tuor ſue etatis mēſes cōpleuerat multis tonantē vagitib⁹ in regē fecit inungi pariter ⁊ coronari. Cātabat clerus ꝯſuetas laudes: ⁊ regina aſſiduas fūdebat lachrymas nec min⁹ baronū cetus illi aſſiſtēs: reginales fletus viſcerib⁹ cōpaſſionis recipiens lachrymabat. Interfuit huius infantuli intēporanee coronationi vir preclarus dn̄s dioniſius de zeech cardinalis ⁊ archiep̄us ſtrigonienſis. qui ⁊ puerulū ip̄m ſue dignitatis officio exigēte inunxit: ac illi ſacrꝝ diadema īpoſuit. Erāt etiā ibidē Matthias weſprimienſis ⁊ bn̄dict⁹ iauriēſis eccl'iarꝝ ep̄i. Vlricus comes Cilie: ⁊ idē ꝓximus regine affuit. qui ꝓ puero coronato ad inſtar aliorū regū hungarie tp̄e coronatiōis ꝓ obſeruanda ſue plebis libertate ſacramentū p̄ſtantiū reale p̄ſtitit iuramentū. Necnō ⁊ nicola⁹ de wijlak ⁊ ladiſlaus de gara bani machowieñ. Andreas bothos de eadē gara. Ladiſlaus ⁊ herricus filij quōdā iohānis wayuode de thamaſij. ac thomas de zech: alijs cū pluribus regni nobilibus tanti ſpectaculi ꝓ vidēda gl'ia proq; obſeruāda regine ⁊ infantulo regi fidelitate affuere. Poſtq̄; igit' talis coronationis pacta eſt ſolennitas: regina elizabeth arcē ad wyſſegradā: claues ⁊ ꝯſeruatio cui⁹ tunc dicto ladiſlao de gara bano credita erant: ꝓ reponēda ſuo in loco regali corona iter ſuū direxit. Eſt enī caſtrū hoc natura loci tutū: altoq; in monte ſecus decurſū danubij delectabiliq; aſpectu digna murorꝝ arte erectū: ſuperioribus menijs liquidū aerē errātesq; ſub celo nubes: infima vero munitione decurſus dicti fluminis tangēs. ea ꝓpter veteres quondā hungarie reges hāc arcē corone tuta ꝓ ꝯſeruatione elegere. Ad hanc arcē poſtq̄; regina intrauit: in repoſitione ipſi⁹ corone barones ſibi circūſtātes fefellit. Simulauit enī ſe illā ſuū in locū reponere: feminea tamē quadā aſtutia candē ſurripiēs erga ſe occultauit: ⁊ p barones ipſos antiqua tanti theſauri ꝯſeruatoria ſuis vacua ꝯſeruare ſolitis reb⁹ ſigillare fecit. Diuertit tandē regina ab hinc ſimul cū filio ⁊ corona ad fridericū romanoruȝ regē ⁊ ſthyrie ducē: frater enī puero erat: ⁊ vtrūq; tū filiū ꝓ educatione tū coronā pro ꝯſeruatione illi dedit.

De dn̄is quibuſdā nouo regi adherentibus ⁊ de curia pro parte eiuſdē bude celebrata.

His habitis regina elizabeth a rege romanoꝝ rediẽs:
ſuoꝝ fautoꝝ ſub cuſtodia ꝑ ciuitates ⁊ caſtra q̃ ad illã
recto erãt corde ferebat̃. multã tñ nõ tm̃ a rege alieni
gena ⁊ ſua gẽte: q̄ntũ a ſuis terrigenis ꝑſecutiõez patie
bat̃. Fauebãt regi wladiſlao magnates m̄lti ⁊ res illi⁹
p̄ferre conabãt. Int̃ quos ſimõ de rozgon ep̃us agrieñ prim⁹ oĩuz
ſimul ſuis cũ frib⁹ ⁊ pene oĩb⁹ ꝑtis ſuꝑioris regni hũgarie baroni
b⁹ nobilibuſqȝ ꝓ noui regis ꝑte laborabat. Et cũ nicola⁹ de wij/
lak ban⁹ wladiſlai regis fauẽtiũ agmina creſcere ac reginalẽ partẽ
paruipẽdi vidit: ĩfãteqȝ regẽ aut ꝓdeſſe aut obeſſe ad tũc nõ poſ
ſe cogitauit a regina defecit: ⁊ nouo regi adherẽs extollẽdã eiuſ/
dẽ ĩ ꝑtẽ ceteris acrior fuit. Erat tũc ĩ regno miles magnanim⁹ no
bili ⁊ claro trãſalpine gẽtis de gremio nat⁹ Johãnes de hwnijad:
hõ bellicoſus ⁊ ad flectẽdũ arma dirigẽdaſqȝ res bellicas nat⁹. ⁊
ſicut piſcib⁹ aq̃ ceruiſqȝ vmbroſas luſtrare ſiluas: ſic illi armoruȝ
belliqȝ expeditio vita erat. Hũc hoĩez ut dici p̄ſumit̃ futura regni
ꝓ tutela reb⁹ ꝑ ipſũ geſtis teſtãtib⁹ fata ab alto elegerãt: peregri/
niſqȝ de ꝑtib⁹ regni hũgarie deduxerãt ĩtra oras. Fert̃ eñi ꝙ rex
ſigiſmũd⁹ v̓tutis noĩe genitoris militis hui⁹ pulſat⁹: illũ partib⁹ ȯ
trãſalpinis ſuũ traduxiſſet ĩ dominiũ: ſuiqȝ regni illũ incolã effe/
ciſſet: ⁊ nihilomin⁹ digna ꝑpetuaqȝ eũdẽ munitiõiſ hwnijad poſſeſ
ſiõe vbi nũc caſtrũ nobile aſpectuqȝ delectabile erectũ ẽ dotaſſet
Prefat⁹ igit̃ iohãnes de hwnijad ſꝑ ſui ſuꝑioris lateri adherẽdo
cũ iã de v̓tute in v̓tutẽ creuiſſet: a minoribuſqȝ regni officiolatib⁹
quoꝝ vſqȝ ad tũc fret⁹ fuiſſet honore ſucceſſiuo incremẽto in tãtũ
claruiſſet: qȯ ad wayuodatũ partiũ regni trãſſiluanaꝝ ſuũ extuliſ
ſet titulũ: vir ĩ regno nõ paꝝ potẽs: ⁊ ipſe regi wladiſlao adheſit.
Fit igit̃ ꝓ parte regis wladiſlai cũctoꝝ regni proceꝝ ꝯuocatio: et
Budẽſis ciuitas multoꝝ aduẽtu nobiliũ feruet: plebſqȝ ſꝑ nouo
de prĩcipe gaudere ſolita ciuitatis ꝑ plateas leta fronte ferebat̃.
Uenerãt etiã ad hãc ꝯgregationẽ ſalui ꝯduct⁹ ſub p̄rogatiua dñs
Dioniſi⁹ cardinal' ſup̄dict⁹: ⁊ Ladiſla⁹ ȯ gara ban⁹: pl'eſqȝ magna
tes quos reginalis magiſqȝ noui regis dilectio trahebat. Hi cete
ris cũ regnicolis caſtrũ regale cũ adiſſent: mox porte q̃ illos ſuſce
perãt eoſdẽ remittere negarũt: tãdiu quouſqȝ nouo regi fidelita
tẽ ſeruãdã ꝓprio ſub iuramẽto ꝓmiſerũt. Quib⁹ pactis ladiſlaus
de gara interim dimiſſus ẽ minime: donec arcẽ wyſſegradiẽſẽ quã
vt p̄miſſũ eſt tenebat cõpulſus regi wladiſlao reſtituit.

De coronatione regis wladiſlai ⁊ de guerris ſubſecutis.

Poſtquã aũt rex wladiſlaus caſtro wyſſegradienſi po‑
titus eſt: mox ſacre tentata ſunt cõſeruatoria corone. In quibꝰ res queſita dũ nõ īuenit: magna ī regis wladiſlai parte turbatio orta ē. Nõ ergo regē ipſũ abſqꝫ corona fieri voluerũt. Cõmotus enī eſt omnis cetus regnicolarũ quos beniuolētie animꝰ regi iunxerat ⁊ ſimul cũ ipõ rege venerũt in albã. Ibiqꝫ ordine ſacerdotali laudum in cõtionē altis vocibus diſſoluto: regem eundē corona ꝑ ornamento

reliquiarū capitis ſancti regis ſtephani oliꝫ miro operis artificio preparata: magno cū tripudio coronarūt. Tota inter hec plebs hungarica ſcindit: oīſqꝫ dilectio diſſoluta mutuū ruit in dānum ⁊ velut magno olim alexandro macedonū vita functo: duces illius vnitate (qua ipſo viuente nō minus q̄ꝫ armis vaſtum ſubegerant orbē) animi ſpreta: illius latū dilaniauerant imperiū: ſic duces dn̄i ve pannonici agri regnū regibꝰ ſub diuis tranquillitatis amenitate tutatū: magnarūqꝫ rerū (que cōcordia creſcere ſolent) vbertate vndiqꝫ refertū diro marte lacerarunt. Hi qui colunt quiqꝫ metant aſtra regnū hungarie ſigno ſubiacere ſagittarij nō vacue poſuere. Nam incole illius vt hoc veterū produnt preconia ſemꝑ triſtibus inſudauerūt armis: ⁊ cū extrancis rebus ſanguiniqꝫ parcūt peregrino: alteruū fundūt cruorē: ⁊ in ſeipſos mutuo ſeuientes: per parentes perqꝫ ſe cōgeſtas gazas rapacem in predā cōuertunt. Huic tum antique tū noſtri eui geſte res ſufficiēti teſtimonio ſunt: nec minus etas regiminis dicti regis wladiſlai his rebus credibile edidit documentū. Nulla eni ſpūalis ſecularíſqꝫ dignitas ſuperſedit ab armis: oīſqꝫ etaſ nocere prompta etati nō parcebat: at diſcordia ductrice cuncti diuiſi regnicole ꝓ incerto regis noīe pugnabāt. Hi regē ſequebant wladiſlaū illi reginā eliſabeth illiuſqꝫ filiū p̄ferre conabant. Et quibus in hoſtē frui domeſtica nō ſufficiebat manus: hoſtē extraneo de populo cōducebant. Que poſtmodū res in regno flammas nō modicas ſuccendit.

De conflictu baronū circa monaſteriū dezyk.

Cunctiſqꝫ igit dominis ſeruiſqꝫ dictarū partiuꝫ ſequacibus ꝓ ſua parte ſe alternatim ſiniſtro oculo reſpiciētibꝰ: ⁊ ſeua mente cōſiderantibꝰ: viri in regno potentes Ladiſlaus de gara banus: Johannes phylpes de korog: Andreas bothos de harapk: Henricus filius wayuode de thamaſij: omne robur ipſoꝝ in arma cōcitantes: iniurias regine filijqꝫ illiꝰ propulſaturi ſecus monaſteriū de czykador quē locū vulgus zek appellare ſolet caſtrametati ſunt. Contra quos p̄fati dn̄s iohannes de hwnyad wayuoda: ⁊ nicolaꝰ de wylak tunc banus machouiēſis cōpoſitis agminibus veliſqꝫ extenſis veniētes in magna virtute bellandi illorum irruerūt ſuꝑ caſtra. Quapropter ingēs clamor exuberat hoſte in vtroqꝫ: nec minus timpana tubeqꝫ reſonāt partibꝰ ex ambabꝰ. Sed cū regiſ

wladiſlai pars animo pugnat feruētiori: mox caſtra partis alteri⁹ perturbata ſunt: diſſolutaqꝫ per deuia ferebant: ac cuncti eorū-dem preſidio caſtroꝝ nudati ſparſim fugiebant denſarūqꝫ ſe ſil-uarū latebris cōmendabant. Perſequebant eoſdem wayuode ac bani milites: ⁊ non minus acſi hoſtem reperiſſent vltra mariti mū graui illos clade afficiebant: vbi ⁊ andreas bothos homo ſe uerus ſeuera morte interrijt. herricus quoqꝫ filius wayuode ca ptus eſt. Ladiſlaus aūt de gara banus ⁊ iohānes phylpes de ko-rog quāuis alijs grauiori corpore fuerint: in hoſte tamē fuga vin cendo ceteris nō fuere grauiores: elapſi enim per fugam nūquā amplius campeſtrali certamine hoſtibus ſe ſuis offerre preſum-pſerunt. Domini⁹ ergo Johannes de hwnyad wayuoda ⁊ Nico laus de wylak banus direptis hoſtib⁹: caſtris ſuis ſimul cū agmi nibus locupletati: deinde ammoto exercitu caſtra ſymōthornya ⁊ ſoklos aggreſſi obſidione grauare tentarūt. Que cū expugna-re nequiuiſſent diſcedētes ab illis p regnū ferebant: ⁊ quoſqꝫ re gnicolas regis wladiſlai iugo obedire cogebant.

De inſultib⁹ ex caſtro ſtrigonienſi factis: ⁊ de obſidione caſtri eiuſdem.

Eadem tempeſtate vir dignus viri nomine formaqꝫ ⁊ corporis diſpoſitione: inter ceteros regni hungarie primores nō vltim⁹ Thomas de zeech frater dñi dio niſij ſtrigonienſis archiepi caſtrum comaron conſer-uabat. Homo iſte regine obſequijs pre ceteris magiſ deditus ex caſtro ſtrigonienſi in forti manu ſepius progrediens: in vicis regnicolarū a regina ⁊ illius filio diſſidentium in ferro ⁊ igne vaſtitates non modicas edebat: veniensqꝫ opidum terna rum hungarico ideomate felhewyz vocatū budenſi ciuitati an-nexum regis in conſpectu ſuccendit: altaſqꝫ in flammas ⁊ obſcu-rum redegit in fumum. Rex vero wladiſlaus cum ſuam partem omni conamine pro ſe decertare animaduertit: baroneſqꝫ regni ſibi cōtrarios debellatos fore audiuit: coadunatis armatorū co pijs audax proſilijt in campum: primituſqꝫ caſtrū ſtrigonienſe ex pugnare ſatagens illud circumquaqꝫ obſidione cinxit: ac in mō te ſancti thome munitione preparata: obſidētes ⁊ obſeſſi ſepius ludo martis concurrentes mutuiſqꝫ ſe confodentes vulneribuſ animas ſimul ⁊ ſanguinē fundebant. Quod cum dñs dioniſius archiepſ vidit: homo enim erat innate compaſſionis: naturaqꝫ

⁊ moribus ac vita nobilis: mox in ſuſpiria ⁊ lachrimas diſſolutꝰ dei iudicio ſe puniendū arbitratus eſt niſi tāte cladis compeſce/ret fluctus. Quapropter mox ad regem inter locutores miſit la/borauitqꝫ pro pace ⁊ treuga quā ⁊ obtinuit. Rex igit̃ wladiſlaus ammoto exercitu venit in comitatū Zaladienſem: duaſqꝫ ibi ex/pugnauit munitiones quas tunc theutunoꝝ ꝓterua detinebat manus: quarū altera paka altera kijgijos vocitabant̃. Quibꝰ ex/pugnatis felix redijt ad budam.

De his que ꝑ nationes extraneas in regno acta fuere.

Contulerat regina elizabeth alberti regis poſt mortē caſtrū zolienſe ⁊ ceteras illi ānexas munitiones cuidā iohanni izkra denoīato de brādis: homini bohemo ⁊ arma flectere docto rapineqꝫ auido: ⁊ illū cunctis mōtanis ciuitatibuſqꝫ caſſouie ſcilicet ⁊ ceteris nondum a regine ⁊ filij eius fidelitate diſcrepantibꝰ in tutorez prefecerat. Iſte iohannes izkra cū barones in ſeipſos alternatim ſeuire vi/dit: mox predabundus omnē terrā matthie ⁊ prouincias comitatuſ ve caſſouienſe ciuitati vicinas ⁊ pene totaz partem regni hū/garie ſuperiorē p̄dabundus inuaſit. Nocebat quibꝰ poterat cunctis: his quoqꝫ maxime quos ad reginā ⁊ eius filium ſiniſtro ſciebat eſſe corde. Conducto igit̃ extraneo milite multo in forti ma/nu palam gradiens agrū luſtrabat hūgaricū: caſtrametabaturqꝫ ac omnia ſibi occurrentia graui rerū direptione incēdioqꝫ vaſtabat. Hinc ⁊ pangratiꝰ lijptonienſis comitatꝰ incola homo pluſq̄z extraneꝰ hoſtis atrox: ac petrus komorowzkij necnon akzamijth thalafwz: rijbald: kerczkij: wrijk ⁊ zlowachko: alijqꝫ nōnulli bo/hemi poloni ⁊ ſclaui quos p̄da delectabat aggregario milite muniti omnē vim ipſorū regni in p̄dationē conuerterunt: paratiſqꝫ multis munitionibus et caſtris ligneis cuncte ipſis vicine regi/onis parti terrori erant. Quapropter res inteſtinis que nequi/bant cōſumi guerris. has peregrina manꝰ mlt̃a cū rapacitate diripiebat. Popularis conditio graui premebat̃ cenſu: nec eidē crebra homagioꝝ ſolutio pacē redimebat: ſed ſola capituz pro tutela deſerti antra ceteraqꝫ nemoꝝ latibula inhabitare cogebatur. Ardebāt ciuitates ⁊ ville vicibus iteratis ſuccenſe altūqꝫ eru/ctantes fumū vicinū aerem confundebant. ſeni cunctam ꝑ hungariā ferree etatis anni voluebant̃: ac ſteriles agros dominoruz ſeruoꝝ ve cruentabat cedes. Innocētes quot perſone fuderunt

cruorē aīam ve ſimul: quot deſtitute ſuis fuere rebꝰ: quot mulie
res ſuis fuerunt viduate maritis: quot puelle virginali florētes
decore ſuis inuite cadētibꝰ fuerūt ſpoliate lilijs: tēporibꝰ in p̄di/
ctis: cū ſolū perſonas rebꝰ nudatas omnibꝰ: futura ad tp̄a tanto
in diſcrimine vnicuiqꝫ ꝓſeruare ſufficiebat: Quid aūt comes ci
lie vlricꝰ regine auunculꝰ diebꝰ in eiſdeꝫ in illiꝰ vindictā operatꝰ
ſit: ſenes regni ſclauonie memorant̃ vſqꝫ modo: ⁊ illa grauibꝰ nō
ſine ſuſpirijs ipſoꝝ narrāt filijs. Nec fuit regno intrinſecis labo
ranti guerris: vicinus quiſpiā qui ſe illi hoſtem non exhibuiſſet.
Nec fuerunt illa diſturbia regni intra climata magniſ fluctuātia
procelliſ que pluſqꝫ octo ⁊ viginti per annos ſeuis morſibꝰ pan/
noniā lacerarunt. Neqꝫ tantos guerraꝝ turbineſ multi pluries
conati comprimere valuerunt. Siqꝫ eoſdem modernꝰ princeps
noſter inclituſ rex Mathias circa milleſimū quadringenteſimū
ſexageſimū ſecundū dn̄i annum in forti brachio tanto a feruore
ceſſare nō coegiſſet: dici poſſet: quod in multa rabie bulirent ea/
dem diſturbia vſqꝫ hunc diem.

De obſidione caſtri nandoralbenſ̃.

Multa ⁊ varia vna ⁊ eadē tempeſtate agunt̃ non ta/
men ſimul ⁊ ſemel queunt enarrari. Nam eiſdē an/
nis quibꝰ p̄fatꝰ quondā dn̄s rex albertus vita fun/
ctus eſt: ceſar thurcoꝝ amrateſ omne ſeruie regnū
quod cōmuni vocabulo raſciam vocant ſuo domi
nio ſubdiderat: ac caſtra ⁊ cunctaſ munitiones illiꝰ
detinebat. Hic cū audiuit omnē regnicolarū regni hungarie ce/
tum ſe inteſtinis guerrarū rodere morſibꝰ: diuiſaꝫ plebem in ſui
defenſionē arbitratꝰ eſt valere nihil. Quapropter regnū hunga
rie inuadere ⁊ primitꝰ caſtrū nandoralbenſe obſidione tētare co
gitauit. Cōmoto igit̃ omni ſui principatꝰ armoꝝ robore: cūctiſqꝫ
bellicis apparatibꝰ machinis ⁊ tormētis eductis veniens caſtrū
predictū expugnandi gratia aggreſſuſ eſt. Erat tunc caſtro in eo/
dem capitaneꝰ vir magnificꝰ Johannes prior aurane cognomē/
to Zowanꝰ: raguſiana de natione ortꝰ: frater mathkonis regnoꝝ
dalmatie croacie ⁊ totiꝰ ſclauonie bani: vir ſtrennuꝰ ⁊ animo im/
pauidus. Hic cū vidit hoſtē aduentantē obuiam illi iuit: ⁊ nec ſi/
ne certamine in caſtrū reuerſus eſt: ſed cum hoſtilū copiaruꝫ in
gens eſſet multitudo: longa decertatione manus illi conſerere
impar erat. Rediens igit̃ in caſtrū que ad cuſtodiam meniorum

ſpectabant debite prouidebat. Ceſar vero thurcoꝝ circūquaqꝫ agminibus diſtributis: ac excubijs vndiqꝫ ordinatiſ: caſtro eidē graui obſidiōe adherebat. Nihilominuſqꝫ machiniſ ⁊ ceteriſ tormentoꝝ generibꝰ adaptatis: altas turriū munitiones ⁊ menia ꝓ/cipitez diſſipabat per ruinā: humiliqꝫ terre adequabat. Zowanꝰ vero ⁊ qui cum illo erāt: ex tanti hoſtis viſione tāqꝫ dura expu/gnatione minime ſtupefacti: ea que ipſoꝝ cure erant agiliter ex/ercebāt: ⁊ diurnis ceſaris fatigatiōibꝰ parietes caſtri proſtratos nocturno labore muniebāt: ſepiuſqꝫ de caſtro ad inſtar veſpiuꝫ erumpentes magnū in hoſte tumultū faciebāt. Cū igit̄ ceſar ipſe zowanū in caſtri eiuſdem tutela fortiter ſibi obſtare aīaduertit: aliud genus inſidiarū pro obtinendo caſtro eodem excogitauit. Eſt enim quidam colliculus caſtro ab eodē verſus inimicas terras in medio miliari hungarico vel citra diſtans: res que ex altera ſui parte gerunt̄ a conſpectu caſtri predicti occultare habilis Huiꝰ igit̄ colliculi ſub vmbra ceſar ipſe foſſaꝫ ſubterraneā caſtri eiuſdem vſqꝫ ad interiora penetrantē longā latamqꝫ per quam agmina poſt ſeſe progredi poſſent egerere ſtatuit. Adhibitus eſt igit̄ labor cōtinuus: ⁊ tot milia hominū terrā tum proprijs in ar/tubꝰ tum vero cameloꝝ equoꝝ onagroꝝ ⁊ aſinoꝝ officio egerē/do foſſam eandē in breui tempore ad ipſiꝰ caſtri muros nō longe diſtantē perduxerūt. Inter hec ceſaris inſidie vel diuino nutu illis qui de eiuſdem caſtri cōſeruatione potiorē curam habebāt indicate ſunt: vel vt quibuſdā dicere placuit: quod ſagitta neſcitur per quē emiſſa in caſtrū deuolaſſet: cui carta quedā circūuo/luta reperta extitiſſet: que foſſam in loco mēorato egeri caſtroqꝫ ꝓpinquā eſſe manifeſtaſſet. Unde zowanꝰ primo vel vltimo modo de ceſaris volūtate inſtructꝰ: aliā de ipſiꝰ caſtri corpore ꝓgredientē foſſam cōſimiliter ſubterraneā foſſe ceſaris obuiam celeri cum labore effici ac ſaletro bombardarūqꝫ pulueribꝰ: ac alijs rebus ardere flāmaſqꝫ repentinas ac fumū vehemētē ſubito ede/re valentibꝰ impleri: orificiaqꝫ foſſe eiuſdē intrinſeca artificioſe fortiterqꝫ recludi: ⁊ tantūmodo ꝓ ſuccendendis rebꝰ ⁊ pulueri/bus prenotatis quoddā foramē irreclnſuꝫ dimitti: hoſtemqꝫ oc/cultas parantē iuſidias mira ſpectatione indeſinenter plurimos ꝑ cuſtodes ſubaudire fecit. Cūqꝫ hoſtilis foſſa intra menia caſtri ad foſſam per caſtrenſes egeſtā deducta eſt ⁊ rumor effodientiuꝫ illā ꝑ cuſtodes extitit auditꝰ: mox ignis adhibitꝰ oēs ꝓdictas res

cõpoſitas ſuccẽdit: ⁊ vehementi flamma fumoqꝫ omne viuens homines ſcilicet ⁊ pecora que intra eandeꝫ foſſam erant ſubita morte necauit. Quapropter ceſar ipſe cuꝫ nec hanc viam ſibi in obtentione caſtri eiuſdem iuuamine eſſe vidit: amiſſis ut fert decem ⁊ ſeptem ſue gentis milib⁹ ⁊ ſeptem menſib⁹ obſidione in eadem exactis cõfuſus repatriauit.

De bello per dñm Johannem wayuodã circa caſtrũ nandoralbenſe cõmiſſo.

Cum poſt hec eorũdẽ tpoꝝ ſub decurſu: dñs iohãnes de hwnijad wayuodat⁹ trãſſiluani ⁊ banat⁹ ſewerienſ honore clareſceret: ⁊ i comitẽ themeſieñ. creat⁹: exigẽteqꝫ rerũ neceſſitate caſtro nãdoralbẽſi i pdicto capitane⁹ fact⁹ extitiſſet: ac ptes regni hũgarie inferiores vſqꝫ ad flumẽ thitie totaqꝫ ſclauonia ac cũct⁹ ager int ſaue ⁊ draue flumia medi⁹ dira thurcoꝝ rabie vaſtarẽt: ciuitates ⁊ ville ac opida vehemẽtes p flãmas cõburerent: res diriperẽt: hoĩes ſine diſcretiõe ſex⁹ ⁊ etatis aut ĩterficerẽt aut ppetue ſuitutis iugo mãcipãdi abducerẽt: oĩb⁹ regnicolis ĩtriſecis fluctuãtib⁹ odijſ: ac ptib⁹ regni pſcriptis mãifeſto diſcrimĩe relictis: ſol⁹ ipe dñs iohannes wayuoda tantã chriſtiane religionis pſecutionẽ amaro corde tulit. Quapropter poſt mltos cũ ipis thurcis: in qbus ſemp victor euaſit: partiales cõgreſſus: dũ eorũdẽ dicꝫ ſub volumĩe wayuoda quidã thurcoꝝ Izak noĩe q caſtrũ zenderew ceteraſqꝫ raſciani regni arces ⁊ pene oẽꝫ raſciã ſiue ſeruiã ex dono pfati ceſaris thurcoꝝ tenebat: ſuoꝝ magna vi ſubditoꝝ collecta: caſtro nandoralbẽſi circũiacẽtes vicos diripere exurereqꝫ ac noui ca-

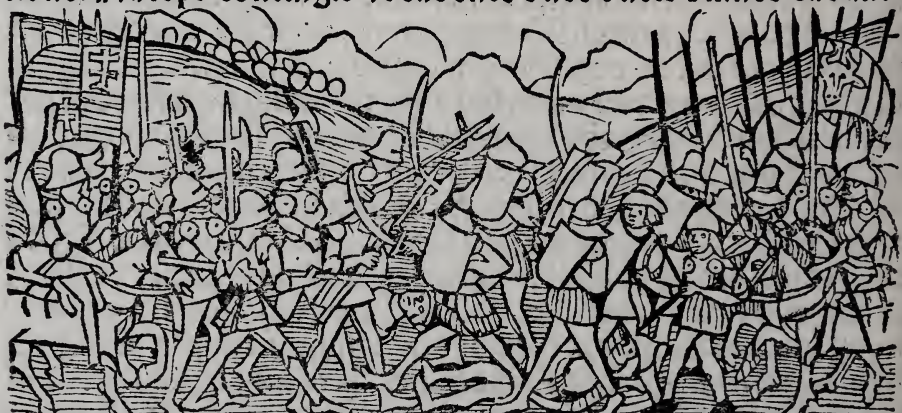
pitanei animũ tentare aggreſſus eſt. Ipſe dñs iohannes wayuo
da hoſtilẽ ſciens conatũ: ea que ad tantũ hoſpitem tractandũ ꝑ/
tinebant cõponere nõ neglexit. Cõgregato enim ꝑoptimo arma
toꝝ preſidio: ac ex illo aciebus ordinatiſ hoſtis ſe hoſti in campo
obtulit. Fit igiẗ magno cũ impetu ꝯgreſſus vtriuſqꝫ hoſtiſ: ⁊ mul
ti in belli primicijs ſternunẗ ab equis: clamor exoriẗ ingens: mo/
ribundũ inſtat certamen: innumeri parte ex vtraqꝫ cadũt inter/
fecti. Izak ergo wayuoda hũgaros aut vincere aut mori ꝑoptaſ
ſe videns: mox terga vertit: ⁊ in veloci curſu ſui equi verſus ca
ſtrũ zenderew ſimul cũ ſuis qui ſupererant fugam inijt vehemẽ/
tem. Unde dñs iohanneſ wayuoda ⁊ omnis ſuoꝝ militum cetꝰ ſe
cuti ſunt illos in ore gladij: quo dum ipſiꝰ caſtri zenderew menia
intuitu ſunt multos ex ipſis in cadauera redigẽtes. Tandem cũ
victoria et captarũ magna cũ opulentia rerũ in caſtrũ nandoral
benſe redierunt.

De bello ⁊ conflictu dñi Johannis de hwnijad wayuode in
partibꝰ tranſſiluanis cõmiſſo.

POſt hanc ipſi dño wayuode diuinitꝰ datam victoriaꝫ
nõ multo dierũ interuallo p̄teriente: alter thurcoꝝ ex
ercitꝰ gloria victoriarũ ante hec tum de hungaria tuꝫ
aliarũ ſibi vicinarũ nationũ de regnis reportatarum
tumidꝰ: magna p̄ſumẽs: magnoqꝫ ſue generatiõis po
pulo ac armoꝝ munimine nõ modico ſuffultꝰ: duce quodã way/
uoda mezethbeg vocato homine auſtero reſqꝫ bellicaſ dirigere
docto: per terrã tranſalpinã clãdeſtina quadã eruptione alpibuſ
trãſitis regni hungarie trãſiluanaſ irruit in terras. Gens crude/
lis ⁊ cuncta offendere ſolita: queqꝫ ſibi occurrebãt pietate abſqꝫ
aliqua ignis ⁊ ferri vim adhibendo oĩa vaſtabat: etaſqꝫ aut cõ/
ditio cuipiã aliquã nõ miniſtrabat redemptionẽ. Hanc funeſtam
eiuſdem exercitus thurcoꝝ ante eruptionẽ paucis diebꝰ dñs io/
hannes wayuoda in ipſas tranſiluanas partes venerat: aditaqꝫ
ciuitate albẽſe vulgari vocabulo gijwlafeijerwar vocata: quid
de hoſte faceret cogitabundꝰ premeditabaẗ. Subitũ eñi tanti in
imici ꝓpter aduẽtũ copias adunare ⁊ illi occurrere ſibi omnino
negabaẗ: quapropter maxima premebaẗ anxietate: ita ut ora illiꝰ
ex nimiarũ cogitationũ impulſu marceſſerent ⁊ labia ſcinderenẗ
Cũ aũt ipſi thurci multis iam dicti trãſſiluani agri partibus per/
curſitatis ingentem predam hominũ rerũqꝫ ac pecoꝝ trahẽtes

dicte ciuitati albenſi propinquū ad campū venerunt: ſic vt incē
dia fumū eructantia illos nō remote eſſe teſtarent̄: dn̄s wayuo/
da Johannes alios ſuſtinere valens ſe ſuſtinere nequiuit: quin
totus excandeſcēs in vindictā tanto hoſti obuiādum eſſe ſtatuit
militūqꝫ minus congrua in comitiua cōflicturus proſilijt in cam
pum. Erat eiſdē in dieb⁹ ep̄us ciuitatis eiuſdē homo decentis re
uerētie: in rebus tamē rite agendis vehemens: ⁊ hic ipſum dn̄m
wayuodā comitat⁹ eſt. Progrediētes igit̄ cū incauti ad campuz
ville ſancti emerici ꝑuenerūt: ſubito cuncte circūadiacētes val/
les ingentia hoſtiū agmina in abſcondito latētia tantūmodo ad
uentū ipſi⁹ dn̄i wayuode expectātia effuderūt. Quid vltra ipſe
dn̄s wayuoda campū deſerere impareqꝫ ſibi hoſtē declinare coa
ctus eſt. Fugiebāt qui poterāt cuncti: qui aūt in fuga deficiebāt
per hoſtē aut capiebant̄ aut interficiebant̄. Ubi ⁊ pretact⁹ albēſis
ep̄us in celeri curſu ſui gradarij: dū fugiēs ſuo gradario trās de
curſum cuiuſdam riuuli ſaltante in terrā decidiſſet: decollat⁹ eſt
Extulit hec res cor mezethbeg wayuode: ipſumqꝫ maiora aggre
di aīauit. Quapropter omni ſine timore trāſſiluanas ferebat̄ per
parteſ. Gaudebat de p̄da maxime de illa quā ſibi ſors pugne ob
tulerat. hanc quidē intactā ſuo deferre ceſari cogitabat: ergo et
vectores ⁊ cuſtodes currū in idē ſeruabāt̄. Inter hec dn̄s way
uoda iohānes omnē ipſarū partiū militē quē tam repētis tēporiſ
in ſpacio ꝑducere potuit ī magna celeritate ꝯgregauit: vlciſciqꝫ
ardēs mox egreſſuſ hoſtē ſequebat̄. Cū aūt hec mezethbeg way/
uode nunciata ſunt: fert̄ dixiſſe: veniat inquit ⁊ nobis pluſqꝫ pri
dem lucrifaciat. Stabat ad tūc cū hec dicta ſunt: ſpeculator dn̄i
iohānis wayuode thurcoꝝ dicto mezethbeg wayuode aſtantiuz
in medio: ac omnia que ꝑ ipſos de cōmittendo bello collata ſunt
audiebat. Feſtinanter igit̄ ad dn̄m iohannē wayuodā rediens ſe
crete dixit illi. Tu ⁊ omnia tuoꝝ armoꝝ inſignia quib⁹ proprie ꝑ/
ſone vteris ꝓ defenſiōe: equiqꝫ tui color mezethweg wayuode
ꝓdita: ⁊ me preſente robuſtiſſimi milites in armis ceteris preſtā/
tiores delecti ſūt: cōmiſſuzqꝫ eſt illis vt q̄z primū te circūueniāt
⁊ q̄z maxime tuā feſtinent ad interemptionē. Habebat dn̄s way/
uoda iohānes inter alios militē vnū ſimonē noīe ex generatiōe
nobiliū de kamonya ortū a ſe in forma corpis nō multū differētē
militariſqꝫ animi virtute ſuos inter ſocioſ nō min⁹ valētē. Cum
hoc igit̄ milite ip̄e dn̄s wayuoda arma ⁊ equuz cōmutauit: ac ad

eiuſdē defenſionē milites nōnullos viriū fortitudine bellādiqz deſiderio ꝑſpicuoſ deputauit: ⁊ tandē oīb⁹ q̄ belli exigebat neceſſitas multa diſcretione ordinatis: hoſtē priori victoria tumidū ī quodā vico partiū p̄dictarū ſuas ad bellū cōponētē acies in magna auiditate bellādi aggreſſus eſt: ⁊ tāq̄z turbo quidā vehemēſ irruit ſuꝑ illū: cōgreſſu quoqz ī prīo oīa illoꝝ agmīa ꝑturbauit ac varias ī forti ſuoꝝ brachio diſtrixit ī ꝑtes. Ferebat̃ hoſtis vterqz ꝑ colles ⁊ valles: ⁊ ſp tāto in certamīe gladi⁹ hūgaric⁹ thurcoruz framee ſuꝑferebat̃. Sz quid ꝓfuit ꝑ dn̄m wayuodā ſimoni de kamonia deſignata cuſtodia: qui mox ī primicijs belli ꝓdētib⁹ illū dn̄i ſui armoꝝ inſignijs: loco eiuſdē dn̄i ſui ipſa cuſtodia ⁊ fidelibus armis ſuis nō obſtantib⁹: thurcis wayuode eoꝝ p̄cepta etiā cū interitu ꝑſonarū fideliter exequentib⁹ interfect⁹ eſt: ea ꝓpter cōuenit exercituū ducib⁹ vt ſuā parte ab aduerſa abſcōdāt agnitionē. Nā ſepi⁹ contingit vt cadente duce ducti omnes cadant.

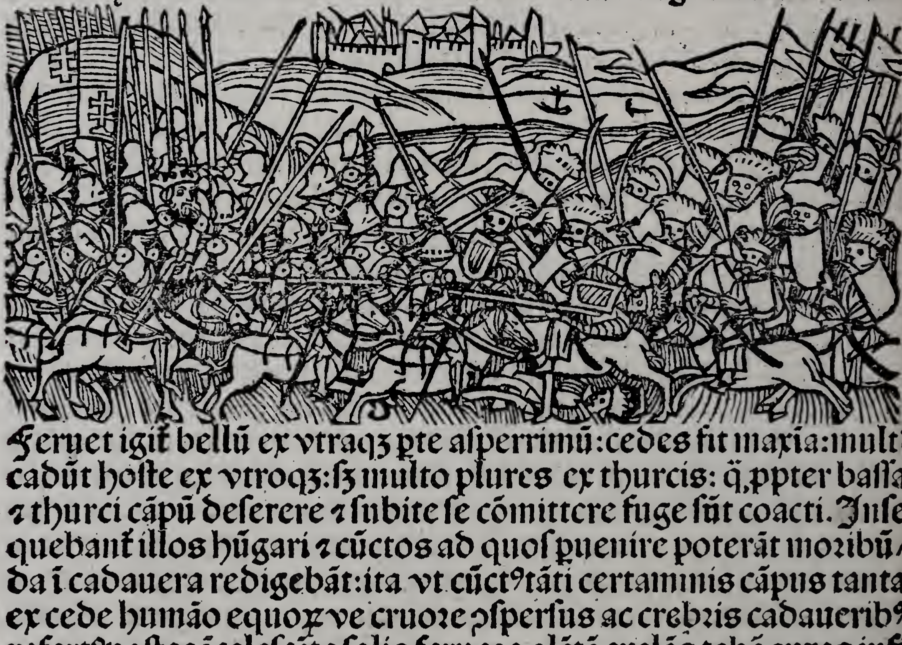
Feruēte igit̃ atrociſſimo bello ⁊ thurcis magis in ſui defenſionē q̄z in vincēdū hoſtē laborātib⁹: oēs captiui quoſ ad villā ſci emerici illis obtēta victoria dederat: eliberati ⁊ mori poti⁹ q̄z illoruz captiuate torq̄ri parati: magna vi in ſui defēſionē laborabāt hoſtes crudeliter perimētes. Dū igit̃ wayuoda mezethbeg tantam ſue ꝑtis ꝯſpexit cedē: cūctis ſue ꝑtis agminib⁹ fuga laborātib⁹: et ipſe fugā inijt: nec tamē hec fuga ſalutē ſibi p̄ſtitit. Nā fugiēs dū euadere conat̃: inter alios fugiētes quos ipſi hūgari in ſequētes perimebāt: ipſe ⁊ fili⁹ ſuus interfecti ſūt: captāqz predā cuz ꝓprij capitis dāno innumerabiliqz ſue gētis ſtrage refudit. Dn̄s ergo iohānes wayuoda oīb⁹ captiuis eliberatis: p̄daqz ab hoſte erepta

hostē magnā cōuertēs in predā: paucis admodū thurcis fuge p̄ſi dio ſaluatis: felix ⁊ victor alpiū vſq3 ad iuga illos ꝑſecutus eſt: ac errabundū captiuādo hostē pluribꝰ diebꝰ campū tenuit cada/ neribꝰ refertū. Cuiꝰ victorie ingētis glorie fama hāc regno attu/ lit vtilitatē. vt trāſalpinarū partiū ⁊ moldauie wayuode p̄teritis qui tēporibꝰ a regno regibuſq3 hungarie diſciſſi ſacre corone re bellātes ceſari thurcoꝝ p̄dicto oēm vim ipſoꝝ dedicauerāt: dn̄i iohānis wayuode aut cōſilio inducti aut metu cōcuſſi: ipſoꝝ ſimꝉ cū dominijs in priſtinā redierūt fidelitatē: obſequia cōſueta regi wladiſlao exhibere iurādo ꝓmittētes.

De bello dn̄i iohānis wayuode ad locū qui waſkapu dicit̄ cō/ miſſo ſequitur.

Preter hec tam glorioſa per ipſum dn̄m Johannem wayuodā cōmiſſa certamina: vbicūq3 thurcorū3 que uis turma particularis conſuetā regni in dep̄dationē quouis occulto tramite ſe ingerebat: vbiq3 ſors illoſ ſiniſtra comitabat̄. Nam ſemꝑ milites ipſiꝰ dn̄i iohan nis wayuode regni ad cuſtodiā deputati illos ꝓfligabāt. Oēs er go illoꝝ ſemite ad inuadendū hūgarie agrū ab eiſdē adēpte erāt nec illis regni eiuſdē intra oras micāte ſolis iubare frameas eoꝝ fulgurare fas erat. Cū igit̄ ceſar thurcoꝝ amrates totiens in ſuis actā ſtragē: tantāq3 ſue gentis mortalitatē: ac terras moldauie et trāſalpinā illorūq3 dn̄os a ſe diſceſſiſſe cogitabundus intra ſe ſe/ pius reuoluit: aīo admodū ꝓturbatus ſtatuit grauē de his qui il lū offenderāt exigere vltionē. Quapropter octoginta ſue gētis milia ex delecto ſui principatꝰ milite virtute bellādi ꝑoptimo co adunauit: ac baſſa3 hoiem in gerendarū ſui regni reru3 a ſe ſcdm illis in ducē p̄fecit: p̄cepitq3 illi vt q̄3 primū trāſalpinas terras in uaderet: ⁊ illas ꝓpterea qd̄ wayuoda eorū de3 ab ipſo defecerat q̄3 primū decopularet̄. Tandem inde in regni hungarie tranſil/ uanas partes copias traduceret: in eiſdēq3 de iniurijs ꝑ dn̄m io hāne3 wayuodā ſibi illatis penas in igne ⁊ gladio duriſſimas q̄s poſſet exigeret ⁊ q̄3 amariſſime vlciſceret̄. Hec ceſaris intētio nō ſolū plebee ꝯditionis illarū partiū populū tremulare fecit: verū etiā militaris officij hoies duriſſimis cogitatiōibꝰ inuoluit. Inter hec baſſa omni ſibi cōmiſſa cū gēte ſecꝰ caſtrū kyſnycapol danu/ biū nautaꝝ officio traijciēs ī magno ſuoꝝ agminū fremitu cūctū trāſalpinū agrū ꝑuagatꝰ eſt: ac omne qd̄ ipſū ꝑ fuge remediū de/

clinare nequiuit aut in p̄dā aut ī cadauer redegit. poſt hec alpes
trāſcēdere miūctā q̄z ſibi p ſuū ceſarē ſeruitutē exequi aggreſſus
eſt. Dn̄s vo iohānes wayuoda q̄z ſue defenſioni cōmiſſe plebis
depopulationez videre mori poti⁹ parat⁹: p̄cedētib⁹ aīat⁹ victo/
rijs: armorū p̄ſidijs ⁊ militari manu adunatis: inuadere poti⁹ ho
ſtē q̄z inuadi ab illo poptās: virib⁹ ⁊ numero impar illarū partiuz
vſqz ad extremū pſecut⁹ eſt illū. Cum aūt ad locum qui waſkapu
dicit̄ extitit vētū: arduū magnūqz ⁊ cūctis ſeculis mēorabile ī int̄
to clāgore hincīde reſonātiū tubaꝝ cū illo bellū cōmiſit Undiqz
fit ꝯcurſus hoſtiū: decertat̄ viriliter pte ab vtraqz: baſſa ī ſue gē
tis fidēs multitudine terga vertere nō cogitabat. Dn̄s vo iohā/
nes wayuoda mori aut vincere intent⁹ oīno fuge īmemor erat.

Feruet igit̄ bellū ex vtraqz pte aſperrimū: cedes fit maxia: multi
cadūt hoſte ex vtroqz: ſz multo plures ex thurcis: q̄.ppter baſſa
⁊ thurci cāpū deſerere ⁊ ſubite ſe cōmittere fuge ſūt coacti. Inſe
quebant̄ illos hūgari ⁊ cūctos ad quos ꝑuenire poterāt moribū/
da ī cadauera redigebāt: ita vt cūct⁹ tāti certaminis cāpus tanta
ex cede humāo equoꝝ ve cruore ꝯſperſus ac crebris cadauerib⁹
refert⁹ poſtea īcaleſcēte ſolis feruore olētē exalās tabē auras infi
ciebat ꝑegrinas: ⁊ humanū illac aditū fieri negabat. Dn̄s ſiqdez
iohānes fuſis tot hoſtiū milib⁹: multiſqz illoꝝ maiorib⁹ captiua/
tis: amplo theſauro ⁊ omni p̄cioſo exercit⁹ eoꝝ ſuppellectili ī pre
dam conuerſis: vir magnificus digno laudū p̄conio omne p euū
recolēdus: bello fortiter ſuſcepto: prudēter adminiſtrato: feliciſ
ſimeqz geſto ⁊ cōfecto: memorabilē victoriaz reportauit: ſeqz ex
hinc nō ſolū regnicolis verūetiā nationib⁹ extraneis ſincere di/

lectionis affectu exhibuit toto corde amandū.

De obitu regine elizabeth.

HEc dicti dn̄i wladiſlai regis ſub regimīe: tā felici tāq̄z ꝓſpero euentu infra duoꝝ vel citra annoꝝ decurſuz acta fuere. Inter hec aūt partib⁹ regni ī ſupiorib⁹ nō min⁹ intrinſec⁹ rancor graſſabatᷣ: nec earuz ptiū dn̄os regni ꝓtectio tantū mutua quātū offenſa delectabat Quapropter ⁊ curia romana tātoꝝ pulſata fremitib⁹ maloꝝ: virū reuerēdū dn̄m Julianū cardinalē ad cōponēdoſ dictarū ſtrepit⁹ guerrarū ſūmi pōtificis miſerat de latere. Hic dū ꝓ pace laborat: regis wladiſlai ⁊ regine elizabeth cordib⁹ nō parū ad ꝯcordiā īclinatis: pace ipa nōdū cōpoſita regina diē obijt: mors cuiuſ plures ex baronib⁹ illā ſequētib⁹ regiſ wladiſlai reſtituit in ſinū.

De exacta a thurcis iniuriarū talione p dn̄m wayuodā iohannē: ⁊ de bellis eiuſdē felicib⁹ ſex vicib⁹ geſtis.

HIs reb⁹ occurrētib⁹: regimē ipſi⁹ regiſ wladiſlai ī dies corroborabatᷣ ⁊ in augmētū trāſibat. Cū igitᷣ rex ipſe regaliū atrioꝝ altis ſubtectiſ caſtro ī budēſi quiet⁹ reſideret: dn̄s iohānes wayuoda illū ad inferēdū thurcis bellū: ad ꝓpulſādaſq̄z p ipos crebriſ vicib⁹ hūgarie illatas īiurias aīauit ⁊ īduxit. Quare ipe rex wladiſla⁹ tercio ſui regni anno: grādi ⁊ ſūptuoſo egregioꝝ militū ꝯflato exercitu: vna cū ipo dn̄o iohāne wayuoda pluribuſq̄z ſui regni pricipib⁹ ⁊ georgio regni raſcie deʒſpoto ſiue rege (Is enī ad tūc ſui pricipat⁹ de dominio eiect⁹ erat) dannbium trāſiēs puenit in raſciā. Ibiq̄z regi wladiſlao ſtatiua figere caſtra ac terraſ thurcoꝝ dominio ſubiectaſ ad interiores ſūmū ſui exercit⁹ capitaneū dn̄m iohānē de hwnyad wayuodā mittere placuit Diſiuncta igitᷣ exercit⁹ ſui oī expeditiōe binas in ptes: ⁊ ptē illaz q̄ armoꝝ geſtamine militariq̄z v̄tute p̄ſtabat: ipi dn̄o wayuode aſſignauit. Ducebat p̄ter hec ipe dn̄s wayuoda plurima ſuoꝝ militū agmina: quoꝝ bello docta man⁹ victricib⁹ armis iā pluries hoſtē v̄terat in fugā. His itaq̄z dn̄ſ wayuoda comitat⁹: regno raſciano ſiue ſeruie ptrāſito: cūctū bulgarie regnū qd ānis ab antiquiſ vis thurcoꝝ detinet vſq̄z ad ꝯfinia romanie pagrauit: oēq̄z viuēs qd ſibi ⁊ ſuis occurrebat ab hoīe vſq̄z ad pec⁹ aut capiebatᷣ aut īterficiebatᷣ. ciuitates caſtra ⁊ domicilia thurcoꝝ q̄libet expugnabantᷣ ⁊ precipitē p ruinā euertebantᷣ: flagrātiſq̄z ignis impetu cōſumebantᷣ. Intᷣ q̄ ⁊ ciuitas illa famoſiſſima termarū ſophia de/

nominata populo ꝛ diuitijs referta capta ꝛ direpta eſt: ignitaſqꝫ extitit redacta in fauillas. Tot ergo ciuitatuꝫ ꝛ opidoꝝ incendia altũ eructantia fumũ: omni romanie ꝛ cũctis thurcoꝝ ceſaris do minijs que marinis nõ cõfidebãt in aquis terrori erãt. Occurre bant inter hec dño wayuode multa hoſtiũ milia ꝑ ceſarẽ thurco rũ illi⁹ in cõtrariũ deſtinata: quapropter quinqꝫ vicib⁹ cũ hoſte ſꝑ maiori in numero ſibi occurrenti: ipſe dñs wayuoda atrociſſima geſſit bella: ꝛ ſemꝑ victor euadẽs: duꝫ iam ſumma triũphi cũ glo ria redeũdo rurſus raſcianũ attigiſſet agrũ ꝛ in illo caſtrametat⁹ eſſet: nũciatũ eſt illi innumerabilẽ thurcoꝝ ſuꝑ ipſuꝫ venire mul titudinẽ. Ceſar enĩ amrates p̃dict⁹ tanta ſui dominij depopulati one admodũ exacerbat⁹: omnẽ qđ erga curiã ſuã in armis opti/ mũ erat: totãqꝫ regni ſui milicie ſpeciẽ: magno belli cũ apparatu exigẽde vltionis grã cõuenire mãdarat: ꝛ hãc ſui exercit⁹ expedi tionẽ baſſe natulieſi affini ſuo cõmiſerat dirigendã. Hic dñm io/ hannẽ wayuodã eadẽ via qua ipſe bulgaricis de oris exierat ſe/ quebat. Et cũ aliquos de hũgaris aut vulnerib⁹ cõfoſſos aut in firmitate grauatos ipſi⁹ dñi wayuode heſternoꝝ in loco caſtroꝝ relictos inueniebat: iubebat illos ſuũ ad ceſarẽ vinctos deferre exprobãs nihilomin⁹ illi: videat inquiẽſ qꝫ miſerabiles ſuũ intra regnũ ipm territãt pſone. Ad hec ipe ceſar ſibi ita fert reſpõdiſſe Redeas felix vt opto: cũ aũt redieris q̃ ſunt ille pſone quas ipſe fugio ſol⁹ mihi certi⁹ dices. Dũ vero in tm̃ deuẽtũ eſt: vt vterqꝫ hoſtis nocturne dedit⁹ quieti illuceſcẽte aurora mutuas timpa/ noꝝ audiret reſonãtias: ptimuit ipe dñs iohãneſ wayuoda ne ho ſtis declinãs ab eo regia irrueret ſuꝑ caſtra. Malẽs igit impet⁹ il li⁹ in ſe expiri: tantis belli ex laborib⁹ feſſo milite vltro ſe illi ob/ uiã dedit. Cũ aũt ingentẽ paganoꝝ multitudinẽ ex aduerſo ſibi opponi vidit: pauore quodã pcuſſus eſt: oẽſqꝫ exercitus ſui mili teſ timore nõ modico trepidabãt. Nõ ergo ipe dñs wayuoda ter ga vertit: ſed timore ꝑcuſſas ſui militis acies ſeriatim hoſti exhi/ bẽs aĩabat illos dicẽs. Cõſtãtes eſtote ꝛ pri⁹ vitã qꝫ cõſuetũ ꝑda mus nomẽ victorie. Quid trepidatis hoſtẽ mltitudine tumeſcẽ/ tẽ: nõne iã ſepi⁹ animũ illi⁹ tentaſtis ꝛ qui totiens fugit deo nobiſ ꝓpicio ꝛ nũc fugari põt. Si aũt cuipiaꝫ ex vobis mors crudeſcit nõ curet. Nã ſi mecũ aut cũ ſocijs pranſus eſt cuꝫ xp̃o cenabit. Et his dictis mai⁹ agmẽ qđ ſue deputauerat ductioni mouẽs irruit ſuꝑ hoſtẽ. Quo viſo cetera agmina ducẽ eoꝝ imitata ſũt. Quare

bellũ p vtrãqз ptẽ:ĩ mlto vincẽdi deſiderio cõmittit̃:nõ tñ eq̃ ſoꝛte pugnatũ ẽ. Nã ipſe baſſa ⁊ oĩs ſibi cõmiſſa thurcoꝝ multitudo moꝝ ĩ pꝛio ĩpetu ꝯgreſſus terga vterũt ⁊ pcipiti ſe ꝯmiſerũt fuge.

Hũgari vo hoc viſo multa cũ ſeueritate pſequebant̃ illos: ⁊ quẽ celer equi ſui curſus ab ĩſtãti nõ eripiebat moꝛte:cruẽtũ p examẽ vita excedebat. Plurima igit̃ ibidẽ milia pagãoꝝ cecidere. Nã hũgaris captiuare illos faſtidio erat:q̃,ppter oẽs quos fugiẽtes ꝑuenire poterãt multis cõfoſſos vulnerib⁹interficiebãt. Durauit hec pſecutio a veſptina hoꝛa incipiẽs mediã vſqз ad noctem. Baſſa enĩ ipſe certamẽ ea diei in pte ,ppterea cõmittere ꝑelegerat: vt ſi bello ſuparet̃ ſaltẽ nocturne obſcuritatis p remediũ ab hoſte eripet̃. Sз hec adinuẽtio ,pfuit ſibi mĩme. Nã lunari ſidere pleno noctẽ eãdẽ ſuis radijs illuſtrãte: baſſa ipſe capt⁹: ac ĩ mlta tubarũ voce noctis circa mediũ ĩ caſtra hũgarica ad tẽtoꝛiũ dñi wayuode iohãnis deduct⁹eſt. Sicqз ipſe dñs wayuoda ſex bellis ꝑcipuis vna ⁊ eadẽ via felici exitu geſtiſ:quĩti mẽſis poſtq̃з de hũgaria exierãt reuolutione trãſacta: exercitũ ingẽti hominũ rerũ ve ꝑda onuſtũ regia ad caſtra incolumẽ reduxit: inſignũqз victoꝛie multa hoſtis vexilla ſiue banderia regi obtulit. Hec poſtmodũ glorioſiſſime vgini marie regni hũgarie patrone oblata: ĩ eccl̃ia eiuſdẽ ciuitate in budẽſi cõſtructa: futura ,p memoꝛia: ,pqз eiuſdẽ vginis gl̃oſe laude: nr̃m vſqз ad euũ depẽdẽtia: tantis victoꝛijs ipi dño wayuode celit⁹datis fidẽ ꝑhibebãt: ⁊ niſi mollẽ illoꝝ pannũ puluis vetuſtaſ ve cõſũpſiſſet: ſuſpẽſa depẽderẽt ibidẽ vſqз in hũc diem.

De treugis inter regẽ wladiſlaũ ⁊ thurcoꝝ ceſarẽ firmatis: ⁊ de reſtitutione regni raſcie.

Ex his tot illuſtrib⁹ triũphis totqꝫ p̄claris victorijs id
acceſſit: ut ceſar ip̄e thurcoꝝ amrateſ tremefact⁹: miſſiſ
caduceatorib⁹ erga regẽ ⁊ dñm wayuodã ꝓ treugis in
ſtãter laborauit. Rex igiť wladiſla⁹ ſolẽnẽ ſuoꝝ magna
tũ ꝯuentionẽ ĩ ciuitate zegediẽſi celebrari ſtatuit. Ad quã vndiqꝫ
multo regni nobili cõfluẽte: venerunt ⁊ a ceſare miſſi wayuode
thurcoꝝ duo ad cõponẽdas treugaſ p̄ſcriptas idonei. Conuẽtuꝫ
eſt ergo decẽ annoꝝ de inducijs: ⁊ ex pte regis baſſa natulienſis
dimittiť. Ceſar quoqꝫ thurcoꝝ caſtrũ zenderew ceteraſqꝫ cũctaſ
raſciani regni munitiões quot ⁊ q̃s ante hec georgio dezpoto de
merat eidẽ reſtituit. Et hec quidẽ inducie iuramẽtis firmate ex/
titere. Dñs enĩ iohãnes wayuoda pro rege ⁊ ꝓ ſe proqꝫ oĩ hũga
rice plebis pte: dicti v̄o thurcoꝝ wayuode ꝓ ceſare coꝝ ac cũcta
dominij eiuſdẽ gẽte tã dictarũ decẽnaliũ treugarũ q̃ꝫ aliaꝝ rerũ
tũc firmatarũ ꝓ obſuatiõe realia depoſuerũt iuramẽta: q̃ vtinaꝫ
nũq̃ꝫ depoſita fuiſſẽt. Nã poſtea treugis eiſdẽ ꝑ regẽ ⁊ dñm way
uodã inducẽte p̄fato dño Juliano cardinali ruptis: velut quon
dã põpeio qui oĩuꝫ hoĩuꝫ victorioſiſſim⁹ euaſerat: poſtq̃ꝫ equos
in porticu tẽpli hieroſolimitani ſtabulauit gloria victorie dẽpta
eſt: ſic ⁊ bellice res ipſi⁹ regiſ wladiſlai ⁊ dñi wayuode ĩ antea aliã
cõmutate ſunt in ſortẽ. Ualuit tñ harũ cõpoſitio ĩduciarũ dezpo
to. Cũ enĩ raſciani regni de dñio eiect⁹ fuiſſet penit⁹: his treugis
interueniẽtib⁹ in dñm qui pri⁹ erat reſtitut⁹ eſt.

De bello dñi wladiſlai regis ĩ ptib⁹ romanie circa opptdũ war
na ꝓpe ad littora maris cõmiſſo: ⁊ de interitu eiuſdẽ ſequitur.

His igiť rebus hac via in hunc finem perductis: dñs Ju
lian⁹ cardinalis omni ſuo poſſe apud regeꝫ apudqꝫ dñm
wayuodaꝫ inſtabat: vt rupto induciarũ federe thurcoꝝ
ceſarem armis inuaderẽt. Dicebat enĩ ꝙ promiſſa fides infideli
bus ſeruari deberet minime: deoqꝫ iniurioſuꝫ aiebat ꝙ ipſi nobilẽ
illã eis diuinit⁹ datã eccl'iaſtice religionis cõtra hoſteſ victoriam
ingrato tractarẽt corde: ac dei volũtatẽ q̃ in hoſtẽ exequi debe/
ret hoſtis cõmutaſſent in volũtatẽ. Jmpulit ergo illoſ crebris ꝑ/
ſuaſionib⁹ illicitũ ad facin⁹: ⁊ viros quos mars ferrũ ve totiens
vincere nequiuit molli tãtũ lingua vicit. Multos enĩ xp̄ianoꝝ
principes eiſdeꝫ armoꝝ ferre opem pollicebať: de bulgariaqꝫ ac
de albania ⁊ de tracia: necnõ ⁊ de illa famoſiſſima imperiali vrbe
conſtantinopolitana magna militũ ſubſidia ipſis venire dicebat

Idipſūqꝫ ⁊ principes idē ac dictoꝝ regnorū incole ꝓmittebant.
Paruerūt tādē tāta ſollicitati fiducia: ac mox mľto ſtipēdario mi
lite ꝯclamato: belliciſqꝫ caſtris coaptatis: ⁊ pluribꝰ regni magna/
tibꝰ comitati: circa caſtꝝ orſowa danubio trāſnauato hoſtilē ī trā
ſe īgeſſerūt. Mouēt ergo caſtra dietim de loco ī locū: ⁊ oīs hoſti
lis ager qui occurrebat fumāti incēdio ⁊ reꝝ direptiōe vaſtabāť.
caſtra ⁊ munitiōes alia deditiōe ſubiugabāť alia potēti icurſu fer
roqꝫ expugnabāť: ꝙꝓpter magis ac magis introrſū ꝓgredi viſū
fuit: donec regnis bulgarie et romanie ꝑtrāſitis marina venerūt
ad littora. romaniciqꝫ agri oppida warna ⁊ galata denoīata ſe ſpō
te offerētia ī deditionē recipe: ⁊ iuxta eadē caſtrametati ſpectabāt
ꝓmiſſa ipſis venire auxilia. Sꝫ ꝓch dolor ſepiꝰ ꝯtigit dū ꝓpriā do
mi quis negligit militiā: partibꝰ ī peregrinis male armať aliena.
Rex paulo an̄ mľtis cōportatis ſpolijs: mľtis cedibꝰ illatis: ac ma
gna parte dictoꝝ regnoꝝ ī ignē ⁊ pdā redacta: dāniſqꝫ plurimis il
latis: hoſtilē illeſi poterāt declinare ꝯgreſſū: ꝑterite tn̄ ipos hoſte
ab eodē reportate aīabāt victorie: idcirco temeritate ꝗdā occupa
ti ꝗꝫuis ꝓmiſſus fruſtrati ſint auxilijs incepto ꝓpterea a ꝓpoſito
nō viſo hoſte reuerti ingloriū eē iudicabāt: ⁊ ob hoc vltimū eſta/
tis mēſe ⁊ ꝗſi oēm autūnū hoſtili in terra ꝓtractarūt. Tādē mēſis
nouēbris die decima ꝗ ſcꝫ vigilie feſti btī martini aſcripta ē: ceſar
thurcoꝝ amrates innumerabilibꝰ paganoꝝ cū agminibꝰ inſtructis
aciebꝰ ſigniſqꝫ collatiſ pugnaturꝰ venit. E cōuerſo vō rex ⁊ dn̄s io
hānes wayuoda ceteriqꝫ hūgarie dn̄i illic qui aderant educta oī
eoꝝ vi de caſtris: aciebꝰ armoꝝ p̄ſidijs reſplēdētibꝰ ſuo ordine di
ſtributis ⁊ ordinatis: ⁊ vnicuiqꝫ aciei duce deputato: ſtatuerūt vt
vnāquāqꝫ aciē ſui currꝰ eadē velocitate tpe ꝯgreſſus ſequi debe
rēt. hoſti enī erāt īpares: metuebāt ergo ne an̄ pugnantes ꝑ hoſtē
vltima acieꝝ in parte inuaderēť. His igiť hac ſerie cōpoſitis: deꝰ
ab alto ibidē ipſis future ſignū oſ̄dit calamitatis. Nā ſtatim poſt
ꝗꝫ ſigna ſiue vexilla auro micātia eleuata ⁊ mitiū ventoꝝ tūc tēpe
ſtiue ſuſurrantiū flatibꝰ extēſa ſūt: mox vētis eiſdē ipetuoſū ī tur
binē ꝯcitatis ⁊ īualeſcētibꝰ vexilla eadē diuerſas ſciſſa ⁊ dilaniata
in partes altū per aerē volabāt. Tādē in multaꝝ tubaꝝ ⁊ timpa/
norū parte ab vtraqꝫ reſonātiū ſonitu: thurcorūqꝫ magno clamo
re exuberāte: vterqꝫ ꝯgrediť hoſtis. Frāgunť hincinde lancee et
in eaꝝ fractiōe mľti ſternūť ab equis. feruet bellū aſprimū. cedes
fit maxima ꝑtibꝰ ex ambabꝰ: mľto tn̄ maior ex turciſ. Nullū quip/

pe agmẽ illoꝝ hũgarice militaris ỽtutis impetũ ſuſtinere poterat
quin ſubitã ꝯuertebat̃ in fugã. Sꝫ qꝛ thurcoꝝ lõge lateqꝫ diſtẽta
agmina hũgarice gẽtis exercitũ ĩ numero vltra quã ſextenario ex
cedebãt: parũ igit̃ hũgaris fugitiuas illoꝝ acies ꝑſequi ꝓficiebat
Nã redeũtibꝰ illis a ꝑſecutiõe noua eis agmina occurrebãt: ac in
magno fremitu recẽti illos bello vexabãt. Cõſũpta eſt ergo mori
bũdo in certamine diei ꝑs maxima: ⁊ cãpus vndiqꝫ mł'tis refertꝰ
cadaueribꝰ vtriqꝫ hoſti terrori erat. Quapropter cũcto thurcoꝝ
equitatu nutãte ⁊ fuge intẽto: ſolis caſtris ceſareis inumerabilibꝰ
peditũ agminibꝰ munitis ſuo in loco magno cũ timore ſtãtibꝰ vbi
rex wladiſlaꝰ hoſtilẽ equitũ fugere amratẽqꝫ ceſarẽ ⁊ caſtra illius
terrore cõcuti vidit: mox ſui capitis ꝓ cuſtodia deputatũ mouit
agmẽ: dño wayuoda ⁊ ceteris ꝑte ex altera feroci bello inſiſtẽtibꝰ
ceſaris caſtra inuadere ⁊ penitꝰ opprimere aggreſſus eſt.

Cũ igit̃ denſa peditũ venit inter agmina: mł'titudine illoꝝ ſimul
cũcto ſuo cũ agmine obrutꝰ pariterqꝫ ⁊ oppreſſus ac ibidẽ iterem
ptus eſt: ⁊ victis iã debellatiſqꝫ hoſtibꝰ neqꝫ ſibi quicq̃ꝫ de victo
ria ſperãtibꝰ inſperatã ꝓbuit victoriã. Quare hũgari cãpo ſimul ⁊
caſtris eoꝝ hoſti relictis in fugã ꝯuerſi fuere: multis ex eis qui ĩ ꝑ
ſecutiõe hoſtiũ priꝰ fugatoꝝ occupati erãt de ceteroꝝ lapſu igno/
rãtibꝰ: qui tãdẽ ꝑſecutiõe ab eadẽ regreſſi caſtris ipſoꝝ in ꝑtactis
nocturne ſe q̄eti dedere. Cũ aũt ĩmediate diẽ tã meſtã ſubſequẽs
nox aduẽtãs tenebraꝝ vmbra cũctũ operuit orbẽ: qui nõdũ ꝑ fu
gã parte ex vtraqꝫ eoꝝ reliquerãt caſtra: in eiſdẽ ꝓxime adueniẽ
tis diei vſqꝫ ad lucẽ nocturnas duxerũt excubias. Audiebãt in/
numerabiles ceſoꝝ nec mori nec viuere valentiũ: quibꝰ cũctꝰ cir

cũadiacẽs cãpus mortua inter cadauera refert⁹erat: gemebũdas voces ⁊ vlulat⁹. attonitiqȝ lucẽ diei vix expectabãt. Tandẽ rubeſcentẽ poſt aurorã q̃ noctis tenebras ⁊ diei lucẽ mediat: dũ ſol ille clariſſim⁹ cũcta montiũ ſupra cacumina euect⁹ diẽ reſtituit clariorẽ: thurci de fuga hoſtis dubij: cõpoſitis agminib⁹ quibuſdã ceſareis de caſtris egreſſi caſtra hũgarica an ſint milite referta lentis paſſibus ꝓcedentes paulatimqȝ eiſdem appropinquãtes diligẽti ſcrutinio tentarunt. Cũ aũt in illis exiguã quandã hominũ vocẽ murmurare: nullũqȝ ad arma moueri aut cauſa belli in cãpũ proſilire aĩaduerterunt: omnis ceſaree expeditiõis peditat⁹ irruit ſuper illa. ⁊ eadẽ qualibet defenſiõe orbata e veſtigio cõterens euertit: cũctis viuentib⁹ qui in eiſdẽ reperti ſũt aut captis aut interfectis. Ubi ⁊ preuat⁹ dñs iulian⁹ cardinalis: multiqȝ alij religioſe vite viri maxime de ordine fratrũ cherienſiũ caſtra inter eadẽ vltima ſoluiſſe debita ferunt. Et preterea dñi iohãnes waradienſis ac ſimon agrienſis eccl̃iaꝝ epi: necnõ vir magnific⁹ ſtephan⁹ de bathor in curia regie maieſtatis hõ militari ꝟtute ꝑſpicu⁹: cui ⁊ vexillũ regiũ tanti diſcriminis in tremore ſua exigente ſtrenuitate deferre ꝯſiſũ erat: hui⁹ cõflict⁹ in fluctib⁹ perempti extitere. Hũc igit̃ in modũ dñs rex wladiſla⁹: regũ optim⁹: hõ ꝯdecẽtis ꝓceritatis: fuſca facie: nigris crinib⁹: in armis ſtrenuus: in ſuos beniuolus: moꝝ honeſtate p̃clariſſim⁹: mẽteqȝ ⁊ aĩo cõpoſit⁹: regni ſui q̃rto: dñi autẽ milleſimo q̃dringenteſimo q̃drageſimoquarto anno: vite pariter ⁊ regiminì meſtũ finem dedit.

De captiuitate dñi Johannis wayuode.

Quãuis ĩ hui⁹ diſcrimine belli victorie gl̃ia apud ceſarẽ amratẽ remãſerit: mĩro tñ illã ſuoꝝ ablutã ſanguine reportauit. Plura enĩ vulnera ſua gens ab hũgaris recepiſſe q̃ȝ eadẽ illis infixiſſe: ⁊ ip̃e ceſar mortalitatis ſui ppl̃i cedẽ maiorẽ ab eis ꝑcepiſſe relatiõe fide digna ꝑhibet̃. Huic rei ſufficiẽti teſtimonio eſt: qȯ fugiẽtes poſtmodũ hũgaros ſua ex gẽte ꝑſecut⁹ ẽ nemo. Hẽbat enĩ illoꝝ quiſqȝ ꝓ ſufficienti ꝓpria lãbere vulnera. Inter hec dñs wayuoda iohãnes: dũ redeũdo in partes ꝑuenit trãſalpinas: hoſtẽ vbi nõ timebat hoſtis obuiauit illi. Nã drakul partiũ earũdẽ wayuoda de cui⁹ ꝯductione ſperabat violẽtas ĩ eũ man⁹ iniecit: ⁊ nedũ meſtũ ꝯſolaret̃ hoĩeȝ verũ captiuitatis illũ erũna affecit. Tandeȝ cũ ipſe drakul dñm wayuodam in eundem cauſam captiuitatis nullã ſe habere

p̄meditatꝰē:paucos poſt dies mlt̄is eū muneribꝰ (vt ip̄e ſꝑabat) placatū regni hūgarie trāſſiluanas traducere fecit in partes.

De electione dn̄i iohānis wayuode in gubernatorē:⁊ de ta/lione per eundē a drakul wayuoda exacta.

POſt hāc tādē belli tēpeſtatē: poſtq̄z regis wladiſlai lu/gubrem interitū:ne quis in regno in alterius offenſā moueretur:per dominos prelatos ⁊ barones regni interdictum eſt.⁊ nihilominus vt adueniente feſto pē/

thecoſtes in campo rakos conuentio fieret omnium regnicola/
rum generalis cõmuni voto extitit ſtatutum. Voluebat milleſi/
mus q̃dringenteſim⁹quadrageſim⁹quintus dñi annus: ⁊ feſtũ pẽ
thecoſtes p̃dictũ inſtabat: ipſaqꝫ ꝯuentione multoꝝ aduentu no
biliũ inundata: ac latas dicti campi rakos ꝑ planicies vndiqꝫ dif
fuſa: oẽs qui aderant voto vnanimi de regni cõmoditate: deqꝫ
eo quẽ interim donec rex ladiſla⁹ filius regis alberti puellus ſue
etatis quintũ agens annũ mentẽ ad ꝯſilia manũqꝫ ad arma extẽ/
dere valeret: eiuſdẽ regni in ꝓtectorẽ eligerẽt multa cũ diſcretio
ne tractabãt. Pendebat totius cõmunitatis ante oculos exacta
rũ ꝑ ipm dñm iohannẽ wayuodã clara memoria rerũ: ⁊ ideo mul
tis hãc dignitatẽ in ſe deſcẽdere ſperantib⁹: hãc eandẽ ſolus ipſe
dñs wayuoda tulit. Electus eſt igit̃ omniũ regni ⁊ regis negocia
tangentiũ rerũ in gubernatorẽ. Quapropter cũcta hungarici re/
gni plebs tali fulta ꝓtectore magnã mox diſſoluta in exultatiõeꝫ
alta voce deo laudes reddebat: cãpanarũqꝫ ⁊ tubarũ ſonus vici
nũ ꝑ aerem ferebat̃: peractãqꝫ tãte electiõis poſt gloriã ſolis his
qui ſe huic honori dignos eſſe credebãt eodẽ fruſtrati: corde tri/
ſti: vultu tamẽ ſimulata ſub imagine leto incedentib⁹: quiſqꝫ re/
gnicolarũ gaudens ꝓpria reuerſus ẽ ad habitacula. Placuit tã/
dem poſt hec dño gubernatori a drakul wayuoda trãſalpino ſue
captiuitatis exigere talionẽ: nõdũ eni ingrata ꝑ ipm ſibi exhibita
hoſpitalitas ſuo de corde diſceſſerat. Mota igit̃ armate gẽtis cõ
tra eũdẽ copia nõ modica: ac alpib⁹ trãſcẽſis: illi⁹ ſe ingeſſit in do/
miniũ. vniuerſoqꝫ ſui principat⁹ agro ꝑdomito eũdẽ captiuauit:
⁊ ſimul cũ filio ſuo in ordine geniture maiori decollari: quẽdã v̊o
alterũ partiũ earundẽ wayuodã puta filiũ quondã dan wayuode
lumine priuari fecit. Tali igit̃ a drakul wayuoda ſue captiuitatis
pena exacta: terra in eadẽ aliũ conſtituẽs wayuodã cõpos ſui vo/
ti reuerſus eſt in hungariã.

De repetitione corone ⁊ de vindicta ꝓpterea exacta.

INter hec dñi hũgarie ꝑtriſte ferebãt: ꝙ ſacrũ diade
ma quo reges hũgarie coronari ſolẽt: puerulũqꝫ re/
gẽ qui iure nature illis dñari debebat: rex romanoꝝ
frederic⁹ detinebat. Timebãt eni ne puer aliena enu
trit⁹ i terra a morib⁹ ⁊ labio hũgaroꝝ alter fieret. Cõ
uẽtũ eſt igit̃ vt repeteret̃ aut iret̃ in vltionẽ. Et dum
rex romanoꝝ petitis nõ flectit̃: ingẽtib⁹ dãnis pulſat̃. Nã dñs gu/

bernatoꝛ ſcđo ſui officicij anno pluribꝰ armatoꝝ agminibꝰ cōpo/
ſitis: oēm carinthie ⁊ carneole agrū et magnā partē ſtirie crudeli
cū ſeueritate ꝑuagatꝰ ē: res in p̄dā: hoīes ī captiuitatē: ciuitateſqʒ
ac oppida ⁊ villas ardentes in flāmas redigēdo. Cū tandē ipſuʒ
romanoꝝ regē ſuoꝝ regnoꝝ de populatiōe moueri vidit minime
multaꝝ rerū ⁊ captiuoꝝ ꝯgerie onuſtus felix rediit.

De bello dn̄i gubernatoꝛis in cāpo rigomezew cōmiſſo.

POſt hec dn̄s iohānes de hwniiad gubernatoꝛ oēs re/
gni res vndecūqʒ emergētes tāqʒ impoſitū ſuo hume
ri onꝰ ꝑoptima diſcretiōe gubernabat: regnūqʒ hoſti/
li tuebat̄ ab incurſu: nec annis in eiſdē thurcis hūgari
ci agri in offenſā ipſoꝝ extēdere frameā facultas occur
rebat. Tādē q̄rto ſui gubernaminis anno: ipſe dn̄s gubernatoꝛ ī
v̄tute bellādi ſꝑ magna tētare p̄ſumēs: thurcoꝝ ceſarē noua armo
rū expeditiōe aggredi cogitauit. Cōflauit igit̄ magnā militū ma/
nū: ⁊ oē qđ in hūgaria in armis potēs erat vnā redegit in expedi/
tionē. ac caſtris bellicis: machinaꝝ: pixidū: ac alioꝝ toꝛmētoꝝ ho
ſtē ferientiū ingeniis munitis ⁊ refertis: pꝛimū autūni circa mēſē
ſupꝛa caſtrū zewerini danubiū trāſiit: ⁊ regnū raſcie eo ꝙ dn̄s illi
us expeditionē ad eādē vocatꝰ nō acceſſerat: ſeuero incurſu ꝑtrā
ſiens: hoſtiles ſe geſſit in terras: illaſqʒ in igne ⁊ ferro domitabat
nō tn̄ vt p̄dā acturꝰ ſʒ vt regnū occupaturꝰ trāſibat. Comitabant̄
dn̄m gubernatoꝛē viri ī regno potētes ſāguineqʒ ⁊ vicoꝝ poſſeſ/
ſiōe p̄clari: dn̄i emericꝰ de pelſewczt wayuoda trāſſiluanꝰ: ladiſla/
us frater eiuſdē: emericꝰ filiꝰ wayuode de marczali ianitoꝝ rega/
liū mgr̄: raywoldus de rozgon: thomas de zeech: franko de tha/
lowcz regnoꝝ dalmatie ⁊ croatie banꝰ: iohānes zekel dn̄i guber/
natoꝛis ꝯſāguineꝰ: bn̄dictꝰ de loſoncz: ſtephanꝰ filiꝰ bani de alſoli
ndwa: ⁊ alii q̄ʒplures v̄tute militari ꝑſpicui audaceſqʒ ī bello mul
tis armoꝝ p̄ſidiis inſignes. Nec minꝰ ceſar thurcoꝝ amrates qui
tātā hoſtilitatiſ manū ꝯtra ſe moueri audiebat ad ꝓtegēdū ſe erat
ſolicitꝰ. Oēm eni ſui pꝛicipatꝰ manū q̄ ad arma extēdi poſſe vide
bat̄ cōmouit: armauitqʒ cūctū ſue gētis militē ⁊ ad bellū inſtruxit
ac mouens ingētia ſui ppl̄i agmina aduenięti hoſti ꝯtrariꝰ obuiaʒ
iuit. Inſtabāt mēſis octobꝛis medii dies cū hūgaroꝝ caſtra raſci/
ani agri trāſuecta ꝑ oꝛas bulgarie ceſari thurcoꝝ ſubiectaſ terraſ
attigerāt. ⁊ in expectādo hoſte in cāpo merule qđ hūgarico ideo/
mate rigomezrye vocat̄ fixa manebāt. Ventū ē tādē ad feriā qui/

tā feſta q̄ ſanctoꝝ galli ꝯfeſſoris ⁊ luce euāgeliſte mediabat: cū ce
ſar ipe thurcoꝝ veniēs a caſtris dn̄i gubernatoris ſuū nō remote
poſuit hoſpitiū. Leuis ergo armature vtriuſq; ptis milites quos
effrena ducebat iuuēt⁹: quib⁹ ve man⁹ ꝯſerere animi erat: hincin
de cāpo dediti: ꝯcurſu mutuo nō ſine mortalitate ſeparabāt. Cū
aūt illa cūctū p euū memorabilis feſtiuitatis ſcī luce euāgeliſte di
es illuxit: ſolq; infra meridianas celi p atria delat⁹ venit ad ho/
ras: vterq; hoſtis oēm armoꝝ ṽtutē cūctūq; ſue expeditiōis mili
tē cāpi p̄dicti effuderūt p planicies. nec erat aules parte ī vtraq;
quē formido mortis tāti diſcriminis in ſorte tāta hoſtiū viſa mul/
titudine nō occupaſſet. Ordinate ſūt p dn̄m gubernatorē oī ſua
de gēte quā ducebat acies octo ⁊ triginta. ſignaq; ſiue vexilla il/
laꝝ in medio claro depicta auro ferebāt. ⁊ vnaq̄q; acies prima in
fronte radiātib⁹ munita armis ſtabat. ac duces illaꝝ eaſdē circūq̄
q; girātes corda militū monitis ⁊ pſuaſionib⁹ ad bellū acuebāt.
Ecōuerſo ṽo ceſar thurcoꝝ oē gētis ſue robur ingētia in agmina
cōponēs: collatis ſignis velut mur⁹ quidā ꝯtinu⁹ oēm cāpi partē
aſpectui hūgaroꝝ oppoſitā occupās lētis paſſib⁹, ꝑpiabat. Cū aūt
ad vni⁹ ſagitte iactū ventū ē: cūcta mox vtriuſq; ptis timpana p
cuſſa terribilē ediderunt ſonū. tubarūq; hincinde reſonantiū ad
clangorē cūcte vtriuſq; partis acies in ml̄taꝝ flexione lāceaꝝ oī
ṽtutis eoꝝ cū impetu ꝯcurrētes: vniuerſo cāpo tāto ex motu ge/
mitū quēdā edente mutuā irruerūt in cedē. Ingēs ergo exorit̄ lā
ceaꝝ fragor. multi hincinde p̄cipites bellantiū inter pedes ſaucij
deijciunt̄ ab equis: horrēdoq; clamore moriētiū alta intonabant
aera. dēſat̄ ambaꝝ ptiū ppl̄us: nec ps ſciebat cedere pti: magnaq;
ex dēſitate ml̄toꝝ man⁹ hoſtē ſibi ꝑpīquū magnā p horā ferire ne
quibat. Fortiori tādē īpetu hūgaris ī hoſtē vtētib⁹: thurci pl̄imas
diſſoluti ī turmas ab hūgaris lōgā cāpi p partē cede ꝯtinua ꝑpel
lebant̄. ⁊ rurſus thurci nouis agminib⁹ ex caſtris ceſareis adiuti:
hūgaros eoꝝ vſq; ad caſtra ī manu occiſiōis grauabāt. Int̄ hec ⁊
ſagittaꝝ dēſiſſimi imbreſ thurcoꝝ p peditatū excuſſi: altū obūbrā
tes celi lumē: hūgaros atrociter feriebāt. Et q̄zuis hūgaris hoſtē
pluſq; ducētis armatoꝝ milib⁹ tumentē: vigintiq̄tuor vel paulo/
plus miliū pugnatoꝝ ī brachio ſuſtinere īpar ⁊ onerosū fuerit: nō
ea ꝑpter tāta hoſtiū ml̄titudo: tātus armoꝝ ſtrepit⁹: tātaq; vulne
rū infixio: ipſa die eiſdē fugā pſuadere potuit: ſ; ſolis vſq; ad oc/
caſū iuicti aīo q̄nto duri⁹ cedebāt̄ tanto magis cedere neſciebāt.

Magna igit᷑ virtute maiori tñ ꝑtinacia adueniẽtis ꝓxime noctis vſqȝ ad tenebras pugnantes: maiorẽ in hoſte faciebant ſtragẽ q̃ȝ ab illo ſuſcipiebãt. Cõſūpt⁹ eſt dies tot⁹ magno belli in feruore: ⁊ in numerabilib⁹ ex vtraqȝ parte ceſis cãpoqȝ certaminis toto re cẽtib⁹ repletis cadauerib⁹: nox ip̃a ſuꝑueniẽs furorẽ ſimul ⁊ arma partis vtriuſqȝ ſuis diremit vmbris. Ubi etſi eadẽ nocte parūꝑ acies belli a labore reſederint: totã tñ ꝑ noctẽ machinis ⁊ igenijs extitit decertatū. Poſtq̃ȝ aūt imediate adueniẽtis ſabbati dies oriẽtis ſolis ꝑ radios illuſtrata eſt: vterqȝ hoſtis heſterno furore tumid⁹ ordinatis acieb⁹ rurſus ꝓſilijt in cãpū. Cõcurrit᷑ de nouo ⁊ duriſſimū ex vtraqȝ parte bellū cõmittit᷑: i magno quoqȝ tumul tu ſextã eiuſdẽ diei vſqȝ ad horã decertat᷑. Inter hec ceſar thur-corū dū milite hungarico admodū pauco feſſoqȝ ſua agmina tur bari vidit: omnẽ ſue gentis multitudinẽ equitatū ſcȝ et peditatū mouit: ⁊ in magna rabie ſuꝑ acies ſuꝑqȝ agmina hũgaroꝝ irruit: ⁊ nõ min⁹ velut multaꝝ q̃dã inundatio aqꝝ obruit: eos ac caſtra eoꝝ euertẽs inſcios fugere ad fugã coegit. Fugiebat quiſqȝ: nec in fugiẽdo quiſpiã ordo ſeruabat᷑. Perſecuti ſunt eos thurci ma gna cū atrocitate donec ſol occiduis demerſus ẽ in oris. Sȝ poſt hec nõ min⁹ acerba hũgaris ſucceſſit ꝑſecutio. Nã dieten⁹ fugiẽti bus raſciani quos in introitu offẽderãt occurrẽtes: eoſdẽqȝ itine re feſſos oĩbuſqȝ armorū p̃ſidijs nudatos: velut a lupis territas oues oĩ abſqȝ miſeratiõe ſpoliabãt trucidabãt ⁊ perimebãt.

De magnatibus qui in hoc bello cecidere: ⁊ de capti-uitate domini gubernatoris per dezpotū facta ⁊ de ex actis propterea penis.

CEciderūt bello i hoc dñi ſupdicti emeric⁹ de pelſewcz
ladiſla⁹ frater eiuſdē: emeric⁹ fili⁹ wayuode de marcza
li: thomas de zeech: franco ban⁹: iohānes zekel: bñdi
ct⁹ de loſoncz: ⁊ ſtephan⁹ fili⁹ bani de alſolindwa: ⁊ q̄ſi
cūcta regni hūgarie militia extincta eſt. Dñs aūt gu/
bernator cū in celeri curſu ſui equi tāta belli ex ꝯfuſiōe ꝓcul a cā
po certaminis elōgaſſet: oīq3 milite deſert⁹: tutricib⁹ depoſitis ar
mis errabūdus ꝑ deuia ferret: duoꝝ thurcoꝝ incidiſſe dicit i ma
nus. Dū vo agnitio eiuſdē illis nota eēt minime: abiectis in terrā
frameis manuten⁹ inſilierūt in eū: ipmq3 ſuis ſpoliabant veſtimē
tis. Pēdebat aurea crux dñi gubernatoris i collo. hāc alter thur
coꝝ eorūdē cū rape voluiſſet: mox diſſēſio iter illos orta eſt: mu/
tuūq3 irruerūt in luctamē. Inter hec dñs gubernator: ipis luctā
tib⁹: vna ipſaꝝ frameaꝝ arrepta: irruit in eos. in v̄tuteq3 ſui bra/
chij alteꝝ eoꝝ tā grauiter ꝑcuſſit: vt ille p̄ceps in terrā ruēs extin
ct⁹ eſt. Cūq3 ⁊ alteꝝ ferire vellet: ille fuga e lapſus ei⁹ euaſit man⁹
Poſt hec dñs gubernator ampli⁹ ꝓcedēs quēdā raſcianū obuiū
ſibi habuit. Hic licet rapine grā luſtrauerit ſiluas: dū tn̄ hoiez for
ma intuituq3 p̄ſtantē ſuā in p̄ſentiā emerſiſſe ꝯſpexit eiuſdē ab of/
fenſa oīno abſtinuit. vl' aūt q2 dñs gubernator arreptā ꝑ ipm fra
meā nōdū abiecerat: idē raſcian⁹ ipm inuadere auſus fuit minime
Cogitabūdi ergo ſtetere ambo. Tandē dñs gubernator eūdē ra
ſcianū vt ſibi nandoralbēſe vſq3 ad caſtrū ducatū p̄beret rogatū
effecit: nihilomin⁹ illi ꝯdignā ꝓmittēs remunerationē. Ille mox
id ſe factuꝝ obtulit: nō tn̄ locū ad optatū vt ꝓmiſerat ſ3 ad caſtrū
zenderew ipm deduxit. Poſtq̄3 aūt georgio dezpoto dñz guber
natorē ſui caſtri intra portas eē intonuit: imemor ꝙ v̄tus ⁊ opera
hoīs hui⁹ ipm paucos tūc p̄teritos an̄ annos expulſiōis calamita
te affectū ſuo in regno nouū effecerat dñm: ingratitudinis duct⁹
vicio ingratū ſe illi exhibuit hoſpitē. Detineri enī illū iuſſit: ⁊ nec
eū hūgarie dñis ꝓ illi⁹ eliberatiōe ſolicite laborātib⁹ reſtituit: do
nec idē dñs gubernator filiū ſuū noīe ladiſlaū natu maiorē erga
man⁹ illius ſua in ꝑſona ꝓ obſide locauit. Quāuis autē ipſe dñs
gubernator bello in hoc ſiniſtra comitat⁹ fuerit fortuna: tn̄ q2 po
ti⁹ armoꝝ q̄3 aīoꝝ defectu illū apud hoſtē victoriā relinquiſſe cō/
ſtabat: grato ergo aīo hūgarie ꝓceres cūcti illi⁹ ſpectabāt aduētū
Huic rei documēto eſt: qd eodē dño gubernatore erga feſta dñi
natalia reueniēte: magn⁹ nobiliū cetus in ciuitatē egediēſi cōgre/

gatus illi⁹ſpectabat aduentū:appropinqntiqȝ illi hilari in vultu ſe obuiū dedit. Poſt hec dn̄s gubernator igratitudinē dezpoti nō min⁹q̄ȝ ſue captiuitatis calamitatē pōderās:refertis armis et milite:dezpoto ab eodē ſui delicti ꝯdignas exigere penas,ꝓceſſit inuectuſqȝ forti in manu ſui dn̄ij i agrū magnas i illo edidit vaſtitates:oībuſqȝ caſtris ⁊ dn̄ijs illi⁹q̄ regni hūgarie ambit⁹cingebat illū ſpoliauit.⁊ ampli⁹illi⁹laboraſſȝ i deſtructiōe:niſi dezpot⁹filiū eiuſdē ſibi icolumē reſtituiſſet:hūgarieqȝ p̄mores tumētē eiuſdē dn̄i gubernatoris i vindictā aīuȝ ꝑ dezpotū peti nō cōpeſcuiſſent.

De bellis dn̄i gubernatoris intra limites regni geſtis.

Multa ⁊ varia poſt hec dn̄s gubernator:bohemis in regni opp̄ſſione agētib⁹:eiuſdē regni intra limites cū eiſdem bohemis geſſit bella.⁊ multas eorūdē bohemoꝝ munitiōes hūgarici agri in deſolationē varijs erecta i locis:alias deditiōe alias vi cepit.oēmqȝ ſuaꝝ expeditionū directionē ꝯtra eoſdē bohemos fine felici cōſumaſſet: niſi opa ꝓditiōis in ipm dn̄m gubernatorē ꝑ primores hūgarie ꝯflata eiſdē bohemis auxiliū p̄ſtitiſſet.Quāto enī res ipſi⁹ dn̄i gubernatoris via ꝓſꝑiori dirigebāt:tāto magis plurimi dn̄oꝝ in illū occulta tumebāt iuidia.Actū ē enī dn̄ice incarnatiōis. M.cccc.li. anno:cū idē dn̄s gubernator ml'to tū ſtipēdario tū populari milite armat⁹ munitiōeȝ ꝑ p̄fatū iohānē izkra ad murū clauſtri ſci regis ſtephani deprope ad oppidū loſoncȝ erectā obſidione cinxit: dietenuſqȝ forti expugnatiōe illā expugnando illi⁹cuſtodes ſiti ⁊ armis in tm̄ grauaſſet ꝙ iā de illi⁹obtētiōe finis optat⁹ſpareꝶ:p̄fatus tandē izkra ciuitatū regaliū regni partib⁹ i ſupiorib⁹hitaꝝ fauore ſupb⁹:tū v̊o ꝓditoꝝ mot⁹ꝑſuaſiōe,ꝓprio ⁊ auxiliarioꝝ non modico munit⁹armatoꝝ p̄ſidio:ſuis qui munitiōe in p̄tacta circūuenti erāt allatur⁹opē venit:ſecuſqȝ caſtra ipi⁹dn̄i gubernatoris ordinatis acieb⁹ſtetit.Sȝ quid nequicioſa reb⁹in bellicis valeat ꝓditio tūc patuit:cū nōdū man⁹pugnatoꝝ cōſerte erāt ⁊ iā agmina ꝓditoꝝ dn̄i gubernatoris de caſtris p̄cipitē ꝓruperāt in fugā Quare ⁊ ipſe dn̄s gubernator campū ⁊ caſtra deſerere eſt coact⁹. Hāc quidē ꝓditionē vir magnific⁹ſtephan⁹de pelſewcȝ munitione ſub p̄tacta fortuitu ictu pixidis ad mortē vulneratus : anteq̄ȝ moreretꝶ ꝓprio ore extitit ꝯfeſſus. Interfect⁹ eſt ibi p̄terea nobilib⁹regni de potioribus iohānes kompolthij de naua. Ep̄us aūt agriēſis ladiſla⁹de hederwara cū eēt claud⁹euadereqȝ nequiret

ibidē extitit captiuat⁹. Sicqʒ iohānes Izkra cāpo ⁊ caſtris hūga/
rorū pariterqʒ ⁊ victoria potit⁹: tandē caſtrū gede filiorꝝ lorandi
dura tentauit oppugnatiōe. ſʒ caſtellanis eiuſdē viriliter reſiſten
tib⁹: voto fruſtrat⁹ agrienſe venit ſub caſtrū. Cūqʒ ibidē dict⁹ la
diſla⁹ eṗus idē caſtrū ꝓprie ꝑſone ꝓ redēptiōe manib⁹ ipſi⁹ iohā/
nis Izkra aſſignare voluiſſet: capitanei eiuſdē caſtri cū eſſent re/
gnicole illarꝝ partiū: calamitatē q̄ exinde ſequi potuiſſet vni⁹ hoīs
ꝑferentes miſerie: ipſū iohānē Izkra ſuo a ꝓpoſito vacuū abire
voluerūt. Poſt hec dn̄s gubernator nouis aſſūptis armis: gēti/
buſqʒ ſuis q̄ partes tutabāt̄ inferiores (quorꝝ militarē v̄tutē tūqʒ
fidelitatis ↄſtantiā priorꝝ bellorꝝ in tentamine expertus erat) addu/
ctis: munitiōes ipſi⁹ iohānis Izkra ad clauſtrū de ſaag ſec⁹ fluuiū
Ipol ⁊ in mōte galchur oppidoqʒ roſnawa ⁊ ſcepſi nouo erectas
edificio inuadēs: graui obſidiōe vexauit ac ad deditionē cocgit.
Munitionē v̄o eiuſdē iohānis Izkra in derenchen habitā: quā
bohem⁹ quidā walgatha vocitat⁹ illi⁹ ſub noīe detinebat obſedit
⁊ cū eēt in valle: nouo in eandē genere oppugnatiōis excogitato
vallē ipſā de ſubt⁹ eiuſdē munitiōis alta agere recludi faciēs: flu/
uiū ꝑ eandē vallē decurrentē altas retorſit in aq̄s. Cūqʒ illarꝝ di/
luuiū menia munitiōis eiuſdē trāſcēderet: cūctiſqʒ in illa exiſtēti/
bus ſuffocatiōis mortē minaret̄: hi qui in illa erāt bohemi ꝑſonaſ
in captiuitatē ⁊ munitiōeʒ ipſam ad manus ipſius dn̄i gubernato
ris dedere. Tandē ciuitatē zolienſē tāte perniciei nidū et altricē
adiens: eandē vehementi exuſſit igne. caſtriqʒ zolienſis in cōtra/
riū magnā erigere faciē munitionē armis militeqʒ refertam relin
quens: ipſum iohannē izkra armorū ſtrepitu interim anguſtiauit
donec eundē ad pacis condimentū impulit.

De bohemis regnū hungarie deuaſtantibus qui fratres nominati fuere.

Tunc ꝑter iohānē Izkra plurime ī regno erāt extranee
natiōes: q̄ oēm vim ipſarꝝ regni eiuſdē dedicauerāt in
moleſtiā. Petr⁹ komorowzki comitatū liptonieſe vni
uerſū ſue ſubegerat ditiōi. Pangraci⁹ v̄o hō vt ſuꝑ di
ctū eſt in hūgaria nat⁹ toto comitatui de thwrocz dn̄a/
bat̄. caſtraqʒ Owar Berench ⁊ ztrechen vſurpās: in vaſtādo re
gno nō min⁹ ceteris atrox erat. Hi mutuis ſe ꝑſequebant̄ odijs:
comitatuſqʒ ꝑdictos ⁊ oē qđ ipſis vicinū erat alternatim grauib⁹
ſpolijs excolebant. Erat et aliud genus latronū partes regni ſu/

periores vaſtātiū. Hi ex collectiuo quodā ⁊ gregario milite armo
rū p̄ſidijs craſſati: plꝛima ſibi domicilia alia ꝓditiōe ⁊ armis acq̄ſi
erāt: alia nouo edificatiōis ope adaptauerāt. fraternū quoqꝫ no/
mē clauſtraliū ad inſtar monachoꝝ ſibi vſurpātes: ſe ipoꝝ lingua
bratrik vocitabāt. Hi ꝯſtitutis inter ſe capitaneis: oēs regni ipis
ꝯtiguas ꝑtes: maioꝛi ceteris dep̄dationū cedūqꝫ ac flāmaꝝ graua
mine q̄ſſabāt. Tanti iā in regno illis creuerat audacia: q̄ꝺ palā cō
nubia tanq̄ꝫ ꝑpetue in regno māſuri ꝯtrahebāt. Nā ⁊ dn̄s guber
natoꝛ poſtq̄ꝫ ſuperioꝛū regni partiū magnates ꝓditiōis inſidias
ſibi tēdere ⁊ illos magis erga eū inuidia q̄ꝫ recto coꝛde duci aīad
uertit: in earundē partiū tutamē poſtmodū tepidioꝛ fuit.

De bello dn̄i gubnatoꝛis ī tra raſcie iuxta caſtꝝ cruſowcz cōmiſſo

EAdē tēpeſtate ceſar thurcoꝛū amrates geoꝛgiuꝫ raſcie
dezpotū ſua ī vicinitate dominio potiri egre ferēs(gra
ue enī in illū ꝓpter emiſſionē dn̄i gubernatoris ꝯcepe
rat odiū) magnā ſue gētis partē ad arma cōmouit: ⁊ illā
cuiuſdā wayuode ſui Friczbeg denoīati hoīs bellicoſi ſub ductu
raſcianas in partes direxit. ac illi vt caſtrū cruſowcz ad lit⁹ fluuij
mura ſituatū ātiquā ꝑ ruinā occupatū repararet: ⁊ ex illo geoꝛgio
dezpoto hoſtis fieret ſtricti⁹ mandauit. Hac re audita dezpotus
ꝯtremuit: cogit abūduſqꝫ quid faceret diu intra ſe reuoluit. Su/
as enī vires tanto poſſe reſiſtere hoſti impares ſciebat. Mox de
iniuria dn̄o gubernatoꝛi illata penituit. Sed cū nullā ſibi tanto ī
diſcrimine redemptionē p̄terq̄ꝫ aut hoſti cedere aut auxilio vti
aīaduertit: ad quē ꝓ auxilio refugeret ignoꝛabat. Dicebat enī ad
ſuos. ſi dn̄i gubernatoꝛis erga me nō offendiſſē volūtatē: hic eēt
homo qui me periclitantē tantoꝝ maloꝝ erueret a ꝓcellis. Cū er
go cui⁹ ſe cōmēdaret p̄ſidio p̄ter dn̄m gubernatoꝛē inuenit nemi/
nē: facie q̄ſi ruboꝛe ꝑfuſa ad illi⁹ diuertit auxiliū. Dn̄s v̄o guber/
natoꝛ: cui cū thurcis bellare magiſq̄ꝫ iocūdas adire choꝛeas ani/
mo erat: mox plurimū ſui exercitus militē ꝯclamare iuſſit. coapta
tiſqꝫ armis dezpoti ꝓpꝛia in ꝑſona iuit in ſuccurſū. Sciebāt etiaꝫ
thurci q̄ꝺ dezpotus ad ſe defendendū arma paraſſet: ignoꝛabāt
tn̄ q̄ꝺ dn̄m gubernatoꝛē ſuū ꝯduxerat in auxiliū. pacato ergo aīo
aduenietē expectabāt hoſtē. Dn̄s aūt gubernatoꝛ vt eo celerius
hoſtē adoꝛiri poſſet: cū cūctis ſuoꝝ armatoꝝ ⁊ raſciane gentis ag
minib⁹ in trāſeūdo totā noctē ꝯſūpſit. Exacta eſt igiť ſimul nox et
via: dieſqꝫ ſolis ad oꝛtū ⁊ dn̄s gubernatoꝛ ad hoſtē ꝓpinquarūt.

Inſurrexit iter hec nebula quedā q̄ vtriuſq3 hoſtis ne ſe mutuo cernerēt tenebat oculos. tandē cū nebula cade3 oriētis radios ꝑ ſolis ſubleuata eſt in altū: mox ferrate reſplēduerūt acies. Agmina vo thurcoꝝ cū eaſdē ſibi ꝓpinq̄s eſſe: ⁊ inter eaſdē vexilla dñi gubernatoris q̄ dudū cognouerāt vētilari viderūt: terga verterūt: ⁊ armis minime ꝯſertis ſubite ſe cōmiſerūt fuge. Perſequebat̄ eos fugiētes cūctū dñi gubernatoris leuis armature robur: ⁊ quiſq3 ꝑſequētiū multa pugnādi cū auiditate illos perimebat. Quare cedes maxima ſecuta ē de illis vēturā vſq3 ad noctē. multoq3 maior fuiſſet ſubſecuta: ſi eoſdē aduenientis noctis tenebre fugiētes nō occultaſſēt. Ubi ⁊ p̄fat⁹ fricʒbeg wayuoda multis ſibi cōmiſſe gētis cū potioribus captiuitatis calamitate affecti: ⁊ dño gubernatori magno cū gaudio ⁊ ſolēnitate p̄ſētati fuere. Quapropter ipſe dñs gubernator victoria potit⁹: in reditu ciuitatē bidiniēſē toti⁹ bulgarie locū capitalē exuri fecit. Tādē vniuerſis captiuis deʒpoto aſſignatis: felix cū triūpho venit in hūgariā.

De reductione regis ladiſlai: ⁊ de creatione dñi gubernatoris in perpetuū comitem.

Inter hec cū romanoꝝ rex frideric⁹ regē ladiſlaū ſuis regnicoliſ pacato aīo ſibi reddere petētib⁹ dimittere negaret: mox nōnulli regnoꝝ eiuſdem regis ladiſlai primores: ⁊ comes Cilie vlric⁹ cū illis: minacibus armis ⁊ militib⁹ ad inferēdas iniurias ꝓmp̄tis magna ī copia coadunatis: ciuitatē nouā ⁊ ip̄m regē romanorū in illa moleſta circūquaq3 obſidiōe cinxerūt. Quapropter ip̄e romanoꝝ rex tū metu tū penuria victualiū admodū laborās: regē ladiſlaū ſuoꝝ regnoꝝ ꝓcerib⁹ reddere eſt coact⁹. Reduct⁹ eſt igit̄ puer princeps: ⁊ caſtri wiennēſis ꝯuerſabat̄ in palatijs. Multi ad illū ꝯfluebāt tū de ſuis tū de alienis regnis nobiles. Cū enī tā excellētib⁹ tanq3 potētib⁹ eſſet nat⁹ de parētib⁹: magnū ī hoīe3 illū euadere ſpectabāt. Cōuentū fuit ergo vt et dñs gubernator regniq3 dñi ⁊ magnates cūcti ad exhibēdos puero regi ꝯdignos honores fidelitatiſq3 homagiū p̄ſtandū illac irēt. Nec dilatū extitit quin oīs dñoꝝ hungarie pulchritudo in wiennēſem ciuitatē ꝯuoluta eſt. Et ipſa regis curia venerādo dñoꝝ cetu feruēs: dominis hūgarie p̄dictiſ: cūctos ceteroꝝ eiuſdē regis ladiſlai regnorū inter primores locū eminētiorē dedit. ⁊ rex ipſe ſuos pueriles in illoꝝ aſpectiōe depaſcēs oculos: tātoꝝ magnatū letabat̄ de fa

uore. Conſūpti ſūt ideo tāte curialitatis in honore dies plurimi. Ubi ⁊ dn̄s gubernator onus ſui officij qđ iā octo ꝑ ānos felici geſtamine direxerat ſponte exuit: ⁊ milleſimo q̄dringēteſimo quinq̄geſimoſc̄do inſtāte dn̄i anno: regnū hūgarie ſanguinolentis ſuis ſuorūqꝫ laborib⁹ oi induſtria ſolicitudine ⁊ bellicis artib⁹ ꝓſeruatū regi ladiſlao reſtituit. Propter qđ ipſe rex ladiſla⁹: ipſuꝫ dn̄m gubernatorē exactaꝝ victoriaꝝ longas orbis ꝑ partes diffuſis inclitis p̄conijs: ꝓſtātūqꝫ opeꝝ laude dignis meritis erga ſe cōmē/datū: alto in fano regali quoqꝫ in habitu ⁊ maieſtatis ſue in throno ſedēs: aſſiſtentib⁹ ſibi q̄ꝫplurib⁹ ducib⁹: marchionib⁹: ac regnorū ſuoꝝ p̄latis ⁊ baronib⁹: magna cū ſolēnitate in comitē ꝑpetuū Biztricenſen ſublimauit. ⁊ tēporalē gubernatiōis dignitatē p̄di/ctā quā vſqꝫ tūc ſuis meritis ⁊ regni neceſſitate exigēte tenuerat in ꝑpetuā cōmutauit hereditatem. Armoꝝ quoqꝫ inſignijs: puta coruo geſtamine annuli de colore flaueo in clipeo depicto: q̄ ipſe dn̄s comes vſqꝫ tūc geſtauerat: alia clara inſignia rubeū ſcꝫ leō/nē coronā vnguib⁹ rapere volentē: albo in ſcuto deſcriptū ſupaddidit: ⁊ maioris excellētie ⁊ dignitatis ꝓ honore eundē dn̄m co/mitē Biztricenſē inſignijs eiſdē adornauit. Peractis tādē ma/gno cū gaudio cūctis ipſi⁹ ſublimatiōis cerimonijs: idem rex la/diſlaus eundē dn̄m comitē multis muneribus et donarijs regali largitate honoratū: vna cū ceteris dominis p̄latis et baronibus paucos poſt dies remiſit in hungariam.

De aduentu fratris iohannis de capiſtrano in hūgariā.

Domino igit͛ comite biztricēſe: ⁊ cūctis regni hungarie magnatib⁹ ad ꝓpria feliciter redeūtib⁹: vir religioſus frater Johānes de capiſtrano fratrū ſācti franciſci re/gulari redimitus amictu: vita quoqꝫ ſanctitatis ꝑful/gidus: dn̄is cū eiſdē in hungariā venit. Sūmus eni ro/mane eccl̄ie pontifex Nicolaus: thurcorū rabie chriſtiane religi/onis in ꝑſecutione acrius inſiſtente: populo catholico tanti peri/culi in ꝓcellis fluctuanti auxiliari: ⁊ cōtra eoſdē thurcos chriſti/colaꝝ adunari ſatagēs expeditiōem: cūctis ad id ſe offerētib⁹ ve/niā delictoꝝ futureqꝫ remiſſionē pene oēs ꝑ ꝓuincias p̄dicari: et illis quidē rubeā ac deſubtus alba cū ſindone ſubductā parte pectoris ī ſiniſtra applicādā crucis imaginē diſtribui debere apoſtolica bulla mediāte ſtatuerat. Cui⁹ quoqꝫ intentionis ſue idē dn̄s apoſtolic⁹ p̄fatū fratrē Johānē de capiſtrano ꝯſtituerat operariū

Quapropter ipſe frater iohãnes cũ ſacro in dogmate magne eēt auctoritatis:nõ modicaqȝ ſuoꝝ virtꝰmeritorũ ad cecos claudos ꝛ infirmos ac ſpũs imũdos habẽtes humano in ꝯſpectu clareret: multã in almanie ꝛ polonie partibus ꝛ in hũgaria multã maxime popularis ꝯditiõis plebem prefatũ cõtra hoſtẽ ad arma excitauit Paulo quidẽ hãc ante tempeſtatẽ ceſare thurcoꝝ amrate ſupra/dicto vita functo . Machumctes filiꝰ eiuſdẽ illi ſucceſſerat: p̄re ceteriſqȝ cũctis ſuis p̄deceſſoribꝰin effundẽdo chriſtiano ſangui/ne inqȝ agroꝝ direptiõe truculentior:ꝛ diſciplina rei militaris peritior:copijs ac bellico apparatu opulentior: inqȝ ſuos domeſti/cos ſeuerior.Hic poſtq̃ȝ regni potitus eſt gubernamine: cõſtantinopolitanã vrbẽ:dũ ſibi eſſet vicina alienãqȝ teneret̃ p manũ:opprobrio habuit:ꝛ illã ſeuo ſemꝑ intuitꝰeſt oculo:ac de illiꝰ obſidione diu ĩ aĩo reuoluit:aliudqȝ q̃ȝ faciebat diſſimulãs munitionẽ quãdã iuxta litus maris ad hoſtiũ Boſſori vrbe ab eadẽ nõ ma/gna in diſtantia mira ꝛ incredibili celeritate extruxit.Nec res magnã mouit in chriſtianitate turbatiõeȝ:cũ ipſa munitio non aliud niſi vrbi p̄tacte venturã minari videbat̃ ruinã.

De aduentu regis ladiſlai in hungariam.

Porro rex ladiſlaꝰſue etatis tredecimo:dñice aũt ĩcarnatiõis milleſimo q̃dringẽteſimo quinq̃geſimo tertio anno:comitis vlrici alioꝝqȝ iniſtoꝝ ſui p̃cipatꝰ nobiliũ in ꝯductu eiuſdẽ anni ea in pte cũ carnes piſcibus dñoꝝ mẽſis cedere parabãt: venit ĩ hũgariã budẽſiqȝ ciuitate ĩtrata:ĩ illa admodũ letꝰmanebat.Eiſdẽ vͦ ĩ diebꝰ: dñs comes biztricẽſis ptes regni ĩferiores luſtrabat. Sciebat eñi plurimos dños de hũgaria ꝛ maxime comitẽ vlricũ nõ recta ad ipſũ eẽ volũtate. Metuebat igit̃ ne apud regẽ cecas ſibi ĩſidias tẽde/rẽt:in q̃s ſi incautꝰgraderet̃ de facili cadere poſſet.ſalui tãdẽ ꝯductus ſub ſecuritate ea tẽpeſtate anni p̄dicti cũ titanei axis ductor veris inſtãtibꝰprimicijs piſciũ hoſpitio relicto ad arietis cornua ſuos colligauerat equos:ĩpis ſcȝ ſacris q̃drageſimalibꝰdiebꝰdñs comes biztricẽſis:ac magnifici potẽteſqȝ in regno viri Thomas zekel prior aurane:wlad trãſalpinaꝝ partiũ wayuoda:Ladiſlaꝰ ð kaniſa:ꝛ ſebaſtianꝰde rozgon:nobileſqȝ hũgarie multi radiãtibꝰ ſtipati armis:ſplẽdida in agmina diſtincti:in forti brachio armo/rũqȝ tutrici ĩ p̄ſidio potiꝰq̃ȝ dicti ſalui cõductus cõfidẽtes in aſſecuratione pariter ad regẽ venerunt. Amabãt hi magnates dñm

comitē:ꝛ,ꝓ illiꝰ vita eoꝝ vitā ī diſcrimine ponere nō formidabāt. Cōuerſatus eſt igiť dn̄s comes apud regē dies ꝑ plures. tandē recedēdi licentia obtenta ad themeſwar deſcendit.

De expugnatione vrbis ꝯſtātinopolitane ꝑ ceſarē thurcoꝝ facta

Eiuſdē anni ſub decurſu quo rex ladiſlaus in hungariā venerat: primū etatis circa menſem: ceſar thurcorum. Machumetes armis in grecos conuerſis: contra inita cū imperatore illorū federa ꝛ contra iuſiurandū: omni grecie formidoloſū bellum intulit. ac innumeris vndiqꝫ copijs coactis: cūctoqꝫ ſui regni bellico apparatu moto: vrbē illā famoſiſſimā cōſtantinopolim olim Bizantiū vocitatā veterum alūnā imperatorū ꝛ orbis dn̄atricē tumentis animi cū impetu terreſtri marinaqꝫ obſidione aggreſſus eſt. meſtāqꝫ vrbē a chriſtianis regibus auxilia mendicantē: ab omnibꝰ tn̄ diſcrimini ꝛ euerſioni derelictā: armis ꝛ inſultibꝰ ꝯtinuis adeo vexauit: vt ꝛ muliebris ſexus defenſioni adherere cogereť. Sed quid ꝓfuit grecis tā innumerabiles ꝯtra hoſtes imparē extendere manū: cū ceſar ipſe nouo expugnatiōis genere excogitato: cuniculos ꝛ foſſas ſubterraneas egerere faciēs illis inſidias tendebat. mariqꝫ tū cathenis tū ponte iuncto: ac turribꝰ ligneis eo vſqꝫ erectis vt muros vrbis qui altiſſimi erāt excederēt: illarūqꝫ de ſūmitatibꝰ: thurci oē qd̄ ī vrbe ad arma mouebať imbribꝰ ſagittaꝝ denſiſſimis offendebāt adhibito p̄terea machinaꝝ ac tormentoꝝ multiplici ꝛ inuiſe magnitudinis genere muros illius p̄cipitē per ruinā diſſipari faciebat. Menijs tandē illius in magna parte humotenꝰ ꝓſtratis: ceſar ipſe cūctū ſue expeditiōis robur ad inuadēda vrbis eiuſdē interiora nimio timpanoꝝ ꝛ tubaꝝ ī ſono mouit: ac poſt q̄rtū ꝛ quīquageſimū obſidiōis eiuſdē diē vrbē ipſā ſūma vi ꝛ extrema pugna cepit. ac illius imperatore in ipſo hoſtiū ingreſſu multis vulneribus ꝯfoſſo pariter ꝛ extincto: oē qd̄ in illa pulchrū reperit diuinū pariter ꝛ humanū fedas thurcoꝝ ꝑ manꝰ direptioni dedit. optimates illiꝰ captos ꝛ ſibi adductos ſeuus princeps miſerrime iugulare: ſepulchra ſcōꝝ euertere: ꝛ illorū reliqas marinis aquis īmergere fecit. Quis tante vrbis caſū: tātoo p̄e defluēdā xp̄iane religionis calamitatē: tot tantaqꝫ ab hoſte rabido in ſacra atqꝫ ꝓphana in viros ac mulieres ꝑ īmanitatē ac ſcelus paſſim patrata facinora ꝓ merito rei vel verbis exprimere vel lachrimis ꝯſequi aut narratiōe ꝯſtringere valet:

De obſidione caſtri nādoꝛalbenſis ꝑ ceſarē thurcoꝝ facta.

Moꝛabat̃ rex ladiſlaus caſtro in budenſi: ⁊ annus dñi milleſimꝰ quadringēteſimꝰ quinq̄geſimꝰ quintꝰ volue bat̃: cū ceſarē thurcoꝝ machumetē regno hūgarie inuaſionē minari ⁊ q̄ȝ primū caſtrū nādoꝛalbenſe expu/gnare velle auditū eſt. Hec fama nō ſolū hūgarie plebem veruetiā cūctas vicinas regiones ⁊ q̄ſi omnē xp̄ianitatē magnas inuoluit in curas ⁊ cogitationes. Cōſtātinopolitane enī vrbis truculēta expugnatio totiꝰ catholice plebis ferebat̃ ante oculos: cūctiſq̄ȝ terroꝛi nō modico erat. Ipſe ſiquidē ceſar thurcoꝛū habita ī grecis victoꝛia: q̄ſi aliū hoīem indutus: ambitione ⁊ ſupbia altioꝛi tumeſcēs: magni quondā alexādꝛi macedonū triūphalia ad ipſum rediſſe tp̄a arbitrabat̃. Fert̃ enī dixiſſe vnus deꝰ dominat̃ in celis: cōpetēs eſt vt vnꝰ tm̄ princeps dñet̃ terre. Hi ru/moꝛes cū ad regē ladiſlaū delati ſunt: mox iuuenis princeps intime expauit: ⁊ comes vlricus almanico qui ducebat̃ bellice virtutis animo: quiq̄ȝ ſuis regē cōſilijs dirigebat nō minꝰ turbatus eſt Nō ergo regni de tutela tractarūt: ⁊ nec ad obuiādū hoſti arma pararūt: ſȝ velut rumoꝝ ignari vniꝰ noctis ſub tenebꝛis budenſi de caſtro exeūtes in wiennēſem ciuitatē via īmoꝛata ſe ꝯtulerūt ⁊ budenſe caſtrū irrecluſuȝ pluſq̄ȝ mediuȝ ꝑ menſem debita ſine cuſtodia ſtetit: dietenuſq̄ȝ hoꝛrēda aduētus tāti hoſtis crebꝛeſcēte fama illiꝰ in cōtrariū ad arma mouebat̃ nemo. Tādē ſubſequētis eſtatis ea ꝑte adueniente cū ſegetū ſpice virentibꝰ ꝓducte ex ceſpitibꝰ iā croceſcebāt: phebuſq̄ȝ ſuū geminoꝝ ꝑ campū moueri faciebat currū: cū videlȝ p̄fatus ceſar thurcoꝝ hoꝛrendo ⁊ multiplici bellico cū apparatu ac milibꝰ thurcoꝝ vltra q̄ȝ quatuoꝛ centenis caſtrū nandoꝛalbēſe p̄dictū terribili obſidione circūquaq̄ȝ adoꝛſus ē. Innumerabiliū ergo cernebant̃ altis caſtri de menijs culmina tētoꝛioꝛū lōge lateq̄ȝ circūadiacētes cāpi ꝑ planicies extenſoꝛū. hoſtis v̄o multitudinē viſu cōp̄hendere poterat nemo. Multas p̄terea naues marinarū nauiū ad inſtar fabꝛicatas ip̄e ceſar adduxerat: ⁊ his quidē danubij ⁊ ſaui flumina ſecus idē ca/ſtrū decurrētia adeo munierat: vt ad ferendā caſtro eidē opem nauali officio vti valebat nemo. Ingenia quidē ac machinas ⁊ toꝛmēta tot ⁊ tanta in quātitate qualis ⁊ quāta in nulliꝰ caſtri de/ſtructionē aliq̄n cōpoꝛtata fuiſſe credi poſſunt: iuxta caſtruȝ crw/ſowcȝ mira agilitate ꝯflata: ꝓpter ſui enī magnitudinē lōgiquis

de partib⁹ apportari nequiuiſſent: maximis cū laborib⁹ aduexe/
rat. Que tādē ea ꝑte caſtri qua cāpū reſpicit apposita: alia ex illis
ſolidos caſtri eiuſdē ꝙtiebāt muros: alia vero altū ī aerē lapides
magnitudinis modij excutiebāt: ⁊ hi quidē deorſum caſtri intra
muros formidoloſo impetu cadētes: oē viuēs quod attingebāt
ad inſtar fulminis ſubita morte extinguebāt. Tonabāt ergo die
nocteqꝫ crebri⁹ excuſſe machine: ac terribiles illaruꝫ tonit⁹ vſqꝫ
ad ciuitatē zegedienſeꝫ: ⁊ al's circūq̄qꝫ pluſq̄ꝫ ad hungaricalia vi
gintiquatuor miliaria audiebat᷑. Nihilominuſqꝫ cōtinua ſuccen
ſio machinarū fumū eructās aſſiduū: nobilē ſolis iubare rutilāte
aerē denſa nubiū caligine obūbrabat. aduolāteſqꝫ aure ſulphu/
reo miſcebāt᷑ fetore: ⁊ nec feruid⁹ eſtatis dies neqꝫ noctis obſcu/
ra caligo obſidētib⁹ ⁊ obſeſſis quieti erat: vt nō oē tēp⁹ funebra
decertatione expēderet᷑. Ruebāt tāto ex impulſu nobiliū turriū
culmina: diſſipabant᷑ parietes ⁊ alta menia hominē caſtrū ve tutā
tia humoten⁹ ſternebant᷑. Quid ampli⁹ dici pōt: niſi ꝙ obſeſſi in/
tima mortis formidine ꝑcuſſi diē tantū expectabāt extremū. Cū/
ctas regni per ꝑtes tā acerbe tāqꝫ potētis obſidionis fama fere/
bat᷑. hungarie tn̄ dn̄i quadā deſidia ꝗſi graui ſomno laborantes:
ꝑiture arci armoꝝ auxiliū ferebāt minime. Adijt tandē hoc tre/
mēdū obſidionis genus vir innate virtutis ⁊ militie dn̄s comes
biztricenſis ſupradict⁹: modico ad decertādū cū tāto hoſte ſtipa
tus milite. Confluūt hungarice plurime ꝑ dictū fratrē iohānē de
capiſtrano cruce ſignate gētes ꝓ xp̄i noīe pugnature: ⁊ de ꝑtibuſ
polonicalib⁹ cruciferi ꝗſi trecenti venere. Quaꝓpter ip̄e dn̄s co
mes quāuiſ vt ſupra dictū eſt cura gubernaminis exut⁹ fuerit: tn̄
aſueta in illo agēte ſtrēnuitatis virtute ſuſtinere nō valuit: quin
ut hoſtē adoriret᷑. Viā ergo queſiuit qua hoſtiū naues a decurſu
fluminū p̄dictoꝝ remouere: obſidioneqꝫ laborātib⁹ armoꝝ preſi
diū ferre poſſet. Conquiſitis tādē nauib⁹: illas militib⁹ armatis ⁊
cruce ſignata gente ſimul onerauit. tādē per flumen danubij ho/
ſtiles cōtra naues miſit. Propter quod vterqꝫ hoſtis nauali iū
git᷑ certamine. Ingēs exuberat ī thurcis clamor: ⁊ hūgari quoqꝫ
vocib⁹ altis dn̄m iheſuꝫ ꝓ auxilio inuocabāt. Via igit᷑ ad fugam
vtriqꝫ hoſti dēpta: acerrimū cōmittit᷑ bellū. Ferunt᷑ hincinde al/
tas danubij ꝑ aq̄s vtriuſqꝫ ꝑtis naues: ⁊ multi ex illis mortalib⁹
ſauciati vulnerib⁹ cadētes ibāt in ꝓfundū: tantiqꝫ ſanguis ex ef/
fuſiōe clara danubialis aq̄ īmēſe cedis cruēta oſtēdebat veſtigia:

⁊ recẽtib⁹ pugili de vtroqꝫ piſcib⁹ eẽ parabant. Tãdẽ longũ belli
poſt laboꝛẽ vicerũt hũgari acriuſqꝫ irruẽtes ĩ thurcos: naues eo
rũ ferreis iũctas cathenis diſſecãtes: vehemẽtes ſuccẽderũt ĩ flã
mas. Qḋ poſtq̃ꝫ thurcoꝝ ceſari ĩnotuit dixiſſe fert: iã graui⁹ nr̃a
potiemur volũtate. Dñs ṽo comes nauali ĩ certamine gloꝛiã vi
ctoꝛie adept⁹: mox caſtrũ adijt: ⁊ capitaneos illi⁹ iã mẽte cõſterna
tos ⁊ p̃ter moꝛtẽ nullã aliã ſoꝛtẽ expectãtes cõſolat⁹ eſt. Quid in
quit territi eſtis? An ſolũ nũc vidiſtis thurcos? Ni ſunt illi quos
ſepi⁹ fugauim⁹: noſqꝫ interdũ fugim⁹ añ illos. Cur illoꝝ aſpect⁹
quos multotiẽs vidiſtis vos turbat? Nõne arma ⁊ vireſ illoꝛuꝫ
expti eſtis? Cõfidam⁹ igit filioli in xp̄o: ꝓ cui⁹ noĩe crebri⁹ noſtrũ
fudim⁹ ſanguinẽ: ⁊ cuꝫ illi⁹ noſtroqꝫ hoſte eo foꝛti⁹ decertemus.
Nõne xp̄s moꝛtu⁹ ẽ ꝓ nobis? ⁊ nos quoqꝫ moꝛiamur ꝓ illo. Eſto
te ergo aĩo cõſtãtes ⁊ foꝛteſ in bello. Timid⁹ vt noſcitis eſt hoſtiſ
Siqꝫ de⁹ nobiſcũ fuerit de facili cõteri põt. Nã ⁊ terga vertere
cõſueuit: ⁊ illũ in fugã labi fugiẽtẽqꝫ in patriã reuerti non pudet.
Quid ampli⁹ ẽ diſſerẽdũ? cũ hec ⁊ vos tẽtaſtis meo ſub ductu lõ/
ga belli tedia ferẽtes. Per hec itaqꝫ ⁊ hoꝝ plurima ṽba: pqꝫ ſuã
p̃ñtiã dñs comeſ nõ modica illos aĩoſitate reſtituit. Firmauit in/
ſup caſtrũ nouo milite. cruce ſignatã quoqꝫ gẽtẽ plurimã ĩ illud ĩ
troduxit. ⁊ cũ popularis foꝛet cõditionis armaqꝫ ṽtere eẽt igna/
ra: dñs comeſ ⁊ illos in quãtũ potuit bello adaptauit. Audierat
ante hec ceſar thurcoꝝ p̄dict⁹ q̃ genitoꝛ ſu⁹ amrates duꝫ viueret
ſub eodẽ caſtro nãdoꝛalbẽſi ſeptẽ mẽſiuꝫ cõſũpſiſſet obſidionẽ: ⁊
eodẽ potiri valuiſſet mĩme: ac abſqꝫ victoꝛia cũ dedecoꝛe deſub
illo receſſiſſet. Quapꝑter idẽ ceſar thurcoꝝ aſtãtib⁹ ſibi ſui exer/
cit⁹ ductoꝛib⁹ ipſũ genitoꝛẽ ſuũ vituꝑamĩe nõ modico affecit ſeqꝫ
idẽ caſtrũ dies ꝑ quĩdeciꝫ expugnare poſſe dixit. Quẽ cũ wayuo
da natulie ſuoꝝ ſupꝛem⁹ wayuodaꝝ ſe ſic iactãtẽ audiuit: ĩpetra
ta pꝛi⁹ dicẽdi licẽtia ad ṽba illi⁹ ita rñdit. Maxie ceſar iocũdũ ali
quid vr̃e dignitatis in p̄ñtia me dicere expediret: timeo tñ ne in
poſterũ rei exit⁹ me viaꝫ apud clemẽtiã redarguat: ac tñ ſcire de
bem⁹ hũgaros ĩpoꝝ caſtra graui⁹ cedere q̃ꝫ grecos. Cũ igit iã no
biliũ culmina turriũ deiecta meniaqꝫ ĩ magna pte humoten⁹ pꝛo
ſtrata iacerẽt: ac valleſ ⁊ foſſe caſtri replete ⁊ terre adequate eẽnt
ita vt hoſtis irruptioni nil penit⁹ obſtaret: ⁊ p̄ſcript⁹ quĩtuſdeci/
mus dies p̄fate obſidiõis eluxiſſet: mox ceſar ĩpe adhuc rutilan/
te aurora cunctã gentis ſue multitudinẽ pulſantiũ tĩpanoꝝ tu

barũq3 hinc inde reſonãtiũ in voce cõmouit: furioſoq3 in impe/
tu idẽ caſtrũ aggreſſus ẽ: ac cruẽtã ꝑ cedẽ illiꝰ penetrauit ĩ mediũ. Hũgari vo lʒ tãto cũ hoſte ipſos cõgredi impar fuerit: viribꝰ tñ ſe defendebãt totis: auxiliũq3 dñi ieſu ſepiꝰ acclamãtes hoſtis in ruinã acriter inſiſtebãt. Inſtauraꝛ ergo mortale bellũ: ⁊ caſtri de certaꝛ in plateis. Cadũt hinc inde multoꝝ cadauera interfectoꝝ multoq3 ex clamore ac ĩnũerabiliũ enſiũ ex tinitu ingẽs ĩ aere cõfuſio reboabat: ⁊ ſepiꝰ vtriq3 hoſtes tũ iſte tũ ille t'ga dare cogũt

Aderat ⁊ frater iohãnes de capiſtrano. hic velut in extaſi poſitꝰ ⁊ ceteri fratres cũ illo humotenꝰ ꝓuoluti: leuata ad ſũmũ auxiliũ mẽte manibuſq3 ⁊ oculis ĩ celũ defixis gemebũdi orabãt: ⁊ cũ ꝓpheta quidẽ dicere potuiſſent, Leuaui oculos meos in montes vnde veniet auxiliũ mihi. Dñs vero comes biʒtriceñ. hic minis hic vt pugnarẽt inſtabat monitis. Michael quoq3 ʒilagij capi/
taneus ⁊ Ladiſlaus de kaniſa iuuenes militari virtute p̄ſtantes: ⁊ acies armatoꝝ quas dñs comes adduxerat cum illis: necnon ⁊ agmina cruce ſignatoꝝ dirutis ſtãtes caſtri in parietibꝰ atrociter pugnabãt. Jam thurci ſepiꝰ de caſtro expulſi: ⁊ rurſus dirum per certamẽ in illud ingreſſi: hũgaris potẽtiores erãt. Jam plurime domꝰ in caſtro ſuccẽſe vehemẽtes eructabãt flãmas. Jaʒ ceſaris vexilla in ſignũ victorie plurima caſtri in menijs eleuata tenebãtur. Jã hũgari oĩ ſpe reſiſtentie deſtituti retrocedere (ſi quo erat) cogebãt. Crudeſcebat enĩ vnicuiq3 ĩminẽtis mortis aſpectꝰ. Tãdẽ cũ fugã ſalutis ſibi opẽ ferre poſſe nullã: ſed tanti diſcriminis ſolã mortẽ eẽ redẽptricẽ ꝯſpexerũt: rurſus noĩe dñi ieſu altis vocibꝰ iuocato: armis coaptatis ⁊ clipeis iũctis: fortiori ut poterant cũ impetu irruerũt ĩ hoſtẽ. Funebre ergo renouaꝛ certamẽ: mlti hincinde ſanguinẽ ſimul ⁊ animã fundũt. Nec abeſt auxiliuʒ dei

Naꝫ mox cuncta thurcoꝝ agmina tā fortē tāqꝫ aīoſum hūgaroꝝ
ꝑ impetū turbata: verſa ſunt in fugā. Hūgari ergo aīoſitate reſū
pta: ⁊ quaſi nouo potētie ſpū celit⁹ adiuti: in ore gladij ꝓſecuti ſūt
illos tam diu donec cūcte machine ceteraqꝫ tormēta ꝑ illos ca/
ſtri ad ruinam adhibita: ſuoꝝ ſūt nudata cuſtodijs. Propter qđ
hungari oēs quas thurci ꝯſtituerāt munitiones igne ſuccēderūt
fortuſqꝫ clauis ferreis ad īmittendū ignē apta machinarū clau/
ſerūt foramina. Nec ergo diei durāte luce ceſſatū eſt a bello: ſed
illud qđ pri⁹ caſtri artis in platcis agebaꝛ: lato poſtea in cāpo in/
terim donec nox ſupueniēs vtrūqꝫ hoſtē ſua diſiūxit caligine mł
ta cū ſeueritate extitit cōtinuatū. Qualiter aūt ceſar ipſe ꝓfūdis
eiuſdē noctis ſub tenebris caſtro deſub eodē fuga lapſus ſit: pro
cōperto habet dicere nemo: ad laudē tamē dei: ⁊ ceſaris eiuſdeꝫ
cōfuſionē ſufficit: vt cūctis bellicis ſpoliatus apparatib⁹ oībuſqꝫ
machinis ⁊ ceteris tormētoꝝ generib⁹ quas ⁊ que illac aduexe/
rat relictis: īmenſaꝫ ſue gentis poſt cedē ꝓpriaꝫ in patriā redijt.
Sed ⁊ in poſterū hui⁹ caſtri memoria per quēpiā ſui in ꝑſentia fa
cta grata fuit ſibi nūquā. Quidā tn̄ de eiuſdē ceſaris fuga ita di/
xere ꝙ videlꝫ ipſe ceſar feruente atrociori bello duꝫ ſuos ad cer
tamē cogeret: ſagitta in pectore fuiſſet vulneratus: cecidiſſetqꝫ
mox ſemiuiuus. ac ſui eum rapientes inter man⁹ ſua ad tentoria
detuliſſent. Ubi aūt ad noctē ventū fuiſſet: thurci ⁊ natulie way
uodā ⁊ potius cunctos ipſoꝝ optimates bello conſumptos: ſeqꝫ
maximā ſtrageꝫ accepiſſe: ⁊ ipſuꝫ ceſarē velut exanimē vix palpi/
tare ꝓſpexiſſent: territi: ne mane facto ꝑ hungaros adorirent fu
gam iniſſent: ceſarēqꝫ ſecū deferētes: ne idē ex itineris laborib⁹
magis grauareꝛ: ex alia parte caſtri eoꝝ ſarno vocati cōdeſcēdiſ/
ſent. Cūqꝫ ibi ceſar ipſe ad ſe rediſſet ac vbi iam eſſet interrogaſ
ſet: illi quoqꝫ eidem locū denotaſſent: dixiſſet ceſar. Et cur aut q̄
liter ad hūc locū deuenim⁹. Deuicti ſum⁹ inquiunt ꝑ hungaros
⁊ natuliewayuoda ac quaſi oēs tui exercitus ductores interfecti
ſunt. nos quoqꝫ magnā accepim⁹ ſtragē. ac quod mai⁹ eſt tuā ſe/
renitatē poti⁹ mori q̄ꝫ viuere ſuſpicabamur. Fugimus ergo hūc
vſqꝫ ad locū. Et rurſus ſi etiā machine ⁊ cetera ingenia ibidē de
relicta eſſent ceſar q̄ſiuiſſet. Illi quidē oīa ibidē remāſiſſe duꝫ re
ſpondiſſent: ceſar ipſe mox intima cordis amaritudine exacerba
tus dixiſſet. afferte mihi venenū vt guſteꝫ ⁊ moriar potius q̄ꝫ cū
dedecore meū renertar in regnū. Tali igiꝛ exitu ceſar thurcoruꝫ

ſub caſtro nādoꝛalbenſi cū hūgaris p̄liat⁹ eſt: ⁊ qui tumida mē/
te ſupboq̄ʒ oculo ſolus cūcto terraꝝ oꝛbi dn̄ari volebat: iudicio
diuino ruſticanā p̄ manū que poti⁹ ſarculū q̄ʒ arma tractauit de/
uictus eſt: ⁊ qui multaꝝ tubarū multoꝝq̄ʒ timpanoꝝ in ſono ad/
modū letus venerat: triſtis noctis ſub ſilētio turpiter fugit.

De obitu dn̄i iohānis de hwnyad comitis biztricēſis.

POſt hec dn̄s comes biztricēſis qui tot tantoq̄ʒ ſue iu
uentutis primeuo a tp̄e belloꝝ exegerat laboꝛes: nō/
dum ſenectutis etate demolit⁹: ſed cōtinuo armoꝛuʒ
geſtamine curarūq̄ʒ directione fatigat⁹ ⁊ virib⁹ exhau
ſtus: ibidē egrotauit. paucisq̄ʒ dieb⁹ ipa egritudine la
boꝛās: tandē in oppidū ʒemplen delat⁹ in recōmendatione p̄fa
ti fratris iohānis de capiſtrano viri dei ſuo ſaluatoꝛi ſuū reſtituit
ſpiritū. Oꝛit ergo planct⁹ magn⁹ omnē p̄ hungariā: ⁊ quaſi cūcta
chꝛiſtianitas nimio doloꝛe turbata eſt: duʒ ſuū ꝓpugnatoꝛē vi/
ta functū eſſe audiuit. Nā ⁊ alta in celo fixa eius obituʒ ſidera p̄
nūciauerāt: admirādū ſiquidē ſublimi i ethere ſidus comatū ei⁹
ante ſublationē apparuerat. Ipſe etiaʒ ceſar machumetes q̄ʒuis
p̄ eundē dn̄m comitē ꝓpe ſuā ante moꝛtē de ſub caſtro nandoꝛal
benſi p̄dicto fugat⁹ ſit: cū tn̄ p̄ geoꝛgiū raſcie deʒpotū eidē ceſari
ꝓ cōſolatione moꝛs ipſi⁹ dn̄i comitis nūciata eſt: ceſarē eundem
defixo capite longā p̄ hoꝛā ſubticuiſſe: ſeq̄ʒ (q̄ʒuis ſibi inimic⁹ eēt)
ſublationē eiuſdeʒ cōdolere: ⁊ ſeculoꝝ ab initio hominē ſub prin
cipe nūq̄ʒ talē fuiſſe ad nunciū dixiſſe p̄hibet̄. Iſte hō quā quon/
dam ſolon creſo regi Lidoꝝ omniū regū ditiſſimo p̄cuntanti pri
mā negauit beatitudinē: cūctos noſtri eui inter moꝛtales ſol⁹ tu/
lit. Nonne velut tellus homo omniū athemenſiū p̄ſtantiſſimus
quē ſolon creſo viſis illius theſauris in beatitudine ante tulit: li
beris de quibus erga oēs ſpes optima habebat̄ ſūmo rerū cōdi/
toꝛe prouiſus eſt? Nonne ⁊ vitā multa vndiq̄ʒ fame gloꝛia redo
lentē traduxit: obituſq̄ʒ illi p̄ſplendiſſimus tāq̄ʒ ipſi telo obtigit?
cum tanto ceſare deuicto ⁊ fugato: magnifica victoꝛie (quā ſemp̄
appetebat) ſub laude: triūphi dulcedine nondū ſuis e faucibus
lapſa bono cū noīe diem clauſit extremū. Cuius tandem coꝛpus
vbero ſuoꝝ in fletu ad albam trāſſiluanienſem delatū honoꝛifi/
ce extitit tumulatū. Obijt autē ipſe dn̄s comes milleſimo dn̄ice
incarnationis ſimulq̄ʒ quadꝛingenteſimo quinquageſimoſexto
anno: virgine ſuo ethereo ſolem hoſpitante in cubili. Queʒ cuʒ

prefatus frater iohannes de capiſtrano vltimis reſpiraminibus laborantē intuitus eſt. poſt illius recōmendationē deo factā: hoc flebile carmen dixiſſe fertur. Salue aureola celi: cecidiſti corona regni. Extincta es lucerna orbis. heu corruptū eſt ſpeculū in q̄ð inſpicere ſperabamus. Nunc tu deuicto inimico regnas cū deo ⁊ triūphas cū angelis O bone Johānes. Erat quidē dñs comes homo mediocris ſtature: magne ceruicis: criſpiū criniū colorem nucum caſtanearū ſeruantiū. magnorū oculorū: ſereni intuitus: rubicunde faciei. ⁊ in ceteris ſuis mēbris tā cōpetenter tāq̃ ornate diſpoſitus erat: vt inter mille ſua principalis agnoſceretur eſſe perſona. Duo ſibi erāt nati: ad quos non modico deſiderio cūcta reſpiciebat hūgaria. Paterna enī merita hos quēq̃ amare cogebāt: ⁊ non minus virtutē naturáq̃ paternā in hos deſcēdere ſpectabāt. Hor in ordine geniture maior Ladiſlaus vocabat: genitori in ſtatura haud diſſimilis. virtute quoq̃ militari et mox honeſtate liberalitatiſq̃ humanitate iuuenis cūctos ſuos inter coetaneos preſtātiſſim⁹. Junior vero mathias paterne ſublationis in dieb⁹ nondū annis ſolut⁹ erat de puerilib⁹. Hūc genitor dū viuebat intimo cordis amore amplexabatur: hūc ⁊ etatis ſue agilitas oīū in oculis cōmēdabat: cūctiq̃ illū intuētes: magnū eū hoīem futurū p̄ſagiebāt.

De obitu frīs iohānis de capiſtrano.

At qui mutuū vita ipſis comite in chriſto amorē confouebāt: hi nec in ſenectis diro examine mortis ab inuicē ſunt ſeperati. Nā ⁊ preſcriptus vir cathalogo ſcōrum condigne aſſcribendus frater Johānes de capiſtrano prefato dño comiti biztricenſi ſincera charitatis iunctus dilectione: poſt deceſſum ipſi⁹ dñi comitis nō multos ſub ſole dies duxit: aſtrale magis q̄̃ terrenū peroptās atrium inhabitare: ſpū ad celū euolāte humo de quo condit⁹ erat diuiſum ab anima ſuum reſtituit corpuſculum: quod in clauſtro fratrum minorum de obſeruātia: quorū ſub habitu ⁊ ipſe vitā ſancti patris frāciſci imitat⁹ eſt: in oppido wylak fundato debita conditū ſepultura innumeris claruit miraculis: clarereq̃ nō deſinit diez vſq̃ in preſentem.

De reditu regis Ladiſlai in hungariā: ⁊ de comite cilie in caſtro nādoralbenſi decollato.

Porro cũ tante victorie fama longas mundi ꝑ partes
diffuſa cũcte xp̄iane religioni gaudio eſſet: ⁊ p̄tat⁹ rex
ladiſlaus dux ceſarẽ fugatũ: dñm v̇o comitẽ vita ex/
ceſſiſſe audiuit: mox ĩ hũgariã redire ſtatuit. Int̄ hec
comes cilie vlric⁹ dudũ cõceptã in quondã dñm co/
mitẽ iohanẽ inuidiã qua via illã defuncto patre in illi⁹ filios par
turire poſſet: multo ſue mẽtis in feruore reuoluebat. Cogitabat
enĩ eoſdẽ iuuẽtutis mẽte duci: ⁊ ea ꝓpter ſuas ꝑ inſidias eo citi⁹
illos ſubuertere poſſe arbitrabat̄. Nam ipſe comes vlric⁹ dũ om
niũ hoĩuz eſſet ambicioſiſſim⁹: ſuꝑbiaqꝫ humanã ſupra naturã tu
mid⁹: egre ferebat ante hec dñm comitẽ iohãnẽ regni hungarie
gubernamine potiri. Nũc quidẽ titulũ cõſanguinitatis iure ſibi
ſupra oẽs cõpetere iudicabat. Alia v̇o cauſa inuidie ex hinc orta
erat: ꝙ ipe quõdã dñs comes iohãnes ea tẽpeſtate cũ adhuc gu/
bernaminis fungeret̄ officio: a romanoꝝ rege ꝓ nõ reſtitutione
corone ⁊ pueri regis penas exigens: in ipſius comitis vlrici tãqꝫ
eiuſdẽ romanoꝝ regis partẽ tenẽtis ſe ingeſſerat offenſã. Terci⁹
quidẽ rancoris fomes inter prefatũ comitẽ vlricũ ⁊ dictos filios
ipſi⁹ quondã dñi comitis iohãnis exinde cauſabat̄: ꝙ idẽ comes
vlricus: tuꝫ regiũ latus: tuꝫ omne quod in hungaria pingue pul
chrũ ⁊ ſuaue erat: ea que ipſoꝝ iuuenũ comitũ dirigebat manus
velut homo ambicioſus ⁊ intime ſuperb⁹ in ſuã p̄tãtez redigere
laborabat. Hec comitẽ vlricũ mẽtaneis corroſionib⁹ intrinſecus
nõ modicũ mordebãt. hec ipſe ad finẽ deducere ꝑoptabat. Fert̄
enĩ ꝙ dixiſſet: ego ſuꝫ homo ille qui hoc canile linguagiũ hac de
terra extirpabo. Nõ latebat iuuenes comites vlrici comitis ve/
nenata reꝝ directio. Quapropter amara erga illũ ducebãt̄ recor
datione. nec min⁹ cũctũ hũgarie vulgus deſpecto illũ intuebat̄
lumine. Elapſus eſt tandẽ ſublationis ipſi⁹ dñi comitis iohãnis
ann⁹: tẽpuſqꝫ erat cũ eſtas autũno appropinquãte ſuos vltimos
ꝓperabat ad limites: cũ rex ladiſlaus et comes cilie vlricus po/
pulari almanica gẽte crucigera plurima ſtipati nauali officio alta
danubij ſulcãtes magno cũ ſtrepitu venerũt in hũgariã. ⁊ primo
budenſis caſtri atrijs dies ꝑ aliquot inhabitatis: tandẽ ad oppi/
dũ futhak denoĩatũ deſcenderũt. Eſt aũt hoc oppidũ campeſtra
le ſecus decurſuz fluminis p̄dicti in comitatu bachienſi pingui ĩ
tellure lõge lateqꝫ plateatim locatũ. Ad hoc oppidũ poſtq̃ꝫ vẽ
tum eſt: regio ex edicto ſolẽnis ibidem totius regni nobiliũ con/

gregatio extitit celebrata. Et hac quidē congregatione multorū aduētu ꝓcerū in dies crebreſcente: comes ladiſla9 qui regis La/diſlai leuē animū comitiſqȝ vlrici metuebat inſidias: more paterno multo armati militis tutamīe vallat9 ad regē venit. Placuit poſt hec regi ladiſlao caſtro in nādoralbenſi potētie ceſaris thurcoꝝ conſpicere veſtigia. pariter ergo rex ac comites vlricus ⁊ ladiſlaus illac trāſierūt. crucigeriqȝ cuncti qui de almania venerāt nauigio ſecuti ſunt illos. Inter hec hi quib9 regiū patebat conſiliū comiti ladiſlao dicebāt. de tuis reb9 male agit. comes enī vl/ricus regiū animū erga te peruertit. induxitqȝ illū vt tu ceteriqȝ oēs hungari officiolatuū dignitatib9 que hacten9 tenuiſtis ſpoliemini: ⁊ cedē dignitates theutonis (qui regie volūtati magiſ q̄ȝ hūgari placent) locent. tuqȝ q̄ȝ primū de hoc caſtro eijcieris. ⁊ huic rei ſufficiēti teſtimonio eſt quod hi almani crucigeri tātum ea de cauſa huc adducti ſunt. His auditis iuueniſ homo admodū perturbat9 eſt: ac cogitabūdus vbiqȝ incedebat: ſuiqȝ pſuadebant: vt comes vlricus captata tēporis ⁊ loci habilitate interficeretur Continuatū eſt occultū ſup his reb9 cōſiliū: ⁊ regni ex ꝓceribus multi quos ſimilis cura mordebat: hec ita fieri laudabāt. Iuue/nē ergo hominē magna audacie virtute feruentē: qui effrenū iuuentutis ſue impetū vix cōtinebat crebris perſuaſionib9 grande ad facin9 impulerunt. Inſtabāt eiuſdem anni dies cum inclit9 p̄/ſul Martinus dudū humili tugurio ſublat9 de terreno: altaſqȝ celoꝝ trāſlat9 ad māſiones dulciſluū muſtuȝ boni ſaporis verte/bat in vinū: ⁊ dies lune feſtū eiuſdeȝ ſancti martini ſubſequēs orta eſt: in qua comes ladiſla9 ſūmo mane poſt repulſuȝ per ſolis radios eiuſdē diei diluculū: domū ipſi comiti vlrico caſtro in pre/dicto pro hoſpicio aſſignatā pariterqȝ ⁊ ipſuȝ comitē pro haben/do vt fert mutuo colloquio adijt. Sed o inimica fatoꝝ ſeries: o longa per tempora pectorib9 in intimis cecis alimentis nutrita ſceleratiſſima inuidia: que q̄ȝ primū in angueȝ noſtrū veterē trāſuertens hoſteȝ: noſtros locorū de ameno ⁊ alto de vertice boni ꝓthoparentes deijcere feciſti: ⁊ que vtrorūqȝ comitū corda tanto inundaueras rancore: ꝙ alter alterius abditis appetitibus intime anhelarēt in necē. que tuis voluunt in imis tunc patuit: cū ambo comites vlricus ſcilicet ⁊ ladiſlaus vna eadē tecti domo poſtib9 clauſis colloquio mutuā verſo in irā: primū verbis minacib9: tādē radiātib9 decertātes armis: alter in alterius madida/

runt cruore enſes. Dū aūt ante hoſtiū ſtantiū ipſius comitis La/
diſlai fideliū aures intrinſeci rumor belli delatus eſt: in tardi diſ
ſoluto dom⁹ hoſtio cauſaȝ dubij ſcrutant̄ rumoris. Cū igit̄ comi/
tes vtroſqȝ bello inſudare viderūt: mox eductis enſib⁹ irruerūt
in comitē vlricū ſe ſuoꝝ viriū omni cū virtute defendētē. ſtraue
rūtqȝ illū framee ictu in pede grauiter vulneratū: ac tandē pro/
ſtratū ibidē decollarunt. Quātus aūt regē baroneſqȝ regni ꝛ al/
manos regi annexos ibidē cōcuſſit timor: quāta ve formidine in
tima ipſoꝝ trepidarūt viſcera: dū enſes nudas ſanguine tinctos
humano: caſtri per plateas radiare viderūt: ipſi ſenſere: oēs eniȝ
idē poculū quod comes vlric⁹ bibit ſe bibere cogitabāt. Fuit aūt
comes vlricus homo cōdecētis ꝓceritatis: in vultuqȝ ꝛ corpo/
re cōdigne diſpoſitus: macer facie: etate quinq̄genari⁹ vel citra:
iocūdus ꝛ ad modū venereus: crines ornabat: ꝛ ne barba apud
amatrices etatē confunderet illā radicitus euellere faciebat.

De venia ꝑ regē ladiſlaū ſuꝑ morte comitis vlrici
comiti ladiſlao data.

PEracta tandē huiuſmodi mora caſtro nandoralbenſi
in predicto: rex ꝛ comes Ladiſlaus ceteriqȝ barones
comes ſcilicet palatinus: ladiſlaus garay vocitat⁹: mi
chel orzag de gwth: paulus fili⁹ bani de lyndwa iani/
toꝝ regalium magiſtri ꝛ aulici regie maieſtatiſ: proce/
reſqȝ regni q̄ȝplures qui regiā frequētabāt curiā: cū illis verſus
caſtrū Themeſwar ipſoꝝ flexerūt iter. Eſt enim caſtrū hoc vnga
rico in agro precipuū: partib⁹ regni in inferioribus ad litus aluei
themes in loco ſatis ameno celebri munimine edificatū. Cū igit̄
caſtrū ad hoc appropinquatū eſt: comes mathiaſ ꝛ dn̄a elizabeth
genitrix illius in ſignū luct⁹ ſublationis dicti quondā dn̄i iohan/
nis comitis: nigris amicti ſtolis regi venere in occurſum. Indu
cto ergo illo ſublimia caſtri eiuſdē in palatia: excellēti illū vt re/
giā decebat dignitatē hoſpicio tractauere. Ubi ꝛ ipe rex ladiſla⁹
predictis ſui regni baronib⁹ ad vtrūqȝ latus ſuū ſtantib⁹: comiti
ladiſlao ad veniā proſtrato: temeritatē quā in occidendo comite
vlrico eiuſdeȝ regis vt dictū eſt ꝯſanguineo cōmiſerat expiauit
ꝛ indulſit. Et ne rex ipſe apud comitē ladiſlaū quādocūqȝ de ex/
igenda mortis fraterne vindicta ſuſpectus haberet̄: vtroſqȝ co
mites ladiſlaū ſcȝ ꝛ mathiā fideli ſub iuramento ſuꝑ ſacratiſſimo
corꝑe xp̄i preſtito ī fratres adoptauit: eodēqȝ ſub iuramēto nūq̄ȝ

futuris in tempoꝛib⁹ aliquã talionẽ comitibus ab eiſdem rationẽ
preuia ſe exigere velle ſpopondit. Et in tam glorioſe fraternalis
adoptionis ſignũ ambos comites lugubꝛi veſtimẽto quod pater
ne moꝛtis in memoꝛiã deferebãt: exui iuſſit: ac eoſdẽ ꝓpꝛia ſua ꝑ
perſona rubeo de purpure ſarcitis veſtibus amicire fecit. Sed
o veſtis inamabilis roſeo deſuꝑ vernãs ruboꝛe: dū intrinſecus
marturine quibus ſubducta eras: vulpinaſ poſtea tranſfigurate
fuerũt in pelles. O aſtutus ⁊ ab omni bono homine refutabilis
fraternalis cõtract⁹. Heu ⁊ euitabile bonaqȝ indignũ memoꝛia
per te regẽ ſuper tam caris tam excellẽtibus tamqȝ ſanctiſſimis
⁊ tam metuendis reliquijs iuramentũ pꝛeſtitũ. Heu infandũ ſce
lus: dũ antiquitus diuoꝝ hungarie regũ: q̃ȝ tu tuũ obſeruaſti iu
ramentũ: ſimplicis verbi pꝛomiſſio firmi⁹ extitit obſeruata. An
tne diſpẽdiũ vite tuũ per te ruptũ ſacramẽtũ tibi nõ pepererit?
dum per te pꝛeſtiti iuramenti dies vltima anni pꝛimi non pꝛete/
rijt diuina vltione regnis pariter ⁊ vita exceſſiſti.

De vindicta ꝑ regẽ ladiſlaũ a comitib⁹ ladiſlao ⁊ mathia exacta.

His itaqȝ ſerie pꝛenotata inter regẽ ⁊ comites peractiſ
rex ⁊ comes Ladiſlaus venerunt ad budaȝ: cum gau/
dioqȝ ibidẽ manebant. Comes enim ladiſlaus regio
fidens in iuramẽto: ad regẽ recto coꝛde erat. Omneȝ
quidẽ indignationis ardoꝛẽ ſi queȝ rex contra eũ pro
pter moꝛtẽ comitis vlrici cõcepiſſet extinctũ foꝛe arbitrabaꝛ. In
comite ꝑterea palatino garenſi ladiſlao ſupꝛadicto: cui⁹ filiã ad/
huc viuẽte patre in cõſoꝛtẽ ducere diſpoſuerat: hac in re ſpeȝ nõ
modicã fũdauerat. Cogitabat enĩ ſi rex aduerſũ eũ in irã excita/
reꝛ: palatin⁹ qui regẽ dirigebat illã ꝯpeſceret: ſibiqȝ adiumẽto fie
ret. Hac igiꝛ ſpe comes ladiſlaus decept⁹: cũ regẽ ꝯtinua erga ſe
videbat duci beniuolẽtia: illius de malignitate ſuſpicabaꝛ nihil.
Sed quid ſibi pꝛofuit in comite palatino cõfidere? cũ ipſe palati/
nus comitis vlrici de nece qui ſibi auũculus erat magis q̃ȝ rex la
diſlaus crudelẽ exigere affectabat vĩdictã. Ipſe ergo comes pa/
latin⁹: ⁊ paul⁹ banfy: pluresqȝ q̃ui poti⁹ adulationib⁹ q̃ȝ armoꝛuȝ
directione regi ſeruiebãt: ac oẽs illi qui in patrẽ ipſi⁹ comitis la/
diſlai cõceptũ rancoꝛẽ illo viuẽte euomere nequierãt: ad exigen
das a comite ladiſlao ſui facinoꝛis penas crebꝛis ꝑſuaſionib⁹ re/
gem fatigabãt. Inquiebãt enĩ: tu rex es: ⁊ illũ cũcta ſequiꝛ hũga/

ria. Hic procerũ vulgiq3 fauore ſupb9: hac vice in comite vlrico cõſãguineo tuo tuũ ad lat9 hec fecit. Timendũ eſt ne p̄ſũptuoſus homo de tua perſona idẽ faciat. Rex es: ſed interim hungarie in regno nõ regnabis donec ipſe ſuperuiuet. Mot9 eſt crebris per ſuaſionib9 regis ladiſlai iuuenis anim9: paruaq3 ſcintilla que in vindictã necis p̄fati comitis vlrici in pectore eiuſdẽ regis velut in obliuionẽ demerſa vernabat: crebris pſuaſionũ flatib9 ardere cepit. Cũ ergo regis animũ ipſoꝝ votis ĩclinatũ cõperierũt: querebãt oportunitatẽ vñde eoꝝ optatis eo celeri9 potiri valerẽt: timebãt enĩ ne inſidie per ipſos in occulto conflate detegerentur. Inter hec annũciatũ eſt thurcos regni cõfinijs irruptionẽ minari. quapropter comes ladiſlaus paternã volens imitari naturã: plurimũ militẽ ſtipendiariũ ptib9 regni hũgarie de ſuperioribus vſq3 ad ciuitatẽ peſthieñſem cõducere faciẽs: a rege impetrata recedẽdi licẽtia thurcis occurrere parabat. Illi vͦo q̃ de comitis ladiſlai aduerſis gaudebant: regi ne illũ paterek abire añq̃3 comitẽ mathiã loco ſui ĩ curia ſue maieſtatiſ aduenire faceret ĩceſſant cõſulebãt. Ecõtra ⁊ comiti ladiſlao ſuggerebãt dicentes. ſi tibi a rege diſcedere volũtas eſt antequã regi valedixeris: iube ad regẽ tuum venire germanũ. licet enĩ vt alter veſtrum ſemper regium latus comitek. Tu quoq3 regie maiſtatis in curia tui germani rebus ſua ſerie diſpoſitis abire poteriſ: ⁊ ſi q̃ñcũq3 te abſente apud regẽ quidpiã tibi ꝯtrariũ mouebik: german9 tu9 noſq3 ſecũ illa cõplanabim9. Et hac quidẽ ſub aſtucia inſidiarũ artifices vtroſq3 comites oportuni9 circũuenire poſſe ſperabãt: nec illos eoꝝ fefellit opinio. Nã ſtati poſtquã comiti ladiſlao his ĩ reb9 regia declarata ẽ volũtas: ille inſci9 inſidiarũ: ĩmemorq3 ꝙ pater illi dixerat vt caueret ne ſimul cũ germano aliq̃ñ domus regie inter limiteſ clauderek: anteq̃3 abiret comitẽ mathiã illac venire voluit. Qđ poſtq̃3 dñe eliſabeth genitrici eorũdẽ comitũ innotuit mox expauit: ⁊ q̃ſi futura p̄ſciẽs: ne comes mathias interĩ donec frater ſu9 regia in curia conuerſarek illac accelerarct inſtabat. Sed qꝛ fata ſuarũ ſeries rerũ bonos vel malos ad exit9 trahũt: comes mathias fraternis mãdatis poti9 q̃3 maternis ĩterdictis parẽs: a matre cũ lachrymis dimiſſus venit ad regẽ: Geminis igik fribus curie regie intra ambitũ exiſtẽtibus: tẽpus inſtabat du3. ſ. quadrageſimale ieiuniũ ſe obſeruãtes ſuũ deuexerat ꝓpe ad mediũ: ⁊ feria ſecũda proximã poſt dñicã Oculi claro ſolis radio illuſtrata me-

ridiē conſtituerat:cū comes Ladiſlaus regiū ad colloquiū voca
tus:Ladiſlao de gara palatino ſocero ipſi⁹(in quo ipſe vt dictuʒ
eſt intime confidebat)cauſam calamitatis eiuſdē proferente:pre
ſentibus paulo filio bani:iohāne iʒkra:benedicto de thwrocʒ: ⁊
quodā almano Lomberger vocitato: ibidē regia in domo exti/
tit captiuatus.Comes vero mathias de his que erga fratrē age
bant inſcius:ſua puerili innocentia nullā ſibi opem ferente ī qua
dā domo que ſibi pro hoſpicio caſtro in Budenſi deſignata erat
recluſus eſt.Ambo tandē ſeorſum peruigili ſubiecti ſunt custo/
die.Cū vero nox ſuperueniēs eiuſdem diei lucem cōmutauit in
tenebras.Nicolaus de wylak wayuoda trāſſiluan⁹ lorica indu/
tus tāte rei ſpectaculo auidus: ſuoꝝ familiariū in cōmitiua illac
venit:ad caſtrūqʒ budenſe mox intromiſſus eſt.Jſte enim nico/
laus wayuoda comitis ladiſlai caſum non minus ardebat: ⁊ nec
eiuſdem in necem conflati cōſilij expers erat.Cum eniʒ eſſet ho/
mo honoris cupidus:⁊ ambitione non modica eſtuās: altaqʒ pa
rentū de ſanguine genitus:quondā dn̄m comitē iohānem ⁊ ſuos
natos in regno ac erga regē excellētiori nomine ⁊ titulo vti egre
ferebat.Ex hincqʒ inuidia erga illos ducebat nō modica. Poſt
q̄ʒ aūt mox ſubſequēs dies in lucē diſſoluta eſt.dn̄s iohānes wa/
radienſis ep̄us.itē ſebaſtian⁹de roʒgon:⁊ ladiſlaus de kanyſa vi
ri egregij in regnoqʒ tum ſanguine tum agroꝝ poſſeſſione virtu
teqʒ militari preſtātes:necnon caſpar bodo de gywrgij homo cō
ſilij ſententia nō vltim⁹.Georgi⁹quoqʒ modrar magna reꝝ opu
lentia preditus: vterqʒ paulus horwath:ac quidā alman⁹ frod/
nohar denoīatus:milites armoꝝ directione inſignes: ⁊ alij qui/
daʒ qui per quondā dn̄m comitē iohannē aut promoti aut ab in
fantia educati erga comites ladiſlaū ⁊ mathiā fideli familiarita/
te ⁊ amicicia ducebant:captiuitatis ſunt affecti calamitate. Duʒ
tandē detentionis eorundē comitū tercius dies veſperarū ho/
rā peregiſſet:⁊ titaneus axis occiduas appropinquaſſet ad horaſ
comes ladiſla⁹iudicis ⁊ iuratoꝝ ciuiū budenſis ciuitatis ad ma/
nus vt capitis plecteret pena aſſignat⁹: ac ſub multoꝝ custodia
armatoꝝ ante caſtrū budenſe in oppoſitū atrij fryſpalotha deno
minati deduct⁹:pariterqʒ ibidē ⁊ decollat⁹ eſt.Contigit autē ſue
decollationis in tēpore res nō paruo pro miraculo narrāda.Nā
cū ipſe comes ladiſlaus decollaret:⁊ iam trinū ſue decollationis
ſibi impreſſuʒ poſt vulnus proſtratus manib⁹ ad tergū ligatis in

terra iaceret: mox ꝓprijs in viribꝰ erectꝰ ſurrexit: ſeqꝫ p̄ter p̄ſcripta tria vulnera in ſua decollatione exacta de iure ampliori ſatiſfactione nō teneri voce ſatis intelligibili dixit. Tandē oībꝰ circūſtantibꝰ rei ex nouitate ſtupētibꝰ: dū repēte ꝓcedēs poſt aliquot paſſus veſtē qua indutus erat calcaſſet in faciē cecidit: ſicqꝫ iuſſu quorūdā aſtantiū quibꝰ hec res cordi erat reſiduū decollationis illiꝰ cōſūmatū eſt. Sꝫ heu dolor: heu meſticia: ⁊ heu quātas huiꝰ comitis exiciū diligētibꝰ illū peperit anguſtias. Enīuero vidiſſes hūgaros quaſi cūctos nobiles. ſ. ⁊ ruſticos demiſſo capite cōſertis manuū extremitatibꝰ cogitabūdoſ quaſi graui ſomno occupatos incedere. Vidiſſes ⁊ multoꝝ ꝑ ora recētia lachrymarū flumina decurrere. Dici enī pōt ꝙ ſi popularis hūgarice gētis tumultus ꝑ crebras p̄conicas ꝓclamationes ꝑqꝫ horrendarū incuſſiones minarū ſedatꝰ nō fuiſſet: ſiqꝫ ipe comes ladiſlaꝰ cōgrua diei ī hora ad plateā ſcī georgij vbi quondā trigintaduo milites decollati extitere ſuo ꝓ exterminio eductꝰ fuiſſet: ipſa plebee cōditionis manꝰ illū ſue de diſpēdio vite eripuiſſet. Multi enī tūc ꝓ vinearū cultu in ciuitatē ꝯuenerāt. tātaqꝫ erga illū affectione ducebant: vt ſanguinē fundere vltriceſqꝫ aīas ꝑ mille vulnera in illiꝰ vindictā efflare eiſdeꝫ nō crudeſcebat. Et hec fuit cauſa q̄re ipſe comes ladiſlaꝰ nō in loco al's cōſueto: ⁊ diei horā circa vltimā extitit decollatꝰ. Poſtq̄ꝫ aūt decollatꝰ eſt mox atro inuoluit tegumine: poſituſqꝫ ī feretro ad eccleſiā ſcē marie magdalene defert totāqꝫ ꝑ noctē vigiles ꝑ excubias cuſtodit. ac tandē prima aurore luce erūpente in eccleſia ſacratiſſimi corporis xpī: vbi p̄fati trigintaduo milites quos quondā rex ſigiſmūdus ſue ire in impetu decollari fecerat tumulati iacēt: omni exequiarū ⁊ ſepulture ſine honore tumulat. Fuit aūt ipe comes ladiſlaꝰ vt dictū eſt in ſtatura patri haud diſſilis: facie rotūda ⁊ fuſca: crinibꝰ longis caſtanearū colorē imitātibꝰ: intuitu pius: humeris latꝰ: in armis ſtrenuꝰ: ſatis audax: ⁊ tā ad ſuos q̄ꝫ ad alienos benignꝰ.

De vindicta ⁊ guerris in morte comitis ladiſlai ī regno ſecutis.

Quid aūt profuit tāti facinoris perſuaſio his qui iuuenilē regis ladiſlai animū vt iuramentū tranſgrederet coꝝ ꝯſilijs ꝑuerterūt: Si diuino iudicio placuiſſet: humane ſententie idoneū fore videret: ꝙ ipſi ⁊ nō rex ladiſlaus premiſſi ꝑiurij ſubiſſent taliōnē. Sed arbitrari

poteſt quod fata hoc tramite futuris rebus diſponebāt locū. Ni
hilominꝰ tñ ⁊ hi qui hoc facinus cōflauerāt apud plebē ignomi/
niā ⁊ odiū cōſecuti ſunt: ⁊ multi alij etiā harū rerū expertes: ipſiꝰ
comitis ladiſlai fidelibꝰ de nece dñi ipſoꝝ cōtinuis in armis vlti
onē exigentibus: vite pariter ⁊ rerū ruinā hac de cauſa ſubierūt:
Subortū eſt quidē mox in regno acre diſturbiū: ⁊ ſine diſcretio/
ne: ipſoꝝ comitū de erūna grauis exigebat pena. Enīuero micha
el zylagij de horogzeg eorūdē comitū auūnculus multis tuz do/
meſticarū tum extraneaꝝ nationū coadunatis ſibi bellicoſorum
viroꝝ preſidijs: partes regni tranſſiluanas aggreſſus eſt: ⁊ breui
dierū in ſpacio oēs ciuitates ⁊ oppida terre illius ſue ſubdidit di
tioni. ac cunctos regales ꝓuentꝰ parte regni de eadē regiū ad fi/
ſcū ꝑtinentes: ſuos ſibiqȝ adherentiū conuertit in cenſus. Quid
aūt ceteri quos calamitas ipſoꝝ comitū magis angebat regni ꝑ/
clinata fortes poſſidētes munitiones ferri ⁊ ignis miniſterio ꝑqȝ
rerū direptionē fecerint: ſi quē ea futurā ꝓpter memoriā cōſcri/
bere delectaret: rem multis cōcluſam ſuſpirijs ſuoꝝ ad noticiaȝ
deduceret poſteroꝝ.

De ſorte ceteroꝝ captiuoꝝ ⁊ de obitu regis ladiſlai.

POſt exitiū tandē ipſius comitis ladiſlai paucis diebꝰ
elapſis dñs waradienſis eꝑus ſue cōditionis exigen/
te merito: dño dioniſio ſtrigonienſe archiepo regiuz
vſqȝ ad beneplacitū in captiuitate ſeruandus extitit
aſſignatus. Comes quoqȝ mathias quadā arta in do
mo ad latus turris Iſthwanwr edificata ad inferiores termas ꝓ
ſpiciēti peruigili ſub cuſtodia ſeruabat. ceteri quoqȝ captiui non
minus ſeorſum a comite mathia recluſi regiū ad votuz teneban
tur. Voluebat dies: ⁊ milleſimꝰ quadringenteſimꝰ quinquageſi/
muſoctauus dñi annus inſtabat: verqȝ anni eiuſdez venuſta flo
rum amictus tunica ſuos iā poſteros trāſpaſſauerat gradꝰ: ⁊ fer/
tili ſuū ceſſerat hoſpiciū eſtati: ſole ſubterraneos agente greſſus:
nocte. ſ. illa que feſtū ſacratiſſimi corꝑis xp̄i imediate ſubſequit
nimiā in tenebroſitatē diſſoluta: modicoqȝ nimbi impetu buden
ſe caſtrum cōcutiente: oēs captiui eiuſdem caſtri excelſos habiti
intra muros comite mathia ⁊ paulo modrar tantum regia in ca/
ptiuitate remanentibus: ad aquas calidas inferiores pendenti/
bus caſtri de menijs quorundā duorū linthiaminū in miniſterio

ſe demittētes liberi abierūt..Dū aūt regi ladiſlao ſuoꝝ captiuo
rū innotuit eliberatio:ſimul cū illis qui eorūdem ꝓcurauerāt ca
ptiuitatē admodū triſte tulit pertimuitqꝫ. Nā prefati ſebaſtianꝰ
de rozgon ⁊ ladiſlaꝰ de kanyſa valebāt ī armis: ⁊ multa in regno
gaudebāt parentela. Rex ergo ⁊ ſibi annexi barones hos eoſdē
in vindictā ſui eo citiꝰ inſurgere formidabāt. Quapropter omni
ſue partis gente cito armata:qualibet abſqꝫ mora wiennenſeꝫ ſe
trāſtulit ad ciuitatē.comitē quoqꝫ mathiā ſine aliquo vinculo ⁊
paulū modrar multis ferramētis cōpeditū:locuples enī erat au
ro ⁊ ſe ab eodeꝫ ingentes thezauros extorquere poſſe ſperabat :
vno ⁊ eodē in curru locatos ſecū abduxit:tandē modico tēporis
interuallo wienne habitato in bohemiā trāſijt : ⁊ comitē mathiā
wiennenſi in caſtro firma ſub cuſtodia reliquit. Dum aūt pragen
ſi in ciuitate regali in pompa conuerſaret̄:ſubita ⁊ triſti egritudi
ne aggreſſus vitā pariter ⁊ periuriuꝫ vltimo reſpiramine ſoluit.
Utrum aūt ut quibuſdā placuit ordināte georgio de bodcbrad
al's eiuſdem regni gubernatore letiferū per venenū an vocatio
ne diuina occubuerit:ipſe pro cōperto dicere nequeo. Sepe enī
multoꝝ ora multas diſcoloratas in narrationes diſſoluunt̄:om/
nibus tñ̄ fideꝫ adhibere quis queat? Creuerat ipſe rex ladiſlaus
cōgruā ſui corporis in proceritatē.glaucos quidē ⁊ criſpos habe
bat crines.facies quoqꝫ illi alba erat rubenti permixta colore: ⁊
naſus recto diametro mediā inter faciē deſcendens:parua qua/
dā ſui in medio tumeſcebat curuitate:moꝝ vero probitate ⁊ pru
dentia ſue etatis inter iuuenes nō minus erat venuſtus . Obijt
aūt ipſe rex Ladiſlaꝰ anno dñi milleſimo quadringenteſimo quī/
quageſimooctauo ſupradicto:etatis quidem ⁊ regnoꝝ ſuoꝝ an/
no biſnouo:cum.ſ.eiuſdem anni autūnus ſue vltime cōpleuerat
orbem lune:eadē die anni ſubſequentis q̄ comitibus Ladiſlao ⁊
mathie vt predictū eſt ꝑmiſſuꝫ preſtiterat iuramentū.ſepultuſqꝫ
ibidem prage in eccleſia parochiali nouiſſimā loco in eodem ex/
pectaturus.

De electione dñi comitis mathie in regem.

Cum aũt peregrinis ex relatibꝰ fama obitꝰ ipſiꝰ regis la
diſlai in regnũ hũgarie venit: multos ꝯtriſtauit. maxi
me aũt illos qui eidē regi comitis ladiſlai ꝑſuaſerāt ne
cē: cũ vltores effuſi ſanguinis ipſiꝰ comitis ladiſlai eo
audiꝰ eo aīoſius inſurgere: ac inceptā finē ad optatũ
ꝓducere vindictā deſiderare videbāt. Qđ ⁊ factũ fuiſſet: ſi ꝑ cō
ponēdis regni rebꝰ: ꝓqȝ eligēdo rege: indicta per totũ regnũ hũ

garie gn̄alis vniuerſitati nobiliū ꝯgregatio: eoꝝūdē vltoꝝ eſtuan
tē in vindictā animū nō refrenaſſet. Ipſa tandē generali ꝯgrega/
tione ſuis ſtatutis in dieb⁹ cū ſcꝫ celer ⁊ ingenioſus notarioꝝ cala
mus: milleſimū q̄drīgēteſimū quinq̄geſimūoctauū dn̄i annū de
recēti ſcribere inceperat: mlt̃a nobiliū tumultuoſitate oēs ciuita/
tis peſthiēſis ꝑ plateas feruēte: michael zylagij ſupdict⁹: comitis
mathie vt dictū eſt auūculus cū genitrice eiuſdē vno codē de al
uo nat⁹: multā viroꝝ armoꝝūq̄ꝫ vtutē ſecū ducēs ꝯgregationē no
biliū ad eandē venit. Et hūc quidē michaelē zylagij viri ī regno
potētes: quoꝝ in pectorib⁹ bn̄ficioꝝ merita quondā dn̄i comitis
Iohānis viuaci mouebant̄ memoria: dn̄i ſcꝫ thomas zekel prior
aurane: ſebaſtian⁹ de rozgon: ladiſlaus de kanyſa: ⁊ pangraci⁹ de
zenthmyklos: cūctuſq̄ꝫ tā trāſſiluanaꝝ q̄ꝫ inferiorꝫ regni partiū
cetus nobiliū comitabant̄. Qui dū in eādē ciuitatē peſthienſē ve
nientes comodū ſibi cepiſſent hoſpitiū: ⁊ nox eoꝝ poſt deceſſum
prima ſupueniens humano viſui diei in claritate abditas celi pa
lam fecit ſtellas: oīpotens ab alto eiuſdē noctis ſub ꝓfūditate al
tū danubij flumen tā dura tanq̄ꝫ ſolida cōſtrauit glacie: ꝙ ſubſe/
quentis diei luce orta cūcti danubiū trāſire volētes: oī nauigio
remoto ipſius glaciei in dorſo velut quendā cōtinuū ꝑ cāpū nul/
lo eos aquaꝝ impedimēto vetante incedebāt. Dn̄i vͦo ladiſlaus
de gara palatin⁹: nicolaus de wylak wayuoda: paulus fili⁹ bani
de lyndwa: qui vt dictū eſt regalib⁹ ꝑerat ianitoribus ⁊ ceteri qui
dā nō magni momēti viri qui ſcꝫ p̄fatoꝝ comitū ladiſlai ⁊ mathie
ꝓcurauerāt calamitatē Budenſi erāt in caſtro: ⁊ ea q̄ erga comi/
tis mathie auunculū gerebantur aīo formidoloſo ferebāt. Quis
aūt putaret eoſdē parua timoris anxietate ꝯcuti: dū exactores ta
lionis per ip̄os cōmiſſi facinoris multa virtute armoꝝ maximaq̄ꝫ
bellicoſorum copia viroꝝ vigere: et hos quidē ſibi vicinos eſſe
conſpiciunt. Et ſi tutelā aliquā in flumen danubij ipſis fieri poſſe
ſperaſſent: ipſa fruſtrati idem flumen ſpiſſis glacieꝝ molis conte/
ctū intuebantur. Siq̄ꝫ iam dicte generalis congregationis prero
gatiua per ipſūq̄ꝫ michaelē zylagij eis ꝯceſſa affidia illos eoſdem
nō animaſſet: dici poſſet: ꝙ altoꝝ caſtri budenſis muroꝝ in firmi/
tate minime ꝯfiſi: atro prime noctis inſtante chaos fortaſſis diſp/
ſi loca petiſſent ipſis tutiora. Aſſecurati tandē ad ciuitatē peſtien
ſem deſcēderūt. ⁊ cū his qui ciuitate in eadē erant ſimul iuncti de
regis electiōe tractantes ꝯtinuo in colloquio dies ꝯſūpſerūt plu

res. Inſtabat michael zylagij ſibiqꝫ coadunata gens totalis: ⁊ qͣſi omnis nobiliũ hũgarie cetus: vt comes mathias in regẽ eligeretur. Supradictis vͦo ladiſlao de gara palatino: nicolao de wilak wayuode: et paulo filio bani delindwa: cũcteqꝫ eoꝝ cohorti: nec id vt comes mathias regia potiaꝛ dignitate annuere: dũ cõmiſſi ꝑ ipſos ſceleris grauiorẽ exinde arbitrabanꝛ illos ſe ſuſcipe poſſe talionẽ: neqꝫ eis omnino refutare cedebat ad libitũ: dũ vindicte mortis ipſiꝰ comitis ladiſlai exigentiũ cateruis vndiqꝫ circũdati eorundẽ medios voluebanꝛ inter tumultus. Saniori tandẽ freti ꝯſilio: ĩminens vite aut rerũ diſpendiũ futuris cõmittẽtes euẽtibus: accepto prius a prefato michaele zylagij fideli iuramẽto ꝙ nunqͣꝫ futuroꝝ tẽpoꝝ in euolutiõe hoc crimen ipſis obicieꝛ: ⁊ nec aliquãdo necis ipſiꝰ comitis ladiſlai ab ipſis ⁊ eoꝝ heredibꝰ aliqͣ vltionis exigeꝛ pena: ⁊ ipſi id vt comes mathias regale ſublimeꝛ in ſoliũ annuerũt. Et quid facerẽt niſi vt annuãt: dũ oẽ hũgaricũ vulgus latas ciuitatis ꝑ plateas deambulans: puerorũqꝫ cetus hincinde curſitãs loquebaꝛ ⁊ alta voce clamabat: mathiã volumus eſſe regem. hunc noſtra pro tutela deus elegit. hũc quidez ⁊ nos eligamus. Tanto enĩ cũctus eiuſdẽ ꝯgregationis populus: ꝑ̄ter illos in quibus cõmiſſi in eũ criminis timor laborabat: erga ipſũ ducebaꝛ amoris deſiderio: vt ſupra oẽs delicias ipſũ regiũ ad culmẽ ꝑuenire optabãt. Nobile ergo illud dñoꝝ ꝑ̄latorũ baronũ, ꝓcerũqꝫ regni ꝯſiliũ vnitũ eſt. omniqꝫ hũgarice genti placuit: vt comes mathias regia adornatꝰ dignitate regno hũgarie domineꝛ. ⁊ nihilominus eiuſdẽ regale ſceptrũ ꝑ̄ſtito fideli iuramẽto venerari pariter ⁊ metuere ſpoponderũt. Et qꝛ pueriles eiuſdez comitis mathie artus tã vaſti negocia regni occurrentiũ rerũ pre magnitudine ſufferre nõ valere cogitabant: iamdictũ auunculũ ſuũ donec fetontis axis quinquies annuales peragraret curſus in eiuſdem regni ⁊ ipſius electi regis gubernatorẽ ꝑfecerant. Sz mira res adhuc hec tam ſolẽnis electio in penetralibus agebaꝛ. nondũ ad populũ eiuſdem deuenerat rumor: ⁊ iam peſthienſis eccleſia ſolennẽ in cantũ prorũpens de tam deſiderabili electione deo laudes pſallebat. Cum aũt cõmunis populi deuenit ad notitiã: omne hungaricũ vulgus magno pre gaudio exultabat. ac cãpanarũ vbiqꝫ eccleſiarũ pulſantiũ ſonitu: nimioqꝫ tubaꝝ in clangore: ⁊ multaꝝ ĩ modulamine fiſtulaꝝ: necnõ vocũ ĩ laudẽ dei canentiũ patule laxataꝝ melodia ingenti ſonitu vicinꝰ denſabatur

ether. Currebāt hincinde nūcij hui⁹ electiōis gaudiū his qui ab/
ſentes erant deferētes: multiſqȝ muneribꝰ onuſti redibāt. Poſt/
quā autē ꝓpinque noctis aduenit crepuſculū: ipſa nox in multo/
rū accenſione igniū illudit: ⁊ quaſi in diem ficticiū multa conge/
rie lignorum ardente tranſmutat. Dici quidē preſumit qȝ prime
uo hungaricarū rerū ab origine: alicuius regis electio tanto cum
gaudio tātaqȝ cū gloria celebrata fuit nunqȝ.

Quomodo dn̄s rex mathias de captiuitate libe/
ratus in hungariam extitit reductus.

Poſtqȝ aūt ipa tā felix electio finē expectatū ſortita ē: iā
dictꝰ michael zylagij vulgi fauore ſuperbꝰ: regalibꝰ bu
de habitis ab atrijs abſtinere nolēs: multorū hūgarie
dn̄oꝝ in comitiua letꝰ intrauit ⁊ principē occupauit ad
nouū. Ladiſlaꝰ quoqȝ garēſis palatinꝰ: qui antiquo re
gni de more eiſdē p̄ſidebat: ⁊ eadē ſibi vltronee volūtatis ſub ſpe
cie: triſto tamē intrinſecus corde: ceſſit. ſeqȝ inde clam tutiorē ſibi
ad partē trāſtulit. Quibus pactis: p̄fatus michael zylagij tumulū
dicti comitis ladiſlai adijt funuſqȝ eiuſdē exhumari faciēs: illud
ſimul cū cūctis ſibi circūſtātibꝰ deplāxit. ac tandē trāſſiluanēſē ad
albā trāſferre faciēſ: idē paternū iuxta ſepulchrū ī mltis obſequijſ
ꝯdere fecit. Eiſdē in diebꝰ electū regē ſup̄ noīati georgij de pode
brad potētia tenebat. Iſte enī georgiꝰ de podebrad in regno bo/
hemie multaꝝ poſſeſſiōe ciuitatū: multeqȝ ꝯſanguineitatis parē/
tela: cūctis eiuſdē terre optimatibꝰ ditior erat. Et hic dicto quon
dā rege ladiſlao etate puerili occupato: eiuſdē regni bohemie gu
bernaminis moderauit officiū. poſt mortē vo eiuſdē oīpotens for
tuna regno in eodē regio in throno eūdē ſedere nō vetauit. Ad
huiꝰ georgij manꝰ electū regē quidā ſub hac ſorte deueniſſe ferūt
qꝛ videlicet dū ad huc comitis fūgeret noīe: eūdē rex ladiſlaꝰ: in
diebꝰ circa finē regalis ſue pōpe ꝓximis: wienenſi de arce ad ſe in
pragēſē vrbē deferre iuſſiſſet. ⁊ ea die q̄ rex ladiſlaꝰ obijſſet dicte
pragēſis vrbis intra menia deductꝰ extitiſſet. ipſoqȝ rege ladiſlao
vita fūcto: cū ceteris bohemicis rebꝰ ī ꝑtātē eiuſdē georgij de po
debrad extitiſſet deuolutꝰ. Alij aūt ipſiꝰ noui regis eliberationē
ita factā fuiſſe mihi pſuadebāt. qꝛ videlicet dictꝰ georgiꝰ de pode
brad ſtatim poſtqȝ ipſe rex ladiſlaꝰ ſua vltima clauſiſſet reſpirami
na: obitus eiuſdez ſtudioſius celaſſet famā: ac mortui regis annu
lare eiuſdem de digitis ſurripuiſſet ſigillum: feciſſetqȝ ſcribere

litteras:q̄s tandē eodē ſigillo ꝯſignari faciēs ipſi⁹regis ladiſlai fi
cticio ſub noīe his quib⁹comitis mathie cuſtodia iniūcta erat mā
daſſet: vt moꝝ eiſdē lr̄is viſis comitē mathiā ipſaꝝ lr̄aꝝ oſtenſori/
bus aſſignarēt: ipſiqȝ ſimul cū illo pragenſē vſqȝ ad ciuitatē veni
rēt. Rex eni ladiſla⁹dū wienēſe caſtrū egreſſus eſt: hoc ſigillū cu/
ſtodib⁹p̄dictis ī comitis mathie reb⁹īdubitabili ꝓ ſigno reliquiſ/
ſe ferť. Credidiſſent ergo ipſi cuſtodes fictis lr̄atorijs mādatis. ⁊
ſe eorūdē īmoratos exhibuiſſent factores. Nōdū aūt comes ma
thias in ſup̄dictoꝝ ductu nuncioꝝ regni bohemie ad oras veniſ
ſet: cū bohemoꝝ plurimi armis muniti tutricib⁹ ꝑ georgiū de po
debrad miſſi occurriſſent: quoꝝ ī medio ipſe comes mathias pra
gā vſqȝ tut⁹equitaſſet. Dū vō ipſe georgi⁹ de podebrad eūdē vi
dit gauiſus eſt valde. nō modicā eni ī eiuſdē redēptionē auri par
tē ſe recipere poſſe cogitabat. Poſtq̄ȝ aūt audiuit eundē comitē
mathiā regni hūgarie in regē electū eſſe: ſupbus in multis allocu
tionib⁹ nouū regni hūgarie regē aggreſſus ē. ⁊ eū mlťa ꝯfabulati/
one victū ſue nate ad ꝯnubia inclinauit. nec in poſteꝝ repatriātē
eū plurimi auri ſine ſolutiōe abire tulit. Anno tandē electi regis
primo: cū ſcȝ rigidus hiemis algor tepido ꝑflat⁹ zephiro frigidis
diſſolutis niuib⁹: excelſis montiū de culminib⁹ ꝓfūdas defluxe/
rat in valles: veriſqȝ expectata tēperies auiculaꝝ ora gratos diſ
ſoluebat in cant⁹: ipſe nou⁹rex armato bohemoꝝ ī ꝯductu ad op
pidū ſtraznycze denoīatū in partib⁹morauie iuxta decurſū flumi
nis morwa ſituatū magna cū letitia extitit deduct⁹. vbi moꝝ ſuo/
rū cet⁹ nobiliū īmēſo ꝑfuſus gaudio eū circūdedit. quoꝝ tādē le/
ta īter agmina let⁹deſideratā ad patriā equitauit. Cū aūt budēſe
ad caſtrū ventū ē: moꝝ mlťoꝝ ꝯfluētia nobiliū aduētū deſiderati
regis p̄ſtolātiū: curia regis eiuſdē magna cū gl'ia extitit decorata.

Sup ꝗbuſdā exercitijs dn̄i mathie regis cōpendiū qddā paruū.

NUlla hoīe in hoc ē natura q̄ eūdē regnare dedignaret
nā cūctos ſui eni xp̄ianos inter pricipes ip̄e vn⁹eſt qui
alta facinoꝝ cū gl'ia ſui regiminis dirigit officiū. Non
ne ⁊ ceſar thurcoꝝ Machumetes qui hac nr̄a etate vi
uebat: ſuiqȝ terrore omnē terraꝝ orbē q̄ſſabat: quiqȝ
ſuoꝝ p̄ magnitudine facinoꝝ magn⁹machumetes noīari dignus
fuit: rege de iſto dixiſſe ferť: ego ⁊ ipſe inquit ſum⁹oēs mūdi inter
principes digne principis noīe qui vocamur. Nōne eſt (vt prin/
cipē eſſe decet) in ꝯſilijs ꝑ idoneus: in delinquētes clemēs atqȝ ꝑ

miſericors:in rebus regni adminiſtrandis ſolers ⁊ prouidus:aīo ſtrenuus:magna ⁊ ardua aggredi audax:in laboribus tolerādis infatigabilis:in euētibus pcogitādis pueniēdiſqꝫ pſpicuus: ī periculis euitādis cautus:ī hoſtis inſidijs ꝯſilijſqꝫ deuudādis ⁊ puertēdis ſagax:in oī re militari ac ī cūctis ſui regiminis exercitijs miro modo inſtructus:diſſimulādi mgr:glie vſqꝫ ad infinitū auidus:⁊ tanqꝫ regnare natus:Iſte rex a ſuis regnicolis turbata habuit ſui regiminis primordia.poſtqꝫ aūt viribus ⁊ animi diſcretione adoleuit: qſi quodā graui aquarꝫ de diluuio emergēs oīa moderamine poptimo cōplanauit.Hic ſui principatus primos circa annos: ingentem thurcorꝫ exercitū:qui comitatus Sirimiēſis in depopulationē ſe ingeſſerat:caſtraqꝫ kewlpen ⁊ zenthdemeter ad litus alueizaue viceperat:potēti marte fudit.Hic annos circa eoſdē ⁊ Frederici romanorꝫ imperatoris ambicioſā cupidinē ſceptra regni hūgarie ardentē:regēqꝫ ipm:quadā oportunitate p barones quoſdā ſibi attributa:culmine regio ſpoliare volentē:tū vi tū ingenio cōpeſcuit ⁊ extinxit.Tādē in bohemos ⁊ polonos:regnū qui maximis vt ſupradictū eſt pmebant rerū direptiōibus ⁊ incēdijs:gladio ꝯuerſo eoſdē poſt multā eorūdē cedē mira celeritate cōpreſſit.fortiaqꝫ illorū domicilia ⁊ munitiōes paruo admodū fultus milite euertit. a cedeqꝫ reſiduos p deuia ac ſiluarū p latebras errare ⁊ extra regnū ꝓfugere coegit.Necnō ⁊ guerrarꝫ ꝓcellas q prefati quondā wladiſlai regis a tēporibus in regno graui fluctuauerāt tumultuoſitate pulchra qdā diſcretiōe cōpeſcuit pariter ⁊ ſedauit.pacēqꝫ poptimā tot p annos deſideratā oēs ſui principatus p fines cōpoſuit.Poſt hec valida militū expeditiōe ꝯflata plurimā partē Seruie puagatus eſt.ac magna vaſtitate terra in eadē in igne ⁊ ferro edita felix redijt.Harū demū rerū poſt expeditionē nōdū equorꝫ ſuorꝫ ſudore deſiccato:Boznenſe regnū:qd ⁊ ramā vocamus: tūc turchorꝫ dominio ſubiectū aggreſſus eſt.Caſtrūqꝫ iaycza tū loci natura tū vero meniorꝫ altitudine munitiſſimū vi:alia vero terre eiuſdem caſtra deditione cepit.Omneſqꝫ ceſaris thurcorꝫ milites ſua de curia ad cuſtodiā eorundē caſtrorū deputatos quos gladius hungarorꝫ nō ꝯſumpſerat:ad gratiā ⁊ ſuā ditionē recipiens purpureis ſplendidos veſtimentis ſecū deduxit : optimūqꝫ ⁊ nouū genus victorie reportauit.

De felici coronatione dn̄i regis mathie:⁊ de quibuſdam eiuſdem expeditionibus.

INter hec ſacro regni hũgarie diademate a manib⁹
frederici romanoꝝ ceſaris magna cũ difficultate re/
habito:rex mathias ſexto ſui regni:dñice aũt ĩcarna
tionis milleſimo quadringẽteſimo ſexageſimoquar/
to anno:in die cene dñi:totius ſui principat⁹ ſpũalis
ſecularis ve dignitatis dominis regniqꝫ ſui proceri
bus preſentibus et de eiuſdem coronatione gaudentibus:more
alias obſeruato magna cum ſolennitate feliciter extitit coronat⁹
Poſt hec machumetẽ thurcoꝝ ceſarem ſupradictũ in expugna/
tione dicti caſtri Jaycza formidoloſo belli cum apparatu inſiſten
tem:ſolo exercitualis ſue expeditionis ſtrepitu territauit. cuncta
qꝫ machinarũ ⁊ tormentoꝝ genere per eundẽ illuc apportata ibi
dem relinquere:ac ipſum caſtro de ſub eodem victorie vacuũ fu
gere coegit. Demũ magna ex hinc ſuoꝝ facinorum gloria ſubſe/
quente:quendam bohemũ ſwyhla denominatũ virum in armis
preſtantem:multo aggregario milite fortem:regni hũgarie in de
predationem ad opidum koztholyan ſiue zenthwyd munitione
ſibi preparata:nouas res molientem:in forti manu circũuenit:ex
pugnauitqꝫ ac captũ pluribus ſuis cum complicibus in furca ſu/
ſpenſum ventorum flatibus expoſuit.ceteros etiã ſuos comites
qui capti fuere plurimos tabido ſuorum carcerũ fetore fecit ſuf/
focari. Tandem vniuerſis partium regni tranſſiluanarũ nobili/
bus omniqꝫ vulgo dementia ductrice ſuum regiũ contra culmẽ
rebellione moto:dum ſibi nouũ principẽ elegiſſent:multaqꝫ con
uoluti in agmina aciebus ordinatis regie maieſtatis introitũ pro
hibere niterentur:mox dñs rex ex aduerſo velut turbo quidam
vehemẽs ſuis ferratis cũ aciebus licet impar milite irruit ſuper
illos. Illi quidẽ manibus minime conſertis terrore nimio ꝑcuſſi:
velut fere quedã indomite viſo leone:fugerunt. Quos tandem
dñs rex ſui arbitrij iuxta libitũ domitauit. Propter qđ nõnulli il
loꝝ ea de cauſa quã ſubierũt deflent ruſticitatẽ vſqꝫ in hũc diẽ.
Ab hinc v̊o milite quiete minime recreato:moldauiã verſus pu/
ta regionẽ ſacre corone regni hungarie ſubiectã:tũc rebellã:ſuo/
rũ flexit habenas equoꝝ. Dũ igit̃ alpibus tranſitis magnã terre
eiuſdẽ partẽ in forti manu peragraſſet: ⁊ in quodã regionis eiuſ/
dem oppido banya vocato cuncta ſua cum gente hoſpitiũ acce/
piſſet: Stephanus wayuoda earundem partiũ dñs magna vi ſui
populi cogdunata:noctis in cõticinio regiũ irruit ſuper exercitũ,

ſuccēditqȝ oppidū. ⁊ hūgaros tū ſomno tū vino occupatos ad arma excitauit. Elegerat enī ſtephanꝰ wayuoda nocturna ſub vmbra regiū adoriri exercitū: vt ſi in ꝑlio deficeret ſaltē tēporis obſcuritas illi auxilio fieret. Fefellit tñ eū ſua opinio. Nā ſubito rex cūcto ſuo exercitu in timpanoꝝ tubarūqȝ ſono ꝯuocato: ⁊ tū luna tū vo dicti oppidi incēdijs radiātibꝰ: furibūdo cū īpetu irruit ſuꝑ illiꝰ agmina. ac poſt multā vtriuſqȝ partiſ decertationē: poſtqȝ maximā in walahis factā ſtragē: ſtephanꝰ wayuoda terga dare ē coactus. Quapropter rex triūphū ꝑclaꝝ atqȝ memorabilē obtinuit. Unde ⁊ vexilla plurima ī ſignū inclite victorie ſue budā vſqȝ adduxit. q̄ magna cū celebritate in parochiali glˀioſiſſime v̓ginis marie eccl̄ia locata cernunt etiā hodie. Hāc tandē victorie ſue poſt gloriā: dn̄s rex ad inſtantiā ſcē mr̄is eccl̄ie: tū ad p̄ces frederici romanoꝝ imperatoris ꝯtra hereticos huziſtas in morauia ⁊ in bohemia ſeptenne ꝯtinuauit bellū. ac ſꝑ victor euadēs omnē morauie marchionatū cūctāqȝ zleſiā ſȝ ⁊ luſaciā ſue ditiōis efficiēs: ī regē bohemie eligi: ⁊ illaꝝ terraꝝ dominio ⁊ p̄ricipatu frui dignꝰ fuit. Propter qd̄ ī tā celeberrime electiōis ſue decorē ⁊ dignitatē ī ciuitate Olomucenſi hymnus iſte infraſcriptus noua editione extitit decantatus.

Maximo cultu venerāda cuiq̄ȝ
egimus nouis maij iocunde
feſta victricis crucis et beate
digna repente

Congredi gentes patrie boheme:
preſules vere fidei: barones:
vrbiū ſanas licuit cohortes
chriſticolarum

Colle conſtructū prominente templū
olomucenſe: laiciſqȝ cleris
perſtrepit votis domino repletum
relligioſe.

Creditur ſacrū precibus vocatum
pneuma: tot rectis animis dediſſe:
publice clamant: placet eligatur
ecce mathias.

Clara delectus cito vota ſumit:
celicis iuſſis precibuſqȝ terre:

mente diſcuſſus pie chriſte pro te
flexus obedit.
Laudibus dignus placido mathias
addit aſſenſu diadema regni
prepotens: regno ⁊ titulũ bohemi
panoniarum
Xenijs iheſu referamus omnes
gloriam cantus: ſtrepat ⁊ tubarũ
clangor: vt nobis veniat vir equus
terror in hoſtes.
Iſte rex noſtros animos fideles
allenet preſſos: reprimatqʒ mactet
cum ſuis ſectis hereſes iniquas
q̄ʒ vehementer.
Xantus humentem ocius liquorem
linquet: arcurus iaciet ⁊ axem:
quã dei cauſam populoſqʒ princeps
deſerat ob te.

De infidelitate quorundã dñoꝝ hũgarie ꝯtra dñm regẽ mathiã cõmiſſa: ⁊ de victorijs eiuſdẽ dñi regis quibuſdam.

DOmino rege ea tempeſtate res ſuas erga regnũ bohemie ſorte felici dirigẽte: quidã dñoꝝ hungarie: hi aũt maxime quos ſua beniuolẽtia extulerat in altũ: potiſſime v̇o dñi vterqʒ iohãnes alter ſtrigonieñſis archiep̄us alter v̇o ep̄us quīqʒ eccleſieñſis: in ſclauonia humil' ſub tecto nobilitatis geniti: regia bñficia ingrata tractãtes recordatione: nedũ res illi⁹ in bohemia nõ ꝑturbaſſent: verũ ⁊ regẽ ipſũ ſceptro regimineqʒ hũgarico ſpoliare conati: illuſtrẽ kaſymirũ kaſymiri regis polonie natũ gente ⁊ armis polonicalib⁹ ſupbũ: regiũ in opprobriũ ꝑ terrã ſcepes in regnũ induxere: ⁊ caſtrũ Nitrieñſe illi⁹ tradidere ad man⁹. Hũc dñs rex mathias ſuſpecti militis fretus p̄ſidio caſtro in eodẽ obſedit. obſeſſũqʒ poſt nimiũ polonorũ īteritũ armis ⁊ fame adeo fatigauit: vt ſimul cũ ſuis de ſalute deſperaret: ⁊ ꝓprij capitis damnũ magis q̄ʒ rex timere cogeret. Et amplius dñs rex illũ fatigaſſet: ſi ī ſuo milite nõ dubitaſſet: ipſũqʒ kaſymiꝝ noctis obſcuritas ſue regie obſidiõis e medio nõ ſubtraxiſſet. Tali ergo ſorte kaſymir⁹ ſimul cũ ſuis in hungaria militãs: nedũ ſceptro potit⁹ fuiſſet hũgarico: verũ ſuo ī reditu ſuũ ad ge-

nitorem vix propriã ſalutem reportauit. Poſt hanc tandem tam
ſolennem ſuã victoriã: dominus rex ſuper munitiones polonoꝝ
in zemplemeñ. ⁊ de ſaros comitatibus per eoſdẽ earundẽ partiũ
in moleſtiam erectas irruit: expugnauitq3 eaſdẽ ⁊ funditus euer/
tit: ac polonos qui illas tutabantur graui calamitatis captiuitate
mancipando ad declarandum ſui triumphi gloriã Budam vſq3
miſit. De hinc ad exigendã ſuarũ iniuriarũ talionẽ in poloniã ex/
ercitũ ſue gentis copioſum in magno armorũ ſtrepitu deſtinauit:
infandaſq3 regno in eodem in flãmis direptioneq3 reru3 multa:
ſui opprobrij penas exigere fecit. Audiuit demũ regem polonie
kaſymirũ ſupradictũ in Sleſianas partes nouas res moliri. Con
gregato igitur tum aulicorum ſuorũ tum vero ſtipendiarij mili/
tis exercitu haud ſimili quẽ rex polonie contra eũ ducebat: pro/
greſſuſq3 intrauit ſleſiam: ⁊ ciuitatis wratiſlauienſis iuxta muros
ſtatiua poſuit caſtra. Econuerſo vero rex polonie oẽm ſui domi/
nij ad arma valentẽ manũ: polonos ſcilicet ac ruthenos: lithwa/
nos ⁊ tartaros: in vnã redigens expeditionẽ venit: ⁊ a caſtris hũ
garicis per vnũ miliare vel citra cunctã ſuorũ caſtrorũ vim loca
uit. Et q̃3uis tantus populus dño regi mathie ſueq3 genti terro/
ri eſſet: nõ ergo in fugã lapſus eſt: ſed quid ſibi hoſtis preſumeret
cogitabundus reuoluebat. Tranſierũt igiꝛ certi dies. ⁊ nec eiſdẽ
currentibus: rex polonie aut ſuus miles hungarica adoriri vꝉ vi
dere caſtra auſus fuit. Dominus vero rex non eq̃liter cũ illo ſue
expeditionis nauauit officiũ. Nam mox poſtq̃3 regem polonie er
ga arma deſidia duci vidit: campo deditus hoſtilia turbabat ca/
ſtra. Equidẽ ⁊ milites ſui de caſtris velut veſpe quedam egredi/
entes: polonos victualiũ queſtui deditos interficiebãt ⁊ captiua
bãt. ac glomeratim regia ad caſtra adeo ⁊ in tanta quãtitate ĩpel/
lebãt: qꝺ captiuati captiuantibꝰ faſtidio erãt. Cõmiſſũ fuit ergo ꝑ
dñm regẽ ne captiuarenꝛ niſi quos ꝑſtãtia captiuitati dignos iu/
dicaret. ceteri vͦo captiui ſi qui occurrerẽt ĩ altera tantũ parte faci
ci ſecari ⁊ tandẽ dimitti deberẽt. vt cũ ad ꝓpria redirẽt qꝺ hũga/
ros viderũt cicatrix illis teſtimonio fieret. Bina ꝑterea dñs rex
regis polonie caſtra eidem opem victualium ferentia profligauit
pariter ⁊ diſſipauit. Miſſoq3 inter hec magnifico viro ſtephano
de zapolya comite Scepuſienſi perpetuo ſũmo ſue expeditionis
capitaneo: ſui exercitus quadam cum parte in poloniã tunc mili
tis cuſtodia orbatam: in illa maximas vaſtitates ferri et ignis mi
niſterio edere fecit. Talium igitur incurſuũ ꝓcellis dñs rex ma/

thias regē polonie agitatū adeo fatigauit vt ipē rex polonie i po
pulo ⁊ eqs p fame macerie afficeret: pacēqꝫ potiꝰ q̄ꝫ bellū expete
ret. Poſtea vtriſqꝫ regibꝰ in cāpo: tētorioꝝ hāc ſolū ꝑpter cām
extētoꝝ ſub vmbra: pari cū milite ꝯueniētibꝰ: pax illa ꝑoptima q̄
armis cōponi nequiuit regū eorūdē p̄ntia cōpoſita ē. Ubi ⁊ dn̄s
rex mathiaſ regē polonie ſuū i papilionē itroductū cūctis eiuſdē
regis polonie comitibꝰ: polonis ſcꝫ ac ruthenis: lithwanis ⁊ tar/
taris: dn̄i regis mathie tū dignitatis liberalitatē: tū ſui directio/
nē admirātibꝰ ⁊ ſtupētibꝰ: delicata tractauit hoſpitalitate. Tādē
ab hic rediēs caſtꝝ thurcoꝝ ſabacz denoīatū ad litꝰ fluminis zaue
ꝑ eoſdē ex lignis terraqꝫ multū curioſe ꝑforti opē p̄paratū: turri
buſqꝫ ac foſſatis ⁊ vallibꝰ necnō milite nō minꝰ munitū diro hye
mis ſub rigore obſedit ⁊ expugnauit. Nec aliqn̄ machumetes il
le magnꝰ: cuiꝰ framea pepcit nulli: vires regis huiꝰ cāpeſtrali cer
tamine tētare auſus fuit. Cū ⁊ de ſub caſtro Jayzca vt p̄miſſꝫ ē
deqꝫ muldauia eiuſdē an̄ gladiū fugerit vehementer: expſqꝫ ſui
voti ſuā redierit i terrā: victorioſū q̇dē hūc hoīez vt ſecūdū ati
lā reddidere fata. Domꝰ tauernicalis ⁊ mēſa regis huiꝰ: tātis or
natibꝰ ⁊ clenodijſ tātis apparatibꝰ tātiſue aureis ⁊ argēteis nitet
vaſis ⁊ poculis: vt nullꝰ regū hūgarie i his rebꝰ tā glorioſus fuiſ
ſe credat. Huic rei teſtionio eſt nobilis illa dieta: inter ipꝫ regez
ac illuſtrē wladiſlaū regis polonie natū: i ciuitate olomucēſi cele
brata. Ubi idē dn̄s rex tātas rex nouitates i gēmis ⁊ lapidibꝰ pci
oſis: ac i auro ⁊ argēto: vaſis ſcꝫ ⁊ poculis: ceteriſqꝫ mēſaꝝ ac do
moꝝ regaliū ornamētis i mltitudie admirāda ⁊ iuiſa eiuſdē ciui
tatis i palatijs ⁊ plateis hūano viſui exhibuit ituēdas: ut quōdā
pſaꝝ babilonieqꝫ rex aſuerꝰ i mēorabili illo ꝯuiuio ſuo ſui regni
pricipibꝰ vix tātaꝝ gloriā rex oñdiſſe cogitet. Jnnumerā aūt mlt
titudinē ingenioꝝ: bombardarū machinarū: ceterorūqꝫ tormen
toꝝ: q̄ ipē dn̄s rex i ruinā hoſtiliū munitionū ⁊ caſtroꝝ i ſua expe
ditione deferre ſolet: quis enarrare q̄at. Cū oīa ſimul vno ⁊ eo
dē in loco viſa ſint p neminē. Dici tn̄ pōt ꝙ ⁊ i his rebꝰ oēs xpia
nitatis regres ſupgrediat. Multa ⁊ varia de hoc rege narrāda
eſſent que ſui p̄ magnitudine p̄ nouitateqꝫ rerū viuacitate ſunt
digna: ſed cū ſuoꝝ ingentiū facinoꝝ gloria ſingularē ſtilū ⁊ hiſto
riā: maiorēqꝫ me p̄ter p̄conē expoſtulet: ea q̄ rege de eodem am/
pliꝰ ſcribent: de temeritate q̄ me ad p̄miſſa exarāda coegit veniā
rogitās: meis auctoribꝰ linquo qui eadē ſtilo altiori digniorîqꝫ
ꝑſequent oīa particulatim ꝑut acta fuere. Finis.

Ingreſſus tartaroꝝ in hungariā temporibus regis Bele quarti

Epiſtola magiſtri rogerij in miſerabile carmen ſup deſtructiõe regni Hũgarie per Tartaros facta editum ad Reuerendũ dñm Johannẽ peſthenienſis eccleſie epiſcopũ feliciter incipit.

LIcet: vt liqueat dominationi veſtre ingreſſus ⁊ proceſſus tartarorũ hungariam intrantiũ in ignominia crucifixi: perniciem ſtragemqʒ non minimã populi chriſtiani per preſens opuſculũ veſtro nomini reddi de geſtis ipſorum ſine falſitatis admixtione collectum: quod cũ diligentia perlegatis. Multa quidẽ inuenietis in eo que meo ſubiacuerunt aſpectui. plurimaqʒ proprijs palpaui manibus. nõnullaqʒ a fidedignis didici in quorũ illa fuerunt preſentia perpetrata. Si autem interdum reperietis aliqua que ſenſui hominũ cernant̃ terribilia ⁊ horrenda: me ſcriptorem ⁊ res minime admirent̃: ſed gratias referãt regi regũ qui ſue oblitus miſericordie ſuo angariato populo nõ pepercit. Nã a regalibus ſedibus in exterminij terrã ꝓſilientibus: limo eorum oculos non liniuit: imo exacuit gladiũ velut fulgur. viſitauit iniquitates eorum non in baculo: ſed in virga. ⁊ peccata nõ fomentis lenibus quibus ſuos conſueuerat conſolari: ſed in verberibꝰ ⁊ in ira ſubſanando eos cũ irriguit calamitas repentina: ſic ꝙ hũgaria plena populo ſedet ſola. O dira crudelitas. facta eſt hũgaria libera ſub tributo. Prochdolor nõ fuit in tanto exitio qui cõſoletur eam ex omnibus caris eius. Rogo igitur ⁊ affectuoſe depoſco: quatenꝰ cũ de vita ⁊ ipſorũ moribus atqʒ pugna deſcribere voluerim veritatẽ: ſi de triſti materia ⁊ horrenda flebilis inire cõpulſus ſum meſtos modos: vos vel quiſqʒ lector rectã conſcientiã falſis opinionibus non ſupponat: ꝙ preſumptuoſa temeritas patefecit aditũ illicitis auſibus vel nociuis. Quia nõ ad deꝑhenſionẽ cuiqʒ vel derogationẽ: ſed ad inſtructionẽ id potius examinaui. vt legentes intelligant et intelligentes credant: credentes teneant ⁊ tenentes percipient: ꝙ prope ſunt dies ꝑditionis ⁊ tempora ꝓperant ad nõ eſſe. Et ſciãt cũcti hec me temere nõ referre: ꝙ quiſquis ad manꝰ ipſorꝫ deuenerit tartarorũ ſi natus nõ fuiſſet melius eſſet ei: ⁊ ſentiet ſe nõ a tartaris ſed in tartaro detineri. Hoc refero vt expertus. Fui eñ per tẽpus ⁊ dimidiũ tẽporis inter eos ĩ quo mori ſolatiũ extitiſſet ſicut ſuppliciũ fuit vita.

De intentione regis Bele.

CUm bela rex hũgarie iter pꝛicipes xpianos zelatoꝛ katholice fidei noſceret: ad inſtar ꝓgenitoꝝ ſuoꝝ ſtephani: emerici: ladiſlai ⁊ colomani regũ qui ſcõꝝ cathalogo ſũt aſcripti: inter alia pietatis opa q̃ ipſe in ꝓpatulo vt bñ faciẽdi exẽplũ p̃beret: ⁊ alia q̃ ĩ ↄclaui vt oꝛa iniq̃ loquentiũ cõtra eũ obſtrueret exercebat: in mente geſſit aſſidue pꝛauas ⁊ extraneas nationes ad gremiũ eccłie matris attrahere. vt aĩabus deo q̃zpluriṁis lucrefactis ſuã facilius deduceret lucrifactã ad eterna gaudia beatoꝝ.

Quomodo rex bela introduxit regẽ comanoꝝ in hũgariã.

IFit anno milleſimo.cc.quadrageſimoſcd̃o ab incarnatiõe dñi ſic euenit: q̄ kuthen comanoꝝ rex ad dictũ regẽ ſolẽnes nũcios deſtinauit: aſſerẽs ſe multis annis cũ tartaris pugnauiſſe: ac obtinuiſſe duab⁹ vicib⁹ victoꝛiã ↄtra eos: tercia v̉o vice cũ exiſteret imperat⁹ terrã ſuã ſubito intrauerũt: ita q̄ ipſo habere exercitũ nequeunte cũ dare terga opoꝛtuit tartaris ſceleritatis: ⁊ ſic magnã partẽ terre ipſi⁹ hoĩbus interemptis hoſtiliter deſtruxerũt. ꝓpter qđ ſi vellet ipm̃ ſuſcipere ac in libertate tenere ſe et ſuos paratus eſſet ſibi ſubdere: ac cum ↄſanguineis fratribuſq; ⁊ amicis ſuis rebuſq; ⁊ bonis mobilib⁹ oĩbus in hũgariã intrare et ipſũ in fide katholica imitari. Quo audito rex replet⁹ eſt gaudio magno valde. tũ ꝓ eo q̄ talis pꝛinceps ſibi quaſi par hacten⁹ ſue ſe volebat ſubijcere ditioni: tũ q: poterat ad effectũ ducere p̄concepta lucrifaciẽdo tot aĩas iheſu xpo. ⁊ ſic licẽtiatis nũcijs nõ minimis muneribus honoꝛatis ad dictũ kuthen regẽ trãſmiſit ſuos nũcios ⁊ fratres p̄dicatoꝛes cũ eiſdẽ: mãdans q̄ ipſũ ⁊ ſuos paratus eſſet recipere ⁊ petita concedere iuxta ſue beneplacitũ voluntatis. Quid plura: nũcijs hincinde ſepi⁹ deſtinatis: p̄dict⁹ kuthen cũ ſuis iter arripuit in hũgariã veniẽdi. Rex v̉o in potentatu mirabili vſq; ad ↄfiniũ terre ſue obui⁹ ſibi fuit: tot exinia et tot honores ſibi ⁊ ſuis faciẽs: q̄ ab incolis terre illi⁹ a tp̄e cuius non extabat memoꝛia factũ nõ fuerat neq; viſũ. Tandẽ cũ ꝓpter multitudinẽ in loco comode moꝛari nõ poſſent: ꝓ eo q̄ erat gens dura ⁊ aſpera ſubdi neſcia: ne offenderẽt hũgaros vel offenderent ab ipſis: dabat eis de pꝛincipib⁹ ſuis vnũ qui eos ↄduceret: ⁊ expenſas oĩbus qui pꝛeter ipſoꝝ familias circa quadꝛaginta milia dicebant faceret exhiberi vſq; ad mediculũ terre ſue.

Sequit̃ de odijs īter regē ⁊ hūgaros ⁊ primo de cauſa odij prima

CUm aūt rex comanoꝝ cū ſuis nobilib⁹ ⁊ ruſticis cepit hūgariā pagrare: q: iumētoꝝ habebāt armēta infinita in paſcuis: ſegetib⁹: ortis: v̄gultis: vineis: ⁊ alijs: hūgaros grauiter offendebāt. Et qđ horribili⁹ erat eis: cuȝ eēnt ſilueſtres hoīes: v̄gines paupeꝝ abhoīabiliter opprimebāt: ⁊ thoꝝ potentiū qn̄ comode fieri poterat maculabāt: licet mlieres ipſoꝝ tanq̃z viles ab hūgaris ꝯſtrarent̃. Et ſi in reb⁹ vel in pſona comanū hūgar⁹ offendebat: ſtatim de ip̄o fiebat iuſticie cōplementū: ſic ꝙ alius ſimilia facere non audebat. Si v̄o a comano hūgarus ledebat̃: ſibi de ip̄o iuſticia nō fiebat. ⁊ ſi quādo inſtare volebat: ꝓ verbis interdū verbera reportabat. Et ſic inter populares ⁊ regē odium eſt generatū.

Scđa odij cauſa inter regem belā ⁊ hungaros.

LIcet digreſſionē faciā aliquā: tn̄ vt legētes ītelligāt et audiētes nō ignorēt deſtructiōis hūgarie fundamētū: reuertar q̄ntotius ad ſtilū incepte materie ꝓſequēdū. Bone mēorie rege andrea gēitore iſti⁹ bele regis mortis debitū pſoluēte: ſubito rex cū regni pričipib⁹ et nobilib⁹ venit albā regiā ciuitatē. ⁊ ibi poſtq̃z p man⁹ ſtrigonieñ archiepi ꝓut moris ē regali diademate extitit coronat⁹: quoſdā de ſuis baronib⁹ qui pr̄i adheſerāt ꝯtra eū: cōpulit exulare. quoſdā carcerali cuſtodie quos habere potuit mācipauit. quēdā de maiorib⁹ Dioniſiū palatinū priuari fecit lumine oculoꝝ. Quedā aūt ſtatuta ibidē faciēs iuſſit ꝓmulgari: vt terra malis hoībus qui habūdabāt plurimū expurgaret̃. baronū quoq̃z p̄ſūptuoſā audaciā reprimēdo p̄cepit: ꝙ exceptis ſuis principib⁹ archiep̄is ⁊ ep̄is ſi aliquis baronū ſedere in ſede aliq̃ in ſua pn̄tia auderet debita pena plecteret̃: cōburi faciēs ibidē ipoꝝ ſedes q̄s potuit inuenire. Qđ cognati exulū ⁊ captiuoꝝ amici ſibi etiā timētes in poſterū: ꝓ malo nō modico habuerūt. exinde inter eos ſcandalū eſt ortū.

Tercia odij cauſa ex hinc ſecuta eſt.

PReterea nobiles cū cordis amaritudine referebāt: ꝙ cū ipſe vl̃ ꝓgenitores eoꝝ ꝯtra ruthenos: comanos: polonos: ⁊ alios in expeditiōeȝ a regib⁹ ſepi⁹ eſſent deſtinati: ⁊ aliqui eſſent ibidē gladio interēpti: aliqui fame mortui: aliqui carcerib⁹ mācipati: ⁊ aliqui diuerſis tormētis afflicti: reges qui ꝓ tp̄e fuerāt reuertētib⁹ vl̃ captiuorū

ꝓpinquis in recõpẽſationẽ ⁊ remunerationẽ cõgruã faciebãt: vil las poſſeſſiões ⁊ p̃dia ꝯcedẽdo eis imꝑpetuũ poſſidẽda. Hic autẽ nõ ſolũ eis nõ addidit aliquid: ſȝ ꝯceſſa ad ius ⁊ ꝓprietatẽ ſuiipſi⁹ ſine diminutiõe aliqua reuocauit. Hic eſt dolor: hic eſt gladi⁹ qui trãſfixit aĩas hũgaroꝝ. Nã qui erãt diuites ⁊ potẽtes ⁊ ſecũ habe bãt multitudinẽ effrenatã: vix ſe ſolos poterãt ſuſtentare.

Quarta odij cauſa inter regẽ belã ⁊ hungaros.

Item ſepi⁹ ꝯquerebãt ꝙ rex ꝯtra regni ꝯſuetudinẽ in depſſionẽ eoꝝ ꝓut voluit ordinauit: ꝙ q̃liſcũqȝ emi nentie fuerint nobiles in ſua curia negociuȝ mouere aut ſibi oretenꝰ loqui nequirẽt: niſi ſupplicatiões can cellarijs porrigerẽt: ⁊ exinde finẽ negocij expectarẽt. Propter qđ pleriqȝ ꝓ minimo tantũ in curia tene/ bant ꝙ equos ⁊ res alias ꝓ expenſis expẽdere cogebant. ⁊ mul/ totiens nõ expeditis negocijs recedebãt. Nã cãcellarij (vt dice/ bãt) ꝓ eo ꝙ niſi ꝑ ipſos requiſitos regi loqui poterant: deprime/ bãt ⁊ ſubleuabãt aliquos vt volebãt. ꝓpter qđ illos ſuos reges eẽ gñaliter ⁊ publice fatebant: ⁊ regẽ aliũ nõ habere ſe dicebãt.

Quinta odij cauſa ex hinc orta eſt.

Hoc aliud referebãt. ꝙ p̃ter vel ꝯtra eoꝝ ꝯſiliũ ⁊ ad de preſſionem ⁊ ꝯfuſionẽ eoꝝ Comanos adduxerat. Qđ patebat ex eo q2 qñ ipſi vocati vel nõ vocati ad curiã accędebãt: copiã vidẽdi regẽ nõ habebãt niſi a remo/ tis: ⁊ illi ſolũ ꝑ interp̃tẽ loquẽdi habebãt facultatẽ. ⁊ ſi minim⁹ Comanus accederet: ſtatim vt patebat aditus intrabat. ⁊ comanos tã in ſeſſionib⁹ ⁊ in ꝯſilijs ⁊ in omnib⁹: hungaris p̃fere bat. Propter qđ tanta indignatio erat eis ꝙ vix poterant tole/ rare. ⁊ licet nõ exprimerẽt: ad ipſũ tñ bonũ cor ⁊ animũ non habe bant: nec pro ipſo pacis conſilia cogitabant.

Reſponſio ad primã odij cauſam.

Fautores aũt ⁊ fauẽtes regi iuſtificare ip̃m in oĩb⁹ nite bant: ſic ad p̃miſſoꝝ ſingula reſpõdentes Comanis in troductis cũ ꝑ fidedignos ad regis noticiã ꝑueniſſet: qđ ꝑ Comanos hũgari grauerent: principib⁹: baroni/ bus: comitib⁹ ⁊ comanis oĩb⁹ circa monaſteriũ de kew circa Ticiam ꝯuocatis: deliberatiõe diligenti cõmuni ꝯſilio ẽ ſan citũ: ꝙ nobiles Comanoꝝ cũ ſuis famulis diuiſim ꝑ ſingulas hũ/ garie ꝓuincias mitterent: ⁊ morã quilibet in ꝓuincia traheret ſi/ bi aſſignata: ⁊ ita cũ multi ſimul nõ eſſent grauamẽ iferre hũgaris

nõ valerẽt: ⁊ ſi coman⁹ hũgarũ vł hũgarus comanũ offenderet: comites quibus hoc ſub pena grẽ regis iniũctũ fuerat iuſticiã facerẽt equiualẽtẽ: licet comanis hoc qđ ſeparari deberẽt plurimũ diſpliceret. Et ſic ipſi poſtea ſine offenſiõe cuiuſq̃ʒ cũ ſuis tẽtorijs filtreis: iumẽtis: pecorib⁹: terrã vacuã hũgarie ꝑagrabãt. Et cum eſſent multi ⁊ pauꝑes inter eos habebãt hũgari de eis q̃ſi ꝑ nihilo ſeruiẽtes. ⁊ ſic ſtat⁹ eorũ magis ad cõmodũ q̃ʒ incõmodũ erat eis Ceſſare igit̃ debebat in hoc maliuolentia populoꝝ.

Reſponſio ad ſecundã odij cauſam.

SI rex mortuo genitore ſuſcipiens gubernacula regni ſui quoſdã de maioribus fecit queſtionib⁹ ſubici ⁊ tormentis: ſane mentis nõ debet aliquis admirari. Nam idem inter ipm regẽ ⁊ patrẽ ſuũ ſepius ſeditionẽ ⁊ ſcandalũ ꝓcurauerũt. ita ꝙ hincinde ſepius militia ꝯgregata: dimicare ad inuicẽ voluerũt: niſi ꝑ tenẽtes mediũ inter eos eſſent pacis federa reformata. Cũ ⁊ ipſe rex ad patris curiã accedebat: ijdẽ in nullo ſibi penit⁹ deferebãt: imo dehoneſtare ipſum verbis ⁊ factis inquãtũ poterãt nitebant̃. qđ celari nõ põt. Et cõtra vitã patris ⁊ filiorũ nequiter ꝯſpirauerãt. vt illis gladio interemptis: facilius quilibet poſſet de hũgaria quã ſibi per partes diuiſerant portionem ſibi debitam ſine conditione cuiuſlibet obtinere. Et cum concepta nequirent effectui mancipare: aliud nequius cogitarunt. duci auſtrie litteras cum certis pactis ⁊ conditionibus deſtinando: dño frederico romanorũ imperatori coronam regni ⁊ hungariã dare promittebant. Sed nuncius in via captus regi fuit cum litteris preſentatus. Unde conſeruando ipos ad vitam miſericordia que ſuperexaltat iudiciũ vſus eſt contra eos. Si vero ſtatuit ꝙ terra malis hominibus purgaret̃: quã iniquitatẽ continet hoc ſtatutũ? Si ledes baronũ cremari fecerit? q̃ iniquitas fuit iſta? nunquid debent dñi ſubditis eſſe pares? Igit̃ non erant iuſti hungari in hac parte.

Reſponſio ad terciã odij cauſam.

DE tercia cauſa odij regem taliter excuſabant. Eſt omnibus non ignotũ: ꝙ. lxx. duos habet hungaria comitatus. hos reges hungarie bene meritis conferebant ⁊ auferebant ſine iniuria poſſidentis. Ex his comitatibus habebãt delicias: diuitias ⁊ honores: potentiã: altitudinem ⁊ munimẽ. Sed per ꝓdigalitatẽ quorũdã ꝓgenitorũ

ſuoꝶ iura comitatuū erant adeo diminuta : vt meritis ⁊ demeri/
tis pſonaꝶ nō diſcuſſis eiſdē poſſeſſiōes: villas: ⁊ pdia ad comita
tus ptinētia in ppetuū ꝯtulerāt: ex quo viros comites nō hēbant
⁊ cū incedebāt: ſimplices milites ,ppter diminutionē comitatuū
putabant. Qui aūt potētiores erāt ſicut thauernicoꝶ qui ⁊ came
rari⁹ dicit: ac dapiferoꝶ: pincernaꝶ: necnō agalonū mgr̄i: ⁊ ceteri
qui habebāt in curia dignitates: exinde in tantū incraſſati erāt: ꝙ
reges ,p nihilo reputabāt. Hic aūt cupiens reintegrare coronā q̄
pene parue potentie facta erat: licet plurimis diſpliceret: male tn̄
alienata ſtuduit reuocare ad ius ⁊ ,ppꝛietatē comitatuū tam a ſibi
ꝯtrarijs q̄ȝ a ſuis: licet nō faciēdo iniuriā alicui iure ſuo ī oīb⁹ vte
ret. tn̄ de regalib⁹ bonis bn̄ ac fideliter ſuiētib⁹ remuneratiōe ȝ cō
gruā fauebat. Vn̄ qꝛ vſus fuit iure ſuo: ceſſare debebat maliuolē
tia hūgaroꝶ.

Reſpōſio ad quartā odij cauſam.

CUm eēt ,ppter diuerſitates multiplices ⁊ rit⁹ diuerſos
pene totū regnū hūgarie deformatū: ⁊ rex ad reforma
tionē ei⁹ totis virib⁹ anhelaret: ⁊ īplicit⁹ reb⁹ arduis ne
quiret ſingulis audiētiā beniuolā exhibere: duxit deli
beratione ,puida ſtatuēdū ꝙ negocia ſuoꝶ regnicola
rū deberēt ad inſtar romane curie p petitiōes in ſua curia expedi
ri: ſuis cancellarijs ita mādans: ꝙ per ſe leuia ⁊ ſimplicia negocia
expedirēt q̄ntoti⁹ poſſent: ad ſuū auditoꝛiū ardua ⁊ grauia p̄ferē/
teſ. Hoc ideo faciebat: ut negocia finē debitū velocit̄ ſortirēt. Sȝ
maliuoli qͦ ad leuamē opp̄ſſoꝶ fuerat adinuētū. ad iniquū cōpē/
diū retoꝛquētes: nodū ī ſtupa ⁊ pilū ī ouo īuenire mēdaciter ſata
gebant.

Reſponſio ad quintā odij cauſam

ILlud aſſerebāt penit⁹ falſū ꝙ rex introduxiſſet coma
nos ad depꝛeſſionē ⁊ odiū hūgaroꝶ: ſed ſolū pꝛopter
hoc vt cultus diuini nominis in hungaria ſuis tēpo/
ribus augeret. ⁊ ſic quando ipſuȝ aduerſus inimicos
coꝛone guerram habere contingeret: contra eos cū
eis foꝛtius et durius dimicaret. Si autem comanos
pluſq̄ȝ hungaros honoꝛabat: hoc ipſi egreferre nō poterant nec
debebant. Nam decebat regiaȝ dignitatem introductos hoſpi/
tes honoꝛare. maxime cum hoc eis pꝛomiſerit iuramento: ⁊ ipſuȝ
in fide ſua ceperint imitari. et cum eſſent eis hungari odioſi: ſo/
lum regem habebant in hungaria pꝛotectoꝛem. Nam kuthen
rex comanoꝛum per regem: ⁊ q̄ȝplures alij per maioꝛes et nobi/

les regni fuerāt baptizati:ita ꝙ iam cū hūgaris cōnubia contra/
hebāt.Et ſi rex eis fauorabilis nō fuiſſet: ipſi in hungaria nō ſte/
tiſſent.Auditis aūt hincinde ꝓpoſitis:ſcriptor finē huius nego/
cij nō imponit:lector ſi valeat cauſam terminet iuſticia mediāte.

Interloquiū ad cōtinuandā narrationē.

HIs interpoſitionibꝰ expeditis:ſcriptor ſtilū dirigit ad tra
ctādū incepte materie proſecutionē. Et ſi qui ipſum lin/
gua mordere voluerint toxicata dicentes: ꝙ interpoſiti
ones huiuſmodi nil ad rem ꝑtinerent ⁊ bene poterat eſſe ſine il/
lis:nō eſt verū:qꝛ hec diſcordia potiſſimꝰ fomes fuit quare hun/
garia ſic velociter eſt deſtructa.

De vulgari hungaroꝝ opinione.

ANno igiť dñi euoluto:hūgaria ad regē i maliuolētia ex
iſtente:circa natiuitatē dñi fama fuit: ꝙ confinia hunga
rie ruſcie cōtinua tartari deuaſtabāt.Et quia rex de hoc
ꝑ ſuos nūcios certꝰ erat:ad cuſtodiendū portā ruſcie que monta
na diciť ꝑ quā in hungariā patebat aditus miſit maiorē ſuū comi
tem cū exercitu palatinū:⁊ fecit ꝑ totā hungariā ꝓclamari: ꝙ taz
nobiles q̄z qui ſeruiētes regis dicunť q̄z caſtrēſes ⁊ ꝑtinentes ad
caſtra ſuperius noīata ſe ad exercitū ꝑpararēt: vt eſſent quando
rex mitteret ꝑparati.Cū aūt hoc per totā hūgariaz clamareť:hū/
gari pre nimio gaudio nō credebāt:aſſerētes ꝙ de tartaris mul/
tociēs inſonuerat talis rumor:⁊ ſic ſemꝑ viderāt illū eſſe nullum
vnde dicebāt.multa renaſcenť que iam cecidere. Alij aſſerebāt
ꝙ quidā de prelatis eccleſiarū rumores huiuſmodi ꝓcurabant
ꝓ eo ꝙ tūc tp̄is romā nō irent ad cōciliū vocati a romano pōtifi
ce celebrandū:⁊ talis opinio erat eis.Fuit tñ omnibꝰ manifeſtuz
quod vgolinꝰ colocēſis archiep̄s ꝓ ſe ac quibuſdā ſuffraganeis
ſuis venetias miſerat ꝓ galeis:⁊ fuerūt ꝑ regē cōtra volūtatem
eoꝝ ab itinere reuocati. Alij v̄o q̄zplurimi fatebanť(vt haberēt
de rege materiā obloquēdi)ꝙ comani ſocietatē cōtraxerint cum
ruthenis: vt ſimul cōtra hungaros a quibꝰ multa mala ꝑceperāt
⁊ ſepiꝰ deſtructi fuiſſent dimicarēt:⁊ ꝓpter hoc pluſq̄z per annuz
eos predictꝰ kuthen cū ſuis ꝑuenerat: vt cōditiones terre addi/
ſceret ⁊ linguā faceret ſibi notā:⁊ cū introitū illoꝝ perciperet pu/
gnā inciperet cōtra regē:⁊ ſic facilꝰ illi portā poterint obtinere:⁊
ad ipſius kuthen auxiliū feſtinare:⁊ ita citiꝰ aliquā partē hūgarie
poterint deuaſtare: gaudēdo ⁊ mordēdo regē : ꝓ eo ꝙ comanos

introduxerat vt ſuperius eſt expreſſum: ⁊ in hac opinione q̄zplurimi concordabāt.

De conſilio regis contra tartaros.

Cum ergo poſtmodū verſus q̄dragēſimaz p̄geret iter ſuū: magis ac magis fama huiuſmodi crebreſcēte: rex ad quandā villā que Buda dicit̄ ſuper ripā danubij poſitā in qua cōſueuerat quadrageſimā celebrare p̄ eo q̄ dicebat̄ locus cōmunior pperauit. Et archiepiſ c̄pis ⁊ alijs regni maioribus cōuocatis: deliberabat aſſidue qualiter poſſet de tanto negocio puidere: monēs ⁊ hortās eos ſepius q̄ quilibet haberet ſuos ſtipendiarios milites p̄paratos. Kuthenvo qui cū vxore filijs filiabus ⁊ quibuſdaz ſuis maioribus tāq̄z ſuſpectus ⁊ ſceleris conſcius a rege fuerāt cōuocati: cōmuni deliberato conſilio curialiter ne poſſent manus ipſoꝝ effugere: cuſtodie fuerūt mancipati.

Quid fecit rex bela cum p palatinum de introitu tartarorum certificatus fuit.

Circa vero mediū quadrageſime venit ad regē curſitando vnus de militibus palatini ex parte ipſius referēs q̄ iam ad portā ruſcie peruenerāt. ⁊ indagines deſtruebāt ⁊ nō credebāt q̄ palatinus poſſet eis reſiſtere niſi rex mitteret ſibi auxiliū feſtinū. Rex adhuc icredulus ſecū armatos milites nō habebat. Et duz in anxietate huiuſmōi p̄maneret: quarto die poſtea venit idē ſolus qui nocte dieq̄z curſitauerat palatinus dicēs: q̄ duodecimo die intrāte marcio i porta cōgreſſuz habuerat cum eiſdem: ⁊ ſuis pene oībus ſagittis ⁊ gladijs crudeliter trucidatis cū paucis euaſerat: ⁊ que facta erāt ſibi venerat nūciare. Sed licet rex de malis rumoribus nō modicū obſtuperet: licenciauit tñ archiep̄os: ep̄os ⁊ alios ſuos comites ⁊ barones eis p̄cipiēs firmiter ⁊ diſtricte: vt quilibet aggregata ſibi milicia iuxta poſſe redire ad ipſuz ſine dilatiōe tp̄is feſtinaret: put vrgens neceſſitas ⁊ manifeſta vtilitas exigebat: ⁊ precepit magiſtro ſtephano ep̄o wacienſi: orodieñ ⁊ ſancti ſaluatoris chanadienſi p̄poſitis: q̄ ad reginā feſtināter accederēt: ⁊ ad cōfiniū auſtrie pperarēt: i bidē finē huius negocij expectātes. Item p ſuas litteras rogauit ducē auſtrie q̄ ad ipſū accederet feſtināter: ⁊ iuſſit comanis omnibus q̄ venire ad ipſum aliquatenus nō differrent. Ipſe enī de ſtrigonieñ ⁊ albenſi ciuitatibus que ad vnā tantū die/

tam diſtabāt exercitu cōgregato confeſtim trāſiuit danubiū ī ma
gna ⁊ ditiſſima theutonica villa que peſth dicit̃ Bude oppoſita
ex altera p̱te danubij morā traxit: ſuos ibidem cū exercitu expe/
ctans p̱rincipes comites ⁊ barones.

Alia interlocutio.

PAter ⁊ dn̄e aduertite reuerēde: ⁊ q̄ cū mlt̄a ſimul occur
rerint nequeūt dici ſimul. oportet igit̃ ꝙ vno dimiſſo ne
gocio in dicendo aliud aſſumat̃.

Sequit̃ rurſus interlocutio.

NOtate itaq3 noīa dn̄oꝝ tartaroꝝ: ⁊ qualiter intraue/
rūt ī hūgariā: ⁊ aſtuciā eorū dē: q̄ nō dimittet̃ indiſcuſ
ſus articul⁹ quin quilibet ſenſus debit⁹ īponat̃.

Noīa regū tartaroꝝ in hūgariā intrātiū.

REx regū ⁊ dn̄s tartaroꝝ qui hungariā intrauerūt Ba
thus ſuo noīe vocabat̃. Rector erat ſub ipſo in mili/
tia potētior Bochetor appellat⁹. Cadan in ꝓbitate
melior dicebat̃. Coacton: Feycan: Peta: Hermeus:
Cheb: Ocadar: maiores reges inter tartaros cenſe/
bant̃: quāq̄3 eſſent inter eos alij reges q̄3plurimi principes ⁊ po/
tentes: qui cum quinquies centenis milibus armatoꝝ regnum
hungarie inuaſerunt.

Quomodo tartari ruſciā ⁊ comaniā deſtruxerūt.

HJ aūt qn̄ ruſciā ⁊ comaniā totaliter ⁊ vnanimiter deſtru
xerūt: retrocedētes ad q̄tuor vel quinq3 dietas intacta
cōfinia hungarie cōtinua dimiſerūt: ut cū reuerterent̃ tā
ꝓ equis q̄3 ꝓ ſe victualia inuenirēt ⁊ rumores ad hūgaros mini
me ꝑuenirēt: Cū q̄dā victualia dictoꝝ regnoꝝ cōſūpſiſſent ⁊ hūga
riā ꝓponerēt occupare. Bath⁹ maior dn̄s dimiſſa tota familia ſo
lus cū ſuis militib⁹ ⁊ nō multis ad dictā portā ruſcie q̄ ꝓpior erat
ad locū in quo rex cōgregabat exercitū recto tramite ꝓperauit: ⁊
expugnato exercitu comitis palatini eādē portā obtinuit ⁊ intra
uit. Peta rex per poloniā dirigens greſſus ſuos: vno ab ipſo de
ducib⁹ polonie interfecto ⁊ deſtructa vratiſlauia ciuitate nobiliſ
ſima ⁊ ſtrage facta mirabili: ac in terrā ducis Morauie alijs du/
cibus preſtare ſibi auxiliū nequeuntibus ſimili crudelitate ꝑua/
dens: ad portā hūgarie feſtinauit. Rex cadan inter ruſciam ⁊ co/
maniā ꝑ ſiluas triū dieruz habens iter ſiue viam peruenit ad di
uitem Rudanam inter magnos montes poſitam. theutonicoruz

villā regis argentifodinā: in qua morabat̃ innumera populi mul
titudo. Sed cū eſſent homines bellicoſi ⁊ armoꝝ penuriā nō ha/
berent: audito ipſoꝝ aduentu extra villā ꝑ ſiluas ⁊ mōtes eis ob
uiā exierūt. Cadan vero reſpiciens multitudinē armatoꝝ terga
dedit fingens fugā ante eos. Tunc populi cū victoria reuertētes
armis depoſitis inebriari vino ꝓut theutonicoꝝ furia exigit in/
ceperūt. Sed ipſi tartari ſubito veniētes: cū foſſata muros ⁊ mu
nitiones aliquas nō haberēt: villā ex multis partib⁹ intrauerūt.
Et licet hincinde fieret magna ſtrages: vidēs populus ꝙ eis re/
ſiſtere nō valebat: ſe ad fidē eoꝝ totaliter reddiderunt. Sed ca/
dan ſub ſua ꝓtectione villa recepta. Ariſcaldū comitē ville cuꝫ
electis ſexcentis armatis theutonicis ſuis militib⁹ aſſociauit ſibi
venire cum eis incipiens citra ſiluas. Bochetor aūt cuꝫ alijs re
gib⁹ fluuiū qui zerech dicit̃ tranſeuntes: ꝑuenerūt ad terraꝫ epi
comanoꝝ ⁊ expugnatis hoībus qui ad pugnā conuenerāt ceperūt
terrā totaliter occupare. Reuertar igit̃ ad regē hūgarie qui erat
in dicta villa peſth: vt proceſſus eius pleni⁹ deſcribat̃.

Qualiter tartari ꝓceſſerūt poſtq̄ꝫ portā habuerūt.

POſtq̄ꝫ aūt maior dn̄s Bathus portā habuit: cepit vil
las comburere: ⁊ ſuus gladius nō parcebat ſexui vel
etati: ⁊ ad regē quantū poterat feſtinabat. Et cuꝫ ꝓpe
ad peſth ad mediā dietam ante dn̄icā de paſſione dn̄i
die veneris ꝑueniſſet: ſtatim quoſdā vſqꝫ ad villā mi
ſit cōburēdo: interficiendo: ꝓut eis innata malicia miniſtrabat.
Sequenti die miſit alios vel eoſdē qui ꝑagebāt ſimilia vel peio
ra. Sed rex exire ad eos aliquos ad faciendū cōgreſſum nullate
nus dimittebat. Et illi duꝫ credebant̃ ire reuertebant̃: ⁊ duꝫ pu/
tarent̃ reuerti iterum ibant: diem in ludo totaliter expendētes.
Cūqꝫ die dn̄ico facerēt illud idē: vgolin⁹ colocēſis archieps̄ hoc
graue ferēs q̄ꝫplurimū: quod quidē quaſi p̄dones tot bonos ho
mines ꝯfundebāt. ⁊ graui⁹: ꝙ rex ſibi ⁊ ſuis puſillanim⁹ videbat̃
Propter qđ contra mādatū regis cū paucis de ſuis foras exiēs
cōgreſſuꝫ habere voluit cū eiſdem. Sed illi terga vertētes pau/
latim retrocedere inceperūt. Hoc archiepus intuēs: incepit eos
equorum inſequi pleno curſu. Tandē terra paludoſa reperta: il/
li velocius trāſierūt paludē. Hoc archiepus nō aduertēs: cū pro
ximus illis eſſet feſtin⁹ intrauit: ⁊ cum eſſet cum ſuis armoꝝ pon/
dere preſſus tranſire vel retrocedere nequierūt. Sed illi ad eos

velocius reuertẽtes circũdederũt paludẽ: ⁊ in ipſos ſagittas ve
lut pluuiã emittẽtes: eoſdem ibidẽ totaliter necauerunt. Cuȝ tri
bus aũt vel quatuoꝛ euadens archiepũs ſic confuſus remeauit
ad villã: non modicã iram habens tam de ſuis perditis: q̃ȝ de eo
ꝙ rex nõ fecit aliquẽ in ſui ſubſidiũ ꝓperare.

Quomodo fuit deſtructa ciuitas wacienſis.

IN dñica de paſſione pars exercitus Bathi regis re
gũ acceſſit ad waciã ciuitateȝ poſitã ſuper ripam da/
nubij: ad mediã dietã ꝓpe ad villã peſth: in qua rex
cum exercitu moꝛabat᷑. Et capta ciuitate penitus ⁊
debellata: qui ad eccl'iaȝ ⁊ ad pallacia eccl'ie que erãt
quaſi caſtrũ munita recurſuȝ habuerãt tam de ciui/
uitate q̃ȝ de circũpoſitis villis innumera populi multitudo: eos
viriliter expugnauerũt: ⁊ theſauro eccleſie habito: canonicos et
alias ꝑſonas dñas ⁊ puellas quas noluerũt interimere gladio in
igne totaliter cremauerunt: ⁊ ita in dñica de paſſione wacienſes
paſſi ſũt: vt cũ dño iheſu xp̄o ꝑtẽ habere mererent᷑.

Quomodo dux auſtrie inſultũ fecit in tartaros:

ILlud nõ eſt aliqualiter obmittẽdũ quod dux auſtrie
rogat⁹ a rege venerat: ſed cũ paucis tãq̃ȝ facti neſci⁹
⁊ inermis. Et cũ aliqui ex tartaris ad villã peſth mo/
re ſolito aduenıſſent: armis ⁊ equis ſibi aſſumptis ob
uius eis fuit. Et cũ ſimul cõgregi debuiſſent: illi ter/
ga dãtes ꝓut aſſueuerũt abibãt. Sed dux ſubmiſſo equo ſubdẽſ
calcaria quẽdã attigit ꝑcutiẽs eũ cũ lancea taliter ꝙ lancee haſta
fracta de equo ipſuȝ ꝓſtrauit ad terrã. Alteri v̉o ipſoꝝ caneſio id
eſt maioꝛi volẽti ꝓſtrato ſuccurrere: armato moꝛe iuxta ſellã cõ/
feſtim arrepto mucrone: vno ictu bꝛachiuȝ illi⁹ amputauit. Qui
ſtatim de ſella coꝛꝛuẽs expirauit. Alijs in fugã cõuerſis: ꝓſtratũ
ceperũt: ip̄m vinctũ cũ equis ad exercitũ adducentes. Propter
hoc hũgari aſſũpta materia: expꝛobꝛare regẽ ac exaltare ipſuȝ du
cẽ vnanimiter inceperũt.

Quõ kuthen rex comanoꝝ extitit interfect⁹.

CUmqȝ publica fama eẽt: ꝙ kuthẽ qui cũ ſuis vt dictũ
eſt ꝓpe ad regẽ in cuſtodia tenebat᷑: eſſet tanti ſceleris
nõ imunis: ⁊ adhuc qui venerãt comani nõ tartari cre
derent᷑: clamabat tot⁹ popul⁹ cõtra eũ: moꝛiat᷑ moꝛiat᷑.
ip̄e eſt qui deſtructionẽ hũgarie ꝓcurauit. Et ꝓ ipſo regi ſepius

exprobrãtes dicebãt. Pugnet rex noster: qui comanos in nr̃m odiũ introduxit. Alij clamabãt. pugnet rex cũ illis quib⁹ nr̃a predia sũt collata. Rex exprobrationib⁹ frequẽter auditis: misit hominẽ ad kuthen ꝙ ad ipsum accedere nõ differret. Sed kuthen qui crebro acclamationes populi audiebat: timẽs penã: licet eẽt imunis a culpa: mãdauit regi: ꝙ ad ip̃m nequaq̃ȝ accederet: nisi sibi talẽ hoĩeȝ destinaret: cui eẽt potẽtia ip̃m ad eundẽ ducere ac ipsuȝ eruere de manib⁹ pplo͛ꝝ. Hoc regi nũcio referente clamor factus est magn⁹ in populo: moriat͛: moriat͛. Ac sic subito hũgari ⁊ theutonici armati intrantes palatiũ in quo erat violẽter ad ip̃m accedere voluerũt: kuthen vͦo cũ suis arreptis arcub⁹ et sagittis ad seipsos accedere nõ sinebant. Sed populoꝝ multitudine accedẽte ceperũt eosdeȝ: ⁊ cũctis in instãti capitib⁹ amputatis: ea in pplo͛s p̱ fenestras de palatio ꝓiecerũt. Quidã aũt volũt hoc facin⁹ duci austrie imputare. Ab alijs vero de mãdato regis dicit͛ eẽ factũ. Tñ postq̃ȝ ꝓ certo est cõpertũ ꝙ kuthen hui⁹ nequitie ẽ exp̱s: asserũt hoc verisil͛e nõ eẽ: ꝙ rex qui ip̃m de sacro fonte leuauerat: ⁊ securitatẽ sibi dederat p̃stito iuramẽto: tantũ facin⁹ p̱petrasset. Nolo quidẽ ego qualiter hoc actũ ẽ diffinire. diffiniat ille qui nouit: ⁊ penã vel g͞ram vnicuiq̃ȝ iuxta op̱a sua reddet.

Quid fecerũt comani audita morte regis ipsoꝝ: ⁊ qualiter rex Bela cõtra tartaros processit.

Tartaris itaq̃ȝ die noctuq̃ȝ ĩ circuitu villas ꝯburẽtib⁹ instabat colocẽsis archiep̃s apud regẽ: vt exiret cũ exercitu cõtra eos. Igit͛ duce austrie recedẽte: maxĩe cũ maior regni exercit⁹ aduenisset: rex cũ exercitu motus exiẽs incepit paulatim ꝓcedere ꝯtra eos. Cũq̃ȝ comani vocati ꝯtra tartaros: vbicũq̃ȝ essent ĩ regis subsidiũ vnanimiter aduenirẽt: audita morte sui dñi kutheni turbati sũt grauiter ⁊ cõmoti quid deberẽt agere ignorantes. Cũ aũt rumor de morte eiusdẽ ĩcrebruisset: hũgari villani odiosi eis vbiq̃ȝ cõtra eos insurgere ceper̃t spoliãdo ⁊ ĩterficiẽdo eosdẽ sine aliq̃ pietate. Qui cũ talit͛ ĩspicerẽt se perimi: insil͛ ꝯgregati nõ solũ se defendere ĩceperũt: sȝ villas cõburere: ⁊ rusticos viriliter expugnare.

Quõ euasit chanadiẽsis ep̃s man⁹ comanoꝝ.

Sed cum Bulzo chanadiẽsis ep̃s: ⁊ nicolaus fili⁹ Bore cum nobilibus multis vxores filios ⁊ filias ⁊ familias ad partes superiores conducerent: vt postmodũ

ad regis exercitum feſtinantes accederent: obuiantes comanos inceperunt pugnam duriſſimã contra eos: ⁊ eis reſiſtere nequeũtibus ſunt quaſi omnes gladio interempti: ep̄us tamen cũ paucis in curru iacens infirmus dum pugna fieret eſt longius aſpoꝛtatus. Comani vero vt tartari terrã poſtmodũ deſtruentes ⁊ cõuenientes in vnũ: ex iſta parte danubiũ tranſierunt: ⁊ ſic deſtruẽdo inceperunt ad marchiam pꝛoperare. Illi aũt de marchia hoc ſcientes cõuenerunt in vnũ: ⁊ eis obuiam exeuntes cõgreſſuꝫ cũ eis in finibus marchie habuerũt: ⁊ ſuperati ab eis pꝛeueniebant vnus aliũ fugiendo: ⁊ ſic comani ceperunt marchiaꝫ nequiter expugnare moꝛtẽ ſui dñi crudeliter vindicantes. Nam cum interficiebant hungaros ſic dicebant. Hunc ictũ ſufferas pꝛo kutheno. Et deſtructis melioꝛibus villis. ſ. franka villa ſenatoꝛia ſancti martini ⁊ alijs: ⁊ recepta multa pecunia: equis: ⁊ pecoꝛibꝰ: deſtruendo terram in bulgariã trãſierũt.

Quomodo waradienſis ep̄s ꝑ tartaros extitit deceptꝰ

Benedictꝰ quidẽ waradiẽſis ep̄s ꝑ ſe de mandato regis magno exercitu cõgregato volẽs ĩ ipſiꝰ ſubſidiũ accedere intellexit ꝙ tartari ciuitatẽ agriẽſeꝫ deſtruxerãt: hoĩbꝰ de ciuitate ⁊ alijs qui ad defenſionẽ ipſiꝰ ꝯuenerãt: alijs cõbuſtis: alijs gladio ĩterẽptis: ſpolia: thezaurũ epi ⁊ eccleſie exinde aſpoꝛtabãt. Unde ſumẽs audaciã pro eo ꝙ paucis diebꝰ elapſis cõgreſſuꝫ cũ paucis eoꝝ habuerat ⁊ pꝛeualuerat contra eos: incepit poſt ipſos dimiſſo exercitu feſtinare vt ſibi poſſet fragmenta colligere ne perirent. Hoc tartari p̄ſciẽtes finxerunt ſe ire longius ⁊ ſteterunt. Et cum haberent equos plurimos ⁊ ipſi pauci exiſterent: figmenta talia oꝛdinauerunt. Fecerunt autem laruas ⁊ monſtra q̃ꝫ plurima: ea ſuper equos vacuos tanq̃ꝫ ſi eſſent milites oꝛdinando: ⁊ equos illos ſub quodã monticulo paucis cum eis relictis ſeruientibus dimiſerũt: mandantes eiſdem: vt cum ipſi cum hungaris ingrederentꝛ ad pugnã ipſi exirent acie oꝛdinata: ⁊ paulatim pꝛocederent verſus eos: ⁊ ipſi in planicie hungaros expectabant. Quibus aduenientibus: boch comes ⁊ quidam alij qui de melioꝛibus militibus hungarie putabantꝛ qui cum ep̄o venerant: ipſis viſis: habenis equorum dimiſſis cõgreſſuꝫ habuerũt duriſſimũ cũ eiſdẽ. Et cũ eſſent tartari numero paucioꝛes: terga eis dare fingentes: verſus mõticulum retrocedere inceperunt. Et dum ipſi cum laruis exierũt

ſub mõte: ⁊ vt condictũ erat acie ordinata: hũgari hoc videntes ⁊ opinãtes eis inſidias factas terga dederũt ⁊ fugã velociter inierũt: Tartati aũt mox i illos cõuerſi illos ſequebant: eoſdẽ pſtrãdo interficiendo put nequi⁹ crudelitates poterãt exercere: Eps autem cũ paucis reuerſus eſt waradinũ. ⁊ aliquantula mora facta collectis aliquib⁹ militib⁹ trãſiuit danubiũ ⁊ euaſit.

De infelici bello regis Bele cũ tartaris cõmiſſo.

Cumqz rex vt dictũ eſt egreſſus de villa peſth pgrederet cõtra tartaros cũ multitudine armatorũ: illi de cõbuſtionib⁹ villarũ reuerſi ⁊ ſubito inſimul cõgregati: p viã p quã venerãt retroibãt: ⁊ ſicut iſti paulatim perſequebant eoſdẽ: ſic ⁊ illi tm̃ ante ipſos ſe fugere ſimulabãt. Et cũ ad quãdã aquã que Sayo dicit que nõ multũ longe de agrienſi ciuitate fluit ⁊ intrat Ticiã peruniſſent: poſt aque trãſitũ qui fiebat p pontẽ caſtrametati ſunt ⁊ ſteterũt: ponẽtes in põte cuſtodes qui noctis vigilias cuſtodirẽt. Tartari quidem poſt trãſitũ eiuſdem paludis circa aquã ſe in planicie poſuerũt. Et cũ aqua magna exiſteret ⁊ lutoſa: nõ erat eis credulitas ꝙ ſine põte trãſitus alicui ẽẽ poſſet. Rex ſuos interim hortabat vt ad pugnã viriliter ſe haberẽt: vexilla nõ pauca manu ppria maiorib⁹ aſſignando. Hungari aũt habebãt hec oĩa in deriſuz de multitudine ꝯfidẽtes. ad pugnã tñ ppter rõnes ſuperi⁹ aſſignataſ cor ⁊ animũ nõ habebãt. Volebãt quidẽ ꝙ rex perderet: vt ipſi chariores poſtmodũ haberẽt: credẽtes plagã huiuſmõi pticularẽ quibuſdã ⁊ nõ omnib⁹ generalẽ: ſicut audierãt qñqz i hũgaria ẽẽ factũ. Nã intrabãt Comani ſubito: ⁊ aliquã ptẽ terre añqz cõuenirẽt hũgari deſtruebãt feſtinãtes poſtmodũ ad receſſuz: ⁊ interdũ hungari idẽ de comania faciebãt. Sed nõ ſic. qr hec vltima primus minime rñderũt. Tamẽ mille militeſ omni nocte ad cuſtodiã exercit⁹ ponebant. Quid plura? tartari vadũ inueniẽtes lõge ab exercitu vna nocte vnanimiter trãſierũt: ⁊ in aurora totũ regis exercituz circũdantes: ſagittas emittere in exercitũ ſicut grãdines incepe rũt. Hũgari vo: qr fuerũt taliter occupati ⁊ illoꝝ pueñti aſtutia: cũ armati equos ſuos aſcẽdebãt nequibãt milites ſuos dños: ⁊ dñi ſuos milites inuenire. Et cũ ad pugnã accederẽt tepide ac remiſſe accedebant: tanta enim erat crebroſa emiſſio ſagittarũ: ꝙ fere vmbrã pugnãtib⁹ faciebãt: ⁊ ſagitte ſicut locuſte ⁊ brucus cõgregatim vadunt: p aera volabãt: ⁊ ſic ſagittarũ ictus minime ſufferre

valentes infra circulũ exercitus retroibant. Rex vero acies nõ
poterat ordinare. Et ſi mixtim ex quacũqꝫ ꝑte ibant hungari ad
pugnã: illi eis cũ ſagittis obuiã venientes ipſos infra exercitum
retrocedere faciebãt: ita ꝙ ipſi ex calore nimio ⁊ anguſtia maxi/
ma ad tantã laſſitudinẽ venerãt: ꝙ rex ⁊ colocẽſis archiep̃us qui
anxij formidabãt: nec minis neqꝫ adulationibus ac monitionibꝰ
iã ad pugnã poterãt aliquos deſtinare: ab aurora vſqꝫ ad meri/
diẽ in tali anguſtia exiſtentes. Tãdẽ iã cũ deficere viderent: dux
colomanꝰ frater regis cũ ſuis quos ĩ tãta p̃reſſura habere potuit
cõflictũ duriſſimũ ex vna ꝑte exercitꝰ habuit cũ eiſdem pugne ꝑ
magnũ ſpaciũ diei inſiſtẽdo: ⁊ dũ crederet ſe ꝑ reſiduã exercitus
partẽ adiuuari deceptꝰ eſt. Nã cũ ex altera parte ad pugnã pluri
mi ire crederent: ad pugnã nõ ibãt. ſed tartaris vltro parũ ſece/
dentibꝰ: illis ꝑ ſui mediũ viam abſqꝫ aliquali ſagittarũ emiſſiõe
dabãt. Quare hũgari plures ⁊ plures tali via potiti: ab exercitu
ſe ſubtrahebãt. Et quãto plures trãſibant: tãto latior via ꝑ tarta
ros illis dabat: ⁊ in tanto ꝯflictu nõ erat rumor vel verbũ aliqd̃
inter eos. Et cũ rex illos ad cõflictũ ire crederet: ipſi exibãt ad fu
gã potiꝰ ꝗ̃ ad pugnã. Tartari v̉o expectãtes regis exercitũ nulla
tenꝰ ſe mouebãt. Et cuꝫ iam de multis partibꝰ exercitui regio exi
tus pateret: rex ab illis incognitꝰ cũ paucis viã habuit verſus ſil
uã. Dux aũt colomanꝰ direxit ꝑ aliã parteꝫ exercitꝰ ſuum iter die
noctuqꝫ in equis plurimis vſqꝫ ad dictã peſth: nõ ꝑ viã publicã
per quam hũgarica natio lubricabat: ſꝫ per deuiũ laxatis equoꝝ
habenis ad portã danubij feſtinabat. Et quãqꝫ a burgẽſibꝰ roga
ret vt morulã faceret quouſqꝫ ſalteꝫ pararent naues ad trãſituꝫ
dñarũ vxorũ illoꝝ: teneri tñ non potuit nec ad id induci. Dice/
bat eni ꝙ de ſe quilibet cogitaret. Aduentũ enĩ ꝑſequentiũ me/
tuẽs ſolꝰ ꝯfeſtim tranſiuit ⁊ fugit in ſimigiũ ad quẽdã locũ qui di
cit feguſd. Et licet burgẽſes de peſth cũ familia ad trãſitũ feſtina
rẽt: prius tñ ſuperuenerũt tartari: ⁊ qui non fuerunt in danubio
ſuffocati de burgenſibus: extiterũt gladio interempti.

De fuga ep̃i quinqꝫ eccleſienſis.

Intuẽs aũt bartholomeꝰ ep̃s quinqꝫ eccleſiẽſis deſtru/
ctionẽ exercitus: ⁊ aduertẽs ꝙ quidã de tartaris in exer
citũ irruẽtes caſtra plurima comburerent: ſimiliter nõ ꝑ
viam publicam ſed per campũ cũ multis militibus fugã
inijt. Et cum pauci de tartaris equos poſt eos mitterent pleno

curſu: Ladiſlaus comes qui ad regem multis vexillis extenſis
cum ſua milicia veniebat: nil de geſtis ipſis preſciēs ſuperuenit
Ep̄s hungarica vexilla cognoſcens ad comitē declinauit. Tar/
tari vero multitudinē aduertētes abierunt retrorſum ⁊ alios in/
ſequi curauerunt. ⁊ ſic ipſe comes cum ep̄o abeuntes ab ipſoruȝ
manibus euaſerunt.

De epiſcopis ⁊ alijs clericis in dicto bello interfectis.

DE fugientibus quoqȝ per amplā viam verſus peſth ⁊
in exercitu remanētibus facta eſt tanta ſtrages: totqȝ
milia ſunt hominū interempta q̄ eſtimatio fieri nō va
let: nec referentibus fides ꝓpter innumerā cladeȝ le
uiter adhibet̄. Maiores tamen de clericis cecidere
mathias ſtrigonienſis archiep̄s: quem rex tum propter fidelita/
tem tum quia inſimul nutriti erāt magis diligebat ⁊ eius cōſilijs
magna ſub confidētia in rebus arduis vtebat̄. Ugolinus colocē
ſis archiep̄s nobiliſſima ortus proſapia: magna ⁊ ardua mūdi ne
gocia obmiſſis minimis diſponēs. Hic erat ſub cuius fiducia no
biles hungarie reſpirabant. hic erat ſub cuius fiducia maiores ⁊
mediocres humiles ſe reddebant. Georgiꝰ ep̄us Iauriēſis: qui
⁊ nobilis fuit moribus ⁊ peritus ſciētia litterarū. Reynoldus vl
tra ſiluanꝰ ep̄us: ⁊ eccleſie nitrienſis ep̄us: qui fuerat laudabilis
vite ⁊ morum honeſtate preclarus. Nicolaus ſcibinienſis ꝑpoſi
tus: regis vicecātellarius: nobilibus natalibus ortus. qui vnuȝ
de maioribus anteq̄ȝ ſe necis neceſſitati ſubijceret cruentato gla
dio iugulauit. Eradius archidiaconus Bachienſis. Magiſter
albertus ſtrigoniēſis archidiaconus: qui circa fluēta iuris prela/
tus alios meruit edocere. Ipſorū quoqȝ corpora diris mucroni
bus taliter ſunt mactata: q̄ poſt receſſuȝ eoꝝ quāq̄ȝ multū exqui
ſita fuerint nequierunt vllatenus reperiri. De numero vero lai
coꝝ maioꝝ ⁊ minoꝝ qui ſuffocati fuerūt paludibus ⁊ aquis igne
cōcremati: ⁊ gladio interempti: nulli mortaliū poſſit fieri certitu/
do. Nā per cāpos ⁊ vias iacebant corpora multoꝝ mortuoꝝ: ali
qua capite diminuta: aliqua fruſtratim diuiſa in villis ⁊ in eccle/
ſijs ad quas recurſum habuerāt: plurima cōcremata. Hoc exitiū
hec pernicies: ⁊ hec ſtrages: tenebat duoꝝ dierū itinera occupa/
ta: totaqȝ terra erat ſanguine rubricata. ⁊ exiſtebāt corpa ſuꝑ ter
rā ſicut ſtant ad paſcua ꝑ deſerta greges pecorum ouium ⁊ porco
rum: ⁊ ſicut in lapicidinis ſecti lapides ad ſtructuras. Habuit igi

tur aqua corpora mortaliuꝫ ſuffocata:hec ſunt a piſcibus a ver/
mibus ab auibus in aquis degentibus deuorata. Terra illoruꝫ
corporū dominiū eſt adepta que occubuerūt venenatis lanceis
mucronibꝰ ⁊ ſagittis. hec ſanguine cruentate celi aues ⁊ dentate
beſtie tam domeſtice q̄ꝫ ſilueſtres morſu vſqꝫ ad oſſa nequiſſime
corroſerūt. Ignis illa tenuit que cremata ſunt ī eccleſijs ⁊ in vil/
lis. Interdū ignē ex crematiōe huiuſmodi pinguia extinguebāt.
Nec conſumi nequeunt modico tēporis interuallo. Nam inue/
niunt̄ in locis plurimis vſqꝫ ad tēpora longiora oſſa denigratis
pellibus nō conſumptis inuoluta: ꝓ eo ꝙ quibuſdaꝫ beſtijs eſce
placide nō exiſtūt niſi aliter deſtruāt̄. Cū aūt in dominiū triū ele
mentorū vniuerſa corpora tranſiuiſſent: videndū eſt quid quar
to reliquerint elemento. Ad aerem igit̄ qui quartū dicit̄ elemen
tū alia tria fetorē omniū corporū tranſmiſerūt. ⁊ ſic ex fetore cor
ruptus eſt ⁊ infectus: ꝙ homines qui per campos ⁊ vias ⁊ ſiluas
ex vulneribus remanſerant ſemiuiui: ex infectione aeris qui for
te viuere poterant expirauerūt. ⁊ ſic aer huius crudelis exitij nō
eſt expers. De auro igit̄ ⁊ de argento: equiſ: armis: veſtibus ⁊ re
bus alijs tot hominum qui occubuerūt tam in prelio q̄ꝫ in fuga
quid dicet̄? Equi cū ſellis ⁊ frenis ſine ſeſſoribꝰ per prata ⁊ nemo
ra diſcurrebāt: ⁊ ex ſtrepitu erant facti adeo furibundi ꝙ inſani/
re penitus videbant̄: ⁊ ſic eos territos cum nequirent proprios
dn̄os reperire oportebat aut mori gladio aut ſubijcere ſe domi/
nio exteroꝝ. quoꝝ humitus haberi poterat ꝓ gemitu atqꝫ fletu
Argentea quoqꝫ vaſa ⁊ aurea: ſerice veſtes ⁊ alia hoībus opor/
tuna per campos ⁊ ſiluas a fugientibus ꝓiecta vt ipſi velocior
curſu manus inſequentiū euaderent nō habebant aliquos colle
ctores. tartari tantū interfectionibus hominū inſiſtentes de ſpo
lijs minime curare videbant̄.

Quomodo tartari habita victoria ſpolia diuiſerūt. ⁊ quō inuē
to regis ſigillo ficticias litteras ſcripſerūt.

HAbita de tāto exercitu victoria ⁊ triumpho: captaqꝫ
depredatione huiuſmodi cum tumultu: ⁊ veſtimen/
tis mixtis ſanguine: equis: auro ⁊ argento effuſa rubi
gine rubricatis tanq̄ꝫ congeriebus lapidum ⁊ aceruis
frugum in ſimul adunatis: ad diuiſionem ⁊ ad par/
titionem eorum: herus cum elegantioribus de tartaris ex par/
titione huiuſmodi ſubſecuta. reperto ſigillo regis penes cancel/

lariũ cuius caput a corpore diro mucrone demerant: iam confiſi
de terra: ⁊ timentes ne populi profligatione regis audita manus
per fugam effugerent eorũdem: diligenter aduertite aſtutiã quã
fecerunt. Primo totam hungariã vltra danubiũ dimiſerunt. et
aſſignauerunt vnicuiqꝫ de maioribus tartarorũ regibus qui ad
huc hungariã nõ intrauerant partẽ ſuam ſignificando eis rumo/
res ⁊ ꝙ feſtinarent. quia iam eis obſtaculũ nullũ erat. Et fecerũt
ſcribi per quoſdã clericos hungaros quos adhuc ad vitam ſer/
uauerant maioribus omnibus ⁊ popularibus per totã hungariã
exiſtentibus ſub nomine regis multifaria ficticia litterarꝫ ſub hac
fama. Canũ feritatẽ ⁊ rabiem nõ timeatis: nec veſtris de domibꝰ
vos mouere audeatis. Licet eni propter quandã improuiſioneꝫ
tum caſtra tum tentoria reliquerimꝰ: paulatim tñ deo nobis ꝓpi
cio eadẽ recuperare intendimꝰ contra illos preliũ virtuoſum in
ſtaurantes. Unde tantũ orationi vacetis: vt miſericors deus ad
uerſariorꝫ noſtrorꝫ capita a nobis ꝑmittat malleari. He fuerũt lr̃e
per quoſdam hungaros qui iam eis adheſerãt deſtinate: qui me
ac totam hũgariã deſtruxerunt. Nam tantã illarũ certitudini lit/
terarũ fidẽ dedimꝰ: ꝙ licet omni die cõtrariũ cerneret: tamen qr
in terra illico guerrarũ turbatio ſupuenit ob hoc ad ſciẽdũ rumo
res nuncios mittere nullatenꝰ poteramꝰ contrariũqꝫ credere ne
quibamus: ⁊ ſic hungaria occupata viam non potuit habere fugi
endi. Sed quia ꝓceſſum regis dimiſimꝰ indiſcuſſuꝫ: reuertamur
ad progreſſum ſuũ vel qđ verꝰ eſt ad egreſſum.

Quid fecit rex Bela poſt debellationẽ ſui exercitꝰ. ⁊ qualiter
ꝑ ducẽ auſtrie captus fuit pariter ⁊ ſpoliatus.

IPſo itaqꝫ rege de exercitu ꝓfugato: die noctuqꝫ
cũ pauciſſimis verſus cõfinia polonie habuit iter
ſuũ. ⁊ inde directo tramite vt reginã poſſet attinge
re que in ꝯfinio auſtrie morabatꝰ quãtũ poterat ꝓ/
perabat. Dux auſtrie hoc audito: iniqua ĩ corde cõ
cipiens contra eũ: ſub nomine amicitie obuius ſibi
fuit. Sed rex armis exutus duꝫ prandiũ pararetur
modico tp̄is interuallo ſomnij quietẽ capeſcebat iuxta aquã. vt
pote qui ſolo nutu dei euaſerat inter tot diras ſagittas ⁊ gladios
venenatos. ⁊ taꝫ lõgo fuerat itinere fatigatꝰ. Qui tandẽ excitatꝰ
a ſomno: cũ ducẽ vidit letatꝰ eſt valde. Dux aũt regem inter alia
ꝯſolatoria v̄ba petijt vt danubiũ trãſiret: ⁊ ibidẽ ſecurꝰ quieſcere

ꝛ morari poſſet. Rex vero his auditis tāq̄ʒ innocens nihil mali ſuſpicatꝰ dictis ducis acquieuit. Dicebat enī dux ſe caſtrū ex altera parte habere: ꝛ ibidē regē meliꝰ honorare poſſe: cū tamen in animo nō honorare ſed cōfundere illū habebat ꝓpoſitū. Et cuʒ ſe rex ſtillā vitare crederet incidit in caribdim. ꝛ ſicut piſcis volens vitare frixoriū nefrigatur: ad aſſandū ꝓijcit ſe ad prunas: credēs malū effugere inuenit nequiꝰ. Nā dux auſtrie aſtutia excogitata: cū regē ſuū ad libitū potitus extitit: ab' eo quandā pecunie quantitatē quā dicebat olim ab eo regem extorſiſſe repetijt. Quid plura rex manus illiꝰ euadere nequiuit: quouſq̄ʒ partem eiuſdē pecunie in prompto: partē in vaſis aureis ꝛ argenteis illi ꝑſoluit: ꝓ parte aūt tres comitatus ſui regni illius terre cōtiguos illi obligauit. Et licet ipſa vaſa aurea ꝛ argentea maioris fuerint eſtimationis: tamē dux illa ſolū in duobꝰ milibus marcaruʒ ſimul cū lapidibus precioſis recepit. Dux aūt ilico caſtroꝝ illoꝝ comitatus corꝑali poſſeſſione eſt adeptus: ꝛ illa ex proprijs pecunijs cōtra tartaros fecit reparare. Si querat̄ quāta fuit pecunie quātitas: eſt ignotū. Nam alij de ſeptē: quidā de nouē: ceteri de decem marcarū milibus referebāt. Sed de veritate liquere nō poterat: quia ſecrete cōtractus fecerāt, ꝛ firmauerāt proprijs iuramentis. Quibus expeditis ad reginā que non multū diſtabat quantū potuit feſtinauit: ꝛ vna cū ipſa ſine tractu more ſtephanū waciēſeʒ epm̄ ad imperialē ꝛ romanā curiā ꝓ ſubſidio deſtinauit ꝛ interim circa ſegeſdinū cū illis quos aggregare potuit moram traxit.

Quomodo dux auſtrie ſpoliauit fugitiuos hungaros: ꝛ de inſultu theutunoꝝ in hungariā facta.

Dux ꝓſpecto iam ꝙ hūgari eſſent vnanimiter in fuga: ſibi multos milites aggregauit eos contra hūgaros in hūgariā trāſmittēdo: ꝛ ſic tartari ex illa ꝑte danubij deſtruebant: ꝛ ex iſta theutonici depdabant̄ ꝛ villas ꝓut poterāt cōburebāt: ita ꝙ ciuitatē iaurienſeʒ intrātes caſtrū ceperunt: ꝛ illud molliti ſunt per violētiā obtinere. Hungari vō de ꝑtibus illis cōueniētes in vnū ad ciuitatē manu armata euntes ciuitatē ceperūt: ꝛ oēs in caſtro theutonicos cremauerūt. Dux nimio furore repletus: ꝓpter hoc candeſcēs contra hūgaros fugiētes a facie tartaroꝝ quos ī auſtria collegerat: ꝛ quibꝰ fidē promiſerat: nō contētus de eo qđ regi fecerat: petijt ab eis ꝓ caſtroꝝ ꝛ

ciuitatū cuſtodia quādā pecunie quātitatē: ⁊ ſic hac occaſione inuēta cum tam theutonici q̄ʒ hungari eſſent multū diuites in pecunia ⁊ rebus eos vſqʒ ad extremā exinanitionē nequiter ſpoliauit: ⁊ miſeri hūgari deuorabant̄ vbiqʒ morſu amariſſimo a ſeuis beſtijs dentatis: ⁊ poſtmodū nudi in aridā proijciebant̄ ⁊ euomebant̄. Sʒ his expeditis referam⁹ de regib⁹ tartaroꝝ qui poſtmodum hungariā intrauerūt.

Quomodo tartari waradienſeʒ ciuitatē expugnauerūt: ⁊ quomodo ampli⁹ ad pontem thome ⁊ alias ꝓceſſerunt.

CAdan rex vt in alia parte dictū eſt rudana expugnata ⁊ capto ariſtaldo comite: elegantiores ſexcentos armatos theutonicos elegit qui ſub iuriſdictione dicti comitis extiterūt. His preſtātibus ducatum tartaris per ſiluas ⁊ nemora rupes ⁊ precipicia: prope waradinum ciuitatē ſubito aduenerūt. Et quia ciuitas multū erat in hūgaria nominata: vndiqʒ illac nobiles tam dn̄e q̄ʒ mulieres populares innumerabiles conuenerāt. Et licet epiſcopus cum quibuſdam canonicis exinde receſſiſſet. ego tamē cū remanentibus eram ibi. Et cum caſtrū ex vna parte dirutū cerneret̄ amplo muro illud fecimus reparari: vt ſi ciuitatē defendere non poſſemus ad caſtrū refugiū haberemus. Et cum vno dierū ſubito adueniſſent: ⁊ eſſet in ciuitate ſub quodam dubio mora mea: caſtrū intrare nolui: ſed aufugi in ſiluā in qua diu prout potui latitaui. Ipſi tamen ſubito ciuitatē capientes ⁊ pro maiori parte comburentes tandē nihil extra muros caſtri penitus dimiſerūt: ⁊ receptis ſpolijs: tam viros q̄ʒ feminas minores ⁊ maiores interfecerunt in plateis domibus ⁊ campis. Quid plura? nō pepercerūt ſexui vel etati. Quibus peractis ſubito exinde receſſerunt: ⁊ omnia in receſſu receperūt: ⁊ longe a caſtro ſe per quinqʒ miliaria poſuerūt: ⁊ ad caſtrū per multos dies nullatenus acceſſerunt: ſic ꝙ illi de caſtro cogitabant eos ꝓpter caſtri fortitudinē receſſiſſe. Nā magnis munitū erat foſſatis ⁊ turribus ligneis ſuper muros. ⁊ multi loricati milites erant ibi. ita ꝙ dum tartari ad reſpiciendum interduʒ accederent: milites hungari velociori curſu eos inſequi procurabant. Et cum plurimis diebus ad caſtrum non accederent: et crederet̄ ꝙ ex toto exinde receſſiſſent: milites et alij qui in caſtro erant de receſſu eorum habentes fiduciam: caſtrum q̄ʒ

plurimi exierunt: ⁊ domos que remanſerant extra caſtrū ceperūt
communiter habitare. Et ſic in aurora eos tartari qui vbi eſſent
neſcire poterant inuadentes: magnam ipſorum partē qui nequie
runt ad caſtrū fugere necauerunt. Et caſtrū ilico circūdantes: ex
oppoſito ad murū nouum ſeptem machinas poſuerunt: ⁊ die no
ctuqʒ cū eis emittere lapides quouſqʒ nouus murus dirutus eſt
ex toto nullatenus ceſſauerūt. ⁊ turribus dirutis atqʒ muris: cō/
greſſum dederunt: ⁊ caſtro per violentiā occupato ceperūt mili/
tes ⁊ canonicos ⁊ alios qui nō fuerūt in occupatiōe caſtri gladio
interempti. Dñe vero domicelle ⁊ puelle nobiles ſe in eccleſiaʒ
kathedralē recipere voluerunt. Ipſi vero tartari fecerūt arma
a militibus ſibi dari: ⁊ per tormēta duriſſima quicquid habuerūt
a canonicis extorſerunt. Et quia kathedralem eccleſiā ſubito in/
trare nequierunt: igne appoſito eccleſiaʒ ⁊ dñas ⁊ quicquid erat
in eccleſia cōbuſſerunt. In alijs vero eccleſijs tot ſcelera de mu
lieribus patrabant: ꝙ tutius eſt ſubticere ne homines ad nequiſ
ſima inſtruant. Nobiles: ciues: milites: ⁊ canonici extra ciuitatē
in campo fuerunt omnes ſine aliqua pietate iugulati. Poſt hec
ſanctorum ſepulchra totaliter euerterunt: ⁊ pedibus ſceleratis
reliquias calcauerunt: thuribula: cruces: ⁊ calices aureos: ⁊ va/
ſa aurea: ⁊ alia dedita ad altaris miniſteria comminuerunt. In/
troducebant in eccleſias mixtim viros ⁊ mulieres: ⁊ poſt turpem
illorum abuſionem eoſdem ibidem necabant. Poſtq̄ʒ auteʒ om
nia euerſa ſunt: ⁊ fetor intolerabilis procederet ex corporib⁹ de/
functoꝝ: exinde receſſerunt: ⁊ tantum locus ſolus remanſit. Ho/
mines qui per ſiluas circumpoſitas latitabant conuenerunt ibi/
dem: vt aliqua comeſtibilia inuenirent. Et cum verterent lapi/
des ⁊ corpora mortuoꝝ: tartari ſubito ſunt reuerſi: ⁊ viuū de vi/
uentib⁹ quos ibi reperiebant neminē dimiſerunt. Et ſic vſqʒ ad
extremū fiebāt quotidie noue ſtrages. Et cum plures interficere
non haberent: ex toto abinde receſſerūt. Nos vero qui in ſiluis
inter indagines morabamur de nocte fugā iniuim⁹ verſus pon/
tē thome magnā theutonicoꝝ villā ſuper fluuiū criſij poſitā. Sʒ
theutonici nos trāſire ꝑ pontē nullaten⁹ ꝑmiſerūt: imo inſtiterūt
q̄ʒ plurimi vt vna cū eiſdem villam eoruʒ bene munitam defen
dere deberem⁹. quod plurimū diſplicebat. Tamen ad quādā di
uertimus inſulam: que cōtra tartaros ꝑ homines de agya ⁊ way/
dam de geroth ⁊ de pluribus alijs circūiacētibus villis fortiter

parabat. Cum vltra procedere non auderem: cepi ad ꝓcurato/
res ꝛ omniū loci illius inſtantiā morā ibidē trahere cum eiſdem.
Nam nullus in pretactā inſulam intrare poterat niſi per quādā
viam artiſſimā ꝛ minutam: ita ꝙ per miliare in illa via tres por/
te cum turribus facte erant: ꝛ preter has erant ad miliare fortiſſi
me indagines circūquaqꝫ. Et cum ita munitū locū aduerterem:
placuit mihi ꝛ remāſi. Sed conſuetudo inſule illa erat: ꝙ ingreſ
ſum ꝑbebat ſinguliſ: ſed regreſſum omnibꝰ denegabat. Et cum
aliquibus diebꝰ ibi cum mea familia eſſem: per exploratores no
ſtros percepimꝰ: ꝙ propiꝰ tartari veniebāt. Exiui ſecrete inſulā:
vt viderē quō equoſ poteramꝰ conſeruare. ꝛ vno ductore cōdu
cto ꝛ vno ſeruiēte (quoniā quilibet noſtruꝫ tres equos habebat)
de nocte verſus chanadinū ciuitatē ſuꝑ fluuiū moriſij poſitaꝫ q̄
diſtabat ab illo loco ad octo miliaria ꝓperauimꝰ. Et cū per totā
noctē iremꝰ quātū equi poterāt nos portare: in aurora ꝑuenimꝰ
chanadinū. Sed p̄cedēti die a tartaris qui ꝑ aliā ꝑteꝫ intrauerāt
hungariā captū fuerat ꝛ deſtructū: ꝛ partes illas totaliter occupa
uerāt: ita ꝙ fluuiū nequiuimꝰ pertrāſire. Et cū equi laſſi eſſent: ꝛ
homines huc ꝛ illuc de partibꝰ illis ſe abſconderēt: retrocedere
nullo modo poteramꝰ: ꝛ ſic in quibuſdā domiculiſ equis dimiſſiſ
in quibuſdā foueis illo die nos oportuit latitare. Adueniēte tā/
dem nocte: ad locum priſtinū nō ſine difficultate nimia cepimus
in timore tranſire per mediū tartaroꝝ: curuatoqꝫ ſupercilio cum
pudore inſulā reintrauimꝰ. Et cum in tali periculo moraremur
ſeruiētes mei qui ad equos exteriꝰ vigilabant: ꝛ alij qui mecum
erāt cum pecunia quā habebā ꝛ veſtibꝰ: de inſula aufugerunt: ꝛ
in fuga inuenti per tartaros ſunt gladio interempti: me cuꝫ vno
ſeruiēte quaſi nudo in inſula permanēte. Poſt hec ſtatim inua/
luere rumores: ꝙ dictū pontē thome theutonicoꝝ villam in au/
rora tartari occupauerūt: ꝛ quos tenere noluerant: horrēda cru/
delitas acerbitatis gladio dire iugulauit. Quo audito inhorrue
runt pili carnis mee. cepit corpus tremere ac pauere: lingua mi/
ſerabiliter balbutire: ꝑſpiciens ꝙ dire mortis articulus qui iam
vitari non poterat imminebat. trucidatorēs cordis oculis intue
bar. caro ſudorem mortis frigidiſſimum emittebat. Videbam ꝛ
mortales mortem expectantes aſſidue: non poſſe manus ad ar/
ma extendere: erigere brachia: pedes ad defenſionis loca mo/
uere: oculis terram proſpicere: Et quid plura: homines cōſpicie

bam ex timore nimio ſemiuiuos. Et cum eſſet in extaſi poſitus af/
fuit mihi miſericordia iheſu xpi: ⁊ tanq̄ꝫ vnꝰ de maioribꝰ vt me/
lius muniremur: inſule populū cōuocaui. Cuiꝰ rei occaſione cuꝫ
populo ſum egreſſus inſulā: ⁊ acceptis duobꝰ pueris procurato/
ris ⁊ hoſpitis mei filijs ⁊ vnico ſeruiēte qui mihi remāſerat: lon/
gius ire ſimulās: in ſilua inter indagines latitaui: puerorum pa/
tri renuncians ꝙ proter timorē nolebā inſulam reintrare. ⁊ cogi/
tans ꝙ ſi mecū abſconſos ſuos tenerem filios ipſe mihi neceſſa/
ria trāſmitteret. Et cum ſummo diluculo victualia mitterentur:
ilico tartari aduenerūt inſulā circūdantes. Et cum darent intel/
ligere ꝙ vellent per aquam inſulam expugnare: populus inſule
deceptus ad protegendū illas partes flexus eſt. Tartari vero ex
alia parte in portas preſidio nudatas irruētes illas expugnarūt
⁊ in inſulā intrantes nō inuenerūt aliquem de noſtris qui ſagittā
emitteret vel in equo vel pedibus obuiꝰ illis foret. Que ⁊ qua/
lia quot ⁊ quanta iniqua ibi ⁊ crudelia perpetrauerūt: non ſoluꝫ
viſui eſſent terribilia: ſed perhorreſcerent hoīes audire. Et exin
de ſpolijs aſportatis: denudata mulierū ⁊ hominū corpora que/
dam fruſtratim diuiſa quedā integra remanſerunt. Et cum pluri
mi qui latitauerāt opinarent eos poſt diem terciū receſſiſſe: ꝓ ac
quirendis victualibꝰ recurſum ad inſulā habuerūt: ⁊ occupati a
tartaris qui ſe ibi abſconderāt pauciſſimi euaſerūt. Ego vero ꝑ
ſiluas tanq̄ꝫ profugus omniū deſtitutus auxilio mendicabam: ⁊
cui magna donauerā: vix mihi elemoſinā porrigebat: ita ꝙ neceſ
ſitate famis ⁊ ſitis me acrius perurgente de nocte compellebar
intrare inſulam: ⁊ corpora euertere mortuoꝝ vt ſepultam farinā
⁊ carnes ad eſum mihi vel aliud comeſtibile inuenirem: ⁊ de no/
cte quicquid inueniebam id ad ſiluas longius aſportabaꝫ. O at
tendite ⁊ videte q̄ꝫ illa peſſima vita erat. Poſt decimum vel vi/
geſimū diem intraui inſulam euertere corpora mortuoꝝ: quan/
tus ibi poterat eſſe luctus? quantus ibi poterat eſſe fetor? quan/
tus poterat eſſe timor? aduertite: Non eſt homo vt opinor: qui
tantis in animum reductis penarum generibus non terreretur.
Oportebat me inuenire cauernas: vel foueas facere: vel arbo/
res querere perforatas: in quibus me poſſem recipere: cum illi
denſitatem veprium: opaca nemorum: aquarum profunda: inti/
ma ſolitudinū tanq̄ꝫ canes lepores ⁊ apros inueſtigantes percur
rere videbantur. Siluas has per menſem ⁊ amplius queſierunt

Et cum per ipſa loca populos nequirent interimere vniuerſos:
ſe ad nouū gen⁹ fraudis taliter cōuerterūt.

Quomodo tartari illos qui ſe in ſiluis abſconderāt deceperūt.

Ceperunt aliquos per ſiluas latitantes ⁊ eoſdem ſub
hac voce miſerunt: ꝙ quiſquiſ vellet ad fidem eoꝝ
ſe dare ſecurus reditus infra certum terminū ad pro/
pria veniendi daret ei. Quorū verbis cum homines
iam propter victualium penuriā morerent totaliter
crediderunt. ⁊ ſic omnes qui remanſerāt ad domos proprias ſūt
reuerſi. Et cum ſilue magne eſſent: erat ad huc populus infinit⁹
qui latitabat: ita ꝙ ad tres dietas terra facta eſt populoſa: ⁊ que
libet villa elegit ſibi regem de tartaris quē optauit. Quo facto
cum eſſent tempora meſſium: fruges vnanimiter collegerunt: et
eas ac ſtramina ⁊ fenum ⁊ alia ad horrea congregabant. Stabāt
nobiſcum tartari ⁊ comani ſimul: videbant qꝫ plurimi ⁊ gaude/
bant: letabant ꝙ patres per filias: mariti per vxores: fratres per
ſorores pulchras vitam redimebant: illas ad libitum eorum cō/
ſeruantes: ⁊ pro quodam illis fiebat ſolatio: vt in conſpectu pa/
tris vel mariti vxor vel filia ſtuprabat. Conſtituerunt caneſios
id eſt balimos qui iuſticiā facerēt: ⁊ eis equos: aīalia: arma: exenia
⁊ veſtimenta vtilia procurarēt. Et ſic ꝓcurator me⁹ de iſtis dn̄is
erat vn⁹: ⁊ pene mille villas regebat. ⁊ erant caneſij fere centum
Pacē habebamus ⁊ fora: iuſtaqꝫ vnicuiqꝫ iuſticia ſeruabat. Eis
mittebant pulcherrime puellarū: ſed oues: boues: vel equos: du
ctores pro tali exenio reducebāt. Conueniebāt caneſij pene qua
libet ſeptimana. Ego vero ſepius vt vitam eoꝝ aſpicerem: ⁊ ali
quos de maioribus noſcerē: ⁊ vt addiſcerē ſi via redemptionis
aliqua ſe offerret ad eos cum meo caneſio accedebā. Quadam
vice preceperunt omnes caneſij in mandatis: vt de certis villis
viri et mulieres puerīqꝫ ſimul cū muneribus in eorum preſentiā
venirent. Timebamus de hoc rumore non modicū cauſam rei
penitus ignorātes. Elegi igit potius cum ipſis caneſijs ad exer/
citum ire qꝫ ſub tali dubio in villa remanere. quare nudi et diſ/
calciati ad cuſtodiā curruū in quibuſdam tentorijs hungaroꝝ
qui iam tartari in ſuis operibus effecti erant remanſim⁹. Caneſij
vero ad recipiēda munera acceſſerūt: qui mūerib⁹ receptis: oēs

pꝛeſentantes in quandam vallem duxerunt: enoꝛmiterqꝫ ſpolia
tos ⁊ denudatos ibidem interfecerunt.

Quomodo p̄ſentis carminis auctoꝛ ad manꝰ tartaroꝝ deuenit.

ET cũ ad me rumoꝛes huiuſmodi ꝑuenirẽt: ditioni cu/
iuſdã hũgari: facti vt dixi operibꝰ tartari me ſubmiſſi. q̄
in ſuũ ſeruũ admittere ꝓ magna gratia me eſt dignatꝰ
Et cũ ꝑ aliquot dies cũ ipo ꝑmanſiſſẽ: moꝛtẽ ſemꝑ p̄ coꝛ
de pꝛeqꝫ oculis habebã. Cõſpexi inter hec comanos infinitos et
tartaros cũ ſpolijs curribꝰ oneratis: pecoꝛibꝰ: iumẽtis: ⁊ alijs vtẽ
ſilibꝰ vndiqꝫ reuertẽtes. Et cũ inquirerẽ quid hoc eẽt: reſpõſũ eſt
ꝙ ipſi vna nocte dimiſſas oẽs ⁊ ſingulas villas circũdantes: ine/
bꝛiauerũt gladios in ſanguine occiſoꝝ. ita ꝙ in oĩbus illis villis
pauciſſimi euaſerũt qui in ſiluis ⁊ cauernis ſe abſcondere potue/
runt: ita ꝙ remanſit ꝓuincia totaliter deſolata. Uerũtñ nec fru/
ges nec ſtramina nec domos aliq̃s cõbuſſerũt: ſꝫ in p̄ſeruationeꝫ
vite oĩa hec induxerũt. Pꝛo eo ꝯieci firmiter ipſos velle in illis
partibꝰ hiemare: vl' familias ſuas dimittere vt in hieme ꝓ equis
domos ⁊ victualia inuenirẽt. Qđ totũ poſtmodũ didici eẽ veꝝ.
Nã pplos viuere ad tp̄s dimiſerãt ad cautelã vt ĩ vnũ ſegetes cõ
gregarẽt ⁊ vindemiarẽt vineas: ſꝫ nolebãt ꝙ illi ꝯſumerẽt ꝯgregata

De deſtructione noue ville ⁊ monaſterij de egres.

QUid plura: verſus Orodinũ ⁊ Chanadinũ ꝓcedere ĩ
ceperũt: in medio eoꝝ noua villa dimiſſa: nomẽ cuiꝰ
Perg fuerat: in qua hoĩes. lxx. villarũ fuerant ꝯgre/
gati. ⁊ dimiſſo monaſterio Egres Ciſterciẽſis oꝛdinis:
in quo tãqꝫ munito caſtro ſe milites ⁊ multe dñe rece/
perãt. Nec tartari loca illa aggredi voluerũt: quouſqꝫ circũcirca
eẽt terra totaliter deſolata. Sꝫ interdũ aliqui accedebãt. ⁊ ab hũ
garis militibꝰ ꝑ magnũ terre ſpaciũ fugabant: ita ꝙ credebãt fir/
miter ſe intactos ꝓpter ſuã potẽtiã remanere. Tandẽ poſt totius
terre illiꝰ deſolationẽ: ruthenoꝝ: comanoꝝ: hungaroꝝ captiuoꝝ:
paucoꝝ etiã tartaroꝝ multitudine adunata: villã magnã vndiqꝫ
circũdãtes: ad pugnã captiuos hũgaros p̄miſerũt. ⁊ illis interem
ptis totaliter: rutheni: iſmahelite: comani poſtmodũ pugnauerũt
Tartari vͦo retro poſt oẽs ſtãtes ridebãt de caſu ⁊ ruina illoꝝ. ⁊ re
trocedẽtes a pugna ſuoꝝ dabãt q̃ꝫplurimos voꝛagoni gladioꝝ.
ita ꝙ ipſis diebꝰ ⁊ noctibꝰ pugnantibꝰ ꝑ vnã ſeptimanã; ⁊ foſſatis
impletis: ceperũt villã. Milites igit̃ ⁊ dñas q̄ multe erãt extra in

campo in vna parte: et ruſticos in alia poſuerunt. ac pecunia: armis: veſtibus: ⁊ alijs bonis receptis ab eis: ⁊ quibuſdam duabuſ puellis reſeruatis ad vitam ⁊ ad luſum eorũ deductis: cũ ſecuribus ⁊ gladijs omnes crudeliter interfecerunt. Illi quidem ſolũmodo remanſerant: qui inter mortuos repentino caſu decidentes alieno ſanguine cruentati ſe occultare valuerunt. O dolor. o crudelitas ⁊ rabies inmani populi imenſa. Nam qui tante gentis cladem ſana mente conſideraret: hunc locum agrũ ſanguinis debite dicere poſſet. Tandem poſt paucos dies dictũ clauſtrũ ſiue monaſteriũ egres obſederũt. ⁊ appoſitis eidẽ multis machiniſ cum in ipſo exiſtentes nequirent reſiſtere: ad manus ⁊ fidem ipſorum ſe vt vita potirent reddiderũt. Sed de ipſis quod ⁊ de alijs factum eſt: exceptis quibuſdã monachis quos abire libenter permiſerunt: ⁊ ad abvſum eorũ retentis quibuſdã dominabus ⁊ pulcherrimis puellis. quid amplius: ſi deſcriberent ſingulariter pugne ſingule ⁊ crudelitates nimie que fiebant: legentiũ corda perterrerent: ⁊ terribili ſonitu tinnire facerẽt aures. Si huiuſmodi rumones horribiles eſſent diffuſi per orbem mũdi principes aliter cogitarent. Ecce per eſtatẽ illam vſqꝫ ad cõfinia Auſtrie Bohemie Morauie Polonie Sleſie ⁊ Comanie vſqꝫ ad danubiũ cõmuniter omnia deſtruxerunt.

De aſtutia tartarorũ ad tranſeũdũ danubiũ exquiſita.

Sed cum ſtrigoniũ in hungaria omnes ⁊ ſingulas precelleret ciuitates: maxime cogitabant tranſire danubiũ: ⁊ ibi figere caſtra ſua. Et ecce in hieme niuis ⁊ glaciei abundantia ſuperuenit: ita ꝙ danubius (quod nõ acciderat a multis retroactis tẽporibꝰ) gelabat. Sed hungari ex ipſoꝝ parte ſingulis diebus frangebãt glacies ⁊ cuſtodiebãt danubiũ: ita ꝙ aſſidue fiebat pugna peditũ ſuꝑ gelu. Tamen cũ dire glacies aduenerũt totũ danubiũ cõgelatũ eſt. ſed iſti trãſire cum equis nullatenus attentabãt. Aduertite igit quid fecerunt. Multos equos ⁊ animalia ſuꝑ ripã danubij adduxerunt ⁊ neminẽ per tres dies ad eoꝝ cuſtodiã dimiſerũt: ita ꝙ beſtie ſine cuſtodibus pergere videbant. nec aliquis eoꝝ in illis partibꝰ apparebat. Tũc hũgari credentes tartaros receſſiſſe ſubito tranſierũt. ⁊ omnia illa animalia ꝑ glacies trãſduxerũt. Qđ tartari aduertentes cogitarunt poſſe in equis tranſire libere ſuꝑ gelu. qđ ⁊ factũ eſt. ⁊ tot vno impetu trãſierũt ꝙ ex iſta parte danubij terre

faciẽ impleuerũt. Rex aũt cadan poſt regẽ hungarie ꝓperauit: q̃
in ſclauonia tanq̃z qui nullũ habebat ſubſidiũ morabať. Sed ipe
hui⁹ facti p̄ſcius fugã mijt. ⁊ cũ ipe marituma caſtra acceptare ne/
quiret: ad inſulas ꝑtrãſiuit: ita ꝙ vſq̄z ad receſſũ eoꝝ eũ inſule te
nuerunt. Uidens cadan rex ꝙ eum habere non poſſet deſtruxit
Boznam regnũ raſcie ⁊ inde in bulgariã ꝑtrãſiuit.

Quomodo Tartari ſtrigoniũ deſtruxerunt.

ALia vero pars exercit⁹ verſus noĩatũ ſtrigoniũ habuit
iter ſuũ: ⁊ vſq̄z ad illud pauciſſimi acceſſerũt: ſed ſe lõ/
gius poſuerunt: ⁊ vſq̄z ad .xxx. machinas parauerunt.
Strigonieſes interim ſe cũ foſſatis muris et turrib⁹ li/
gneis fortiſſime munierãt. Et erat ĩ ciuitate illa popu/
lus infinitus: ⁊ burgenſes ditiſſimi: milites nobiles: et dñe q̃ illic
ꝯuenerant velut ad preſidiũ ſingulare. tantaq̄z eorũ erat ſupbia
ꝙ credebãt ſe reſiſtere poſſe toti mũdo. Ecce vna dieꝝ ciuitatem
tartari circũdederunt. ⁊ captiui qui cum eis erant tot ramorũ fa
ſciculos portauerũt: ꝙ in vna parte ciuitatis ſupra foſſati ſupci/
liũ altũ murũ ſimul ⁊ ſemel de faſciculis ꝯſtruxerũt. et ſtatim poſt
murũ illũ dictas triginta machinas poſuerunt: ita ꝙ die noctuq̄z
ad ciuitatẽ ⁊ ad turres ligneas lapides emittebãt. Et ꝓpter hoc
tantus in ciuitate cepit eſſe tumultus: ⁊ tanta fuerunt caligine ob
umbrati: ꝙ iam memoriã amiſerãt ſe defendendi: ⁊ inter ſe tanq̃z
ceci ⁊ fatui vexebanť. Cũ vero tartari munitiões ligneas deſtru
xiſſent: ſaccos plenos terra ad implẽdũ foſſata cũ machinis emit/
tebãt. Uex nullus ex hũgaris ⁊ alijs audebat in foſſati ſupercilio
cõparere ꝓpter lapides ⁊ ſagittas. Hungari vero ⁊ frãcigene ac
Lombardi qui quaſi erant dñi ciuitatis ſe nõ poſſe defendere ad
uertentes: cõbuſſerũt ſuburbia ⁊ domos ligneas que multe erãt
vſq̄z ad palatia ciuitatis. pannos quoq̄z ⁊ veſtes cõbuſſerũt ĩ do
mib⁹ infinitas. interfecerũt equos. aurũ ⁊ argentũ ad terrã fode
runt. ⁊ quicquid boni habuerũt abſcõderũt. ⁊ vt ſe in palatijs de
fenderent in eadẽ ſe receperũt. Sed tartari p̄ſcientes ꝙ cõbuſta
erant omnia de quibus ſe ditari credebãt: cõtra eos magnã ſuccẽ
ſi in iram: claudẽdo ciuitatẽ cũ phalangis ligneis ſubito circũcir/
ca: vt nullus euaderet quin per os gladij ꝑtranſiret: ceperũt poſt
modũ palatia expugnare. Quibus velociter expugnatis: nõ cre/
do vt verũ fatear ꝙ .xv. de tota remanſerũt ciuitate qui nõ fuiſ/
ſent tam intus q̃z extra omnes nequiter interfecti. Ibi inebriane

runt gladios ſuos in ſanguine.⁊ ex calore quē conceperant cōtra
eos: viuos aſſabant homines ſicut porcos.

Quomodo poſtea tartari deſtructa pene omni hungaria ad propria redierunt.

Domine autez magne: ſicut melius poterant ornate: in
vno palatio ſe colligerant. Et cum capi ⁊ interfici de/
berent: ad audientiā magni principis appellauerunt.
Omnes itaqꝫ ſunt fere trecente extra ciuitatē ad prin
cipem adducte. que pro munere petierūt: vt eas vite
ſub ſuo dominio conſeruaret. Qui iratus pro eo ꝙ nihil lucrati
fuerant: precepit vt receptis ſpolijs earum: capite truncarentur.
quod ſubito factū fuit: caſtro ciuitatis nō expugnato. in quo erat
comes Symeō hiſpanus cū multis baliſtarijs qui ſe viriliter de/
fendebat. Et cum ad albā regiā ciuitatē accederent: que eſt palu/
dibus circūſepta: cum eſſet in diſſolutione niuis ⁊ glaciei nequie
runt eam occupare. Et cum caſtrum ſancti martini de pannonia
expugnarent: abbate ſe viriliter defendente: fuerunt ſubito reuo
cati: ita ꝙ iſta tria loca tantū inexpugnata in illis partibus remā/
ſerunt. ⁊ terrā tam vltra danubiū q̄ꝫ citra eorū in manibus habu
erunt. ſed citra nō fuit ſic funditus deſolata: quia ibi ſua tentoria
nō fixerunt. ſed trāſeūdo quicquid inuenerūt vnanimiter deſtru
xerunt. Auditis itaqꝫ rumoribꝰ ꝙ tartari aſpernabanť theutoni/
am expugnare: q̄ꝫplurimū dolui: q꞉ ibi manus occidentiū euade
re opinabar. ⁊ gauiſus fui nō modicū: q꞉ xp̄ianoꝝ excidiū vitaba
tur. Sed maiorū regū de mandato incepimus per depopulatam
terrā retrocedere cū curribꝰ oneratis ſpolijs ⁊ armamentis: iumē
torū ⁊ pecorū gregibꝰ: pedetentim latebras ⁊ opaca ſaltuū exqui
rēdo. vt q̄ reperta in ꝓgreſſibꝰ nō fuerāt in regreſſibꝰ inuenirenť
Et ſic retrocedēdo paulatim ꝑuenimꝰ vltra ſiluas. vbi remāſerat
ppl̄ꝭ multitudo. ⁊ erāt ibi poſt eoꝝ trāſitū caſtra plurima p̄parata
Et quid vltra: exceptis caſtris quibuſdā terram totaliter occupa
rūt: ⁊ eā ꝓcedētes deſolatā ⁊ vacuā reliquerūt. Jam cū exirēt hū
gariā comaniā intrare ceperūt. Nō ſinebāt vt priꝰ ꝙ ſine delicto
interficerenť beſtie ꝓ captiuis: ſed inteſtina ⁊ pedes beſtiaꝝ ⁊ ca/
pita tantū dabāt eis. Tūc cepimꝰ cogitare (vt etiā interp̄tes refe/
rebāt) ꝙ nobis hūgariā exeūtibꝰ daturi eſſent nos oēs voragini
gladioꝝ. Et cū iā mihi viuendi fiducia nulla eſſet: ⁊ mors dira et
aſpera in ianuis habereť: cogitaui meliꝰ ibi mori q̄ꝫ ꝓcedēdo aſſi

duis mroſibꝰ cruciari. Et ſic via publica derelicta: ire ad opus na
turale ſimulãs: ad denſitatẽ ſaltus feſtinis greſſibus cũ ſeruiente
vnico ꝓperaui. ⁊ ſubintrans cuiuſdẽ riuuli ꝯcauũ me feci ramis
⁊ folijs cooperiri. Abſconditq; ſe ſeruiẽs meus remotiꝰ: ne vniꝰ
inopinata inuẽtio meſtã operaret alterius captionẽ. Et ſic iacui/
mus duobus diebus naturalibꝰ nõ leuãtes capita ſicut in ſepul/
chris: audiẽtes voces illoꝝ horribiles qui ꝓpiꝰ ꝑ ſaltũ poſt erro/
neũ iter pecoꝝ abibãt: captiuos ſepiꝰ qui ſe abſcõdebãt acclamã/
tes. Nõ valẽtibꝰ aũt nobis vlteriꝰ famis iuſtiſſimũ appetitũ ⁊ edẽ
di anxiã volũtatẽ infra clauſtra cordis taciturnitatis nodo ꝯſtrin
gere: leuauimꝰ capita: ⁊ more ſerpentiũ pedibꝰ ⁊ manibus reptaui
mus ſuꝑ terrã. Cõuenimꝰ tandẽ: ⁊ voce debili ac ſubmiſſa meſtas
querelas importune famis alternatim cepimꝰ reſerare: ac gemiti
bus ⁊ fletibus explicare: ꝙ gladio mori minoris excidij fuiſſet q̃z
ꝑ mediã cõpagines mẽbrorũ ac vnionẽ corporis ⁊ anime diſſolue
re. Et cũ pios ſermones huiuſmodi ꝯferremꝰ: affuit vnus homo
ad quẽ cũ ſe noſtrorũ acies extenderet oculorũ fugam iniuimus
timoroſam. nec auertimus oculos fugiendo: vt intueremur: ſi no
bis preuius eſſe poſſet: vel foret nobis fugientibus ſubſequela.
Sed nõ minus ipſum videmus vices aſſumere precurſoris. cre/
debat enĩ ꝙ virtus noſtra preualida inſidias ſibi poneret per ob
liquũ. Et cũ cõmunis inſpector traderet ⁊ teneret qđ fugitiui cõ/
ſpicerent fugitiuũ: armorũq; delatio apud illos nulla foret: ſteti/
mus aduocantes nos adinuicẽ nutibus atq; ſignis. Et cũ vnus
daret de ſeipo alteri notionem: prolixis ſermonibus atq; pijs de
liberando decreuimus quid agere deberemus. Sed anguſtia ge
minata: videlicet fame execrabili: ⁊ timore mortis anxie torque/
bamur: ita ꝙ priuari videbamur penitus lumine oculorũ. Nam
nequibamꝰ ſucũ herbarũ ſilueſtriũ deglutire: vl' ipſas herbas vti
faciunt beſtie maſticare. Et licet nos tanta famis perurgeret ⁊ ſtu
pende mortis aculeus imineret: preſtabat tamen nobis viuendi
fiducia fulcimentũ: ⁊ euadendi ſpes fortitudinẽ miniſtrabat. Et
ſic aſſũpta fiducia in dño confortati ad extrema ſilue peruenimꝰ
affectuoſe aſcẽdimuſq; arborẽ eminentẽ ⁊ terram conſpeximus a
tartaris deſolatã quã nõ deſtruxerãt veniẽdo. O dolor terrã de/
populatã ⁊ vacuã cepimꝰ peragrare quã in eũdo dimiſerãt deſola
tã. Baſilicaꝝ ſiquidẽ cãpanilia: de loco ad locũ erant nobis ſigna
ducentia: ⁊ ipſa viã nobis ſatis horridã ꝑſignabãt. Nã erant vie

et ſemite antiq̄te: ⁊ ab herbis ⁊ vepꝛibꝰ totaliter occupate. Poꝛ/
rū: cepe: ⁊ allia que in oꝛtis ruſticoꝛum remanſerant quando re/
periri poterant mihi pꝛo maximis delicijs ferebant. ceteri malua
⁊ citurarū radicibus vtebantur. His ventres famelici replebati
tur: ⁊ ſpiritus vegetabilis in exangui coꝛpoꝛe refocillabat. Laſſis
requies non dabat. vtpote qui abſq; tecto: ⁊ operimentū quo no
ſtra tegeremus capita nō habentes nocturuo tēpoꝛe quieſceba/
mus. Tandē vix octauo die a ſilue receſſu ad albā venimus ciui
tatem. in qua nihil potuit reperiri: pꝛeterq̄ʒ oſſa ⁊ capita occiſoꝛū
baſilicarū ⁊ palatioꝛum muros diruptos ⁊ ſubfoſſos: quos nimia
chꝛiſtiani cruoꝛis effuſio macularat. Et licet terra innoxiū ſangui
nem quē inebꝛiata ſuxerat nō monſtraret: oſtendebant ſe lapides
adhuc cruoꝛe roſeo purpuratos. per quos abſq; continuato ge/
mitu amaris ſuſpirijs feſtinus tranſitus nō fiebat. Et erat ibi ad
decem miliaria iuxta ſiluā villa que Frata dicit in vulgari: ⁊ infra
ſiluam ad quatuoꝛ miliaria mons mirabilis ⁊ excelſus: in cuius ſū
mitate lapis ⁊ petra fundabat terribilis. magna ibi hominū ⁊ mu
lierū confugerat multitudo. qui nos gratanter cum fletu recepe/
runt. interrogabantq; nos de noſtris periculis. que nos omnia
illis paucis verbis declarare nequibamus. Obtulerunt tandeʒ
nobis nigrum panē de farina ⁊ cōtritis coꝛticibus quercuū piſca
tos: ſed nobis dulcoꝛ illius ſupꝛa ſimilas quādocūq; per nos co
meſtas ſuauioꝛ videbat. Manſimus igit ibidem vno menſe nec
fuimus auſi diſcedere. ſed mittebamus ſemper ſpeculatoꝛes ex
hominibus leuioꝛibus videre et reſcire ſi adhuc que pars tarta/
roꝛū in hungaria remāſiſſet: aut ſi arte deceptoꝛia vt pꝛius inſtru
cti pꝛo capiendis reliquijs fuga lapſis reuerterent. Et quāuis ſe
pius neceſſitate querendi victualia cogēte: loca petierimꝰ quon/
dā habitata: nunq̄ʒ tamen noſter tutus fuit deſcenſus: donec rex
Bela maritimis de partibus per cruciferos de inſula Rodi ⁊ do
minos de frangapanibus: multis agminibus militū adiutus: cer
tificatus pꝛius per hungaros de receſſu tartaroꝛū in hungariā ve
nit. Scripſi igitur hec paternitati veſtre abſq; admixtione falſita
tis: vt eadē veſtra paternitas que pſperitatis mee ſcitrotā: ſciat
⁊ aduerſitatis ac periculi quidditatē. Valeat. p. v.

Quanta ſit inuicti terrena potentia ſceptri:
Gloria:maieſtas:phama perennis:honor:
Quis fauor in meritos:terret quae poena malignos:
Regnicolas fidos gratia quanta fouet:
Pace ſub optata quae copia deliciarum:
Marte ſub aduerſo quantus ad arma vigor.
Quā celebres etiam victo ſuper hoſte triumphi:
Deniqꝫ funebris quae quoqꝫ pompa ſiet:
Cuncta hec hunorum p̄monſtrat chronica praeſens:
Lectorem alliciens ardua geſta ſequi.
Rurſus ⁊ inſinuat fatum ſi flebile:ſiue
Murice veſtitum ſolicitudo premat.
Scilicet inſidae praedura rebellio plebis:
Lurida praetendunt ſepe aconita necem.
Inſidiae triſtes:mendacia:proditiones:
Purpureum aſſidue dant trepidare caput.
Lectorē tribuent aliena pericula cautū.
Sunt nanqꝫ in cunctis triſtia mixta iocis.

Sereniſſimoꝛū hungarie regū chꝛonica be
ne reuiſa ac fideli ſtudio emendata finit fe/
liciter Jmpꝛeſſa erhardi ratdolt viri ſoler/
tiſſimi eximia induſtria et mira impꝛimendi
arte:qua nuper venetijs nūc Auguſte ex/
cellet nominatiſſimus. Jmpenſis ſiquidem
Theobaldi feger conciuis Budenſis An/
no ſalutifere incarnatiōis milleſimo q̄dꝛin/
genteſimo octogeſimooctauo tertio nonas
Junij.

a quatern9	b quatern9	c quatern9	d quatern9
e quatern9	f quatern9	g quatern9	h ternus
i quintern9	k quatern9	l quatern9	m q̄uatern9
n quatern9	o quatern9	p ternus	q quatern9
r quatern9	ſ quatern9	t quatern9	v dutern9
x quatern9	y quinternus.		

NOV 17 1916

De generatiõe ꝛ regno ſci regis Stephani primi regis hūgarox

Porro Toxū genuit Geychā ꝛ Michaelē. Micha/
el vo genuit Caluū Ladiſlaū ꝛ Vazul. Geycha vo di
uino pmonitꝰ oraculo: Anno dñice incarnatiõis non
genteſimo ſexageſimo nono: quēadmodū in legēda
ſci ſtephani regis ſcriptū eſt genuit ſcm̄ ſtephanū regē
ex ſarolth filiā gyula. At rex ſtephanꝰ plures quidē genuit filios
ſed int alios habuit vnū filiū noīe Emericū deo amabilē ꝛ hoi/
bus honorabilē: cuiꝰ mēoria i bñdictiõe ē. Hic aūt p iſcru/ e

FROM THE "CHRONICA HUNGARORUM," PRINTED BY RATDOLT IN 1488 AT ULM

IN ORIGINAL SIZE

ERHARD RATDOLT

THWROCZ, Johannes de. Chronica Hungarorum. 3 June, 1488.

Hain *15,518; B.M.C., Part II, p. 381.

Printed with gothic type, in quarto form, 38 lines to a page. It has 171 leaves; the size of a leaf is 237 × 160 mm., and the text measures 177 × 120 mm. There are many woodcuts: portraits of kings and representations of battle scenes. The woodcut on the verso of leaf 155 shows the Tartar invasion.

Johannes de Thwrocz (János Thuróczi) was the chief clerk of the court of King Mathias Corvinus of Hungary. He was born about 1420; the date of his death is unknown.

The *Chronica Hungarorum* tells the history of the Hungarians from their origin to the year 1464, when the book was composed. It is not an original work. Its major part consists of the *Picture Chronicle of Vienna* ("Bécsi Képes Krónika"), written in the thirteenth century, which Thwrocz had enlarged, and to which he added John of Küküllö's history of the Anjou Kings of Hungary and other, later narratives. The *Picture Chronicle of Vienna* itself — until recently in the Imperial Library at Vienna and now in the National Museum at Budapest — is one of the most important sources of Hungarian history. Its earliest portions are legendary; the later ones, on the other hand, are considered fairly reliable. It ends with the year 1240, that is, just before the Tartar invasion of Hungary.

The *Chronica Hungarorum* was first printed at Brünn, with the date of March 20, 1488, in the colophon. Ratdolt's edition is the second. Some of the royal portraits of this second edition closely resemble those of the first, from which they must have been copied, unless both were made after the miniatures of the same manuscript. The woodcuts of battle scenes, however, occur in Ratdolt's edition only. Similarly, the dedication by Theobaldus Feger to the King of Hungary and the verses at the end of the volume are original features of Ratdolt's edition.

Thomas P. Barton's copy.